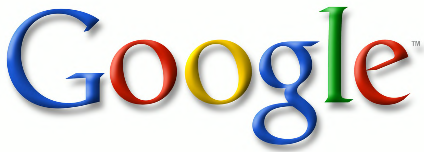
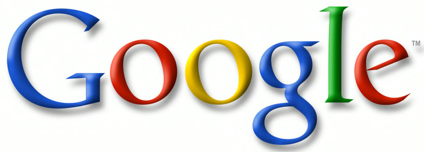

Google

HARVARD COLLEGE LIBRARY
VE RI TAS
ICELANDIC COLLECTION
FORMED BY KRISTJÁN KRISTJÁNSSON
Given in Memory of
WILLIAM HENRY SCHOFIELD
Professor of Comparative Literature 1906-1920
by his Wife
MARY LYON CHENEY SCHOFIELD
6th April 1931

Sólveig Thorgrimsen

Kristrún Benedikts…

H. C. ANDERSEN

OG

DET COLLINSKE HUUS.

Et Bidrag til Andersens og hans Omgivelsers Charakteristik.

H. C. ANDERSEN

OG

DET COLLINSKE HUUS.

AF

E. COLLIN,
Etatsraad.

Melius est clarum fieri qvam nasci.

KJØBENHAVN.
C. A. REITZELS FORLAG.
FR. G. KNUDTZONS BOGTRYKKERI.
1882.

INDHOLD.

Min afdøde Ven H. C. ANDERSEN havde for Skik, ved sine daglige Besøg i mit Huus at levere mig et eller andet lille Stykke eller en Optegnelse, hans tidligere Liv vedkommende, som han havde »fundet ved at rode i sine Papirer«; han kjendte mig som Samler, og som Ven, og vidste, at selv disse Brudstykker — om mange kan jeg sige: Papiirstumper — kunde have Interesse for mig. Men han gav mig ogsaa Breve fra hiin Tid og andre fuldstændige Optegnelser. Han har ganske vist ikke tænkt sig, at jeg skulde være hans Biograph — han har selv været det; men det har næppe været udenfor hans Tanke, at disse Smaabidrag kunde kaste et intensivere Lys paa hans virkelige Jeg, end det man har faaet ved hans egen subjective Fremstilling i »Mit Livs Eventyr.«

Det er nærmest Hensynet til, at ANDERSEN har efterladt sig saamange personlige Venner, der nok kunne ønske at faae et dybere Indblik i hans tidligere Liv og en klarere Opfattelse af hans Personlighed, der har bevæget mig til Offentliggjørelsen af disse Bidrag. Jeg fremtræder ikke som Biograph, endnu mindre som Lovtaler; jeg indlader mig ikke paa hans Betydning som Forfatter; om denne har Verden dømt. Var han ikke en stor Mand, saa var han dog en berømt Mand; thi det er ubestrideligt, at ingen dansk Forfatters Navn har været saa bekjendt i den hele vide Verden som hans. Og naar Talen er om berømte Mænds Liv, da pleier man ikke at tage det saa nøie, om ogsaa

Ubetydeligheder optages i Fremstillingen, og jeg skal villigt indrømme, at dette maa forekomme mangen Læser, som ikke har kjendt ANDERSEN personlig, at være Tilfældet her. Man vil maaskee ogsaa lade mig høre, at der i de meddeelte Breve findes en stor Deel Gjentagelser af de samme Klager, de samme Udraab o. s. v. Jeg skal hertil svare, at jeg har beklippet den vidtløftige Brevvexling saameget som jeg fandt forsvarligt; forøvrigt mener jeg, at ogsaa denne Gjentagen har noget charakteriserende.

Da jeg væsenlig kun har til Afbenyttelse de Materialier, som jeg selv eier, altsaa i Hovedsagen hans Breve til mig og min Familie, har det ikke kunnet undgaaes, at den COLLINSKE Familie og ANDERSENS Forhold til denne træder i Forgrunden. Jeg har iøvrigt Grund til at tvivle om, at der andetsteds fra kan faaes noget væsenligt Bidrag til hans tidligere Historie.

Det forudsættes, at Læseren kjender hans Bog, »Mit Livs Eventyr«, denne Bog, som næst Eventyrene har bragt hans Navn videst om, og da navnlig dens første Epoke. ANDERSEN regner den nye Epokes Begyndelse fra Indtrædelsen i Italien i 1833. Andre ville maaskee mene, at den bør regnes fra 1837, da han med de Ord: »Der kom en Soldat marcherende hen ad Landeveien, een, to, een, to« holdt sit Indtog i Eventyrets Verden.

Om ANDERSENS Familieforhold og hans Barndomsliv i Odense har jeg kun faa Oplysninger at tilføie. Da Faderen, Skomager HANS ANDERSEN, døde, var A. 11 Aar gammel. Moderen ANE MARIE ANDERSDATTER ernærede sig som Enke blandt andet ved at skylle Flasker paa Apotheket. Hun fik Plads paa de saakaldte »Doctors Bode«, senere paa Hospitalet. Hun døde 7. Octob. 1833.

A. blev confirmeret 14 Aar gammel Søndag efter Paaske 1819 i St. Knuds Kirke. I Kirkebogen hedder det: »Har meget gode Evner og god Religionskundskab; kan end ei hans Flid roses, hans Forhold kan dog ei dadles.« Hans Tanker vare, som han selv har berettet, tidligt henvendte paa Theatret og dramatiske Arbeider. Et Minde herom fra hans Barndom har jeg opbevaret. Det er hans Faders Afregningsbog som Soldat. Paa dennes sidste Side har han skrevet Titlerne paa en Deel Stykker, som han *vilde skrive.* Listen lyder ord- og bogstavret saaledes:

1. Aftenpromenaden eller Kokkepige og Greve.
2. Bondepigen fra Hovedstaden.
3. Celia og Physke.
4. De to Morher.
5. Freja og Vulkan.
6- Guld Urne.
7. Hendrig von Obo.
8. Julenat eller List og Spøgerie.
9. Kirsten Gifte knivs.
10. Luna eller Ugebladet.
11. Morderen fra Magert (?)
12. Niels Uller.
13. Olle og Malean.
14. Preste-Sønn.
15. Qvarto og Laura.
16. Roses Død.
17. Søfarerne.
18. Tater og Alf.
19. Uller og Hakon.
20. Viinguden.
21. (ulæselig).
22. Ylrik.

23. Zemire fra Bagda.
24. Ærens Tempel.
25. Øllegaard og Jakop eller Kjærligheds Have[1].

En anden Optegnelse fra denne Tid er:

»Lyv og Død af H. ANDERSEN Levnet.

H. ANDERSEN Friskomager er fød d. 14de Decbr. 1782 og er død om Fredagen Kl. 8 om Aftenen d. 26de April 1816 og blev begravet d. 30te April i en Alder af 33 Or 3 Moneder 3 Ugger og 5 Dage.«

Af hans første Forsøg i Versemageri (formodenlig fra hans 8de Aar), ligeledes opskrevne paa Blade af Faderens Afregningsbog, meddeles følgende Prøver.

ARIA.

Ja jeg synge gjøre Tremulanter
Ja jeg kan spille som en Musikanter
Jeg synger Utt re mi fa Sol
Jeg modolere i Dur og Mol
Jeg som Æsel kan skrige
I Egnen findes ei min Lige
Jeg synger Bas Decan Tenor
Ja en Virtuos til Mand du for.

Derefter følger en Opskrift paa endeel Riim, som han har fundet brugelige saasom

Glas og Mør
Til min Dør.

[1] Denne Lyst til at skrive *Titeler* og lade det beroe derved har han længe beholdt; thi meget videre kom han nok ikke med saadanne Arbeider som en Roman *Christian den Andens Dverg* (1838), der formodenlig er den samme som han et andet Sted kalder *Skiftingen*. Han har ogsaa begyndt paa en Tragedie *Leonardo da Vinci*. Endelig findes kun Titelblad og Personliste til en Tragedie *Dina*. — Dette har han senere paategnet den Bemærkning: »Skrevet længe før Oehlenschläger tænkte paa sin Dina.« —

Af hans dithyrambiske Forsøg vil det være tilstrækkeligt at meddele følgende Prøve.

»Jokej[1] hopsa
falderi falla
Jeg som mangen Anden
Har en Taar paa Panden
falder falla
Jeg har en Taar
hopsasa.

Det maa antages, at han ogsaa har forsøgt sig i det Dramatiske, da der findes følgende

„Sang utaget af Annersens Komedie Diana Lygria."

1. En liden Fugl han sang saa glad
Og hoppede fra Blad til Blad
han frydet sig
og var ret lykkelig
og Fuglen yndig Triler slog
En Hyrde da sin Fløjte Tog
Han Spillede og Fuglen Sang
Og Eccho gav ret yndig Klang.

2. Den Hyrde band en yndig Krans
Hans Naun det var Rosenstans
Hans Pige den skulde have
til en Festingsgave
Hans Pige smilde da . . . lig
Og til sin Elsker gik
En Køs han til Beløning gav
og de Elskede verande brav.

---

[1] skal vel være Juchhei.

Andersens første faste Bopæl i Kjøbenhavn var i Ulkegaden, i «Hukken» (No. 108 hos Overstyrmand Henckel[1].

Fra det Tidsrum, som nu følger og som han saa omstændeligt har beskrevet, denne sørgeligste Periode af hans Liv, som han selv har kaldt sin Fornedrelsestid, foreligge to omtrent ligelydende af ham selv skrevne Bønskrifter om Hjelp. De ere daterede 2. Junii og 3. Julii 1820. Det første lyder saaledes:

«For en Tid tvinger min Trang mig til at anbefale min Skjebne i ædelmodige Menneskevenners Hænder, da jeg nærer den inderligste Tilbøjelighed for Skuespillerkunsten og føler mig ene født til Thalias Tjeneste. Da jeg nu har havd den Lykke (efter over et Aars Ophold i Kjøbenhavn, som er gjort mig muligt ved de Herrer Professor Weise, Directeur Siboni og andre ædelmodige Menneskers Understøttelse) at er blevet antaget ved Theateret ved Dandsen og vis jeg ikke formeddels min Alder, som er noget over 15 Aar, skulde kunde gjøre Fremgang til engang i Tiden at blive Solodandser, jeg dog bliver ved Dandsen til jeg kan blive engageret til Skuespiller. Min Gage jeg for det første for bliver meget lidet og det eneste jeg foruden bekommer er Skoe og Strømper. Men da jeg ved dette ikke seer mig mulig at skaffe mig Livets Nødtørf-

[1] Af hans senere Bopæle mindes jeg følgende: (i 1827) Viingaardstræde 131 3die Sal, store Kongensgade 33 3die Sal, Amaliegade 141, Kvisten i Hôtel du Nord, Nyhavn B. S. 67, Garnisonsplads 22 i Stuen, Kongens Nytorv (Hj. af lille Kongensgade 1), Tordenskjoldsgade 17 og endelig Nyhavn Charl. Side 18. — Han havde aldrig nogen særlig Tilbøielighed til at skaffe sig et fast hyggeligt Hjem. Hans omflakkende Liv paa de mange Reiser, hans Aar for Aar gjentagne Besøg paa en eller anden af Landets Herregaarde og paa »Rolighed« — hvor han var fri for at skulle tænke paa selv at sørge for sin Bekvemmelighed og hvor han havde — hvad han meget satte Pris paa — god Opvartning — havde saa aldeles vænnet ham fra den Tanke at danne sig et Hjem, at det først i hans seneste Leveaar lykkedes at imponere ham til at anskaffe sig en egen Seng.

tighed og mine Forældre formedelst derres Fatigdom ikke kan give nogen Understøttelse fra deres Opholdssted i Odense, nødes jeg til at henvænde mig til ædelmodige Menneskevenner om at skjenke mig Maanlig en liden Skjerv til min Underholdning til jeg ser mig selv i Stand at ernære mig ved min Gage. Jeg skal med Flid søge at forkorte Tiden snarts mulig, da naar jeg kan naae ved Theatret en Gage af 160 Rdl, jeg nok kan underholdig mig. Det er min indstændigste Bøn til alle ædeltænkende Mennesker at tage i gunstigs Overveielse hvor nær jeg er mit Ønske og det alene beroer paa dem om at gjøre mig til et lykkelig Menneske ved at give mig en liden Understøttelse. Jeg har intet at gjengjelde med uden en evig Taknemlighed.»

HANS CHRISTIAN ANDERSEN.

I det andet Bønskrift beder han om «en liden enten Maanlig eller Qvartalis Understøttelse» idet han haaber «at blive instruxert til Skuespiller i denne Saison»[1].

Weyse, der formodenlig havde sat Sagen igang, er den første af de paategnede Bidragydende (med 1 Rdl. maanedlig); derpaa følge lignende Bidrag, dog kun faa i Forhold til den Tid, i hvilken Circulationen fandt Sted, nemlig til Maii 1821. Professor Guldberg paatog sig for endeel af de Bidragydende at sørge for Pengenes rette Anvendelse. »Jeg har saaledes«, skriver han paa Planen, »ialt modtaget til ANDERSEN og gjemmer for ham 73 Rdl. Sedler. Desuden har jeg forpligtet mig til at lære ham saavel Modersmaalet som det tydske Sprog, Alt i den Overbeviisning at han har Naturgaver, der fortjene at uddyrkes og høre til den Bane, han har valgt. Saameget heller anbefaler jeg ham til mine Medborgeres ham endnu nød-

---

[1] I sin senere Skoletid fik han alt imellem fra sine Venner i Kjøbenhavn tilsendt nogle, rigtignok tarvelige Bidrag. I flere Breve hedder det: »hermed 1 Rdl«. —

vendige Godhed, som jeg troer at mærke, at hans Charakteer er ufordærvet«.

Man forsøgte nu at skaffe A. en virksommere Hjælp ved at lade ham henvende sig umiddelbart til Kongen med følgende Ansøgning:

Til Kongen.

En ubegrændset Lyst til Theaterfaget, hvorfor jeg ene føler mig bestemt, har drevet mig til Hovedstaden for, om muligt at blive ansat ved det Kongl. Theater. Kun udrustet med min heftige Lyst og Haab til ædle Mennesker traadte jeg ud i den store Verden, thi min Fader, en fattig Skomager i Odense, kunde Intet give mig. Professor WEYSE samt ogsaa Hr. SIBONI ere de Ædle, hvem jeg skylder mit Underhold i de 3/4 Aar jeg har været her i Staden. Men da jeg kun med Smerte kan modtage Velgjerninger af Professor WEYSE, der maae falde ham tunge under de trykkende Tider, og jeg, uagtet jeg nu er ansat ved Dandseskolen, indtil jeg kan erholde Plads som Sanger og Skuespiller, ikke saasnart kan haabe et selvstændigt Udkomme, saa anraaber jeg all. Deres Majestæt om en Understøttelse for mit Ophold; en Naade, jeg skal søge at gjøre mig værdig til, ved tro at uddanne det Talent, som jeg efter Mænds Dom, hvilke jeg ærer og elsker, smigrer mig med at besidde.

allerunderdanigst

Kbh. 6. Aug. 1820. CHRISTIAN ANDERSEN.

Kongen paalagde Theaterdirektionen at afgive Betænkning herom. I denne hedder det:

»Da Supplicanten for omtrent 3/4 Aar siden meldte sig for Directionen med Ønske om Ansættelse ved Theatret, fandt den efter de aflagte Prøver, at han manglede saavel Talent

som Udvortes for Scenen. — Ikke destomindre havde Hr. SIBONI den Godhed frivillig at give ham Underviisning i Sang i det Haab at kunne for det første danne ham til Chortjenesten ved Theatret, men selv dette saae han sig nødt til at opgive. Han tog derpaa sin Tilflugt til Hr. Solodandser DAHLÉNS Dandseskole for at oplæres i dette Fag, hvortil han efter Hr. DAHLÉNS Erklæring ligeledes mangler Anlæg og Udvortes. —

Ligesom Dir. altsaa anseer det for sin all. Pligt at fraraade hans Ansættelse i nogetsomhelst Fag ved Theatret, saaledes tør den heller ikke anbefale ham til nogen Pengeunderstøttelse af Theaterkassen, der lettelig kunde drage til Følge for andre paa kort Tid antagne Elever og saaledes paabyrde Kassen en ny Udgift i Fremtiden.

Den 24. Aug. 1820.

HOLSTEIN. RAHBEK. OLSEN.

Resolution:

Indbemeldte Ansøgning maa efter Omstændighederne bortfalde.

Frederiksberg 2. Sept. 1820.

FREDERIK R.

At GULDBERG ikke havde nogen blivende Glæde af den ovenfor omtalte Underviisning, bemærker A. selv (M. L. E. 47). At han flere Aar efter, da A. var kommet ind i en alvorlig Vei, atter viste sig som hans sande virksomme Ven, er bekjendt; men hans Fortrydelse over det planløse Liv i den her omhandlede Periode sees endnu af følgende Brev fra ham af 15de Julii 1822:

»Hvis De troer at skylde mig nogen Forbindlighed, vil De ene kunne vise mig den ved aldeles at opgive det Forsæt, De har, at tilegne mig et Arbeide, De skal have isinde at lade trykke. Al saadan offenlig Pegen paa mig er mig saa haardt imod, at De ikke let kan vise mig en større Ærgrelse, end den, paa nogen Maade, hvilkensomhelst, at nævne mig som den, der har gjort Noget for Dem. Den første Leilighed til at vise Dem taknemmelig mod mig, den store, at benytte de Anledninger til at lære Noget, jeg aabnede for Dem, den lod De gaae over; den mindre, den ganske lille, at nævne mig for en Snees Læsere, den lade De fare! Hvad jeg har gjort for Dem veed den Eneste det vedkommer, veed Gud i Himmelen; ham ene være det, der dømmer os imellem!«

F. Höegh Guldberg.

Dette maa sigte til den i M. L. E. 56 omtalte Bog: »Gjenfærdet ved Palnatokes Grav og Alfsol«. Tre Dage tidligere stod nemlig i Bladet Dagen Nr. 165 for 1822:

I Slutningen af næste Maaned vil udkomme en Samling af Digtninger under Titel af: Ungdoms Forsøg, 1ste Deel, indeholdende Prolog, Gjenfærdet ved Palnatokes Grav, en original Fortælling, og Alfsol, original Tragedie. Blottet for al Understøttelse til at fuldende sine Studeringer, nødsages Forfatteren, der kun er 17 Aar gammel, men har flere udmærkede Forfatteres Anbefaling, til at udgive sit første literaire Arbeide i det Haab, ved Subscription idetmindste at see sig skadesløs. — Anmelderen, der har seet Prøver af den unge Forfatters Forsøg, har deri sporet et ualmindeligt Talent, især med Hensyn til det Dannelsestrin, hvorpaa han staaer, og som udentvivl fortjener al Opmuntring og Understøttelse til at fuldende den høiere Udvikling, uden hvilken selv det eminenteste Genie ei formaaer at hæve sig til et værdigt Standpunkt. De

som ville fremme dette Foretagende ved Subscription paa ovennævnte Samling, behage at tegne sig hos COHENS Enke i Pilestrædet Nr. 105. Enhver, der samler 5 Subscribenter, faaer det 6te Explr. frit«. —

Bogen er blevet trykt i 1822, men uden Afsætning, hvorefter Oplaget er solgt til SCHOVELIN, som lod den udgaae i 1827 med et omtrykt Titelblad, og som derefter, »da kke et eneste Expl. blev afsat«, solgte den som Maculatur[1].

Naar A. siger (M. L. E. 52), at han skrev Alfsol efter en Fortælling af Samsøe, da er dette en Feiltagelse. Fortællingen findes hos P. F. SUHM. (Samlede Skrifter IV). Han har saaledes glemt, at han selv i nogle Forord til Tragedien oplyser dette og tilføier, at han ikke har udeladt nogen af de handlende Personer, men kun forandret Præstinden til en Vala. Han kunde have tilføiet, at han ogsaa trofast har fulgt Sproget hos SUHM; exempelvis findes hos Begge Følgende: Da Alfsol seer, at Alf er dødelig saaret, siger hun: »End Harald da«. Hvorpaa Alf svarer: »Alting vigede for ham, men han faldt — Alting er forloret.« »Intet er forloret«, skreg hun. — Paa denne Maade lader det sig forklare, at ANDERSEN kunde love P. WULFF (M. L. E. 52) at have en ny Tragedie færdig om c. 14 Dage.

Vende vi nu tilbage til Aaret 1821, da sees det, at A. i dette Aar skrev sit første fuldt færdige dramatiske Arbeide, som dog ikke blev indleveret (M. L. E. 50—51). Det er opbevaret i min Haandskriftsamling; Titelen er: Skovkapellet, Sørgespil i fem Acter af HANS CHRISTIAN ANDERSEN, Elev ved det Kgl. Theater 1821. Af dette rædselsfulde Stykke vil jeg meddele Slutningen:

---

[1] See Trykte Samling af Breve til A. Nr. 284.

VERNER: Hu! Timeglasset er udrundet! Hu!
Tolv dybe Slag — Han kommer Dødningen.
(betragter alt omkring sig med Skræk).
Hvor er jeg? Hu, i Graven? Luften er
Saa kold og tung og lummer. Se der stiger
De blege Skygger op! de myrde mig!
Vee, vee, jeg maa afsted! ned! ned!
(iler hen til Pillen, som forhen vaklede og holder sig i Dødskampen fast ved den. Den styrter over ham og han begraves under dens Ruiner).

GREVEN, BEATRIX, SVENDE (med Fakler) sees i det Øieblik, Verner knuses af Pillen, i Baggrunden; de standse forfærdede og udbryde):
O Himmel!

Ende.

ANDERSEN var dengang Dandse-Elev; i Maii 1821 meldte han sig paa Syngeskolen som Chorist; men »om ham kan endnu intet bestemt siges«, bemærker Syngemester KROSSING. Imidlertid blev han senere antaget som Chorsanger.

Han havde allerede tidligere bedt om at faae Leilighed til at fremtræde paa Scenen i Skuespillet, en Anmodning som forblev upaaagtet; men han opgav det ikke, og skrev:

Til Theater-Directionen.

27. Sept. 1821.

Jeg vover her, skriftligt at anmode den høie Theaterdirektion om at opfylde mit inderligste Ønske! nemlig at faae JAQUINOTS Rolle i de 2 Grenadere, og da jeg har havd den Ære, som ellers kun faae tillades, at recitere den for Directionen og Hr.

Lindgreen siger, at den ikke anderledes kan spilles en jeg spiller den, nærer jeg det Haab at faae den i denne Saison og vis muligt, ogsaa Claus i Viinhøsten, den sidste har H. E. Herr Kammerherre Holstein alt forrige Aar lovet mig, men sagde dengang, det ikke kunde skee før jeg kunde Musik o. desl. Nu, da jeg som Elev ved Syngeskolen er antagen, er fra denne Side intet i Veien. —

Forsømme mine Studier kan jeg ikke for at spille 1 eller 2 smaa Roller. Det vil snarere opflamme mig mere. To skjønne Søstere, som Minerva og Thalia, kan gjerne vandre Haand i Haand. Som Skuespiller, forlanger jeg aldeles ikke at træde frem, kun som Elev! Da, som jeg ved af de Hrr. *Directører* selv, at de Alle Interessere Dem for mig, haaber jeg De vil tage i gunstigst Overveielse, hvad jeg har anmodet Dem om. Man kan jo give mig den, og see hvorledes jeg seer ud paa Theatret. Jeg nærer det Haab at see mit Ønske opfyldt, da ellers den høie Direction ikke har vilde seet mig prøve for den.

Underdanigst
Hans Christian Andersen.
Elev ved det Kgl. Theater.

Directionen svarede 3 October 1821:

«Dir. finder sig foranlediget til at tilkjendegive Dem, at der for det Første i indeværende Saison ikke vil gives Leilighed for Dem til at udføre nogen Rolle paa det Kgl. Theater.»

Han havde ogsaa anden Modgang paa dette Sted, som følgende Skrivelse viser:

Til den høie Direction for den Kongelige Skueplads.

14. Novbr. 1821.

Jeg seer mig, skjøndt ugjerne, nødsaget til at bebyrdige Dem med Klage over Hr. Chorist Brandt! men da alle tilstedeværende paa Syngeskolen veed Hr. Brandts Fornærmelser imod

mig, og Hr. Krossing som min Syngelærer har paa det eftertrykkeligste ønsket, jeg skulde underrette de Hr. Directeure derom. Jeg ønsker ikke at Hr. Brandt skal komme i nogen Ubehagelighed for min Skyld, kun han vil lade mig i Ro for Fremtiden. For at kunne gjøre de Hr. Directeure deelagtig i Sagen, maa jeg i Korthed fortælle hele Sagen.

I hele sidste Maanede har Hr. Brandt saavel paa Prøver samt Syngeøvelser bestandigt opvartet mig med Snuustobak saavel i Næse som Mund, samt viist mig andre Uartighed. Onsdagen den sidste (forrige Uge) ved Prøven paa Zuraime og Zulnar begyndte Hr. Brandt som sædvanlig med Uartigheder, og spurgte «om jeg havde anklaget ham for Directionen (som jeg Dagen iforud havde truet ham med, hvis han ei lod mig være) og da jeg svarede Nei, at jeg meget nødigt vilde føre Klage o. dsl., begyndte han da atter paa sit sædvanlige Spøg med knæpsend paa min Næse og truede at knuse mig, hvis jeg sladdrede, og begyndte herpaa med sine Uartighed tæmmeligt eftertrykkelig, hvorfor jeg sagde disse Ord: »Jeg har aldrig kjendt saa uartig Mosjø som Dem«. Og næppe havde jeg sagt dette før han gav mig et stærk Ørefigen, som jeg rolig tog imod for det jeg havde sagt. Derpaa begyndte han atter paa sit Spøg og tilføiede idet han gav mig nok eet Ørefigen »saaledes skulde jeg faae, hvis jeg anklagede ham for Directionen« og skjælte mig derpaa Huden fuld. —

Dette er hele Sagen. Jeg ønsker ham ingen Ubehageligheder kun han vil lade mig i Ro, for Fremtiden. —

Jeg beder den høie Direction naadigst undskylde, hvis dette er ikke skrevet saaledes som det burde, da dette er min første Klage i mit Liv, og jeg vil haabe ogsaa den sidste, da jeg ikke skriver den med bedste Villie.

underdanigst

H. C. ANDERSEN.

Elev ved Syngeskolen.

(Brandt maatte offentligt paa Syngeskolen gjøre Afbigt.)

I Marts 1822 indsendte A., anonymt, Sørgespillet: Røverne i Vissenberg, som forkastedes ved følgende Skrivelse:

Til Forfatteren af Stykket:

Røverne i Vissenberg.

d. 16de Junii 1822.

Idet de anordnede Censorer tilbageskikke Stykket: Røverne i Vissenberg, som aldeles uskikket for Skuepladsen, ønske de, at det med Hensyn til Forfatterens personlige Stilling maatte fra Theaterdirectionen blive ham tilkjendegivet, at med den fuldkomne Mangel paa elementær Dannelse og alle uundværlige Forkundskaber, som dette Stykke paa hver Side viser, det endog for de allerypperste Anlæg vilde være umuligt at frembringe noget, der kunde fortjene at fremstilles for et dannet Publicum eller forelægges smagfulde og kyndige Læsere. Særdeles kjært vilde det være dem, hvis dette Vink maatte formaae det unge Menneske til at søge, og hans Venner og Velyndere til at forskaffe ham den Veiledning, uden hvilken den Bane, han saa ivrig søger efter at betræde, stedse maa og vil blive ham lukket. —

Dette skulde Directionen ved at tilbagesende Stykket ikke undlade at tilmelde Forfatteren.

HOLSTEIN. RAHBEK. OLSEN. COLLIN.

D. 29. Junii 1822 blev han afskediget som Chorsanger.

Imidlertid havde han indleveret Tragedien Alfsol, som GUTFELD med en Anbefaling leverede RAHBEK. Denne afgav i Directionen den Erklæring, at Stykket var upassende for Skuepladsen, men androg tillige paa, »at dette unge Menneske maatte

anbefales til saadan Understøttelse, hvorved hans umiskjendelige Anlæg kunde blive dyrket og dannet«; derefter hedder det i Protokollen: 13. Sept. 1822. »Forf. af Alfsol mødte efter Tilsigelse, og blev ham tilkjendegivet, at man vilde anbefale ham til Kgl. Understøttelse for at studere, hvilket han med Taknemmelighed modtog«. —

Her er det egenlige Vendepunkt i ANDERSENS Skjæbne; han blev strax i October sat i Slagelse Skole og Theaterdirectionen skrev derpaa — den formelle Afslutning af hvad COLLIN allerede havde udvirket hos Kongen — følgende Brev

Til Directionen for Fonden ad usus publicos.

d. 2. Decbr. 1822.

I Aaret 1819 meldte sig ved Theaterdirectionen et ungt Menneske navnlig HANS CHRISTIAN ANDERSEN fra Odense for at vorde ansat som Skuespiller ved det Kongelige Theater, og ifølge allernaadigst Befaling maatte Directionen desangaaende afgive en all. Betænkning. Da hans Udvortes var ham aldeles imod til at komme frem paa den Bane, forsøgte han i et Par Aars Tid at gjøre Tjeneste som Chorsanger; dog uden at erholde nogen Løn derfor. Da han ogsaa dertil aldeles intet Anlæg havde, tilkjendegav man ham, at han ikke længere kunde deeltage i Øvelserne paa Syngeskolen. Hans Hang til Theatret bragte ham til, under hans Ophold her, at gjøre adskillige Forsøg som dramatisk Digter, Forsøg som, skjøndt de allevegne røbede det unge Menneske, der var ganske blottet for Kundskaber, lige indtil Kundskab i Modersmaalet, dog tillige røbede umiskjendelige Digter-Anlæg. Et Par af disse dramatiske Stykker indsendte han til Directionen i Haab om at faae dem opførte.

Da bemeldte ANDERSEN, der er aldeles blottet for Formue og lever kun af privat Godgjørenhed, som hans godmodige Charakteer forskaffede ham, vilde blive ulykkelig og tabt for

det borgerlige Selskab, hvis han saaledes vedblev at hendøse sin Tid, og der tvertimod er grundet Haab om, at han, videnskabeligen dannet, kunde vorde en nyttig Borger, opkaldte man ham i Directionen, forestillede ham den literaire Afvei, hvorpaa han var kommen, og lovede ham, at man vilde anbefale ham til allernaadigst Understøttelse for at kunne studere, hvis han udelukkende vilde anvende sin Tid og Flid paa de nødvendige Skolevidenskaber.

Han modtog Directionens Tilbud med Glæde, og paa Grund af Hs. Majestæts allernaadigste Yttring i den Anledning til mig, COLLIN, paa min foreløbige mundlige all. Beretning derom, have vi foranstaltet, at han sidst i October Maaned d. A. blev optaget i Slagelse lærde Skole, hvor han, ved Universitets-Directionens Medvirkning, nyder fri Underviisning.

Ifølge den fra Rector MEISLING indhentede Underretning, formenes Husly, Kost, Vask, Klæder og Bøger etc. for ham idetmindste at medtage 350 Rdl. aarlig. Dersom Hs. Majestæt altsaa allern. vilde bevilge indtil 400 Sedler aarlig i 3 Aar, i hvilken Tid han i sin Alder (17 Aar) vel vil kunne vorde færdig til Academiet, haaber man at hans timelige Lykke dervéd er grundlagt.

I det Haab at o. s. v.

HOLSTEIN. RAHBEK. OLSEN. COLLIN.

I sin første Charakteerbog har han foran skrevet: «Mandagen d. 28. October kom jeg i Slagelse lærde Skole i 2den Klasse.»

Jeg gaaer nu over til Brevsamlingen, som meddeles i chronologisk Orden tilligemed de hans Forfattervirksomhed, navnlig den dramatiske, vedkommende Actstykker, der ikke kunne undværes i en Skildring af hans Fataliteter.

2

Mine egne Betragtninger over ANDERSEN som Forfatter og som Menneske forbeholder jeg mig at meddele i Slutningen af Bogen; de ville neppe behage alle hans Venner. Men naar jeg, som vistnok af Alle har kjendt ham nøiest, finder, at hans egen Opfattelse af hans Livs Gjenvordigheder, eller idetmindste hans Fremstilling af disse, er misvisende, anseer jeg mig forpligtet til at berigtige denne. — Andersen har selv villet, at man skulde kjende endog de mindste Begivenheder i hans Liv fra Vuggen til Graven, ja selv hans inderste Tanker; og disse træde intet Sted saa tydeligt og forklarende frem, som i hans Forhold til mig og til det Collinske Huus.

E. COLLIN.

Til Etatsraad J. Collin.

Slagelse, 11te Januar 1823.

Kiære Velgiører.

Jeg har nu faaet den lille Arv udbetalt som jeg meldte Dem om, Rektoren som Courator fik Pengene og af ham har jeg faaet dem imod at vise Qviteringerne for hvad jeg kjøber for dem, jeg skylder ogsaa Dem at gjøre lidt Regnskab derfor.

Af de 54 Rdlr. som jeg skulde arve gik 1 Rdl. og nogle ß til Brevpenge.

To Rdlr. til Byfogeden i Slagelse for endeel Skriverie o. desl.

15 Rdlr. tillod jeg Magistraten at udbetåle til min Moder som er gammel og meget trængende (jeg kunde jo ei gjøre bedre Brug).

Jeg fik saaledes 36 Rdl. hvoraf jeg nu sender Dem de 10 Rdl. som De var saa god at lægge ud for mig til en Kiole (men da jeg nu fik denne indlagte Skoleregning tog jeg af disse Penge til dens Betaling som jeg haaber De ikke bliver vred for.

Et Par Buxer . . .	6 Rdl.	3 ℔	8 ß
Linned	14 —	» -	» -
Støvler forsaalede . .	2 —	» -	» -
Mit Lexicon indbundet	1 —	» -	» -
Strømper	1 —	» -	» -
	34 Rdl.	3 ℔	8 ß

De seer heraf at jeg vel har anvendet Pengene, og jeg glæder mig selv ved at jeg har kundet forskaffet mig disse Nødvendigheder uden atter at tage det af den Velgiører som daglig saa faderligt sørger for mig.

At De inde i Kjøbenhavn bevidnede mig Deres Tilfredshed med min Flid og Opførsel, har meget styrket og opmuntret mig, og jeg skal i Sandhed stræbe at fortjene Deres Godhed; at De saa mildt bedømte mine Charakterer for Græsk og Latin som virkelig ei vare saa gode, skal jeg ogsaa erkjendtligen stræbe, at disse maa vorde bedre, at jeg selv maa kunde føle at De maa være tilfreds dermed, endnu nogen Tid vil jeg vel være tilbage i disse to svære Ting, men allerede noget hen paa Foraaret haaber jeg nok De vil kunne mærke at jeg kommer mig meer og meer! Skulde der ellers, naar jeg om Maaneden sender Dem Charakterene, være nogen som De synes at kunde fordres bedre af mig, siig mig det da, og jeg skal da stræbe desmere i den Videnskabsgren.

Mange Hilsener til alle i Deres Omgivning.

Deres taknemlige

ANDERSEN.

Slagelse (1823).

Gode Madamme Andersen[1].

Bliv ikke vred at jeg skriver Dem til — men maaskee at De endnu ikke veed hvem Brevet er fra; nu vel, det er fra »der

---

[1] Kongl. Skuespillerinde B. Andersen, født Olsen, opdraget i Rahbeks Huus.

kleine Declamator[1].« — Jeg føler nu fuldkommen, at Studeringer ere nodvendige for mig, for engang i Tiden at kunne sikkert betræde min valgte Bane. Al elementæir Dannelse og Forkundskaber manglede jeg. Jeg er ogsaa flittig, uden at rose mig selv, men Grammatik-Lexer kommer jeg ikke saa godt ud af. Jeg var i Paaskeferien hjemme i Odense og besøgte min gamle Moder, som jeg ikke havde seet snart i 4 Aar. O det var mig nogle salige Timer; hun kjendte mig ikke strax og græd af Glæde ved Gjenkjendelsen. Ja alene alle Gjenstande i Byen gjorde dybt Indtryk paa mig, saa at, jeg skammer mig ikke ved at skrive det, jeg græd af barnlig Glæde. For 4 Aar siden drog jeg jo ogsaa ud af Byen, et fattigt Barn paa 14 Aar, uden Hjelp eller Leder; barnligt satte jeg min Lid til Gud og han var mig en kjærlig Fader. Jeg havde virkeligt mange Sorger i Kjøbenhavn, som De nok selv kan indsee; Tak skee Herren, at mange umilde Dage glemmes ved en glad Time. Nu er jeg jo kommen i en god Vei som kan lede mig til mit Hjertes høie Maal. Jeg er ogsaa nu i den Alder, at jeg kan see hvor tjenlig Stræben er for mig. Mit barnagtige Væsen har jeg rigtignok endnu, men jeg føler mig saa vel ved det. Dersom nogen kan blive Digter ved de Begivenheder som hændes ham i hans Barndom, saa maa jeg blive det. Dog, ikke en lille Digter, dem er der nok af; kan jeg ikke blive en stor, vil jeg dog stræbe at vorde et nyttigt Lem i Staden. Min Fader er død og Moder meget fattig; jeg har ingen Fader uden Gud, men han kan ogsaa bedst hjelpe. Jeg underretter maanedligt Hr. Etatsraad COLLIN om mine Charakterer; samvittighedsfuldt meddeler jeg ham saavel det gode som det mindre gode om mig, da han

---

[1] Dette Navn havde Md. Andersen givet ham; at han kaldtes saaledes almindeligt, kan jeg godt erindre blandt andet deraf, at vor Tjenestepige, som lukkede op for ham, kom ind og sagde: »Det var Klamatoren der kom.«

dog nu er den eneste jeg har i Verden at tye til; han har jo selv frivilligt paataget sig en Faders Plads; jeg skal ogsaa stræbe at vise mig sønligt værdig. Jeg har nu været snart et halvt Aar i Skolen, jeg har ikke udmærket mig ved noget andet end ved mine Religions-Lexer, B. Historie og ved min Opførsel; men da jeg veed at det Sidste er noget af det Bedste —, saa er jeg rolig.

Jeg skriver slet ingen Vers nu, skjønt Lysten tidt kommer over mig, men jeg har endnu stridt som en Helt. Det er ellers en kjedsommelig By og dens herskende Tone. Jeg betragter mine Studeringer her som et stort tykt Træ, indenfor hvis haarde Bark er en herlig Saft der, naar jeg faaer den nydt, styrker og begeistrer mig til Saligflugt; men jeg maa først afgnave den haarde Bark, og det gjør i Begyndelsen ondt i Tænderne. O skriv mig til gode Madam ANDERSEN.

Deres hengivne

ANDERSEN.

Slagelse 30. Novbr. 1823.

Kjære Velgiører!

Jeg sender Dem herved mine Charakterer for denne Maaned, jeg haaber at De vil være tilfreds med dem Alle, naar jeg fratager Græsk, da de øvrige endog ere en lille Grad bedre end forrige Maaned. Jeg er meget tilbage i Græsk, og det gjør mig derfor ont at det er den eneste Videnskab jeg haver med Hr. Rektoren, og at jeg saa skal være saa daarlig deri, men jeg vil haabe at det med Flid nok vil blive bedre, — Latin interesserer mig, og det lader som jeg kommer bedre og bedre ud af det; —

Græsk. *Maadelig*
Dansk Grammatik (!). *Udmærket godt*
Latin. *Godt?*
Dansk Stiil (jeg har skrevet 2,
den 1ste. *Meget godt?*
den 2den. *Udmærket godt?*
Historie eg Geografi. *Godt?*
Religion. *Meget godt*
B. Historie. *Udmærket godt*
Tydsk. *Godt?*
Fransk. *Meget godt?*
Skrivning. Godt godt
Regning, *Meget godt?*
Sang. *Udmærket godt*
Matematik og Udarbeidelser, *Godt*
Latinsk Stiil og *Gramatik.* Temmelig godt
Opførsel — hos alle Lærer — *Udmærket godt*

Naar De glæder mig med nogle Linier fra Dem, o siig mig saa om De er tilfreds med min Fremgang. Jeg gjør mig i Sandhed al Umage, og dog er jeg stedse urolig for ikke at kunde fyldestgjøre mine Velgjøreres Tanker om mig, eller ikke at fortiene den megen Godhed man viser imod mig; (De misforstaaer dog ikke disse Linier?)

Jeg haaber at faae et Par Linier fra Dem før Julen, naar jeg da kommer ind til Byen, skal jeg tage min Danske-Stilebog med, det vil sikkert glæde Dem at see de heldige Charakterer jeg har erholdt for hver enkelt Stiil. —

Deres stedse

taknemlige

Andersen.

Jeg sender Dem herved een af mine Stile, det vilde glæde mig, hvis De vilde gjennemlæse den, og hvis De fandt at den fortiente den Charakteer Læren har sadt under den.

Hvor vigtigt det er, i sin Ungdom at have lært noget Nyttigt,

(oplyses ved en Fortælling).

Hos Fornuftvæsener er det Aandelige fremfor det Sandselige, og Ungdommen er den Tid, da Aanden er meest skikket til at modtage alle Bøininger, som gode Kundskaber kan give den til Viisdom og Dyd, og da disses Indflydelse ikke alene strækker sig til vor jordiske Tilværelses mange Forholde, men endogsaa ud over Jordlivets Grændser, saa bør vi, især paa den Tid, anvende den meste Flid. Ved erhvervede Kundskaber og Duelighed, forskaffe vi os et rigeligt Udkomme og kunne blive et nyttigt Lem af Staten, ja vi erholde endogsaa mange Behageligheder, og selv Tilfredsheden med vor Flid er af stoer Vigtighed i Henseende til sin Indflydelse. Vigtigheden af at lære noget nyttigt i Ungdommen, indseer ikke alle Tider den Unge, da Phantasien let vildleder ham, men derfor paaligger det Forældrene, som dem, der bedre kjende Verden og hvad enhver Stilling i den udfordrer og medfører, at vælge en Virkekreds for den Unge, men da i sit Valg at tage Hensyn saavel til hans Kræfter som Lyst, og tillige see hen paa den Stilling hvori han er født. Den som ikke har lært noget nyttigt i Ungdommen, er berøvet Midlerne til at erhverve sit Udkomme og at blive et dueligt Lem af Samfundet; disse Mangler føre ham ofte paa Lastens Vei, da Nød og Fortvivlelse let kunne tilintetgjøre enhver herlig Spire. Enhver Stand hvori vi end blive fødte, aabner os Leilighed til at lære noget Gavnligt; ulykkelig

er den som hengiver sig til Lediggang og Dovenskab. Selv om vi ere fødte i en lykkelig Stilling, saa at vore Forældres Rigdomme synes at kunde sikkre os for alle Mangler, bør vi dog aldrig stole paa disse, da Lykken er saa foranderlig.

Ulrik, en riig Kjøbmands Søn i S****, henlevede sin Ungdom i Lediggang, uden at tænke paa at lære noget Nyttigt, da han stedse sagde sig selv, »min Fader er den rigeste Mand i Byen! — jeg den eneste Arving! — hvorfor skulde jeg gjøre mig Livet suurt, som Skiæbnen har tilberedet saa herligt?!« — Men Havet opsluger Faderens Skibe, som ere beladte med hans største Eiendomme, andre ulykkelige Omstændigheder indtræffe, og tilsidst seer han sig berøvet Alt. Vennerne undflye naturligviis, Ingen kjender den Ulykkelige. Berøvet Venner, Hielp og Haab, bringer Nøden ham fra en Fordærvelse til en anden, til han tilsidst i et Fængsel udaander sit usle Liv, under Bebreidelser mod sig selv, fordi han ei havde søgt at lære noget Nyttigt i Ungdommen, som kunde have sikkret ham for disse Skrækkeligheder. En Anden, som derimod flittigt stræbte at lære noget gavnligt, seer sig istand til at ernære sig paa en ærlig og for Samfundet nyttig Maade, og kan i sit Livs Aften roligt skue tilbage paa den svundne Tid og lægge sig til Hvile, for at vaagne salig i Evighedens Morgen. — Flittighed i Ungdommen er en Capital, som giver de herligste Renter.

Udm. Godt?

Slagelse (1823).

Gode Madamme Andersen.

Ferien her i Skolen begyndte iaftes og den varer i næsten 3 Uger; da jeg sidst var inde i Kjøbenhavn sagde De, at De

glædede Dem over, at jeg saa hurtig igjen vilde hjem for at læse; jeg tror altsaa at jeg vil glæde Dem mere nu ved at tilmelde Dem, at jeg har besluttet at blive hjemme hele denne Ferie og repetere, at jeg kan staae mig heldigt ved den store Examen i October. Jeg maa tilstaae at jeg meget har Lyst til at komme til Kjøbenhavn, men saa vil Fornøielsen være desto større til Julen. (Herefter følge Charaktererne).

Her har været et Skuespillerselskab, de gave herlige Stykker, nemlig die Ahnfrau og Kysset og Ørefigenet og Mændenes Troskab, tilsidst en stor Ballet: Zemire und Azor. Dandsen var ligesaa slet som deres Spil i die Ahnfrau var herligt. Man siger herude at jeg bliver mager og at jeg endogsaa er melankolsk, men det er fordi jeg stedse holder mig hjemme, da jeg tydelig indseer, hvormeget jeg har forsømt i min Barndom. Jeg manglede desværre mange Forkundskaber da jeg kom i Skolen, og De kan være overbevist om, at jeg stræber efter Evne at ophjelpe det. — Jeg læser og skriver slet ingen Poesi, det vilde være uklogt. Jeg har før læst alt for meget, det gode og slette, og nu maa jeg søge ved nyttige Kundskaber at ordne dette paa sin rette Hylde og nyde noget mere kraftig om just ikke saa fordøielig Føde for den forkjælede Gane. — I Onsdags blev Hr. Rektoren indsat i Kirken og jeg blev anmodet om at skrive en Kantate som afsanges efter Biskoppens latinske Tale. Her er den:

Mel. Kom, o kom du Aand som giver.

Froet Liv Alherren giver,
Spiren sprænger sine Baand;
Naar den da med Mildhed bliver
Pleiet af en sikker Haand,
Staaer den kraftfuld, reen og skjøn,
Skjænker ham sin rige Løn.

Lige tændtes ikke Flammen,
Men med Lærelyst og Flid
Vil vi stræbe tro tilsammen
At benytte Ungdoms Tid.
Himlens Fader styrke dem,
Som til Held os lede frem.

De kan være hvis (ɔ: vis paa), at jeg ikke havde skrevet det uden at være anmodet og har ogsaa sendt Hr. Etatsraad Collin en Afskrift, da jeg underretter ham om ethvert Skridt jeg gjør, som jeg maa efter min Pligt.

Da jeg var i Klosterkirken i Onsdags gik jeg ud paa Kirkegaarden for at søge Digteren Frankenaus Grav; jeg fandt den, men den var ganske begroet med Nelder, og Inscriptionen paa Væggen var skjult af lasede Klæder som skulde tørres. De har dog læst hans herlige elegiske Digte, hvoriblandt Christiansborgs Ruiner. Det gjorde mig saa ondt at høre Madam Zincks Død, hendes herlige Fremstilling af Cendrillon vil jeg aldrig glemme. Lev vel

ærbødigst
Der kleine Declamator.

Andersen har vistnok i sin første Skoletid skrevet ikke faa Digte, inden han, som i dette Brev, lover sig selv at ophøre med denne Virksomhed; der findes saaledes nogle, daterede 4. Jan. 1823, i Reglen Udbrud af melancholske Stemninger. Som Prøve meddeles her en Art Ode til Venskab:

Med dunkel Mos paa det hellige Hoved,
Majestætisk sørgende, skuer ned
Den med Vedbende omslyngede
Hensmuldrede Søile,

Pegende paa Forgængelighed.
Rosen jo visner, Lilien segner,
Stjernerne blegne for stigende Sol.
Ene kun Venskab evigen blomstrer
Følger os gjennem Grav og Død.
Hisset i Hjemmet, hist hos de Kjære
Venskabets Lilie udvikler sig.

Et andet samtidigt Digt indeholder følgende besynderlige Sætning:

Naar Boreas med sine Storme
Besøger Sjølunds skjønne Egne,
Og De en Fugleskræmme skuer,
Der eensom staaer paa nogen Mark —
Da tænk paa mig.

Til Hr. Rektor Meisling.

Slagelse 25. Marts 1824.

Jeg haaber, at De vil giennemlæse mit Brev, da jeg lover Dem ikke oftere at uleilige Dem med Sligt. De er vred paa mig, og især fordi jeg skal have smilet, da jeg var uheldig at faae en slet Characteer, men det forsikkrer jeg Dem ved Gud (og jeg troer at De ei før har fundet nogen Usandhed hos mig) at jeg aldrig, hverken paa Skolen eller da jeg gik hjem, yttrede noget Tegn paa Selvtilfredshed, det er en Opførsel som ligger ganske udenfor mit Væsen. Jeg har i mine Breve til Hr. Etatsraad COLLIN stedse yttret min Mismod, fordi at De ikke kunde være tilfreds med mig i Græsk, og selv sagt ham, at De ikke fandt Spor af de Evner hos mig man havde ventet;

han har selv svaret mig, at jeg ikke maatte være mismodig, da han var ret tilfreds med de andre Charakterer, kun stræbe saa godt jeg kunde med Græsken. Al Grammatik, naar jeg undtager den danske, falder mig tung; og naar jeg dertil er ængstelig, stiger Blodet mig til Hovedet og jeg giver da de slette Svar som er Skyld i Deres Utilfredshed med mig; iovrigt som De formoder at jeg læser Morskabsbøger og ikke mine Lexer da feiler De sandelig, kun nogle faa Timer og det neppe hver anden Søndag har jeg brugt, og da De ikke vil det skal jeg heller ikke dem engang.

Jeg kom ind i Skolen med for store Begreber om mig selv, den uvante Virkekreds, Mangel paa al Elementardannelse gjorde mig det mere trykkende; ene mine Foresattes Velvillighed kunde give mig Mod til at stræbe.

Hav Overbærelse med mig endnu i nogen Tid, og skulde jeg da ikke i næste Qvartal vise nogen Fremgang, da lover jeg Dem selv at trække mig bort fra en Stilling, hvor jeg kun opvækker Utilfredshed. Nu kommer de lange Morgener, de hjalp mig i Fior, og da tilstod De jo at jeg havde været flittig, de vil ogsaa hjelpe mig iaar.

Smilet har jeg ved Gud aldrig af den daarlige Charakteer, jeg tør kalde Classen til Vidne derpaa, ei heller nogentid yttret noget om Dem eller de andre Lærere; jeg haaber De seer hen paa min Opførsel i den Tid jeg har været her. Som sagt overbær endnu nogentid med mig, med Guds Hjelp vil det blive bedre, og hvis ikke skal jeg gjerne gaae bort; — og skulde jeg have fornærmet Dem paa nogen anden Maade, o da sig mig det, og tillad at jeg forsvarer mig, jeg veed mig ganske rolig i denne Henseende.

Tilgiv mig nu denne Gang og jeg skal vise Dem, at jeg ikke vil misbruge Deres Godhed.

Deres taknemlige

ANDERSEN.

Slagelse Juni 1824.

Gode Madamme Andersen.

. . . Her seer De mine Charakterer! de ere ikke brillante, kun taalelige. Hr. Etatsraad COLLIN bedømmer dem meget mildt og er tilfreds med min Fremgang, men det er hans gode Hjerte som gjør det, jeg føler altfor vel selv, hvormeget jeg er tilbage. Min Barndom blev forsømt, altfor megen usund Morskabslæsning gav min Aand det sære Sving den endnu har, mine Ideer bleve overspændte, jeg kunde ikke tænke mig Livet som noget solid Virkeligt, kun et Phantasispil. Forsynet tog sig af mig, ellers havde jeg med mine Ideer og Begreber blevet meget ulykkelig; hvad skulde der have blevet af mig ved at gaae og traske i Choret paa Theatret? O jeg føler dybt hvad man har gjort for mig, det var sikkert ikke Evner man sporede hos mig — thi hvem veed hvor store de ere, men Medlidenhed med mig. Jeg gjør mig al Umage men seer mig dog skuffet, jeg er jo ellers lykkelig, altfor lykkelig, altfor lykkelig for den Stilling jeg blev født i, under saa store Mænds Beskyttelse som mine Velgjørere. Et af min Barndoms største Ønsker at komme til at studere — er blevet opfyldt, hvad tør jeg ønske mere; og dog det, *det* at man har gjort og gjør saameget for mig gjør mig mismodig, da jeg frygter for ikke at fortjene det. Der falder mig ofte nogle Ord ind, Fru RAHBEK sagde mig, da jeg læste min Tragedie for hende, og hun roste nogle heldige Stæder deri, «at det var næsten over min Alder, og at hun just derfor frygtede, at, naar hun turde tale billedligt, jeg var et Frø, som snart spirede op og blomstrede strax i hele sin Fylde og derpaa maatte visne, da derimod Træet kun lidt efter lidt udviklede sig«. Ak, jeg frygter ofte hun har Ret.

Jeg har forbedret mig i den sidste Tid i Græsk og jeg haaber det vil blive bedre med Tiden, men *jeg er gammel*; dette Ord lyder stedse i min Sjel og — De vil ikke smile af det — bringer mig ofte til at græde. Jeg indseer, og det

føler vel ogsaa ethvert tænkende Menneske, at for mig, som traadte ind i en lærd Skole fremmed for alle Videnskaber og med en brændende Phantasi, som kun var vant til at sværme om fra Blomst til Blomst, maatte Skolelivets fabrikmæssige Gang, den for mig uoverseelige Mark af Kundskaber som laae for mig, gjøre et underligt Indtryk paa, og naturlig den Tanke opstige: mon du har Kræfter til at gjennemvandre den?

Saalænge de Indbildninger, som Smigerie over mine smaa poetiske Arbeider havde indgydet mig, var tilbage, saalænge følte jeg ikke ganske min Ufuldkommenhed, men nu, alt som de meer er udpillede, seer jeg mig først selv i mit rette Lys. Mine Velgjørere og Venner i Kjøbenhavn yttre mig jo vel Tilfredshed med min Fremgang; men skulde ikke disse Yttringer være en Mildhed for at opmuntre mig mere? Min Yndlings-Tilbøielighed, Poesi, bør og vil jeg ikke for Øieblikket nære, at jeg ikke til denne eller anden Beskjæftigelse spilder min Tid, veed jeg; kun i de store Ferier har jeg moret mig med det, og det kan jo intet sige.

Sidste Ferie var jeg en Dag ude hos Digteren INGEMANN og morede mig herligt; hans Kone er en meget aandrig Qvinde, hun maler paa et stort Oliemaleri af omtrent 4 Alens Hoide og Brede, som meest forestiller et Blomsterparti fuldt af Pations Blomster, Liljer, Roser og deslige; fra den blaa Himmel daler en Genius ned. INGEMANN skriver paa en Roman i Poesi: Kong Waldemar og hans Mænd. Om Eftermiddagen leiede han en Baad og vi seilede over til Parnasset, en Æolsharpe var bundet i Masten af Skibet, INGEMANN styrede Roret, og saaledes besteg vi Digtekunstens hellige Bjerg.

Hvorledes lever ellers deres lille . . . (jeg kan ikke huske hendes Navn) — hun som er saa flittig til at lære hos Jomfru DALEHN? . . .

Deres taknemlige

ANDERSEN.

Slagelse 19. Aug. 1824.

Kjære Velgjører.

Stolende paa Deres sædvanlige Godhed er det jeg skriver Dem til, skjønt jeg saa nylig har skrevet. Det er nu over 14 Dage siden mit Qvartal var ude hos Madam HENNEBERG og jeg har derfor længtes meget efter et Brev fra Dem; at De var reist bort, har jeg sagt hende, men da jeg nu formoder at De er kommen Hjem saa er det at jeg skriver, for at De skulle være vred paa mig, kan jeg ikke overtyde mig om; det sidste Brev De skrev mig til var det venligste og meest faderlige Brev De nogensinde har sendt mig, og jeg har jo ogsaa ofte bedet Dem om strax at sige mig naar De følte Dem utilfreds med mig at jeg, maaskee, kunne rette min Feil; endnu har De aldrig ytret mindste Træk af Vrede eller Misfornøielse med mig, at Hr. Rektoren, som De jo har talt med, ikke kan have sagt Dem andet om mig, end hvad jeg selv i mine Breve har tilmeldt Dem siger Bevidstheden om mit Forhold mig og Rektorens Retfærdighed. Ikke saameget Ønsket at betale Madam HENNEBERG, da det er en meget billig Kone, som Frygt for at have Deres Vrede er det som bringer mig til at skrive igjen, da jeg ingen Svar har faaet paa mine sidste Breve. De kan sikkert ikke være vred paa mig, jeg har troligen meddeelt Dem alt, har nogen sagt mere da siig mig det, jeg haaber, ved Guds Hjælp, at kunne giendrive det.

Jeg burde jo anderledes briliere i Skolen, end jeg gjør, men De har jo selv sagt: De er tilfreds, De fordrer ikke Kiæmpeskridt. — Jeg giør sandelig hvad jeg kan og dermed er De jo fornøiet? Sæt Dem ind i min Stilling, min første Opdragelse, tænk Dem mit Hovede opfyldt med Narrestræger og et Oplag af sammenrodede Digte og Romaner, de ikke gode Evner, den fæle Flygtighed hvormed jeg sværmede om; da vil De bedst kunne bedømme mig; Viljen til det Gode har jeg,

og paa den haaber jeg De seer meest hen. Mangel paa Grammatik er det som giør at jeg er saa daarlig i Græsk og Latin, men paa en Maade kan det vel undskyldes, da alle de i Klassen med mig have læst deres igiennem i det mindste 2 Gange før i 1ste og anden Classe og Lexerne blive derfor kun anseet som repetise da de derimod ere ganske nye for mig og temmelig store, da jeg ikke kan forsømme de andre Videnskaber. Iøvrigt har det i den senere Tid gaaet bedre med Græsken og Latinen har De seet af mine Karagterer Hr. Qvistgaard ikke er misfornøiet med. Deres Godhed og Fader-Sind for mig er det eneste som kan styrke mig paa en mig saa kiær, men formedelst Alder og Mangel paa Forkundskaber vanskelig Bane.

Jeg venter ganske sikkert et par Linier fra Dem paa *Søndag*, da jeg ellers frygter at have mistet Deres Godhed.

Deres

taknemlige ANDERSEN.

Bliv nu ikke vred fordi jeg har vovet at skrive saasnart, og skulde jeg have erholdt Deres Utilfredshed siden De sidst skrev mig til, saa siig mig Grunden og bedøm mig efter Deres sædvanlige faderlige Maade!

Til Madame Andersen.

Slagelse 1. Octob. 1824.

. . . Tonen i mit sidste Brev var nok lidt for mørk, saa De har taget mig det lidt ilde op, og jeg indseer ogsaa nok, hvor ubilligt det er af mig at være mismodig og meest at ville yttre det. COLLIN er saa god, ja næsten altfor god mod mig. — Nu i Henseende til Examen. Det bedste jeg kan

melde Dem er den Dom, som Lærerne have indskrevet i Rectorens Bog om mig. Eensstemmigt gave de mig gode Evner, god Fremgang og en *udmærket god* Opførsel for hele Aaret. — Resultatet af dette er, at Lærerne dog ere ret tilfredse med mig, og det er den Straale af Trøst som styrker mig naar Mismod og Mistillid til egen Kraft nedtrykker mig. Muligt at jeg seer Alt fra en for mørk Side og derfor vil jeg bede med vor udødelige Kingo:

«Giv du mig Mod og Kraft i Aand,
Jeg ei af Spindelvæv snoer Baand.»

Idag fik jeg først Udfaldet af Examen at høre, og tænk Dem til min store Forundring og Misfornøielse, da det er noget jeg ikke er voxen for, jeg er bleven Øverst i Klassen; nu maa jeg slutte da Tiden er kort. Beholde Pladsen *kan* jeg ikke, dog vil jeg stræbe hvad jeg kan.

Deres taknemlige

ANDERSEN.

Til Md. Jürgensen.[1]

Slagelse d. 26. October 1824.

Gode Madamme.

Da jeg haaber De ikke tager mig det ilde op, tager jeg mig den Fornøielse at skrive Dem et Par Linier til; det vil maaskee være dem interessant at høre, hvorledes det gaaer

---

[1] Født Anna Leth Bruun, Enke efter Hofuhrmager Jørgen Jürgensen, af det bekjendte Firma Larpent & Jürgensen, Østergade 77.

mig i Skolen; det seneste jeg kan melde Dem er om den store Examen, som aarlig holdes; ved den blev jeg (den afholdtes forrige Maaned) Dux i den tredie Klasse, en Plads som jeg nok føler ikke jeg er moden til, men dog skal jeg stræbe at beholde den, skjønt jeg vel veed jeg ikke kan; iøvrigt har jeg denne Maaned erholdt med de bedste Charakterer, endogsaa i Latinen *Meget godt?* Det bedste jeg kan meddele Dem om mig er: ved Skoleaarets Slutning havde Rektoren indrettet sig en Bog, hvori Læreren indskrev sin Dom over enhver Discipel; jeg skal have erholdt følgende.

Hos den mathematiske Lærer Meget godt for Flid saavel hjemme som paa Skolen. Det samme hos Læreren i Historie, Geografie og Tydsk, men hos Overlæreren *Udmærket godt?* for begge Dele og hos den danske og franske Lærer fuldt *Udmærket* for Flid paa Skolen og hjemme. Eensstemmigt gave de mig gode Evner, god Fremgang og *Udmærketgod* Sædelighed. De seer at fra een Side gaaer det ret godt og jeg burde ret være glad, men jeg kan ei gjøre for det, en mørk nagende Mismod forfølger mig stedse. Jeg har havt for store Ideer om mig selv, nu først ved at lære seer jeg mine Mangler, min Alder skrækker mig, og ofte, meget ofte tvivler jeg om mine Evner. COLLIN og GULDBERG bedømme mig med saamegen Mildhed, rose og opmuntre mig og ere ret tilfredse med min Fremgang, men jeg kan ikke være saa rolig saa lykkelig som før, det er maaskee kun en Sygdom hos mig og vil nok tabe sig. —

Jeg har ellers været plaget af en slem Tandpine o. s. v.

Hvorledes lever Deres Sønner og den Ældstes Sønner igjen? jeg længes ret efter Julen for at tale med dem; herude har jeg ingen Venner som i Kjøbenhavn, og de Venner jeg der har lærte jeg at kjende i Nøden. O Gud, skulde jeg virkelig kunne naae Maalet for mine Bestræbelser, skulde jeg virkelig besidde Evner, der fortjener hvad jeg koster, hvor var jeg da ikke lykkelig, hvor overbeviist om at jeg aldrig skal

anvende dem til andet end det gode, og at jeg vil stræbe at beholde det som COLLIN iblandt andet trøster mig med »adskillige gode Mennesker holde af mig«.

Deres taknemlige

ANDERSEN.

Til Madam Jürgensen.

Slagelse 25. Novbr. 1824.

Gode Madam!

De bliver dog ikke vred fordi jeg skriver Dem idag nogle Linier til, egentligt undseer jeg mig ved det jeg vil komme med, men aabent beder jeg, afslaa da ogsaa aabent, kun tag mig det ikke ilde op; at jeg troer at De har nogen Godhed for mig giver mig Mod dertil, da jeg ellers ikke vilde; derfor uden lang Indledning: Jeg vilde gjerne til Kjøbenhavn i Julen, kun *8 Dage,* kan De ikke laane mig Natteleie, det gjordte De i Fjor, og jeg burde altsaa ikke bede igjen iaar, men De var dengang strax villig, da De indsaae at det vilde blive *mig* for kostbart at ligge paa en Giæstgivergaard, kan De? saa er jeg overbeviist om De vil, da jeg ellers ikke faaer den Fornøielse at komme til Kjøbenhavn, og jeg vilde saa gierne; jeg har nu et heelt Aar hængt i Bogen, døiet Ubehageligheder, som maa møde den Begyndende og ethvert Menneske i sin Stilling. Juleferien skulde nu være en lille Styrkning for det Kommende og *soulagement* for det Forbigangne, derfor, kan De? saa nægt mig det ikke; om 3 Uger faar jeg Ferie, men vil De ikke i det seneste om en 8 Dage skrive mig blot et Ja eller Nei! til, jeg aner rigtignok det sidste, men er overbeviist

om at det kun kommer fordi De ikke kan; Nu gaaer det meget godt i Skolen; i mit sidste Brev saae De hvilke ret gode Charakterer jeg havde erholdt endogsaa for Sprogene; altsom det bliver bedre med det svinder ogsaa mit sygelige mørke Lune. Lad skee hvad vil, jeg gjør hvad jeg kan.

Fra Armods Mulm til Lysets Himmel
Du drog mig Guddom med din Haand,
Du kaldte mig til Lysets Himmel
Og Følelse indgjød min Aand.
Tilgiv mig da paa Modgangs Dag,
Hvis jeg maa synes dig for svag.

Forsag ei Siæl! udbred din Vinge!
Ryst Lænken da den trykker ei,
Grib Harpen, lad dens Toner klinge
Og gaa kun rolig Prøvens Vei.
Det Herren vil du skal opnaae,
Trods Støvets Magt du vinde maa!

Nu har jeg Kraft, ei meer jeg gyser
For Svaghed, Smerte og for Nød.
Nu seer jeg klart, min Hjemstavn lyser
Bag Dækket af den sikkre Død.
Lad skee hvad vil i Jesu Navn,
Jeg veed det skeer kun til mit Gavn.

Hvad du mig gav, jeg kan ei glemme,
Selv om du nu forglemte mig!
Med barnlig og med frydfuld Stemme
Jeg synger Barndoms Fryd og Dig,
I Smertens Stund i Støvets Død
Jeg hviler barnlig i dit Skjød.

Forsmaa ikke mit lille Digt, jeg en Søndag nedskrev, da jeg følte mig saa rolig og lykkelig.

Nu lev vel! Kan De tage mig o gjør det! eller maaskee at Deres Søn kan; om 8 Dage faaer jeg altsaa Brev da jeg ellers troer De ei har faaet mit.

Deres taknemlige

ANDERSEN.

Slagelse, d. 6. Decbr. 1824.

Kiære Velgiører!

Hermed sender jeg Dem mine Charakterer for denne Maaned, de ere ligesaa gode som sidst og jeg har erholdt *Megetgodt* til Hovedcharacteer.

(Derefter følge Special-Charaktererne.)

Er De tilfreds med disse Charakterer? næste Gang, nemlig dem som jeg nu i næste Uge erholder ved Examen bliver vel neppe saa gode, især for Latin, thi kommer jeg op i det jeg har fra i Fior gaaer det galt, det i Aar kan jeg nok.

Paa Loverdag 8te Dage faar vi Ferie. Kammerjunker Holstein lader mig komme med sin Vogn ind saa at jeg Intet mangler fra denne Side, og i Kiøbenhavn kommer jeg til at være hos den gamle Madam Jürgensen paa Østergade (en Moder til Uhrmageren) men det er Examen som giør mig lidt mørk. . . .

Forresten er Rektoren dette Skoleaar meget bedre mod mig (jeg er da, naturligviis, ogsaa mindre slet i Aar) og der gaaer flere Dage skiønt jeg næsten er oppe hver Dag, at han Intet siger; han skiænder paa dem Alle, er misfornøiet med dem Alle skiønt i mere eller mindre Grad, ja der ere dem han i Aar er mere utilfreds med end jeg ifior, hvorfor skulde jeg da

være frie, hans Hensigt med os er ved Strenghed at bringe Flid og Dannelse hos os og enhver har jo sin Maade at gaae frem paa, rigtignok naar han bliver vred skiænder han skrækkeligt saaledes paa mig forleden Dag. (til Dem tør jeg jo nok sige hans Ord, til en Anden var det urigtig og De er jo paa en Maade min Eneste).

Han spurgte een af de Yngre hvilken Tid ἐθέθην var og da denne ikke kunne, sagde han det til mig, jeg syntes at han spurgte ἐθίθην og hørte altsaa et jota for et epsilon; da blev han saa vred og spurgte om jeg turde fordreie min Lærers Spørgsmaal, at jeg var en lang Rægel som skulde have et Ørefigen saa jeg gled hen af Bænken, og da han saae Vandet i mine Øine bad han mig tøre de prosaiske Øine paa en Muursteen at det kunne blive poetisk!!! — I Øieblikket blev jeg ret mismodig, men da jeg kom hjem læste jeg nogle af Deres venlige Breve og fandt deri Trøst, da De ikke seer alene paa min mørke men ogsaa lyse side; svag er jeg og forhutlet fra Barndommen, men med Guds Hielp bliver der nok noget af mig og hvis ikke saa er det vist ikke ganske min Skyld. At Rektoren nok bliver mere og mere tilfreds haaber jeg og da han ogsaa er ligesaa slem mod de fleste Andre vil jeg finde mig deri, hvis blot De kan som skal see mine Charakterer og høre hans Dom.

Nu lev vel! til Julen seer jeg dem maaskee, o jeg længes ret som et Barn derefter og det kan jeg vel heller ikke skamme mig ved at tilstaae, jeg synes ofte at det ei er længe siden jeg var Barn, kun er der mødt mig en Deel siden og jeg har lært en heel Deel jeg aldrig drømte om i mine Forældres fattige Hytte, men jeg synes dog ofte at jeg endnu er den samme som den Gang. Deres Datter (den ældste) er vel hjemme, jeg synes ei at jeg sidste Juul havde den Ære at tale med hende; — Nu lev vel! et Brev fra Dem før Julen faaer jeg vel neppe, og faaer jeg, o saa siig mig om jeg med fuld Overbeviisning

om Deres Godhed for mig tør komme selv om Charaktererne ei ere saa gode, naar jeg kun har gjordt mit. Deres

taknemlige

Andersen.

Slagelse, 2. Jan. 1825.

Kjære gode Maddam Andersen.

Et glædeligt Nytaar til Dem, Mand og Børn. Jeg var lidt barnagtig da jeg sagde Dem Farvel men det tilgiver De mig; naar De kun tænker Dem ind i min Stilling, vil det være Dem let. Jeg har nu faaet Øinene op, kjender mine Kræfter, kjender Rectoren og lidt til Verdens Slutninger, jeg husker Malurten i Fior, og kan man da undre sig over at Barnet græder naar et nyt Bæger rækkes ham, da han nyligt har smagt saameget Julegodt. Jeg veed nok at denne saakaldte Malurt er en styrkende Medicin, at min Sjel vil blive mere dannet og reen, men, siger mit Mismod mig, er den vel skikket til at modtage denne Renselse? Er jeg ikke stupid og forvirret, bedrager jeg ikke mine Velgjørere? og denne ene Tanke kan styrte Alt. Men, nu vil jeg være rolig, jeg bør være rolig, bort med dette bløde Kjerlingagtige, Blikket opad. Guds Faderhaand seer jeg jo tydeligt, hvorledes han har ledet mig fra Armod og Mørke til Lys, han maa have en Hensigt, hvorfor skulde jeg ellers saa uværdigen nyde et Gode, Tusende bedre fortjene. Men nu lev vel! Jeg er munter, jeg vil være det, Guds Villie skee. Ganske ulykkelig kan jeg ikke blive, og ihvordan det end gaaer saa veed jeg et Haab som ikke er Gieglespil, en Drøm som dog er en Vished, det er Døden. — Gud vil ikke forlade den godmodige Sværmer.

Deres taknemlige

Andersen.

Slagelse, 2. Januar 1825.

Kjære Velgjører!

Et glædeligt Nytaar til Dem, Kone og Børn. Nu er jeg da endelig kommen Hjem. Torsdag Morgen Kl. 7 gik jeg ud af Kjøbenhavn og det havde fryset om Natten saa at Veiene de første to Miil vare meget gode, men jo nærmere jeg kom Roeskilde desværre blev Veien. Til Roeskilde kom jeg mod Middag og traf en Bonde som jeg kiørte 3 Mile med, det stormede og var en Regn saa jeg blev reent gjennemblødt og alle mine Bøger bleve vaade. Da jeg havde kjørt de 3 Miil maatte jeg gaae 1 Miil for at naae Ringsted, og det var det Værste, thi Veien var i een Søle saa det gik næsten oven ind i Støvlerne og det blev saa mørk, endelig naaede jeg Byen, tog ind paa Giestgivergaarden og overnattede der, om Morgenen traf jeg der en Bekjendt fra Slagelse som havde selv Befordring og kom da med ham Hjem Fredag Middag Kl. 2.

Heraf seer De at jeg nu er heel og vel Hjemme, har allerede læst noget Grammatik men ei meget da jeg er lidt fatigeret af Reisen, det som ene har lidt er mine Støvler, som ere gaaet itu, maaskee at De til den 27de (Madammens Betalings-Tid) sender mig til dem, Beenklæder trænger jeg ogsaa til, dog kan det nok blive[1] noget. — Nu lev vel! Jeg vil stræbe at være saa munter som jeg bør være, denne syge kjærlingagtige Aand duer ikke, »per aspera ad astra« siger GULDBERG, Himlen vindes ikke ved at skue nedad, derfor Blikket op, men Velgiører, snupler jeg da giør mig opmærksom derpaa og lad mig ikke ligge i Faldet — mit Hjerte har De jo tilladt mig at aabne for Dem, bliv derfor ikke kied, om jeg er undertiden for barnagtig eller naragtig, men De kan neppe troe, hvor herligt det er at kunne meddele sig til een som føler

---

[1] ɔ: bie, vente.

og virker for Een. Derfor vil jeg som fremdeles[1] melde Dem Alt.

Vil De give Madam ANDERSEN disse Linier her, er i, jeg følger i Tankerne med mit Brev og er hos Dem.

Deres taknemlige

ANDERSEN.

Til Md. Jürgensen.

(Slagelse), 4. Jan. 1825.

Gode Madamme! Et glædeligt Nytaar. Jeg slap da hjem. De to første Miil vare ret gode, de næste to taalelige, men Regn og Blæst tog dygtigt fat paa mig. I Roskilde traf jeg en Bonde, som jeg kjørte 3 Mile med, men den ene Miil jeg saa maatte gaae paa Skovveien til Ringsted lod mig føle hele Landlivets Skjønhed paa en Vintervandring, Snavset stod næsten ind af Støvlerne, Vinden truede med at rive mig ned i de med Vand fulde Grøfter, og Maanen, som jeg saa ofte har besungen, var saa karnaliøsk at den stod og grinede mig lige ind i Øinene i al min Vaande; dog slap jeg vel til Ringsted, fik en god varm Aftensmad og gik i Seng medens den maatte staae og skinne i den kolde Nat udenfor. Om Morgenen traf jeg en Prokurator fra Slagelse, som jeg kjørte med, og kom saa ganske vel paa en sprukken Læbe og en revnet Støvle nær; nu er jeg da her det nye Aar begynder, nyt og dog gammelt, Arbeidet begynder igjen; hvad mon der skal møde mig i dette Aar? Jeg glemte nogle Bøger o s v . . . .

Deres taknemlige

ANDERSEN.

[1] menes hidtil.

Til Samme.

Slagelse, 11. Jan. 1825.

Gode Madam.

Jeg har i forrige Uge skrevet et Brev til Dem, men da jeg vilde sende det bort, var det blevet borte og jeg har ikke kunnet finde det, jeg maa da paany fortælle Dem min Hjemreise. (Herefter følger en Gjentagelse af forrige Brev). Det gamle Skoleliv er begyndt, det nye Aar ligger nu aabent for mig, Gud veed hvad det bringer; bange er jeg ikke, men jeg kan ikke lade være at tænke mig noget mørkt. De sagde selv sidst, maaskee vi to ikke sees mere hernede, (her er et Stykke af Brevet borte) — jeg troer selv — at jeg døer dette Aar; maaskee vilde jeg ønske det, dersom det ei er bestemt for mig, at jeg skal naae det Maal, hvorhen min hele Stræben higer. Jeg er ikke bange for Døden, det er jo kun, som Digteren siger, en dunkel Port til det evige Hjem. Jeg vilde dog gjerne endnu een Juul samles med Dem, De mener mig det saa godt. De misforstaaer ikke min Stræben; det naragtige i mit Væsen, som jeg nok føler selv, har aldrig stødt Dem. Tak for Julen, tak til vi sees. Tak for alt Godt; De har forskaffet mig nogle glade Dage, Gud velsigne Dem derfor.

Deres taknemlige

ANDERSEN.

Slagelse, d. 11. Januar 1825.

Kiære Velgiører!

Jeg havde glemt da jeg var i Kiøbenhavn at tage indlagte lille Regning med, og maa derfor sende den ved denne Leilighed. Rektoren har siden sin Hiemkomst behandlet mig særdeles mildt,

gid han saaledes vil blive ved; i Grunden, som jeg engang har sagt, er han god, et Exempel har jeg fundet derpaa som jeg vil meddele Dem.

Der er her i Byen en fattig Enkefrue som har to Døtre, disse sye for Folk, den Ældste havde informeret Rektorens Børn i Fransk, Tegning og deslige, men da de nu fik duelige Lærere og disse bleve antagne, nænte han dog ikke at berøve hende den Fortieneste i hans Huus hun havde, men bad hende at komme sine Timer som sædvanlig og høre Børnene i deres Lexer til de ny Lærere og lod hende saa beholde sit sædvanlige. Det er meget smukt synes jeg og viser at han dog er god — men heftig — heftig. Tab ikke Modet med mig og taber De det saa giør hvad De vil men berøv mig ikke Deres Faderhaand jeg har ellers Ingen, slet Ingen. — Nu lev vel, hils Alle i Deres Kreds samt Andersens; jeg vil stræbe at være munter, maaskee dog Alt gaaer godt tilsidst.

Deres taknemlige

ANDERSEN.

Slagelse, d. 29. Januar 1825.

Kiære Velgiører!

De har jo tilladt mig at skrive Dem til naar jeg vil, tilgiv derfor om jeg ved denne Leilighed erindrer Dem om, at mit Qvartal var ude d. 27de og om jeg ikke nok næste Søndag kan vente Brev fra Dem.

Jeg kan ikke forstaae mig paa Rektorens Charakterer i Henseende til mig, snart er han mig saa vred, snart saa overordenlig venlig. — Kongens Fødselsdag inviterede han mig og een af de andre Dissiple at spise til Middag hos sig og blive

der hele Aftenen, han havde indbudt flere fra Byen og vi morede os herlig, han behandlede mig saa venlig, saa fortrolig, at jeg ret holdt af ham; Dagen efter i den græske Time var han endnu venlig og ytrede Tilfredshed med min Græsk.

At denne Mildhed ikke varer ved, (han kan allerede imorgen være meget vred) veed jeg nok, men det er dog et Beviis paa at han i Grunden Intet har imod mig, thi ellers vilde han vist ikke forlange mit Selskab, især da der kun een til af de andre Elever var indbudt. —

Jeg tilmelder Dem dette da jeg veed at det fornøier Dem at høre det Gode om og for mig. Forresten arbeider jeg nu med mere Rolighed, mit mørke Mismod kommer ikke saa tidt, jeg veed jo at De seer ethvert af mine Skridt fremad, at De kjender Verden og den knudrede Vei til Kundskaberne som er endnu mere ufremkommelig for den som ikke fra Barn har vandret den om han endogsaa styrkes ved Haabet om at naae Maalet. I Forsynets og Deres Haand vile min Skiæbne; Gutfelds hjertelige Ord være mine:

Du som kiærlig styrer mine Dage
Og hvis Vei er idel Miskundhed,
Gode Fader! jeg vil ei forsage,
Om din Haand mig atter bøier ned,
Om jeg atter under Qval og Vaande
Sukkende skal drage tungt min Aande.

Thi du kan, du vil mig ei forglemme
Du dit Barn jo holder i din Haand,
Huld du høre vil min Veemods Stemme,
Faderlig du styrke vil min Aand.
Venskabs Trøst og Ømheds milde Taarer
Lindre skal den Plage som mig saarer.

Deres taknemlige

Andersen.

Slagelse 27. Marts 1825.

Kiære Velgiører.

Mit Brev er temmelig langt, men frygt ikke derfor at der er noget Ubehageligt modt som jeg vilde fortælle, tvertimod er alt godt. Rektoren er endnu overordentlig god og har endnu ikke skændet en eneste Gang paa mig. Vi have nu Paaske-Ferie og ingen Lexer i denne Tid, jeg har altsaa god Leilighed da jeg ingen Stæder tager hen og kan da skrive Dem et ret langt Brev til; mine Følelser misforstaaer De jo ikke, De har jo tilladt mig at skrive naar jeg vil og altsaa tør jeg jo ret engang udgyde mit Hjerte for Dem især nu da Leiligheden er saa beqvem. Nu maae jeg først meddele Dem Udfaldet af Examen. Jeg havde nær maattet blive fra den, thi jeg leed af en voldsom Tandpine, men Skolelovene siger: at den som er borte fra Examen skal, da han ingen Nummer kan faae, være nedderst, og det vilde jeg nødig; jeg gik altsaa til Examen, hvorledes jeg stod mig vil De kunne see af Charaktererne. Examen var skriftlig (som jeg har tilmeldt Dem), i flere af Sprogene fik vi Stykker at oversætte som ei før vare læste og vi maatte ei bruge Lexicon eller Gramatik, at det maatte blive daarligt for mig frygtede jeg, da jeg nok kjender mit Sprog-Genie, dog gik det, som De snart skal see i nogle Sprog ret godt. Græsk gik det *maadeligt* med men Latin fik jeg *godt?* for Latinsk Stiil *temmeliggodt.* Fransk *Godt?* Tydsk Meget godt? Hebraisk *Godt?* Geometrisk Udarbeidelse *Godtgodt*, ligeledes for den aritmetiske. Historiske Udarbeidelser (om Trediveaars-Krigen og Colonierne udenfor Peloponnes) *Godtgodt*, for det geografiske (Reise langs Hollands Vesterkyst *Megetgodt?* Dansk Gramatik *Godtgodt*, Latinsk Gramatik *Temmeliggodt.* B. Historie *Udmærketgodt*, Sang *Udmærketgodt*, Religion *Udmærketgodt?* Dansk Stiil *Udmærketgodt*, Caligraphie *Megetgodt?* Opførsel — eensstemmigt *Udmærketgodt.*

Nogle Ting, som De seer, har jeg staaet mig ret godt i, men det er især Sprogene jeg ikke rigtigt kan bevæge mig i (især naar det er fremmede Ting som opgives). Min danske Stiil var uden gramatikalske Feil, derfor fik jeg af den danske Lærer heelt Udmærket godt. Og Religionslæren (Hr. Qvistgaard) der bedømte den som Religions Spørgsmaal, læste den høit og sagde: at den var Meget god, at jeg vel kunne fortiene helt Udmærketgodt for den, men for at jeg dog ikke skulde tro at den slet ikke kunne skrives bedre, vilde han give mig et ? ved. Det er Deres Element, sagde han, derfor er det rimeligt at det er saa godt, var De saaledes i Græsk og Latin, dog de bedrer jo alt mere og mere. Jeg kommer vel nok efter det haaber jeg, men at det ikke kan skee hurtigt nok giør mig saa tungsindig; De er saa god og mild mod mig, saa at jeg selv synes at jeg alene derfor burde giøre god Fremgang om det endog ikke (som det er) var til mit eget Vel. Den Sum, som ofres paa mig, staaer stedse for mine Øine, og jeg tænker da: mon jeg ikke nyder den uværdigt. — Nu er det snart min Fødselsdag; naar jeg fra denne tænker tilbage paa hele mit Liv, kan jeg ikke noksom takke det algode Forsyn; hvor underligt har han ikke sørget for mig; naar jeg tænker herpaa synes jeg ofte, at Gud vist ikke vil kunne forlade mig da han alt har giordt saa meget; misforstaa mig ikke Velgiører fordi jeg har nedskreven for Dem nogle Træk af mit Liv; jeg vilde saa gierne for mit eget Vel giøre Dem fortrolig med min Sjæl, De vil da nu og i Fremtiden bedre kunne bedømme mig; — Fra det første jeg kan erindre mig var Læsning min eneste og kiæreste Beskiæftigelse; mine Forældre vare fattige, men min Fader havde dog megen Lyst til at læse og havde derfor en Deel Bøger som jeg slukte, med de andre Drenge kom jeg aldrig sammen, jeg var altid ene, fra jeg saa den første Comedie, brændte hele min Siel for denne Kunst, jeg husker endnu hvorledes jeg hele Dage ganske ene foran

Speilet med et Forklæde paa Skuldrene istedet for en Ridderkappe spillede Das Donauwaibchen og det paa Tysdk skiøndt jeg neppe kunne 5 Gloser; snart lærte jeg mig hele danske Stykker udenad, (thi dengang havde jeg stor Lethed til at lære udenad) jeg begyndte ogsaa at skrive Stykker (min gode Moder skiændte derfor ret paa mig, da hun frygtede jeg skulde blive gal af alle disse Optøier) — man talte om mig i Byen, jeg begyndte at giøre Bekjendtskab med dannede Familier, man lod mig komme i deres Kreds (naturligvis for at more sig med mig). I Biskop Plums Huus var det jeg blev kjendt af Guldberg. Han og flere indaandede mig endnu mere Lyst for Theatret; nu var jeg 14 Aar og skulde confirmeres, min Moder vilde absolut have mig til et Haandværk, jeg stred derimod med Graad og Bønner; nu var jeg confirmeret, alle mine Verdens Begreber vare dannede af Digterværker, jeg tænkte kun den skiønneste Fremtid, eller tænkte slet ikke, da jeg fik den Idee at reise til Kiøbenhavn og blive Akteur; blændet af de Lovtaler jeg havde faaet, troede jeg ret at være et stort Genie som der Intet kunne være i Vejen for (— jeg var jo dengang kun 14 Aar) jeg plagede min Moder om at maatte reise, hun havde aldrig været udenfor Fyhn, hun troede derfor at det var mit Spøg og afmalede mig Veiens Længde og lovede at jeg vel maatte reise naar jeg saa vilde, dersom jeg ei kom til Theatret, komme hjem og gaae i en Skrædderlære, det lovede jeg, hos mine Velyndere fik jeg i det Hele 14 Rdl. og med dem og et ufordærvet Hjerte forlod jeg min Fødebye, i Begyndelsen græd jeg vel lidt, men da jeg kom ud paa Veien blev jeg ret munter, saamange Penge havde jeg ei før havt som nu og jeg troede det var en uhyre Sum, nu kom jeg da til Kiøbenhavn, kiendte ikke et Menneske, stod der ganske alene, og mine Penge vare svundne til 11 Rdlr., jeg tog da ind paa en Giæstgivergaard; mine Forsøg at komme til Theatret vare forgiæves, mine Penge gik, fortvivlet besluttede jeg førend at jeg skulde reise hjem vilde jeg gaae i Lære i

Kiøbenhavn, en Sneker søgte just en Dreng og hos ham meldte jeg mig, han sagde jeg kunde prøve i en 8 Dage før han vilde indskrive mig, om jeg havde Lyst dertil og Kræfter; jeg prøvede een eneste Dag men det var mig ikke mueligt at trække den store Saug, jeg sagde derfor selv at jeg ikke kunne og tænkte om jeg da ikke kunne komme til en lettere Profetion, dog hørte jeg først at der endnu var Een ved Theatrêt som jeg ikke havde været hos nemlig Siboni, jeg løb op til ham græd og bad (efter at han havde rost min Stemme som den Gang var smuk) da at antage mig men tillige at tage mig i Huset til sig da jeg ikke havde meer end 2 Rdl. i hele min Formue, der var just Fremmede hos ham, min Historie som jeg fortalte vagte Interesse, især syntes Professor Weise ret rørt over mig; — Efter flere Dage lovede Siboni, naar jeg kunne lære lidt Tysk for at forstaae ham og jeg vilde hiælpe i hans Huus hvad jeg kunne vilde han nok tage mig til sig. Weise skaffede med en Subscription 50 Rdlr. til mig og jeg fik i 3 Maaneder 2 Timer om Ugen Underviisning i Tydsk, et ½ (Aar?) var jeg hos Siboni, nu kom Ida Wulff, han blev koldere mod mig, og sagde at han ikke kunde holde ud at have mig i Huset, jeg kom nu til Dandseskolen og Syngeskolen, men havde ikke en Skilling, i min Nød huskede jeg paa Digteren Guldberg — ham tyede jeg nu til, som en Fader tog han sig af mig, jeg skrev da en Tragedie, han læste den og roste flere Stæder deri, læste med mig og skaffede mig en maanedlig Hjælp i 2 Aar, denne Tid var snart udløben og Pengene var snart forbi, men mange Familier var jeg nu bleven kjendt med, Gutfeldt var det, som først gav mig den Idee at jeg var Digter, han holdt meget af, men jeg var Barn, jeg troede alle Mennesker og var da i de største Tanker om mig selv. — At Gutfeldt oprigtigt menede hvad han sagde mig var og er jeg endnu overbeviist om, men han har jo kunne feile i sin Dom; han skrev blandt andet som en Anbefaling for mig til Kongen »Andersen har anmodet mig

om mine ringe Tanker i Anledning af et eller andet literairt især dramatisk Arbeide; uden at afgive nogen bestemt Dom, da jeg i lang Tid ikke har beskjæftiget mig med noget Dramatisk, indskrænker jeg mig alene til at bemærke, at jeg hos Hr. ANDERSEN sporer et ualmindeligt Talent for Digtekonsten, og jeg tvivler ikke paa, at jo denne Yngling ved at kunne lægge sig efter alvorlige Studier vil kunne naae det, som saa ofte urigtigen bortødsles og benævnes: »et hædrende Digternavn«. — At Sligt maatte forøge Begrebet hos mig om mine Evner indseer De nok; nu var det at Theaterdirectionen tog sig af mig, den øvrige Historie kjender De nok! —.

Naar jeg saaledes betragter mit hele Liv og gaaer ind i enhver af de mindre Omstændigheder, seer jeg jo tydeligt hvorledes Gud har fulgt mig, jeg bør derfor ikke være mismodig, kun at mine Velgiørere ikke kjedes ved mig, jeg er jo ikke forladt længere, flere gode Mennesker interessere sig for mig; maatte jeg kun ved Flid kunne opveie hvad der mangler i Evner. — Nu kiender jeg først mig selv, lidt godmodig, men forvirret og luftig er min Charakteer; jeg har slet intet uden Gud og Menneskenes Godhed, derfor er det at jeg ikke kan være rolig nu da jeg er ældre saaledes som da jeg var Barn; men De vil jo sige mig strax mine Feil naar der er Noget De støder Dem over hos mig, derpaa stoler jeg; at De ikke er vred paa mig, skiøndt De ikke har skrevet saalænge derpaa sætter jeg ogsaa Lid. — Dog i Paasken faaer jeg vel et Brev og maaske ogsaa saa mange Penge at jeg kan faae et Par Beenklæder hvortil jeg trænger meget; — Endnu et Beviis, da jeg veed at det glæder Dem, paa at, som det synes, Rektoren ikke længer er utilfreds med mig er at han igaar foræerede mig en Billiet til Conserten i Sorøe for de Vandlidte nu imorgen (og den har kostet 1 Rbdlr.) ligeledes har han bedet mig at komme op til hans Familie i Ferien, naar jeg havde Lyst. — O Manden er vist god, gid jeg bare kunne vedlige-

holde det, strax da jeg kom til Slagelse var han ligesaadan men De veed jo nok hvorledes han har været mod mig Siden. — . . .

Deres taknemlige
ANDERSEN.

Slagelse, 19. Junii 1825.

Kiære Velgjører!

Jeg har saa inderlig længtes efter nogle Linier fra Dem! — De er dog ikke syg? — egentligt kan De jo ikke have noget at skrive mig til, og desuden har de jo mange Forretninger. Dette siger jeg mig selv, men dog kan jeg ikke lade være at blive lidt mismodig naar jeg saa længe intet hører fra Dem;. Jeg føler nok jeg er for barnagtig, thi blot et Smiil et venligt Ord giør mig strax siæleglad, og et koldt Ansigt kan vække den høieste Mismod i min Siæl, — derfor naar jeg i lang Tid intet hører fra Dem, saa kan jeg ikke udelukke de mørke Slutninger som storme ind paa mig. De har jo engang sagt mig at jeg ikke skal tro at De er vred paa mig fordi jeg intet Brev faaer, da naar det var Tilfældet saa vilde De strax sige mig det, derfor er det urigtigt af mig især at overhænge Dem med mine Breve, og jeg maae frygte at De bliver vred paa mig for det. — Men jeg synes selv at De maa være keed af mig, og naar jeg selv kan synes det, hvor nær maae da ikke denne Idee være Sandheden. —

Jeg har nu faaet Anelse om noget bedre, er det da saa underligt jeg gyser for at miste det, og maa, naar jeg selv seer min Afmagt; men i Grunden er jeg dog rolig saalænge De intet har mod mit moralske Indre, lad saa kun møde hvad der maa møde — vær overbeviist om min inderlige Taknemlighed hvorledes

endog Veien snoer sig, Gud seer jo ei som Menneskene efter Udfaldet men Tanken og Villien; Hvorfor skulde jeg ogsaa være fri for Sorger, uden disse var jeg jo i den lykkeligste Stilling allerede nu, gierne vil jeg bære hvad Faderhaanden paalægger mig, naar man kun ei maa og *bør* tabe Taalmodigheden med mig;

Rektoren er endnu mild mod mig og jeg kommer undertiden til ham; imorgen begynder Examen og jeg kan derfor ikke skrive meer skiønt jeg gierne vilde. Hils alle i deres Omgivning fra

Deres taknemlige

ANDERSEN.

Slagelse, d. 15. Sept. 1825.

Kiære Velgiører!

Jeg havde ikke formodet at jeg paa denne Side Examen skulde have uleiliget Dem med nogle Linier, men det er, som De vil see af det Følgende, aldeles nødvendig, dog maa De nu ikke strax frygte at der er indtruffet noget Ubehageligt, tvertimod er det en Ting som jeg er barnagtig nok til at slutte fra: at Rektoren maae have Godhed for mig og at han dog ikke, som jeg saa ofte har troet, ikke havde synderlig Haab for mig. — Men nu først min hjerteligste Tak for Deres sidste Brev og for den Godhed, at De giør mig opmærksom paa mine Skrive- og Uagtsomheds-Feil. —

De veed at Rektoren er keed af Slagelse og søger af alle Kræfter at komme til Helsingør, han haaber at det vil skee og er dette Tilfældet, maa han maaskee allerede i næste Maaned forlade Slagelse. I Mandags sendte hans Kone Bud efter mig,

(som jeg formoder har Rektoren meent at jeg vilde føle mig mindre generet og være mere fri i at tale med hende end med ham). Hun sagde: »at Rektoren leed mig ret godt, men nu vilde han maaskee komme bort til Helsingør, hvis dette skede ønskede han nok jeg fulgte med ham, fri Skole som jeg har her skulde jeg naturligviis ogsaa have der, og for samme Betalning som Madam Henneberg faaer vilde han selv tage mig i sit Huus, var der nogle Stæder i min Latin og Græsk jeg ei kunne komme ud af da vilde han nok hiælpe mig, og det vilde i Tiden være anbefalende for mig at jeg havde været i hans Huus. — Blev han forfløttet, da kunne det allerede skee, som ovenfor er sagt, i October eller November; d. 27de October er mit Qvartal ude hos Madammen, og saa meente Rektoren jeg kunne begynde et nyt hos ham, hvis De ej havde derimod. Rektoren lod mig altsaa ved Fruen bede om jeg vilde skrive Dem til, og spørge om De tillod jeg tog fra Hennebergs naar Qvartalet var ude hos hende og logerede mig ind hos ham, da han nok ønskede at have mig i sin Kreds og hvis Tilfældet var at han blev forflyttet De da tillod jeg fulgte med ham, naar jeg ligeledes der fik fri Skole!«

Dette er Grunden hvorfor jeg skriver; hos Hennebergs har jeg sandeligt intet at klage og de viser dem meget opmærksomme mod mig, saa at det ordenligt bliver mig tungt om Hjertet at forlade dem; men da Rektoren af sig selv kommer med et Forslag som røber Interesse for mig og tillige forekommer mig baade anbefalende og gavnligt saa kan jeg ikke vakle; — Hos Rektorens vil jeg vist være høilig geneert, jeg kiender hans Characteer, hvorlet kan ikke det daglige Samliv give ham Leilighed til at blive vred, men fra en anden Side er

det mig særdeles kiært, at jeg saaledes har vundet den Mands Godhed, som forrige Aar næsten syntes ganske at nedtræde mig og at være fuld af Utilfredshed med mig, at han ikke alene vil tage mig i sit Huus men ønsker at jeg skal følge med ham. — Jeg kan næsten slet ikke rime hans Fremfærd mod mig i den senere Tid og den han viiste mod mig i Fior da sagde han i Vrede: »Der feilede heller ikke andet end at jeg skulde faae ham med herud til de andre Klodse for at pine mig!« og nu vil han tage mig med. — Og jeg har slet ikke saa udmærket forbedret mig, kun gjort hvad jeg kunne. Mon jeg vel stedse kan bevare denne Godhed han nu viser? og mon han ei bliver des heftigere om jeg atter sank i hans Øine? dog jeg føler hvor gavnlig det vil være mig om jeg kunne bevare hans Interesse, lad mig kun være lidt genert; han kan jo da selv see hvorledes det staaer til med Fliden, Alt skal jeg gjøre for at han stedse maa ynde mig, derfor vil jeg nok tage til ham nok følge med ham, jeg anseer det saaledes for en Styrelse af Gud i hvad der saa vil skee, overvei De det nu kiære faderlige Velgjører, siig mig om jeg maa tage op til Meislings naar Madammens Qvartal er ude, og hvis han bliver forflyttet om jeg da maa følge med ham da han saaledes selv ønsker det; — Fra min Side sagde jeg til Fruen, var Intet i Veien og at jeg aldeles ingen Stemme havde her, alt beroede paa Dem, at sætte mig imod det vilde jo kun være at gjøre Rektoren vred og hvem veed hvad Indflydelse det kan have for mig at jeg kommer til og med ham. — Fruen bad mig at skrive Dem det til med første Post for at jeg kunne (dersom Tiden tillader Dem det og De vil) faae Svar fra Dem med det Første, men hun og Rektoren troede at de intet havde derimod. Derfor tør jeg jo nok bede Dem at svare naar De kan; jeg skaffer Dem en heel Deel Uleilighed føler jeg, men Gud vil lønne Dem derfor. Synes De altsaa om det, da er mit Ønske Deres og i modsatte Fald

ligeledes, mit hele Liv har overtydet mig mere og mere om at en Faderhaand styrer Alt, til den hengiver jeg mig, og Herren virker jo gjennem Dem for mig. — Fruen har lovet at jeg skal betragtes som et Lem af Familien og at Rektoren vilde hiælpe mig saa godt som mueligt; iøvrigt sagde hun at hendes Mand havde talt meget varmt om mig, at han ei tvivlede om Flid, at ene den sildige Alder jeg havde begyndt i, giorte at jeg var tilbage, desuden skal han have sagt, at han nok troede at jeg kunne komme i øverste Classe, det var Græsk og Latin som jeg humpede i, men det var jo det han ene havde med mig at giøre i og det altsaa mest beroede paa ham, iøvrigt kunne jeg være overtydet om at han vilde indrette det saaledes som det var mig mest gavnligt, enten i Henseende til Opflyttelse eller ikke og hvorledes jeg hurtigt og med Ære kunne træde frem til Examen i Kjøbenhavn.

Nu veed jeg ikke om De vil skrive ham til — dog det behøves vist næppe — men mig maa De endelig, da jeg saa maa sige Madam Henneberg dette; det vil just ei være behageligt; naar Hiertet først bliver bekient, bløder det ved at rive sig løs, dog her maa kun Fornuften være Herre. Paa Søndag faaer jeg vel næppe Brev fra Dem, men dog i næste Uge. Som sagt jeg vil nok tage til Rektoren, nok følge med ham, jeg vil af Hiertet giøre ligesom De vil, thi jeg anseer det for Guds Villie. Paa Mandag skal jeg op til Examen, jeg har repeteret efter Evne, endeel kan jeg men endeel støder[1] jeg i, nu overlader jeg det til Gud som gav mig Alt og som atter kan tage. — Det vil nedkue mig bliver jeg ei forfløttet og det vil frygter jeg meget, ogsaa svække Deres Godhed for mig. Dog jeg har giort hvad jeg kunne Guds Villie skee! —

Vil De hilse alle i Deres Kreds ret meget, siig ogsaa

---

[1] han har rettet »bomrer« til »støder«.

Madam Andersen hvor god Rektoren nu er bleven, og hvorofte jeg tænker paa hende; Nu lev vel! Tiden er mig kun knap i disse Dage.

Deres inderlig

taknemlige

ANDERSEN.

Slagelse, d. 2. Oktober 1825.

Kiære Velgiører!

Igaar endtes Examen og herlig for mig. — Rektoren har flyttet mig op i 4de Klasse (i øverste), o jeg er saa glad! saa siæleglad, jeg blev ikke engang *Fuks*, o gid jeg var hos Dem at jeg selv kunne fortælle Dem det, dog jeg er der i Aanden!

Examen begyndte, som De veed, for 14 Dage siden, vi havde al det Latin som var læst i de to sidste Aar, *Ovid* var jeg ikke bange for men *Courtius*, begge havde jeg i Sommeren repeteret men meget var der i den sidste jeg stødte i, nu tillod Tiden mig ikke at repetere begge, kun den ene og lidt af den anden, jeg tog da Ovid og overlod saa min Skiæbne til Gud; hvor bankede ikke mit Hierte da jeg skulde op, jeg bad til ham, at jeg blot maatte staae mig saaledes som jeg havde staaet mig dagligdags og som jeg havde læst til, og gik saa i Guds Navn op, men Skiæbnen vilde det anderledes, ieg fik Courtius, da var mit Mod knækket, jeg hakkede slemt i det og stod mig *maadelig*, jeg var ganske fortvivlet, jeg saae nu ingen Udvei længere, o det var mig nogle skrækkelige Dage, men Fortvivlelsen gav mig Mod, jeg troede allerede at have tabt Alt, jeg syntes ordenlig at det var Synd af vor Herre at jeg skulde være saa uhældig i Latin, men lige fra den første Ting, nemlig Latinen stod jeg mig nu herlig, den eneste ringe Charakteer jeg

fik var for min Latinske Stiil, *Temmeliggodt*, og endeel bidrog vel det, at jeg ei fik hele Stilen færdig, thi maanlig faaer jeg jo nu bedre og QVISTGAARD siger jeg kommer mig godt deri, det glædede mig vel at jeg fik gode Charakterer, men min Latin stod mig som en fiensk Dæmon og skræmmede Haabet bort fra mig. — De andre Charakterer vare: (her følge Specialcharaktererne) Hovedcharakteer: *Megetgodt.*

* * *

Rektoren sagde at mine Charakterer (Latinen frataget) vare meget gode og han var ret vel tilfreds med Examen, men dog sov jeg ei iforgaars Nat før jeg endnu vidste Udfaldet, mine Meddisciple gratulerede mig, men jeg turde dog ikke tro det — igaar Eftermiddags fik jeg det først at vide og tænk Dem min Glæde. Naar jeg nu bare kunne komme nogenledes ud af det og Rektoren ei vil kiedes ved mig, nu han skal slide med mig i Græsk og Latin, daarlige Charakterer maa jeg vist faae i det mindste de første 6 Maaneder, men derfor maa De ikke betvivle min Flid, jeg skal gjore mit Bedste kan De være vis paa. — Skolen begynder imorgen, men 4de Klasse er fri i henved 14 Dage da Rektoren gierne ønsker at de skulle være nærværende ved Examen i Kiøbenhavn for at vænnes til Methoden der, jeg vilde ogsaa gjerne have været derind, thi de er der allesammen, men da jeg ei var beredt derpaa saa havde jeg hverken Logi eller Lommepenge, ogsaa var det jo klogest at blive her, næste Aar kan jeg jo komme derind. 3 Ting har jeg at bede Dem om, de 2 har jeg ikke havt Mod til for jeg kunne meddele Dem noget Behageligt, og da nu Examens Udfald er det bedste jeg veed, vover jeg at komme med dem, da jeg jo ingen anden har at henvende mig til, — det første er et Par Støvler, thi mine er reent itu, de er vel lappede, men de trække Vand og mine Sko er heller ikke uden i tørt

Veir brugelige, jeg har taugt saalænge det var mig muligt da det er mig saa besværligt at maatte bede, thi jeg føler at Overhæng maa svække selv den Bedstes Interesse, nu faaer jeg — som sagt — de første Maaneder vel daarlige Charakterer og saa tør jeg slet ikke bede om noget og imidlertid har jeg slet intet til Fødderne, derfor, da jeg trænger saa høilig, sender De mig vel til Støvler; den anden Ting som ogsaa er en Nødvendighed og en meget stoer er rigtignok den kostbareste og jeg rødmer næsten ved at komme med den, men De bliver jo ikke vred — tænk Dem i mit Sted og da vil De vist ikke — men De bliver maaske vred for den megen Snak, derfor ligefrem — maa jeg faae en ny Frakke? thi jeg kan ikke længer gaae noget Sted med den gamle, den er ganske luslidt, ja endogsaa lappet; — og jeg kan ikke komme til Kjøbenhavn i Julen uden jeg har et ordentligt Stykke, thi hvormeget jeg sparer kan jeg dog ikke saalænge bevare min eneste Kjole, som jeg fik ifior. Det er mig ved Gud tungt at bede Dem derom, og jeg er dog nødsaget, derfor vær ei vred. — Den 3die Ting er nogle Bøger som jeg skal bruge i 4de, jeg har løbet rundt omkring herude om jeg ikke kunne faae nogle, for ei at forlange dem hos Dem, men det er ikke muligt at faae mere end 1, nemlig Cicero de officiis som jeg har faaet at laane hele Klassen igiennem, men nu skulde jeg have følgende: Latinske: Virgil, Livius, Horatz, Græske: Plutark (dog ikke uden den Deel som indeholder Themistokles og Cammillus) Socrates's Samtaler med Xenophon og endeligt Ideler og Noltes franske Læsebog (som er nok med den prosaiske Deel.)

Hvis der er Mulighed deri, maae jeg da ikke faae dem med Pakkeposten paa Søndag?

Rektoren er ogsaa i Kiøbenhavn, maaske kommer han at hilse paa Dem; — jeg er saa glad, saa lykkelig i disse Dage vær overtydet om at jeg vil stræbe — tvivlet har De jo endnu ikke, nu maa De derfor mindre. Daarlig er jeg men Flid maa hielpe. Iaftes mødte jeg QVISTGAARD jeg sagde ham Tak for jeg nu var kommen op. »Det skal De ikke takke for sagde han, var det uretfærdigt var De ikke kommen der, det var ikke Barmhiertighed, men vi fandt alle De fortiente det, og det glæder mig De har naaet saa vidt!« — det sagde han, men jeg kjender nok min Svaghed, men nu frem i Guds Navn!!! Hils endelig deres Kone og Børn, og vær nu ei vred for Støvler og Frakke, det første maa De for Guds Skyld sende mig til, nu lev vel tak for alt, og vær overtydet om at ved enhver Glæde jeg nyder, ethvert Skridt jeg gaaer frem, jeg taknemligst erindrer hvem der skaber min Lykke.

Deres taknemlige

ANDERSEN.

Paategnet af Collin:

4de Oct. besvaret gratulerende. Bøgerne skal besørges, Tøiet kan bestilles.

8de Oct. Boghandleren narret mig.

Slagelse 6te October 1825.

Kiære Velgiører!

Inderlig Tak for Deres Brev og, at De tillod mig at bestille Frakke og Støvler, sidst i næste Uge vil jeg faae begge Dele. Frakken vil koste mellem 24 og 26 Rdl. sagde Skræ-

deren og Støvlerne 6. Da De nu var saa god at love mig i Deres Brev at jeg, maaskee, første Søndag skulde faae Bøgerne saa troede jeg det var klogest at skrive Dem til i Dag med Posten hvad Tøiet kostede, da jeg jo ellers i næste Uge maatte giøre det samme og nu kunne De (om De vil) sende mig Pengene tilligemed Bøgerne, da jeg saa var i Stand til at betale naar Støvler og Frakke var færdig. Qviteringerne skal De saa faae ind den følgende Postdag; i modsat Tilfælde maatte De sende 2 Gange, først Bøgerne og siden Pengene, derfor vær ikke vred at dette Brev kommer saa hurtig oven paa det andet. Vil De hilse Deres Kreds fra mig og takke dem alle for deres Interesse for mig, tro mig jeg er ofte i Aanden hos Dem, naar De neppe tænker derpaa. Nu lev vel, kiære Velgiører, tab ei Modet, eller rettere Godheden for mig, om det ei gaaer strax saa godt i den ny Klasse, jeg vil gjøre hvad jeg kan.

Deres inderlig
taknemlige
ANDERSEN.

I Sommerferien — da De veed jeg morede mig saa herlig i Fyhn — skrev jeg et lille Digt, jeg troer jeg har fortalt Dem det — ofte har jeg vilde sendt Dem det men jeg har ei havt Leilighed at renskrive det; men i disse 14 Dage er jeg ganske fri, altsaa kan (tør?) jeg jo nok, vil De foræro Deres Datter (den ældste) det, hvis De troer hun finder det værd at giemmes. I en Ferie maa jeg jo nok more mig, og naar jeg maa det, saa har jeg ogsaa nok turde digte dette lille Product?

Slagelse d. 20. October 1825.

(Med dette Brev, som væsenligt angaaer Pengesager og melder, at han næste Torsdag flytter op til Rektoren og forlader Madam Henneberg — følger:

Dansk Stiil

af

HANS CHRISTIAN ANDERSEN.

En af de høie, ædle Egenskaber som hæver Mennesket høit over Dyret, er Indbildningskraften, den Evne at kunne fremstille en Gienstand for sig i Tankerne som om den stod for de physiske Øine; den kan skabe sig selv Billeder og udmale dem paa det skjønneste; derfor have de Gamle afbildet Phantasus ɔ: Indbildningskraften som en fyrig Yngling med flammende Øine, han er den første Engel som nærmer sig Barnet, han ledsager ham tidligere end hans ældre alvorlige Broder »Fornuften«, han viser ham den hele Verden som et faderligt Huus, Stiernerne som en Engleskare, der i Natten skuer ned til Menneskene for at fortælle Faderen deroppe Menneskenes Daad. Phantasus følger Ynglingen over Klipper og Floder og antænder og styrker hans Mod, det er ham der som Haab viser sig for den Ulykkelige, der trøster Dyden men maler truende Billeder for Lasten. Den viser en deilig broget Verden for den Blinde, den giver os en Anelse om Evigheden. — Vor Siæl er ufattelig som den Gud der skabte den, den udgrunder ikke sig selv eller sit Ophav og dog dvæler den helst ved Tanken om disse; den føler sig selv at udvikles mere og mere og aner og haaber en Udødelighed; naar vi see eller lære at kjende en mærkelig Mand imellem os, da ønske vi jo at kjende hans Oprindelse, at see hvorledes hans Aand mere og mere blev modnet, hvorledes han giennem Kamp og Møie

hævede sig til det Maal, hvorfra han tiltrak sig Opmærksomheden. Naar vi nu kunne føle saamegen Interesse for en enkelt Mand, hvormeget maa vi da ikke føle for det Hele, for Menneskeheden; da er det vi søge efter dens første Udspring. — Natur og Historie blive vore Hjelpekilder; Naturens store Bog lærer os at kjende den mægtige Aand som ordnede Alt; i Historien see vi hvorledes han ved Midler styrer Alt, hvorledes hans herligste Skabninger virke. Men den største Deel af Historien taber sig i det Dunkle, men hvor herlige ere ikke de Rester vi have; Folkets Poesie, dette Siælens og Hiertets Sprog er alene de lysende Punkter ved hvilke vi lære at kiende dettes Kultur; Digteren øser jo af Naturen og sin Tidsalder, fra disse henter han sine Billeder og disse giver os en Idee om hiin Old; hvor inderlig dvæler derfor ikke Indbildningskraften ved disse. — Vi see den barnlige Aand som besiælede de første Mennesker, den mægtige Gud som saa underfuldt udviklede Alt mere og mere. Hvor barnlige ere ikke Ideerne om Verdens Skabelse, Moses har sikkert taget sit Billede af den kommende Dag, da Mørket først adskilles, Himlen og Havet viser sig, nu Fuglene og til Slutningen Mennesket. »Lader os skabe et Menneske i vort Billede» tænkte de dem Gud at sige, og at han, da Menneskene bleve fordærvede, steg ned til Abraham for at see om det var Sandhed. At Moses ved Synet af Guldkalven tabte Tavlerne og de gik itu er sikkert ene et stærkt Billede paa at naar det tøilesløse Folk erholder sin hele Frihed, da maa Lovens Tavler blive knuste. Ved Jesu Død brast Templets Forhæng — ja, ved Læren som beseglede ved Frelserens Forsoningsdød brast det Dække som var draget mellem det Hellige, mellem Gud og hans herligste Skabning. — Kiærlighed ordnede Chaos og skabte Verden, siger en græsk Mythe. — Mnemosyne var Moder til Muserne o: Erindring fødte Poesien og det Skjønne. De kaldes Søstre og er det jo ogsaa, Haand i Haand vandre de giennem Livet.

Historie Poesi Musik Dands og Maleri ere jo et Heelt i Skuespillet. I Billederne fra Oldtiden see vi tydeligt hiin Tids Aand, Nordens Kraft og Sydens Vellyst føle vi i de stærke Billeder. Blodige og fæle Billeder see vi i det barske Nord da Menneskeblod flød for de vrede Guder, men undertiden træder der et Billede frem der røber Anelse om den usynlige Gud. Phantasien optager jo sine Billeder af Gienstandene om sig, den indaandede disse i Bardernes Sange og saaledes blive disse herlige Minder om den svundne Old. En barnlig Aand, ukiendt til Verden, viser sig i Billederne fra et nomadisk Folk, den raa blodige Aand hos Nordens Beboere, Troubadurens Sange vise os hiin romantiske Tidsalder, og saaledes søger Indbildningskraften ved disse Billeder at fremkalde det Svundne.

I Tidens Strøm styrter alt Middelmaadigt, kun det særdeles Store kan bestaae og derfor kan alene sande store Billeder som tale til Siælen være fra hiin Tid og derfor dvæler Indbildningskraften saa gierne ved disse som vise os en *svunden Olds* Følelser og Ideer.

Ug?

Slagelse 3. Maii 1826.

Kiære Velgiører!

. . . Den ene Dag gaaer som den anden, fra Sengen til Bogen, derfra til Skolen og fra den til Bogen om Aftenen igjen; thi ud kommer jeg ikke men lever som en sand Eneboer. Meisling siger nok »De skal gaae ud og røre Dem, den megen Sidden gjør Dem sløv;« men Slagelse Landevei ligner om Vinteren et Kamschatka og om Sommeren en sand Lyneborger Hede, altsaa kan den ikke lokke mig ud; og besøge Nogen veed jeg M.

ikke lider altsaa bliver jeg heller hjemme. Men denne lille Tvang giver mig en stor Fordeel, nemlig den, at M. sjelnere siger noget til mig paa Skolen og hjemme behandler mig ret fortrolig og venlig. Jeg indseer ganske sikkert at han mener mig det godt, men lidt underlig er han dog ofte, eller ogsaa det er mig eller min forfængelige Egenkjærlighed der seer galt. (Til en Anden end Dem turde jeg ikke skrive saaledes). Jeg var f. Ex. forleden Søndag gaaet i Kirke; men var han ikke ganske vred derfor og sagde: »det var bedre jeg sad ved mine Bøger;« men han var da ogsaa i daarlig Lune den Dag.

Jeremiader kjede, derfor Mod! en Portion har jeg allerede begyndt at samle mig. Jeg begynder allerede at mærke hvormeget det hjelper mig at M. læser privat med mig; især seer jeg det i min Latinske Stiil; han har givet mig et ganske tydeligere Begreb om at udtrykke mig i dette Sprog end jeg før har havt. Derfor: »Roser sig med Torne blande« — da det nu saa maa være her i denne underlige Verden; min Lod er dog bleven blandt de bedste og jeg vil derfor bære de smaa Ubehageligheder med de store Goder, der ellers er tilfalden mig. Var min Aand ikkun mindre flygtig, da vilde jeg vel ogsaa endnu mere kunde vinde M.s Godhed for mig; dog endeel af den indbilder jeg mig at have; og om ikke mit Hjerte kan ganske aabne sig for ham, om jeg ikke kan elske ham, saa er jeg ham dog inderlig taknemlig for hans Interesse for mig.

. . . Vil De hilse Madam Andersen. Jeg seer ret tidt paa Billedet i Gefion[1], men det falder dog reent igjennem imod Originalen, der staar meget naturligere og skiønnere i mit Bryst. Kobberstikkeren har vist villet skildre hende som hun virkelig er — en Engel, men han har gjort hende til en Basun-Engel; idetmindste bringer de hovnede Kinder mig paa

[1] Gefion. Nytaarsgave f. 1826. udg. af. Joh. Elisa Beyer, med Kgl. Skuespillerinde Birg. Elisab. Andersens Portrait (efter Eckersbergs Maleri).

denne Idee. — Ordsproget siger »det er vanskeligt at binde Munden paa en Barbeer«, men man burde sige: det er vanskeligt for den Snakkelystne at tie; idetmindste gaaer det mig saaledes. Jeg vil derfor slutte.

stedse bliver jeg
deres taknemlige
ANDERSEN.

Slagelse 7. Maii 1826.

Kj. Velgj:

. . . Idag fik Rektoren et privat Brev med sikker Underretning om at han var valgt til Rektor i Helsingør; . . han vilde derfor at jeg skulde spørge Dem, om jeg maatte følge med ham strax, naar han nu om en 14 Dage eller 3 Uger reiser.

De veed, hvor underligt Forsynet ved gode Mennesker har sørget for mig; lige indtil dette Øieblik har Alt udviklet sig til det Bedste, nu bugter Veien sig, og hvad kan jeg da bedre gjøre end at overgive min Skjebne til Gud, der ved Dem saa faderlig virker for mig. Helsingør eller Slagelse? Det er to Veie. Det vil mulig have stor Indflydelse paa min Fremtid hvilken jeg tager; jeg tør ingen Stemme give. Vil De jeg skal blive i Slagelse, nu saa anseer jeg det som det bedste for mig, og vil De jeg skal reise, saa gjør jeg det gjerne. Dog mine Tanker i denne Henseende tør jeg vel nok komme frem med; men bestem De kun efter Deres gode Følelser for mig. Jeg har nøie overveiet Sagen, ogsaa spurgt mig til Raads, og paa begge Maader faaer jeg det Resultat, at jeg vil tabe meget ved at komme fra MEISLING; jeg vil neppe faae en Rektor, der saaledes vil interessere sig for mig, som han især i den sidste Tid har gjort; han har stedse med Velvillie hjulpen mig med det af mit Pensa som jeg

ei kunde komme ud af, og dermed er det gaaet saa temmelig godt for mig siden min Optagelse i øverste Klasse; desuden at han har øvet mig i Latinsk Stiil har hjulpet mig overordentlig meget. Men naar jeg nu skilles fra MEISLING frygter jeg for at det vil gaae mig mindre godt; og hvem veed, især naar jeg bliver mindre god, hvorledes Lærerne vil blive mod mig; jeg veed egentlig ikke een eneste blandt de øvrige Disciple de interessere dem for, og hvor kan jeg da vente de gjør det for mig? Den mathematiske Lærer var mig saa temmelig paa Nakken før jeg kom i Rektorens Huus, men neppe kom jeg der før han er bleven den personificerede Venlighed selv, ja roste mig endog i mine egne Øine for nogen Tid siden for min særdeles Fremgang skjønt jeg ikke kunde fortjene det, da jeg ret er en Stymper i det jeg har maattet lære af Mathematik i den senere Tid; hvorledes mon *han* vel vil blive imod mig naar han tør være som han vil?

Her har jeg nu i Korthed nedskrevet Alt; De kan troe der er en Uro i min Sjel før jeg faaer Svar fra Dem; Deres Bestemmelse vil have megen Indflydelse i det mindste paa de første Aar der staae for mig. I hele mit Liv har jeg troet at see Faderhaanden der ledede Alt; jeg anseer derfor dette Tilfælde for et Vink af Forsynet og tør derfor ikke bede Dem om det ene eller det andet. Jeg har ikke uden Dem, lad deres Hjerte tale for mig, overvei Sagen og bestem i Herrens Navn hvad De vil, jeg vil ansee Deres Villie for det bedste og har da den Trost, om Gud vil at jeg skal blive mindre lykkelig, at jeg ikke selv har bidraget dertil. —

Lyst har jeg at følge med Rectoren fordi jeg troer det er mig gavnligst; men jeg vil intet mere sige, gjør som De vil; Gud lønne Dem.

Hils Deres Datter. Deres taknemlige

ANDERSEN.

Den 9de.

. . . Jeg haaber Meisling vil blive mere og mere god imod mig; heftig er han rigtig nok, og noget Ubehageligt kan jeg vel ogsaa vente dernede; desuden skal Disciplene være nogle urolige Krabater.

De kan bedre end jeg overskue Ms. Forhold mod mig hele min Skoletid, De kan bedre end jeg see hvad der er det bedste; derfor lad intet Udtryk i mit Brev bringe Dem paa den Tanke, at jeg helst vil følge ham — nei, jeg vil sandelig helst hvad De vil; Deres Villie er mig den bedste. —

Andersens Ansøgning til Universitets-Directionen.

(efter Meislings Concept.)

Efterat jeg, fremmed for al videnskabelig Dannelse, blev i en temmelig fremrykket Alder ved flere Ædlinges Bistand, hvoriblandt jeg tør nævne den værdige Etatsraad COLLIN, sat i Slagelse lærde Skole for at betræde de Studerendes Bane, har jeg efterhaanden, saavel ved mine Læreres gode Veiledning som ved egen Anstrængelse, arbeidet mig op fra Skolens lavere Klasser, hvor jeg formedelst Mangel paa Forkundskaber maatte i Aaret 1822 indsættes, op til den øverste, og er endog opmuntret ved den Udsigt at turde om en halvtredie Aar kunne blive Student. Uheldigviis indtræffer det saaledes, at min hidtil værende Rector, Hr. Doctor MEISLING, forlader Slagelse for at overtage Helsingørs Rectorat, og dette er mig saameget mere til Skade, som jeg opholder mig i hans Familie og tillige erholder af ham nogen privat Underviisning. Jeg har forespurgt mig hos Hr. Etatsraad COLLIN, hvis Godhed jeg har at takke for min lykkelige Stilling, og han billigede mit yttrede Ønske

at turde følge med Rectoren, som heller ikke har noget derimod, naar den høie Direction vilde forunde mig Tillladelse. Jeg vover derfor underdanigst at andrage, om det maatte forundes mig at overflyttes som Gratist, der nyder fri Underviisning. Da Hensigten af mit Ønske er kun den, ved fortsat Flid og Lærernes gode Veiledning at komme bedre frem i mine Studeringer, vover jeg at forelægge mit Andragende med inderlig Bøn om dets Opfyldelse.

Slagelse, d. 17. Maii 1826.

Underdanigst

ANDERSEN.

Helsingør 27. Maii 1826.

Kj. Velgj.

Nu er jeg da kommen til Helsingør, men ei rigtig i Rolighed, da al vort Tøi er gaaet til Søes men endnu ikke kommen hertil, da hverken Æolus eller Neptun ere os gunstige. Fik jeg nu kun snart min Kuffert, at den ikke med Skib og Alt skulde faae den Grille at indlogere sig paa Bunden af store Belt; thi MEISLING har ingen Ting assureret. Det var en deilig Tour herned og vi gjorde den paa 2 á 3 Dage. — Der var dog nogle enkelte Steder det gjorde mig ondt at sige Levvel; men mødes og skilles er jo Verdens Løb; jeg fik endeel ret smukke Stamblade, især udmærkede sig et fra en Discipel WENDELBO i Sorø med SCHILLERS Portrait der lignede herligt og en broderet Sommerfugl fra en Dame samt et Blad fra Digteren INGEMANN.

Veien fra Roeskilde til Helsingør gjorde ret Indtryk paa mig. Det er den meest romantiske Egn jeg endnu har seet;

hvor majestætisk deilig tager ikke Roeskilde Domkirke sig ud ved Fjorden, hvor deilige vide Udsigter finder ikke Øjet der; men det er en halsbrækkende Vei at kjøre, Bakke op og ned og nogle ere steile som et Tag, og dertil kom at vore Heste vare sky, saa jeg kun halv kunde nyde den deilige Natur. Vi rullede over Værbro og jeg tænkte paa vor FRODE. Slangerup længtes jeg ret efter for at see den By, hvor den herlige KINGO legede som Barn, men Byen og Indvaanerne gav mig Idee om et sandt Ravnekrog. I Torsdags Aftes vare vi i Frederiksborg, Klokken var 10 men jeg maatte ind i Slotsgaarden; hvilket underligt Indtryk gjorde ikke den gamle gothiske Bygning med sine Taarne og Vindelbroer. Inde i den inderste Slotsgaard groede Græsset op mellem Fliserne og det drønede i Eccho ved hvert Skridt; det var Tusmørke og kun fra et enkelt Vindue skinnede et Lys ned, det var mig ret som jeg var stegen et Par Aarhundreder tilbage, dette var den første Ridderborg jeg havde seet, i Phantasien saa jeg Christian IV og pyntede Fruer om mig. O det var en deilig Aften, hvor holder jeg ikke af det gamle Slot; dog Lyst til evigt at leve derinde kan jeg just ikke sige jeg har. Ærværdige ere vel Middelalderens Bygninger (skjønt dette Slot er yngre) men jeg holder dog mere af vore lyse muntre Værelser. De gamle Bygninger forekomme mig stedse som Spøgelsehistorierne Børn, de har noget tillokkende, noget kildrende, men det skræmmer dog evigt at leve i dem. . . .

Betragtet ude fra Veien lovede Helsingør mig ikke meget, men nu jeg er inde i den synes den mig et lille Kjøbenhavn. Hvilken Færdsel! hvor livligt paa Skibsbroen, her tale nogle tykke Hollændere deres hule Sprog, der hører jeg det harmoniske Italienske, længere henne læsse de Steenkul af en engelsk Brig, saa at jeg troer at lugte London. Sundet er besaaet med Skibe, der som Strandmaager svæve forbi Kysterne. Igaar var jeg med MEISLING i Marienlyst, o det er noget af det

første jeg har seet. Alt forekom mig som Schweitz og jeg følte mig saa usigelig lykkelig, o man maa blive Digter eller Maler ved at see den deilige Natur. O Velgjører, tak for hvert lykkeligt Øjeblik! Livet er dog herligt!!!

Imorgen begynder da Underviisningen; fremad vil jeg. Gud give mig Kraft. I Tillid til ham vil jeg stræbe og haabe, at ikke alle mine Drømme ere Phantasie. Jeg haaber nok M. vil vedblive at interessere sig for mig, derfor bort med al Frygt. Disciplene see heller ikke saa rebelske ud som jeg frygtede, og de synes endog ret artige og godlidende mod mig. Men nu lev vel og tænk undertiden paa

Deres inderlig

taknemlige

ANDERSEN.

Helsingør 27. Junii 1826.

Kj. Velgj.

Det forekommer mig næsten som en Evighed siden jeg skrev Dem sidst til. MEISLING har allerede bragt Skolen i god Gang. Med mine Meddisciple troer jeg nok jeg skal komme ud af det, de ere ret godmodige Fyre, og jeg mærker slet ikke til det brutale Væsen man udskreg saa meget hos dem. —

I Mathematik synes jeg ordentlig at brillere; det undrer mig selv, thi i Slagelse blev jeg anseet for intet mindre end et mathematisk Hovede; om det reiste sig af Lærerens Idee, at den som havde Anlæg for Poesi aldrig kunde lære Mathematik, da det var som Ild og Vand, veed jeg ikke. Min danske Stiil rose de meget, men jeg faar dog ikke meer end

Mg. for den; mit *Ug.* for Sang er tabt, thi her synges ikke en eneste Tone.

Jeg gjør mig Dag for Dag ret Umage for at kjende mig selv, men i Henseende til Evner og Kræfter vil det ikke ret lykkes mig, thi jeg føler nok at den slemme Forfængelighed lister sig med i Spillet, og om jeg i et mørkt Øieblik bedømmer mig selv lidt for strængt, saa vil jeg forresten dog gjerne troe det Bedre om mig; dog det har MEISLING bragt mig til at indsee, at der ligger noget hæslig luftigt i mit Væsen, noget Uroligt og Ilende i min Aand, der gjør at det falder mig dobbelt vanskeligt at trænge ind i Sprogene. O gid jeg ret anderledes kunde fare frem med Græsk og Latin, da vilde jeg ikke have saa mange mørke Øieblikke. Dog hvad hjelper det at føle uden at kunne afhjelpe; og evig at tale i sine Breve om samme Materie maa kjede Læseren, det føler jeg ved ethvert Brev jeg skriver til Dem, og jeg befinder mig ordentlig i et Slags aandeligt Snøreliv; jeg vil gjerne lade mit Hjerte tale til dem, men jeg frygter alletider, at mit Skriveri kjeder Dem, især da Tonen deri stedse bliver slæbende og klagende; jeg veed nok hvorledes et Brev til Dem burde være, det skulde være Liv og Aand. Jeg bevidner Dem heller ikke med Ord noksom min Taknemlighed, men — ærligt sagt — det forekommer mig, naar jeg læser eller hører Nogen tale vidt og bredt om deres Taknemlighed, at denne da meest bestaaer i Ordene, og derfor føler jeg mig forlegen ved stedse at fortælle hvad jeg føler, da jeg frygter De i denne Henseende kunde have samme Idee herom som jeg. — . . .

Hver Søndag gaaer jeg en lille Tour med MEISLING, han har viist mig mange deilige Partier, saa det forekommer mig jeg er forfløttet fra Lyneborg-Hede til en Phantasi-Verden eller et lille Gesnersk Idylland. Fru WULFF advarer mig ret moderligt: »ikke at lade min Phantasi forlede mig til, begeistret af

den skjønne Egn at skrive Elegier eller andre lyriske Stykker«, men jeg har forsikkret hende og lover Dem, at jeg for Øieblikket skal slukke hver Gnist af denne aandelige Ild.

Ferien begynder den 14de og varer til 1ste August. Da Fru WULFF har tilbudt mig Logi, saa kommer jeg nogle Dage, som jeg haaber De intet har imod; jeg længes ret efter at tale med Dem. Jeg har ogsaa en Bøn paa Hjertet — tør jeg ikke nok komme med den? Mine Støvler trænge til en Hovedreparation og jeg har ingen Penge dertil; derfor tænk paa mig før Ferien. Det er nu over 1½ Aar siden jeg fik til en Kjortel af Dem, og da jeg lod den gjøre af meget grovt Klæde, er den til denne Tid bleven slidt meget, og jeg maa derfor altid gaae med min Frakke; naar det kan skee saa tænk paa mig. Det gjør mig ondt nok idelig at maatte overhænge Dem; men tænk Dem i mit Sted. Nu lev vel! Til Støvlerne faaer jeg jo? Hils Alle i Deres Omgivning fra

Deres taknemlige

ANDERSEN.

Rectoren er idag i Dyrehaugen og jeg staaer da ene for Skolen (ɔ: de tomme Værelser).

Helsingør 7. Julii 1826.

Kj. Velgj.

De har selv sagt: »er der Noget De har skrevet om, og jeg ikke svarer, saa husk mig kun derpaa«. Paa Grund heraf vover jeg at bede Dem om at tænke paa mig i Henseende til mine Støvlers Reparation. Der er ellers i disse Dage mødt mig noget Ubehageligt, som har gjort mig meget mismodig. Noget før Examen skrev jeg et Brev til Professor NYERUP,

der ofte glæder mig med et Par Linier fra sig. Jeg fortalte ham Touren herned omtrent saaledes som jeg i mit Brev fortalte Dem den; forleden Dag træffer jeg paa Kjøbenhavns Skilderi, og tænk Dem min Forundring, seer næsten det halve af mit Brev indrykket, under Titel: »*Brudstykke af en Reise fra Roeskilde til Helsingør*«. — Det staaer saaledes der uden mit Vidende og aldeles imod min Villie, ingen har spurgt mig om Tilladelse dertil. Der staaer vel intet Navn under, men det ærgrer mig dog at det er trykket; mindst tænkte jeg derpaa da jeg skrev det, og var derfor ikke saa ængstelig med Udtryk og Form, som jeg vilde have været dersom det var faldet mig ind. — — —

Vil De hilse o. s. v.

Deres taknemlige

ANDERSEN.

I dette Øjeblik skrev GULDBERG mig til og et Sted i sit Brev siger han:

»— — — til Held skal det lede Dem, naar De kun, og det vil De jo, stræng samvittighedsfuld følger Pligt og øver Flid, korsfæstende Kjødet, det er den poetiske Kjephest, indtil den kan nedtages af Korset og gives frit Løb, indtil den, efter at have ligget i Graven, kan opstaae i en forherliget Skikkelse. Saalænge min gode Andersen — jeg taler som deres faderlige Ven — faaer selve Skilderiet Intet fra Dem! (*vide* Reisen fra Roeskilde til Helsingør).«

Han troer altsaa at jeg har indrykket det og nu falder det mig ind, maaskee De troer det Samme; derfor maa mit Brev strax bort og sige Dem min Uskyldighed.

August 1826.

Brev fra Andersen til Oberst Guldbergs Datter.

(sammensat af lutter Comedietitler.)

Jeg er ret i *De onde Luner,* ja her er *Hjerte og Hoved i Strid,* og det af lutter *Falsk Undseelse,* da jeg ei veed om jeg som *Den fattige Poet* tør skrive *Vennens* Datter nogle Linier til; dog *Dristigt vovet halvt er vundet!* — jeg skriver. Ak, jeg lever her som *Eremiten paa Formentera* og kan derfor nok see ud som *Skumleren;* min eneste Glæde er Tanken om *Besøget* jeg haaber at gjøre Dem til *Sommeren;* thi hvad Fornøielse angaaer her saa har jeg kun *Privattheatret,* og der seer man kun *Armod og Høimodighed, Enken og Ridehesten* og andre af samme Art. Er jeg færdig med mine Studeringer og kan kaldes *Den godmodige Student,* maaskee jeg da og naaer Navnet *Digteren. Das Leben ein Traum* siger Castelli, og han er *Manden af Ord;* thi rask glider Tiden og jeg er ved Maalet.

Fra *Vennerne i Hovedstaden* kan jeg hilse Dem, Chr. WULFF er nu blandt *Søofficererne. Ida* er venlig og godmodig som en *Preciosa,* Jette vittig og munter som *Den lille Ziguenerinde;* ak nu seer De i denne Tid *Tryllefløiten* (thi De veed vel dette spilledes *Den 28de Januar*), men vi Stakler see Intet. Dog: *Enden god Alting godt,* det kan jo komme endnu.

Men jeg vilde kun skrive *To Ord,* og saa løber Munden paa mig som paa *Gert Westphaler* eller *Sladdersøsteren.* Alligevel er dog hele *Brevet* kun *Megen Larm om ingen Ting,* og jeg vil derfor slutte. Imorgen er det jo *Fastelavnsmandag,* saa spiller de i Kjøbenhavn *Jeppe paa Bjerget.*

Jeg er stedse her i denne Verden enten en af dens bedrøvede eller en af dens

Lystige Passagerer.

Helsingør (formodentlig October) 1826.

Gode Madam Jürgensen.

Jeg havde glædet mig til at tale med Dem i denne lille Ferie, men MEISLING er med Kone og Børn taget til Byen, og saa ønskede han, at jeg blev i Huset og altsaa maa jeg nu undvære den Fornøielse til Julen. Jeg har i den sidste Tid igjen været i mit Lune à la Werther, men nu er jeg igjen fornøiet og rolig; jeg er da ogsaa ret et forunderligt Væsen, blæser Vinden blot en Smule skarp, saa faaer jeg strax Vandet i Øinene, skjønt jeg vel veed, at Livet ikke kan være en evig Maidag. I mit mørke Lune skrev jeg engang medfølgende lille Digt [1], som De ikke kjender, jeg troer ei det er uheldigt, men hvad siger nu De? Tjen mig i, at ingen Fremmede seer det. Vinteren kommer med stærke Skridt, og Dag for Dag mærker jeg nok, at Helsingør ligger Nordpolen nærmere end Slagelse, ja nærmere end Kjøbenhavn; thi jeg kan mærke, hvor de skjærende Vinde komme fra Nordens Iisbjerge, og jeg flytter mig derfor paa min Stol efter Solen, ligesom Fluerne i mit Værelse. Alt seer saa efteraarsagtigt ud, den kjedsommelige Taage begynder, og det upoetiske Regnveir har idag løst Kulden af. —

Jeg længes ret efter at tale med de mange gode Mennesker i Kjøbenhavn, Breve faar jeg jo vel, men det er jo kun

[1] »*Det døende Barn*«. Det blev oversat paa Tydsk af Ludolph Schley og optoges i Kjøbenhavnsposten for 25. Sept. 1827. Ifølge Anmærkningen paa 2den Side er det danske Digt her trykt første Gang (altsaa gjennem det Tydske) under Mærket 𝔥 — —. Under Mærket 𝔥 — — (ikke, som Andersen siger, *h* — —) er dog tidligere trykt, nemlig i Flyvende Post for 17de Aug. 1827, »Aftenen« og »den rædselsfulde Time«. I samme Aargang af Flyvende Post findes: «Tanker ved en ituslagen Jydepotte, Hjertesuk til Maanen og Dykkerklokken. —

at see Skyggebilleder imod levende Personer. Gid De nu maa kunne læse min Klo, thi jeg skriver elendigt veed jeg nok. Det lille Digt vil jeg nu skrive Dem her paa den anden Side.

(Derefter følger Digtet).

Hovedexamen er
gaaet godt.

Deres taknemlige

Andersen.

Helsingør, (uden Datum) (1826).

Kjære Hr. Rector.

Jeg maa tale med Dem; personlig har jeg ikke Mod dertil, derfor disse Linier, som jeg haaber ikke vil gjøre Deres Utilfredshed med mig større. At De mener mig det ærligt og godt er jeg overtydet om, De havde ellers aldrig taget mig med Dem herned. Deres Godhed kan jeg ikke gjengjelde saaledes som det gode Hoved vilde kunne, det eneste jeg kan vise er inderlig Tillid til Dem og den vil jeg vise. Over i fire Uger har De viist Utilfredshed med mig, Dag for Dag er denne bleven større, og jeg seer ikke Mulighed i at dette kan blive bedre og fortvivler over mig selv. —

O læg dog ikke mit Brev tilside før De har læst det ud, før De har hørt Alt hvad jeg vil sige Dem. Det er især det forvirrede i min Charakteer, i mit Væsen, som støder Dem, jeg føler det selv, men det kan desværre ei være anderledes. Mine Forældre vare, som De veed, meget fattige, jeg kom aldrig mellem andre Børn, Hang til at læse holdt mig stedse inde; min Fader havde nogle gamle Comedier, disse lærte jeg næsten alle udenad, malede selv noget op og levede bestandig i en heel

Drømmeverden. Min Fader døde fra mig (jeg var dengang 11 Aar); i Byen var jeg allerede temmelig bekjendt, kom til adskillige Familier og reciterede da gjerne for et godt Ord hele Scener og Stykker for dem, man roste mig og Barnet fik de første store Ideer om sig selv. Neppe blev jeg confirmeret før jeg tiggede og bad min Moder, dog at lade mig reise til Kjøbenhavn hvor jeg troede ret at gjøre Lykke som Skuespiller. Jeg drømte mig Verden som den jeg fandt i Bøger, og sjæleglad med Mod og Tillid til Gud gik jeg med 13 Rdl. (en Summa der forekom mig uhyre) til Kjøbenhavn. Jeg kom der just som Jødefeiden var udbrudt, kjendte ikke en Sjel; min Formue var paa Reisen svunden til 11 Rdl. og paa Gardergaarden, hvor jeg tog ind, smeltede den i 2 Uger hen til 6 Rdl.; dog det vil blive Dem for kjedeligt at følge mig Skridt for Skridt. Uden Gage kunde jeg kun blive antaget ved Theatret og jeg havde Intet; jeg var nær ved at tabe Modet. Jeg kunde ikke bogstavere et eneste Ord rigtigt, havde kun gaaet i Fattigskole i Odense og kunde aldeles Intet. GULDBERG lod mig ugentlig komme til sig, lod mig skrive hvad jeg vilde og gjennemsaae det da. Den ene Familie gjorde mig bekjendt med den Anden, Nøden tvang mig til at holde fast, jeg skrev Drama paa Drama, var Barn til at tro alt hvad der blev sagt til min Roes men hørte intet til Dadelen og fik snart uhyre Indbildninger og Forventninger. Nogle faa Timer paa Syngeskolen og een Eftermiddag om Ugen hos LINDGREEN var min eneste bestemte Beskjæftigelse, al den øvrige Tid tilbragte jeg med at digte, læse, sluge Alt uden Forskjel; hver Aften var jeg i Comedie, Dag og Nat drømte jeg kun om Sligt, og saaledes kom der en uhyre Forvirring i mit Hoved, i mit hele Væsen, om den end ikke var derinde lige fra min Barndom. Tænk Dem nu hvor vanskeligt det maatte være mig at gribe fat i alvorlige Beskjæftigelser; men efterhaanden følte jeg Nødvendigheden af disse mere og mere, begyndte at indsee mine Mangler, at føle

Guds overordenlige Fader-Godhed for mig, og besjæledes da af den inderligste Lyst til at komme fremad. Deres Utilfredshed med mig gjorde mig ofte bedrøvet, men der kom dog altid en Dag at De blev mere tilfreds. Til October har jeg nu været 4 Aar hos Dem, en Deel af mit forvirrede Væsen har De afrystet mig og bragt mig til at kjende mig selv og Livet bedre end før. Jeg følte at De mente mig det godt og at jeg ene under Dem kunde blive til noget, og derfor fulgte jeg gjerne med Dem herned. Men i den sidste Tid har De daglig været utilfreds med mig, i 4 Uger har jeg levet i den frygteligste Spænding, enhver Yttring af Dem opfanger min Sjel, og jeg kan da ikke lade være at sørge og gjøre mig de mørkeste Ideer. Om Aftenen kan jeg næsten ikke samle mine Tanker for Mismod, paa Skolen gjennemkrydser den ene Idee den anden; »hvad skal der blive af mig« det er Alt hvad jeg kan tænke paa. Spørger De mig om noget, da koger strax Blodet i mit Hoved, og af Frygt for at svare galt svarer jeg ofte hen i Taaget, og er dette skeet, kommer den fortvivlede Idee: jeg bliver til Intet, duer til Intet; og saa er det jeg tier ganske stille. Jeg har aldrig før, som De selv sagde forleden, været saa daarlig hos Dem som nu, men Gud er mit Vidne at det ei er af Mangel paa Flid, nei det er Mismod der sløver mig, det er Mangel paa Haab og Rolighed. Jeg burde forlade Studeringerne som jeg ikke er skikket for, men hvad skal jeg gribe fat paa? Hvem kan jeg vente Interesse hos, naar jeg har skuffet den høieste? Hvem skal jeg tye til? Jeg har ikke Mod til at træde de Mennesker under Øie, som have ment mig det saa godt, som have ventet noget bedre af mig. Min Samvittighed bebreider mig ikke for Dovenskab, jeg har gjort hvad jeg kunde, det er mit daarlige Hoved, min urolige Sjel som lægger Hindringer for mig. Mit høieste Ønske er at vedblive Studeringerne, at blive paa den Vei, Forsynet ved gode Mennesker satte mig, kan jeg ikke, vil jeg blive grændseløs

ulykkelig. Gud! hvad skal der blive af mig? Jeg kan jo ikke bruges til nogen Verdens Ting, o denne Tanke tilintetgjør mig ganske. O Gud var jeg aldrig født. O slaa dog ikke Haanden af mig! troer De at der er mindste Haab for mig, saa tab ikke Taalmodigheden med mig; begynder det først at blive noget bedre, da vil jeg faae Mod og maaskee det da vil gaae. Foragt mig ikke fordi jeg trygler, det er jo mit hele Livs Vel der staaer paa Spil, giv mig Haab dersom der er noget; men er der intet, nu saa i Guds Navn skee da hvad der vil, ligesaa godt først som sidst. Der var meget jeg vilde sige endnu, men jeg frygter at jeg allerede har skrevet for meget. O vær ikke vred paa mig, raad mig, hjelp mig, Gud vil velsigne Dem derfor.

Deres inderlig
taknemlige
ANDERSEN.

Helsingør 24. Aug. 1826.

S. T.

Hr. Emil Hundrup
i den lærde Skole i Slagelse.

Kjære gode EMIL. Hjertelig Tak for dit Brev, skjøndt det var temmelig kort og temmelig tørt. Du spørger nok, hvad du skal fortælle mig, o du kan jo tale om Skolen, hvorledes det gaar under den ny Rector, hvad Hr. ANDRESEN og TORST sige for godt, Dagens Nyheder og Forhandlinger, samt »dine Iagttagelser paa dine Vandringer gjennem Ulykkens Huler og Elendighedens Boliger« etc. etc. Skulde jeg opregne dig alt hvad vi see, høre og fornemme hernede, da vilde mit Brev blive en

Liste, imod hvilken Troels's i Barselstuen maatte see ud som en Tommeliden; forleden vare vi gæstede af Samojeder, Tartarer, og Kirgiskosakker, o det var nogle glubende Mennesker, de aad hver Dag 1200 ℔ Oxekjød og solgte deres Buxer for en Pægel. Iaften er her en italiensk Familie Feruzzi, der synge som Katte, og det ene Pigebarn skal have Øine som Raketter. Men alvorlig talt, og uden nogen Harselering, hele Egnen, Naturen heromkring og det virksomme Liv ved Søen er herligt, som du da nok kan slutte dig til. Aldrig har jeg oplevet saa smukke Aftener som her; kun i min Barndom — men i Erindringen fra den forekommer mig nu Alt saa forherliget — mindes jeg noget lignende. Gid jeg ret kunde afmale dig en saadan Aften, dog du finder store Træk deraf i Gesners Idyller og Mathisons Digte. Søen var saa deilig og, for at bruge Heibergs Ord: »den lysegule Maane mellem Sjellands Kyst og Skaane speiled sig i Øresund«. Maanen stod saa deilig rund og klar mellem maleriske Skyer høit over den svenske Kyst, og en underlig Contrast var det at see dens sølvhvide Skjær paa Havfladen imod det ildrøde Blus, der brændte ved et kjølhalet Skib, hvor man kogte Tjære. Dampskibet laae ved Mundingen af Havnen og skød Signalskud, Passagererne samledes, og hurtig som en Piil fløi den rygende Drage henad Søen, forbi de uhyre Skibe, som med slappe Seil maatte see, hvorledes dette raske Væsen fløi hen til Maalet. Saaledes mærker jeg ogsaa det gaar i Livet: En kan sætte alle Seil til, men kommer dog ikke saa langt som en indre Ild og Kraft driver. O Emil, skjøndt jeg i mine Breve synes dig munter, er jeg det sandelig ikke; Naturen og Livet omkring mig finder jeg vel saare skjøn, men enhver har jo sine Sorger, og jeg er sandelig ikke fri. Det er ubehageligt at leve af Velgjerninger, og selv da naar disse gives af en god og faderlig Konge; men tungt er det naar man gaaer med den Vished i Sjælen, at man aldrig kommer til at vise sig disse værdig; o havde jeg Kræfter som Villie!

Dog hvad nytter al denne Snakken, hvad som skal skee vil skee, og jeg er beredt paa Alt. Din Anmærkning fandt jeg meget rigtig, kun syntes jeg ikke at det var saa farligt, at jeg fortalte vor fælles Ven WITHUSEN, at du var lidt schwermuthig fordi du ei blev demiteret i Aar; dog jeg kjender dig nok, og vi ere jo atter gode Venner; ikke sandt? Hils THEA SNITKJÆR, til October skal hun ganske sikkert faae et Brev fra mig, og jeg skal nok vise mig som »Manden af Ord«, men for Øieblikket har jeg meget at bestille; skulde jeg døe før den Tid, som jo gjerne kan være, saa skal jeg komme selv, men hun maa ikke være bange for mig, jeg skal komme med Maske paa.

Men jeg kan ikke begribe, hvorledes Folk nede i din By kan sige, at Rectoren er saa utilfreds i Helsingør, da det slet *ikke* er Tilfældet. — Hils LINDBERG fra mig, det gjør mig sandelig ondt for den stakkels Fyr; dog det er godt han har Feberen i Slagelse, saa faaer han den ikke ved det grønne Bord. Hils HOLSTEIN, til October faaer han ogsaa Brev, det samme er Tilfældet med BAGGER i Sorø. GJESEMAN lever vel endnu? Du skriver aldrig om ham, og jeg veed dog han saa ofte besøger dig for Pæretræets Skyld. — Men nu maa jeg snart sætte det sidste Punktum, og derfor tilsidst min Hilsen til o. s. v.

din Ven

ANDERSEN.

MEISLING har sluttet Brevet, og siger blandt andet:

Her er Alting lystigt og muntert, saa at det er umuligt andet end at befinde sig godt; hvorfor det undrer mig noget, at man i Slagelse vil nære en løsagtig Formodning om at det Modsatte skulde være Tilfældet. — Har det ikke behaget Parcen at afklippe vor Traad lidt vel tidligt, haaber jeg endnu, kjære EMIL, paa Livets krydsende Gange at støde an paa Dem,

og jeg tænker da vi skulle mødes som to gamle Bekjendte, som ville virke til hinandens Bedste. Lev vel og tænk stundom paa Deres weilands Skolemester.

S. MEISLING.

Til Samme.

Helsingør 14. Sept. 1826.

Kjære EMIL. Hermed Digtene til Jomfru SNITKJÆR; mit seneste, og i en Evighed eneste Digt følger med: *det døende Barn;* læs det og sig mig din Mening om det; du maa endelig læse det, husk kun paa hvad Goethe siger, og saa vil du undskylde mig; thi den store Digter selv har det sikkert af egen Erfaring:

Am schwersten zu bergen ist ein Gedicht,
Man stellt es untern Scheffel nicht.
Hat es der Dichter frisch gesungen,
So ist er ganz davon durchdrungen,
Hat er es zierlich nett geschrieben,
Will er, die ganze Welt soll's lieben,
Er liest es Jedem froh und laut,
Ob es uns qvält, ob es erbaut.

Jeg har ikke afskrevet alle de smaa Digte, som hun skulde have, men forrige Postdag sendte jeg efter Løfte nogle til Jomfru LANGE; hos hende vil hun kunne faae en Afskrift. Brevet blev for tykt, skrev jeg flere af; desuden er der intet som kjeder mig mere end at skrive mine egne Digte flere Gange. Hils den gode Pige ret hjertelig fra mig, jeg tænker ret ofte paa hende og de behagelige Timer jeg nød i hendes Forældres

Huus; maaskee tænke de dog stundom paa mig, og alene Tanken om at vide hist og her en Kreds af gode Mennesker tænke paa mig kan gjøre mig glad og forsone mig med al det Mørke her i Verden. — Examen gik over Forventning godt. I disse faa Feriedage har jeg vel været herhjemme, men deels har jeg faaet endeel at skrive for Meisling, deels har jeg spadseret; thi paa een Maade maatte jeg erstatte Tabet at være fra Kjøbenhavn. Nu er jeg ellers i bedre Lune igjen, men Gud veed hvorlænge det varer; jeg kan ærgre mig selv over min barnagtige svage Charakteer, men det kan jo nu ej være anderledes. Snart glæder jeg mig over ingen Ting, snart græder jeg; det er min Phantasi som udmaler mig alt med de stærkeste Farver, som hæver mig til en Himmel eller gjør mig ganske fortvivlet; men Guds Villie skee, han kan ikke forlade mig nu, det var Synd, det var altfor haardt. Tak for dit varme inderlige Venskab. Om Examen inde i Byen har du vel hørt, derfor vil jeg ikke skrive derom. Jeg har subscriberet paa Goethes Værker. Jeg er syg i disse Dage, men det er kun Forkjølelse, og saa let slipper jeg vel ikke ud af Verden. Hils alle fra din tro Ven

ANDERSEN.

Indlagt Seddel:

»Munkens Klage« kunde jeg ikke faae ind paa det første Stykke Papiir, og da der saa blev Plads nok, skrev jeg »Sjælen« med. Det lille Digt »Tillid til Gud« er jeg ikke tilfreds med, dog vil jeg skrive det af her, hvis hun lider det.

I Jesu Navn skee hvad der maa,
Guds Haand jeg ei vil slippe
Mit Haab til Herren fast skal staae,
Han er jo Livets Klippe.

Lad storme kun den barske Vind,
Lad Livets Bølger bruse,
Til Herren staaer min Sjæl, mit Sind,
Dem kan ei Verdner knuse.

Du seer nok det ligner meget »Ynglingens Klage«, som da alle Digtene fra det Tidspunkt gjøre, og som Fru WULFF meget rigtig siger: alle ere de kun een eneste Elegi, kun skrevet paa forskjellig Tid. —

Til Samme.

Helsingør 14. October 1826.

Kjære Emil.

Tak for dine sidste venlige Linier, du er den eneste som tænker lidt paa mig i Slagelse; Tiden er mig saare kort, thi Examen staaer for Døren. Iøvrigt kjære Ven gaar det meget daarligt; Charaktererne ere usigelig bedre end de i Slagelse, men MEISLING har aldrig yttret saamegen Utilfredshed med mig som nu; jeg har aldrig følt mig saa ulykkelig som nu, aldrig mistvivlet saaledes; thi det kan ikke blive bedre, det bliver aldrig, jeg duer ikke til noget paa den hele Jord. Men aldrig skal jeg søge at hæve mig ved at beskylde M. for overdreven Strænghed, altid vil jeg erkjende, at han meente mig ærligt, at han vilde have hjulpet mig fremad, dersom der var Gnister af aandelig Ild i mig! derfor kjære Ven, hvo der taler om denne Ting, saa siig at det er Usandhed; jeg veed ikke, hvorfra de Rygter ere komne. Jeg har kun betroet mig til COLLIN og GULDBERG, fra dem komme de ikke. M. er saa god han kan være mod mig; spørger man om mig, saa siig du veed

Intet. Det maa du, det lover du mig jo? siig Ingen at jeg er saa inderlig bedrøvet. Aldrig før har jeg været saa modløs som nu; jeg bliver ikke Student, jeg kan aldrig blive det; COLLIN har jeg sagt, at jeg var beredt til at forlade denne Vei, men han beder mig være rolig, han trøster mig som Intet kan trøste. I 4 Uger har jeg levet i den frygteligste Spænding, jeg veed hvad der følger paa, hvor kan jeg da være rolig. Forlade Studeringerne maa jeg, og naar det skeer, saa maa jeg bort, jeg kan ikke udholde at møde eet eneste Menneske, som har kjendt mig da jeg var lykkeligere; bort maa jeg — hvorhen? det er det samme, lykkelig kan jeg jo aldrig blive. O Emil, tidt ønsker jeg mig aldrig født, eller at min Sjæl aldrig havde faaet det gale Sving, som gjør mig saa ulykkelig. . . . Er der noget her i mit Brev, som synes dig lidt svulstigt og galt, saa husk paa, at jeg jo har en Skrue løs.

Og nu farvel, kjære Emil, Gud veed hvorhen vore Veie gaae, om vi oftere skal mødes; dog du vil vel ikke ganske glemme mig — og dette Liv er jo ikke evigt.

Din af Hjertet oprigtige Ven

ANDERSEN.

Helsingør Sept. 1826.

Kjære gode Velgjører.

— — — Siden De skrev MEISLING til har han ikke skjeldet saaledes som før; men hans Kulde imod mig synes dagligt at tiltage. Helsingør er et dyrt Levested, og Alt bliver derfor meer og mere indskrænket. Hver Middag sidder

jeg paa Skolen og læser for at der kan spares Brænde i min Kakkelovn. Hver Aften faaer jeg 5 Stykker Brænde, mit Værelse er temmelig hoit; de 3 Stykker er halvt udbrændte naar Klokken er lidt over 5 og jeg kommer paa mit Værelse; med de 2 andre Stykker holder jeg det ikke ud i denne Kulde til Kl. 9, og mere kan jeg ikke faae; undertiden liste vel Pigerne et Par Stykker til mig, men det kan ei skee hver Aften, og saaledes maatte jeg forleden lidt over 9 søge Sengen. Dog det kunde saa være, naar jeg dog saae et venligt Ansigt, men Intet er sjeldnere. Nu i Søndags blev der lagt i min Kakkelovn om Morgenen Kl. 6, men da den gik til 9 var næsten alt ude og jeg bad derfor Pigen sige til ham om nogle Stykker Brænde, da jeg hele Formiddagen blev paa mit Værelse; jeg fik vel 3 Stykker, men da vi sad ved Middagsbordet — hele Familien samt den nye Lærer i Hebraisk — vendte M. sig til mig og sagde at jeg idag havde forlangt til min Kakkelovn, men at han ei kunde staae ved det for den Betaling han havde for mig, at man i Byen gav saa og saa meget for Middagsmad, men jeg for Alt kun 200 Rdl. og at han led Tab nok ved at have mig. Hvor smerteligt dette maatte være for mig, indseer De nok kjære Velgjører, og hvorledes hans Stemning, da han anseer mig for en Byrde, maa være imod mig er tydeligt nok. Og sandelig jeg har her alt saa indskrænket som muligt, lever saa yderst tarveligt og føier mig i alt efter Omstændighederne. Siden Huusjomfruen tog bort, tager man sig næsten slet ikke af mit Smule Toi; aldrig kommer jeg om Søndag Aften et Øieblik op i Stuen naar Nogen er der, og ved Middagsbordet taler han næsten aldrig til mig.

O kjære Velgjører jeg maa forsøge at giøre mine Ideer tydelige, det er ikke øieblikkelig Lidenskab der bringer mig til at skrive, jeg har overveiet Alt, kun ikke Følgerne om De tabte Taalmodigheden med mig. Jeg har endnu halvandet Aar for mig før jeg skal aflægge Regnskab, men Tiden løber hur-

tigt; staaer jeg nu ved Maalet og M. ikke kan dimittere mig, saa er Alt tabt for mig, De kan ikke og bør ikke gjøre mere for mig, og jeg bliver da grændselos ulykkelig; antager jeg nu at M. dimitterer mig og jeg faaer en daarlig Charakteer, da seer det ogsaa mørkt ud; jeg har jo Intet, kan alene existere ved mine Medmenneskers Interesse og Godhed, og hvor kan en daarlig Student vente den, jeg maa med Regents og Legater staae tilbage for de langt dueligere, ved Informationer seer man ogsaa hen til Candidatens Charakteer ved *artium*, og hvad bliver der da for mig? Hvorledes har jeg da gjengjeldt Deres, kjære Velgjører, og Andres Godhed for mig? I et lille Land som Danmark, hvor de Studerendes Antal er saa stort, kan man ikke tage sig uden af de flinke og duelige. —

Jeg vil lette mit Hjerte og uden Frygt tale med Dem om mit Vel og Vee. De har sagt mig, at blev min Stilling hernede altfor utaalelig, vilde De sørge for at jeg igjen kunde komme tilbage til Slagelse; herved vandt jeg naturligvis særdeles meget i Henseende til den huslige Omgang og det daglige Liv, men dette bliver jo paa en Maade kun en Bisag med Hensyn til min hele Fremtid; at gaae fra Skole til Skole er ikke godt, derfor griber jeg høist ugjerne til dette Middel; men at forblive rolig, ganske passiv at lade den ene Dag svinde efter den anden, kan jeg ikke naar jeg tydeligt forudseer, at det ikke ender godt; jeg bør det ikke engang, da jeg uden Frygt kan henvende mig til Dem.

(Resten ef Brevet mangler.)

Kj. Velgj.

Helsingør 21 Sept. 1826.

Eftersom jeg stedse fortæller Dem enhver lille Ubehagelighed, strax tyer til Dem naar jeg er mismodig, hvorfor skal jeg

saa skjule for Dem hvad behageligt der møder mig, hvad der gjør mig glad og lykkelig. Jeg veed nok at jeg ret er en siælesyg Stakkel, der strax faaer Øinene fulde af Vand, naar Vinden blæser en Smule skarpt, og søger saa altid Trøst hos en Medfølende; men en lille Glæde kan strax ikke blot bringe Alt i Ligevægt men endogsaa gjennemstrømme mig med Glæde og Haab. I Begyndelsen af forrige Uge skiændte MEISLING endnu slemt paa Skolen, og jeg var ganske forknyt; men saa tænkte jeg, Manden mener det dog godt men tænker ikke paa at just Skjenden gjør mig distrait og at jeg fortvivler over mig selv, jeg vil sige ham det. Jeg sagde ham da saameget min Siæletilstand tillod, og han bad mig ikke tabe Modet, da hans Strenghed ikke var for at nedkue mig, men for at jeg kunde komme vel fremad, og at vi ikke begge to skulde staae ilde i det naar de to Aar vare omme. De andre Dage behandlede han mig venligere paa Skolen, og jeg svarede da fornuftigere.

Dog De kan troe at jeg med bankende Hjerte gik op til Hovedexamen, som begyndte i Onsdags. MEISLING var jeg bange for, og her komme saamange Fremmede at høre paa os. De to Dage jeg har været oppe ere gaaede saa heldigt at jeg er saa sjæleglad at jeg maa fortælle Dem det, skjønt der endnu er meget tilbage og jeg jo kan være uheldig endnu; men en god Begyndelse er en herlig Baglast. MEISLING er blevet meget venlig mod mig og jeg haaber atter. —

Jeg vil nu glæde mig til Juleferien. Vinteren kommer med raske Skridt, og jeg fryser som en Spanier.

Deres taknemlige

ANDERSEN.

Helsingør 2. Octob. 1826.

Kjære faderlige Velgjører!

Gud velsigne Dem for Deres hjertelige opmuntrende Brev, det opfyldte min Siæl med Kjærlighed og Taknemlighed. Glæde Dem kan jeg ikke, men med den inderligste Tillid og Sandhed vil jeg altid komme til Dem, Alt, Alt vil jeg gjøre hvad De forlanger. Nu er jeg heller ikke længer modløs, jeg var nærved at fortvivle, men de hjertelige Linier fra Dem har sagt mig, at de aldrig vil lade mig blive grændseløs ulykkelig. Altid vil jeg lade mit Hjerte tale til Dem, jeg seer jo at De ikke træder kold tilbage for mine Følelser eller bliver vred fordi jeg springer det store Forhold over som er mellem Dem og mig. O Gud velsigne Dem! Deres Ord har frelst mig fra Fortvivlelse. — Nu er jeg ogsaa lettet om Hjertet, da De veed alt hvad MEISLING i Utilfredshed har yttret; jeg har Intet skjult for Dem. — Siden jeg skrev sidst er der ingen Forandring skeet til det Bedre; ja jeg har endog i det huuslige Liv havt flere Træk der viser mig at han ikke kan lide mig; jeg vil ikke fortælle Dem disse Smaa-Omstændigheder, De kan nok omtrent slutte Dem til min Stilling. Mine Charakterer for sidste Maaned due ikke i Græsk og Latin og jeg er bleven nederst. Latinsk Stiil *Slet* o. s. v., i dansk Stiil: for Stilen *laud præ cæteris* men for Orthographien *Non.* — At vedblive med Studeringerne er dog i Grunden mit høieste Ønske, det er kun Modløshed og Fortvivlelse der bringer mig til at ville forlade denne Vei; thi kan jeg ikke komme frem paa denne, saa er der dog egentligt talt ingen Ting i Verden jeg er skikket til, mit hele Liv vilde blive en fortsat Elendighed og der blev tilsidst dog ikke andet for mig end Fortvivlelsens sidste Tilflugt. O Gud, o Gud, jeg tør ikke tænke derpaa! — Men De vil ikke lade mig fortvivle, jeg vil derfor tage Mod, roligt bære de daglige Smerter, som jeg nu engang, saaledes som jeg er,

maa bære; det som smerter mig tungest er at jeg føler, at det bestemt maa fortryde Dem og Enhver som har gjort noget for mig, at de har gjort det de har gjort; thi havde de kjendt mig, saaledes som de nu kjender mig, da havde de neppe anbefalet og hjulpet mig.

Men nu ikke en Klage meer. Lev vel. Gud velsigne Dem.

Deres taknemlige

Andersen.

Helsingør 24. Oct. 1826.

Kj. Velgj.

Tidt har jeg besluttet hos mig selv, ikke ved Klynkeri i mine Breve at svække Deres Interesse for mig, men ofte har jeg begyndt igjen, naar Noget gik mig imod, at udøse mine Sorger for Dem. Da De sidste Gang skrev til mig i denne Anledning bød De mig »være rolig og fornuftig, tage Tingene i Verden som de ere og ikke som (jeg) tænkte mig dem«. Jeg har gjort og gjør mig al Umage for at følge Deres sande og velmeente Raad; jeg vil heller ikke klage eller lade mine Følelser bruse vildt ud, kun historisk fortælle Dem Tingenes Gang. Jeg maa tale med Dem, læs dog mit Brev ud, lad ikke Længden og Stoffet skræmme Dem, husk paa at De er min eneste Støtte.

Det gaaer slet ikke godt hernede. Een Discipel fra Slagelse fulgte ligesom jeg med Rectoren herned, han blev nu dimitteret, fik *laud.* men i Græsk et *haud*; en Anden herfra fik i Geographi *Non.* Dette har, som Rectoren selv siger, jaget ham en Skræk i Blodet for al Dimission, og at han nu vil tage Alt paa det Strængeste. Daglig yttrer han Uvillie

over mig og naar jeg om Søndagmorgen kommer med min latinske Stiil, ryster han ved enhver Feil min Siæl med de frygteligste Sandheder. — Jeg vil sige Dem MEISLINGS Ord til mig i de sidste 14 Dage, omtrent de samme har han brugt, og De vil sikkert undskylde mit Mismod. Forrige Søndag kom jeg med min Stiil, og vred over Feilene sagde han da: »Jeg fortvivler over Dem naar jeg tænker paa Dimission, ved Artium fik de Nul for saadan en Stiil. De tænker at et eneste Bogstav gjør intet, om De skriver e eller i er det samme. De er det meest bornerede Hoved jeg har kjendt, og saa troer De dog, at De er noget. Var De virkelig Digter, saa bort med Studeringer, og offre Dem ganske for Poesien. Men De duer til Intet! En Drikkevise kan De vel sagtens komme til at skrive, rime noget om Sol og Maane, men det er kun Drengestreger. Jeg kan ogsaa skrive, sikkert ligesaa godt som De, men det er kun Narrestreger. Naar De først bliver Student vil De ret bruse, De bliver gal og kan ikke bruges til nogen Ting«.

Hans Ord rystede mig, thi Manden havde Ret, og at han meente det ikke ilde overtydede mig dette, at han sagde, da han mærkede min Smerte: »Sid dog rolig! Det er ogsaa en af Deres Feil. Kan De blive saaledes fordi man roligt sidder og retter Deres Stiil og siger Feilene, hvorledes vil De da være til Artium? Man maa kunne beherske baade Sjæl og Legeme«. Nu var han ganske mild den Dag, men den næste Dag begyndte Alt ved det Gamle: »De er doven«, siger han, »en utaalelig Kegle, et galt Menneske, et dumt Fæ« o. s. v.

Jeg har sagt ham min Sjæleqvide, den Forvirring hans Heftighed bragte mig i, men han troer mig ikke. Sidste Søndag sagde han: »Jeg er hjertelig kjed af Dem; desuden veed jeg nok, at De vil aldrig kunne lide mig fordi jeg har sagt Dem Sandheden«. Men paa Skolen er det endnu meget værre; i disse to sidste Dage har han været meget heftig, kaldt mig

»et Menneske uden Følelse eller Ære, ellers vilde jeg nok vise mig bedre eller pakke mig, som han ønskede; at jeg var gal og kunde lade mig sætte paa Kunstkammeret i et Skab og tale Græsk, jeg vilde da vist faae mange Tilhørere; at han nok snart skulde blive mig qvit, da jeg ikke vilde frem«. — Dog jeg kan ikke sige Dem alt, jeg kan ikke gjøre Dem min Stilling tydelig. Evig og altid udskjeldt, aldrig at høre en Opmuntring; ved Bordet maa jeg sidde taus og neppe seer han til mig, og paa Skolen mellem de Andre udskjeldt og beskjæmmet.

O kjære Velgjører der kan ikke blive noget af mig, jeg er dum, forvirret og flygtig. Han er kjed af mig og det vil aldrig blive bedre; Enden bliver at jeg ikke dimitteres, Privatunderviisning tænker jeg slet ikke paa, naar jeg ikke kan hos Meisling, saa er det umuligt. Men slaa ikke Haanden af mig, De har rigtignok slet ingen Glæde af min Person, men jeg maa fortvivle, skyder De mig ud i den vide Verden. — Det er for sildig at gribe til Haandværk, men der er jo mange andre Ting — ærlig er jeg, og det er jo dog Noget, jeg skal vise al Føielighed og Opmærksomhed, Tydsk idetmindste troer jeg nok jeg kan noget af, maaskee kan jeg bruges paa et Contoir eller til hvad De synes, det er det samme hvor det er, i Jylland eller Norge, om endogsaa det var paa en af vore udenlandske Øer; men slaa ikke Haanden af mig, jeg har kun Dem, De maa give mig Liv eller Død.

Deres inderlig taknemlige

Andersen.

Tak for Bøgerne; den 27de er mit Qvartal ude. Hjelp mig Velgjører, her bliver jeg til intet men er aldeles et Udskud.

Herpaa fik A. strax følgende Svar:

26 Oct. 1826.

Tab ikke Modet, kjære ANDERSEN — fat Dem, vær rolig og besindig, saa skal De see, det gaaer nok. Rectoren mener Dem det godt. Hans Maade at gaae frem paa er maaskee noget forskjellig fra Andres, men derfor fører den ligefuldt til Maalet. Mere maaskee en anden Gang; thi nu har jeg kun lidt Tid. Gud styrke Dem.

Deres

COLLIN.

Det er sandsynligvis ANDERSENS ovennævnte Brev — thi der findes intet fra den nærmest paafølgende Tid — som foranledigede følgende Brevvexling mellem COLLIN og MEISLING.

Kbh. 24. Novbr. 1826.

S. T.

Hr. Rector Meisling.

For adskillige Dage siden havde jeg foresat mig at skrive til Dem, høistærede Hr. Rector, men nogle Dages Upasselighed og idelige Forretninger have hindret mig til i Aften.

Det var naturligvis om ANDERSEN mit Brev skulde handle; længe har jeg ikke havt Brev fra ham, og det sidste var kort og røbede Sørgmod. Dette tilsammenlagt med nogle Ord, jeg for en 14 Dage siden hørte i et Selskab ham angaaende, og som jeg dengang ei videre lagde Mærke til, har vakt en maaskee aldeles ugrundet Frygt for, at De var bleven utilfreds med ham, og han altsaa havde ganske tabt Modet (og saa er mit Haab om hans Fremgang snart ude), en Frygt, som jeg,

glad over den udmærkede Anbefaling[1], De i Efteraaret gav ham, hidtil ikke kunde have.

Herom er det jeg vil bede Dem give mig nogen Oplysning, da jeg ikke er uden Ansvarlighed for Udfaldet af hans Dannelse og for Anvendelsen af den for ham bestemte Kgl. Understøttelse.

Deres Velbaarenheds Svar seer jeg med Længsel imøde.

med Høiagtelse

COLLIN.

S. T.

Hr. Etatsraad Collin.

Helsingør 25. Novbr. 1826.

Til Gjensvar paa D. Hvb.s meget ærede af 24de d. M. tillader jeg mig at fremsende følgende Bemærkninger.

Jeg har altid troet, at Pædagogen ligner Kunstneren idetmindste deri, at han fortsætter sin Dont bedst, naar Ingen seer ham med ængstelig Nøiagtighed paa Fingrene. Hvad der stundom gaaer noget maadeligt i Uger, ja Maaneder, udvikler sig, forbedres og lykkes ofte i kort Tid, naar Intet udefra virker til Skade. Tiden til Dimission nærmer sig efterhaanden, og kun et sygeligt forkjælet Væsen, eller Sladdersøstre — rimeligviis herfra Byen — ville undres over, at Alvor, men kun Alvor, maa i den Anledning forøges. Jeg troer endnu, at det — naar ikke Tankeløshed og Dovenskab vilde lægge Hindringer iveien — vilde lykkes mig at føre ANDERSEN til det i den paaankede Attest belovede Maal, Artium om 2 Aar. Da han imidlertid

---

[1] Aftrykt i M. Livs E. S. 72.

i den sidste Tid ikke har været saa flittig som jeg ønskede det og som fornødent gjøres til et heldigt Examensudfald, da min Redelighed med Attestens Udsigende betvivles, da Klaffertanden ogsaa der i Selskaber skal angribe mig, medens jeg virkede med Omhu for hans Vel, da jeg skal nedslaae hans Mod og bibringe ham Sørgmod, saa overlader jeg gjerne en Værdigere hvad jeg har bibragt ANDERSEN og Æren af hans Dimission. Ved hans Bortgang skal jeg vederlægge det i nærværende Qvartal, som jeg har oppebaaret for meget, eftersom han har pleiet at betale forud, og jeg ønsker, at han hos Andre maa finde Alt hvad han troede at savne hos mig.

Med den sandeste Høiagtelse
og Ærbødighed
MEISLING.

Kbh. 27. Novbr. 1826.

S. T.

Hr. Rector Meisling.

Uden at finde Anledning til at indlade mig i nogen Undersøgelse om Pædagoger og Kunstnere, vil jeg i Henseende til Deres Skrivelse af 25de dennes kun anmærke, at jeg, som De vil erindre, aldrig har blandet mig i Deres Maade at behandle ANDERSEN paa, end sige »seet Dem paa Fingrene«, at jeg i mit Brev af 24de hofligen spurgte, om De var utilfreds med A., og dertil var jeg berettiget, — at De ei har anseet Dem forpligtet til at svare hofligt, erfarer jeg af Svaret —; at jeg hverken fra sygelige Væsener eller Sladdersøstre eller overhovedet fra nogen i Helsingør har hørt et eneste Ord om Deres Forhold til ANDERSEN, og at jeg ikke indseer, hvad besynderligt

der er i, at en Discipel bliver sørgmodig, naar han maa sende sin nærmeste Foresatte udenfor Skolen maadelige Charakteer-sedler. —

Vil De ei beholde ANDERSEN i Deres Huus, haaber jeg at blive averteret derom nogle Uger i Forveien.

Indlagte bedes leveret bemeldte Discipel.

ærbødigst

COLLIN.

(Aaben Seddel:) [1]

Kjære ANDERSEN. Ihvor gjerne jeg end havde seet Dem forblive i Huset hos Deres Rector, hvis alvorlige Omhu for Deres videnskabelige Dannelse De altid har paaskjønnet, saa maa jeg dog af et Brev fra ham slutte, at deri muligen kunde skee en Forandring. Skulde dette indtræffe, da skal jeg nærmere underrette Dem om, hvor De skal tage hen.

Til Studeringer hører et roligt Sind. Jeg vil derfor gjentage mit Dem forhen givne Raad, at De, ihvad der end møder, beflitter Dem paa at have Deres hele Hu og Tanke henvendt paa Underviisningen.

27. Novbr.

COLLIN.

Kjære faderlige Velgjører!

Helsingør 26. Novbr. 1826.

. . . Iaftes fik, som De veed, Rectoren Deres Brev af 24de. Imorges kom han ned til mig paa mit Værelse og

[1] Optaget i Samlingen af Breve til Andersen.

sagde mig det; han er meget forbittret paa mig. og han spurgte »hvorledes jeg havde kunnet yttre Mismod, kunde klage for Dem, hvem der havde sagt Dem noget om mig o. s. v. O tilgiv, jeg kan næsten ikke ordne Dem mit Brev rigtig, jeg vilde sige saameget, men iaften gjærer Blodet i mig; men jeg maa skrive, Rectoren har paalagt mig det; han vil at jeg skal spørge Dem, »om De vil, at jeg skal blive i hans Huus dette Qvartal ud, eller om han skal tilbagebetale hvad der er betalt fra nu af og til 27de Januar; thi længere end i dette Qvartal kan jeg ikke være der i Huset«. Er da nu det Øieblik jeg altid frygtede for? Jeg indseer nu Feilen paa min Side, jeg burde aldrig have yttret Mismod i mine Breve; men De kjender min svage Charakteer.

De veed selv, at jeg aldrig har yttret, at M. gjorde mig Uret; jeg har troet hans Ord og derfor sagt Dem, at jeg ikke duede til Noget. De, Fru Wulff og Guldberg i Odense ere de eneste som have læst i min Sjæl, fordi min Tillid og Kjærlighed er urokkelig til Dem; for ingen Anden har jeg yttret Noget, og at det er Sandhed dertil er Gud mit Vidne. Meisling troer at det er mig der har foranlediget Deres Brev, som det jo ogsaa i Grunden er; mismodig kunde han ei vide hvorfor jeg havde været, da jeg jo nok vidste han intet havde imod mig. Især var han vred for den Anbefaling han havde givet for mig, da han havde gjort det af Godhed.

O Gud, alt er da ude! Er der dog ikke Mulighed i at jeg kan faae privat Underviisning; Kosten faaer jeg nok, og den Pengesum som spares kan da bidrage til at betale en Lærer; at jeg vil være flittig er naturligt, mit Liv staaer jo paa Spil, om to Aar maa jeg være Student og ikke med Skam. Frygt ikke for at jeg vil adspredes inde i Byen eller veed De en privat Lærer paa Landet, det er det samme hvor, kun at han vil hjelpe mig frem. Jeg vil i alt som De, og kan jeg ikke studere, o saa lad mig dog ikke overlades til den vide

Verden. — I hvad der endog maa skee, lad det skee ret snart, kun forlad mig ikke! Lev vel! fat ikke Uvillie mod mig, Gud lever og vil lønne Dem.

Deres evig tak-
nemlige
ANDERSEN.

Efter MEISLINGS i dette Brev citerede Yttringer skulde man antage, at ANDERSENS Udtrædelse af Skolen var foregaaet umiddelbart efter eller dog ialfald ved Qvartalets Udløb; men dette har dog ikke været Tilfældet. Der findes nemlig endnu følgende Brev fra ham, dateret:

Helsingør 1. Febr. 1827.

Kjære gode Velgjører.

Deels for at sige, at jeg atter er i den gamle vante Gang, deels for at meddele Dem mine Charakterer for Januar, sender jeg idag disse Linier. Tak for Deres Godhed og Venlighed imod mig de faa Dage jeg var i Byen; jeg troede ikke at jeg skulde komme til at holde mere af Dem end jeg allerede gjorde, og dog hænger Hjertet sig fastere ved Dem for hver Gang jeg taler med Dem. — Strax da jeg iaftes kom hjem, maatte jeg regne Charakteerbøgerne ud, hvormed jeg ikke blev færdig før henved 12. — (Brevet slutter i en glad Stemning paa Grund af de gode Charakterer i den sidste Maaned.)

Fremdeles hedder det i et Brev fra Fru WULFF af 24. Febr. 1827:

»Hvad COLLIN beslutter, veed jeg ikke; men jeg troer ikke det er hans Mening, at Kjøbenhavns Adspredelser ere tjen-

lige for Dem i Deres Læreaar; skjøndt jeg tilfulde indseer, hvor behageligt De tænker det, gode ANDERSEN, med det faste Forsæt at være idel Flid, saa troer jeg dog Tanken om: nu skal du gaae der, nu der, nu der, ofte vilde adsprede Dem meer end tjenligt. De bør ikke blive længere end nødvendigt i MEISLINGS Huus, thi en saadan Adfærd er Mennesket uværdig; og jeg er saaledes overbeviist om at der bliver en Forandring i deres Stilling.«

Afgjørelsen (s. M. L. Eventyr pag. 77) lod dog ikke længe vente paa sig. Af COLLINS Regnskab sees, at der d. 14. April 1827 sendtes A. 4 Rdl. »til Opreise fra Helsingør« og at der samtidig var forudbetalt for een Maaneds Logis, 4 Rd., i Viingaardsstræde 131, 3die Sal. Til Frokost og Aftensmad fik han 5 Rd. maanedlig, Middag paa bestemte Dage hos Familierne COLLIN, WULFF, ØRSTED, BALLING o. Fl. —

Med Maii Maaned 1827 begyndte hans Privat-Underviisning hos Cand. theol. LUDV. CHR. MÜLLER (for 15 Rdl. maanedlig).

Fra denne Tid kan jeg egenlig først sige, at mit nære Bekjendtskab til ANDERSEN begyndte; deels var han fra nu af næsten daglig Gjæst i min Faders Huus, deels havde jeg paataget mig at holde ham i stadig Øvelse i Latinsk Stiil, der fornemmelig var hans svage Side.

Vel har jeg ofte seet ANDERSEN i hans første Kjøbenhavnske Periode, men hans Billede fra den Tid staaer nu temmelig udvisket i min Erindring; jeg kan kun dunkelt erindre en opløben Dreng med et langt, gammelt Ansigt, blege Øine og blege Haar, samt med et Par gule Nankins Buxer, som kun

naaede til Midten af Skinnebenene. Men da han nu atter kom til Byen, erindrede jeg naturligvis godt hans tidligere Udseende og maatte med Forundring bemærke den Forandring til det Bedre, som var foregaaet med Hensyn til hans legemlige Udvikling.

At hans Lærer ikke gik lidet igjennem med ham, veed jeg af flere Samtaler med denne; den pludselige Overgang fra Tvangsanstalten, som Skolen jo havde været for ham, bevirkede et Omslag hos ANDERSEN i Retning af en Stræben efter Uafhængighed, en Revanche for det lange Savn af Frihed.

I dette Tidsrum, da han boede i Kjøbenhavn og daglig saae os, var der ingen Anledning til Brevvexling med Familien. Fra Aaret 1827 kjender jeg intet andet Brev fra A. end følgende:

Til F. E. Hundrop.

Kjære Emil.

— — — Jeg er meget glad for mit Bekjendtskab med Digteren HEIBERG og finder ham meget elskværdig. Jeg var i Søndags-Aftes hele to Timer hos ham. Han fortalte mig, at BAGGER i Sorø har sendt ham et langt Digt, (Navnet har jeg glemt, men det var om Absalon), det skal indrykkes med det Første. To Linier var der, han slet ingen Mening kunde faae i, da der absolut maa mangle noget, og nu maa han derfor selv digte noget, som han ømmede sig ved, da det neppe blev det som BAGGER muligt vilde have. Paa Fredag kommer mit Digt »Aftenen« i den flyvende Post, men uden Navn, mit Mærke er et lille h; herpaa kan du kjende mig; i Læsefrugten hedder jeg »*juvenis*«. Men reen Mund, kjære Ven. Min »Spiseseddel«, som jeg troer du fik sidst er forandret særdeles

meget før HEIBERG fik den, der er nogle Retter borte, andre satte til. Men nu lev vel og riv denne Las Papiir itu. Jeg har seet det nye Stykke: Kjærlighedsdrømme og var ganske henrevet af Md. WEXSCHALLS Spil; du kan ei gjøre dig Idee om, hvor herligt hun gaaer i Søvne.

Skrevet i fuld Karriere.

Din Ven

ANDERSEN.

MÜLLER var ham en kjærlig og samvittighedsfuld Lærer; men hans Sanddruhed forbød ham at sige Andet til Fordeel for A. end det, der findes i hans under 28. Sept. 1828 udstedte Testimonium, hvori det hedder:

»*Si ingenii exqvisiti, qvod qvæ tradita essent celeriter sua facere et fideliter retinere posset, laudem ei tribuerem, sine dubio falsus essem. In linguis sive emortuis sive hodiernis discendis haud plurimum valuit, neqve negandum, fideliorem memoriam qvam qva fruatur haud raro inveniri. Majore elucet acumine, cujus non parva pars in eo est, magisqve eluceret, nisi opinionibus præoccupatis plus qvam fas nonnunqvam sese traderet. Qvæ vero in ingenio defecerint, animus, ut spero, compensabit; inest in eo bonitas qvædam egregia, studium cujuscunqve hominis non simulatum, in officiis præstandis mira fides. Nullis unqvam se depravari passus est vitiis, omnibusqve diligenter obstinuit, qvæ sive virtuti sive famæ notam inurere possint. Studiis academicis summa semper se dedit diligentia, neqve qvidqvam ab eo unqvam commissum qvod pudori esset adolescenti ingenio.*«

Brudstykker af Andersens Dagbog fra Skolen.

(»I M. L. Eventyr« Pag. 69 findes nogle Citater deraf.)

Torsd. 3. Gud hvor har jeg det ikke daarligt. MEISLINGS har faaet en Pige[1] fra Kjøbenhavn, det aner mig det er min Søster, og man siger jo hun hedder MARIE.

Fred. 4. Denne Gang bedrog min Anelse mig, jeg kjender slet ikke Pigen. Gaaet godt paa Skolen. Grethe Pedersen død.

Lørd. 5. Fik tg. for Latinsk Grammatik, som jeg dog havde læst saameget paa. ½ Time af Aftenen spillede jeg Rambus. Rectoren munter og venlig, gamle HUNDROP flau morsom da det ikke var naturligt. Rectoren sagde mig saa venligt Godnat, o vidste han, hvor hans Venlighed opmuntrer mig, han vilde fremdeles blive saaledes. I Fredags fik jeg et Brev ved en Lieutenant fra min Ven GULDBERG, Rectoren talte om ham, o det skar mig i Hjertet, men hver har sine Synspunkter og hvilket Menneske kan være Alle tilpas. R. sagde, at da begge i Krigens Tid vare i Helsingør, havde G. ladet sine Soldater tage deres Skjorter over Klæderne og saaledes stille sig ved Strandbredden og vinke af de forbiseilende Skibe som vare fiendtlige og maatte da komme disse til Hjælp der da vilde overrumple dem. Det lykkedes ei, men var det da vilde man have kaldt det Snildhed ikke . . . Verden dommer efter Udfaldet, var mange af Tordenskjolds udskregne Gierninger anderledes? GULDBERG! jeg holder af dig derfor.

---

[1] Datter af den Jørgensen, som var blevet gift med Andersens Moder.

Søndag. Læst flittigt. Rectoren godmodig og høflig. O Gud lad mig dog bevare hans Godhed, han er streng men Hjertet sidder ham paa det rette Sted. (Fik intet Brev fra COLLIN.) Fruen godmodig og venlig, jeg holder ret meget af hende, hun har sikkert et godt Hjerte. Vi spille Rambus, derpaa bad R. mig læse noget for ham af 7 Aar[1] men jeg læste ham ei tilpas, først for hurtig, da jeg indskrænkede dette, læste jeg for theatralsk. Jeg blev lidt mismodig over det.

— Paa Lokummet ligger Bøger til at læse i. R. særdeles godmodig, spadserede med mig, talte om Taschenbücher, om Digte og deslige og trakterede mig med Puns.

— Blev hørt i Cicero de officiis. »Ja det er noget daarligt Stads« sagde han. O Gud, hvor gierne vilde jeg ikke gjøre alt ret godt for at bevare hans Godhed, ja han er sikkert god.

— Kirkegang — Vilde kjøbe en Gliedermann til Mines lille Pige men fik ingen; læste flittigt. Rectoren laante mig alle Bladene. Har moret mig herligt om Aftenen, o han sprudler af Vittighed. »Jomfru, De bliver et forslaget Hoved, falder De ned af Trapperne«. Vi spille Rambus. O Gud, gode Gud, maa jeg kunde bevare hans Yndest!

— Jeg har det langt bedre her end hos HENNEBERGS. O Gud hvor er jeg ikke siæleglad, det gaaer herligt paa Skolen.

— Lidt om Natten af Tandpine — har faaet brillante Charakterer, blev Nr. 7. O Gud, var jeg bare ei kommen saa høit, thi den Plads kan jeg ikke beholde, de Andre ere bedre end jeg, men hvor er min Siæl ikke fuld af Glæde, ja jeg vil stræbe! R. sendte Bud efter mig. 1 Qvarteer spillede jeg Rambus med ham og Fruen.

---

[1] Roman af L. Kruse.

— Fader Tak! det gaaer over min Forventning godt paa Skolen.

— Min danske Stiil gjennemstrømmede mig med Tillid til Gud, den handlede om hans Forsyn. (Fruen og Jomfruen forligt.)

— Fik Godt for Fransk, men QVORDRUP og især HANSEN hjalp mig. Med Tillid til Gud og Tilfredshed gik jeg til Ro. Fik et Æble af R.

— Der kom en fattig Skolelærer og vilde bede om noget men fik intet. Hans Tone trængte mig til Sjælen, jeg vilde have givet ham 1 $, men han var borte da jeg kom. R. gav mig Æble men lod saa kold, saa jeg blev noget mismodig. Jeg havde tænkt jeg vilde skrive GULDBERG et ret muntert Brev — nu har Examen tilintetgjort min Munterhed. Sløv og mat er jeg af Læsningen, gid jeg turde lægge mig.

— Nogle fra 3die Klasse spurgte mig ude i Gangen hvad jeg havde faaet for Dansk Stiil. »Udm. g.« svarede jeg. »Ja han kan nok trænge til det,« sagde PEDERSEN; vi kom lidt i Trætte; han har store Ideer om sin Smule Viisdom og er dog indskrænket.

— G. malede en Luus paa Tavlen, tog sig i Næsen og spyttede, og andre Flauheder. Havde jeg været lidt bedre i mit N. Testament, saa havde jeg sikkert faaet Udm. for Religion. I Eftermiddag blive vi omflyttede; jeg fik dog Mg. til Hovedcharakteer. R. var ret venlig, fik Puns.

— Var hos TORST. »Man seer Dem aldrig,« sagde de. »Porten lukkes saa tidlig, saa vil jeg ei løbe ud.« »Man laaser nok ogsaa Kaskjetten paa Dem,« sagde LUCIA.

— Idag skjændte han meget paa Skolen, dog ei synderlig paa mig, men kun hvad han kunde og hvad jeg selv i hans

Sted vilde have sagt; han var mørk ved Bordet, kun da Jomfruen kom fik vi et lille Smil — mismodig — kom nu til at tænke paa GRETHE. Gode Pige, mon du nu usynlig svæver om mig, mon du smiler venligt til mig som før; da jeg sidste Gang saae dig — paa Sygeleiet — da spøgede du med mig; nu er du lykkelig, gid jeg selv var død. Du kan ei være død for stedse, der maa være en Evighed til. I Jesu Navn gaaer jeg til Ro, venlig og uden mindste frygteligt svæver dit smilende Billede for mig.

— Fik Brev fra NYERUP og GULDBERG. Den sidste havde skrevet R. til og bevidnet ham sin Tak for hans Godhed mod mig. Mismod fordi R. ei er i godt Humeur. Fik Kage.

— Skrev til COLLIN. Fik SCHMETTAUS Kiole og Beenklæder til at følge GRETHE med. Vilde gjerne see hende men turde ei for R. gaae ud. O Gud jeg kan ei fyldestgjøre ham. Er han nu vred til hvorledes vil det saa gaae.

— Idag skal GRETHE begraves. Jeg saae hende før Laaget blev slaget til, hun var slet ikke smuk længer.

— Brev fra COLLIN. »Presbyterianeren« er herlig, den ligner min Grevefeide. Fik alle Bladene af R., spadserede med ham og alle de Andre; hvor var jeg ikke forlegen at jeg ingen turde hilse af Bekientere. Spillede Rambus.

— Kom daarlig fra mine Lectier og jeg troede dog jeg kunde dem — o, det bliver til Intet, jeg skal aldrig blive til noget.

See, de andre unge Ørne flyve
Op mod Solen, bades i dens Straaler
Medens Mængden undrende beseer det.
Herligt synge de fra Klippens Tinde
Om den svundne Old og om Naturen,

Men jeg sidder fængslet her bag Muren
Dybt i Støvet uden Kraft og Vinge,
Kan mig ei mod Lyset svinge,
Tør ei synge, skiønt min hele Siæl
Higer mod det rene Gudevæld.
Mange, mange seer jeg ile frem,
Men ak! ikke jeg tør følge dem!

— Nu begynder det at gaae snavs paa Skolen og jeg læser jo. O det er aandsnedkuende, min Siæl er svag, den tager let hvad Retning man giver den, Barskhed skræmmer den, men Venlighed opfylder den med Taknemlighed og Kiærlighed. O var jeg i Graven; Døden er saa rolig, her idel Kamp og Misfornøielse.

— Hvorledes mon det vil gaae idag? som de andre! Vellystig Sværmeri blandet med Mismod piner min Siæl. Blev slet ikke hørt hos R. Svinet blev slagtet.

— Rectorens Frakke var dunet, kaldte paa Pigen om en Børste, hun kom ei strax, saa foer jeg ud og børstede ham; han saae mildt og jeg var tilfreds igjen. Paa Skolen havde vi den franske Revolutionshistorie, o hvor den interesserer mig. Kraft og Tøilesløshed, frygtelige Giærninger; som disse Rædselsscener var, skiønt mindre, vor Grevefeide, som jeg vil skildre; hvor usigelig interessant er det ikke at see, hvorledes af denne vilde Giæring saa store Aander udvikle sig. Arme LUDVIG, du var ustadig, kraftig og svag, jeg troer jeg har din Charakteer. Det var i denne Kamp NAPOLEON dannedes. O Gud, du styrer Alt, hvorfor da fortvivle, Nei jeg vil naae Maalet, jeg har Længslen i mit Bryst, og ingen Længsel nedlægger du uden den har sin dybe Grund, kun giv mig Mod.

— Skrev til GULDBERG og Moder, hvem jeg sendte 1 Rdl.

— Fik 50 Rdl. fra COLLIN. S. bragte mig mine Bøger.

»Jeg vil ikke De skal have Omgang med slige Kegler« sagde R. Læste BYRONS Biographi, han lignede mig lige til Sladderagtigheden, ærgierrig er min Siæl som hans, kun i at beundres af Alle føler den sig lykkelig; den Mindste som ei giør det kan gjøre mig mismodig. Ære er Sporen som driver min Digteraand. Jeg føler dog selv det Urigtige og Svage deri.

— R. er meget god mod mig, han kan ikke være anderledes. Kokkepigen skal efter Fruens og Anes Sigende være forlibt baade i Petersen og mig; hun maa min Tro ikke være kræsen. Min stolte Aand hersker endnu.

— Brev fra Fru WULFF, som tilbød mig Logis i Juleferien. Gud jeg anede dig — hvor herligt! Gode og dannede Mennesker have Godhed for mig, o jeg fortiener det ikke; ja jeg vil være god. Gud! Gud! — I Drømmerier om Kjøbenhavnerreisen lagde jeg mig til Ro, saae i Almanakken Overskrifterne over de 3 Uger 1) Johannes i Fængsel 2) Johannes' Vidnesbyrd 3) Christi Fødsel; det er jo 1) Examens-Ugen. 2) Examens Udfald. 3) Feriedagen.

— Mennesket søger at skjule sine Feil, at sminke dem endogsaa for sig selv. Nogle af de andre Disciple kige i Bøgerne, ja G. læser det lige op; det ærgrer mig, men mon jeg ei vilde gjøre det samme, havde jeg ikke en stor Frygt for den Skam at blive greben, og dog ønsker jeg Læreren vilde gribe de andre, det er et slet Træk. Ved at pudse Lyset gik det ud 9½, gik da til Ro. —

— O Gud, det gaaer godt, jeg takker dig.

— Kom op i C. om Pligterne og kunde det. Rektoren mild og god, spillede og talte om Julestadsen. (Husk at være taknemmelig).

— En frygtelig Storm ude, men jeg holder af Storm, det

er Liv i Naturen, helst naar jeg som iaften har Æbleskive og Puns for mig.

— Gaaet godt i Rektorens Ting, han har idag været meget mild mod mig. O Gud, Haab opfylder mit Bryst.

— Jeg begynder at holde af ham, han kan ikke behandle mig anderledes end han gjør. Gud hvor er jeg lykkelig, det synes nu som Alt vil gaae godt. Efter Rectorens Tilskyndelse gik jeg paa Generalprøven og saae *Soldaterne,* tvende Steder kom Vandet mig i Øinene, dog troer jeg, Digteren har formeget i de foregaaende Acter ladet os ane sidste Acts Indhold. Talte med Emil om vore Klassikere, jeg kan af det jeg har læst ikke finde HORATZ at være Digter; Oderne synes mig uden synderlig Phantasi og Følelse; derimod er Æneiden af VIRGIL herlig, Planen godt lagt og vel udført, lidt mindre ængstelig Pynt i Versene vil vist ikke skade.

— 1. Decbr. Gud Fader jeg takker dig, du er mig god.

— Tandpine, fik Ro ved at putte Ingefær i Ørene. Rectoren i godt Humeur, var oppe hos ham, vi talte om Digtere. Talen faldt paa HEEGAARD[1]. Punsen som R. gav mig med ned virkede stærkt paa mig, jeg følte mig saa vel og salig som nogen fuld Mand. — Vores Kokkepige sagde: det er en underlig Comedie de har herude, her sidder der En og hvisker dem til hvad de skal sige.

— Ja, han behandler mig med Godhed. O Gud, kunde jeg blot vise Fremgang, men jeg gruer for Examen, jeg balancerer mellem Slet og Maadelig, han maa troe at jeg enten er uhyre dum eller læser ikke. O Gud, du kjender mig; frygte gjør og vil jeg ikke, Stolthedens Dæmon har i denne Tid op-

[1] Klokker, Forfatter af den bekjendte »Riimpose«.

slaaet sit Sæde hos mig, jeg troer jeg besidder Digteraand, at jeg vil naae en høi Plads, og idet jeg troer er der en anden Følelse, som raaber frygteligt, at det er en forskruet Grille. O Gud, forlad mig ikke, jeg anseer Alt for din Styrelse, jeg fortjener ikke din Godhed, det erkjender jeg.

— Rædsom Tandpine. O. Pedersen var her, ret munter. »Læg din Cicero bort, det nytter ikke du læser«, sagde han, »jeg læser ikke og du skal see jeg staaer mig ligesaagodt som du«. Det troer jeg nok, svarede jeg, men naar jeg nu staaer mig ilde og veed jeg har læst, saa har jeg dog Trøst.

— Examen har Rectoren begyndt. Tanke om Julen opfylder min Siæl.

— Drømt hæsligt om Natten: Rectoren syntes at skiænde skrækkeligt paa mig. Frygt for Examen, Bøn til Gud. Rectoren ganske god, men det gik daarligt, jeg ventede et *maadelig* men fik *slet*. Skiebne! hvorfor slaaer du Haanden af mig? Nu er hele min Juul fordærvet, jeg maa vente det samme for Græsk. O daarlige Væsen med dine Indbildninger; Skjebne leder Tingene, Hiertet gjelder intet, (men hvorledes er mit Hjerte?). Ingen Ting kan jeg, forrykt er jeg, deraf komme mine Drømmerier — men jeg vil være rolig, jeg har jo lovet det, men min Ære, min Følelse — o, ulykkelige Væsen. — Det er ret en Tycho Brahes Dag, ANDERSEN skjændte i gammel Historie, jeg kunde det heller ikke, men ny Historie var ikke daarlig og der skjændte han ogsaa; det var anden Gang idag, Vandet kom mig i Øinene, Geometri stod jeg mig herligt i. Dog i min Kummer faldt den Idee mig ind at behandle TIECKS *Daarekisten* som et Lystspil; o jeg underlige flygtige Væsen. Held gjør mig modig, Mod giver mig Haab og Lyst til at arbeide, klarere ligger da Alt for mit Blik, men Uheld gjør mig tungsindig, modløs og sløv for alt. Gud tilgiv jeg dømmer dine Veie, men ved lidt mere Mildhed troer jeg at kunne

luttres, taknemlig og ydmyg føler jeg jo det Gode. Nu gik Børnene herigiennem til Ro, Ludvig og Jens kyssede mig kjærligt — lykkelige glade Barndom, Ynglingen har med Storme, Manden med Grave at gjøre. »Vær ved godt Humeur, gode ANDERSEN«. sagde Fruen, »min Mand er slet ei vred for at De var uheldig, han meente selv, at den megen Læsning sløvede Dem, at De ei adspredte Dem nok; vær De kun rolig, han taler nok til COLLIN.« O ham er jeg ikke bange for, det er kun for Deres Mand. Da hun var borte maatte jeg græde heftigt.

— Mere rolig. Rectoren gav mig ogsaa Frugt iaften, men jeg gruer for imorgen i Græsk.

— Gud hvor er mit Hierte ikke bespændt — Almægtige forbarm dig. Nu gaaer jeg derind og naar jeg kommer igjen da . . . . *Slet* fik jeg ogsaa for Græsk — — Gud! i Øieblikket gik min Smerte over, men nu, o Gud havde jeg Mod . . . . Jeg vilde nu skrive det til COLLIN, ikke til Etatsraaden men til Manden med Hjerte, det var min eneste Trøst. Ja Rectoren maa være utilfreds med mig — Enden bliver da jeg maa ud af Skolen; det fortryder ham vist at han har talt om at faae mig med til Helsingør. Jeg erkjender hans Godhed, Strænghed er den eneste Vei til at lede min forvirrede Aand, nu jeg er i hans Huus anseer han det vistnok endogsaa for Pligt, jeg bør være ham taknemlig derfor, som den Syge sin Læge; men kan man ikke tilgive hiin om han ømmer sig under Kniven. »Det hielper ei at hænge Dag og Nat i Bogen«, sagde R., »det sløver og gjør reent forrykt, nei jevn Flid (og dette har jeg jo gjort), tro ikke at det er Genialitet denne Fusen De har hos Dem, der er meget der maa klippes før det kan blive til noget; saadant et Menneske vilde ved Examen i Kiøbenhavn, om han endog kunde Alt, ved sit Væsen skaffe sig en slet Charakteer«. O Gud jeg

glædede mig saa inderlig som et Barn til Julen, med hvilken Glæde jeg nu efter at være opflyttet i øverste Klasse kunde komme til mine Venner, og nu er Alt forstyrret. Jeg kan ikke længer glæde mig til Julen, selv i min fattige Barndom kunde jeg det, da var det mig en hellig barnlig Festdag, jeg var lykkelig i den lille snevre Stue; o saa lykkelig, saa langvarig lykkelig bliver jeg aldrig, o herlige Barndom, da kjendte jeg vel ikke de store Goder Gud ofte har forundt mig, men jeg savnede intet, mit Bryst var reent, min Tillid vaklede ikke og jeg tænkte ikke paa Fremtiden.

— Fik Brev (med 2 Rdl.) fra ØRSTED. Skrev COLLIN til hvor uheldig jeg har staaet mig. Fruen taler om Jomfruen, denne om hiin, jeg maa bære Kappen paa begge Skuldre.

— Hvad kunde jeg blive? og hvad bliver jeg? Min stærke Phantasi bringer mig til Daarekisten, min heftige Følelse gjør mig til Selvmorder; før vilde begge forenede gjort mig til en stor Digter. Tilgiv mig Gud, jeg er uskionsom. Ved min evige Ro lover jeg dig aldrig meer at betvivle din Faderhaand hvis jeg denne Gang kommer i 4de og til Helsingør.

— Stod mig ret godt i Religion. Fik Brev fra COLLIN. Fruen trøstede mig med at jeg nok kom op i 4de. Gud jeg stoler igjen paa dig.

— Mennesket er frit som Hesten paa en Klippeø; frit kan den tumle sig paa Øen, men der er visse Grænser den kan naae; ei længer. Gud, er det din Villie at jeg skal vorde Digter, da vil du vist ikke svække mit Mod og berøve mig Alt; min Sjæl aander kun for Digtekunsten, jeg har troet at spore din Haand i min Skiæbnes Styrelse; berøv mig ei Tilliden. Godt for Græsk. Rectoren meget god. Var med MEISLINGS og saae Løvsal hos ARON SALOMONSEN, der var et lille Rum af Aspargestoppe og Gran med forgyldte Æg; vi fik

Pærer. Mismod. Gud paa Lørdag afgjøres det om jeg kommer i 4de, skeer det ei — Gud Gud. Da vi gik til Løvsalen gik vi gjennem alle Klasser. »Maaskee vi kan faae lidt Viisdom ved at gaae herigjennem«, sagde Frøken P. »Viisdommen er borte herfra«, sagde jeg. »Vi har jo Dem her«, sagde hun meget complesent.

— Gud! helligt og høitideligt lover jeg dig, ved min evige Ro, at jeg ikke skal murre mod dig, om det gaaer mig haardt i 4de Klasse, naar jeg kun kommer derop. Mismodig greb jeg Bibelen, som laae foran mig, for at see om den nu kunde være mit Orakel; jeg slog op og pegede i Blinde ned paa et Sted og læste: »din Fordærvelse er af dig selv, Israel, men i mig er din Hjelp« (Hoseas). Stod mig godt i Hebraisk. Moster brang min Mad, jeg betroede hende, at jeg snart skulde bort og hun lovede at tie dermed. Noget efter kom Pigen: «o siig os dog hvad det er De har fortalt Moster, vi ere saa nysgjerrige; hun kommer og sætter sig i en Krog og smaasnakker: Det havde jeg sgu dog aldrig troet. Nei seer man engang! — Hvad er der Moster? — Nei jeg siger det sgu ikke, ANDERSEN har ikke fortalt mig det, det var sgu en anden kjøn Cavaleer, hi hi hi. —

— 29 Septbr. Kom til at rive Benet af en Æedderkop. Stod mig herligt i Mathematik.

— Haab om at jeg kommer i 4de giør mig næsten ellevild af Glæde, imorgen afgjøres det; søde Gud hiælp mig!!! Aftenen er derude saa vinterlig, Examen er lykkelig endt, imorgen kommer dens Udfald. Maane! imorgen beskuer du enten en bleg og fortvivlet eller den lykkeligste. Læst SCHILLERS Kabale und Liebe.

Uheldige! Stod mig usselt i Latin. Du kommer ei i 4de — ud af Skolen, Haandværker eller et Liig bliver din Be-

stemmelse. Gud er du virkelig nærværende! Farvel alle mine Forhaabninger og Drømme — o havde jeg kun Mod, Død! du er ikke saa frygtelig. Hvorfor skulde Rectoren just høre mig i det slette? Manden i Ansigtets Sved er lykkeligere end den, som arbeider i en saakaldet høiere Sphære; han aner intet bedre, Føde og Udkomme er hele hans Virken, mekanisk glider Arbeidet for ham, en ubetydelig Spas er ham en Himmelglæde, hvorimod den anden kjæmper mod et Hav af Besværligheder og Hindringer, bagvaskes og nedrives, begavet med en høiere Følelse knuses hans Hjerte. O hvorfor kom jeg saa vidt, hvorfor steg jeg saa høit, ubemærket er jeg ikke længer, og nu daler jeg. O Vanvid, æd dig ind i min Hjerne, at jeg maa glemme min egen Tilværelse! Væsen, som jeg ei veed det rette Navn paa, giv min Sjæl Mod til at rive sig løs, svulm Hjerte saa du sprænges! Ha, svulstige Nar! fyldestgjør dine Lyster de faa Øieblikke du kan, en Skjæbne leder Alt, hvad skee skal vil skee alligevel? — Gid jeg kunde blive stor, agtet af mine Medmennesker skabe Glæde, Veien snoede alt derop, Engel kunde jeg vorde, Engel eller Diævel maa jeg vorde, Skaalen vakler — Gud, du selv bestemmer den Fortvivledes Lod. Hvorfor bortrives saa mangen en Familiefader, saamangen duelig Mand og elsket Knøs, og jeg skal leve, jeg som ønsker Døden, ja send mig den selv om min Fremtid ei blev mørk, Døden er mig kjærere, Livet uden Haab er et Helved, at see mine Kammerater stige medens jeg synker i, at rive mig ud fra de Dannedes Kreds. Gud, nei det er for haardt!

— Gud, nu er min Skjebne afgjort, men endnu skjult for mig. Hvad mon der venter. Mit Blod løber saa skarp gjennem mine Aarer, mine Nerver bæve — jeg fortjener det ei, men vær naadig o Gud. . . . . »De kommer der«, hviskede Fruen, Jomfruen og Børnene, Rectoren smilede — og jeg kom er. — Det er underligt, Glæden var mig ei saa voldsom som

jeg troede. — Var i Selskab hos Pedersens, Steg og Æblegrød med Faaremælk, legede at tage en Ring med Munden af et Glas Meel.

— Skrev 10 Breve. Læste Volksmärchen von P. LEBERECHT.

— Op Kl. 5½ og gik til Sorø, venlig Modtagelse, spadserede med INGEMANN; han fortalte, at han engang efter en Sygdom laae tilsengs, da kom en Carricatur, den ene værre end den anden ind, bukkede og gjorde Grimasser for ham og satte sig ved Sengen. Han fortalte om Katholikerne, hvorledes han i Italien havde seet deres Ærbødighed for Korset og hvorledes det blev misbrugt; han havde seet Huse nedenom bemalte med bare Kors for at ingen skulde lade Vandet paa Huset; men naar Nødvendigheden tvang stillede de sig mellem Korsene, og kom der saa uforvarende lidt paa et, saa løb de ind i en Kirke og skriftede og lamenterede. — Fruen kjørte for sit daarlige Been paa en Vogn, som INGEMANN trak og jeg styrede ind i Academi-Haven. Læste Fru HEGERMANNS danske Fortællinger. St. Peder er meget god, fuld af Liv og Charakteertegning. Bladede i DICHMANNS Digte. INGEMANN og Fruen roste min Fortælling og det lille Digt til Siælen; det er hans Tanke, at jeg er skabt for Romaner for at skildre den lavere Klasse; læste hjemme for HENNEBERGS.

— Brev fra COLLIN. Gud hvor du er god, jeg fortiener det ikke. Læst Aladdin for FUGLESANGS.

— Digtet paa min Roman; læst noget i en Læsefrugt. Begynder at kjede mig.

— Digtede lidt paa Romanen. Jo mindre vi have at bestille, des knappere er Tiden; jeg kan nu knap faae Tid til at skrive i min Stambog for Lediggang. Jeg læste min Roman for PEDERSEN alene, den morede ham, især det Burleske.

— Kjeder mig — digter og læser. Læste min Fortælling for HOLSTEINS, den gamle Kammerjunker sov ved 2det Capitel, men han var træt.

— Godnat mine Papirer. Læst sidste Deel af Øen i Sydhavet, Begyndelsen god, Resten kjedsommelig. Vi loe Alle af det Flaue i Øen.

— Brev fra GULDBERG. Gud hvor du er god, jeg har en Ven — derfor bort du Fristerinde som nedkuer mig.

Din Villie skee Alfader,
Jeg stoler paa dig tryg,
I dine Straaler bader
Sig Engel og selv Myg.
Du styrer Sol og Stjerne,
Du styrer Støvets Lod,
Dit Bud jeg følger gierne,
Thi du er viis og god.
Kun styrk min Siæl du Rene,
Lad mig en Deel fortjene
Af al din Salighed.

I Ferien i Kjøbenhavn.

— Var hos Grevinde FRIES (2 Rdl.) hos Fru BUCHWALD (fra Prindsessen 5 Rdl.) derpaa hos Fru GUTFELDT, der beklagede min Skjæbne, bad mig tage Mod og ikke lade mig behandle som Dreng, bad mig ikke forlade Slagelse. Jeg gav hende Haand paa at gaae min Skjebne imøde som en Mand. — Var til Middags hos BALLINGS, han kyssede mig inderlig ved Afskeden og trykkede mig 4 Rdl. i Haanden; sagde Farvel til COLLIN; jeg bad ham nu kun sige naar der var noget han ei var tilfreds med, og han lovede det. Hos Wulffs legede vi, og da Spilleselskabet kom skrev vi Sedler.

— Tidlig vaagnede jeg, Maanen skinnede ind af Ruden til mig, allerede larmede Folk ude paa Pladsen; jeg frygtede at Klokken var mange, stod derfor op for at søge Tjeneren der skulde bringe mig Thevand, men jeg gik feil og kom med Sokker ind i Pigekammeret; da jeg mærkede min Feiltagelse foer jeg ud.

— Jeg gik til OEHLENSCHLÆGER og læste min Fortælling, som han roste. »Det er meget godt,« sagde han, »kun lidt for omstændeligt, og det at afmale en Ting vidtløftigt det er ikke det Poetiske, det er jo som om jeg vilde sige: Andersen sad i Sophaen og læste, ved Siden sad Lotte Oehlenschlæger, Johannes kom ind fra Skole, og da han hørte noget læse, gik han ganske sagte hen og satte sig paa en Skammel, hvoraf Farven var slidt — see det er ikke poetisk, men der er mange gode Ting i Deres, og man kan see De har vidst at benytte mange gamle Ting og har ret vel lagt Mærke til Menneskene om Dem, Beskrivelsen af Borgen er ret poetisk og vidner om at De har Aand derfor.« Nu læste jeg mit lille Digt til Sjælen. »Det er herligt,« udbrød han, »jeg sætter det over Fortællingen;« selv læste han det nu een Gang igjennem. »Nogle smaa Forandringer kunde De gjøre, Himmel og Stjernevrimmel det er saa almindeligt.«

— Hos Hofdamen Fru BUCHWALD fik jeg til en Billet, COLLINS kunde ingen skaffe mig og man stod heelt ud til Hesten. Nu var jeg hos GULDBERG — »nei jeg vil intet høre af Deres Poesi for ei at rose Dem og derved opmuntre Dem, thi nu maa Studeringerne ene være Hovedsagen.« Han forærede mig sit lille Digt *Uhyret*. Nu var jeg hos Madam JÜRGENSEN, jeg læste mine Digte. »Ved Gud jeg har ikke hørt noget skjonnere end det til Siælen af vor Storm; et Menneske der kan føle og skrive sligt maa ogsaa kunne skrive en Tragedie; De siger OEHLENSCHLÆGER fandt det Komiske bedre, han frygter

for at De i Tiden skal blive ham en Rival.« »Ih Gud hvorledes skulde jeg kunne vove at tænke det!« »Hvem veed hvad De kan blive, De er endnu en Yngling, tænk paa dette Øieblik om en 10 Aar og see da hvad der er skeet.« Jeg begyndte nu paa Fortællingen men afbrødes ved en Visit. Spiste Kaal hos BALLINGS og var med ham i Parkettet, hvor jeg saae »Kong Salomon og Jørgen Hattemager«. (Det første Stykke »Onkelens Slot« var ogsaa ret morsomt) men hint herligt, der var propfuldt. Det morede mig at høre Jægerchoret synge af saa almindeligt klædte Folk, FRYDENDAL var herlig med sit Gaaselaar og STAGES Gang ypperlig, Repliken med Nathuen var dog vel drøi, saavelsom at lade Korsør Damer synge »ja saa min Salighed!!!

— Hos Fru BUCHWALD. Hun stødte sig slet ikke over de massive Udtryk i min Magdalenes Mund; hun hilste mig fra Prindsessen. Hos HERBSTS maatte jeg declamere for den syge Frøken, der forærede mig en Hest, som hun selv havde udarbeidet af Vox. Var hos MEISLING: »har De ei hørt om Vogn til Tirsdag?« »Nei.« »Men De maa sgu see at komme derud til Deres Græsk og Latin og tage fat igjen.« Det synes mig dog vel vidt, et Par Dage er jeg her, han veed jeg vil hjem, og dog plager han mig — en underlig Contrast til de øvrige Modtagelser; hver Dag kommer jeg hjem til ham og dog seer han ei mildt; jeg vilde gjerne holde af ham af Hjertet, men jeg kan jo ikke selv skabe mine Følelser. Fik nu Gefion, der er meget snavs i, THOMSEN har ganske rapset sin Fortælling fra OEHLENSCHLÆGER. Var hos DAHLÉN, spiste Frokost hos URBAN JÜRGENSEN. Her hjemme (hos WULFFS) læste jeg for Frøkenerne og CHRISTIAN samt skrev Vers paa opgivne Riim. Vogne rulle derude, nu kommer Kongen, jeg skal ogsaa derop og see Cadetterne, Klokken 8 kommer LOTTE OEHLENSCHLÆGER og de andre — o var jeg blot mere pyntet! — Nu

var jeg oppe i den pragtfulde Sal — Præsten holdt en smuk Tale, herligt viste Cadetterne sig, Vaabendandsen gjorde jeg især af — o hvilke Former, hvilken Lethed. O Gud hvad er jeg og jeg vil tænke paa Dands imellem dem iaften. Nu kom Selskabet, de forgyldte Sale skinnede ved Lysekronernes Solglands, jeg kom ned i Frakke, men da jeg saae WULFF tale med sin Kone, anede det mig, at jeg ikke kunde vise mig i Frakken; ærligt spurgte jeg da Fru W. »Ja har De Kjole er det bedre«. Jeg kom i min graa; nu strømmede Selskabet til Huset, men alle var sorte, jeg kun graa. Kun OEHLENSCHLÆGER talte med mig, jeg følte mig forlegen, de antager mig vist for en Opvarter, og LOTTE Ø. skal see mig saaledes, o hvilken Kval. Jeg fløi strax paa mit Værelse, gik i Seng forbandende min Skiæbne, at jeg ikke havde smukke Klæder, Kareterne rullede udenfor og Ideerne rullede inde i mit Hoved, og saaledes sov jeg ind.

— Fru BELFORT ei tilstede, ligeledes Grevinde FRIIS, var nu hos ØRSTEDS og hjalp dem med Juletræet. Gik til MEISLING, ei hjemme, hos Fru v. der MAASE Fremmede. Hos Frøken FALBERNE taltes om Mars og Talma; var hos KRIGERS, Resten af Dagen hos WULFFS. Ja, sagde Commandeuren, vi maa behage ved vort Indre, det Ydre duer s'gu ikke; jeg fik dog en kjøn Kone, De faaer nok ogsaa en.«

— Var hos R. HUNDROP, derfra til Fru COLBJØRNSEN, Grevinde FRIIS var i Huusholdning, MEISLING ei hjemme, var hos Fru v. der MAASE (1 Rdl.), spiste til Middag hos DAHLÉNS; han roste mine Digte. Hos Kammerherre HOLSTEIN som roste min Fremgang og Flid. Derpaa hos BALLINGS hvor jeg atter spiste og fik Billet til Euterpe. En Herre fortalte mig her, at der var skrevet et Stykke til Geburtsdagen; han fortalte noget af det, og jeg ærgrede mig ret over at BOYE og ikke

jeg havde skrevet det. Her hjemme fortalte ADLER hele WILLIAM SKAKESPEARE, Jdeen er ganske min, og de søde Alfer.

— Traf ei Grevinde FRIIS; Kl. 12 til MEISLING, han var ei hjemme, men jeg fandt en Billet fra ham: »Jeg har Intet at meddele Dem med Afreisen kun ved den bestemteste Anmodning, at De fra Ankomsten til Slagelse anvender Tiden, ikke til at skrive Fortællinger og Digte, hvormed De til Vedkommendes store Moerskab her har opvartet, men til Skolesager. Hvorlidt De fructrerer mig ved at spilde Tiden paa den Maade, skal jeg nok mundlig tale med Dem om og opgive Dem adskillige Data, som nok turde kjøle. Jeg ønsker ikke at De tager Deel i nogen Udgivning af Børnenes Juletræ, Løvhytter, Maskerader eller Gud veed hvad der er udtænkt, da jeg seer De bruger Tiden daarligt nok alligevel.« Flere Gange læste jeg Brevet, mismodig slappedes al min Styrke, bleg og mørk kom jeg til WULFFS, der læste mit Brev, de beklagede mig; jeg gik nu til MEISLING, og da han var ude, bad jeg om Papiir og Blæk og skrev da en Billet til ham, hvori jeg sagde, at Digtene var skrevet i en Ferie, og jeg kunde ikke vise større Flid end jeg gjorde. Hele Dagen kjed derfor, om Aftenen læste jeg for WULFFS BOYES WILLIAM SHAKESPEARE; Digteren har skildret ham ganske ud af min Sjæl, i Alt stemmede WILLIAMS Repliker ganske overeens med mine Følelser, han aner at blive Digter, han beslutter ei at skrive Vers; o Taarerne kom mig i Øinene, paa Leiet vaagnede mit hele Mismod, men med Tillid til Gud og den Bevidsthed at jeg havde arbeidet efter Evne, sov jeg ind. —

Forinden jeg gaaer over til Fortsættelsen af Brevsamlingen, vil jeg, uanseet at jeg herved anticiperer noget af ANDERSENS senere Historie, meddele mine Betragtninger om to Mænd, der, rigtignok paa høist forskjellig Maade, havde saa stor Indflydelse paa A.s tidligere Liv, nemlig hans første Ven Oberst GULDBERG og hans Opdrager Rector MEISLING.

Jeg tager neppe feil, naar jeg nævner CHR. HÖEGH GULDBERG som *den Første,* der blev opmærksom paa ANDERSENS eiendommelige Natur og Gaver og rakte ham en hjelpende Haand. ANDERSEN kalder ham ogsaa »min ældste Ven«. Hans Forhold til ANDERSEN og hans Personlighed fortjene derfor en nærmere Omtale. De af GULDBERGS Breve, som ere trykte, vise allerede, med hvilken faderlig Kjærlighed han omfattede ham. Men foruden disse findes mange, som vise, hvor utrættelig han var i sin Omsorg for A. et langt Liv igjennem. Han har givet A. mangen alvorlig Tiltale, men altid i en kjærlig Tone; oftere røbe Brevene en Fader-Stolthed ved næsten hvert nyt Arbeide af A.; han var overhovedet noget tilbøielig til at overvurdere disse, og han var da ikke sparsom med enthousiastiske Udtalelser. Og denne Overvurdering eller denne Fader-Kjærlighed forledte undertiden den fortræffelige Mand til i sine Breve at omtale OEHLENSCHLÆGER, HEIBERG, HAUCH og HERTZ i meget nærgaaende Udtryk, hver Gang disse havde været i Collision med ANDERSEN. Af GULDBERGS utrykte Breve vil jeg her meddele nogle Uddrag.

16. April 1823.

. . . Tro aldrig, De er for gammel for Skolen (HORNSYLD var 25 Aar da han forlod Væven og tog fat paa Bogen). Deres Ære bør nu være Skolens Studier, med en levende Sandhedskjærlighed bør De stræbe og kun leve herfor, ei smigre for

Dem selv eller tillade Andre at gjøre det; Sandheden er den sande Poesis Amme. Kjære unge Ven, hold saa fast ved den, at De ei saarer den i Tanke eller Ord; den finere Agtelse taber De da for Dem selv og taber den saa let i Andres Øine. Modtag med Godmodighed en ældre Vens advarende Stemme, en Ældres, der længe har levet i Verden — i den finere Verden, og som veed, at skuffer den end selv, skuffes vil den ei paa saadan Viis.

1. October 1824.

. . . Deres Charakterer glædede mig, heller ikke havde Latinen dennesinde været Stedbarn, og ikke sandt? for Digteren er den klassiske Uddannelse uomgjængelig nødvendig; der skal han søge sine Mønstre, de skulle give hans Phantasi den høie Flugt, den sunde Retning, der hverken kommer Solen for nær eller dvæler ved det altfor Smaalige. — Tro mig, arbeider De troligen nu i denne Tid, overvinder De alle Forlokkelser, der kalde Dem afsides, da vil De engang velsigne denne Kamp, denne Drøvelses Tid. — Lad mig nu snart høre lidt fra Dem, lad hvert Ord være oprigtigt sandt, skrift kun fuldeligen for mig; Deres Ven er jeg fordi De vil det Rette, og i Vennebarm skal hver Yttring ligge hos mig. Styrke, kjære ANDERSEN, vil aldrig kunne fattes Dem, hvor trang end Veien er; altid lade De det staae lyst og levende for Dem, hvad Gud allerede hidindtil gjorde for Dem; han slaaer ikke Haanden af Dem, naar De ikke selv gjør det, og naar De endogsaa i det allermindste bliver Sandheden — dette aldrig misledende Compas — tro.

30. Oktober 1824.

. . . Seer De, Rectoren mener det ei saa ilde med Dem, jeg veed ogsaa, han selv med Godhed har omtalt Dem. Tro De mig, det er hans Mening, ved en alvorlig Fremfærd at maatte virke paa Dem og afholde Dem fra anden end literær Beskjæftigelse; saa rigtig — saa alene den rigtige — denne

Anskuelse er, saa er det dog vist, den ei burde yttre sig i Grovhed og Fornærmelse. — Hvor tidt maa jeg gjentage, at Faa have Faderhaanden i Himlen saa umiskjendeligen som De. O syng med KINGO:

»Jeg kan mig nu fuldvel erindre, hvordan Guds Forsyn med mig gik, udi de Aar hvor jeg var mindre, og jeg forstod ei Verdens Skik; jeg var tilfreds med mine Kaar og stoled paa mit Fadervor.

Alt som jeg nu til Alder træder, og efterhaanden sanker Aar, saa samler jeg og Herrens Glæder, og Lægedom for mine Saar. Mig mødte aldrig noget Stød, at Honning jo fornøden flød.«

14. Sept. 1825.

. . . Hvor kan De frygte, ANDERSEN, for en Examen, De med Deres Hoved og gode Charakterer? Gid jeg kunde tilraabe Dem, saa det electriserte og magnetiserte Dem paa een Gang: far ud du Frygtens Aand af dette Menneske! thi det maa være en saadan Dæmon, der har opslaaet sit Paulun i Deres Inderste. Tydskeren siger: thue recht und fürchte den Teufel nicht. Vær i Intet en Tydsker, uden netop heri, skriv det paa Deres Dør, saa gjør jeg med hvad jeg vil huske. — Fra alle Mine har jeg et heelt Læs Hilsener til Dem, hvorfor jeg ei nævner nogen Enkelt men kjører mit Læs heelt og holdent op for Deres Dør, hvor De med Venskab vil pakke det ud. —

1825.

. . . Tak for det lille Digt De sendte mig til min Kone. Ogsaa takker jeg Dem for, at De ei har glemt hvad jeg saa inderligen har bedt Dem om, dog ei endnu at give Poesien for meget Spillerum, som jeg troer Dem farligt forlokkende fra den

store Hovedsag; men det forstaaer sig: lidt imellem gjør jo ingen Ulykke. Deres gode Charakterer tilraabe mig: »han vil«, og det er Hovedtingen; thi at »han kan«, derom tvivlede aldrig jeg. Gud styrke Dem til at ville, det er min eneste Bøn, og den være stedse Deres. For Dem vil da Alt gaae godt, har man kun, som De min unge Ven, Hoved og Hjerte paa det rette Sted. —

5. Octob. 1825.

. . . Min og alle Mines varmeste Lykønskning til 4de Klasse! Seer De, jeg vidste De seirede; jeg sagde Dem det allerede medens De var hos os, kjæreste ANDERSEN; imidlertid glade bleve vi tilgavns Alle og drak Deres Skaal med den inderligste Deeltagelse, thi Visheden var dog saare kjær. Nu altsaa godt Mod, nu bort med alt det Meget, der nedstemmer Aanden. Jeg morer mig altid over de Mennesker, der fortæres af Frygt for det Kommende, naar de ellers ere hvad de som Mennesker bør være. Det er jo dog en afgjort Gudsfornægtelse; eller mon jeg ei kan haabe — ja lide paa — Hjelpen fra oven, naar jeg, — med aabent Øre for Samvittighedens Stemme — gjør Alt hvad der staar i min Magt. Skulde ei det bedste Væsen her række sit gode Barn Haanden? Jo han gjør det, saavist som han kan og maa det. — «Hold dig til Gud, min Søn, saa holder Gud sig til dig.« Gjør dette min unge Ven, gjør dette til et Ordsprog for Dem. Det ædleste Menneske jeg har kjendt, min hedenfarne Fader, levede i denne Aand og havde i de vigtigste Livsøieblikke — og synderlige, indgribende, havde han oplevet — ingen anden Trøst, intet andet Haab. Ligesom De var han af ganske simple Forældre, hans Fødsel havde ikke eet Auspicium for hans tilkommende Stilling; men han arbeidede med Gud og Samvittighed for Øie, og Gud førte ham did han aldrig havde ventet.

22. Aug. 1826.

. . . Brevet med de mange Comedie-Titler morede os kosteligt[1]. Hvad det sidste Brev angaaer, da — havde man et Bassin af Taarer — maatte man jo græde derover; jeg derimod takkede af Hjertet den velsignede lille Fru WULFF, der havde læst Dem Lectien saa godt, saa jeg ikke kunde andet end udbryde: hvad Pokker er da, som Peder Syv siger, den gamle Gud ikke meer i Verden? Har ANDERSEN da ikke meer et Øie for ham, der gav ham baade det indre og ydre Øie saa rigeligt udstyret, at den store Alstyrer har Ret til at spørge: har du da Øie, min Søn, og vil ikke see? See derom spurgte jeg, min ANDERSEN; spørg Dem selv hver Aften og hver Morgen derom, og besvar Dem selv da redeligt, læg Dem saa i Deres Seng, eller gaa til Deres Gjerning. —

1. Novbr. 1826.

. . . For det døende Barn takke vi Dem meget. Skjøndt jeg maa tilstaae, det smerter mig hver Gang jeg under Deres Skoletid seer Dem befatte Dem med Poesi, maa jeg dog erklære dette for saare smukt. Opoffrelse uden Ophør være Deres Symbolum og Gud vil holde sin Haand over Dem; kun saaledes — ei med Ord, de være nok saa smukke, — fordrer han Deres Dyrkelse.

Da GULDBERG havde modtaget ANDERSENS »Digte«, udtalte han sin Glæde over disse, men tilføiede:

---

[1] Dette Brev findes trykt ovenfor blandt de efter Tidsfølgen ordnede Breve.

6. Febr. 1830.

. . . »Hvad har de stakkels Officerer gjort Dem? Hvorfor komme de altid i et latterligt Lys, snørede o. s. v. Sandelig, kom hid og jeg skal presentere Dem Studenter, der indsnøre sig meer end nogen Officier. Der er Studenterlapse, saavist som Officierlapse og Kræmmersvendelapse, snørede, ækle og væmmelige; tag De fat paa Lapsen, paa Snøringen, men lad Standen være udenfor. Deres Phantasi er altfor kraftfuld til slige Smaaligheder. Vær i Alt ny, ei Copie af gamle fattige Aander, som stundom maatte betjene sig af slige Vaaben, for i en vis Klasse at vinde et lille Partie. Behøver De det? Naa, behøver De det ikke, kjære ANDERSEN, saa gjør det ikke. —«

Denne alvorlige Tiltale maa være fremkaldt ved den ene Linie i Rimedjævelen: »Snørliv for Damer og for Officierer«. Det var ikke uden Grund, at saadanne Advarsler fremkom; A. var nemlig dengang, hvad han selv senere erkjendte, altfor hengiven til at raillere. — En anden Advarsel fra GULDBERG fik han i Anledning af »Phantasier og Skizzer«:

. . . «Hvad der derimod mindre har huet mig er alle de Steder, hvor de altfor bestemt peger paa Deres Kjærligheds Gjenstand, f. Ex. paa HEMPELS Taarn, hvor de altfor bestemt taler om, at hun og De forstode hinanden o. s. v. Neppe, min ANDERSEN, er dette Ret med Hensyn paa Pigen. Ogsaa lader det for let til, hvad mange i Krogene hviske om, at De i denne Art af Kjærligheds Behandling jager efter at ligne HEINE.«

Anm. Jeg vil her bemærke, at A. i sin Alderdom ikke havde sin Ungdoms Betragtning af HEINE. Han skriver til mig (1865):

»HEINE er som et glimrende Fyrværkeri; det slukkes, og man staaer i den sorte Nat. Han er en vittig Sladdrer, ugudelig og letfærdig, og dog en virkelig Poet. Hans Bøger ere Ellepiger i Flor og Silke, der myldre af Utøi, saa at man ikke kan lade dem løbe frit om i Stuen hos paaklædte Mennesker«.

Et andet Sted hedder det om H.: »Han er vel en sand Poet, men han jager om som en banal Elverpige og viser altfor tidt sin hule Ryg; han er ugudelig og letsindig.«

17. Febr. 1830.

. . . »Gaaer De, min Ven, saaledes frem, da skal De staae stemplet trods alle Taarnbyggere[1] og Misundere! Derfor bryd Dem om Intet, vaag over Deres Individualitet som et Klenodie, efterlign derfor aldrig. Læs ei for Mange Deres Arbeider for, førend disse see Dagens Lys, modtag ingen andre Rettelser eller Bessermacherier end dem Deres Hjerte kommer med, naar Vittigheden vil koge over. Ikke sandt, jeg maa nok tale frit, reentud som jeg mener det. Jeg satte aldrig Deres Talent ned, om jeg endog bad om at holde det lidt skarpt i Tøilerne. Jeg har tidt opholdt Deres Mod, idetmindste villet det, naar De ængstedes og tvivlede om Digterkaldet, saa derfor taler jeg og ligefrem min A.! Hør venligt og tillidsfuldt paa den Ældre, der inderligen elsker Dem.«

5. Jan. 1833.

. . . »Skal imidlertid jeg vælge min Primadonna mellem de 12[2], saa tager jeg først Marts — og *sidst* December. Denne sidste Maaned, maa jeg tilstaae, fyldestgjør mig ikke. Jeg føler godt Ideen, som gaaer igjennem den, men den er

---

[1] C. Hauch.

[2] Aarets tolv Maaneder.

ikke klar; det Hele er mig et Blandingsgods, som jeg heller af Dem havde ønsket heelt anderledes. Efter den skrækkelige November-Storm skulde Christendommens Epos fulgt i December, den skulde dæmpet Stormen: Christus blev født. Husk hans Gang paa Søen, da Petrus kaldte paa ham: Herre, vi forgaae. Der havde Mephistopheles fundet sin Modsætning. — Dog Tak, tusende Tak for det Fortræffelige, vi fik, der saa aldeles har godtgjort mine Tanker om Dem, og som nok skal vise al Verden, hvor fast De rider og leder Deres Pegasus. —«

Af Andersens Breve til Guldberg ere efter dennes Død kun forefundne 5. Den store Mængde Breve, som A. især i en tidligere Tid har skrevet, maa saaledes antages at være gaaet tabt, og det Samme kan antages at være Tilfældet med Brevene fra den senere Tid. — Disse fem Breve følge herefter.

(i Slutningen af) 1838.

Til C. Høegh-Guldberg.

Det er, som om vi levede i to forskjellige Verdensdele og det endog et Aarhundrede tilbage, med Hensyn til vor Brevvexling; vi ere halv blevne fremmede for hinanden, og dog mødtes vi engang næsten som Fader og Søn. Ja, De var mig sandelig faderlig god da jeg ret trængte til Trøst og Opmuntring. I min tydske Biographi foran i »Nur ein Geiger« vil De have seet, hvad den tydske Udgiver siger om Dem med Hensyn til mig. Vi ere saa underligt blevne skilte fra hinanden; jeg vil indrømme, at Skylden vist er min, men jeg har tidt været veemodig derover, tidt tænkt paa at sende en Brevdue, og den

gamle Bro mellem vore Hjerter var da lagt, men det er til idag blevet ved Beslutningen: Jeg vil! Hvad der maaskee har gjort endeel laae ene i Bedrøvelse over at høre af Andre, hvor høit over mig De vurderede en jevnaldrende Digter, som jeg slet ikke satte saa høit, og den saarede Digterfølelse — ja de Digtere ere et irritabelt Folkefærd. Det bedrøvede mig, enten jeg nu har troet det med Ret eller ei, at De ventede mindre af mig end af PALUDAN MÜLLER. Siden den Tid er jeg blevet et Par Aar ældre, og det sidste Aar har bragt mig saamegen Erkjendelse, meer endog end jeg har gjort mig værdig til, saa at jeg ikke længer fortæres af denne Tørst efter at vinde et Parti. De var Een af de faa Mennesker i min Barndom, som begreb hvad der rørte sig i mig, De har pustet til Flammen og gjort hyggeligt om den, da MEISLING med plumpe Hænder greb fat i den. De kan nok et Øieblik have glædet Dem mere ved et andet Talent, men mig, som De egenlig havde fordærvet lidt, kunde De dog ikke slaae af Tankerne. Jeg veed og troer det, at De har lagt Mærke til den Erkjendelse, jeg lidt efter lidt har tilkjæmpet mig, først ude og siden her hjemme. I Tydskland er snart Alt hvad jeg har skrevet blevet oversat, i Sverrig begynde de paa det samme, og i begge Lande sætter man mig som Digter saa høit, at jeg desværre i Tiden betydeligt maa dale. Paa Fransk er nu Improvisatoren og et Par Børne-Eventyr udkomne. MARMIER har i *Revue de Paris* leveret min Biographi; det synes altsaa ikke umuligt, at mit Navn vil blive kjendt i dette Land. De veed det, og det har glædet Dem, maattet glæde Dem, da det beviser, at De saae klart dengang Ingen ret kunde det. Min Virksomhed her i Hjemmet er ogsaa blevet friere, H. M. Kongen har fra i Sommer af forundt mig hvad OEHLENSCHLÆGER og HERTZ noget tidligere har erholdt, en aarlig Sum af 400 Rd. paa Livstid. Døe som CAMOENS i et Fattighuus kan jeg altsaa

ikke. — I det sidste Aar har jeg draget mig tilbage, kommer kun i de Familier, hvor man enten holder af Mennesket ANDERSEN eller af Digteren. o. s. v.

Til Chr. Høegh-Guldberg.

Kbh. 5. Febr. 1839.

Min kjære faderligtsindede Ven. Deres Brev[1] var for mig som et trofast Venne-Ansigt, jeg længe ikke havde seet, og det sagde mig saameget Godt og Ærligt, at jeg blev baade glad og veemodig. Hvor godt er det dog ikke at forstaae hinanden. Ja, i en anden Verden tænker jeg mig, at vi mødes med Alle, saaledes som vi her mødes med vore Kjære. Gud velsigne Dem for det faderlige Haandtryk De giver mig, og glem min Irritabilitet — det er det mildeste Navn jeg kan give mine Svagheder. Nu kan jeg sige Dem det. O jeg har tænkt saa tidt paa Dem, savnet Dem saameget, og i den lille Giftblomst i mit Sind blæste jeg selv mange Gange, for i den at finde ret Grunden til lidt Vrede, til en indbildt Tilsidesættelse[2]. Men nok herom. Jeg sidder igjen paa den gamle Plads, som jo hele Tiden har staaet mig aaben; Deres kjære Kone trykker jeg et Kys paa Haanden og sender Hilsener rundt om til de Andre, til Børnene, som jo ere mig gode. Hvor jeg længes efter at de alle der skulle høre »Mulatten«, den er vistnok noget af det meest gjennemtænkte af alle mine Skrifter. Det er menneskelige Lidenskaber som Hovedfigur,

---

[1] Dette Brev findes ikke.
[2] Cfr. Andersens forrige Brev til Guldberg.

og hele den tropiske Natur med sine Slanger og Blomster snoer sig om denne.

Phister fortalte mit Eventyr: »den uartige Dreng« ved Kellermanns Aftenunderholdning, og han sagde det med en Troskyldighed, der gav det et eget Værd; det var, som naar en Componist sætter Toner til en Digtning. Naar Mulatten er fuldendt bliver nok et Hefte Eventyr det efterfølgende Arbeide. Jeg har Idee til et om Fata Morgana; men min Fee skal ikke boe paa Middelhavet, jeg sætter hende op paa Spitsbergen. Jeg har gjort mig bekjendt med Naturen der, og det Eiendommelige i den har grebet mig. Der aabenbarer sig noget saa Chaotisk: disse maanedlange Nætter, de skarpe tætte Taager, Grønheden der bestaaer i Skimmel og allerhøiest i Cochleare. Der ligge, som Liig af en Kæmpeslægt, de menneskeligt formede Skeletter af Hvalrosserne med grøn Muggenhed, og den blaa Ræv sidder paa Aadselet og skriger. See, deroppe, naar Nordlysene ret spille, skal jeg vise min Fata Morgana, og da vil en Flugt til Afrikas Ørkener, hvor Sandet synes stillestaaende Søer, et Besøg til den berømte Phoenix gjøre en glimrende Overgang. Der er ogsaa altfor mange Behandlinger af Fata Morgana, man maa svinge sig lidt ud af den gamle Bane, skal der skabes noget godt Nyt. — Til Festen paa Skydebanen (imorgen) har jeg skrevet en Vise, jeg troer den er lidt bedre end de almindelige, læs den. —

Et Par Dage har jeg været slemt forkjølet. Den skarpe kolde Vind kryber lidt efter lidt ind i Beenpiberne paa En, sætter sig fast og tager Navn af Hr. Gigt, og han er ligesaa urolig som jeg selv, snart ligger han paa Tagkammeret, snart i Bryst-Etagen, snart i Arme og Been, hvor han især holder af at være; jeg kan tænke det er fordi her er en god lang Gang til Manoeuvrerne. Ellers har jeg ikke været saa sjæle- og legemsstærk i mange Tider som i Vinter; det seer næsten ud som om jeg havde taget op af Honoraret til at leve.

Hvad siger De til DAGUERRES Opfindelse? Jeg er henrykt derover. Hvor let vil man nu ikke kunne forskaffe sig Aftryk af de berømteste Statuer, Billeder af Landenes skjønneste Steder! Da Sollyset i en tropisk Natur har en saa hurtigvirkende Kraft, at selv bevægelige Gjenstande inddrikkes i Pladen, har jeg megen Tro til, at det nyligt opfundne Siderallys maa kunne anvendes istedetfor Solen, eller at Huulspeile kunne slibes, der samle vor Sols Straaler og kaste disse over et Ansigt eller en Gjenstand af den Størrelse, saa at vi her see samme Virkning, som om Experimentet skete i Afrika. O, vor Tid er Opfindelsernes Guldalder! Hvor der dog er godt og herligt her paa Jorden! Men leve gad jeg dog nok — først om en 500 Aar, o hvad er da ikke skeet og gjort for Menneskeheden! Vidste vi det nu, hvilket Eventyr vilde det ikke være, Tusend og een Nat er ikke rigere, og den er Unatur, hvad Verden giver er Naturen selv. Alt gaaer fremad, Poesien med. De Andre om mig sige rigtignok nei, men det er ikke saa. Jeg har en Følelse af hvad der maa kunne gives, jeg selv kommer aldrig til at give engang hvad *de Første* have givet. Selv i mit Allerbedste er jeg dog kun et godt Led i *min Tidsalders Aand.* Det jeg har i min Sjæl, denne skjulte Skat, som jeg i en aandig Midnatstime før har troet at skulle hæve, ligger sjunket, kommer ikke frem medens, som man kalder det, disse Lys brænde. O det er en Qval, en Qval Ingen ret begriber, jeg fortæres derved. Dog denne Liden er maaskee Poesiens arabiske Pulver, der gjør mig til hvad jeg er — en liden Prøve af det bedre Metal. Hils o. s. v.

Deres trofast hengivne

H. C. ANDERSEN.

Til C. Høegh-Guldberg.

Rom 28. Jan. 1841.

Vel er jeg en meget omflagrende Fugl, men min Tanke er dog i sin bedste hyggeligste Time i Hjemmet hos alle mine Kjære. Den kommer oftere til Dem og Deres Kreds, end De vist troer; iaften vil jeg lade det blive mere legemligt. Jeg forlod virkelig aandelig lidende Kjøbenhavn; den sidste Aften havde mine Venner arrangeret et Festmaaltid for mig hos FERRINI; ØRSTED, COLLIN, OEHLENSCHLÆGER og flere Ældre hædrede mig der som deres Ven, men dog leed jeg i mig selv den Aften meer end man troer, og hvorfor? — Ja, De veed jo nok om de hedenske Templer, om endog hvert Alter viste aabent sin Gud, eet stod dog for en usynlig. Mit Ophold i Tydskland var kort, kun paa 5 Uger, men jeg erfarede, at jeg der havde et langt større Publicum, var langt mere kjendt og yndet, end jeg før turde troe. I Hamborg hørte jeg LISZT og i München THALBERG; den første behagede mig meest, han er genial og eiendommelig, den anden mere klog maaskee, mere correct, men jeg gik koldere fra ham. — Over Brenner gik jeg til Italien, men først i Florenz fandt jeg det italiensk; jeg kjendte her Alt fra sidst og følte mig saa hjemme i Gallerier og paa Promenader. Kirken St. Croce kan De tro har en Samling af Grave, der vise jordisk Storhed i Aandens Rige; Side ved Side hviler her MICHEL ANGELO, DANTE, ALFIERI, MACHIAVELLI og GALILEI. Med Vetturin tog jeg Veien til Rom, men Veiret var slemt, og vi havde en Englænder, der plagede os alle, saa Reisen var en sand Marter. Han havde en Raahed, en Uforskammethed, der tidt var naragtig original men ikke til at taale. Maden tog han fra vore Tallerkener, prøvede det bedste fra Kjøkkenet og bragte ethvert Huus i Oprør. Komisk var det ellers i Terni, at da vi der kom saa

seent, at det var umuligt at faae Vandfaldet at see, forlangte han en Lygte for med denne at drage afsted og betragte det.

Her i Rom bringer hver Dag sit aandelige Udbytte, men om Aftenen sidder jeg muttersene i en stor Steengulvs-Sal, med en Kamin, der kun steger den ene Side; udenfor Regn og Hvirvelvinde, der rive Tagene af Huset, som om det kunde være i Maribo. — Lidende af Gigt i Hals og Tænder fik jeg Brev fra COLLIN, at »Maurerpigen« ei tog sig ud paa Theatret, ei godt Huus, og vilde rimeligviis efter tredie Forestilling blive henlagt. Jeg havde i dramatisk Henseende ventet mig særdeles meget af dette Arbeide og tildeels baseret min Reiseplan paa dets gunstige Udfald. Nu vil det beroe paa Kongen, hvor meget og hvor snart jeg faaer fra ham, hvad han ved min Afreise af sig selv gav mig Haab om. —

De veed, at Prindsesse BORGHESE og alle 3 Børn ere døde her af smitsom Sygdom. En Mængde Digte ere udkomne i denne Anledning. Det jeg finder smukkest har jeg oversat:

En Paradisets Blomst, af Troen bragt
Til Themsens Bred og plantet der i Solen,
Skjød herligt frem; dens Duft, dens Yndes Magt,
Dens Glands — sligt findes ei hos Vaarviolen.

Men Kjærligheden planted' Blomsten om,
Den Blomst, som gjorde alle Hjerter glade,
Den plantedes ved Tiberen i Rom,
En himmelsk Duft gik fra dens rene Blade.

Og Duften steg; vi hørte Engle sige:
»Den Blomst er ei for noget jordisk Sted,
I Lysets Have blomstrer kun dens Lige!«

En Engel saae vi da til Jorden stige
Og rive Blomsten op; tre Skud gik med,
Tre unge Skud — de groe nu i Guds Rige.

Tænk altid med det gamle Venskab paa Deres sønlig hengivne

H. C. ANDERSEN.

Kbh. 30. Aug. 1841.

Til C. Høegh-Guldberg.

Min eiegode faderlige Ven. Tak for Deres Velkomsthilsen og den lille Bog[1], som fulgte med. Denne har jeg læst og især glædet mig over den Ro og Sindighed, der er udbredt over dette lille Arbeide; der hører meget til med blødende, stærkt bankende Hjerte at tale saaledes som De har talt; det er mandigt og sønligt, har desuden en saa indre Sandhed, at Enhver maa i sit Hjerte erkjende den. At store Mænd angribes naar de leve og haardt miskjendes i deres Virken er Livets Gang, men den Døde skulde dog lide Retfærdighed. — Da jeg lagde Veien over Fyen var det min Hensigt at tage hjem over Sorø og Næstved[2]; men da de fyenske Aviser, uagtet jeg havde yttret, at Sligt vilde være mig imod, talte om min Ankomst der, maatte jeg ile til Kjøbenhavn for at sige Kongen min Tak. De veed, at han i Neapel sendte mig et Par Hundrede Species, og ved Hjelp af disse og min egen samlede

---

[1] »Et Par Ord om O. H. Guldberg«. Odense 1841.
[2] Hvor Guldberg dengang boede.

Formue, saae jeg mig i Stand til at udvide min Reise. . . . . (Herefter følger en udførlig Beskrivelse af hans Reise i Grækenland og Tyrkiet, der, som bekjendt fra hans Bazar, ikke her gjentages). Mit Ophold i Leipzig bliver mig iøvrigt uforglemmeligt ved den berømte MENDELSSOHN-BARTHOLDYS store Venskab for mig; jeg levede fire Dage saa godt som kun med ham. Han arrangerede en Concert for mig i sit Hjem. Her traf jeg OTTILIE V. GOETHE, der fortalte mig, at hendes ældste Søn havde dramatiseret Improvisatoren og med flere Drenge fra Weimar spilt den i den gamle GOETHES Værelser, at Sønnen elskede mig saaledes, at han for to Aar siden vilde have gjort en Reise til Kjøbenhavn for at see mig, noget hun imidlertid fik ham fra, da de ikke kjendte eet Menneske i Kjøbenhavn, og han selv kun var 16 Aar.

Jeg indtraf til Kjøbenhavn, saaledes at jeg hørte LISZT, han har altsaa præluderet og sluttet min hele Flugt. Jeg levede to Dage med ham her i Byen; vi skulle i vor Personlighed, sagde man i Tydskland og ligesaa i Kjøbenhavn, ligne hinanden. — Hos COLLINS fandt jeg en Modtagelse som var jeg Søn af Huset. Hvad Kjøbenhavn angaaer kan jeg ikke sige dette. Jeg lider ikke denne Stad, her er ingen Begeistring, kun Kritiseren og et evigt Grineri, alt gjøres latterligt. Jeg selv veed godt, hvor ubetydelig jeg staaer i et Land, hvor HEIBERG er Idealet; vi to ere jo ganske forskjellige. I det sidste Maanedsskrift[1] har en Dreng ønsket mig velkommen! Vil De behage at læse det. — Glæd mig snart med et Brev.

Deres sønlig hengivne

H. C. ANDERSEN.

---

[1] Det er forresten ikke i Maanedsskriftet, men i Tidsskrift for Literatur og Kritik, at der findes en Anmeldelse af hans »Tre Digte«, der er skrevet i en Tone, som berettigede Andersen til at bruge dette Udtryk om Anmelderen.

Til C. Høegh-Guldberg.

Kbh. 9. Maii 1847.

Min kjære faderlige Ven! De har igjen forgjeves været hos mig, De er gaaet de mange Trapper op, De har skrevet mig til — jeg føler fuldkomment, hvor god De er mig. De vil troe mig, naar jeg forsikkrer Dem det, at jeg ret ofte i den sidste Tid har bebreidet mig selv, at jeg ikke oftere kom til Dem og Deres, ikke bestemte en Aften, som De selv har sagt mig jeg kunde; men jeg er desværre, i Besøg og i Former, om det kan kaldes saa paa dette Sted, et Vane-Menneske; dog det vil ikke undskylde. Derimod skal jeg rulle lidt mere op for mit eget Væsen. Jeg var hele Vinteren og endnu dette Foraar — vistnok af den Svækkelse jeg led sidste Sommer ved Heden i Syden — skrækkelig nervøs; hver Gang jeg har været ude en Aften, talt og været livlig, er jeg blevet saa mat, saa angrebet, ja har hele den efterfølgende Dag følt Mindelse deraf; derfor har jeg saa godt som slet ikke taget mod nogen Aften-Indbydelse. Nu vilde jeg imidlertid selv gjerne en Aften hjem til Dem, min kjære ældste Ven; men da jeg selv skulde bestemme Aftenen, saa er denne altid blevet skudt ud, idet jeg er som alle nervøse Folk, der strax føle sig angrebne, naar de tænke paa: gid jeg nu ikke maa være svag. Jeg er vis paa, at De efter denne min Bekjendelse og Forklaring ikke selv tvivler paa, at det ordenlig piner mig, at jeg saa lidt har kunnet være hos Dem, og det endnu mere, da min Afreise er om tre Dage. Jeg vil paa Torsdag først til Fyen, hvor jeg paa Glorup haaber i to Uger at samle Kræfter til Reisen i Holland og England. Før jeg reiser kommer jeg naturligviis hjem og siger Levvel. I September, vil Gud, er jeg atter i Danmark, og jeg haaber legemlig styrket; da kommer jeg flere Aftener til mine

Kjære, mine ældste Venner, der altid dømme mildest og blive mig gode.

Deres sønlig hengivne

H. C. Andersen.

Ved Andersens ovenstaaende Brev af 9. Maii 1847 henledes Tanken uvilkaarligt til det Guldbergske Brev af 1855, som slutter den trykte Samling og som har gjort et for A. ufordeelagtigt Indtryk. Jeg vilde ikke komme tilbage til denne Sag, naar jeg ikke fandt det ubilligt at dømme alene efter dette Indtryk. Vi veed nemlig ikke, hvad Andersen foretog i den Anledning; men derimod vides med Sikkerhed, at der ikke herved fremkaldtes noget Brud, og at A. lige til Guldbergs Død i 1867 altid omtaltes med Deeltagelse og Venlighed i dette Huus, og at Guldberg selv stadigt og med Heftighed forsvarede A., naar denne blev dadlet, eller naar der blev spottet over hans Forfængelighed. Det er mig ikke muligt at troe, at Forholdet mellem disse To afsluttedes med Guldbergs Brev i 1855, om det end havde tabt noget af sin gamle Varme. At Andersen var trofast mod sine gamle Venner, er idetmindste jeg forpligtet til at bevidne; af skriftlige Beviser kan jeg kun nævne et Brev (1852) fra Professor Fr. H. Guldbergs — senere afdøde — Datter, hvori hun takker ham for »det Venskab, han til det Sidste bevarede for hendes Fader, som stedse havde elsket hans trofaste Sind.« Men det maa heller ikke glemmes, at den dengang 80-aarige Mand har skrevet dette Brev paa en Tid, som han selv kalder: »disse mit Livs sidste tunge Dage.« I 1848 var Guldberg commanderende General i Jylland og ansaae sig efter sin Stilling nærmest til at blive Føreren af Krigen. Men i Stedet for dette modtog han sin

Afsked; omtrent en Maaned efter døde hans eneste Søn, Lieutenant i Cavalleriet. Det var dog især det Første, der uforvindeligt saarede en Mand, hvis Ungdoms Drømme og hvis Manddoms Tanker havde dreiet sig om at kæmpe og at seire eller falde for Fædrelandet.

Jeg er overbeviist om, at ANDERSENS kjærlige Følelser for GULDBERG aldrig svækkedes[1], men han havde ondt ved at afvige fra sine Vaner, som deelte hans Tid mellem Arbeide og daglige Besøg hos de nærmest boende Venner og Bekjendte. Den Grund, som i flere andre Tilfælde bevægede ham til at trække sig tilbage fra denne eller hiin Kreds, nemlig Frygt for nærgaaende Raad og Paamindelser, kunde ikke holde ham tilbage her; thi den hele Families Væsen inclinerede mere til overdreven Beundring end til smaalig Kritik. Men det tør ikke nægtes, at det er gaaet ham, som i lignende Tilfælde mange Andre, at Besøget hos disse gamle Venner ikke længere havde anden Dragelse for ham end Pligtens, »en Fjeder, der sjeldent er trukket ret høit op.« —

GULDBERG var Militair med Liv og Sjæl, men han havde for gode Interesser i saa mangen anden Retning til ikke at føle Byrden af de til hans Stilling i Fredstid knyttede Trivialiteter, som han selv udtrykker sig: »dette Høire og Venstre om, der nu i 30 Aar har stjaalet al den Glæde, Vaaren indbyder mig til, denne Tapperhed uden Seir.« Dog vedligeholdt han næsten

[1] Efter den bekjendte Fest for Andersen i Septb. 1869 skriver han til min Svoger Drewsen:

> »Ved i Tankerne at gjennemleve Festen og ved at læse i Aviserne hvad der er blevet sagt, falder mig paa Hjertet, at jeg i min Bevægelse forunderligt nok, har glemt at nævne mellem mine Velgjørere gamle Guldberg. Enhver, som har læst mit Livs Eventyr, vil forstaae, at det var en Forglemmelse, men denne trykker mig. Naar jeg i Fortsættelsen af mit Livs Eventyr omtaler denne for mig saa glædelige Fest, skal jeg ikke glemme at gjøre min Glemsomhed god igjen. —

til det Sidste en levende Interesse for Krigsvæsenet og Krigsførelsen. I en Alder, hvori de Fleste ere blevne sløve for hvad der ikke nærmere angaaer dem selv, anskaffede han endnu Kort over de Kamppladse, hvor der paa den Tid blev kæmpet, og markerede paa dem de kæmpende Hæres Stillinger og Bevægelser.

Han var af et opbrusende Sind, men i sit inderste Væsen en hjertensgod Mand, uegennyttig og hjælpsom i al sin Færd[1]. Han var, som der sagdes ved hans Grav, »en Mand, i hvem meget kæmpede, men som ogsaa altid arbeidede alvorligt paa sig selv.«

Der er saa ofte talt om den Behandling, som ANDERSEN maatte lide under MEISLING, at det efterhaanden er blevet betragtet som noget Uimodsigeligt, at MEISLING kun var hans Tyran og intet Andet. Saaledes staaer han ikke for min Betragtning, og jeg har det Indtryk fra hiin nu saa langt tilbageliggende Tid, at ogsaa min Fader betragtede ham som en dygtig og samvittighedsfuld Opdrager. Dette forandres ikke derved, at det til Slutningen kom til et Brud; thi dette fremkaldtes

[1] Han havde overhovedet Trang til at hjelpe fremspirende Talenter. Eet Tilfælde, som er mig bekjendt, vil jeg nævne. Han havde bemærket i Regimentets Musikcorps en ung Mand, som røbede et meer end almindeligt musikalsk Talent. Han fik ham derfor fra sit Regiment flyttet over til Kjøbenhavn, hvor der aabnedes Adgang for hans videre Uddannelse. — Denne unge Mand var den nu afdøde yndede Componist og Orchesterdirigent *Lumbye*.

ikke ved noget bestemt foreliggende Overgreb fra MEISLINGS Side, men snarere fra en begyndende Ængstelse hos Andre i Anledning af ANDERSENS stedse voxende Lidenskabelighed. Det skulde undre mig, om de her foreliggende Breve fra Skoletiden ikke hos Andre maatte vække Mistanke om, at Manden ikke er blevet retfærdigt bedømt. Da disse Historier fik deres første Offentlighed ved Beskrivelsen i »Mit Livs Eventyr«, var ANDERSEN en berømt Mand; det forekommer mig næsten, at Dommen om MEISLING er udgaaet fra den Tankegang: »og saadan en berømt Mand som ANDERSEN er blevet saaledes behandlet«! Dersom en ubekjendt Hr. A. havde fortalt, at han havde maattet lide en saadan Behandling, saa vilde det være blevet overseet som en Naivitet, da man jo maatte sige sig selv, at det Samme er hændt Tusender af Skoledrenge og vil hændes atter Tusender, indtil den Anskuelse vinder Seir: »at vi skulle finde os i de Følelser hos vore Drenge, som gjør dem til frie Mænd, og saa forandre vor Methode i Overeensstemmelse dermed.« Men det skal først bevises, at de »frie Følelser«, som findes hos Skoledrenge, ere de samme som de, der danne »den frie Mand.«

Det er umiskjendeligt, at MEISLING optog ANDERSEN med Velvillie; der er ikke faa Tegn, som tyde paa, at han særligt tog sig af ham i de første Skoleaar, og ANDERSENS Breve vidne om, at han erkjendte det[1]. MEISLING erkjendte og roste altid hans Flid og gode Egenskaber, men han havde visselig Grund til Dadel med Hensyn til de Fag, som han selv docerte. Han

---

[1] Fr. H. Guldberg skriver (Novbr. 1825): Jeg har med inderlig Fryd erfaret den gode Rectors Velvillie mod Dem. Ham har jeg idag bevidnet min dybe Paaskjønnelse af hans Godhed mod Dem. Altsaa, min Andersen, pøns Dag og Nat paa at blive værdig til Mandens uforskyldte Godhed mod en ham uvedkommende Yngling.

var en streng Haandhæver af Skoleorden[1] og tillige Philolog ex professo; hans Skribentvirksomhed vidner om hans Kjærlighed til denne Videnskab. Dette maa dog undskylde, at han blev gnaven over en Discipel, som i den Grad stod tilbage netop i de Discipliner, som han selv havde saa kjær, og hvis overlegne Vigtighed ved den forestaaende Universitets-Examen han kjendte; og det kan vel ogsaa forstaaes, at han ikke vilde tillade Skoledrengen at spilde sin Tid med at skrive Vers eller gaae omkring for at oplæse disse; thi det maa ikke glemmes, at MEISLING, som havde ANDERSEN i Huset, havde et andet Ansvar end som Lærer.

Naar man har læst ANDERSENS Breve fra Skolen, vil man dog vist indrømme, at hans Excentricitet og urolige Aand[2], i Forening med Misforholdet mellem hans Alder og det Trin, han var naaet til i Skoledannelse, nødvendigviis maatte fremkalde Brydninger. Hvor ofte ANDERSEN selv erkjendte dette, og hvor ofte han atter glemte det, sees af hans Breve til min Fader. —

Jeg vil bede Læseren om at dvæle et Øieblik ved et kortfattet Billede af hans Liv indtil Studentertiden. Vi maa da først tænke os Drengen staaende i et Tørvehuus i Odense

---

[1] F. E. Hundrop, som forblev i Slagelse Skole, skrev i 1826 til Andersen (i Helsingør): »Du vil neppe faae noget Brev fra mig, hvori jeg ikke beklager mig over, at vi have mistet denne ypperlige Mand; thi med hver Dag maa jeg dybere og dybere føle hans Tab.«

[2] At hans Kammerater ogsaa kjendte denne, fremgaaer af følgende Linier af et i skolekammeratlig Stiil affattet Brev til ham (Marts 1827). »Naar du blot vilde lade være med disse forbandede Drømmerier. Thi jeg kjender dig godt; snart drømmer du at du er i Feeverdenen, og snart at du er det største Fæ paa Guds Jord. Men medio tutissimus ibis, gaa midt paa Veien, saa falder du ikke i Grøften. Jeg skal give dig et Raad: naar du drømmer igjen, saa tag en Kjep og prygl dit eget arme Skind, saa gaaer Drømmen nok bort.« Men det faldt ikke i Andersens Smag at være Flagellant.

spille alene hele udenadlærte Comedier. Derved bliver han Gjenstand for Opmærksomhed, den fattige Dreng bliver endog forestillet for Kronprindsen; dette forvirrer ham, han troer at han er skabt til at være dramatisk Kunstner[1]. Og i denne Indbildning blev han saa fast, at han vovede sig til Reisen til Kjøbenhavn. Han forsøgte sig paa Scenen, han forsøgte sig som dramatisk Forfatter, og han gjorde Fiasco i begge Henseender. Illusionen forsvandt ikke af sig selv, men den blev undertrykt af Nødvendigheden; og den syttenaarige Sværmer blev sat paa Skolebænken mellem Drenge, der baade i hans indre og ydre Væsen fandt Anledning nok til at gjøre sig lystige over ham. Det vilde være gaaet ham paa samme Maade i enhver anden Skole; det var Skoletvangen, der gjorde ham saa ulykkelig, fordi han ikke kunde slippe sine Illusioner. Dette dobbelte Væsen — halv Digter, halv Skoledreng, gjorde ogsaa hans Skoleliv til to Halvheder; til een Tid segnede han under Følelsen af at være en indesluttet Fugl, til en anden Tid var Charakteerbogen Hovedgjenstanden for hans Tanke. Han var flittig, han læste meget; men hvorledes læste han? Han lærte mange Ting, men »han lærte aldrig at lære rigtigt.« Han fik Kundskab om meget men ikke Grundighed i noget; hans ypperlige Hukommelse skaffede ham gode Charakterer i alt, hvad der kan læres udenad; men Grammatiken er ubønhørlig, den vil forstaaes.

Heri indeholdes, saavidt jeg kan see, alt hvad der behøves til Forklaring af, at ANDERSEN ikke opfyldte og ikke kunde opfylde hiin Tids Fordringer til den lærde Skole.

Men hvorledes var nu MEISLING stillet? Hans Embedspligt paalagde ham at danne sine Elever overeensstemmende med Universitetets Fordringer; disse kunde ikke lempes efter de forskjellige Individualiteter. Den Fordring, at man ikke alene skulde

[1] En Mening, som han endnu i 1831 ikke kunde slippe.

vide at, men ogsaa hvorfor, — man kalde det Grundighed, eller Grammatik eller Logik — den var ANDERSEN ikke anlagt til at opfylde; men MEISLING var forpligtet til at holde fast ved den. Om hans Methode var rigtig, derom kan jeg ligesaa lidt som nogen Anden have en Mening. Han maa sagtens kaldes en gammeldags Skolemand, stræng i Overholdelse af Disciplinen; men jeg har ikke seet Spor af Beskyldning mod ham for voldsom Behandling af Disciplene.

SØREN KIERKEGAARD har sagt, at han af Underviisningen i latinsk Grammatik fik et Indtryk, hvilket han skylder hvad han har af Evne til at betragte Noget philosophisk; ANDERSEN seer i Grammatiken kun »Sprogets Rygrad, der som en fæl Beenrad griner ham imøde.« Han blev forsonet med MEISLING, men aldrig med Grammatiken.

Det er dog ikke min Mening at tage det hele Ansvar fra MEISLING; den største Deel af Uretten synes at hvile paa ham i ANDERSENS sidste Skoletid. Det synes, at huuslige Sorger i Forening med Frygten for Udfaldet af hans Dimittenders nærforestaaende Examen og endelig Vrede over Andres Indblanding i hans Forhold til en enkelt Skoledreng, at, siger jeg, alt dette har sat ham i en meer eller mindre forbittret Stemning. Men dette hidførte jo ogsaa Katastrophen.

Jeg maa her tillade mig en lille Digression. Naar MEISLING nu dømmes alene efter hans Forhold til ANDERSEN i dennes sidste Skoletid, og denne Betragtning vel nu maa ansees som slaaet fast, idet den gjennem en Bog som »Mit Livs Eventyr« er bibragt saamange Læsere, da deler han Skjæbne

med den bekjendte Bestyrer af Borgerdydskolen i Kjøbenhavn, M. NIELSEN, der ogsaa har fundet sine offentlige Bedømmere blandt dem, der enten slet ikke have kjendt ham eller kun kjendte hans seneste Bestyrelsestid. Om denne vil jeg ikke tale, da jeg ikke har personlig Erfaring om den, og da jeg gjerne vil troe, at hans Luner — og dem var han heller ikke fri for i min Skoletid — i hans ældre Aar have yttret sig i en for mindre vel anseete Disciple ubehagelig Retning. Men jeg, som fra 5 Aars Skoletid indtil 1825 har kjendt ham nøie, har Ret til at sætte min Erfaring mod hiin knap halve og derfor ubillige Dom. Under NIELSENS Bestyrelse udgik fra Skolen en Skare af senere hæderligt bekjendte Mænd, som forstod, at hans strænge, lad være tidt altfor strænge Haandhævelse af Skoledisciplinen udgik fra hans samvittighedsfulde og aarvaagne Tilsyn med de ham betroede unge Mennesker. Hans mangeaarige hæderlige Virksomhed, hans retskafne, uegennyttige Charakteer erkjendtes af de Fleste i hiin Tid. Hans gamle Disciple hædrede ham ved hans Fratrædelse ved en Medaille med hans Portrait og ved at stifte et betydeligt Skolelegat, der bærer hans Navn. Jeg personlig mindes ham som en af min Barndoms Velgjørere.

Og om denne Mand har et i den nyere Tid udkommet og udbredt Skrift intet andet at sige end:

»Han var en dygtig men indskrænket Skoledespot uden dybere human Dannelse, men som kunde den latinske Grammatik tilgavns. Han lærte sine Elever kun at lystre, at tie til den blodigste Uret og at skrive latinsk Stiil.«

Det har selvfølgelig været mig magtpaaliggende at erfare, hvorledes MADVIG — der nøie har kjendt hiin Tid og de omhandlede Personer — dømte om min Opfattelse. Han meddeelte mig, efter Gjennemlæsningen af dette lille Afsnit, at han ganske deelte min Betragtning af MEISLING, iøvrigt henvisende til, at en Skole i 1820 ikke kunde være som en Skole i Nuti-

den. Med Hensyn til min Digression om M. NIELSEN yttrede han, at han meget nøie erindrede hiin Tid og dens Betragtning af NIELSENS aarvaagne Omsorg for sine Disciple. Exempelviis nævnte han, at N., foruden de sædvanlige testimonia, indsendte Beretning til Universitetet om hver enkelt af Dimittendernes Personlighed og Skoleliv, og at disse Beretninger erkjendtes at være Vidnesbyrd om, hvormeget det laae ham paa Hjerte at sætte sig ind i de forskjellige Individualiteter og derom afgive en ofte stræng men altid retfærdig Forklaring.

I October 1828 tog ANDERSEN den første akademiske Examen, »*in qvo haud illaudabilem in artibus liberalibus profectum probavit*«. At han strax derefter indtraadte i H. M. Kongens Livcorps, viser Regnskabet, ifølge hvilket han fik en Chacot for 14 ℔, og hans »Lædertøi blev pudset«.

Læsningen til 2den Examen begyndte strax; i nogen Tid manuduceredes han af Cand. theol. (senere afdøde Biskop) BINDESBØLL. Til denne Examen i Efteraaret 1829 fik han Hovedcharakteren Laudabilis.

Fra 1ste Novbr. 1822 havde ANDERSEN havt en aarlig Understøttelse af 350 Rdl.; denne udløb i Novbr. 1828.

Med Aaret 1829 endte saaledes ANDERSENS Læreaar. Mange forsøgte, men uden Held, at bevæge ham til at tage fat paa et Brødstudium. At han saa tidlig gik af Lære har upaatvivlelig havt en uheldig Indflydelse paa hans senere Dannelse i Livets Skole. Han havde nu faaet Frihed, og den vilde han

nyde. Han flagrede om mellem de gamle og de nye Bekjendtskaber, altid med et Manuscript i Lommen og altid for at oplæse det[1]. Det bør ikke bebreides hans Venner, at de misbilligede dette, som i høi Grad spildte den for hans Udvikling saa kostbare Tid; men det var da ogsaa kun de mange Udenforstaaendes spottende Bemærkninger, der opbragte ham[2].

Denne Tilbøielighed, der lige til hans sidste Leveaar var saa stærkt udpræget hos ANDERSEN, fortæller han selv at han havde fra sit Barndomsliv i Odense. At han ogsaa under sit Skoleliv gav efter for den, fremgaaer ikke af hans Breve fra denne Tid; men det har dog været Tilfældet. Det fremlyser

---

[1] Det Mærkeligste herved er i Grunden, at A. meget godt vidste, at disse, i nogle Huse vel modtagne Oplæsninger i andre Huse vare en Plage, og at han dog ikke kunde holde sig borte fra de sidste. Han forsøgte sig endog paa sin alvorlige Lærer L. C. Müller, som efter nogen Tids Erfaring greb til at fortælle ham en Historie, der omtrent lød saaledes: »Der var engang en russisk Adelsmand, der gav sig af med at skrive Vers og Fortællinger, som han da oplæste for Venner og Bekjendte, og han blev tilsidst en saadan Plage for disse, at de skyede ham. En Dag, da han just havde Noget færdigt, sad han alene; modfalden udbrød han: »Jeg vilde i dette Øieblik være glad ved en hvilkensomhelst Tilhører, om det saa var Fanden selv«. Fanden indfinder sig øieblikkelig, og der oprettes en Contract, ved hvilken Fanden forpligter sig til — paa de sædvanlige Betingelser — at være hans stadige Tilhører. Oplæsningen begynder, Fanden vrider sig ynkeligt og vil flygte« — — men inden Historien var tilende, holdt A. sig for Ørerne og skreg: »Aa hold op, hold op! Jeg veed jo meget godt, det er mig.« —

[2] Denne Spot culminerede i den for Andersen meest krænkende Form ved Skomagerens bekjendte Repliker i Studenter-Comedien »Gjenboerne«. At han her deelte Skjæbne med Ingemann, kunde ikke forandre hans Opfattelse; han vedkjendte sig den ogsaa i et Brev til Senioratet for Studenterforeningen, »det Sted, hvor jeg har følt mig meget saaret ved saagodtsom offentligt at see mig og min Virksomhed latterliggjort«. — At hans Forhold til Studenterforeningen i Tidens Løb blev et ganske andet, at han der modtoges som en høithædret Gjæst, er en bekjendt Sag.

af MEISLINGS bittre Hentydninger til hans Skriverier og Forbudet mod »at gjøre Besøg«. Det fremgaaer ogsaa af de mange Advarsler, han fik fra. Brødrene GULDBERG og Flere[1]. — Mange Aar efter skriver en gammel Typograph: »Jeg har ofte som Yngling hørt Dem med Glæde declamere, naar jeg hentede mit Herskab hos JONAS DAVID i Slagelse«. Og i et Brev fra en gammel Skolekammerat hedder det: . . . »uagtet De ligesom jeg krympede Dem under Rector M.s tyranniske Svøbe, saa skrev De dog allerede dengang mange smukke Eventyr og Digte, som De glædede os med.«

I Aaret 1829 udkom:

Fodreise fra Holmens Kanal til Østpynten af Amager,

af hvilken nogle Prøver forud havde været trykte i »Flyvende Post.«

Det fortjener vel at bemærkes, hvorledes A. ved denne sin Indtrædelse i Literaturen blev modtaget af Kritiken. At den unævnte Anmelder i Maanedsskrift for Literatur var J. L. Heiberg, kan der vel neppe være Tvivl om. Af denne Anmeldelse fremhæves følgende:

[1] Fra en Enkelt med en besynderlig Reservation. Notarius publicus G. H. Olsen skriver nemlig (30. August 1828): »Det glæder mig paa den ene Side, at De anvender Deres Tid paa vigtigere Gjenstande end Poesien, men det synes ogsaa passende nu og da, skjøndt sjelden, at poetisere for ei at komme ud af Øvelse«.

. . . Skriftet bør betragtes som et lyrisk Digt, og i et saadant bestaaer Skjønheden ofte just deri, at et Indhold, som enten er hverdags eller idetmindste indifferent, ved Poesiens Kraft hæves til Værd og Betydning.

Den unge Digter, som, inden han udarbeidede nærværende Skrift, allerede havde gjort sig bekjendt og yndet ved endeel lyriske Digte, meest af humoristisk Indhold, har i sin Fodreise uden Tvivl fundet en passende Form for den Overgang, hvori hans Geni befandt sig, nemlig fra det Lyriske, hvormed næsten enhver Digter begynder, til Frembringelser af en mere objectiv Natur. Forf. befinder sig omtrent i samme Stilling som en Maler, der, inden han vover sig til strengere Compositioner, først øver sig paa Arabesken; thi ogsaa i Arabesken ere Elementerne tilfældige, heterogene og ligegyldige imod hverandre; men den Originalitet og den Gratie, hvormed de ere sammensmeltede, give den Kunstværd. Eller, for at vælge en Sammenligning, som ligger nærmere: Fodreisen er at betragte som en musikalsk Phantasie. En Phantasiespiller veed, i det Øieblik han begynder, endnu ikke, hvad der vil følge paa Begyndelsen, og endnu mindre, hvorledes han vil ende! han følger kun Øieblikkets Inspiration, og er saa lidet Herre over denne, at han tvertimod ganske lader sig henrive af den. Men den samme Aand opfylder ikke de forskjellige Phantaserende. Inspirationen er ikke den samme hos den meer og den mindre Begavede; hos hiin er den originalere, mere overraskende og mere beundringsværdig. Den er heller ikke den samme hos den fuldendte Mester og hos den uøvede Begynder; hos hiin er den, med al sin Vilkaarlighed, dog tillige underkastet visse Regler, hvorved den, selv i den meest brogede Forvirring, stedse vedbliver at være correct og smagfuld. Der gives visse Harmonier, som ere saaledes forbundne, at Øret, ved at høre den ene, venter den anden; der gives andre, som kun ved et dristigt Spring kunne berøre hinanden, og selv dette maa motiveres med en stor

Kunstforstandighed og Kunstfærdighed; den geniale og øvede Mester undgaaer hine, som tilbyde sig af sig selv; han frapperer og henriver ved disse. Hvad her er sagt om den musikalske Phantasi, lader sig saare let anvende paa den digteriske. Et Analogon til de omtalte nøie forbundne Harmonier finder man i alle ved den blotte Idee-Association forbundne Forestillinger. Denne er saaledes den sletteste Ledestjerne, som Phantasien kan vælge sig, deels fordi den er triviel, og findes ligesaavel hos det eenfoldige, det underordnede Menneske, som hos Geniet, deels fordi den er continuerlig i det Uendelige og savner al discret Eenhed, der kunde afgive et Princip for Begyndelse, Fremgang og Ende.

I Hr. A.s lille Skrift findes mange Exempler paa en heldig Retning af Phantasien. Den bevæger sig ofte mellem originale og frappante Ideer, som den forbinder paa en sindrig Maade; men man seer ogsaa paa den anden Side, at Forfatteren ofte, hvor den genialere Inspiration forlader ham, blot følger sin Idee-Association, og derved vel forøger sit Stof, men ikke paa den behageligste Maade for Læseren, eftersom denne meget ofte kan fra den første Forestilling slutte sig til en Række af de følgende, hvoraf tillige den dobbelte Ubekvemmelighed opstaaer, at Forf. faaer Udseende af en *Samler,* hvem det vel meget er at gjøre om Qvantiteten, og at han, ledet af Idee-Associationen, frembringer en Mængde Reminiscenser fra andre Digtere. Næsten Alt, hvad der i Fodreisen skader Interessen eller stemmer Læserne mindre behageligt, udspringer af den angivne Kilde. Feilen er forresten undskyldelig hos en begyndende Digter, og i nærværende Tilfælde saameget mere, som Forf. selv synes at have følt den; idetmindste har han bortskaaret et Stykke, der fandtes i de tidligere leverede Fragmenter af Bogen . . . .«

Ogsaa P. E. Müller anmeldte (Lit. Tid. 1829, No. 4) denne Bog med Velvillie. Han slutter Anmeldelsen saaledes:

»Det godmodige Lune, der er udbredt over det Hele, synes at være Forfatteren naturligt og indtager Læseren for ham. Mindst heldig er han hvor han vil philosophere. Skriftet røber et ualmindeligt Talent, der fortjener at opmuntres og trænger til at uddannes«. Til de Nytaarsønsker, Forfatteren har gjort sig selv i Bogen, føies det, »at han iaar med Berømmelse maa tage sin *examen philosophicum.*«

Jeg gaaer nu over til Meddelelsen af ANDERSENS Breve til min Familie (og nogle faa Andre) fra den Tid, da han fik fast Ophold i Kjøbenhavn.

Til studiosus juris Edv. Collin.

9. Jan. 1829.

Kjære COLLIN. Her sender jeg Dem Digtet: *Sjælen;* siig mig saa engang hvad De synes om det.

Tag Dem endelig lidt af min stakkels Førstefødte[1], de halve Klap skal da være Deres, ja Pibningen maa De faae som Tilgift. Naar De kun vil være en ædel ung Mand, saa faaer vi nok Stykket frem i Februar; Zinck har lovet mig strax at tage fat.

Deres
A.

ANDERSENS første Arbeide for Theatret,

Kiærlighed paa Nicolai Taarn

opførtes d. 25de April 1829. Det er en Farce, som for ikke Faa var til Forargelse, men dens Lystighed tiltalte de Unge,

---

[1] Kjærlighed paa Nicolai Taarn.

især Kammeraterne; dog drev den det ikke videre end til 3 Forestillinger. De to Linier:

»Her hun sidder tidt i Krogen,
Nynner mig en Sang af Bay,«

vakte Anstød hos RAHBEK. Dette sees af følgende Brev fra ham til min Fader, dateret Fredag Aften (1829).

»I Censuren over »Anonymus eller Jaordet«, hvor Balthasar Bang og Flere vare nævnte, har jeg paa ny expectoreret mig om den Uskik at nævne levende Medborgere til Latter paa Skuepladsen, og tildeels gjort det med Hensyn til BAY i den Andersenske Vaudeville. Jeg har ingen personlig Interesse for BAY, kjender ham ikke om han stod for mig, indrømmer at han egenlig ikke er nævnt til Vanære; men ikke at tale om, at efter min Overtydning man ikke bør give Medborgere til Priis for Latter paa en Kongelig Skueplads, vil jeg anmærke, at jeg troer det — maaskee endnu noget mere end klogt at hæmme denne Uskik i Fødselen, da det ellers i denne mundkaade Tid let kunde blive Hjemmel for Sottiser, vi ville bide os i Fingrene over[1]. Hvad kunde f. Ex. ikke skee med Navnet DANNEMAND? Jeg har havt i Sinde at bringe denne Sag ordenlig til Forhandling i et Directionsmøde, men efter at have her fremsat for dig mine Tanker i Vennevold, anseer jeg det overflødigt; er der noget i hvad jeg siger, vil du tage det *ad notam*; hvis ikke, vil vi ikke for at tjene *notarius publicus* bryde en Landse desangaaende. Og nu *valeat res ludicra.*«

Langt vigtigere var det Misgreb, at lade Md. WEXSCHALL udføre Ellens Parti. Jeg erindrer tydeligt, med hvilken — jeg

---

[1] Det er forresten pudsigt, ialfald for dem, der have kjendt Rahbeks Vane i denne Retning, at netop han bruger dette Udtryk for: komme til at ærgre os over.

tør næsten sige Modbydelighed man saae denne noble Kunstnerinde i denne Farce-Rolle, i hvilken hun, for at bruge HEIBERGS Udtryk, parodierede sig selv.

I M. L. E. pag. 85—86 giver A. en morsom Beskrivelse af sin Henrykkelse over Udfaldet. I denne Henrykkelse har han dog overhørt, at der var nogen Hyssen og endog et Par Piber[1].

Forøvrigt gav denne kaade Spøg Anledning til en alvorlig Indsigelse i Mdskr. f. L. 1ste Bind. Anmelderen (C. N. DAVID) paaviser »af sand Interesse for et sig forvildende Talent«, hvor lidet Forf. har Begreb om Betydningen af Parodi, og hvor langt han overskrider Grændsen for det Tilladelige. Han troer heller ikke, »at nogen anden Forf. har drevet sin Kaadhed saa vidt, at ville parodiere det erkjendte Gode for det samme Publicum og paa det samme Theater, hvor hiint er blevet modtaget med udeelt Bifald. Selv en agtværdig Individualitets tro Copieren kan vække Latter og more til Tid og Sted; men det viser kun liden Tænksomhed at prøve derpaa i Nærværelse af den Paagjældendes Nærbeslægtede.« Forresten indrømmer han, at Versificationen er let og flydende og at enkelte Sange ere vittige og lunefulde.

---

[1] Det maa formodenlig ogsaa betragtes som en Mishagsyttring, naar den Tids utrættelige Medarbeider i Adresse-Avisen, C. T. Hetting skriver:

»*Det Sande og det Skjønne*«. Saa staa kun paa din Grundvold fast du stærke Taarnmuur fra gamle Nikolai; dit Vægterchor ei bære Smitte ud fra Nutidens Digteraand, som fletter Eder i en Krands med Sangens de blidere Toner; — og sætter en Skranke for Dydens Moral: med Sværgen og Banden.«

An

Hr. Consulat-Secretair Ludolph Schley[1].

in

Libau.

19. Maii 1829.

. . . . Først nu er Jomfru Wulff færdig med at indstudere Ellens Rolle i mit Stykke[2], og netop i denne Aften spilles det — gid at De var her. Det løber vel neppe af uden nogen Urolighed; Oehlenschlægers Parti har et Horn i Siden paa Stykket og (vil) vist spille en lille Concert ved Slutningen, men Klappen bliver der dog meest af. Dag for Dag møder der mig flere smaa literære Sorger. En af Oehlenschlægers blinde Tilbedere, Professor Hjort i Sorø, der altid er traadt op for ham, og som arbeidede saaledes imod vor store Digter Baggesen, at han maatte forlade Danmark, og for nylig angreb Heiberg for hans Recension af »Væringerne«, har i en Afhandling over de danske Digtere nedrevet Fodreisen paa en meget plump Maade. Han taler om at bestemme en Digters Storhed og Vanskeligheden deri; »thi (, siger han,) tager man Hensyn til den Graadighed, hvormed hans Arbeide læses, eller paa Afsætningen, saa bliver Andersen større end Oehlenschlæger, Holberg, Evald og alle vore erkjendte store Digtere, idet hans *flaue Passiar* og *visnæsede Lapseri* ɔ: Fodreisen, hurtigere har oplevet et nyt Oplag, end nogen bekjendt dansk Digters.« Hvad synes Dem om disse to anførte

---

[1] L. Schley (formodenlig et Bekjendtskab fra Helsingør) var den Første, som oversatte Noget af Andersen i fremmede Sprog. Det synes endog, at det er hans Oversættelse af »det døende Barn«, der har foranlediget den første Offentliggjørelse af dette Digt i Kbhvns-Posten.

[2] Kjærlighed paa Nicolai-Taarn; Md. Wexschall havde nemlig afgivet denne Rolle efter første Forestilling.

Benævnelser; igrunden er dog Manden uartig mod det hele Publicum, der har moret sig ved min Bog. . . .

1829.

Kjære gode COLLIN. Flere Aftener i denne Uge har jeg villet plage Dem med en Visit men aldrig fundet Dem hjemme. Der var saamange smaa Ting jeg vilde tale med Dem om, og af store Sager: at faae Leilighed i en god Time at tale med Deres Fader om min Fremtid. Imorgen sees vi jo hos VIBORGS; jeg har faaet fri Adgang i Theatret for hele Saisonen 1829—30. Imorges skrev jeg et Digt, som jeg her vil dedicere Dem i dybeste Underdanighed.

Deres hengivne

A.

(Derefter følger Digtet: *Studenten.*)

1829.

. . . Her sender jeg Dem mine to sidste aandelige Børn; hvad synes De om dem?

Deres

A.

(Derefter følge Digtene: *Regnveir*
og: »Dette Barn har endnu intet Navn«, nemlig
I Himlen sidde Guds Engle smaa o. s. v.)

Odense 18. Julii 1829.

Kjære gode Collin.

Hjertelig Tak for den lille Visit De beærede mig med Aftenen før jeg reiste; De kan troe, at jeg ogsaa ret levende holder mig til Dem, da De vistnok er een af de der mene mig det ærligst. Søtouren var meget uheldig; vi fik en lille Storm og maatte arbeide gjennem sorte skumhvide Bølger. Fru B. meente at vi forliste, og jeg — ja De veed jo nok jeg intet Modsorgan har — jeg laae indsvøbt i en Sæk midt paa Dækket og stirrede med det blege Ansigt paa de graa Skyer, der ganske artigt udøste sig over os. Tilsidst fortalte Capitainen, at vi maatte blive paa Søen om Natten — en trøstelig Udsigt. Først næste Morgen kom vi til Koster, hvor alt var i Bevægelse for at modtage Kongen. Bønderne havde Krandse om Hattene og Officiersskjærf om Livet, sande Carricaturer. I Nærheden af Vordingborg havde jeg et lille Eventyr. Det regnede stærkt, halv gjennemblødt kom jeg til Huledals Mølle i en deilig romantisk Egn; Hovedbygningen antog jeg for en Kro og gik derind. Manden og Konen spiste og drak Punsch; jeg forlangte noget med, men bad dem give mig noget salt, ikke Ost som de selv spiste. De opvartede mig paa det Bedste, og først da jeg vilde betale fik jeg at vide det var et privat Huus. Fra Vordingborg kom jeg til Slagelse. (I Næstved er den første Gjæstgiver Viinhandler og boer paa Hjørnet af Kathechismusstrædet og Helligaandsgaden). Før jeg kom til Slagelse fik jeg en Skylregn, saa at Klæderne drapperede sig paa mig, saa ret alle mine skjønne Former kunde sees da jeg kjørte ind i Byen. Søndagaften kom jeg til Odense og opslog min Bopæl i det deilige Tolderlund. Man viser mig megen Opmærksomhed rundt om i Byen; jeg har været inviteret i de fleste bedste Huse; og da jeg forleden talte om at gjøre

Oldgranskeren VEDEL SIMONSEN, som boer ved Bogense[1], en Visit, kjørte man mig ud og hjem igjen. SIMONSEN tog særdeles vel imod mig; jeg var der to Dage og fik her de herligste Bidrag til min Roman[2], som jeg gav ham Planen af. Interesseret herfor lovede han mig skriftligt at tilmelde mig engang hver Maaned alt hvad han kunde finde angik denne Periode, især med Hensyn til Sæder, Skikke og Sagn, saa han vilde spare mig en heel Deel Uleilighed. Et heelt nyt Lys gik op for mig; hvad jeg alt har skrevet af Romanen skal kasseres. Jeg føler levende, at dette Værk vil give mig et Navn, ellers faaer jeg det aldrig. Med al Flid og Iver vil jeg beskæftige mig dermed, og faaer jeg det kun saaledes paa Papiret, som det lever i mig, saa er jeg tilfreds. Men der maa studeres meget, før om 3 Aar, seer jeg nok, bliver det Hele neppe færdigt. —

St. Knuds Marked her var ret broget. Rosenkilde gav en Aftenunderholdning aldeles uden Musik. 1) Supplicanten, Monolog-Vaudeville. 2) Hans Søren, Karakteer-Rolle af Vennernes Fest, i Costume. 3) Den fortvivlede Kasserer paa Rundetaarn, i Costume. 4) Declamatøren i Knibe, Scene af et utrykt Lystspil, i Costume. 5) (ulæseligt.) 6) Monolog-Scene og stor Arie, uden al Musik, af Rollen Bazile i Figaros Giftermaal. 7) Trops Morgensværmerier i Dyrehaven. Priserne 4 ℔, 3 ℔ og 2 ℔. Han var ellers misfornøiet med sig selv.

Men nu lev vel. Hils Alle. De kan troe, at jeg har samlet en Mængde Stof paa min Reise. Men af Vers er der ikke skrevet eet.

Deres inderlig hengivne

ANDERSEN.

---

[1] Paa Elvedgaard.

[2] Christian d. 2dens Dverg.

19. Oct. 1829.

Igaar gjennemlæste jeg hele SIBBERNS Psychologie, og da jeg iaftes kom i Seng gjennemtænkte jeg saaledes det læste, at jeg slet ikke kunde sove. Resultatet blev da dette medfølgende Digt, som jeg i Tankerne gjentog saa tidt for mig, til jeg nu i Morgenstunden har kunnet nedskrive det. I Nat syntes jeg det var mit *bedste Digt*, men nu jeg seer det ved Dagslyset, er jeg ikke saa ganske enig med mig selv. Vil De nu være Dommer. Er De af min natlige Mening, vil De da vise Deres Fader det; men synes De ikke engang saa godt om det som jeg ved Morgenlyset, vil De dog neppe finde det saa vandet, at De dog nok kan bruge det til Fidibus.

Deres hengivne

A.

(Dermed fulgte Digtet: *Dødsøieblikket.*)

1829.

Kjære COLLIN. Her har jeg lavet et lille Stykke Kage til Baronen[1]; vil De ikke skaffe mig det indsvøbt i Kjøbenhavnsposten næste Mandag; jeg vil naturligvis ikke gjerne, at man skal vide at Presenten er fra mig, maaskee De derfor skriver det af. o. s. v. De forstaaer mig nok!

Deres A.

---

[1] I den Tid opholdt sig i Kjøbenhavn to unge svenske Baroner, godmodige Mennesker, Stamgjæster hos Mini og bekjendte under Navnene: »den store og den lille Kagesluger«. Det var den lille Kagesluger, der agerede Recensent og nylig havde skrevet en Kritik over »Kjærlighed paa Nicolai Taarn«. — Om jeg efterkom Andersens Opfordring at faae dette ungdommelige Angreb indrykket i Bladet, erindrer jeg nu ikke. — Slutningsordet i Repliken har nogen Lighed med Recensentens Navn. —

Det medfølgende Manuscript lyder saaledes:

**Et Stykke Kage til den smaa xxx
for hans Ricochets mod Hr. Andersen.**

Saavidt jeg veed er De endnu ikke sluppet over Examen Artiums-Gjærdet og har paa Fælleden kunnet lære at staae for Skud som Hr. ANDERSEN; jeg tør derfor ikke give Dem min Glædes-Salve for Deres smukke Ricochet, men sender Dem istedetfor denne dette lille Stykke Kage som et Beviis paa min Beundring; jeg ønsker ret at det maa smage Dem, men slug det ikke for hurtigt.

At De har slidt et Par Støvler og nogle Dage af Deres Blomsterliv for at samle de enkelte Krudtkorn, er en Opoffrelse som jeg paaskjønner; men min Beundring har De vakt ved Deres ungdommelige Mod, idet De, efter flere Gange at være slaaet af Marken, ja selv af Hr. Y. Z.[1], en agtet Kritiker, at være truet med Riset, endogsaa tør skyde 14 drøie Skud.

Hr. ANDERSEN har indblandet Personligheder i sin Skrivelse mod Dem, han har kaldet Dem »en god skikkelig lille Fyr, der ikke selv har meent et ondt Ord med det Hele«. De har nu ogsaa til Gjengjeld sølet ham godt ind, ja viist hans Usandfærdighed selv i denne Yttring; ikke et Menneske der har hørt deres Skud vil mere troe ham naar han siger De er god og skikkelig.

I »Fodreisen« fortæller Hr. ANDERSEN os, at det er urigtigt at ligne de uvidende Recensenter med Cerberus, da dette Udyr har fire Been og tre Hoveder, men slige Recensenter have slet intet Hoved og aldrig meer end to *synlige* Been; men her kunde De atter vise hans Usandfærdighed, naar De kun fortalte, hvormange Hoveder, eller idetmindste Fremmedes Tanker, der have staaet bag Skjoldmærket xxx; og vil De ret

[1] C. N. David.

frappere Verden, saa siig nu selv Deres rette Navn, da vil man see hvem der staaer »*wie ein Nulchen.*«

En Beundrer af xxx.

Viborg 7. Juni 1830.

Kjære Collin.

Efter Aftale skriver jeg da her fra Jydernes ældste By; nu skal De høre alle mine fata. I Luften sprang Dampskibet rigtignok ikke, men det var en grausam Tour; først Tirsdagaften Kl. 6 kom vi til Aars efter mange pederpaarske Lidelser. Udenfor Helsingør havde jeg mit første Eventyr. Jeg sidder i al Uskyldighed og taler med en ung Officier og viser ham et Herresæde paa den svenske Kyst, der, som jeg havde hørt da jeg gik i Helsingørs Skole, var bygget for danske Penge, som en Svensker havde vundet i vort Tallotteri, men neppe er jeg ude med denne Historie før en Mand, der sad ved Siden, spurgte mig med lynende Øine, om han ikke maatte være paa hvilken Plads han vilde, om jeg vilde yppe Klammeri o. s. v.; jeg var som himmelfalden, og forsikkrede, at vi ikke havde talt om ham, men han svarede at han hørte godt, og fordi der altid taltes om ham i Kjøbenhavn, skulde vi ikke begynde her o. s. v. Jeg hørte siden, at det var en Maler S.[1] — Veiret blev værre; vi maatte søge ind under Sjellands Odde og faae Lods, som blev kuldseilet men kom igjen i Veiret; Siderne af Skibet knagede som naar man knuger en Kurv mellem Hænderne.

---

[1] Det var ham, der altid malede Vandfald, til hvilke, som man sagde, Studierne vare tagne i en Melkekjelder.

Om Aftenen Kl. 6 kom vi til Aarhuus. Her er Alt i Bevægelse for Kongens Ankomst; Fangerne have faaet reent Straa og DRAKENBERG en ny Ligskjorte. Jeg var inviteret 6 Steder men blev hos GULDBERG og ELMQVIST. Man viste mig saare megen Velvillie, kun synes jeg ikke om, at de skrev det selv i deres Avis, hvor godt de havde behandlet mig. — Poeten FR. SNEEDORF BIRCH har jeg lært at kjende; han var meget opmærksom, men jeg fandt ham for poetisk; det er stygt, naar man vil lade Poeten formeget stikke frem. Lev vel o. s. v.

Deres af Hjertet hengivne

ANDERSEN.

Odense 29. Juni 1830.

Kjære gode Collin.

Det har kun været daarligt Veir, men desmere har jeg faaet bestilt, læst næsten en heel Deel igjennem af EDDA og skrevet fire nye Digte. Jeg vilde gjerne see at samle en heel Cyclus, der kunde komme ud til Nytaar, og skjøndt forskjellige i Form og Aand, dog udgjøre Billeder fra min Sommer-Udflugt; et Navn finde vi vel nok dertil. Raad mig ellers hvad De synes, hvilket er bedst, enten at skrive paa Romanen (jeg har ikke rørt den her), eller tænke paa denne Poesi-Samling? To af disse fire Digte sender jeg Dem her til Flyveposten. Siig mig nu, hvad De og Bekjendtere synes om dem; det sidste er, som De seer, en Ubetydelighed, dog er jeg selv næsten mere for det end for hele Havfruiaden; hvad mon Heiberg siger? De maa da endelig hilse ham mange mange Gange fra mig; i Jylland var man meget interesseret for Striden med de tre

Professorer ved Lidenskabernes Academi[1] og alle Jyderne stode trofast paa HEIBERGS Parti, saa at man kan vente gode Hjelpetropper fra Kjærnen af Landet, dersom det engang kom til corporligt Haandgemæng.

Har De endnu intet hørt om min Ansøgning om Regentsen?[2] . . . Hvergang jeg seer noget ret smukt, ønsker jeg De var der med; thi jeg kan tænke, hvor tørt det er at sidde paa Hoienloft og læse til den gruelige Attestats, der kun har den ene lyse Side, at den ligger Forlovelse saa temmelig nær[3], hvis dette endda er saa rart som der snakkes om; men det gaaer nok med Kjærligheds Lyksalighed som med Spøgelser, alle tale derom, men i Grunden har ingen selv ret mærket dertil.

Deres o. s. v.

ANDERSEN.

Odense 3. Julii 1830.

Kjære Ven.

. . . Naar man er borte fra dem man holder af, da føler man først, hvor kjære de ere os. O jeg har tænkt saameget paa Dem og Deres. Ja nu føler jeg det ret levende, vi vil og skal altid blive gode Venner; om vi ikke i Ord sige Du, saa skal vi det dog i Hjertet, og De skal nok faae Glæde af mig! Der ere mange unge Mennesker, der komme mig ret hjerteligt imøde, men jeg forlanger noget mere end Godmodighed og

---

[1] I Sorø.

[2] Denne Ansøgning var uden Resultat.

[3] Et Ordspil, sigtende til Chr. Bierrings Vaudeville: »Attestats og Forlovelse.«

Kjærlighed, jeg maa ogsaa have Respect for den jeg ret skal elske og klynge mig til, jeg vil heller have han skal staae over mig i meget end under mig. Gid vi engang i nogle Maaneder kunde komme til at leve ret sammen, flagre ud i den brogede Verden, men — nu flagrer De ikke meer, De har alt fundet Stade. —[1]

Hos INGEMANNS befandt jeg mig saare vel; der er det herligste Forhold mellem ham og Konen, intet sygeligt, intet sentimentalt. Vi gjorde en Fodtour til Digteren BREDAL. Han saae meget charakteristisk ud, ganske bondeklædt, store Fiskerstøvler paa, Skjæget var ikke raget i flere Dage, saa han lignede en Vildmand. Han havde Bogen til Dem istand[1]. — I Slagelse var den Werlighske Trup; jeg fik mange Taksigelser for den Fortjeneste de havde faaet ved mit Stykke: »Kjærlighed paa Nikolai Taarn«; det og »Elverhøi« — mirabile dictu — vare de to Trækstykker. — Om Aftenen da jeg kom ind i mit Værelse i Slagelse kom jeg uvilkaarlig til at synge; pludselig lød en qvindelig Stemme i Sideværelset: »Der er i Himlen en Dreng saa smuk« — jeg blev ganske taus; det var det Werlighske Selskabs første Elskerinde, der vilde synge en Duet med den unge Digter; jeg kom til at tænke paa Fru MEISLINGS Forelæsninger over Qvindekjønnet og tog Nøglen af min Dør, for at Ingen skulde komme ind til mig. — Her i Odense føler jeg mig i et meget daarligt Humeur; alle Barndoms-Erindringer, enhver Plet virker mørkt ind paa mig. Det er mig som om jeg var død og var nu vendt tilbage igjen til et Sted, hvor jeg i en ganske anden Skikkelse havde levet og tumlet mig, jeg har en Uro paa mig, en Længsel efter Sjælland; jeg kan selv ikke forklare det. Alle mine Venner dér staae i et underligt

---

[1] Her tager han feil.

[1] 1ste Deel af »Dramatiske Scener«, i hvilken Bredal havde skrevet et Vers til mig.

poetisk Lys, og her i Fyen holder man dog saameget af mig, smigrer for meget; jeg er dog et løierligt Væsen! — men dette hører til for at være Digter. Een Ting vil jeg ellers af Hjertet bede Dem om, naar De skriver, da — ja det klinger underligt — men vær ikke for alvorlig, moraliser ikke for mig (jeg kan ikke ret finde Ordet derfor), men der har enkelte Gange i Deres Breve været noget — noget Solidt, noget om Fremtid etc. etc., der saa meget har forstemt mig, og jeg kan ved Gud ikke taale det, ikke taale det nu; vær mig min kjære gode EDVARD, som De enkelte Øieblikke er mig det! Just fordi jeg saa inderlig holder af Dem, just derfor veier jeg ethvert af Deres Ord — og et skrevet Ord kan man tidt ansee for mørkere end det er, og der ligger jo mange Dage imellem, før man i et nyt Brev kan komme til Forklaring. Nu lev vel bedste Ven.

Deres

ANDERSEN.

Odense 7. Julii 1830.

Kjære bedste Collin.

Hjertelig Tak for Deres venlige Brev; jeg anede at De vilde glæde mig dermed. Det fornøier mig saa meget gjennem de døde Bogstaver at kunne tale med Dem, og min Brevdue vil aldrig glemme een Gang om Ugen at flyve over til Deres lille Fuglerede bag de grønne Grene (jeg mener Træet i Gaarden). Her paa IVERSENS smukke Landsted begynder ret min poetiske Mølle at gaae, hver Dag faaer jeg et Digt færdigt, saa at det bliver nu bestemt, at jeg til Nytaar vil udgive en *»poetisk Jydepotte for 1831«;* hvad synes De om denne Titel? Er den ikke god? I et lille Drama i samme vil jeg lade Scenen foregaae paa den jydske Hede, hvor Macbeths Hexe danse om en

stor Jydepotte, hvori de komme alle de Stumper af Stykker hvori de Helte er der skal spille Farcen, og synge saa deres »bouble, bouble«, medens Dampen lægger sig over Heden og danner et Theater, hvor man seer Stykket. Forstaaer De mig? Nei! — ja saa maa det være dermed til vi sees. . . .

Deres o. s. v.

ANDERSEN.

Hofmansgave 11. Julii 1830.

Kjære bedste Collin.

. . . Tak for Deres kjære Brev; men Slutningen af Brevet bedrøvede mig, ikke for den Persons ildemeente Dom, men fordi Deres kjære Fader selv ikke troer at forstaae mig i denne Henseende. Kjære gode COLLIN, De er min eneste sande Ven; gid jeg dog ret tydeligt kunde give Dem en Idee om mit Indre. Kan De virkelig troe, at jeg nogensinde tænker mig liig OEHLENSCHLÆGER; nei, saavist som jeg ønsker Guds Bistand i al min Virken, veed jeg ikke med mig selv, at jeg nogensinde har troet det, mindre at kunne ville yttre det. Den Person der, som De siger, udlod sig med saamegen Agtelse og Venskab om mig, har ikke meent mig det godt. Siig mig hvem det var, jeg skal aldrig røbe at jeg veed det, maaskee kan jeg da sige Dem Kilden, hvorfra Sligt kommer. Der er neppe Nogen der mere føler sine Feil og Mangler end jeg selv; tro mig, Egoisme er neppe det rigtige Udtryk for mine Svagheder. For ret at vise Dem min høieste Egoisme i al sin Nøgenhed, vil jeg sige Dem mine forfængeligste Ideer, men som jeg aldrig i Alvor nogensinde har yttret for Nogen; jeg troer, at jeg blandt *de unge Poeter* er den, der for Øieblikket tør love meest, at

jeg med Guds Hjælp ved ydre Omstændigheder vil kunne komme til at indtage en Plads mellem de gode Digtere, men vil staae *dybt*[1] under OEHLENSCHLÆGER og langt fra INGEMANN; — dette er mit oprigtige Skriftemaal. Enhver som ret kjender mig vil ikke kunne finde mere som den høieste Egoisme hos mig, end hvad jeg her siger Dem, og det vil dog kun være i Spøg at Sligt kommer til Yttring; lad saa de andre Personer tale »venskabeligt« ilde om mig, der kommer vel engang en Tid at vi alle, Venner og Uvenner, komme bedre til at forstaae hinanden. Lov mig nu, at De i Deres næste Brev vil tale lidt mere om denne Materie, og usigeligt vil det glæde mig, naar jeg da bliver overbeviist om, at Deres *Fader* og *De* forstaar mig; lov mig det og skriv snart, ret snart, det glæder mig saa meget.

Deres altid hengivne Ven
ANDERSEN.

Mit Brev af 22. Julii 1830 (Trykt Samling Nr. 31) er Svaret paa foranstaaende.

E. C.

Odense 28. Julii 1830.

Kjære bedste Collin.

Kunde De blot føle, med hvilken Længsel jeg hver Postdag lader høre om der er Brev fra Dem da vilde De indsee hvor kjær De er mig. Med Begjærlighed sluger jeg hvert Brev, om det endogsaa tidt smager noget som Medicin, men Medicinen hjelper jo den Syge, og naar en Ven rækker den,

[1] Dette Ord er understreget 4 Gange.

saa tager man den med mere Taknemmelighed. Vær ogsaa overtydet om, at jeg selv føler mange af mine Feil og Svagheder, men paa een Gang at rette dem er mig umuligt; dog troer jeg i det sidste Aar at have forandret mig meget til det Bedre, eller hvad Verden nu kalder det, er blevet poleret mere af; havde De lagt Mærke til mig for nogle Aar tilbage, vilde De vist bedre kunne see Forandringen; spørg kun Fru WULFF. Da jeg nu alt jo hører lidt til Offentligheden, er det naturligt, at der lægges noget Mærke til mig, og mine Svagheder pilles frem, man danner sig et Begreb af de løse Træk man opsnapper, uden at disse Dele dog udgjøre det rette Hele. Jeg finder det naturligt, at man udpeger mine Feil, Ingen gaar fri; jeg kjender ikke eet Menneske, undtagen jeg har hørt noget ondt om det; min Feil bliver nu at jeg skal tænke for meget paa mit Værd som Digter og altid at bringe mig og mine Digte paa Bane; men tro mig kjære COLLIN, kunde jeg ganske afvænne mig med denne Feil, fik Verden dog snart opdaget en anden hos mig, jeg veed ikke hvilken, som de ligesaa stærkt vilde bebreide mig. At jeg dog ikke besidder denne omtalte Feil i den høie Grad man vil tillægge mig, har vi før omhandlet, og jeg troer at De dog har noget Blik i mit Hjerte; at jeg ellers ofte og gjerne kommer frem med mine Digte, er en Feil jeg endnu har; men mon jeg ikke tør skrive den paa min Godmodigheds Regning? Tilgiv at jeg siger min Godmodighed, men den siger jo Alle jeg har, og jeg troer det. Eller har ikke ethvert ungt Menneske Lyst til at behage? Med min Skjønhed vil det ikke lykkes, og jeg tyer altsaa til hvad andet jeg har. Mon Feilen er saa stor naar man ret beseer den? Men jeg kan jo ikke forlange, at alle Mennesker skal see saa dybt naar De bedømme mig, jeg gjør det jo heller ikke altid med dem. At det ikke er Stolthed hos mig, at jeg ofte ikke tager Notits af Nogens Mening om mine Digte, er De vistnok forvisset om, og vilde være det desmere, naar De kunde

høre de yderst modsigende Domme jeg hører af dannede ja saakaldte aandrige Mænd; skulde jeg f. Ex. gjøre de Forandringer man som oftest raader mig, blev der aldeles intet af mit, men noget saare hverdags tilbage. Pas ellers paa! Der vil nok komme en Tid, De vil finde mig langt bedre end nu, forstaa mig ret: have aflagt endnu mere af det som dog i Grunden er Feil hos Andre, men som efter Verdensindretningen og Alles Svagheder maa gjelde for mine. Kun at jeg nu veed, at De og Deres Fader forstaae mit bedre Jeg. Siig mig, naar De skriver, hvad han i Grunden troer om mig, om hans og Deres Idee er nu den samme. De kan ikke troe hvad Priis jeg sætter paa det og hvad hans gode Tanker om mig baade fra Aandens og Hjertets Side ere mig vigtige, ikke af den lave Grund at jeg troer det politisk at besidde hans Interesse, som De vel ikke troer om mig, men fordi jeg af Hjertet betragter ham som en Fader, for Alt hvad han har gjort for mig, fordi han er mig det eneste faste Punkt jeg holder mig til i Menneskevrimlen. — Det bedrøvede mig inderligt, at De endnu med nogen Bitterhed erindrer hiin Aften hos B.[1]; lad denne Misforstaaelse være glemt, Feilen var jo min, at jeg ikke fattede Deres Venskab.

De vil ikke sige mig Dens Navn der »venskabeligt« talte ondt om mig? Nu, De bør det heller ikke; der er meget der ikke er godt for os at vide, maaskee vilde jeg bedrøves mere; thi næsten troer jeg det er en Person, jeg engang med min hele Sjæl hang ved. Jeg har jo næsten fra min Barndom staaet ene, og Hjertet er dog i vor Alder skabt til Medfølelse. Den omtalte Person troede jeg meest at harmonere med, men har siden mærket at jeg tog feil.

Vær overtydet om, jeg vil giøre Alt hvad jeg kan for at betage Folk Grunden til deres Snak. Eet Skridt troer jeg alt

---

[1] cfr: M. L. E. Pag. 110-11. Samling af Breve til H. C. Andersen. S. 80-81.

at have gjort, skjøndt rigtignok lidet, men jeg haaber at De bifalder det. Paa Mandag vil det dramatiske Selskab her i Byen give indbyrdes en Aftenunderholdning, hvortil FOERSOM bidrager. Forleden kom de to Directeurer til mig og bad mig saare meget om at hjelpe dem, blot sige et eneste af mine Digte. De kan troe at det var haardt at staae imod, og i Grunden, thi jeg vil være ærlig, vilde jeg ogsaa nok — atter en daarlig Forfængelighed! Men Deres Brev bestemte mig til ganske at nægte det. Jeg havde virkelig en haard Kamp med mig selv, og man anvendte Alt for at bevæge mig og er nu vred for det. Siig mig nu, om jeg har handlet efter Deres Ønske. GULDBERG fandt at jeg havde baaret mig ret ad, skjøndt hans Grunde vare altfor smigrende til at jeg vil anføre dem.

Hos VEDEL-SIMONSEN, som næsten synes at have fattet Venskab for mig, har jeg — ved at søge efter Sagn fra Grevens Feide, som jeg kun træffer faa af — fundet en heel Guldgrube til en Roman, der ligger vor Tid ganske nær, og hvor Begivenheden selv staaer som et underligt broget Drømmebillede fra min Barndom og hvor alle Kilder ere mig aabnede, nemlig Spaniernes Ophold i Fyen; hvem veed hvad der kan blive deraf, jeg vil dog overveie Sagerne.

Deres o. s. v.

ANDERSEN.

Svendborg 5. August 1830.

. . . Hernede lever ellers en gammel Degn (OEHLENSCHLÆGER har omtalt ham i sin Langelandsreise), han skal have raabt »stop«, istedetfor at sige »Amen«; han har nemlig i sin

Ungdom været Sømand. — Han er meget vred paa OEHLENSCHLÆGER og skal have truet med at han nok skulde snakke med ham, for han skulde ikke gjøre Nar af Folk.

Faaborg 9. August.

. . . Jeg glæder mig til at gjøre MOLBECHS Bekjendtskab; men at han interesserer sig formeget for mig, det var ikke en Skrivefeil hos Dem, men en Spøg; thi det mener De ikke. Husk paa, at hvem jeg ret holder af, dens Ord veier jeg, og især de overstrøgne, thi det er som oftest dem, der falde lige af Hjertet i Pennen. Tak for Deres Tilfredshed angaaende Comediespillet, og vær vis paa, at jeg altid vil det rigtigste, men jeg har ikke altid Kraft nok til at gjøre det; men det kommer vel nok, ikke sandt?

Jydepotten skal altsaa døbes om?[1]

Deres o. s. v.

ANDERSEN.

Odense 18. August 1830.

. . . Seer De, at jeg med 100 Rdl. gjorde Touren i disse 3 Maaneder; jeg har 17 Rdl. tilbage, men deraf gaae 10 Rdl. til

---

[1] *Phantasier og Skizzer*, som udkom paa hans eget Forlag. Paa en Subscriptionsplan, som jeg har, har han skrevet: Anbefales Hr. Fuldmægtig Jastraus Interesse, thi endnu har jeg kun 1 Subscribent fra min Fødeby, hvorimod de andre Byer ret tage sig af mine Arbeider. (Af »Agnete« blev dog solgt 16 Expl. i Odense, deraf 14 gjennem Guldberg.)

Posten. Det bliver derfor bedst, om De vilde faae en 10 Rdl. hos Deres Fader til mig og sende dem med første Pakkepost, thi den gaaer kun een Gang om Ugen. —

Da dette Brev muligt er det sidste fra Odense, saa lad det ikke undre Dem, at jeg repeterer hvad jeg før har sagt, at De er den Eneste jeg anseer for min Ven og at jeg af mit ganske Hjerte hænger fast ved Dem; derfor stød mig aldrig bort. — Dog jeg bliver for sentimental.

Deres o. s. v.

ANDERSEN.

Paa denne Tid skrev ANDERSEN flere mindre Digte som optoges i Kjøbenhavns flyvende Post. HEIBERG skriver i den Anledning til ham:

»Kjære ANDERSEN. Tak for Deres Brev og det Tilsendte. Ogsaa jeg er af den Mening, at det lille Digt: »Digteren og Amor« er noget af det Bedste De har skrevet. Saavel dette som det følgende (ogsaa et smukt) Digt skulle paa Fredag komme i Flyveposten. Jeg gratulerer til *Omvendelsen,* og ønsker at den maa have god Fremgang. Ikke for at slaae Dem fra Poesien, hvortil De har et decideret Talent, men tvertimod for endnu inderligere at hengive Dem til den, gjør De vel i at lade den hvile engang imellem, og imidlertid ved Studering berige Dem med Stof. Hvor jeg ved Raad eller Daad kan være Dem til Nytte, skal det stedse være mig en sand Fornøielse.

17. Novbr. 1830. Deres

J. L. HEIBERG.

Den 20. Febr. 1831 indsendte ANDERSEN til Theatret Operaen

Bruden fra Lammermoor.

Herom siges i Censuren:

Uagtet Forf. kan siges at have laant hver eneste Scene, Situation og Charakteer hos den berømte engelske Romandigter, kan det ikke nægtes, at han deri har lagt Talent for Dagen, at der er Poesie i hans Sange, og at han har vidst at forene de meest fremtrædende Momenter til et Heelt, som unægtelig er meer episk end dramatisk, men har nok af det Sidste for et Syngespil. Der er desuden gjort meget for Effecten. Om det ikke for den nærværende Smag vil blive for alvorligt, er et andet Spørgsmaal.

M.

Stykket blev antaget.

CHR. WILSTER derimod bedømmer Stykket strængt, som ligefrem udskrevet af W. SCOTT, og især paa Grund af, at A. har kaldt det originalt og ubetænksomt henviist til OEHLENSCHLÆGERS Behandling af Aladdin.

Hamborg. Maii 1831.
(Paa Reisen til Hartzen.)

Kjære Collin.

Her kommer altsaa min første Brevdue. Det var da et mageløst deiligt Veir paa Søen, Havblik hele Tiden. Men sove kunde jeg ikke. Paa hver Side af Skibet er der en lang Køie, der gjelder for tre; da jeg lange Menneske nu laae i Midten, bad den Ene om jeg vilde tage Benene til mig, den Anden at tage Hovedet, kort, de ønskede jeg ikke var andet end bar Mave.

De har vistnok følt, hvorledes mit Humeur har været i

denne Vinter; to Gange har jeg været paa Veie til at betroe Dem Grunden til min Smerte — ja, jeg kan ikke gjøre ved det — jeg blev dog skræmmet derfra, jeg frygtede for, at De maaskee ikke vilde optage det saaledes som det er. Tro ikke at Gjengangerbrevene eller Recensenters Strænghed har nedkuet mig; vil Vorherre at jeg skal blive hvad jeg troer mig bestemt til, en sand Digter, saa maa selv disse bidrage dertil, jeg frygter ikke. Jeg har fatalistisk Tro paa Forsynet, skjøndt jeg sjeldent yttrer det. Af alle Mennesker er De den, jeg i enhver Henseende betragter som min rette Ven; vær mig altid det, kjære COLLIN, jeg trænger virkelig til et aabent Hjerte; men min Ven, den jeg kan elske som saadan, maa ogsaa have Aand, jeg maa i denne Henseende kunne agte ham, og det mangle igrunden de faa Andre jeg holder af; kun De er den Jenvaldrende, jeg ret kan føle mig bunden til.

Nu veed jeg ikke meer at skrive om. Lev derfor vel min egen trofaste EDVARD. Hold bestandig som nu af mig, ellers vil jeg føle mig saa ulykkelig. Imorgen seiler jeg over Elben ud i den vide Verden, men mine Tanker ere hjemme i det gamle Huus paa Hjørnet.

Hvor er det tungt at være ene.

Deres broderlige

ANDERSEN.

fortsat fra Brunsvig. 23. Maii.

. . . Vor NIELSEN har ellers her spillet Correggio og i Kabale und Liebe, men er ganske faldet igjennem; man sagde om ham, at han havde ingen Ild, at han var en sand Hollænder — naa, det skulde han have hørt. OEHLENSCHLÆGER og INGEMANN kjendte Alle, HEIBERG har Ingen Idee om. Jeg har ellers anbefalet dem Elverhøi.

A.

Berlin 11. Junii.

... Iaftes kom jeg hertil og strax idag opsøgte jeg FREUND, hvor jeg til min store Glæde fandt Deres kjære, kjære Brev; — Nei, jeg misforstaaer Dem ikke, jeg kan ikke engang blive bedrøvet, saa ærligt De udfolder Deres Hjerte for mig; gid jeg havde Deres Charakteer, Deres hele Jeg. O jeg føler nok, hvormeget jeg i mange Henseender staar under Dem; men vær mig altid hvad De nu er, min *sande,* maaskee ærligste Ven; jeg trænger virkelig dertil. Jeg vil ingen Hemmeligheder have for Dem. Ja, jeg har den hele Vinter været ret sjælesyg, mine Digte kan sige Dem Grunden. Jeg har vistnok været altfor aabenmundet med Følelser, som Verden, og *meest hos mig,* vil udlee. Mit forrige Lune faaer jeg aldrig, men jeg har vundet en Ligegyldighed for Verden, som vist vil hjelpe paa min Charakteers Svaghed. De vil føle med mig og finde, at Livet vistnok har tumlet mig lidt for slemt. En rig, smuk, aandrig Pige, der føler det samme for mig som jeg for hende, lærte jeg at kjende — hun var forlovet med en Anden, og Forholdene bød hende at ægte ham. Hun blev gift kort før jeg reiste; nogle Ord ere de eneste jeg har fra hende; hun beder mig søsterligt, at glemme Alt. Derfor var det jeg vilde bort, maatte bort; o jeg har grædt som et Barn. Det var jo uklogt af mig fattige Menneske at blive forelsket. Vel havde hun Formue nok for os begge, men saa havde Folk dog sagt, det var en Speculation, og det vilde have saaret mig dybt. Gud har saa forunderligt ledet Alt for mig, ogsaa dette maa lede til noget Godt, troer jeg, men hvilket — veed jeg ikke. Jeg føler nu en Tomhed i min hele Sjæl, der gjør mig kold og ligegyldig; o kjære, kjære EDVARD, jeg ønsker i Grunden at jeg maatte døe; hvad stort eller godt bliver der vel for mig i Verden at gjøre; Men ikke mere, De skriver mig jo endnu en Gang til? ...

Deres Ven

ANDERSEN.

Kjøbenhavn 18. Julii 1831.

. . . De har jo tænkt paa mig, ikke sandt? Ret ofte længes jeg efter Dem; saaledes kan De ikke tænke paa mig, det ligger nu i vor forskjellige Natur; men gid jeg dog havde Dem. Min Laterna magica ɔ: min Reise skriver jeg raskt paa; men heraf kan jeg kun meddele enkelte af de lyriske Stykker. Her har De en Stump: . . . Bogen vil blive saa stor som Fodreisen, maaskee lidt større. Nu maa De raade og hjelpe mig lidt, hvordan bære vi os ad med dette Opus. Det er kjedeligt at samle Subscribenter, og sine Venner maa man heller ikke alletider plage: Jeg vilde derfor, at denne skulde have en Forlægger, men hvem? Hvormeget skal jeg have for Arket? Hvorledes skal jeg tale om det? Skal Reitzel eller Printzlau denne Gang lyksaliggjøres? Hvad, hvordan og hvorledes? Det er kjedeligt, at jeg ikke ret selv kan snakke for mine Sager. Det er ogsaa mit Ønske og min bestemte Villie at faae den oversat paa Tydsk, selv om jeg intet faaer derfor. Kan De maaskee ogsaa give gode Raad i den Henseende? Nu er der da nedsat en Commission, der skal bedømme Musiken af de unge Componister; den bestaaer af Weyse, Siboni, Schall og Zinck. Directionen vil have een til og har foreslaaet Bay — hvad synes De? Men de andre synes ikke om ham; det bliver, troer man, Hartmann. Bredahl er i anden Act[1], den første har været under Censur og vundet meget Bifald, kun siger Siboni, at den ikke er »erhaben«, men »niedlich, ein Stück wie das Schloss Montenero«; men det er jeg fornøiet med.

Deres Ven

Andersen.

---

[1] Af Bruden fra Lammermoor.

Kbhvn. 20. Aug. 1831.

Den lille VIGGO[1] bliver Dag for Dag smukkere, jeg elsker den Unge, som det var min egen, og han vil ogsaa uhyre gjerne være hos mig. Det er den deiligste Dreng jeg kjender; var jeg Maler, tog jeg ham strax til Ideal. — I min Vaudeville *Skibet* bliver NIELSEN »EDVARD HÜGEL«[2]; STAGE kan ikke synge, altsaa maa De undskylde, at han ikke præsenterer dette elskværdige Menneske. — Hvor jeg ellers ret længes efter at tale hjerteligt med Dem, ene, oppe paa det poetiske Kammer; men see saa ikke saa alvorlig ud — saa, ja hvad skal jeg kalde det, saa uhyre fornuftig ud, som De sommetider har gjort, hvorved jeg som en Fjerbold er fløiet fra Dem og da har skrevet mangt et mørkt, bittert Digt. Tre Stykker faaer jeg da i denne Vinter paa Theatret; gjøre de Lykke, kommer jeg jo ret i Mode, og De faaer da lidt Ære af Deres poetiske Ven.

Fredag Aften, 26 August. Tak kjære Ven for Deres venlige Linier; ihvor lidet der stod i dem, vare de dog Balsam i min pinte Sjæl. Jeg har i disse Dage saa mange Plager, saa mange Ting der sætte mig i et daarligt Lune, at jeg gjerne suger Honning af den mindste Blomst. Min Vaudeville skal spilles om 14 Dage, og det er denne man er færdig at jage mig ud af mit gode Skind med. De gjøre mig gal! Der har været en heel Kamp i Directionen om at døbe den om, de tør ikke kalde den »Quarantainen«, det er forargeligt, MOLBECH er saa gnaven, saa urimelig, og de Andre — ere slet ingen Ting. Han har ogsaa gaaet her og omkalfatret Stykket, sat noget ind i og det endog Polemik, Noget imod BAGGESENS Sønner og BOYE i Anledning af BAGGESENS

---

[1] Nu Contoirchef i Livrente-Anstalten.

[2] En Opmærksomhed mod mig: *Collis,* en Høi.

E. C.

Værker. Jeg har da slettet det Hele ud, jeg tænker, han nu bliver vred derfor. — Idag har der staaet Noget om mine »Phantasier og Skizzer« i Maanedsskrift for Literatur. Recensenten erkjender mit *Talent* som Digter, vil derfor ikke recensere, kun udpege to Feil; den ene er hele Grammatica-en (hvori Manden kan have Ret), det andet Digtet: »Hvad jeg elsker«, hvor han mener mit Hjerte ikke kan »omfatte saamange Følelser?« Det er Sludder! Alle vil de opdrage mig, mine Feil er det kun de udpege. Ingen ret Opmuntring møder mig fra denne Kant. I mine sidste Digte er Grundtonen ikke min egen men HEINES: gid de havde Ret! Men aldrig har jeg sunget meer ud af Hjertet end her. Om 14 Dage komme mine Skyggebilleder ud, saa skal jeg atter staae Skoleret; deres Haandfuld Virak bryder jeg mig ikke om. Der ere vist tusende Feil i denne nye Bog! orthographiske Feil. Gud bevares! Jeg har selv læst Correcturen, Bogtrykkeren har ikke rettet alt efter denne, det skal *De* faae at see. O kjære Ven, jeg er slet ikke lykkelig, jeg tager mig maaskee Alt for nær; men mit hele Indre, mit Liv selv er blevet rystet for stærkt, til at det ikke skulde komme i Bevægelse ved ethvert nyt Stød. Hvad jeg *bør* glemme, kan jeg dog ikke, jeg trænger ret til Trøst — skriv mig et venligt Brev, et ret ud af Deres *Hjerte;* De holder jo af mig; herhjemme er der næsten Ingen jeg kan finde Trøst hos, jeg maa endogsaa skabe mig lystig, jeg kan jo ikke udvikle dem enhver Grund til min Bedrøvelse.

Men her er ikke Plads mere; der var dog saa meget at sige. Lev vel.

Deres

ANDERSEN.

---

2. Sept. 1831.

. . . Jeg sidder just med en Correctur; hvad denne angaaer kan De være saa temmelig rolig (jeg hørte af Deres Fader idag, at De havde yttret nogen Forskrækkelse). Min Vaudeville har MOLBECH døbt om til: »Kapitainen fra Smyrna«. Hvad synes Dem? Jeg har nu taget mig den ærbødige Frihed at slaae en Streg derover og kaldt den *Skibet*. Det er en kjedelig Titel nok, men de skal da ikke have deres Villie i Alt; Enhver vil da føle og see, at det maatte kaldes: »Quarantainen«. — I denne Uge har jeg i Sinde at tage fat paa en ny Tragoedie; De skal næste Gang høre meer om den.

Deres

ANDERSEN.

Kbhvn. 2. Novbr. 1831.

Min inderlig kjære Edvard.

Idag er det Deres Fødselsdag! Jeg har tænkt saa meget derpaa, men jeg kan dog ikke gjøre Dem nogen ret Glæde, hvor gjerne jeg vilde. Skrive Dem et Vers er i Grunden Narrestreger, hvad skulde det kunne fornøie Dem? Nei, jeg vil ligefrem sige Dem, at jeg holder saa inderlig meget af dem, maaskee mere end De troer; med min hele Sjæl hænger jeg ved Dem, gid De ret kunde føle det, gid De kunde have Fortrolighed til mig, broderlig Fortrolighed; frygt ikke, at jeg er aabenmundet uden med mine egne Sager. Gid jeg ret kunde lade Dem læse i mit Hjerte, vinde Dem paa denne Dag ret for mig. Hvorofte har jeg ikke, siden De kom hjem, med det meest broderlige Sindelag villet nærme mig Dem, men — jeg veed ikke selv, naar De ikke gjør Begyndelsen, kan jeg ikke. De har saaledes ikke sagt mig et Ord om hvad jeg saa inderlig gjerne vilde have talt med Dem om, hvad jeg kun i et Brev har turdet betroe Dem

af, hvad der af Alt griber meest ind i mit Liv; eller bør og kan vi ikke tale derom? De skrev engang, da jeg blev *for* fortrolig, at de Mennesker, der vilde sige Du til Dem, fik De en uforklarlig kold Følelse imod. De veed det var et Hjertes Udbrud af mig, et længe næret Ønske; at jeg kom frem med det, kan dog ikke have gjort, at De nu føler noget hos Dem, der gjør, at De ikke kan møde mig saaledes som jeg vilde. Siig mig det kun. Jeg har slet intet i Verden mit Hjerte nu ret hæfter sig til, selv Poesien er mig ikke saa kjær og hellig for sin egen Skyld, som den burde være mig. De kan maaskee forsone mig noget med Verden. Vær altid min Ven! føl hvor inderlig jeg holder af Dem, Ingen kan paa denne Dag bede vor Herre varmere for Dem end jeg. Kunde jeg bare sige Dem Alt, Gud velsigne Dem, kjære, kjære COLLIN.

ANDERSEN.

I Aaret 1831 var udkommet:

Phantasier og Skizzer.

Denne Samling fandt en velvillig Anmelder, der fremhæver ANDERSENS jydske Naturskildringer som Mønstre paa malende Poesi, men tillige advarer ham mod en vilkaarlig og regelløs Sammensætning af det Heterogene. Et Digt, siges der, som »Hvad jeg elsker« kan ikke være udstrømmet af en sand og naturlig Stemning, naar Digteren i eet Aandedræt viser barnlig Tilfredshed med Livets Goder, Længsel efter Evighedens Fred og letfærdig Spot over sine Ulykker. (Her henvises til HEINE, »der har optaget Frækheden som en piqvant Bestanddeel i den lyriske Digtekunst.«) Og som et Exempel paa, hvor virkningsløst et Phantasispil bliver ved ubegrændset Vilkaarlighed, nævnes »den skjønne Grammatica«, hvor Forf: ikke har villet udtrykke nogen Idee, men hans Indbildningskraft blot er sat i svag Bevægelse af grammatiske Ord, hvis Begreber han har

havt for lidt Forstand paa, til at kunne fastholde og personificere dem i anskuelige Carricaturer.

I samme Aar udkom:

Skyggebilleder af en Reise til Hartzen.

Ogsaa her finder Kritiken den omtalte Mangel paa Eenhed og Selvstændighed, der bringer A. til altfor hastigt at anfage et udvortes Indtryk, et opstaaet Lune i Sindet, for en virkelig og væsenlig Sjælstilstand; og idet han ofte forvirrer saadanne øieblikkelige Stemninger med det Objectives mere varige Indtryk og Billeder, frembringer han denne Leg med poetiske Følelser. »I dette Arbeide af den med Digterens Blik og Talent begavede unge Mand gjenkjendes den samme lette, letsindige, urolige og ustadige, omflagrende men dog godmodige og trohjertige Aand, der elsker Lune og har nok af Følelsens men ikke af Forstandens Deel i den poetiske Humor; der har mere Indfald end Vittighed, for megen Klogskab paa Verdensforholdene til at være naiv, for lidt til at være ironisk. Aphoristisk Lune og epigrammatisk Ironi trætter ligesaa vel som Moral i Sententser eller Anekdotsamlinger i tykke Bind. Hans Billeder ere brogede og mangfoldige nok; men Phantasien flagrer for meget, og Tanken er en altfor sjelden Giæst.«

Ogsaa denne Anmeldelse slutter med alle Kritikeres præterea censeo: »Naar vil dog en saa frugtbar og allerede i sit Fædreland saa bekjendt Forfatter lære at skrive sit Modersmaal rigtigt? Naar vil han ophøre med at skrive hastigere end han tænker, og at lade trykke lige saa hurtigt som han skriver.«

Denne Anmeldelse er af C. Molbech.

Sibbern var misfornøiet med disse Anmeldelser. I et omtrent samtidigt Brev til Ingemann bebreider han Kritikerne, »at de ikke forstaae sig paa at udfinde Andersens *eiendommelige Livsthema,* eiheller paa at styrke denne Forfatters Sjæl ved at

glæde den ved en Berømmelse, der kunde bringe ham til en mere intensiv Følelse af sit inderste Væsen.«

INGEMANN skriver til ham om denne Bog: Tak for al det i Bogen, hvor Digteren har levet i Ideen, uden at *tænke paa sig selv* eller paa sin Forfatterære eller sine Recensenter. Kun naar vi kan glemme os selv over Poesien ere vi rigtige Digtere, og kun hvor Poesien ligesom af sig selv kommer til os, kan det lykkes os at faae fat paa den; hvor vi vil jage efter den, slaaer den os med Psychevingen og flygter.«

Endelig udkom i 1831, Vaudevillen **Skibet.**

Uden Datum.

Kjære EDVARD. Jeg maa tale med Dem! mit Hjerte er altfor fuldt til at jeg kan lade det være. Det meste af mit Brev vil vist mishage Dem, thi hvad jeg vil udtale er det, som De vist anseer for Feil, men jeg maa. Oehlenschlæger var ikke, som De yttrede, god imod mig. Alt sagde jeg Dem ikke; meget, De anseer let henkastet, faldt tungt paa mit Hjerte. Mine Følelser i denne Henseende tør jeg ikke engang udtale for Dem. Han udviklede mig min Fremtid, det underordnede Forhold jeg vilde komme til at staae i til dem, der nu ere mine Jevnaldrende, sagde mig, mellem nogle hæderlige Ord som Digter, hvor lidet jeg i Grunden havde gjort for at vise mig Deres Fader taknemmelig — ja jeg er vis paa, han troer ret at have opmuntret mig, medens han kun har aabnet mine Øine for Skyggesiden af mit Liv. Min Sjæl var alt ved saa mange Ting i den sidste Tid saa stærkt rystet, at den ikke behøvede meget for at bukke under. Jeg trængte til — men hvor tør *jeg* sige det, *jeg* vente det — til megen Roes og Trøst for at den kunde reises. Jeg føler mig saa slavisk

nedkuet, at jeg selv ikke ret kan tale med Dem; ikke Ansigt til Ansigt kan udtale Dem min Sorg. I det sidste Aar har saa meget grebet ind i mit Liv, at enten en aandelig stor Forandring forestaaer til det Bedre eller Alt gaaer tilgrunde; jeg har længe ikke udtalt mig for Dem, kan nu langt mindre, men naar jeg er død skal De finde mit Skriftemaal. *De* har været mig meest af alle Mennesker; nu snige Livsforhold sig mellem os, jeg seer mine Mangler, min Stilling, min og Deres Fremtid og forudseer Alt. Mit Digterliv var kun et Stjerneskud, der snart er glemt! O kjære COLLIN, jeg længes efter Døden, efter Ende paa det Hele! Reise, Italien! — det var kun Phantasier, jeg fortjener det vist heller ikke! O det har været en slem Nat inat, jeg har grædt saameget og ønsket Døden, selv om denne var en evig Søvn. Tak for al Deres Kjærlighed mod mig! Jeg lover Dem ikke meer at plage Dem med Suk og Jeremiader; jeg vil og skal skjule Dem min Sorg, jeg vil ikke kjede Dem. Lev vel! Ingen holder af Dem meer end jeg, men jeg skal heller aldrig forglemme Forholdene mellem os. Mine Smaadigte vil Efterverdenen vist bedømme mildere end Folk nu, dersom de overleve mig. Vær ikke vred paa mig, jeg er nu en sær Skabning, en »poetisk Figur« som Oehlenschlæger kalder mig.

Deres

ANDERSEN.

Den 22de Junii 1832 indsendte ANDERSEN til Theatret Texten til Operaen

Festen paa Kenilworth.

I Censuren hedder det:

»Ved Siden af »de to Nætter« gjør denne Operatext et

saare uheldigt Indtryk. Ligesaa rask som Stykkets Gang, Handlingen og Dialogen hist skride frem, ligesaa tvunget og slæbende gaaer alting her fremad. Maaden, hvorpaa Forf. har behandlet saavel dette Stykke som Bruden fra Lammermoor viser, at han er langt fra at have fortrinlige Gaver til det vanskelige Arbeide at gjøre et Skuespil af en Roman, og derfor vælger det Lettere, at bringe en *dialogiseret Roman* paa Scenen. Hvis jeg skal dømme efter Indtrykket, som dette nye Andersenske Product har gjort paa mig under Læsningen, vil det interessere mig fuldt saa lidet og kjede mig nok saa meget at see opført, som bemeldte *Brud.* Men da denne imidlertid ikke manglede at gjøre et Slags Lykke ved Opførelsen, da Publicum tog tiltakke med alt det Skjødesløse, Raae og uden forarbeidende Talent Sammensatte og Sammenkludrede i hiint Syngestykke, vil jeg hverken staae Hr. Andersen eller Hr. Weyse iveien for den Lykke, de muligen ogsaa kunne gjøre med dette Smøreri, der vel heller ikke ganske mangler Motiver for en saa genial Componist, som det maaskee kan lykkes bedre endnu end Hr. Bredahl at dække endeel af de svage Sider hos Textens Forfatter. Dersom imidlertid min Stemme maatte høres, burde det dog paalægges Forfatteren at omarbeide den dialogiserede Deel, hvori Alt er behandlet saa sludsket og skjødesløst som muligt, og sætte en nogenlunde ordenlig prosaisk Dialog istedetfor hans tactløse Trochæer og yderst platte og tonløse Jamber — idetmindste i flere Scener, hvor denne konstlede Opsvulmen i Dictionen, der skal bøde paa Talentets Naturlighed, hverken behøves eller engang passer.

28. Julii 1832.

Molbech.

Den anden Censor kan ikke stemme for, at Stykket antages blot med den Forpligtelse at omarbeide den dialogiserede Deel, men andrager paa, at det skal tilkjendegives Hr. A., at

han efter omhyggeligen selv eller ved en Anden at have ladet det heelt igjennem revidere og corrigere, indsender det til ny Censur i en tydelig og god Afskrift (ikke som her i Kladde).

8. Aug. 1832.

I Henhold hertil og med Opgivelse af de udhævede Mangler blev Stykket tilbagesendt.

Den omarbeidede og derefter antagne Opera kom først til Opførelse d. 6. Januar 1836 og oplevede kun 7 Forestillinger; den ene af disse var paa WEYSES Fødselsdag d. 5. Marts 1836. En Sang til WEYSE blev afsunget af Publicum. Det turde maaskee her erindres, at det paa denne Aften blandt WEYSES Venner, som idetmindste i Parterret vare mandstærke tilstede, blev omtalt, hvor bedrøveligt det var, at et saadant Arbeide nu skulde ganske forsvinde, og derfor hentydet til Muligheden af at danne en Forening til Udgivelsen af danske Componisters Arbeider i Klaveerudtog. Paa et Exemplar af Sangen opskreves paa Stedet et Forslag derom, Sangen circulerede i Theatret og kom tilbage til Udstederne forsynet med omtrent 50 Underskrifter. Dette var *Musikforeningens Stiftelse*.

Odense Julii 1832.

Kjære Ven. Deres Brev gjorde mig saa inderlig glad. Jeg har ikke følt mig ganske vel her i Odense, en forunderlig Udmattelse, en Spænding i Nerverne, jeg er træt det mindste jeg gaaer og mit Humeur er slet ikke godt her. Jeg er virkelig ikke en Særling, der *vil* være misfornoiet, jeg vil saa gjerne være glad, men kan dog aldrig meer faae det lykkelige Ungdomslune jeg har kjendt og eiet. EDVARD, jeg bliver vist

ikke meget ældre; maatte jeg dog kunne skrive noget rigtig Godt før jeg døde, noget der var værd at have levet for. Mit eneste og kjæreste Ønske er at komme ud i Verden, at kunne reise — men jeg lever vist ikke saa længe, og jeg har dog kun gjort saa grumme lidt her i Verden. Ansee ikke dette for Overspændthed, det er det ikke, men maaskee Sygelighed, og jeg er ogsaa syg. O glæd mig endnu engang med et Brev! De skriver det jo hurtigt, og det er mig det Kjæreste af Alt at høre fra Dem. Saa kjærligt, saa eiegod som sidst venter jeg det slet ikke — man kan ikke altid saadan vise sit Hjerte — dog, maaskee Kjærlighed har givet Dem denne lykkelige Forandring, endnu mere aabnet Dem til Medfølelse; det er altsaa den kjære Jettes Skyld, og jeg takker hende hjerteligt derfor.

Jeg har faaet en Idee til et dramatisk Digt som Aladdin, nemlig *Agnete* (efter den bekjendte Folkevise), jeg troer der kan blive noget Stort deraf. Visen tyder hen paa den dybe Længsel efter et »jeg veed ei hvad« og Utilfredsheden med hvad man har. Saaledes vil jeg behandle det i 3 Acter, i den første Act gaaer hun her paa Jorden, forstaaer ei sin Længsel og kaster sig derfor i Havmandens Arme for at finde i Havdybet hvad hun drømmer om. I anden Act skildres hendes Liv der. Havmanden lader en heel Trylleverden stige frem for at holde hende der, men hverken den eller hendes spæde Børn kan holde hende fast, Hjertet stræber og higer, hun gaaer igjen at besøge Oververdenen. I tredie Act er hun der og finder sig endnu mere forladt, alle hendes Venner og Bekjendte ere døde; kun Moderen lever, gammel og graa staaer hun for hende, kjender hende ikke, Alt er forandret og dog har hun Afsky for at vende tilbage; Havmanden kalder — tilsidst døer hun i Fortvivlelse og de spæde Smaa græde paa Bølgerne. Jeg føler der kan blive noget Godt, noget Stort deraf, dersom jeg kun lever! Maatte jeg dog faae mine Maaneder

færdige og sendte ud i Verden før jeg selv gik ud! — Det er sørgeligt, hvor den snavs MATHIAS WINTHER[1] har virket ind paa det hele GULDBERGSKE Huus. Altid som nu

Deres

ANDERSEN.

Den anden April, originalt fædrelandsk Syngespil i een Act, indsendtes d. 11. Sept. 1832 med original Musikcomposition.

Herom siger Censuren:

Dette yderst svagt componerede, slet dialogiserede og maadeligt versificerede Stykke maa, efter min Mening, alene ved den gode Villie eller ved den musikalske Compositions Fortrinlighed kunne komme i Betragtning til Antagelse. Er den sidste ikke bedre end Texten, kan der neppe være Tale om at opføre et Arbeide, der endog staaer langt under ROSENKILDES »Vennernes Fest«, i Forening med hvilket Forf: (ifølge Conf. COLLINS Skrivelse) ønsker sit Stykke opført næstk. 2. April. At denne i Danmarks Søkrigshistorie paa meer end een Maade uforglemmelige Dag skulde paa en passende Maade hædres eller erindres ved Opførelsen af saa svagt et Product, kan jeg ikke see, og veed ikke hvorvidt det kan ansees for passende eller politisk rigtigt, endnu efter 32 Aar at fornye Gjentagelsen af de saa ofte og paa alle mulige Maader repeterede Yttringer om Englands »Forræderi, Nidingsværk« o. s. v. Stykkets eneste Dyd er den, at det er meget kort.

31. Oct. 1832.

MOLBECH.

[1] Den berygtede Udgiver af Raketten, som han selv kalder sig: »i Vrede naadigst afskediget Eskadronschirurg« havde udgivet nogle Smædeskrifter (Forpostfægtning o. fl.) mod Guldberg og hans Familie. —

Da Musikcompositionen af de tre Musikkyndige, der havde gjennemseet den (Siboni, Zinck og Frölich) var erklæret for at være maadelig, blev Stykket forkastet. —

ANDERSEN har bemærket paa Manuscriptet: »Dette Stykke skrev jeg for Lieutenant CHR. WULFF, der ønskede dette Sujet behandlet og vilde componere det; Musik og Text blev forkastet.«

D. 17. Oct. 1832 skriver Theaterdirectionen til A: »Da Directionen ei har kunnet finde den af Dem indleverede Sang passende til Bestemmelsen at afsynges i Anledning af Dronningens Fødselsdag, tilbagesendes den.«

---

8. Sept. 1832.

Til Louise Collin paa Nygaard[1]

Det vilde glæde Dem at faae Brev fra mig, sagde De imorges; jeg vilde ogsaa inderlig gjerne saaledes engang tale med Dem, og det lader sig jo ogsaa gjøre; vi ere jo slet ikke fremmede for hinanden. De og alle Deres lade mig hver Dag føle, at jeg tilhører Dem; o De kan ikke troe, hvor det kaster Solskin i mit Liv. Det er saa tungt at være fremmed og ene i denne Verden. Naar jeg om Aftenen sidder ene paa mit Værelse, føler jeg det saa dybt og tungt. Tænk Dem, om De havde ingen Forældre, ingen Sødskende. Det er et Savn, De neppe aner. Tak for al den Hjertelighed, det søsterlige Sindelag, De i den sidste Tid har viist mig, ved Gud jeg skjonner paa det, jeg tænker mere paa Dem end De troer

---

[1] I nogle Aar vort Sommeropholdssted ved Jagtveien.

— og kan troe; man kan jo ikke sige saadan noget til en ung Dame. Jeg er bestemt en rigtig Digter, selv om jeg ikke i mine Arbeider kan udtrykke det, jeg føler, min Sjæl og Tanke er Poesi, Alt bliver mig poetisk; selv den hele prosaiske Verden om mig, derfor gribes jeg tidt af en forunderlig Kjærlighed til Alt. »Men jeg maa mig moderere,«[1] ellers gjaldt jeg jo for »overspændt«; dog dette Ord betyder sædvanlig kun: ikke at være saa slap som Mængden. Saaledes holder jeg vist ogsaa meer af EDVARD end De begriber, skjøndt han tidt har gjort mig bedrøvet. Dog siden jeg kom hjem fra Landet, har han været saa elskelig, det gode Væsen, bare han vilde vedblive. Vil De ikke nok tale godt for mig? Faa ham ret til at holde af mig; jeg er virkelig meget zart i Kjærligheds-Capitelet, et mørkt Blik kan forstyrre min Ro for lang Tid. — Men det er Dem nok et underligt Brev; altsaa til noget Andet. — . . . Nyt veed jeg intet uden at nu begynder Sommeren; det er jo paa Tiden, eftersom Vinteren snart banker paa Døren.

Her har De et nyt Digt:

Hjertet er en Vugge,
Altid Gængen gaaer,
Dybe tunge Sukke
Til mit Øre naaer.
Barnet ofte græder,
Ingen det forstaaer,
Drømmer nu om Glæder
— Altid Vuggen gaaer.

Du maa ikke sukke
Naar jeg paa dig seer,
Altid gaaer din Vugge,
Græd nu ikke meer.

---

[1] Citat af »Kiøge Huuskors.«

Eventyr og Sange
Skal af mig du faae,
O jeg kan saa mange,
Hør kun smukt derpaa.

Sov og drøm du Lille
Fri for Sorg og Nød.
Staaer din Vugge stille,
Veed jeg du er død.
Dog jeg veed det ikke
Selv, paa samme Sted,
Thi med brustne Blikke
Sover jeg da med.

Deres

Digter.

---

27. Oct. 1832.

Til Louise Collin.

Mine Breve fornøie Dem, det har De sagt. De har nu læst min Barndoms Historie, tillidsfuldt har jeg viist Dem Alt, og dog forekommer De mig mere fremmed imod mig end før; jeg tænkte paa Dem medens jeg skrev den, o De har endnu ikke sagt mig et venligt Ord derom. Det har bedrøvet mig saameget; mangen Nat, mens De sover roligt, er jeg saa sorrigfuld, saa ulykkelig. Det er at være overspændt, siger man, jeg veed det nok. Hvorfor har De slet ikke talt til mig, siden jeg viste Dem mit hele Ungdomsliv, det mindste Ord derom? Er der noget i mit Væsen, der gjør mig saa frastødende, saa uværdig Deres Venskab? O Gud, jeg er bleven saa ængstelig for enhver Yttring af min Følelse, jeg frygter altid for at den bringer mig Fortræd, at den gjør mig ulykkelig. Det er mig en Evighed at jeg ikke har talt med Dem, der er altid saa

mange om Dem, jeg føler mig saa frygtelig generet, jeg vilde som en Broder tale med Dem, søge Trøst og Mod. Naar det nu gaaer godt med mit Stykke paa Tirsdag, og jeg siden har sendt Kongen mine »Aarets 12 Maaneder«, vil jeg tale med Deres Fader om at komme bort, komme ud i Verden, det lader sig vist gjøre, og det vil være godt for mig, troer De ikke? Troer De ikke, at min Sygelighed da tabes, at jeg kan blive et ordenligt Menneske. O Gud, kjære Frøken, jeg føler mig saa ulykkelig; jeg maa bort, langt bort. Deres Fader mener mig det saa godt, han hjelper mig nok bort. O Gud, jeg græder medens jeg skriver dette, det er mig som jeg snart skal see Dem sidste Gang. Kommer jeg bort, tør jeg da skrive Dem til? O det er mig tidt som var jeg Dem ganske fremmed, som De slet ikke forstod min broderlige Hengivenhed, ja, som denne var en Dristighed, De vilde sætte Grændse for ved Kulde og Selvfølelse. De veed ikke hvor megen Indflydelse De har paa mig, De vil kunne virke betydeligt paa mit hele Væsen. Digteren er Dem jo ligegyldig, siger De, skjøndt han maaskee kan virke paa tusende Andre, lad dog Mennesket have Interesse for Dem. Jeg føler mig syg, sjælesyg; der er ingen Livslyst hos mig, min Ungdom forsvinder for mig, der er Intet jeg kan glæde mig til, Intet der driver mig; Mine Ungdomsdrømme ere og blive Drømme, jeg føler mig visne hen i Sygelighed og Eensomhed. — Jeg har den største Ærbødighed for Dem, den inderligste Tillid, jeg staaer jo ene i Verden uden dem jeg selv klynger mig til. Lev vel; det er langt over Midnat, jeg tør ikke skrive meer. Et sorgfuldt Hjerte udtaler jo let sin Smerte, og den er jo ikke morsom.

Deres broderlig sindede

A.

---

1. Novbr. 1832.

Til Louise Collin.

. . Der er hjemme hos Dem saa meget der gjør, at jeg ikke ret veed at komme med i Conversationen; jeg er vist utaalelig kjedsommelig, jeg kan ikke ret finde et passende Udtryk derfor. Nu er jeg da ene med Deres aandelige Jeg, nu vil jeg ogsaa pluddre — og Deres Søster er jo Censor i denne Chiffer-Samtale. Herregud hvor selv denne Censor gjør mig forlegen. Men hun ynder mig jo dog. Jeg havde idag en løierlig Samtale med hende, der satte mig i en underlig Stemning; hun seer mig saa dybt i Sjælen, at jeg kunde blive forskrækket derfor, havde jeg ikke en god Samvittighed. Hun bebreider mig, ligesom De, at jeg mangler Selvbeherskelse. Jeg har jo dog bedret mig og skal det meget mere; det har jeg lovet og vil derfor holde det. Pas paa. Alt hvad der kan bevirke mindre gode Tanker om mig hos Dem og Deres skal jeg modkæmpe. Deres Fader skylder jeg Alt, han er min anden Fader. I Edvard har jeg fundet den kjærligste, den bedste Ven; jeg veed han vil ikke forlade mig om de endogsaa alle gjorde det. Vær mig da ogsaa god kjære Frøken, jeg har saamegen Tiltro til Dem, jeg stoler paa Dem som paa Edvard; vi have jo kjendt hinanden i saa mange Aar. Jeg er saa ene, har intet Hjem, og søger det derfor hos den Familie der er mig kjærest. Jeg er dog et underligt Menneske; har jeg et Gode og føler det, da griber mig tidt en Frygt for at miste det. Jeg kan ikke ret tænke mig, at jeg i denne Verden skulde nyde noget Varigt. Det bæres mig for, som jeg engang ikke længer vil blive yndet af dem derhjemme; men det kunde jeg ikke bære. De har følt, hvormeget enhver Stemning mod mig i Deres Hjem virker paa mig. O der ligger en uhyre Vægt i det mindste Ord, selv — ja jeg maa tilstaae Dem det, thi det piner mig — det lille Ord om »Galoppade«, »enga-

geret« har grebet mig; men jeg tør ikke ret udtale mig. Jeg er jo Digter, en Digter er et underligt Væsen; det er i Grunden den ydre Verden der former det Sjælelige i ham. Tænk paa, hvormeget der virker paa mig, tænk det idetmindste for min egen Roligheds Skyld. Jeg føler, at jeg gaaer tilgrunde, min aandelige Kraft sløves før jeg endnu har udrettet noget. Intet driver mig fremad, der er ingen Ting i Fremtiden der staaer mig som en Mulighed, en blot tildrømt Mulighed. Naar jeg engang er formuende nok til at kjøbe mig Entrée i den store Dandsesal, er der Intet der, som giver mig Lyst til den omtalte Galoppade. Saadan gaaer mit Liv hen, jeg lever uden dog at leve. Vær mig en Søster, vær mig den der viser mig Maalet, Veien til Daad og Ære; der kan vistnok blive noget af mig. De vil ogsaa altid være som nu, jeg tager ikke feil af Dem, De vil bære lidt over med mine mange Særheder, min Pirrelighed, trøste mig naar De kan, og aldrig gaae over paa mine strænge Recensenters Parti, om De endogsaa blev ledet i Fristelse.

Deres hengivne

ANDERSEN.

Andersens Ansøgning om Reiseunderstøttelse.

(Conciperet af J. Collin.)

Gjennemtrængt af Taknemmelighed for de Velgjerninger, Deres Majestæt allerede har ladet mig tilflyde, saavel forend jeg kom til Universitetet som i det første Aar efter at jeg i Aaret 1828 var bleven akademisk Borger, nærmer jeg mig D. Ms. Throne. Min Tid og Flid har jeg siden helliget det Fag, hvortil jeg troede at Naturen havde skjænket mig noget

Anlæg, Digtekunsten, og ved de literære Forsøg, saavel lyriske som dramatiske, jeg i de tre sidste Aar har leveret, har jeg, uden enten offentlig eller privat Understøttelse, været heldig nok til at skaffe mig en anstændig Existenz. Imidlertid indseer jeg fuldtvel, hvormeget jeg mangler saavel i Kundskab som Modenhed for at kunne præstere noget, der kan have meer end Døgnets Interesse. Foruden det flittige Studium af ældre og nyere Tiders berømte Digterværker, er for den unge Digter Intet gavnligere, end udbredt Kundskab til Mennesker og Verden. I denne Overbeviisning gjorde jeg, paa min egen Bekostning, i forrige Aar en kort Reise til Tydskland. Deres Majestæt har sat flere af vore ældre Digtere i deres yngre Alder istand til at nyde denne Lykke, og jeg nærer derfor det all. Haab, at min redelige Stræben paa den Bane, jeg har begyndt at betræde, vil bevæge min allernaadigste Konge til at skjænke mig saa stor en Sum, at jeg, om endog kun paa eet Aar, kan besøge Frankrig og Italien. Maaskee kan jeg da engang paa en værdig Maade vise min Taknemmelighed mod Konge og Fædrelandet.

7. Decbr. 1832.

1833.

Kjære Ven. Her er mere Afskrift. Jeg er ikke ret vel, indeni koger Blodet og udenfor fryser det. Jeg har en Følelse, som MOLBECH kalder Ærgrelse. De veed WILSTER synger: »Verden har saamangen en Bag der os til Riis indbyder«, ,men desværre kan man ikke slaae til alletider. Jeg trænger til at være lidt grov mod Folk, jeg maa have Luft. Vil De vise mig det sande Venskabsstykke at fornærme mig lidt iaften, for

at jeg kan faae Anledning til at give lidt af mit meget Ondt af mig, saa er De en Engel. Det er jo ikke vanskelige Ting jeg forlanger.

Deres trofaste

ANDERSEN.

I Marts 1833 indsendte ANDERSEN til Theatret:

Spanierne i Odense og Fem og tyve Aar derefter, to originale Vaudeviller. Herom yttrer Censuren:

At Hr. ANDERSEN mener at kunne smøre — eller om man vil et finere Ord — fabriqvere en Vaudeville med den samme daarlige, neppe halvudvoxne, kludderagtigt tilskaarne Gaasefjeder, hvormed han sammenskriver sine Operatexter, har jeg nu lært af dette Vaudeville-Par, af hvilke den Ene virkelig ikke skal lade den Anden høre det mindste. Men hvad Fabriqveuren i sin lykkelige Indbildnings Drøm synes at have glemt er, at man lader meget passere i en Operatext, fordi en Componist ved saa mange Leiligheder kan være i Stand til at kaste Tonernes Slør over Forfatterens pudenda, som man ikke taaler ustraffet i en Vaudeville. At dette er her endnu langt under hvad jeg havde forestillet mig, og at dette Hr. ANDERSENS første originale dramatiske Arbeide, som jeg har læst..., er saa vandet, upoetisk og smagløst, saa skjødesløst, man kunde vel sige saa lapset og drengeagtigt behandlet, at jeg ligesaalidt vilde give min Stemme til dets Opførelse, som jeg nogensinde vilde see een eneste Scene deraf, ifald det lod sig opføre — Dette er et kort Begreb af den kritiske Dom, jeg skulde afsige over et Arbeide, som jeg kan sige næsten har opbragt mig mod Forfatteren. Thi at anonyme Fuskere uden Prætension

skrive og indsende Fuskerarbeider hører til Naturens Orden; men at en Poet (og dette vil Hr. A. jo dog engang passere for) med alle de Prætensioner han har og skriver med, kan ville byde sit Renommée og det danske Theater et saa umodent, ubearbeidet, i Charakteer usselt, i Dialog trivielt og i Diction mangengang pøbelagtigt-smagløst og lavt Product som dette, kan opbringe mig ligesaa meget som at en Cand. phil. paa 30 Aar, eller da henved, som hvert Fjerdingaar eller Halvaar vil hjemsøge Theatret med sine knap halv fuldbaarne Fostre eller Misfostre, aldrig vil lære at skrive sit Modersmaal. Iøvrigt troer jeg at have spildt Tid nok paa at gjennemlæse Hr. ANDERSENS Vaudeviller, til at jeg skulde troe mig forpligtet til at spilde flere Timer paa den specielle Kritik af samme, som iøvrigt tilstrækkeligt kunde motiveres blot ved de 2 eller 3 første Scener o. s. v.

4. April 1833.

MOLBECH.

En anden Censor yttrer:

Hr. A. vil uden Tvivl blive meget forundret over at see saadanne, i egen Indbildning, Mesterværker forkastede af Theater-Censorerne; men hvis der er at haabe nogen Forbedring for ham, vil han uden Tvivl engang i Tiden takke os for, at vi ikke (som flere af hans Velyndere, der desværre ved deres Fremgangsmaade mod ham nære en Indbildskhed, der hindrer hans Talent fra at erhverve sig de Betingelser, uden hvilke det aldrig vil bringe det videre end til en ulykkelig Middelmaadighed) ved at antage saa maadelige Producter paatrykke dem et Slags Stempel, der vilde bestyrke ham i hans Indbildning, at Publikums Forkastelsesdom, der neppe vilde udeblive, kun var fremkaldt af Nid eller andre personlige Grunde.

Ikke antaget.

Atter indsendt d. 6. Sept. 1835, omarbeidet under Titel:

„Skilles og mødes,“

original Vaudeville i to Afdelinger af H. C. ANDERSEN, og opført første Gang 16. April 1836 men gik kun 3 Gange.

„Aarets tolv Maaneder“ og „Samlede Digte“,

som udkom i 1833, fremkaldte en udførlig Anmeldelse af MOLBECH. I denne siges:

»Hvad der savnes hos ANDERSEN er den ordnende Fornuft, Forstandens Kraft til at modne og udfolde Tanken, der for det meste kun viser sig som en svag Kime, hvilken Forf. hverken giver Næring eller Tid til at blive fuldbaaren, endelig: Besindighedens og Smagens Evne til at lade Phantasien concentrere sin Virkning til faste, store, livfulde Billeder. Man kan ikke nægte ham en Bøielighed i Sindet, en Bevægelighed i den intellectuelle Kraft, som gjør det muligt for ham at *drømme* om enhver Gjenstand, at han har aandeligt gjennemskuet og tilegnet sig den. — Han har for tidligt tiltroet sin Muses lyriske Talent for meget, han har for længe ladet sig skuffe af det let erhvervede Bifald, som ungdommelige og umodne Poesier, der ikke ere uden Phantasie og Følelse, let kunne vinde i en ung Digters Omgangskreds, hvor man kun tænker paa den øieblikkelige Virkning af Enkeltheder. Naturen har ikke været karrig mod denne Forfatter; men han har tidlig ødslet med sit Pund, og ikke givet nogen Evne Tid til at modnes. En let vækket, mild og godmodig Følelse har han anseet for Begeistringens Ild og en formløs Phantasi for Geniets plastiske Kraft.«

7. Marts 1833.

Kjære Collin.

De har saa ofte sagt mig Deres alvorlige Mening, og selv om denne har — jeg vil ikke sige saaret men bedrøvet mig, var jeg Dem altid hjertelig hengiven; lad mig nu ogsaa engang tale saaledes med Dem. Jeg er jo meget overspændt, deraf kommer det, at jeg ogsaa har kunnet indbilde mig at finde i denne Verden hvad jeg kalder fortroligt Venskab; der var noget hos Dem, der tidligt trak mig til Dem, meget jeg agtede og fandt saa smukt. De viste Interesse for mig, og jeg ønskede at bringe denne videre, jeg ønskede at vinde Dem som Ven, saaledes som man kun har faa; og jeg har gjort Alt derfor, føiet mig efter Dem, selv hvor Deres Mening stred imod min; jeg indseer nu nok, at jeg slet ikke er Dem hvad De forlanger og kan forlange, daglig fjerner De Dem mere og mere fra mig — just nu, da saameget griber ind i mit Liv og virker forstyrrende paa mit Sjælelige; nu, jeg trængte til en Ven, taler De neppe til mig. Jeg føler der ligger noget Tryglende, noget Hæsligt i denne Plagen om Medfølelse, men min Stolthed gaaer under for min Kjærlighed til Dem. Jeg holder saa usigelig af Dem og fortvivler over at De ikke kan, ikke vil være mig den Ven, som jeg, var vor Stilling omvendt, vilde være Dem. Kan Deres nye Forretninger da saaledes gribe ind i Deres Liv, at de gjør Dem ligegyldig for den inderligste Hengivenhed? Hvad har jeg gjort? Hvad er der i min Charakteer der er Dem imod? Siig det! Er det den samme uforklarlige Følelse, De engang udviklede for mig i et Brev til Svar paa en ulykkelig Bøn, der holder Dem fra mig? Siig mig det kun, jeg maa vænnes til at miste! Alt hvad der engang kommer mit Hjerte nær gaaer strax tilgrunde for mig. De kan ikke skaffe mig bort, sætte mig i en ny Tumlekreds, men De kunde som Ven, meer end noget andet Væsen, trøstet mig; og det vilde De vist have gjort, var det meer end Interesse De havde for mig. Tro ikke

at jeg gjør Dem ganske Uret, at det er min Sygelighed, der udspinder disse Traade, hvorved jeg hænger mine Griller. Nei EDVARD, De har i den sidste Tid været noget mindre god mod mig, ja, jeg tvivler alt saa meget paa Dem, at jeg selv ved denne Hjerteudgydelse troer ganske at have tilintetgjort Deres sidste Godhed for mig. Men engang vil De dog ret komme til at kjende mig, ret forstaae, hvormeget jeg var Dem, skjøndt den fattige Ven aldrig har kunnet gjøre det gjældende. Lev vel! I Deres kommende Stilling vil De faae mange Venner, men ingen der vil elske Dem som jeg.

Deres

ANDERSEN.

---

13. Marts 1833.

Kjære Edvard.

Deres Fader har forberedt mig. Jeg veed nok hvad Sligt betyder, men jeg er ham taknemmelig derfor. Altsaa: Reisen var en Drøm, som Alt hvad jeg haaber, som maaskee selv mit Liv. Siig mig det kun reentud, kjære EDVARD, *De* vil bedst kunne sige mig det. Vær slet ikke bedrøvet for mig. Det var kun en Idee jeg havde, en Idee, som jeg lagde saa meget i, da jeg troede at den vilde gjøre mig siælesund og livsglad, og er det da saa barnagtigt, at jeg satte mit hele Haab, min hele Tanke deri? Vor Herre vil det nu ikke, jeg har jo ogsaa faaet saameget af ham. Dog griber jeg endnu det sidste Straa at holde mig til. Er det muligt, at jeg kan faae et bestemt Løfte om Reiseunderstøttelse næste Aar? Og faaer jeg dette, kan jeg da ikke andenstedsfra, f. Ex. Finantserne, faae den Sum forud og saaledes dog slippe bort? Det er ikke et Aar af Liv jeg vil undgaae at miste, det er mit hele aandelige

Væsen jeg vil frelse; kun Dem kan og vil jeg sige dette. Frygt ikke for at jeg skal gaae om og bære min Sorg til Skue, jeg lover Dem at skjule den, knuge den fast i mit Hjerte og ret synes fornuftig. Siig *De* mig kun ethvert Afslag, alt hvad jeg jo dog maa vide, men snart kjære Ven, saasnart det er Dem muligt. O EDVARD! jeg vilde saa gjerne være livsglad, saa gjerne virke noget i denne Verden, skaffe Dem og Deres Glæde — men det er forbi — det var en Idee det Hele.

Deres

ANDERSEN.

Disse to Breve, paa denne Tid, ere mig nu uforstaaelige; thi netop i disse Dage maa jeg, som dengang var Secretair ved Fonden ad usus publicos, have været beskjæftiget med Forestillingen til Kongen om samtlige Reisestipendier for det paagjældende Aar. — Paa denne Forestilling faldt den Kongl. Resolution af 13. April 1833, ved hvilken, blandt Andre, ANDERSEN fik et Stipendium af 600 Rdl. aarlig i 2 Aar. (Dette blev senere ved Kgl. Resol. af 15. April 1834 forøget med 200 Rdl., og i Januar 1841 fik han endvidere 600 Rdl.)

Lübeck 23. April 1833.

Kjære bedste EDVARD! Gud velsigne Dem og alle Deres! i dette Øieblik reiser jeg til Hamborg. Derfra mere, meget mere. Jeg kan græde endnu, naar jeg tænker paa hvad jeg har forladt. Hils!

Broderligst

CHRISTIAN.

Hamborg 24. April 1833.

Min egen kjære EDVARD. Jeg kommer til at græde ved at tænke paa, hvor langt jeg hver Dag kommer fra Dem, og dog var denne Reise engang mit høieste Ønske. Afskeden var mig saa smertelig tung, og de saae Alle saa bedrøvede ud. Nu føler jeg ret, hvor nær de alle ere mit Hjerte. Da Dampskibet var om Trekroner, overrakte Capitainen mig et Brev fra JETTE WULFF; det var saa søsterligt, saa sorgfuldt; hun talte om sine to Brødre, der vare bortreiste og nu om mig som den tredie, som hun neppe mere fik at see; thi hun følte, at hun ikke levede længe. — Vi kom til Travemünde Tirsdag Morgen; der overraskede Capitainen mig med Deres Brev, Deres velsignede broderlige Brev; jeg græd som et Barn, men maatte stille mig i en Krog for at skjule det for de Andre. Tilgiv mig enhver Gang jeg har gjort Dem imod, enhver Bitterhed jeg har følt, thi jeg har gjort Dem Uret! Nu forstaaer jeg Dem. Jeg læser Deres Brev igjen i dette Øieblik, jeg maa kysse det saa mange Gange.

. . . . Tro mig ellers kjære Ven, de to sidste Aar have gjort mig ti Aar ældre, jeg har ikke længer den ungdommelige Livsglæde. Hvorledes vilde jeg ikke for 2 Aar siden have følt min Lykke: at kunne reise til Udlandet; nu virker det anderledes, men dog saa meget, at det redder mig fra at gaae tilgrunde. O gid at jeg for Dem ret turde udtale min hele Sjæl, det vilde være mig en Trøst, men det lader sig slet ikke gjøre. Tro mig, der gives Lidelser, man ikke kan betroe den kjæreste af alle sine Venner, Forhold kan lede det saaledes. O jeg har havt en tung Kamp, maattet synes anderledes end jeg var, i flere Maaneder udholde og skjule hvad der knugede mig til Jorden; var jeg ikke kommet bort havde jeg fortvivlet; at det er skeet skylder jeg ene Dem, min Fortjeneste, veed jeg nok, har gjort det mindste. Maaskee har De gjettet Grunden til min Smerte, siig mig det kun, og da tale vi aldrig

mere derom; det bliver maaskee nok bedre. Muligt er dette nødvendigt for at gjøre mig til Digter. — Tal til VIGGO om mig, ellers glemmer han mig, det kjære Barn. Jeg veed ikke selv hvorfor, men jeg elsker den kjære Dreng saa usigelig meget. Tal imellem med Deres JETTE om mig, hun har dog nogen Godhed for mig; hun er vist ligesaa god som hun er smuk, vidste jeg kun at hun tænkte lidt venligt paa mig. Meer i Convoluten (som ikke findes).

Paris 12. Maii 1833.

Kjære, kjære Edvard.

Nu er jeg da i Ro, Gudskeelov. Nu kan jeg igjen tale med Dem hjemme; thi medens jeg skriver her i mit nye Hjem, er det virkeligt som jeg sad endnu i store Kongensgade, og kun nogle Huse laae imellem os. Dette Brev er kun en Slags Underretning om mit oekonomiske Liv. . . . . Jeg har været i Frygt for at komme i Forlegenhed; paa Grund heraf lod jeg et Par Gange være at spise til Middag og ilede med Reisen saameget som muligt. Jeg har næsten slet ikke kunnet glæde mig endnu af Urolighed for ikke at komme ud af det. Imidlertid har jeg jo skilt mig godt ved min Reise hertil, ikke sandt, kjære Ven. Jeg kan ikke andet end rose mig selv, der hører bestemt Forstand til at reise (slet ikke Poesi); jeg har ordenlig maattet have Tankerne samlede og Gudskeelov ikke glemt det mindste Stykke paa den hele Reise, passet paa Kuffert, Natsæk, Creditiv, Pas og Penge; tidt naar jeg blundede i Vognen drømte jeg at et af disse var borte, og foer da med bankende Hjerte op. Det er ellers en urolig Tid, der forestaaer vist store Ting i Tydskland; de mindre Lande der ere gyseligt undertrykte og

forarmede. Jeg frygter det bryder løs, Frankrig troer jeg bliver roligt. I Paris har Folk nok at bestille, Arbeiderne fortjene godt og det er et lystigt Folk. — Mine danske Landsmænd raadede mig til at leie Feddersens Værelse i Hôtel Vivienne, og ved deres Prutten og Veltalenhed (de lovede, at der snart kom en Ladning Danske) fik jeg det for 30 francs om Maaneden. — Nu skal jeg have mig en Parleur, som jeg slet ikke faaer ringere end 2 fr. Timen.

Tro mig ellers, kjære Ven, at jeg ret føler min Lykke, er i Hjertet taknemmelig derfor; den maa bringe gode Frugter. Jeg vil og maa gjøre Alt for at blive 2 Aar borte, see at blive nogle Maaneder paa Hjemreisen i Tydskland og der at lære at skrive Sproget; koster det lidt meer end jeg har, bliver der vel Udvei. Hils Alle. Skriv med Legationen, det koster intet. O der var endnu saa meget. Lev vel, min bedste, kjæreste Ven.

Andersen.

. . . . Brøndsted har da hædret mig med Visit og skaffet mig Adgang til Bibliotheket; han er den smilende Hoflighed; det er med alle hans Kundskaber dog en underlig Praas. Man kan ikke ret troe hvad han siger, for det er saa stærkt. Paa Bibliotheket forklarede han en Tegning over Athen for Dinesen og mig; Forklaringen var paa Dansk, men da der kom en opløben Pariser-Gadedreng, talte han Fransk, hvilket frapperede mig. Han synes ellers indtaget af mine »Maaneder«, omfavnede og kyssede mig; turde jeg kun troe derpaa. Han har ellers sendt mig et smukt Digt, som jeg vil afskrive Dem:

Hav Tak for Maanedernes smukke Digt;
Jeg seer at under hjemlig Himmels Bue
Kjærminder fandt den kjære Maanedsdue,
Et nordisk Amalthea-Horn saa rigt.

Den flyve nu mod Romas Zone hen,
I Albas, Nemis Speile sig at skue,
At hæve sig ved Ætnakjæmpens Lue,
Og naar vi hilse den med Fryd igjen,
Naar den i Mnemosynes Lund har blundet,
Naar den har Sydens Ild og Klarhed fundet,
Den bringer Laurens Krands til Dem, min Ven.

Han taler ellers hver Dag om at han vil hjem, men det lader ikke til at han gjør Alvor af det.

Deres trofaste

ANDERSEN.

Paris 28. Maii 1833.

Idag laae et Brev fra Danmark til mig; med min hele Sjæl greb jeg det. Mine Venner skrive mig ikke til men — mine Fjender. At Enkelte misunde mig min Reise, forudsaae jeg, men saa onde kunde jeg dog ikke tænke mig Menneskene. Der var intet Ord skrevet i det hele Brev; det var en halv »Kjøbenhavnspost«, sendt mig, vist fra Forfatteren, for at glæde mit Hjerte. Det var et uforskammet Digt, som man var bange for ikke skulde komme mig for Øie — uden Navn, ikke engang frankeret. Tænk Dem min Følelse i det Øieblik, det er den første Hilsen fra mit Fædreland. Ingen kan jeg meddele min forunderlige Stemning, min — hvad skal jeg kalde det — Foragt, der gaaer over i en uendelig Smerte over en saadan Behandling. Det Hele er gjort for at forbittre, om muligt, de Øieblikke af mit Liv, der skulde være de lykkeligste. Gjerne tilintetgjorde man enhver god Spire hos mig, men det skal ikke

skee! selv i den korte Tid jeg har været borte, tumlet mig mellem Fremmede, føler jeg at min Charakteer vinder mere Fasthed, at jeg ikke længer er det Barn, der bøiede sig for Andres Luner, der fik Taarer i Øinene ved et barsk Ord af en Fremmed. EDVARD, vær mig trofast, De skal faae Ære af mig, jeg har Kræfter i min Sjæl, der med Guds Hjelp skal komme til Modenhed! De smaalige Sjæle med Døgn-Popularitet skal ikke rive mig ned til sig. Det er et Træk i mit Væsen, at hvor man vil berøve mig Alt, føler jeg just dets Besiddelse, gjennemglødes af Stolthed og udtaler den. —

Jeg har været flittig; jeg har alt skrevet de første Scener af Agnete, og jeg er tilfreds med dem. Intet sender jeg hjem, før jeg har et stort Heelt, der eier mere Værd end hvad jeg endnu har skrevet. Jeg vil tvinge mine Fjender, idetmindste til Taushed, og ved mine Arbeider troer jeg dette gjøres bedst. To Aar *maa* jeg blive ude, skal jeg have nogen Nytte af min Reise; jeg vil da i Tiden kunne trække Renter af den Capital, det koster. (Herefter følger en lang Beregning over hans Udgifter).

. . . Det Hele vil der ellers let kunne hjelpes paa, og det er det jeg vil bede Dem gjøre af for mig. Om en Maaneds Tid sender De mig de 33 Species fra REITZEL, men paa samme Tid ønskede jeg tillige at faae 50 Species, saa er jeg rolig og veed sikkert, at jeg kommer godt ud af det til Februars Udgang næste Aar. For at afbetale disse vil jeg, om jeg lever, inden November Maaned d. A. sende Dem et Arbeide, hvorfor jeg idetmindste skal faae dette i Honorar. Jeg gjør mig temmelig Haab om at faae det LASSENSKE Legat, 150 Species.

. . . Det franske Folk behager mig. Selv den ringeste Karl læser sin Avis, her er Liv og Bevægelse, Tanken tør hoit udtale sig og ikke blot blandt private Personligheder men i det store offentlige Liv. At Friheden ogsaa har sine slemme Paddehatte er naturligt; der er Udvæxter, og disse bestaae i

en synlig Letfærdighed; Alt gaaer her uden Gevandt. Uanstændige Billeder hænge i alle Boutiker, Udsvævelse betragtes som en naturlig Nødvendighed, og Damerne selv tale ganske uskyldigt om Ting, Mange vilde rødme ved hjemme. Saaledes ere ogsaa Stykkerne. Jeg saae nylig i Palais royal en Vaudeville »sous clef«, der spilles af een eneste Dame. Hun har lukket sig inde paa sit Værelse om Aftenen og vil ikke see en Sjæl; man banker paa, Elskeren løber ved alle Dørene, forgjeves, hun er meget anstændig, Ingen kommer ind; hun drikker og spiser, klæder sig derpaa formelig af lige til det sidste Stykke og vil nu gaae i Seng; da aabner Elskeren et lille Vindue høit oppe over Døren, hun udstøder et Skrig, flyver i Seng, han løber hen efter hende og Tæppet falder. Det var Pointet. Det gjorde megen Lykke, Damerne loe og Herrerne klappede; jeg følte mig derimod lidt underlig, vidste ikke ret hvad jeg skulde tænke. — Ligeledes paa Gaden . . . dog vænnes man snart dertil, Øiet bliver sløvt for disse enkelte Svampevæxter paa det smukke Friheds-Træ, og Forstanden beundrer det Herlige hos et Folk, som Hjertet dog maa holde af for dets mange gode Egenskaber. Kongen synes ikke elsket, overalt sees han i Carricatur, nu som en Pære tilhest, nu som Jongleur der gjør Konster med en Pistol. Den gamle Heiberg yttrede at det ikke saae ganske roligt ud. Men lad komme hvad vil, jeg vil søge at arbeide paa min aandelige Ro, faae Klarhed i mine Anskuelser og trods alle Hindringer bringe de Kræfter til Modenhed, Vorherre har givet mig; skal jeg døe, da vil De og Deres, maaskee nogle Enkelte endnu, have kjendt mit sande Væsen og ærligt dømme mig.

I Liv og Død Deres

broderlige

Andersen.

Angaaende den i Begyndelsen af foranstaaende Brev omhandlede Sag skrev jeg til ANDERSEN:

12. Junii 1833.

. . . Det infame Digt i Kjøbenhavns-Posten, underskrevet INGEBORG, refererer sig til et ikke videre fortræffeligt Afskedsqvad til Dem, underskrevet FRITHIOF; den sentimentale Tone i dette mishagede Folk med Rette, men det sidste Digt har naturligviis mishaget endnu meer. I Anledning af det Skete har jeg i Kjøbenhavnsposten ladet indrykke følgende Annonce:

»Vor Landsmand H. C. ANDERSEN, som med Kongelig Understøttelse reiser udenlands, er i Mai Maaned d. A. ankommet til Paris, hvor han for det Første agter at opholde sig. At han ved sin Ankomst der har modtaget et ufrankeret Brev, eller rettere en Convolut med det Niddigt, som stod i Kjøbenhavns-Posten, saadant maa, skjøndt paa heel forskjellig Maade, interessere ANDERSENS Venner og Digtets Forfatter at erfare.«

Af den besindige Tone, hvori denne Annonce er skrevet, vil De let kunne see, at det ikke er mig, men Fader, der har skrevet den. Jeg havde havt stor Lyst til at tage anderledes fat paa Karlen og at ende med det LICHTENBERGSKE: »Kunde jeg skrive Prygl, da skulde du faae et Brev, din Slyngel, som din Ryg skulde læse.«

Efterskrift af J. COLLIN: »EDVARD spørger, om jeg vil skrive et Par Ord; med Fornøielse. I Paris, gode ANDERSEN, passer det sig slet ikke at sørge over literære Avindsmænd.«

Paris 29. Junii 1833.

Brevet er kommet, Gudskeelov; igaar fik jeg da endelig et fra Dem. Jeg har ikke sovet nogle Nætter for Deres Skyld, men nu er Alt glemt, min første Tanke er igjen et Brev til Dem. Hvor ofte har jeg ikke allerede læst Deres, men det var saa lidt. Det er skrevet i Hast, und mig snart en ordenlig Time for Deres Tanke, jeg giver Dem halve Dage. Eet Udtryk i Brevet har bedrovet mig, men jeg er vis paa De ikke har meent det saa haardt; jeg er ogsaa slem til at lægge hundredfold Tyngde i ethvert tungt Ord, der kommer fra hvem jeg elsker; det er nu næsten glemt, thi jeg er usigelig glad for Deres Brev, lykkelig over at jeg ikke har tabt Dem; thi De var mig alt halvt opgivet. Tænk Dem, om De var i Udlandet og alt paa tredie Maaned, efter at have selv skrevet mange Breve, endnu intet hørte, De var vist blevet langt anderledes hæftig end jeg. . . .

Men nu vil vi sladdre og faae en glad Passiar. O jeg seer Dem saa tydeligt i den hvide Habit med Piben i Munden, see venligt og trofast paa mig, og udenfor synge himmelblaa Drenge »min Moster hun er syg hun er daarlig« — ja jeg er ganske hjemme.

. . . . Tilfældet har fort mig sammen med *Heyne,* men han behager mig ikke; der er vist intet Godt ved ham som Menneske.

Mine Landsmænd, hvad der paa een Side er smigrende og behageligt, komme oftest til mig; af dem alle behager Artillerilieutenant DINESEN mig meest, det er et aandrigt godmodigt Menneske. Vi sladdre tidt til ud paa Natten. En Anden siger, at min bekjendte Godmodighed i Paris er gaaet over til Trods; men jeg vil nu have en Villie, det er paa Tiden, og jeg kan tænke ligesaa sundt som nogen Anden. Det er ellers en skrækkelig kort Tid Skuespillerne ere her, de kan umulig have mindste Nytte deraf — dog det rager ikke mig; men saameget

seer jeg, at mange som reise kunde ligesaa godt blive hjemme; dog anvender jeg det ikke paa nogen Bestemt i Særdeleshed. Enhver har godt af at komme ud i Verden, om ikke andet saa for at luftes lidt i Tankekammeret. Vor qvasi Minister Koss hædrer mig ofte med sin høie Nærværelse i min endnu høiere Bopæl. De Coninck hjelper mig med Sømands-Udtryk til Agnete. — Hvad min Person angaaer, da skal jeg være blevet noget mere bleg, men see meget mere bestemt ud, holde mig bedre end før og gjøre færre Sving med Armene. Jeg har også faaet mig et Par Sommerbuxer af simpelt graat Lærred (nu i Mode) og dem har Skrædderen skaaret saa ypperligt, at jeg med eet har faaet baade Laar og Læage; der seer man dog Formens evige Magie. Jeg har ordenlig Fornøielse af at see paa mig selv, bare man kunde see de Been hjemme, men de ere ikke lange nok til at kunne strække til Danmark. — Hjertelig Tak for Deres Arrangement med de 83 Species; jeg haaber sidst paa Aaret at kunne sende Agnete hjem og da afgjøre min Gjeld; hvor jeg længes efter at De skal læse den. —

. . . . . Hvad gaaer der af Oehlenschlæger, der siger, en Jøde kan ikke være Digter! Herre Gud hvor det store Menneske kan snakke. — Hertz er jo nu borte, som jeg hører var det jo at ønske, at man kunde sige det samme om hans Nytaarsgave. Nu er her ingen Plads meer.

Deres trofaste

Andersen.

Paris 19. Julii 1833.

(Overleveres i hans egne Hænder.)

Min egen kjære Edvard.

Naar jeg sidder ene paa mit Værelse, flyver min Tanke altid til Dem, og da maa jeg pluddre lidt; skriver jeg nogen

Anden til, saa synes jeg at der var saameget at sige *Dem,* og da begynder jeg paa et Brev til Dem før jeg selv veed af det. — Først Tak for de to sidste Breve; Vexlen var ogsaa meget velkommen. De kan ikke troe hvilket Barn jeg er, tidt om Aftenen læser jeg noget af Agnete for mig selv og bilder mig ind at De hører det; kommer der saa et Sted jeg holder af, synes jeg ordenlig at see Deres Glæde. O Gud give De ret maa fornøie Dem over Agnete. Det er bestemt ogsaa godt, og jeg haaber man nu vil indrømme mig »Opfindelsesevne«, ikke som altid sige at jeg mangler »Stof«, De veed, at det red Kritiken altid paa. — De er et rart Menneske med den Subscriptionsplan[1]; ja, har jeg ikke altid sagt hjemme: EDVARD har dog de bedste Indfald. Jeg bliver saa underlig veemodig naar jeg tænker paa, at jeg nu snart gaaer længere bort fra Dem; jeg har en bitter Anelse om, at jeg aldrig faaer Dem eller de Kjære derhjemme at see, og jeg troer paa den; thi i Grunden var det vist dog det bedste for mig. Misforstaa mig ikke! Jeg troer, at Livet ikke vil bringe mig megen Ro og Glæde, og at det derfor var lykkeligst at døe medens man havde sit Lykkes-Solskin. Jeg vilde dog saa gjerne see dem allesammen endnu een Gang, ret Øie mod Øie tale med Dem, min trofaste kjære Ven.

. . . . Tak for Haandtrykket til Forsoning; vi stødes tidt, har jeg lagt Mærke til, men det er naturligt fordi Hjerterne ligge saa nær. Nu lev vel. Gud velsigne Dem i Alt. Ingen er Dem en trofastere Broder end

H. C. ANDERSEN[2].

---

[1] d. e. et Brev, underskrevet af næsten alle Medlemmer af vor Familie.

[2] Dette er det første Brev fra Andersen med den Underskrift, som han siden brugte.

Paris 7. Aug. 1833.

Kjære Edvard.

. . . . Hvad der gaaer mig nær er de forunderlig korte Breve De skriver, næsten altid kun paa første Side. Det seer mere ud som Pligtbreve end som Breve fra Vennen; til Udlandet pleier man dog at skrive lidt mere, og man mangler aldrig Stof naar man holder af den man skriver til. Hele fem Breve har jeg rigtignok faaet fra Dem medens jeg kun har skrevet 10 à 12, men kun et eneste af Deres nærmede sig nogenlunde et af mine i Længde. . . . De gjør Dem ikke Begreb om hvorledes jeg længes efter Dem, Deres JETTE kan paa sin Maade ikke holde mere af Dem end jeg; altid næsten er De i min Tanke. Jeg veier hvert Udtryk, hver Yttring i Deres Breve; derfor siig aldrig nogen Bitterhed, eller noget der seer ud deraf, det falder mig tungt paa Hjertet, og vi ere for langt fra hinanden for strax at kunne blive tydelige for hinanden. — Lige ved Siden af mig boer OTTO MÜLLER, han møder med frygtelig store Knebelsbarter, jeg arbeider paa et Par til min italienske Reise for at see ud som de Andre. Tal med Deres Fader om mine Vaudeviller, det er mig af stor Vigtighed at faae dem omsat i solide Penge. Alt hvad De kan sige mig om Penge er Musik i mine Ører, og jeg digter bedst med Musik.

Deres

A.

Paris 9. Aug. 1833.

(Indlagt i et Brev.)

Kjære Ven! Saaledes er det at faae korte Breve

venskabeligst

ANDERSEN.

Paris 14. Aug. 1833.

Her sender jeg Dem den eneste Guldfrugt, som mit poetiske Træ i denne Sommer har baaret, gid den i Smag og Udseende maa behage Dem vel. Gjem den i Deres Værge til jeg kan sende Resten, hvilken jeg begynder paa i Locle; det skal være en meget stille By, jeg vil derfor vist faae mange Øieblikke, hvori min Musa kan besøge mig; den gode Dame holder ikke af stort Selskab. De vilde kunne indlægge Dem stor Fortjeneste hos hende ved at sende mig en Afskrift af den gamle Vise om Agnete, ikke Bearbeidelserne men den originale. — Hvad mit Manuscript angaaer, da læser De det ene; kun to udenfor Huset har jeg lovet det til, nemlig JETTE WULFF og Fru LÆSSØE. —

I den gamle Vise om Agnete synes mig at ligge et levende Billede paa den forunderlige Higen efter noget Andet end det man netop har, hvilken findes hos Alle. Utilfredshed og Stræben efter en ukjendt ny Væren driver Agnete i Bølgerne; hos Havmanden ønsker hun sig atter tilbage, og da hendes Ønske opfyldes, føler hun sig dobbelt ulykkelig indtil Døden giver hendes urolige Sjæl Fred. Mit Digt vil komme til at bestaae af to Dele, her er den første, hvilken indeholder Agnetes Ungdom og hvorledes hun kommer til Havmanden. Det ender med et Efterspil: Havmandens Bryllup. Anden Deel skal kaldes »Agnete, Havmandens Viv« og foregaaer 50 Aar efter den første. Hele hendes Udvortes har i denne Tid, der kun forekommer hende som 7 Aar, aldeles ikke forandret sig; men al hendes Slægt er død oppe paa Jorden, Hemming undtagen; Elskeren er bleven en Olding, der lever i Erindringen om hende og i de gamle Viser. Liden Kirstens Søn er Helten her; det er Kirkeklokkerne ved hans Bryllup Agnete hører paa Havets Bund og som vække hendes Længsel efter Oververdenen. Hemming er den første hun møder deroppe, kun han kjender hende; hans Skræk driver hende ind i Kirken,

hvor alle Smaabillederne vende sig om for hende og bringer hende til at frygte for sin Sjæls Salighed, saa hun ikke meer tør følge Havmanden, der kalder hende med de grædende Smaa; den mindste af disse faaer hendes Hjerte til at briste, og Stenen ved Stranden, hvor Hemming jorder hende, bliver vaad at Havmandens Graad.

Deres

H. C. Andersen.

Dersom jeg døer før dette Arbeides Fuldendelse, da ønsker jeg dette trykket med mine »Erindringer«. Lev vel allesammen.

Le Locle 2. Sept. 1833, paa Jurabjergene.

. . . . I Genéve, hvor jeg ankom d. 18. August, besøgte jeg den gamle Puérari, der ret hjerteligt modtog mig, talte Dansk og hjerteligt og levende erindrede sig Danmark og alle Danske[1]. Et Par Aftener var jeg hos ham og Familie, og han har givet mig et Anbefalings-Brev med til sin Søn i Milano, hvori det blandt andet hedder: *Ses inspirations partent du coeur, jamais de recherche, tout est nature, vraie sensibilité, point de sensiblerie. Quand j'entends ses vers, il me semble que je viens de les faire et q'uil a écrit ma pensée. Il a beaucoup de rapport avec Baggesen etc.* —

Paa Theatret saae jeg »Barberen«, der havde det Mærkelige, at den blev udført af bare gamle Mennesker. Figaro lignede noget Cetti, især paa den fede Mave.

---

[1] Om denne Mand vil jeg her tilføie nogle Oplysninger.

M. N. Puérari omtales i Cléments Bog om den fransk-reformerte Kirke i Kjøbenhavn saaledes:

.... D. 25de kom jeg til Locle, høit oppe paa Jura, grønne Bjerge omgivne af sorte Grandskove; en forunderlig Stilhed. Familien jeg er hos er ganske elskelig, især to gamle

---

»M. N. Puérari, venu içi comme précepteur dans la maison de Coninck 1794, associé dans la maison Seerup et Co., instituteur du prinçe Fr. Ferdinand 1808, professeur de la langue française 1809, instituteur de la princesse Wilhelmine, resigne et retourne en Suisse 1820. Mourut 1845 à l'âge de 79 ans.«

Jeg har fra min Barndom en dunkel Erindring om denne venlige gamle Mand. I den Tid levede min over 80 Aar gamle Farmoder, den gamle Madame Collin, som havde en Klasselotteri-Collection. Det var dengang Brug, at enhver Seddel betegnedes med en »Devise« efter Kjøberens Valg. Disse Deviser betroedes det gjerne mig og mine ældre Sødskende at skrive paa Sedlerne, og dette bragte os i Berøring med Kunderne, af hvilke jeg nu kun mindes Admiral Winterfeldt og Puérari.

En Landsmand, som et Par Aar før Puéraris Død besøgte ham i Genève, har meddeelt mig følgende Bemærkninger om ham:

»Udgaaet fra en Familie, der hørte til det Genfiske Patriciat, indtraadte han i sin Ungdom i fransk Tjeneste som Chef for et Compagnie i et Schweitzer-Regiment, men opgav denne Stilling ved Udbrudet af Revolutionen og vendte tilbage til sin Fødeby, for at benytte den Adgang, hans Fødsel gav ham, til Ansættelse i Republikens Tjeneste. Eftervirkningerne af den franske Revolution, der bragte Demokratiet til Roret i Genève, gjorde ham Opholdet der ubehageligt, og han modtog derfor det Tilbud, der gjordes ham af Etatsraad Frederik de Coninck om at overtage dennes to yngste Sønners Opdragelse. Hans Ægteskab med Fru de Conincks Nièce bandt ham hertil Staden, hvor han blev Professor i Fransk Literatur ved Universitetet og nød megen Yndest hos Frederik d. 6te. — Kjærligheden til hans Fødested vandt imidlertid Overhaand, og i 1820 flyttede han med sin Familie til Genève, hvor han under det restaurerede Patriciats Auspicier formodentlig ventede at finde Adgang til Republikens Hædersposter; men dette Haab glippede, og i en lang Aarrække maatte han supplere sine utilstrækkelige Indtægter ved at have unge Rigmænd i sit Huus, indtil en lille Arv forbedrede hans Tilstand.

Alle Danske, som besøgte Genève, kunde hos ham finde en venlig Modtagelse. I 1843 tilbragte jeg 3 deilige Uger i denne i saa mange

Søstre til Md. JÜRGENSEN[1]; de beboe Stue-Etagen og der inviteres jeg om Formiddagen ned paa Kaffe og Honning. Man forstaaer ikke et dansk Ord i hele Huset, i hele Byen; det er ganske fortræffeligt for mig; jeg maa sige Alt paa Fransk og skal i disse 8 Dage have gjort betydelige Fremskridt. Ja tænk jeg oversætter Fraser af mine Digte paa Fransk og de forstaae det. Det er morsomt med de smaa Børn her: naar jeg ikke forstaaer dem, skrige de Ordene af fuld Hals, idet de troe at jeg er døv. Disse 8 Dage har jeg fra 6 om Morgenen til 8 om Aftenen kun spadseret, digtet og spiist. Den dybe Eensomhed i de tætte Skove, det forunderlige Halvmørke mellem Bjergene og Granerne har ganske grebet mig; det er første Gang i mit Liv at jeg har været saa ganske ene; jeg har været formelig hensjunken i Digtningen af min Agnete; hjemme har jeg kun i Øieblikke, naar jeg skrev et lyrisk Stykke, følt slig en Fornemmelse; her har jeg i fem Dage været i denne Ekstase, og Resultatet er, at jeg har fuldendt Agnete. — Jeg føler mig lidt angrebet deraf, men jeg er tilfreds med mit Arbeide; De vil ogsaa glædes; thi vi faae Ære af det, spaaer mit Hjerte mig. REITZEL maa give 100 Rdl. Sølv for den; han kan godt vove det. . . .

Af et Brev fra Odense hører jeg, at Prinds CHRISTIAN har været i Hospitalet hvor min Moder er og spurgt efter hende, og da han hørte jeg havde skrevet hende til, fundet dette saa ganske elskværdigt (det underlige Menneske, det er jo naturligt) og holdt en Lovtale over mit Hjerte. Paa den

---

Henseender interessante og dengang endnu lykkelige By. Til mine kjære Minder om dette Ophold hører Mindet om mine daglige Besøg hos den livlige kraftige Olding og hans tvende fortræffelige Døttre, med hvem han beboede et lille hyggeligt Landsted i umiddelbar Nærhed af Byen.«

[1] Urban Jürgensens Hustru.

Maade hører der kun lidt til at vinde ham, men det er jo altid godt og jeg har tænkt paa: skulde vi ikke dedicere ham Agnete.

Deres trofaste

ANDERSEN.

Le Locle, 12. Sept. 1833.

Kjære Ven. Her sender jeg Dem min Agnete ganske færdig, endnu ikke seet af noget Øie uden mit; den danske Nøgle til Grotten, hvor hun stod, manglede de alle her. Tag venlig imod det gode Barn, født mellem Bjergene, men dansk af Hjerte. Det er min nordiske Aphrodite opsteget af Havet; gid De maa erkjende den derfor. Man har sagt om mig i Maanedsskriftet for Literatur: »en Digter som *engang* lovede noget«, og det sagde man efterat mine »Maaneder« vare komne ud; disse Ord hænge som Giftdraaber ved mit Hjerte. Gid Agnete nu maa faae Ære og Solskin, der kan dampe disse dræbende Dele bort. O EDVARD, min Sjæl smægter efter levende at erkjendes. Vær De en Fader for min Agnete, medens jeg flyver over Alperne og drømmer maaskee en ny Agnete op af Bølgerne, naar jeg seer Cypresser og Pinier og de smukke Mennesker i Italien. Hvad det Grammatikalske angaaer, da øv De lidt det gode Barn, hun er jo født mellem fremmede Tungemaal. —

. . . . Det forundrer og rører mig den store Kjærlighed jeg finder overalt i Verden mod mig, hjemme i Danmark og ude mellem Bjergene; det er dog en god Gud, der tager sig saa meget af den eensomt flagrende Fugl. Jeg begriber i Grunden ikke hvad rart der er ved mig, men altid finder jeg Nogen, der kjæler lidt for mit syge Hjerte, som aldrig bliver tilfreds, men raaber som det uartige Barn altid paa meer.

Her er hæsligt i Neufchatel, de politiske Meninger sætte Ægtefolk og Børn op mod hinanden. Nu staae 3 Batailloner i Bern for at rykke herind. Nogle, især Damerne, ere for Preussen.

Deres broderlige

ANDERSEN.

Efterskrift:

Kjære Ven, hvor mit Hjerte banker, idet jeg nu pakker Agnete ind! Om det ikke er et Arbeide, som jeg haaber og ønsker. Nu synes jeg slet ikke at have udtalt hvad jeg vilde, og dog veed jeg intet bedre. Det er en Følelse jeg aldrig har kjendt, det er som en Feber, der gik igjennem mig. O lad mig snart høre noget fra Dem, noget om Agnete.

. . . . . Lad Agnete blive saa godt udstyret som muligt, spalt hende godt og giv hende Smudstitel

Deres

A.

Jeg vil, ganske imod min Plan i denne Fremstilling, her meddele et udførligt Uddrag af et af mine Breve, uagtet jeg i dette har overtaget en Rolle, som jeg hverken var voxen eller havde Sympathi for, nemlig Recensentens. Men intetsteds fremtræder Forholdet mellem ANDERSEN og mig saa klart som i hans ovenstaaende og nærmest paafølgende Brev, og det mellemliggende fra mig. ANDERSEN staaer her i den klareste Belysning af hans tillidsfulde Haab, Andres Tvivl som vilde rokke dette, og endelig hans Resignation, der paa den smukkeste Maade yttrer sig i hans paafølgende Brev.

Der er nogen Usikkerhed med Hensyn til Dateringen af disse Breve; men sikkert er det, at mit Brev er et Svar paa

hans Breve af 14. og 15. August, og at jeg altsaa har faaet Agnete inden Brevet af 12. Sept., hvori det hedder: »Her sender jeg Dem min Agnete.«

Mit Brev lyder saaledes:

29. Aug. 1833.

. . . . De klager over mine korte Breve. I Grunden har De Ret; men ved den forskrækkelig megen Brevskriven, jeg maa give mig af med, vænner man sig til at fatte sig i Korthed. Dette skal blive desto længere; De seer vel, at jeg har begyndt at skrive noget tættere end jeg pleier.

Paris har været Dem et dyrt Opholdssted; men De har jo ogsaa havt megen Fornoielse og seet meget, kun Skade, at det er gaaet saa daarligt med Sproget, som De selv siger, og som de Hjemkomne attestere. See endelig at indhente dette i Locle; der maa De ogsaa kunne spare. Giv ikke Presenter, det har De sandelig ikke Raad til. De kan jo skrive et Vers til Madamen. Det resterende Reisestipendium skal De bestemt faae i Januar.

For en god Time siden fik jeg Deres Agnete. Jeg foer strax i den, men har naturligviis ikke læst den endnu. —

Af sørgelige Nyheder vil jeg her kun meddele den som jeg hørte igaar, at to Drenge fra et Finlapperskib ere blevne revne ihjel af Hunde, men idag hører jeg at det er Løgn. Til de glædelige hører, at GOTTLIEB og AUGUSTA snart skulle have Bryllup; a propos om AUGUSTA: af den Vise, som jeg skrev ved hendes og LOUISES Hjemkomst, har De stjaalet nogle af de vittigste Stropher til Deres egen Sang, nemlig: La la la etc.

Nu skulde jeg til at læse noget i Agnete.

D. 30. August. Nu har jeg læst Agnete ud. Jeg er i Uvished med mig selv om hvad jeg synes om den; i det Hele troer jeg ikke den svarer til min Forventning; De vil jo vel at

jeg skal sige Dem min oprigtige Mening. Hvad der meest har stødt mig er at der findes saamange trivielle, eller om De vil det almindelige Tanker, lange Tirader, som man seer i hvert andet romantisk Arbeide, f. Ex. hvor Zigeuneren beskriver sit Liv, cfr. Høvedsmandens Monolog i Preciosa, men især i mange enkelte Stropher, som det vilde være for vidtløftigt her at udhæve. De 4 Bølgechor efter Agnetes Monolog og Havmandens paafølgende Sang, hvor han i alle sine Lignelser gaaer ud fra Gjenstande paa Landet, kan jeg ikke lide. Triviel er i Samtalen mellem Agnete og Havmanden Betragtningen over Qvindens Liv; et urigtigt Billede paa samme Sted synes det mig at være, at Qvinden ligner Urten, der er dømt at voxe fast og qvægende om Roden. Urter voxe ikke qvægende om Roden.

Nu fik jeg endelig hos Bogtrykker SCHULTZ Visen om Agnete, her følger den i Afskrift.

Jeg gaaer atter tilbage til mine Bemærkninger om Agnete. Hvor Havmanden har forladt hende, og hun ene hensynker i sig selv, kommer en Dialog mellem Alferne i Græsset, der i sin Idee aldeles er en Efterligning af Scenen i Aladdin, hvor Lympha og Zephir færdes om den Sovende. Et andet Sted, hvor Havets Chor fortælle, den Ene efter den Anden, hvorledes de have bygget Brudeslottet for Agnete, er en local Variation paa Scenen i Aladdin, hvor Lampens Aander bygge Slottet. En besynderlig Idee synes mig er det, at Bølgerne, der synge for at lokke Agnete, fortælle hende, at »Stormen klipper Mænd og Heste af Bølgerne«; det er, hvis jeg ei har misforstaaet det, at behandle hende som et Barn, som man kan lokke med Legetøi. Og da Agnete hører denne Sang, finder hun at den klinger som »et gammelt Drapa«. Deres egen Personlighed træder paafaldende tydeligt frem i Hemming; han taler i sin Samtale med Agnete — ja jeg forsikkrer Dem det — i Udtryk, som jeg ofte har hørt af Deres egen Mund til mig, naar De i en vistnok sygelig blød Stemning syntes, at

jeg ikke holdt nok af Dem. De beskriver Deres egen Hjemvee, ikke Hemmings. Overhovedet kan mod denne Charakteer siges det Samme, som INGEMANN engang i et Brev sagde om Deres Phantasier og Skizzer med Hensyn til Deres fremtrædende Personlighed. Og imidlertid med alt dette er Digtet prydet med saamange skjønne, virkelig høipoetiske Situationer, Planen synes mig saa heldig m. m., at jeg endda kan forsone mig med dette Arbeide; men de omtalte Skyggesider — som de efter min Mening ere — have sandelig bedrøvet mig. De synes at tyde paa, at Reisen ikke vil forandre Dem. Digtet har den samme Andersenskhed, det vil sige, skjønnere Sider end Deres ældre Sager, men ogsaa de samme Feil; og Hovedfeilen ved Alt, hvad De har skrevet, er, efter min Mening, Deres Mangel paa Objectivitet — tilgiv mig dette affecterte Udtryk. De spiller selv med i det Liv, De skildrer, De nedskriver Deres Følelser idet De med Liv og Sjæl er inde i Situationen, men De har ikke den Magt over Deres Tanke, der skulde bringe Dem til at staae paa et Punct udenfor den Verden, der skildres. Dog hvad skriver jeg. Kan jeg troe, at De vil lægge Dem disse Ord paa Hjerte, uden paa den Maade, at De vil tænke: Kan EDVARD nænne at skrive mig saa haardt til, vil nu ogsaa han begynde at recensere mig. Jeg veed, at De vil tænke saaledes, jeg veed, at De vil blive bedrøvet. Kjære Ven, jeg vilde saa nødig bedrøve Dem, og derfor betænkte jeg mig ogsaa paa at skrive disse Bemærkninger; men da De har forlangt, at jeg endelig skulde skrive ret meget om Agnete, hvor kunde jeg da forsvare at rose hvad jeg ei finder godt.

Jeg længes ret meget efter at høre fra Dem, naar De har læst dette Brev. De har saa tidt misforstaaet mig, og er ligesaa ofte vendt tilbage til mig igjen, at jeg ikke frygter, at dette Brev skal gjøre noget vedvarende Indtryk paa Dem; det maa det mindst af Alt gjøre. ANDERSEN! riv Dem, riv Deres hele Tanke ret bort fra Hjemmet og Deres gamle Omgivelser,

ellers kan De ei nyde Reisens sande Nytte. Vil De atter misforstaae mig, naar jeg gjør Dem en Slags Bebreidelse, som er foranlediget af flere hjemvendende Danskes Bemærkning, at De bruger Deres halve Tid til at skrive Breve, skriv ikke for meget hjem!

Dersom De ikke misforstaaer hvad jeg her skriver, dersom De erkjender, at det er et velmeent og godt Raad, da viser De mig i Gjerningen, at De anseer mig for

Deres sandeste Ven

E. COLLIN.

Fra denne Tid foreligger et Brev fra le Locle af 13. Sept. 1833 til OTTO MÜLLER, med hvem A. havde levet i Paris. Af dette Brev vil jeg give et Uddrag, der viser hans Stemning, hans Forbittrelse og hans Forhaabning.

»Kjære Ven. Du er ved Gud en sød Unge og skal komme i min Barneverden! Saaledes at kunne skjære et Stykke ud af Broderens og Moderens Breve! nei det kunde jeg ikke have gjort. Jeg vil ret gjemme det som et smukt Træk, klippet ud af dit danske Hjerte. Din smigrende Lignelse om *Agnete:* »et skjønt Aftryk af en skjøn Form« er jo ganske poetisk. Du er igrunden en Rad i at skrive Breve, LUDVIG bliver en Zinke mod dig. Bare jeg dog havde dig her, Du kjære Menneske med den ækle Hat, skulde jeg lukke Grotten op, hvor min Agnete, useet af Andre end mig, staaer lyslevende som en nordisk Aphrodite, opsteget af Havet. Ja, hun lever, og jeg er ret den gode Gud taknemmelig for hun er saa smuk, føler jeg. De underlige Mennesker i Verden troe, at en Digter ret er en forfængelig Fugl, der kroer sig af sin Sang;

nei, jo bedre han selv føler den, jo ydmygere bliver hans Sjæl, jo kjærligere klynger han sig til Gud, ved hvis Hjerte han lærte disse Toner; saaledes gaaer det mig, og jeg ligner de andre Poeter i saa meget, saa de bestemt ligne mig i dette. — Hvad jeg har skrevet i Locle, altsaa hele anden Deel, staaer bestemt 10 Gange over hvad du kjender. I fire Dage sprang Agnete ud af mit Hjerte her i den forunderlige Eensomhed. Over 8 Dage blundede hun, fik nogle nye Drømme, og med disse og i en ny reenskreven Kjole sendte jeg hende igaar til Danmark. Jeg har ogsaa lært hende en heel Deel Grammatik, for det see de meget paa hjemme. Bare de nu ikke slaae hende itu for at see om hun er mathematisk nok construeret. Alvorlig talt ønsker jeg, at hun maa gribe dem hjemme; jeg trænger til Roes, Opmuntring, Kjærlighed (True nu ikke af mig med Fingeren). Et Digterhjerte er en Sydvæxt, der kun kan voxe under Kjærlighedens Glasklokke; men der gribe de den med plumpe Hænder, som var det en Brændenelde, »Maanedskriget mod Literatur« har sagt om mig i Foraaret: »en Digter, som engang lovede noget« — og det sagde man efterat mine Maaneder vare komne ud. Jeg har maattet kæmpe med mere end nogen anden Digter; Ubillighed, altfor stræng Kritik vil vel ikke kunne slukke den Flamme, der nu engang boer i mig — jeg er Digter og vil blive det — men den vil tilintetgjøre min Væren, dræbe mig før Tiden. Det er Svaghed, veed jeg nok, men en medfødt Sygdom hos Poeterne; det er maaskee den samme Pirrelighed Muslingdyret har, naar det sætter sin Perle og døer. Men lad os lukke til for det sorte Gemak. — . . .

Din

ANDERSEN.

Milano 24. Septbr. 1833.

Før jeg kom til Rom skulde De intet Brev have fra mig, men idag fik jeg Deres velsignede Linier. »De længes ret meget efter at høre fra mig«, hvorledes kan jeg da opsætte det. Jeg er i Italien! er nu først ret ude i Verden. Paa denne Side Alperne føler jeg mig et ganske andet Menneske, jeg kan ikke selv forklare hvad der er foregaaet med mig; men jeg har med eet faaet en ganske anden klarere Anskuelse af Verden og Livet om mig. Tro mig, kjære EDVARD, Reisen forandrer mig, og som jeg haaber, til det Bedre; jeg siger dette just fordi De i Deres Brev yttrer en Tvivl; dog Tiden vil bedst vise det. Jo mere jeg seer, jo mere jeg tumler mig herude, opdager jeg hvor lidet jeg veed, men kan komme til at vide. Jeg vil gaae Deres Brev i gjennem, der er saa meget deri jeg har at svare Dem paa. De troer at jeg ikke kan taale at høre Deres Hjertes Mening om Agnete, ikke taale at høre et alvorligt Ord af min meest prøvede Ven! O EDVARD, frygt ikke derfor. Det var i gamle Dage jeg strax fik Vand i Øinene. De synes ikke om første Deel af Agnete, og hvad De bemærker kan De have nogen Ret i: min Personlighed spiller saa stor en Rolle, den lyriske Digter udtaler sig selv. Det er nu en Egenhed hos mig, at jeg hidtil har været saa ganske lyrisk: men det taber sig og jeg troer Agnete gjør Overgangen. Husk paa, hvor kort Tid efter at jeg forlod Hjemmet jeg begyndte paa dette Arbeide, hvormeget jeg endnu maatte være den samme. Anden Deel af Agnete har alt et ganske andet Præg, som De nu vil have seet; forandre noget i første Deel vil jeg ikke. Vil De derimod i Zigeunerens Replik udelade de to Linier:

Den hele vide Verden er vort Hjem
Og paa slig Vandring skærpes Blik og Tanke,

da troer jeg at den Preciosa-iske Lighed er borte. I Efterspillet troer jeg at Havet siger: »Vægge, Kuppel, hvert et Kammer straaler nu i Maanens Flammer« — vil De rette det til *Solens* Flammer, ligeledes i 3die Chor, thi det er ved Solens Nedgang. Enkelte Steder har De ogsaa reent misforstaaet mig, skjondt jeg troede det var læseligt. De læser: Qvinden ligner Urten, der er dømt til at voxe qvægende om Roden, men det er *Reden,* med et *e.*

Ligeledes at »Stormen klipper Mænd og Heste af Bølgerne«, det var jo noget reent Sludder, nei, den klipper af *Skyerne.* Læs endelig rigtigt naar De lader Bogen trykke, jeg troede saa vist at De godt kjendte mine Kragetæer. Naar De nu kjender det Hele, vil De ogsaa bedre kunne bedømme det. Hvor glad var jeg ikke blevet om De havde været lykkelig over min Agnete. Mange vil sige strængere Ting om hende end De, men uagtet Pletterne vil hun dog staae som et smukt Overgangspunkt til min nye Digtervirken. Roes, uendelig Roes, som jeg oftere har sagt, vil virke meest velgjorende paa mig — De kan ikke yde den til mig, nu vel, jeg lader ikke Hovedet synke, bryder heller ikke i Graad, men gjemmer det altsammen i Hjertet, medens jeg gaaer frem hvor og naar jeg skal. Havde jeg Manuscriptet, da havde jeg vist i første Øieblik efter at have læst Deres Dom, at De »ikke finder det godt« kastet det Hele i Ilden; thi hvad skal vi med det Middelmaadige. Men det havde været galt af mig; er Agnete ikke af Cararisk Marmor, saa er hun dog heller ikke af Graasteen. Min Personlighed troer jeg herefter ikke meer vil træde frem. Naar De opdager det, EDVARD, da siig mig det, peg ikke paa det Mørke men heller paa det frembrydende Lys. Tak for Deres Oprigtighed, giv mig altid den. Naar De har faaet dette Brev skriver De mig strax til i Rom, jeg venter det sikkert, og hører da meer om Agnete; Deres Faders Mening haaber jeg ogsaa at faae at vide. Anmeldelsen af mine Digte har glædet

mig, den fik mig Taarer i Øinene og fyldte mit Hjerte med barnlig Tak til Gud. —

De har sagt, at den nye Nytaarsgave[1]) var sin Forfatter værdig, hvilket jeg har taget i en god Betydning. Dette Spøgelse, jeg mener Gjengangeren, vil altid lægge sine kolde Fingre mellem vore Hjerter; men det bliver nok Dag, og saa have Gjengangere ingen Magt. En anden Yttring, som De giver Navn af Bebreidelse, kommer jeg nu til at berøre. Flere hjemvendende Danske bemærke, at jeg bruger min hele Tid til at skrive Breve (naturligviis i Paris); det er meget lidet ondt, dog forbittrer det mig. For det første angaaer det ikke disse hvad jeg bruger min Tid til, dernæst er det en Slags Usandhed. At De, kjære Edvard, har taget Notits deraf, forundrer og bedrøver mig meer end Deres Yttring mod Agnete. Medens mine gode Landsmænd i Paris intet bestilte, skrev jeg til Hjemmet fordi jeg var træt af at tumle mig i Byen eller af at læse eller digte; desuden kostede Brevene ingen Postpenge som nu, og jeg skriver i een Time hvad andre skriver i tre.

De siger, at jeg i Hemming skildrer mig selv, at mange af hans Udtryk har jeg selv brugt til Dem; men tro mig kjære Ven, havde De kjendt Schiller eller Byron, saaledes som De kjender mig, da vilde De have hørt dem sige meget af hvad deres Digte udtale med samme Ord. De taler om en »sygelig blød Stemning hos mig«; just den, ja det troer De neppe, anseer jeg for den store Lykke: at jeg eier Dem, har Deres Venskab og nu eier en oprigtig trofast Ven. For at gjøre Dem dette tydeligt, maa jeg berøre en Stræng der maaskee bedrøver Dem, som den altid knuger mig til Jorden. Vore Charakterer ere noget forskjellige, just min Blødhed var istand til at bøie mig efter Dem. Havde jeg hjemme havt den samme

---

[1] »Anonym Nytaarsgave,« af Gjengangerbrevenes Forfatter.

Følelse, der nu rører sig i mig, da havde Deres Maade at være paa stødt mig aldeles bort dengang jeg ikke kjendte Dem. Med et Barns hele Tillid bød jeg Dem mit broderlige Du, og De afslog det. Da græd jeg og taug, altid har det siden staaet som et aabent Saar; men just min Blødhed, min halve Qvindelighed lod mig hænge fast ved Dem. Da kom jeg til at see saamange andre herlige Egenskaber hos Dem, at jeg maatte holde af Dem og huske paa, at det dog kun var en lille Feil hos saa meget Godt. Misforstaa mig ikke EDVARD; nu er det mig, der maa bruge denne Yttring De saa ofte giver mig. Oprigtige bør vi to være mod hinanden, min Sjæl skal ligge aaben for Dem. Indtil min Afreise var jeg slet nok til at kunne troe, at Deres Afslag om at sige Du reiste sig fra, at en mere glimrende Stilling kunde vente Dem end mig, og at dette fortrolige Du da kunne genere. Ved den evige Gud, nu troer jeg det ikke, jeg anseer det kun for en Egenhed hos Dem og beder af Hjertet om Forladelse.

. . . . Kjæreste Ven, skriv ret udførligt om mine Pengesager og siig mig noget mere om Agnete. De synes altfor flygtigt at have læst den, og just af Kjærlighed til mig faaet Frygt og seet større Skygger end der maaskee er. Da De klager over, at jeg skriver for mange Breve, burde jeg vel ikke sende Dem dette; men jeg maa tale med Dem, thi De er Nat og Dag i min Tanke.

De hilste mig ikke fra en Sjæl hjemme, men det var vel en Forglemmelse. — Tilgiv mig at jeg maatte opponere mod Dem i dette Brev, men Deres var saaledes skrevet, at det ikke var en Kritik men en Udfordring. Her er min Haand, EDVARD, vi ere de gamle trofaste Venner; jeg veed, at giver De mig Malurt, er det for at hjælpe paa min daarlige Mave.

Deres broderlige

ANDERSEN.

Efterskrift.

Endnu maa jeg tilføie lidet med Hensyn til en Yttring i Deres Brev, at Hemming udtaler min Hjemvee. Denne Følelse kjender jeg endnu slet ikke; det er altsaa ikke min Personlighed, De her har fundet. Jeg har ingen Hjemvee, snarere et Slags Vee, naar jeg tænker paa, at jeg engang skal hjem i de gamle Forhold, hjem til mange bittre Krænkelser; jeg føler mig hjemme overalt hvor jeg kommer, Verden synes mig mit Fædreland; dog siig ikke det til de Andre, de vil misforstaae mig. Danmark er et deiligt Land, men koldt, taaget, og meget Smaat selv i det Store. Jeg hænger med Sjæl og Tanke ved enkelte Mennesker hjemme, jeg faaer en underlig Hjertebanken naar jeg tænker paa, hvor længe jeg ikke faaer dem at see; jeg glæder mig alt som et Barn til første Gang at flyve dem imøde, men jeg frygter for den Tid jeg skal blive bestandigt hjemme. EDVARD, havde jeg Dem, Deres og et Par Mennesker til her bag Alperne, hvor gjerne blev jeg da ikke her; min Natur er slet ikke nordisk. Hvilken Luft, hvilket Liv gjennemstrømmer mig ikke alt her! Jeg har faaet Ideen til en ny Tragedie; Fru HEIBERG skal deri være Christian d. 2. som ung Prinds. Jeg troer den italienske Luft vil vifte gjennem denne nordiske Bøgeskov, men maaskee bliver den ikke antaget; jeg frygter det, thi jeg troer der vil blive Poesi deri. — Dersom De EDVARD har forandret Deres Mening om Agnete: »det er ikke godt«, da skylder De mig Opreisning, og jeg veed jeg faaer den.

Rom i Novbr. 1833.

. . . . Skulde det virkelig være en Ubillighed af mig, at jeg midt nede i Italien bliver bedrøvet ved at det Menneske,

mit Hjerte ligger nærmest, skriver til mig som til en Ven i Lyngby, en lille Seddel, nogle hurtigt affattede Linier. I Guds Navn, skriv mig sjeldnere til, men skriv da et *Brev;* der maa være Tider, Deres Forretninger kan tillade Dem det, og Timer at Deres Hjerte taler for mig. Hvor glad kunde jeg ikke føle mig ved Dem, hvor let kunde De ikke endnu mere, dersom det er muligt, binde mig til Dem. — Efter Gjerningen og ikke efter Ordet skal man bedømme sin sande Ven, veed jeg nok, men hvorfor kan ikke begge forenes hos gode Mennesker. Vinder ikke Orangetræet ved, at det foruden sin ædle Frugt ogsaa udbreder Duft omkring sig. De har Agtelse for mig, De har Interesse, De mener mig det bedre end maaskee nogen Anden, men De synes fremmed mod mig i meget; er jeg da virkelig endnu saa forskjellig fra Dem?

. . . . Den 2den Novbr. tænkte jeg ret levende paa Dem, drak Deres Skaal og takkede Vorherre for min kjære Edvard, jeg tidt maaskee forlanger for meget af, men altid betragter som min meest trofaste Ven.

Deres

Andersen.

Rom 21. Novbr. 1833.

(Til Jonas Collin.)

Min kjære, kjære Fader! . . . Min Tid tilbringer jeg med at see de store Mestres Arbeider og med at studere Historie. Denne har her, hvor jo næsten dens Vugge er, ordenlig paatrængt sig mig. Millots Verdenshistorie, som jeg har fundet her, er mig en sand Skat; Frankrigs og Roms Historie vexler jeg med

at læse, ligesom jeg ogsaa har taget Gierlevs og Molbechs Reiser. Hvad denne sidste angaaer, da har jeg en dobbelt Vederkvægelse deraf. Før har jeg ofte blindt hen troet Verdens gode Dom om Folk, nu faaer jeg ogsaa min egen Mening. Jeg seer nu, at den kritiske Molbech dog heller ikke er saa stiv i Papirerne, jeg seer, at der er mere Vandfarve end Mosaik i Verden. Det er forbausende, hvor overfladisk hans Reise er; havde De seet hvad jeg alt har seet hernede, vilde De maaskee bedømme ham strængere. Men, siger De vel, lad os nu see, hvorledes Andersens Reise bliver. — — Endnu har jeg ikke begyndt paa noget nyt æsthetisk Arbeide; Æmne mangler jeg ikke, men jeg begynder at vrage, min Skjønheds-Sands er blevet vakt, Aand og Form maa smelte sammen.

Naar man, som flere unge Kunstnere, er 3 à 4 Aar ude, ligger næsten den halve Tid paa eet Sted, og hvor det, f. Ex. i Rom, ikke er meget dyrere end det billige Kjøbenhavn, da kan Stipendiet nok slaae til, især naar man nu maler et Stykke for Hjemmet, et andet for en Familie her i Udlandet, det hjelper paa Sagerne. Det er min Plan . . . (herefter følger hans Reiseplan).

Saaledes udført maatte jeg ret faae Gavn af min Reise, og det tydske Sprog vilde alene være en rig Gevinst. Da mit Fædreland nu engang har taget sig kjærligt af mig, og jeg neppe har gjort mig uværdig siden den Tid, stoler jeg paa at man ikke bryder det over paa Halvveien. Jeg har kun Dem, kjære Velgjører, jeg lægger min Skjebne i Deres Haand, og troer at *kan* De gjøre noget og finder det *rigtigt*, da *vil* De. Edvard har i den lille Seddel, som han skrev mig til med Vexlen, sagt mig, at det var »meget usandsynligt« at jeg fik noget Tilskud af Fondet. Jeg beder alligevel om at han vil skrive en Ansøgning for mig, om kun 100 Species, og jeg vover at lægge Dem det paa Hjertet. Jeg har her simpelt sagt Dem min Plan; iøvrigt beder jeg om Deres faderlige Raad, som jeg

altid vil følge, om det end øieblikkeligt ikke blev mig saa kjært. Mere ugjerne end De maaskee troer, peger jeg hen paa mit hjemsendte Arbeide *Agnete*. De kjender det heelt, det maa overtyde om, at mit Ophold herude virker gavnligt paa mig. Jeg har ikke andet end dette Arbeide og Deres Hjerte; hiint maa nu tale for mig hos Publikum, dette hos de Enkelte der kan handle. — Overvei kjærligt mine Sager, lad mig blive saalænge ude jeg kan og glæd mig med et trøsteligt faderligt Brev. Hjertelig Tak for Deres inderlige Omhu for mig og Yttringer til BØDTCHER, det er en brav Mand, synes det, som strax kom mig kjærligt imøde. Professor THIELE har ogsaa skrevet ret venligt om mig til nogle af Kunstnerne; jeg er ham taknemmelig for hans gode Sindelag mod mig, som han oftere hjemme har viist; men dog ligger der noget i Maaden, der, om ikke det har stødt, dog har saaret mig. Ja, Dem kan jeg jo nok sige det til, selv om jeg skulde være lidt ubillig. THIELE har saavel til KÜCHLER som til BISSEN brugt Udtryk, som om han ordenlig vilde forberede dem paa en ypperlig Fyr i *et meget keitet Legeme*. Maaskee har jeg hjemme været noget underlig fremfor Andre, men man tænker ikke paa, hvormeget sligt jevnes i en 7 Maaneder ude i Verden. Man har ogsaa smilet deraf og spurgt mig, hvorledes jeg da har været hjemme, siden man saaledes har villet forberede paa mig. Jeg troer vist, at jeg nu meget ligner alle andre Mennesker, dersom dette skal være saa rart. At THIELES Yttring udspringer fra det bedste Hjerte og Omhu for mig, veed jeg, men kjær har den dog ikke været mig. Veed De intet om mine to Vaudeviller?[1] Skulde de nu ikke have ligget saa længe, at de vare gode nok? — — O der er saa meget i det kjære Hjem og i Byen udenfor jeg gad vidst, men den kjære EDVARD fortæller mig ikke noget uden at »Klokken er mange« — Vognen holder for Døren »og

[1] »Spanierne i Odense« og »Fem og tyve Aar derefter«.

det er MIMIS Fødselsdag, jeg skal derhen« — og saa er Brevet ude — jo, jo, det blev smukt, skulde jeg maale Venskabet efter Alenen af hans Breve.

Deres sønligt sindede

ANDERSEN.

E. Skr.:

Katakomberne under Rom ere noget usikkre, dog har jeg med DINESEN, NEERGAARD og en Munk bevandret dem; det gik godt af. MOLBECH har ikke vovet det.

Rom 17. Decbr. 1833.

(Til Jonas Collin.)

Min eiegode kjære Fader! Nu er jeg da ganske ene i Verden. Deres Brev, som jeg modtog igaar, underrettede mig om min gamle Moders Død. Det var en Velgjerning af vor Herre, hun var svag og hjelpeløs; De veed ikke, hvormange Taarer hendes Stilling har fremkaldt hos mig, da jeg aldeles intet kunde gjøre for at mildne den; jeg har virkelig tidt bedt Gud om at tage hende til sig. Mit sidste Brev fra Rom har hun ikke faaet, men jeg veed, at hun i sin sidste Time har bedt for mig og velsignet mig. Min første Tanke, da jeg hørte hun var borte, var et: Gud jeg takker dig, men senere har jeg dog ikke ret kunnet gjøre mig fortrolig med dette Forunderlige: at være saa ganske ene. Her føler jeg det dobbelt, og derfor skrives disse Ord, saa taler jeg dog med Dem. Vær mig som altid god, endnu er jeg det ikke uværdig.

Tak for det Heibergske Brev[1]. At De sendte mig det

[1] Herom efter Slutningen af dette Brev.

er mig et nyt Beviis paa Deres Fadersind for mig, Manden har Ret i alt hvad han skriver, Directionen med; lad det derfor hvile til jeg engang kommer hjem, da skal jeg jo ogsaa arbeide. Mangt et Sujet har jeg i den senere Tid overveiet men forkastet; endnu skriver jeg intet, jeg har faaet ganske andre Tanker. Gid Nødvendigheden og en vis Ungdommelighed ei havde forledt mig til at skrive meget af hvad der er skrevet; men alligevel er jeg blevet for strængt behandlet, og hvad Formen i Agnete og Deres Yttring derom angaaer, da — Tiden vil bedømme det. Agnete vil med sine Feil give mig Digternavnet; er det en Vildfarelse af mig, en Forblindelse, da bliver der heller aldrig noget af mig; Guds Villie skee. Deres Yttring med Hensyn til HERTZ, at De ønsker, at jeg glemmer alt det Gamle, da har jeg alt fra vort første Møde stræbt at gjøre det, min Natur er tilbøielig dertil og jeg vidste nok, at De saae det gjerne. Vi sees daglig og Ingen skulde mærke vort tidligere Forhold. At vi kan blive fortrolige Venner skeer vel neppe; han har gjort mig latterlig hjemme. Landsmændene her vare ikke godt stemte for ham, han talte ved sin Ankomst noget dominerende, yttrede nogle Anskuelser af Kunsten, de fandt forunderlige, talte og spurgte om Bibliotheket paa en Maade, som han var udsendt for at tage sig ret af Alt; det er nu anderledes. Man forebragte mig det strax, naturligviis, bad mig endog om ikke at være saa venlig som jeg var, da han vilde ansee det for Underdanighed, Frygt o. s. v. — De kjender jo Folk, De veed hvorledes det gaaer selv med de bedste; men HERTZ blev snart mildere, elskværdigere, og jeg fandt ingen Grund til at blive anderledes. Maaskee min Tilnærmelse greb ham, han synes Dag for Dag at give sig meer og meer af med mig. Vi tale ofte sammen om Kunstsagerne, og der er virkelig Øieblikke, hvori jeg kunde gribe hans Haand og sige: hvorfor skal vi være Uvenner. Men det vilde han maaskee finde komisk. . . . THORVALDSEN havde hørt mig læse Agnete, men yttrede det Ønske, at jeg vilde

læse den endnu engang for ham, da han fandt meget Behag deri; han inviterede sig da en Aften hjem til mig og sagde: lad det være en Tid at de Landsmænd, der ei have hørt den, kan faae godt af det med; af disse var der kun to, BISSEN og PETZHOLDT. Imidlertid sagde BØDTCHER mig, at det vilde være lidt koldt mod HERTZ, om jeg ikke underrettede ham derom; jeg gjorde det da, skjøndt jeg derved var frygtelig genert og læste vist meget slet op. Han hørte meget opmærksomt til og indlod sig vel ikke som THORVALDSEN paa nogen Roes, men har siden været ret hjertelig imod mig og hører til mit Befindende, som i den sidste Tid ikke har været det bedste; men det er ikke farligt.

Tak EDVARD og bed ham bære over med min Irritabilitet. KÜCHLER maler mig i denne Tid, for Venskabs Skyld og efter hans egen Anmodning[1]).

Deres sønlige
ANDERSEN.

---

16. Novbr. 1833.

Hr. Conferentsraaden har for nogle Dage siden tilskrevet mig om Hr. ANDERSENS to, i forrige Saison til Theatret indleverede Vaudeviller, om hvilke De antager, at Sprogets Beskaffenhed fornemmelig har været Aarsag til, at de ikke bleve antagne. Men dette, maa jeg bemærke, var dog ingenlunde Tilfældet. Alle tre Medlemmer af Theaterdirectionen vare, efter at have læst dem, enige om at finde dem, som dramatiske Compositioner, meget svage og umodne og ikke lidet smagløse. Heller ikke troer jeg, at Hr. Conferentsraaden selv vil andet end finde, at ogsaa disse Stykker have altfor mange Præg af den overordenlige Hast, Skjødesløshed og Ligegyldighed mod Smagens Fordringer, hvormed ANDERSEN overhovedet som Digter arbeider.

---

[1] Dette Portrait har jeg. E. C.

At jeg for min Deel iøvrigt nærmest har bedømt dem som dramatiske Digterværker, stemmer overeens med den Synsmaade, jeg i det Hele har for Theater-Censuren, som jo ikke alene maa see paa hvad der kan, men ogsaa paa hvad der bør anføres; ligesom det ogsaa ved denne Leilighed kommer med i Betragtning, at Stykkerne som Vaudeviller medføre en ikke ubetydelig Bekostning fra Musikens Side. Om der nu ellers kunde gjøres noget til disse Stykkers Forbedring, tør jeg ikke afgjøre — men vil heller ei benægte det — ja holder det endog for muligt, at Forfatteren selv kunde gjøre det, ifald f. Ex. hans Reise og et flittigere alvorligere Studium maatte virke til at rense hans Smag. Men vilde han gjøre det, om han kunde det? Hvorledes fik man Stykkerne sendt til ham, og blev ikke Udfaldet endda usikkert? — At faae dem antagne i den nærværende Form, vil jo ei blive muligt, da Directionen jo ganske eenstemmigen var derimod. Jeg vilde derfor foreslaae Hr. Conf. at høre Professor Heibergs Dom om Stykkerne, og ifald han troer, der kunde gjores noget ved dem, da at anmode ham om at paatage sig det Arbeide, at pudse og file dem saaledes, at de kunde passere. Ifølge de ham ved hans Ansættelse paalagte Vilkaar skulde han være forpligtet til at revidere Andres indleverede Oversættelser, hvormed Directionen ikke var ganske tilfreds«, og »forfatte større og mindre Forandringer og Tilsætninger, i Prosa eller Vers, til Stykker, hvor Directionen maatte finde dette nødvendigt«. Men Directionen kan vel neppe udstrække denne Forpligtelse til Arbeider, som den slet ikke har fundet antagelige; derimod turde det være meer end rimeligt, at Hr. Conf. kunde formaae ham hertil, i fald han er af den Mening, at Stykkerne kunde blive brugbare for Theatret. Det er Sandhed, hvad jeg mundtlig yttrede for Hr. Conf., at jeg oprigtigen onskede, at de kunde blive det; thi saameget jeg endog har mod Andersen som Digter, saa lidt har jeg, eller kan have det mindste imod, at

han opnaaer enhver Frugt af sine Arbeider, som han kan opnaae; og saa heiligen vilde det glæde mig, om jeg var i Stand til at vise Dem, som jeg agter og ærer saa høit, hvor gjerne jeg opfyldte et Ønske af Dem, der dog aldrig vil, at jeg skulde sige eller gjøre noget mod min Overbeviisning.

Deres o. s. v.

C. MOLBECH.

---

28. Novbr. 1833.

Idet jeg hermed har den Ære at tilstille Hr. Conferentsraaden det mig til Gjennemsyn overleverede Manuscript af Hr. ANDERSEN, tager jeg mig, efter Aftale, den Frihed, at gjøre nogle Bemærkninger derover, ved hvilke jeg dog maa bede om Undskyldning for den aphoristiske Form, hvori jeg, for Hurtighedens Skyld, ventelig kommer til at fremsætte dem.

Ideen til begge Stykker synes mig heldig. De Elskendes Adskillelse, og deres Gjensyn, som bliver et naturligt Motiv til ei at adskille, men tvertimod forsone det yngre Par, forekommer mig at være en meget god Grundvold for et Skuespil; men imod Udførelsen troer jeg, at adskilligt kan indvendes.

Jeg troer, at Forfatteren gjorde vel i om han ikke gav sit Arbeide Navn af to Vaudeviller, men kun af een i to Tableaux (eller hvad andet Navn der maatte findes passende); thi det første Stykke ender altfor utilfredsstillende til at kunne betragtes som et Heelt. Denne i sig selv ikke betydelige Bemærkning troer jeg dog er ikke uvigtig med Hensyn paa Publicums Modtagelse af Stykket, da intet er skadeligere, end naar Publicum medbringer større Forventninger end dem, som det finder opfyldte.

Det Smukke, som ligger i Sujettet og som især skulde

naae sit Culminationspunct i Gjensyns-Scenen i Stykket Nr. 2, synes mig ikke at være benyttet paa nogen dramatisk Maade, og derfor heller ikke at gjøre den tilsigtede Virkning. Gesandtens Fremgangsmaade mod sin Søns ham ubekjendte Elskede, idet han uopfordret sender hende Penge og et uartigt Brev, er altfor udelicat og plump for en høi Diplomat, der ikke skal fremstilles som en naragtig Person eller som en daarlig Diplomat; heller ikke gjenkjender man i dette Træk den forrige godhjertede Franciscus. Hvis Forfatteren vilde have fremstillet en Mand, som i et bevæget politisk Liv havde tabt sin Ungdoms Hjertelighed, da var det en anden Sag, men dette er ikke Tilfældet; thi ved Gjenkjendelsen af Augusta seer man, at han har bevaret sin Ungdoms Hjerte. Han maatte derfor vel sætte sig imod de Elskendes Forening men vælge et passeligere Middel. Fremdeles kunde Stoffet været benyttet bedre paa dette Sted, hvoraf hele Effecten er afhængig. Langt interessantere vilde det være, om Gesandten, inden han gjenkjendte Augusta, havde en Samtale med Luise, som jo maatte interessere ham ved sin paafaldende Lighed med Moderen, Noget, som han selv omtaler, men efterat Knuden er løst, saa at Forfatteren her har berøvet sig selv Leiligheden til en effectfuld Scene og en interessant Forvikling. Saaledes som Gjenkjendelsen nu finder Sted, er der intet dramatisk Liv deri. Hvorledes forresten Forandringen skulde gjøres, vil jeg ikke paatage mig at bestemme; kun derpaa vil jeg gjøre opmærksom, at paa dette Sted sidder Stykkets værste Skrøbelighed; men dette Sted er Stykkets Hjerte, og Hjertesygdomme ere gjerne dødelige. —

Ved et Theaterstykke er det en slem Omstændighed, naar ikke alle Hjul gribe ind i hverandre, naar ikke Alt samles i een Gang til eet Maal. Dermed faaer Stykket noget Improviseret, Fragmentarisk, Incohærent, og dette ophæver den theatralske Virkning. En Følelse heraf har jeg haft ved Læsningen

af nærværende Stykker, og troer at den har især sin Grund i tre Omstændigheder:

1) at der i begge Stykker ikke er en eneste Person (med Undtagelse af Johan, der siden bliver Agent, men han er kun en Biperson), hvis Charakteer blot er saameget skizzeret, at Tilskueren kan sige, at han har gjort et, om end nok saa flygtigt Bekjendtskab. Vel kan ikke enhver Person være saa meget udført, som dertil hører; det forlanges heller ikke, naar det blot er Tilfældet med dem, paa hvilke Interessen hviler. Men om Franciscus eller Gesandten, om Augusta, Diego og Luise faae vi saa godt som intet at vide. De gaae os forbi som saamange Mennesker i Livet, hvilke man neppe gjenkjender, naar man møder dem Dagen efter;

2) at der ere nogle i Handlingen aldeles ikke indgribende og fuldkomment overflødige Personer, til hvis Existens man ikke seer mindste Grund, nemlig Lise i det første Stykke, tildeels ogsaa Jozé, og i det andet Stykke Hanne;

3) at der i saa simpel en Handling, hvis Fortrin burde bestaae i Unødvendigheden af mange udvortes Apparater, ikke desmindre behøves saa megen Decorations-Forandring.

Disse Omstændigheder tilsammentagne sprede Handlingen ud i divergerende Retninger, medens der paa den anden Side ikke er gjort tilstrækkeligt til concentrere den. Alle lade de sig ikke forandre, uden at Forfatteren skulde skrive et aldeles nyt Stykke, men noget kunde han maaske indskrænke disse Divergenser, f. Ex. ved at borttage Lise og lade Johan aabne Scenen paa en anden Maade, samt ved at give Hanne en i Stykkets Gang mere indgribende Rolle.

Den svageste Side ved dette Arbeide forekommer mig at være den lyriske eller musikalske. Ikke som om der jo — rigtignok ved Siden af nogle i egenlig Forstand sammenjaskede Sange — fandtes andre, ret smukke, der afgive et nyt Beviis paa Forfatterens Talent til at være lyrisk Digter; men de ere

for en stor Deel saa udramatisk anbragte, at Vaudevilletonen er gaaet tabt, og Stykkerne ikke med Rette kunne kaldes Vaudeviller. Forfatteren synes ikke tilstrækkeligt at have fattet Forskjellen mellem Opera og Vaudeville. Den sidste, som i musikalsk Henseende staaer saa langt tilbage for den første, maa opveie det ved Handlingens Overherredømme over Musiken, og derved, at ikke blot Øret og Følelsen eller Phantasien, men at Tanken idelig beskjæftiges under de anbragte Musiknumere. Man bør ikke skrive et Stykke, hvori man forener Manglerne ved Opera og Vaudeville, men man bør decidere sig for den positive Side af en af Delene, og saa lade Manglerne og Indskrænkningerne følge med, hvilket ikke kan være anderledes. Til Exempel paa den rette Vaudeville-Sang kan anføres den i enhver Henseende smukke og vel anbragte Vise i det første Stykke: »Hvo skjænker Mennesket et Hjem?« Men desværre ere der flere Sange, som kunne tjene til Exempel paa en urigtig musikalsk Anvendelse, hvilket jeg, ved følgende Detailler, maaskee vil kunne gjøre tydeligt.

1. En altfor stor Overflod af sentimentale Charakterer i en Vaudeville gjør en maadelig Virkning, især derved, at de give Anledning til sentimentale Sange, i hvilke man altid staaer paa Grændsen af Vaudevillen og nærmer sig til Operaen. I slige Sange tiltales Øre, Phantasie og Følelse, men ikke Tanken; i den gjelder Musiken som Musik, ikke som et Vehikel for Tankerne. Augusta og Hanne ere to saadanne sentimentale Personer, som udtale sig i altfor mange Opera-Romancer, hvori Vaudevillens Charakteer gaaer tabt, og Operaens opnaaes ikke, da Musiken er laant og vilkaarligt sammensat. Ogsaa Franciscus, Ludvig og Diego slaa ind i denne sentimentale Opera-Tone, og dræbe det egenlige Vaudeville-Liv. Vel har man paa Fransk adskillige rørende Vaudeviller, f. Ex. »Familien Riqvebourg«, »Et Feiltrin«; men uden at tale om, at denne Genre ikke fortjener at roses, og at det er aldeles udvortes,

for Kunsten fremmede Hensyn, som have indført den, nemlig de for Pariser-Theatrene gjeldende Privilegier og Politi-Anordninger, vil man desuden finde, at selv her understøttes Handlingen af Sangene, og at disse aldrig staae ørkesløse, blot tiltalende Øre, Phantasie og Følelse, saaledes som i Operaerne.

2. Hvad der efter min Mening meget fortjener at dadles, er den Parforce-Jagt efter patriotiske Følelser, som udtaler sig i Augustas Sang: »Bølgen vugger op og ned«, og i Diegos det herlige Nordhav« etc. — Hvor ikke selve Situationen gjør et saadant Udbrud af patriotiske Følelser naturligt (saaledes som i »De Danske i Paris« i Duetten mellem Juliette og Majoren — ifald jeg selv tør sige det), der er der ingen Mening i, og det kan følgelig ikke vække nogen Begeistring, selv om Sangen, betragtet for sig selv, er nok saa smuk — hvilket desuden her ikke er Tilfældet. Disse to Sange ere atter Opera-Numere, som ere adskilte fra Handlingen og hverken passe til Personerne eller til Situationerne.

3. Forfatteren har forsøgt noget Nyt, idetmindste noget vi ikke hidtil have havt i den Udstrækning, nemlig at frembringe enkelte Musiknumere ved en Potpourri af forskjellige Themaer. Saaledes Franciscus's Arie i 1ste Stykke: »Det er stolt Soldat at være«, og det combinerede Numer i 2det Stykke: »Rap og stærk« etc. For at man skulde kunne dømme herom, maatte Forfatteren have meddeelt Noderne til disse Numere; man vilde da see, paa hvad Maade han selv eller den Musiker, som maatte have ledet ham, havde tænkt sig Overgangen fra det ene Thema til det andet. Har han derimod, uden dette Hensyn, blot paa Maa og Faa, vilkaarlig sammensat disse Themaer, da faaer det Hele et eventyrligt Udseende og turde let blive umuligt i Udførelsen, formedelst det betydelige Omfang af de forskjellige Themaer, hvis Sammenknyttelse let kunde fordre saa lange Modulationer, at det Hele vilde forekomme tomt og vidtløftigt. (ZINCK har, imod min Villie, gjort noget lignende

i »d. 28. Januar«, men det tog sig ogsaa miserabelt ud). Forfatteren har maaskee tænkt paa en for Skuespiller SCHUSTER i Wien componeret stor Potpourri; men en saadan er altid et vanskeligt Kunststykke, hvilket en Forfatter, naar han ikke selv er Musicus, ikke kan gjøre paa egen Haand, men kun efter Overlæg med en Componist.

4. At lade Md. WINSLØW, i det sidst omtalte Numer, synge den samme Melodi som hun synger i »Bruden« og med Ord af en lignende Charakteer, er en Gjentagelse af hvad man allerede har hørt, istedetfor at være noget Nyt, frembragt med det Gamle og Bekjendte. Det er et lignende Misgreb, som Forfatteren begik i sin »Kjærlighed paa Nicolai Taarn« (som forresten synes mig at staae høit over hans andre dramatiske Frembringelser): nemlig at lade Md. WEXSCHALL parodiere sig selv. En god Parodie og en ny Frembringelse ved gamle Midler er derimod Agentens og Diegos Parodie paa: »En Time før Middag«.

Men det er paa Tiden at komme til et Resultat. Stykket forekommer mig, at kunne med nogle rigtignok betydelige Modificationer og Forandringer blive et ret behageligt og underholdende Stykke, ihvorvel jeg ikke kan nægte, at Hr. ANDERSEN saavel ved dette som ved ethvert andet dramatisk Arbeide bør være yderst forsigtig og heller undertrykke et eller andet Product, end risquere Publicums Misfornøielse. Det er nemlig et Factum, at Hr. ANDERSEN har ved sine dramatiske Arbeider tabt en Deel af den Gunst, hvoraf han iforveien var i Besiddelse som Digter. Virkelig synes det ogsaa, at han — idetmindste hidtil — er en lyrisk Improvisator, men som netop af denne Grund mangler Besindighed og Koldblodighed, uundgaaelige Reqvisiter for den, som vil virke ved Theatret.

I hvor lidet end ovenstaaende Bemærkninger kunne gjøre Fordring paa at være en egenlig Kritik, saa have dé i det mindste den gode Side, at jeg har sagt min Mening med al

den Oprigtighed, som jeg skylder Hr. Conferentsraaden paa ethvert Spørgsmaal De gjør mig, men især deleshed her, hvor Talen er om en Digter, paa hvem Deres Ros og Daddel, Deres Til- og Fraraaden sikkert har og bør have en saa stor Indflydelse.

Deres ærbødigst hengivne

I. L. Heiberg.

NB. I de spanske Ord og Repliker synes adskillige Feil at være indløbne.

Kort efter modtog Andersen mit Brev af 18. Decbr. 1833, som findes i den trykte Samling Nr. 35 — et Brev, som jeg vilde ønske uskrevet ikke fordi jeg har forandret min Mening om Agnete, ei heller fordi jeg nu finder, at jeg burde have fortiet Sandheden, men fordi Brevet er skrevet i en utaalmodig Stemning og en ukjærlig Tone. Det var vel især Thieles Brev til mig om Agnete — det er dette, som er citeret i mit Brev — som bragte mig til at tale i denne Tone ligeoverfor Andersens Illusioner. Hvor opbragt han har været derover, kan jeg slutte mig til af min Faders Brev af 1. Febr. 1834. (Trykt Samling Nr. 49), hvoraf endog sees, at Andersen har svaret mig i et Brev, som jeg aldrig har seet, da min Fader brændte det af Frygt for at det skulde fremkalde et Brud. Det har ogsaa varet noget, inden Vreden satte sig; først et Par Maaneder efter fik jeg det følgende Brev, hvis kolde formelle Tone, idetmindste i Begyndelsen, staaer i en stor Modsætning til hans sædvanlige Skrivemaade.

I Aaret 1834 udkom den meget omtalte *Agnete* i Trykken.

Dette Arbeide fortjener en nærmere Omtale, fordi hans Forhaabninger om det vare saa store og hans Skuffelser saa

bittre. Forinden jeg meddeler, hvorledes den offentlige Kritik modtog det, vil jeg — med Forbigaaelse af hvad der allerede er bekjendt af de trykte Brevsamlinger — meddele hvad hans »Veninder« tænkte og privat udtalte derom. Og dette skylder jeg disse, da jeg paa andre Steder i denne Bog har udtalt mig om Veninde-Indflydelsen paa ham som noget for ham Fordærveligt. Efter hans Ønske sendte jeg Manuscriptet til Fru Læssøe og Henriette Wulff.

Fru Læssøe skriver til mig (31. Octbr.):

»Jeg sender Dem her *Agnete*. Gud give jeg kunde sige, jeg havde læst den med ublandet Glæde, men det er langt fra. Der er deilige Bjergtoppe, bestraalede af det skjønneste Solskin, men der er ogsaa Moradser, som aldrig have været belyste af en Solstraale, og som vi næsten med Væmmelse maae vende os fra. Jeg siger ikke min Mening om den til Nogen, gjør De ligesaa; lad ikke hans Venner forstemme Publicum, det kommer tidsnok. Vær ganske hans Ven som altid og ret den samvittighedsfuldt, der ere uhyre Feil i; gid De kunde rette meer end Orthographien! Der vrimler af simple Ord i det allersublimeste, som støde forskrækkelig; og at Baggesens Ballade ligger til Grund vil altid skade ham; Recensenterne ville beskylde ham for at have klædt en af de ædleste Antiker med Theater-Garderoben. Den arme Andersen! Jeg vilde gjerne sende ham et Brev, hvori jeg udpeger det Skjønne og hentyder paa det Uheldige; men jeg troer ikke man kan faae det til Rom uden ad Postveien, og den er os begge for dyr; turde jeg maaskee om nogle Dage sende mit Bud og haabe, at De med et Par Ord gav mig Underretning derom? Jeg veed ikke hvordan jeg skal undskylde denne Frihed, uden med at jeg af Rygtet veed, at De godvillig rækker hjelpsom Haand til hvor der trænges og derved erhverver Dem den Agtelse, hvormed jeg saa ganske er Deres ærbodige

Signe Læssøe.

Frøken HENRIETTE WULFF betroede ANDERSEN sin Mening om *Agnete* (og om mig) i følgende Brev af

4. Novbr. 1833.

... Tak for Deres fortræffelige Brev fra de yndigste Punkter i mine Længslers Paradiis og for Deres venlige Ord til mig. Hvad end de fornuftige Mennesker sige[1], saa bliv endelig ved at tænke paa dem, der holde af Dem i Hjemmet, og meddele dem af Deres Glæder. De kan jo derfor meget vel pleie Deres Lærdom. De vilde, at jeg skulde meddele INGEBORG noget af Brevet; jeg har nok begaaet en dum Streg ved at sende hele Brevet. Nu har vores lærde Ven EDVARD COLLIN, som med Permission er en Despot, holdt en Tale over, hvor skadeligt det er for Dem at leve saameget for Deres Breve. Men De som en Helt vil jo ikke lade Dem forskrække, men vedblive at skrive hjem — ikke sandt? Nu til Agnete, som jeg desværre kun kan sige lidt om, da jeg ikke har seet anden Deel for mine Øine. Hvorfor COLLIN ikke i sin Naade har sendt mig den, maa Gud vide; jeg maa nu vente til den kommer i Trykken. De siger maaskee, at jeg kunde have bedt om den; men jeg vil ikke bede om hvad der tilkommer mig med Rette, og mindst hos Mennesker der ei gefalle mig, som jo destoværre denne unge Mand ikke gjør, hvormeget jeg end ønskede det. Første Deel har jo mange yndige Steder, saasom .... men i ethvert Maleri er jo Lys og Skygge, og det er der vel ogsaa her. Det der mest stødte mig var, at det gamle lidt sygelige Klynkeri stak igjennem hos Hemming, som egenlig unter uns ingen Anden er end den gode Ego selv, der her gaaer igjen med sine Bredgade-Lidelser. Kjære ANDERSEN, er De vred? See paa mig, forstaaer De mig ikke nok? Saa langt borte vilde jeg nødig have Dem vred paa mig ...

[1] Den er til mig. E. C.

Den offentlige Bedømmelse eller Fordømmelse, udeblev ikke. Af den i sin Heelhed og i sin Tone skaansomme Anmeldelse af D. G. M. — thi den ender med at fremhæve de Steder, »hvor Digterens Talent har gjort sig gjældende« — er Resultatet, »at dette Drama ikke er af den Beskaffenhed, at en udførlig Kritik, anvendt derpaa, er passende. Agnetes Charakteer er ikke bleven gjennemført, men sammensat af Elementer, hentede fra Kæmpevisen (Tilboielighed til et pragtfuldt Liv), ØEHLENSCHLÆGER (Fromheden) og BAGGESEN (Længselen).« Kun i Forbigaaende henvises til Hemmings sygelige, ynkelige Charakteer. Denne Anmeldelses Bemærkning: at adskillige af Balladens Skjønheder maatte gaae tabte ved en dramatisk Behandling, fremtraadte senere i forstærkede og haarde Udtryk i »Intelligensblade« 1843 i Anledning af, at ANDERSEN, »anmodet derom af en Skuespiller, som var i Forlegenhed med sin Sommerforestilling« lod sig forlede til at bearbeide Digtet for Scenen; dette sammenlignes med det sceniske Udtog af Aladdin, »denne chirurgiske Operation, hvis æsthetiske Raahed aldrig kan forsvares«.

Men HEIBERG gaaer tillige tilbage til Digtet selv og udtaler den haardeste Dom over det. »Det er,« siger han, »et yderst mat og kraftløst Arbeide, der støtter sig paa overfladisk tilegnede Reminiscenser af Sujettets forskjellige Bearbeidelser, er udpyntet med endeel tom og falsk Lyrik, og i det Hele vidner om Forfatterens sædvanlige Mangel paa egen Opfindelse[1] og paa Evne til at bringe fornuftig Sammenhæng i sine Charakterer og Klarhed i at fremstille Ideer. Alle Modsætninger, som skulde staae i organisk Bestemthed imod hinanden, røres her sammen til en jevn Vælling, hvori hverken den ene eller den anden er kjendelig. Naturmagten og den menneskelige Dannelse, Hedenskab og Christendom blive til Eet og det Samme; thi Hav-

---

[1] Denne Yttring især tog A. sig meget nær.

manden er en dannet og fiintfølende Mand og i Grunden en god Christen. Der er i christelig Henseende ingen anden Forskjel paa Agnete og Havmanden, end at den Første gaaer i Kirke, den anden derimod ikke.«

Neapel 23. Febr. 1834.

Deres særdeles store Interesse for mig, Deres Omhu og Plage med mit hjemsendte Arbeide kan jeg ikke noksom være Dem taknemmelig for; desværre er og bliver min Stilling altid saaledes, at jeg ikke vil kunne gjengjælde det, men vær overtydet om, at jeg ret føler, hvormeget Venskab De yder mig, hvormeget jeg er i Deres Gjeld. I det nye Aar har jeg alt oplevet mange interessante Ting her i Udlandet.

. . . . Alt Klokken 3 næste Morgen maatte vi fra dette Paradiis, hele Veien mødte vi Soldater, da her er meget usikkert og Flere skulle være udplyndrede i den sidste Tid; vi mærkede til Intet, og aldrig har jeg følt saa lidt Frygt som paa denne Reise; eller en Tanke om Røvere foruroligede mig; maaskee mit Cujoneri har tabt sig. Alt var saa mildt, saa herligt, at der ikke var Tid til at tænke paa andet. I Mola di Gaeta saae vi Ciceros Bade, som jeg tegnede af; thi jeg er blevet en heel Tegner, og Kunstnerne i Rom opmuntre mig alle for mit gode Øie; i alle Tilfælde ere mine mange Skizzer, alt over 100, mig en Skat, som jeg selv vil have Glæde af hjemme[1]. Gid jeg havde lært at tegne! I Haverne her, — der ere Skove med Citroner og Oranger — var HERTZ og vi Alle som ude af os selv. Tænk dog, det deilige Hav, Jorden som oversaaet med Oranger, Reseda og Levkøier voxende som

---

[1] Den største Deel af disse Tegninger findes nu i mine Samlinger. E. C.

Ukrudt. O Gud, o Gud, hvor vi dog i Norden ere stedmoderligt behandlede; her, her er Paradiset! Henimod Aften d. 15. kom vi til Neapel; Hotellerne vare opfyldte, da kom en Mand og tilbød os privat Logis. Nogle gik med ham for først at see paa det, medens jeg blev hos Vetturinen for at sørge for at han blev holdende. Neppe vare de borte før Vetturinen jager afsted; jeg skriger, at han skal holde, og raaber til Zeuthen, der sidder foran i Cabrioletten, at han maa standse ham; den gode Philosoph havde siddet i lærde Tanker, da de Andre gik bort, og bliver nu saa lidenskabelig over at jeg forstyrrer ham, at han siger lige det Modsatte til Vetturinen. »Men de Andre kan jo ikke finde os, skriger jeg«. Ja, svarer han, »man har ikke sagt noget til mig, og jeg har ogsaa en Stemme, derfor skal han nu kjøre«. — Jeg opgav det, Vetturinen sendte en Karl efter de Andre. Hertz og jeg bleve enige om at dele et Værelse sammen til vi fik et fast Logis; saaledes oplevede jeg det samme som Øehlenschlæger med Baggesen, kun at vi ikke laae i een Seng; at vi sov sammen gav mig Anledning til mange Betragtninger.

. . . . Mit »døende Barn« skaffer mig, forunderligt nok, ogsaa her Hyldest; man kjender den i Neapel af fransk Oversættelse; Skade at den er i Prosa, omtrent som naar hjemme Wosemose oversætter Victor Hugo. Noget af det Heldigste for os er Vesuvs Urolighed; i 3 Maaneder har det uafbrudt væltet en flere Miglier bred glødende Lavastrøm ud af Krateret.

. . . . Af *Agnete* vil De, foruden til de tidligere nævnte, give et Exemplar til Fru Heiberg; siig hende, at jeg ret ofte tænker paa hende, da jeg hverken i Paris, Tydskland eller Italien endnu har seet hendes Lige; en Sag Hertz er enig med mig i. En af mine bedste Glæder i Hjemmet vil være at nyde hendes Kunstpræstationer. — Gjennem Bissen har jeg faaet Hilsen fra Thiele med det forunderlige Tillæg: at jeg nok selv vidste, hvorfor han ikke vilde skrive mig til; men da

jeg ikke har den fjerneste Idee derom, bedes De at sige ham det. Saavidt jeg veed, var det i et Brev til Deres Fader jeg yttrede et Slags Misbilligelse af THIELES altfor vidt drevne Omhu for mig: endog at forberede Folk paa mit Udvortes; dette var urimeligt af mig at tage Notits af. Tak for Deres Vise til Faderens Geburtsdag, den var jo ganske fortræffelig; slipper Alt for Dem, saa kan De være istand til at sulte ihjel som Poet. Jeg gratulerer. At der er saameget hvidt Papir i Deres Breve, kan jeg ikke takke Dem for; her koster et Brev en Species, og saa vil man jo dog gjerne have Smæk for Skillingen; see kun hvorledes mine Breve ere. — Dersom Theater-Directionen vilde behandle mig honnet, kunde jeg være tilsinds at skrive en ny Text til den deilige Opera Norma, som for Øieblikket begeistrer hele Italien. — Da mit Stipendium ikke tillader mig at gaae til Sicilien, maa jeg til min store Bedrøvelse, her hvor jeg er 20 Timer derfra, give slip derpaa og vender alt om 4 Uger mod Norden, men med et tungt Farvel til Paradiset.

Deres Ven

ANDERSEN.

Neapel 25. Febr. 1834.

(Til Jonas Collin.)

Min eiegode kjære Fader! Gud velsigne Dem for Deres Kjærlighed mod mig; gid jeg ret klart kunde sige Dem hvad mit Hjerte føler. Hvilken Trøst og Lægedom var mig ikke Deres kjære Brev[1]. At mit har bedrøvet Dem burde jeg have

---

[1] Nr. 49 i den trykte Samling. Andersens Brev af 9. Januar — i Anledning af mit Brev af 18. Decbr. 1833 (i den trykte Samling Nr. 35 —) findes ikke.

forudseet, men — jeg har lidt uendelig meget. Alt det bittre skal være glemt, og jeg veed jeg vil komme til at holde af EDVARD igjen som før; jeg vil kun see hans gode, hans mange gode Sider. Gid at jeg ei var nødt til altid at tage Tjenester af ham, det skader dog Venskabet, gjør en Kløft mellem vore Hjerter. Men nu ikke et Ord mere herom. Neapel er saa uendelig herlig, her føler jeg mig saa vel. Et langt Brev følger med til EDVARD, i det staaer det Historiske af Livet om mig, derfor tilfoier jeg kun Følgende. Igaaraftes besteg jeg med HERTZ Vesuv, det hele Indtryk vil blive uudsletteligt hos os begge. Hvorledes skal jeg tydeliggjøre Dem dette Syn, dette Rædselsfulde! Vi red den halve Vei op og gik saa een Time i Aske til Knæerne, bestandigt opad, gled ved hvert andet Skridt tilbage igjen. HERTZ er ikke stærk og vilde have vendt om; han sank flere Gange afmægtig ned; jeg maatte understøtte ham, thi mig generede det ikke. Da vi kom til den øverste Kegle, maatte vi over en halv Fjerdingvei kravle paa Lava-Blokke for at see Udstrømningen. Heden og Svovldampen var stærk, og bestandig fløi gloende Stene i Luften; de rullede ned af Keglen, og den begsorte Røgsky, der steg op, skjulte hvert Øieblik Maanen, saa at vi stode i Bælgmørke. For at nærme os den nye Ildstrøm, maatte vi gaae ud paa en der var strømmet Dagen forud og hvoraf kun den tynde Overflade var størknet; rundtom vare uhyre Spalter, som vi maatte over, og i disse gabede den røde Ild. Skorpen brændte os under Fødderne, saa Støvlesaalerne sprang og vi kun 2 Minuter kunde udholde at staae der; neppe 1½ Alen fra os flød den blodrøde Lava i en Bredde som Kongens Nytorv, tyk og rislende som et Vandfald ned af Bjerget; det stormede tillige. Svovlet og Ilden under os, samt den evige Vexel af Nat og Maaneskin, gjorde det mere frygteligt end der kan siges. HERTZ sagde ogsaa, at de hjemme umuligt ved Beskrivelse kunde føle den Rædsel man rystedes af, og dog var jeg færdig at knæle af

Henrykkelse, skjøndt jeg følte, at, hvis Skorpen brast, da sank jeg ned i et bundløst Ildhav.

I München faaer jeg vel at vide om mine Pengeforhaabninger. HERTZ sukker ogsaa efter Tillæg, da han umulig med 800 Specier og hvad han selv har kan blive to Aar ude. Naar man kun skulde spise, saa gik det nok, men man reiser jo for at see og høre, og det er dyr Mad.

Naar De skriver mig til, saa siger De ikke, at jeg *var* Dem kjær, som De nys skrev, men *er*.

Deres sønlige

ANDERSEN.

München 26. Mai 1834.

Kjære Ven. Ret megen Tak for Deres lille Brev og den tilsendte Vexel. At Deres Omhu og Interesse for mig har skaffet mig dette Tillæg af Fondet er jeg overtydet om, og bliver saaledes endnu mere i Deres Gjæld. I Deres Brev yttrer De, at min Taushed — det vil sige: Venten paa Svar — reiste sig fra »krænket Stolthed«. O Gud kjære Ven, hvor lidet kjender De mig dog! fordi De engang har sagt, at jeg skrev for mange Breve, skulde min Stolthed være krænket! nei saa ømskindet er den ikke; De har taget feil, dog: Eulalia, ich verzeihe dir![1] Mod Efteraaret samles vi altsaa, da er det halvandet Aar siden vi skiltes ad; med hvilken sælsom Følelse vil jeg ikke betræde Hjemmet. Der er saa meget jeg nu seer ganske anderledes. Tro mig, ude lærer man bedre at kjende Hjemmets Omgivning og Forholdene der, end medens man er der, eller rettere, man faaer da først ret det klare Omrids af

[1] Citat af: »Menneskehad og Anger«.

det Hele. Gud lade mig ikke have tabt for meget naar jeg kommer hjem, og at vi to maa mødes og samles med samme gode Følelser som da vi skiltes ad. De har Forældre, Sødskende og en fortræffelig Pige der elsker Dem, jeg staaer ganske ene i Verden. Deres Hjerte kan maaskee undvære mig, mit kan ikke undvære Dem, og dog mister jeg Dem muligviis; en forunderlig Angst griber mig, en Angst, der just siger mig, hvor uendelig kjær De er mig, hvor ulykkelig De kan gjøre mig i Hjemmet. Guds Villie skee! Aldrig berører jeg denne Materie mere, det lader som en Klynken, der er en Mand uværdig. Tak for alt Godt, EDVARD, og føler De Trang eller Lyst til at skrive mig til, da glæd Deres »ubillige« men meest hengivne Ven dermed.

Deres

ANDERSEN.

Wien 6. Julii 1834.

(Til Jonas Collin).

Min eiegode Fader. Tak for den tilsendte Sum, ærligt skal jeg betale den igjen naar *Kenilworth* kommer paa Theatret. Hvor inderligt ønskede jeg ikke at have faaet et lille Brev fra EDVARD — men jeg kommer jo hjem; dog trækker jeg det ud til sidste Skilling; jeg lever saa at sige i en evig Beregning. Det er altsaa mit sidste Brev herude fra, det er sidste Gang jeg skriftligt kan tale med Dem fra et fremmed Land. O hvor meget ligger der mig ikke paa Hjertet, sønlig Tak, Længsel efter at see Dem, og dog en forunderlig Angst for Hjemmet, Forholdene og mange Mennesker der. Hvorledes mon jeg vil opfatte Livet der, hvorledes mon Andre ville være i Deres Dom om mig. Dog dette bliver Dem nok for alvorlig en Begyndelse;

De skal høre om min Reise. (Beskrivelse af denne fra München og til Wien). Fra Salzburg kjørte jeg i et kjedsommeligt Selskab til Linz, en Corporal med Kone og deres skraalende Unge; de fandt Alting deiligt, gjorde mig opmærksom paa hver lumpen Papaver, hvert sølle Lyststed, og saa aad de kogt Kjød uden Brød og sang en Duet af Don Juan paa Østerrigsk-Tydsk. Himlen veed, hvor Wien har kunnet faae Navn af et billigt Levested; jeg maa saaledes oekonomisere, at man bestemt ikke finder en Pille Fedt ved mig naar jeg kommer hjem. — Anbefalet til Directeuren DEINHARDSTEIN fik jeg her Fribillet hver Aften i Burg-Theatret, og dette har jeg troligt benyttet mig af. Da vi tale om fri Plads, falder det mig ind, om De ikke nok vil tage Dem lidt af, at jeg, naar jeg kommer hjem, kan faae Friplads i andet Parket, om og kun 3 Gange om Ugen. De veed jeg har skrevet 3 Stykker, har eet antaget og desuden oversat 2; jeg maa da altsaa kunne faae 3 Gange ugenlig fri Adgang hjemme, naar jeg ude kan faae det hver Aften. Directionen gav jo Hr. PALUDAN-MÜLLER og HANSEN fri Adgang i Parterret før de leverede noget for Scenen, jeg har derimod leveret og — dog jeg har jo et Slags Ret, og naar De vil, kan jeg ikke lide Uret. Tænk paa mig. Af poetiske Bekjendtskaber behager mig her mest det jeg har gjort med CASTELLI. Det er en særdeles naturlig elskværdig Mand, og saa Poet. Med sine seneste Digte, skrev han til mig:

Es ist eine seltsame Sache,
Ich sprach deutsch, und dänisch du,
Und doch verstanden wir uns im Nu!
Ja Freund, im Aug'liegt die Sprache
Und im Herzen der Schlüssel dazu.

Hos SONNENLEITHNERS har jeg fundet et halvt Hjem, og det er meget; thi Wien behager mig heller ikke, her er saa

koldt, Klimaet vexler hver Dag og jeg har været noget syg, lider for mit Bryst. O hvem der var i mit deilige Italien! — Iforgaars fik jeg et kjærligt Brev fra INGEMANN; det greb ret min Sjæl, thi det berørte en Stræng, jeg i mange Tider ikke vovede at see til, fordi dens Tone havde grebet forstyrrende ind i mit Liv. De veed hvor oprigtig INGEMANN altid har været mod mig i sin Mening om min æsthetiske Virken; det vil derfor vist glæde Dem at høre hans Dom om *Agnete,* som den har glædet mig; siden tale vi aldrig meer om *Agnete,* nei hjemme aldrig, før engang om mange Aar, naar Tiderne blive anderledes[1]. INGEMANN skriver: »jeg har opsat at skrive til jeg fik *Agnete* læst; det er en virkelig poetisk Frembringelse, rig paa sand Følelse og Phantasi. Der gaaer en ægte romantisk Tone derigjennem, som hos mig har frembragt en af de poetiske Stemninger jeg holder meest af. Det er en nordisk romantisk Sommernatsdrøm. Til Lykke med denne Digtning! Den er i mine Tanker Deres bedste Arbeide og et lykkeligt Fremskridt. Ængst Dem ikke for Fremtiden, De har oprigtige Venner i Fædrelandet. See kun at sætte Dem paa en fri uafhængig Fod med Hensyn til det Ephemeriske i Aandens og Literaturens Verden, og hvad Vorherre vil der skal blive af os driver han vel igjennem. Igrunden er det gode Tegn naar Hunden gjøer, saa er der Folk paa Veien; men:

Smaahund ei Hingsten jager,
Den gjøer sig træt og hæs.«

Han gaaer ogsaa ind i Digtets Enkeltheder og dømmer disse ligesaa kjærligt og rosende. Dog ikke meer derom; jeg havde besluttet, aldrig at tale om *Agnete,* men hvad der glæ-

[1] Den Tid, da han med Ro kunde tale om »salig Agnete«, lod ikke længe vente paa sig.

der mig maa jeg dog fortælle Dem, hvem jeg altid fortæller mine Sorger.

Prag 11. Juli 1834.

See nu er jeg da her i Böhmens Hovedstad, hører et Sprog jeg aldrig har kjendt og har seet ægte Zigeunere med ægyptiske Ansigter. I de sidste Dage i Wien gjorde jeg et meget behageligt Dame-Bekjendtskab. Jeg blev nemlig presenteret Digterinden Fru v. WEISSENTHURN, en meget elskværdig Kone, og af hvem vi hjemme jo have flere Stykker (»Det sidste Middel«. »Hvilken af dem er Bruden?«). Hun har igjen anbefalet mig videre til skjonne Aander i Dresden, og saaledes gaaer jeg fra Haand til Haand som »et særdeles interessant elskværdigt Menneske«. Hvor man dog i denne Verden dømmer let; man kjender mig ikke, alligevel veed man at udpege saameget hos mig, at var alt Sandhed, saa var jeg virkelig ganske exemplarisk. Der ere dog mange gode Mennesker til, og de Poeter som sige, at Verden er en Jammerdal med Kjeltringer i, skulde have Prygl. — GRILLPARZER har skrevet et nydeligt lille Digt i min Stambog. Paa Reisen hertil traf jeg sammen med den bekjendte gamle Professor ZIMMERMANN. Saaledes fører Skjebnen mig altid sammen med bekjendte Folk eller skaffer mig Eventyr, som Andre sjeldent finde. I Rom spaaede ogsaa Landsmændene mig, at jeg vist traf paa Røvere; saa heldig har jeg endnu ikke været. Carl den Tiende og Hertuginden af Berry ere her i Prag.

Og nu i Guds Navn hjemad.

Deres sønlige

ANDERSEN.

Collin 10. Julii 1834.

Til E. Collin.

Om jeg ikke daglig tænkte paa Dem og Deres maatte jeg dog gjore det i denne bohmiske By, der bærer Familiens Navn. Jeg er kommet hertil i dette Øieblik, og medens Middagsmaden laves færdig, skriver jeg disse Ord, et Brev fra COLLIN til COLLIN; pikantere kan mit sidste Brev jo ikke være. O hvor jeg er træt, kogt og stødt; to Nætter og nu paa tredie Dag sidder jeg i en indelukket Vogn fra Wien og kommer først iaften sildigt til Prag. Böhmen seer ogsaa ganske dansk ud, men jeg har seet ægte Ziguenere med lange Ravnehaar, og en Ziguenerpige med kulsorte Øine spaaede mig; men da hun talte det bøhmiske Sprog, der synes en høiere Potens af det beromte Kragemaal, forstod jeg det ikke, hvilket vist var Skade. Ellers har jeg dog lært noget af Sproget, som jeg imellem raaber ud af Vognen til de Skjønne: Krasna jeftsja, dia si miloju! Staaende er jeg endnu ikke fræk nok til at sige Sligt, da jeg veed det betyder: smukke Pige, jeg elsker dig! men saaledes i Flugten, naar Vognen farer forbi, finder jeg det lystigt at sige det — for første og sidste Gang til et qvindeligt Væsen. »Hvor han skaber sig«, sige nok Deres Søstre. De kunde ellers nok have skrevet mig til min gode Ven; jeg veed nok, De er en ung Embedsmand og — en gammel Elsker (er det ikke 2 Aars Forlovelse?) men naar man ret tænker paa sine Venner, ret holder af En, saa kan man faae Tid. Dog nu sees vi jo snart — mon De seer ældre ud? Vil De behage mig endnu mere end før? Jeg er neppe saa lidenskabelig blød som fordum; det var jo en Feil og den er hævet; mon jeg da bliver Dem kjærere? Kom mig nu ret kjærligt, ret broderligt imøde, det beder jeg Dem om, saa skal De see hvor elskværdig jeg kan være. Ja, det er Alvor.

At her er stor Vask i Gjæstgivergaarden og at Værten

gaaer med en stor Fedt-Plet paa Hjertet, kan vel neppe more Dem at høre; rundt om pluddres Bohmisk. — Nu lev vel, vi sees hen i August og da skal jeg sige hjemme Krasna jeftsja etc.

Deres trofaste

Andersen.

Kjøbenhavn 20. Octbr. 1834.

Kjære Ven.

Tillad at jeg skriftligt taler med Dem, thi det er Forretningssager, og altsaa hvad man kalder Plager, Ting der hos mig ikke kunne være i et Venskabs-Capitel. De sagde, at De vilde tale til Reitzel om min Roman. Tro nu ikke, at jeg har Galop for at den skal komme ud, det er ogsaa derfor jeg skriver for ingen Udbrud at høre. Gjerne maatte Romanen ligge i 9 Aar og al min Digten med; men da jeg ikke kan leve uden Penge, saa er dette Motiv vel mægtigt nok til at den ikke kommer til at ligge i Skuffen. Min Formue strækker endnu til 8 Dage, men naar de ere forbi, staaer en ny Maaned for Døren med Huusleie, bundløse Støvler etc; jeg maa altsaa senest om 8 Dage have Penge.

Vil De derfor imorgen tale med Reitzel, om »Fortællingen« (saaledes vil jeg kalde den, og ikke Novelle eller Roman), indgyde ham en vis Agtelse for den, og sige, at det er Kraft-Extracten af min Reise i Italien. Navnet er: Improvisatoren; den vil blive i to smaa Hefter, som jo gjerne kan indbindes i eet og da udgjøre et passende Bind; jeg vil have den trykt i Format som Ingemanns Romaner og med samme Tryk, ligesaa stor, det er omtrent 28 Linier paa Siden; saaledes vil den blive, troer jeg, 18 Ark, neppe mere, og jeg

forlanger 12 Rdl. for Arket, eller for hele Klatten 100 Species. De halve Penge vil jeg have ved Modtagelsen af det første Manuscript. Naar jeg faaer 100 Rdl., saa kan det være det samme for min Skyld, om Bogen ikke kommer til Nytaar. Har De nogle andre Midler, som jeg neppe troer og heller ikke gjerne vil bindes fast til, saa lade vi Fortællingen ligge, men ellers — behage De at troe, at det slet ikke er af Jage-Lyst med at faae mine Værker trykte. Jeg kommer tidsnok i Gabestokken, faaer Ærgrelser og Bitterheder nok; det vil regne ned over den stakkels Bog som over *Agnete,* men jeg vil taalmodig bære Tornekrandsen, der ikke pynter men kun trykker og saarer

Deres Ven

H. C. Andersen.

E. S.

Undskyld, at jeg i de sidste Dage har været lidt følsom, lidt for meget kjærlig mod Dem, De holder jo ikke af det; men jeg var lidt sygelig — og skal ved Leilighed være koldere.

Kjøbenhavn 20. Novbr. 1834.

Kjære Ven.

De behagede at sige, at jeg idag skulde rykke Dem i Ærmet om at gaa til Reitzel. Glem det ikke! Gjør det af idag, som De vil, kun at det bliver afgjort; det er saa kjedeligt med det Penge-Vrøvl. Jeg er tilfreds, kun at vi faae Ende paa det. See saa, nu om noget andet. Om Aftenen bliver jeg følsom; iaftes skrev jeg igjen et Vers til Dem, som

De ikke faaer. Tro nu slet ikke det er »den gamle Følsomhed«, nei det er, som min neapolitanske Signora siger, at Hjertet længes efter noget udenfor, og saa har jeg en idealsk Edvard, en meget elskværdig Ven; ham strækker jeg da Armene imøde, *Dem* er det slet ikke. De har altfor mange Feil, Skyggesider og Kjældermænd til at jeg kan drømme om Dem. Vi have da heller ikke talt hjerteligt og fornuftigt sammen en eneste Gang siden jeg kom hjem; men det kommer altsammen af den fordømte Spillelyst. Kan da Ingen gjøre Dem Mat? Mundtligt mere. God Morgen.

Deres formelle Ven

H. C. ANDERSEN.

ANDERSENS i Slutningen af dette Aar indgivne Ansøgning om en Ansættelse ved det store Kongl. Bibliothek er trykt (med Bilag) i »Breve fra H. C. ANDERSEN« S. 279 o. flg.

Den 30. Jan. 1835 indleveredes:

Liden Kirsten,

Syngestykke i to Acter med Ballet-Mellemact.

Censuren:

. . . Denne overordenlig magre Handling, der tillige er saa magert udført som muligt, skal modtage sin hele dramatiske Virkning af de hyppigt forekommende Viser og Vexelsange til

gamle Folkemelodier. Med Hensyn til Forfatteren, af hvem flere Arbeider forhen ere baade antagne og forkastede og om hvem jeg veed, at han anseer Undertegnede forud indtagen imod hans dramatiske Præstationer, maa jeg yttre, at jeg ønsker, at Hr. BREDALS Mening maatte høres om Textens musikalske Brugbarhed. Hvad Texten angaaer maa jeg iøvrigt kun tilføie, at den — i Sammenligning med ældre Sager af denne Forfatter — lider mindre af egenlig Smagløshed, men derimod endnu meer af Tomhed, Magerhed og dramatisk Fattigdom.

10. Febr. 1835.

MOLBECH.

Medcensoren er enig angaaende Magerheden og mener at Musiken »ikke vil kunne gjøre Kaalen fed.«

Uden Datum er tilføiet:

Antaget

HOLSTEIN.

---

10. Marts 1835.

Til Frøken Louise Collin.

Nær havde jeg begyndt mit Brev til Dem med »Kjære«, men saa huskede jeg paa det Passende i Brevstilen. Imorgen er det 8 Dage siden jeg var ude. Jeg er fra en flagrende Fugl forvandlet til en Plante i en Urtepotte der vandes med Mixtur og Havresuppe. LIND var saa elskværdig at besøge mig, dog det gjorde mig ondt, at jeg ikke havde andet at byde

ham end Gurglevand. — Imorgen inviterer jeg mig hos Dem til Middag, dersom De skal have Øllebrød, ellers Tak. Gud hvor jeg længes efter Dem allesammen.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

---

28. April 1835.

Til Fr. Petzholdt i Rom.

Min kjære Ven! Du fortjente virkelig en paa Hatten, for ei at sige en paa Gummerne, eftersom du ikke skriver mig til, det var jo Aftalen. Saa er han i Bjergene, sige de Kjøbenhavnske Blade, saa er han andre Steder! Med Fregatten kommer en Ladning Bøger, mellem disse er en Roman i to Dele af mig: Improvisatoren. Der skal du see, jeg ogsaa kan male italienske Egne. Det er hele Italien og Folkelivet jeg har skildret. Fanden heller siger du nok! Ja nu kan du læse det og faae lidt Respect for mig, som Folk her hjemme have faaet det. Giør Bogen stort Indtryk paa dig, saa mal den blaa Grotte med den Situation, hvor Antonio møder Lara, det vil da blive et Stykke som har dobbelt Interesse her hjemme. Der er Situationer nok i Bogen, og Egnen har Du om dig. Giør dig nu selv udødelig og lad en lille Dryp falde paa mig, saa faaer det være med dit Brevskriverie. Jeg arbeider med mine Skrifter paa at bevirke en Udvandring til den italienske Halvø. Dine Stykker vare mellem de faa udmærkede paa denne Udstilling. Af de fra Rom hjemsendte har ingen været dadlet meer end Bluncks Moses. Man siger vor Herre sidder

i en Tulipan. Kritiken har Briller paa iaar, den gamle Morlil ryster altid med Hovedet. Mange Hilsener o. s. v.

din Ven

H. C. ANDERSEN.

Dette Brev staaer i en besynderlig Modsætning til ANDERSENS andre Breve fra denne Tid. Hans oekonomiske Bekymringer, som han allerede i sit Brev af 20. Oct. 1834 omtaler for mig, vare tiltagne i en foruroligende Grad. Min Fader og jeg, som vist vare hans eneste Fortrolige i denne Retning, havde megen Bekymring heraf; hans Pengeforlegenhed og hans deraf følgende mørke Sindsstemning vedvarede i hele dette for ham uheldige Aar. Af vor Brevvexling i denne Tid vil jeg kun fremlægge følgende Brev til min Fader.

Kjøbenhavn 14. Maii 1835.

(Til J. Collin).

... Der er saa meget som trykker mit Hjerte og gjør mig inderlig bedrøvet. Jeg maa tale med Dem, men mundtlig kan jeg det ikke. At De skulde engang ret faae Glæde af mig, er et Haab, jeg med mine andre tabte Forhaabninger alt har opgivet. Mine bedste Bestræbelser have ingen lykkelig Stjerne. Dag for Dag siden jeg kom hjem, har jeg dybt følt min Afhængighed, min uheldige Tilværelse. Hvor jeg troede at fortjene Opmuntring og Kjærlighed møder mig Ubillighed og smaalige Domme. Jeg er fattig og føler min Armod tungere end den usleste Tigger, og det nedkuer min Aand og mit Mod. Jeg kjender alt for meget af Livets Virkelighed, til at jeg

skulde drømme om bedre Tider. Jeg seer en ulykkelig Fremtid imøde, som jeg neppe har Mod til at oppebie. Der vil komme en Tid, da jeg vil nødes til at søge om et fattigt Lærer-Embede paa Landet eller en Plads paa Kysten af Guinea. Døer De fra mig, da har jeg slet ingen som interesserer sig for mig og Talentet er intet uden under gunstige Omstændigheder.

I den sidste Tid er saa meget stødt sammen, der meer og meer nedtrykker mig. Mangt et Savn, som Enkelte ville kalde ringe, ligger tungt paa mit Hjerte, men selv det vil jeg ei berøre; men jeg er udsat for Trang. Jeg har dulgt det for mig selv, som jeg dølger det for Enhver, men nu kan jeg det ikke længer. Dem skylder jeg 100 Rdl. Det er for Øieblikket al min Gjeld; men selv at denne udsættes piner mig, skaffer mig mørke Øieblikke. Først til Dronningens Fødselsdag kan jeg vente at faae mine Penge for Kenilworth, 200 Rdl. maa jeg sikkert faae. Men der er jo 5 Maaneder til den Tid. BREDAL faaer ikke Liden Kirsten færdig før til September; den maatte, som et Stykke i 2 Acter, sikkert give mig 100 Rdl.; men jeg skal atter her vente. REITZEL har ingen Penge, og vil derfor ikke for det Første forlægge det næste Hefte af Eventyrene, som jeg har gjort færdig. Jeg har gjort hvad jeg kunde, men uden Lykke. I Sommermaanederne paa Landet vilde jeg udarbeide en ny Roman, jeg har i Hovedet, og et lille Stykke for Theatret; men det er altsammen for Fremtiden, ikke for disse Maaneder. Jeg har ingen Klæder, hver Maaned skal jeg betale Huusleie og mange andre Udgifter som høre til de nødvendige. At jeg faaer Penge i Slutningen af Aaret og flere end de 100 Rdl. til Dem, er vist. Kan De paa denne Vished skaffe mig 100 Rdl. fra Finantserne, Fondet eller en anden Kilde? Jeg maa spørge Dem derom, bede derom, skjøndt jeg kan fortvivle derover. Jeg føler Deres Godhed for mig, Deres Mildhed mod mig, den Delicatesse De saa ofte har

viist mig, men just alt dette gjør mig ulykkelig, idet jeg idelig og altid skal overhænge og bebyrde Dem. . .

Herpaa svarede min Fader samme Aften:

»Vær De kun rolig iaften og sov vel! Imorgen tale vi sammen og tænke paa Ressourcer.«

Deres

COLLIN.

Odense 15. Junii 1835.

Til den Kgl. Theaterdirection.

I Løbet af Vinteren blev jeg af Hr. Syngemester ZINCK anmodet om at skrive ham Texten til et Syngestykke; han følte endnu Kraft og Lyst til at udføre et saadant Arbeide. Hans smukke Musik til »Alferne« har jo fundet Erkjendelse. Længe søgte jeg efter et for ham passende Æmne, og da jeg i en af MANZONIS Fortællinger fandt en lille Episode, hvori jeg kunde anbringe hvad jeg selv har seet i Italien, meddeelte jeg ham dette, og han var glad derved. Nu skrev jeg Stykket, søgte at give det en italiensk Colorit og læste det for ham før min Afreise; han var fyldestgjort og bad mig snarest muligt at sende det til den høie Direction, for at det, efter en gunstig Dom, strax kunde komme under hans Hænder.

Ærbødigst

H. C. ANDERSEN.

Odense 15. Junii 1836.

Min kjære Ven.

. . . Her er nu mit Syngestykke: Renzos Bryllup; Læs det igjennem og tjen mig i at rette de Skjødesløsheds-Feil De finder. Det er, som De seer, det første Stykke af mig der viser Bekjendtskab til Theatret og maa, selv med en taalelig Musik, tage sig ud. ZINCK ønskede saa snart som muligt at begynde Arbeidet; derfor vilde jeg bede Dem at purre vore Dovendyr. —

Siig mig, naar Bryllupsvisen[1] skal være færdig, for jeg venter ved min Hjemkomst at finde en ny Frue mellem mine Veninder. —

Iaftes var jeg i Frøken-Klosteret. Frøken **, der, som De veed, ifjor viste mig »hvad hun endnu aldrig havde viist noget Mandfolk«, var klædt i Blaat af samme Farve som den Sløife hun gav mig ifjor. Hun havde vist ventet at see Sløifen, thi hun talte om »den skjønne Riddertid«, da Ridderen sank for Damens Fod, sprang ned til Løver — og andet Sludder. Hun er gal. — Mens Damerne sad ved Aaen, sprang pludselig tre Karle ud i Vandet og svømmede forbi; da flygtede hele Klosterets Besætning. »Det seer ud som Tritoner« sagde Frøkenen.

Mit næste Brev skal sige Dem en heel Deel jeg har paa Hjertet, men idag kan jeg ikke faae Tid til de hjertelige Breve. — Efter min Ankomst hertil ere alle Exemplarer af O. T. paa to nær blevne udsolgte.

Deres trofaste

H. C. ANDERSEN.

---

[1] Til mit Bryllup.

E. C.

Odense 22. Junii 1836.

Til Louise Collin.

. . Det er en Kulde saa Blækket fryser og jeg ikke kan føre Pennen; men jeg maa skrive, skjøndt De ikke holder af Beskrivelser. Alle Mennesker paa Dagvognen sagde mig nydelige Ting, efter deres Evner, for min Improvisator. I Odense talte jeg mig hæs den første Dag; De skulde have siddet i en Krog og hørt mig tale. Gud bevare mig, siger De, n'est pas[1]? — Mellem os, jeg længes efter Dem alle og især efter at blive drillet lidt. Her er man saa utaalelig høflig, Ingen siger: dit Asen, dit Fæ og de øvrige glimrende Navne, der faae en Colorit, en varm Tone, en aandig Contur paa Deres Søsters Læber. Bed hende sende mig et lille Asen eller Fæ i en Convolut. — Man fortalte mig her, at jeg skulde have sagt noget meget smukt, som strax var bragt op til Prindsen, hos hvem OEHLENSCHLÆGER var. Cancelliraad HEMPEL sagde nemlig til mig: Saa nu har Odense jo to af sine store Digtere. Jeg svarede: ja vist, en stor og en lang. Det skal være godt sagt; men man er jo ogsaa opdraget i det Collinske Huus. — Fra EDVARD har jeg intet hørt; dog vi vil ikke tale derom, jeg skal nok i mine Følelser for ham holde Tømmerne lidt stramme; han er som enkelte Frugter, der ikke taale meget Sukker naar de skal holde sig. Tryk ham i Haanden fra mig. I denne Vinter, ja siden jeg kom hjem, har han været elskværdig, meget elskværdig, paa 1½ Gang nær, men det skal De ikke fortælle ham. Siig JETTE, at hun maa speile sig, Speilet vil da sige hende hvad jeg ikke nok kan udtale, og Speilet taler altid Sandhed. Hvorfor sagde VIGGO til sin Fader, og ikke til mig,

---

[1] En Prøve af Andersens Fransk, som var blevet Talemaade i Familien for »Ikke sandt?«

at han skulde hilse Blomsterne i Jylland? Digtere og Blomster have dog mere at gjøre med hinanden, end Politiassessorer og Blomster. — . . Den ældste af HAUCHS Døttre (HENRIETTE) veed De skriver Vers, men det er alligevel en særdeles fornuftig Pige. En gammel Klosterfrøken X., vist henved 60, sværmer for mig, hun er næsten forlibt. See, de Gamle kan jeg nok faae! de see paa det solide, men de Unge! Ak, var man dog meget smuk eller meget rig! Lev vel! Hvo skriver mig til? EDVARD?

Deres broderlige

H. C. ANDERSEN.

Lykkesholm 24. Junii 1836.

Kjære Ven. Nu er jeg da paa den Gaard, hvor jeg har ladet min OTTO THOSTRUP finde sin LOUISE; for mit Hjerte kan De være rolig, det har ingen og vil ingen have; dertil er jeg for fornuftig. Jeg blev igaar afhentet fra Odense i den gamle Frues lukkede Vogn. Det haglede stærkt og uagtet to Frakker, Sloprok og to Par Uldstrømper mærkede jeg de danske Zephyrer. Den Smule Sommer er forbi, Folk havde ondt nok af den. »Naar bare Vor Herre vilde give os nogen Regn, det seer sørgeligt ud for Landmanden.« Denne vor egenlige Nationalsang, der synges om Sommeren naar Jorden ikke staaer i een Velling, hørte jeg i Fyen som i Sjelland; nu kommer Refrainet: »det tegnede saa godt iaar, men nu er den Glæde forbi.« Alle Mennesker synge dog Miserere; jeg selv giver stundom min svage Stemme til for at gjøre Choret fuldstændigt. Dog paa Lykkesholm har man det saa godt at man glemmer det. — Jeg har været paa **; Datteren syntes jeg godt om,

men hun er ikke rig og altsaa bliver jeg ikke forelsket. — Gud veed, om De kjære Ven har skrevet, naar dette Brev arriverer; men skrive er jo, som min Værtinde sagde, mit Levebrød; altsaa skriver jeg, og nu vil vi sladdre.

Jeg har meget paa Hjerte, Ting som have ligget der længe før jeg reiste herover. Det er alvorlige Sager, vil De behage at være i Stemning. Enten vi nu i denne Verden sige De eller Du til hinanden, enten De bliver Statsminister og jeg kun slet og ret Hr. H. C., Venner ere vi, saa trofaste og hinanden hengivne som Venner kunne blive. De betroer mig hvad De efter Deres Natur kan sige mig, jeg gjør det samme. Denne Gang vil jeg have et Raad af Dem — veed De et? derimod slet ingen Læreregler; i dette mit Tilfælde kan jeg sige mig dem alle selv. See nu begynde vi. De veed, hvor lidet Publicum ventede af mig før jeg reiste til Udlandet; »mange Udmærkede søgte«, jeg kunde ikke vente da at komme i Betragtning. Jeg kom afsted og Gudskeelov, jeg har dog viist, saa godt som nogen, at jeg havde benyttet min Reise. Men jeg var for kort ude, kun det halve blev gjort. Jeg fik lidet (misforstaae mig ikke). Havde jeg før min Reise sagt: Lad mig komme ud, jeg skal give en Bog som Improvisatoren etc., da havde de neppe troet mig. Nu siger jeg: Deres Majestæt! lad mig reise, kun eet Aar, til Sicilien eller Grækenland, jeg skal vise endnu større Frugter. Denne Vei er min Opdragelses Skole. Jeg skal med Guds Hjelp da levere et Arbeide, der maa, som forrige Gang, bringe Enhver til at sige: Han fortjente at reise. Ja kjære EDVARD, jeg vil søge om næste Aar at faae 400 Species paa een Gang. 600 bruger jeg, men har jeg de 4, de to maa og skal da komme. »Det Hele er umuligt! Hvad tænker De paa?« etc. Ja kjære Ven, det skal De ikke sige mig, det kan jeg sige mig selv. Alle Indvendingerne veed jeg. Kan De derimod give mig et Raad, give mig en eneste Tanke fremad, da kom med den. Det

andet er jo til ingen Nytte, kun ærgerligt for Dem at skrive og endnu mere ærgerligt for mig at læse. En Trang og en Sjæle-Liden drev mig afsted forrige Gang, jeg nød ikke Reisen, dog virkede den godt og frugtbringende ind paa mig. Nu er det ikke Smerte, ikke Enthousiasme, som driver mig afsted, men Forstanden. Jeg føler, nu kan jeg bringe noget ud af det. Lader man 6 eller 7 Aar gaae hen, hvo veed da hvor modtagelig jeg er for det Fremmede. Nu er mit Øie klart, min Phantasi bevægelig; nu er Øieblikket og det skal og maa forrente sig. Mange reise der jo dog hvert Aar, det er kun lidet jeg behøver. Naar Tingen klart fremstilles de Mennesker som skal afgjøre den, da maa det jo kunne sættes igjennem. Jeg skal roligt og tydeligt sætte Dem mine Grunde frem. I dette Brev vil jeg kun gjøre Dem fortrolig med hvad der længe har gjæret i mig. Lad os gjensidig tale om denne Ting, men viis mig ikke Skyggesiderne, Umulighederne; intet er umuligt, og alt hvad De kan sige imod veed jeg; fra forrige Reise har jeg en Slump Bemærkninger. Siig mig heller Tiden naar jeg maa indgive min Ansøgning. Ingen Tid vil heller synes mere passende end nu, da Improvisatoren, Resultatet af den forrige Reise, staaer saa levende. Den nye Udgave vil komme til Nytaar, Hoffet og Vedkommende kunne da faae et Exemplar. — Det er ikke lidet, at en saa stor Morskabsbog saa snart oplever andet Oplag. Dog nu nok om den Historie, skriv mig nu snart om det, saa at De glemmer Secretairen ved Fondet, ham har jeg ingen Fortrolighed til; det er min Edvard Collin jeg har skrevet til, og han kan tie, selv for Secretairen. Hans Gunst søger jeg ikke og hans Embedstale vil jeg ikke høre. Verstanden? —

Deres broderlige

H. C. Andersen.

I Begyndelsen af 1835 var *Improvisatoren* udkommet.

Om denne Bogs Skjebne udtaler ANDERSEN sig udførligt i »Mit Livs Eventyr«. Det maa være under Indtrykket af hans Agnete-Lidelser, at han forudskikker den Bemærkning: »Selv mine bedste Venner vare ved at opgive mig som Digter: man havde taget feil af mit Talent — hvor almindelig var ikke denne Talemaade blevet.« Denne Bemærkning er en yderligere Fremhæven af den citerede Yttring af CARL BAGGER om: »hvorledes Digteren er blevet omtalt netop maaskee der, hvor han ved sin første Fremtræden allermeest forkjælededes og næsten forgudedes.« Dette er Overdrivelse, grundet paa Agnete-Reminiscentser og Enkeltes Snak. Men ANDERSENS Fremstilling af Samtidens Dom er Hovedsagen; og om denne har jeg en ganske anden og sikker Erindring, den nemlig: at Improvisatoren gjorde Lykke og at Andersen var glad. Denne Erklæring maa tage sig besynderlig ud for dem, der kun kjende den udførlige Fremstilling i »Mit Livs Eventyr« og derefter have dannet sig et Billede af hvorledes ANDERSEN dengang blev behandlet herhjemme. Det er derfor nødvendigt at underkaste det, der er bevaret af hiin Tids Kritik, en nærmere Betragtning, og at sammenligne dette med ANDERSENS Opfattelse.

I »Dansk Literatur Tidende[1]« for 1835 Nr. 17 o. flg. udtaler Anmelderen sin Glæde over ved denne Bog at see sine Forventninger overtrufne. Som et reent poetisk Product vidner det om Phantasi, Følelse og Opfindelsesevne; som en Cyclus af italienske Billeder lider den af de samme Feil som Corinna. Bogen har en dobbelt Tendens: først at skildre det poetiske Genies Udvikling under ugunstige Omstændigheder og dets Seir, dernæst at give et anskueligt Billede af Italiens Eiendommeligheder. Med Hensyn til det Første indrømmes, at han

[1] Redactions-Secretair I. F. Giødwad.

ofte med stærke charakteristiske Træk har afmalet os Geniets Lidelser, men dog ikke med tilbørligt Hensyn til, at det er en italiensk Digter, han vil fremstille. Improvisatoren maa foretrækkes for Corinna, som Roman betragtet; men trods sin høist poetiske Natur, er Antonio ingen sand italiensk Charakteer; han udtrykker sig som en Germaner eller Nordbo. Men ere ikke alle Charaktererne reent italienske, ere de dog reent menneskelige og skildrede med Liv og Følelse. Forfatterens poetiske Genius aabenbarer sig dog meest i hans Skildringer af de hesperiske Egne, ved en ualmindelig Følelse for Naturskjønhed, forenet med et klart Blik og sjelden Evne til at male med Sandhed og Begeistring. Anmelderen slutter med alle Kritikeres »præterea censeo« om Ucorrectheder i Sproget, disse Pletter i et ægte Digterværk, og ønsker, at den geniale Forfatter vil for Fremtiden skjænke Formen en større Opmærksomhed. —

I Anledning af denne umiskjendeligt velvillige Kritik hedder det i »Mit Livs Eventyr«:

»Egenlig Kritik udeblev til der var talt og atter talt; da endelig kom En, jeg troer i Literaturtidenden, vel hefligere end jeg her var vant til, men man gled hen over det Gode: »Det var jo noksom bekjendt«, hed det, og man holdt sig til Manglerne, og opsummerede alle de italienske feilskrevne Ord og Udtryk.«

Ved Sammenligningen med Corinna siger den samme Anmelder, at man maa være Fru Staël-Holstein Tak skyldig, da hun har skildret os Italien med Kjærlighed, endskjøndt hun uheldigviis seer det gjennem Sværmeriets dunkle Brille. »Hun afgiver i denne Henseende en skærende Kontrast til en preussisk Auditeur ved Navn NICOLAI, som i Aaret 1835 har tracteret Verden med en Bog: »Italien wie es wirklich ist.« Ligesaa phantasirig og følende Md. Staël fremtræder, ligesaa bornert og gnaven viser denne Preusser sig, der kun synes at have gjort en Reise til Syden for at ærgre sig over den Forfølgelse, han maatte lide af Insecter.«

Herom hedder det i »Mit Livs Eventyr« i Continuation af det Foranførte: »Ja, da paa samme Tid NICOLAIS bekjendte Bog udkom, saa blev der her hjemme høit talt om, at nu kunde man see, hvad det var for noget ANDERSEN havde skrevet — nei NICOLAI var en ganske Anden, hos ham fik man det sande Begreb om Italien.«

I Anledning af det samme Aar udkomne første Hefte af Eventyrene hedder det i dette Capitel af »Mit Livs Eventyr«: »i *Dannora,* et dengang læst kritisk Skrift, blev der lagt mig paa Hjertet, ikke at spilde min Tid med at skrive Eventyr.« Men han omtaler ikke, at der i det samme Hefte af dette »dengang læste kritiske Skrift« staaer en udførlig Anmeldelse af og Lovtale over Improvisatoren, »dette herlige Digterværk«, hvor alle Skildringer af Italien »ere opfattede med samme Henrykkelsens Fylde, gjengivne med samme levende Kolorit, med samme skabende Phantasi, som selve Begivenhederne.» —

»Maanedsskrift for Literatur« ventede i 2 Aar inden det kom med en Anmeldelse. Indholdet af denne, som optager 18 Sider, refereres i »Mit Livs Eventyr« saaledes: »Det er sandsynligt, at Fru STAEL-HOLSTEINS Roman Corinna har været Forf. et vildledende Forbillede *o. s. v.*«, Hvad der indbefattes under dette »*o. s. v.*«, vil sees af følgende korte Uddrag.

»Opgaven var at vise, hvorledes et Digtertalent udviklede sig midt i den rigeste Fylde af Alt hvad Naturen, Folkelivet og Kunsten frembyder til Aandens Næring, hvorledes den vordende Digters Sind efterhaanden udvidede sig til at forstaae og omfatte saa mange og store Gjenstande, og hvorledes hans Følelse klaredes, saa at den blev en productiv Begeistring, der, understøttet af et kraftigt og uddannet Talent, blev istand til, paa Øieblikkets Bud at lægge sig for Dagen i passende og behagelige Former. Denne skjønne og frugtbare Tanke maatte da bestemme Maal og Maade med Hensyn til de Billeder af det italienske Liv, som skulde optages, ligesom den overalt vilde

kræve en nøie Forbindelse mellem Yderverdenens Phænomener og det indre personlige Liv der fremstilles. Men hvor lidet har Forfatteren vidst at maale denne Opgave, hvor lidet at fatte dens Conseqventser. Uden at tage Hensyn til de første Love for al Composition, uden Anelse om det Maadehold, den Selvindskrænkning, der maa til for at frembringe et kunstnerisk Hele, fortæller han Alt hvad han har seet i Italien og udtømmer sine Reisebøgers Forraad uden Valg, saa at alle disse Beskrivelser tiltage sig den største Deel af Fremstillingen, medens Hovedpersonen kommer til at staae som blot Fortæller eller Tilskuer. . . Sandsynlig har Corinna været ham et vildledende Forbillede; men af det burde han have lært, hvad der for ham var at undgaae: den Ciceroneagtige Omføren mellem Roms Mærkværdigheder. — Der mangler hvad der skulde betegne Improvisatorens Nationalitet; Nordboen stikker frem i den Maade, hvorpaa han betragter Italien. —

I Skildringerne af de italienske Gjenstande røber Beskuerlysten sig unægtelig paa en tiltrækkende Maade. Vi see Forf: indtaget, stundom beruset, af sine Gjenstande; og han fremstiller dem som den, der seer med et Digterøie, ikke igjennem Phraser og Declamation, men i træffende og sande Billeder, hvortil han gjerne bruger faa men betegnende, ofte malende Udtryk. Mange af disse Skildringer beholde derved et eiendommeligt Værd, uagtet der er skrevet saameget om Italiens Herligheder; men de staae i den løseste Forbindelse med Romanen. — Det vilde være ubilligt at forbigaae, at der gjennem den hele Bog gaaer en reen og sædelig Aand og et godmodig opvakt Gemyt, hvis Bevægelser ofte meddele sig til os gjennem skjønne Phantasi-Combinationer. Mangen Tanke er indklædt i et træffende og rørende Billede, og i denne Lyrik finder Digterens Reflexion sin rette Form. Denne Roman vil ikke forfeile at gjøre et behageligt Indtryk paa Læsere, der ikke medbringe Kunstfordringer.«

ANDERSENS Begreb om disse Fordringer sees af hans kortfattede Forklaring: »Italien var Baggrunden for det Oplevede og Digtede[1].«

Man kan ikke undres over, at ANDERSEN følte sig krænket ved Maanedsskriftets Taushed i saa lang en Tid. Hans tidligere, selv de mere ubetydelige Arbeider vare anmeldte i dette Tidsskrift, »det Skjønnes Høiesteret« som han kalder det; og nu da han fremtræder med sit Hovedværk, — det var det ialfald dengang — ignoreres dette. Det er og bliver uforklarligt, at Redactionen viste denne Uopmærksomhed.

Og da denne Deel af Afhandlingen indeholder de alvorligste Angreb paa ANDERSENS Digtervirksomhed i Almindelighed, bør ogsaa disse kjendes, for at Nutiden kan dømme dem og ANDERSENS Fremstilling imellem. Det hedder saaledes:

»ANDERSEN er af de Forfattere, paa hvilke Kritiken vanskelig, som det synes, vil kunne udøve nogen betydelig Indflydelse, fordi de selv ved deres Produceren ikke pleie at udøve nogen Kritik. Han viser sig i sine Værker som den, der har en meget opvakt og levende Phantasi, en letbevægelig Følelse og en godmodig Grundstemning; men der røber sig tillige Mangel paa Kraft, først og fremmest paa Forstandskraft, paa Reflexionens Skarphed og Klarhed, men ogsaa overhovedet paa det Mandige og Dygtige i den hele Charakteer, som maa til for at gjøre Digteren skikket baade til energiske Conceptioner og til en fast og conseqvent Udførelse. Idet disse forskjellige Egenskaber stræbe at sætte sig i Ligevægt indbyrdes, opstaaer hos ANDERSEN en Forkjærlighed for det Sentimentale, det Blide og Barnlige. Et barnligt ubevidst Sind er for ham den sande Digtervirksomheds Udgangspunkt, umiddelbar Gjengivelse af det

[1] Han fandt det smigrende, at reisende Englændere havde hans Improvisator med som Veiviser i Rom.

Opfattede dens Form. Hans Produceren er ganske subjectiv. Han glæder sig som et Barn ved Guds Verden, og, som Beskuelsen var en Glæde, saaledes skal og Gjengivelsen deraf være en Glæde; alt skal komme af sig selv. Som nu Frembringelsens Besvær ikke tør finde Sted i dette lyse Billede af en Digters Virksomhed, saaledes tør ogsaa de forberedende Studier gjennem Bøgernes døde Bogstaver ikke paabyrdes den, for hvem Naturen ligger som en opslagen Bog« . . .

»Ligger der i Improvisatorens Opposition mod methodisk Dannelse, som vi ere tilbøielige til at troe, en Yttring af Forfatterens egne Meninger i denne Henseende, saa have vi i det Foregaaende havt Beviis nok paa Sandheden af den saa ofte og kraftigt udtalte Sætning, at det ved blotte Naturgaver og disses tilfældige Udvikling formedelst al Slags adspredt Erfaring og Lecture, vanskeligt vil lykkes at frembringe noget virkeligt Kunstværk, idetmindste af større Omfang. Sorgløs træder Forf. ind paa Kunstens vanskelige Bane; han stoler paa sin Indskydelse, sin Musa, og indseer ikke, at hun, skjøndt velvillig imod ham, dog ikke kan redde den fra at snuble, som ikke selv er opmærksom paa sine Skridt; og at, naar Nogen vil handle som Redskab for noget Høiere, han dog selv, af Kjærlighed til dette Høiere, troligen maatte stræbe at gjøre sig til et godt og beqvemt Redskab.«

Herom siger ANDERSEN kun, at han blev »revset og skolemestereret«.

Vi ville kaste et Blik paa Situationen i 1855, da ANDERSEN skrev »Mit Livs Eventyr«. Dengang var han allerede for endeel Aar siden kommet ind i Eventyrets Land, hvor han aandede frit; her havde han beredt sig sit eget Felt, hvor han kunde tumle sig som ingen Anden, her var ikke Tale om

de »Kunstfordringer«, der havde voldt ham saameget Bryderi. Idet han nu — 5 Aar efter at den store Udgave af hans Eventyr var udkommet — vil beskrive sit Digterliv og den Erkjendelse, han havde opnaaet, maler han Baggrunden — Fortiden, Miskjendelsens Tid — saa sort som mulig. — Dette er charakteristisk for ANDERSEN; han *kunde ikke* skrive anderledes. Det er kun eet Exempel paa, hvad hele hans Liv bærer Vidne om, at til enhver Glæde over en ny Hædersbeviisning knyttede sig en Selvforbittrelse ved Tanken om den Tid, da han ikke nød den Paaskjønnelse, han troede at have Krav paa. Og i denne Retning svigtede hans Hukommelse ham aldrig. De faa Nulevende, der, som jeg, have den Tid i frisk Erindring og som have levet sammen med ANDERSEN, ville bevidne, at Improvisatoren gjorde Lykke og at han var opfyldt af Glæde derover. Han fortæller det ogsaa selv; han siger: »denne Bog reiste igjen mit faldne Huus, samlede igjen Vennerne, ja forøgede endog disses Antal; første Gang følte jeg nogen sand tilkæmpet Erkjendelse«; han modtog Bevidnelser herom fra HAUCH, SIBBERN o. fl, og han skriver til SIBBERN[1] at »denne Bog har bragt saa mange ypperlige Mænd til at møde mig med Venlighed; jeg føler, at det er en Naadegave fra Gud, og jeg føler det just ved den Glæde, der rundtom nu tilstrømmer mig, efter at jeg først har været noget for strengt behandlet.« Og saaledes paa flere Steder. — Men saa kommer Selvforbittrelsen. Medens han saagodtsom ignorerer, at de to samtidige Kritiker vare velvillige, og anticiperer en 2 Aar senere udkommet streng Bedømmelse, samler han i sin Hukommelse nogle Anekdoter om hvad denne eller hiin har sagt — eller *maaskee* har sagt eller maaskee *ikke* har sagt — og saaledes kommer han, umiddelbart efter den Erkjendelse, at »der er en Magt i Publicum

---

[1] Breve fra H. C. Andersen. I. 309.

større end alle Kritiker«, til det Resultat: »herhjemme have de Fleste saagodtsom gjort alt for at qvæle Talentet hos mig«. Det er under denne »Nydelse af at miskjendes«[1], at han har skrevet dette Afsnit. —

Det vilde blive for vidtløftigt her at give en Fremstilling af, hvorledes den Tids Kritikere behandlede andre Forfattere, for derefter at bedømme, om ANDERSEN havde Grund til at beklage sig over en særlig slet Medfart; det vilde være ubilligt at forlange, at ANDERSEN selv skulde have henledet Opmærksomheden derpaa. Kun eet Exempel bør drages frem, netop fra det omtalte Tidsskrift: Dansk Literaturtidende, der indeholder den Kritik af »Improvisatoren«, som ANDERSEN selv betegner som høflig. Thi midt imellem denne Kritiks første og anden Afdeling findes en Anmeldelse af CHR. WINTHERS »Nogle Digte«. Om Digtet: »Vandring og Opdagelse«, som i det Hele behandles haanligt, siges at Noget er uforstaaeligt og Andet triviel og flau Passiar. Og i Anledning af Afskedssangen til H. HERTZ hedder det: »Det er en særlig Sag, at Hr. WINTHER i sin Tid drak sig en dygtig Ruus i den Baggesenske Punsch, som Gjengangerbrevenes Forfatter »lavede«; men han burde ikke optrykke en Hyldest til en Forfatter, hvis Mening var den, at Messing, poleret med den fineste Trippelse, er mere værd i Kunstens Rige end ædle Metaller, som ere mindre omhyggeligt blankede[2].«

Hvor lidet »høflig« Kritiken i vor Tid ofte er, behøver jeg ikke at fortælle. —

Jeg antager, at en stor Deel af den nuværende læsende Verden kun eller dog især kjender ANDERSENS Forfattervirksomhed fra hans Eventyr og fra hans egen Beskrivelse af den.

---

[1] Et Udtryk af G. Brandes.

[2] cfr. Andersens Betragtning af denne Kritik i Brev til mig af 16. Julii 1835.

Af hine have de lært at skatte ham som den store Eventyrdigter: af den sidste maa de faae det Indtryk, at han paa hele sin tidligere Digterbane var blevet forfulgt. Og hvor maatte de ikke bestyrkes i denne Anskuelse, naar en nulevende bekjendt dansk Literaturhistoriker i et anseet og vidt og bredt læst Skrift[1] betegner ANDERSEN som »det dengang endnu (altsaa i 1838) *jagede Dyr i den danske Literatur.*« Et saadant Slagord[2] gjør kun Skade. Inden KIERKEGAARD kom med sit bekjendte Udfald mod ANDERSEN i Anledning af »Kun en Spillemand«, fandtes kun faa halvt rosende halvt dadlende Kritiker; og Enhver der har kjendt den læsende Verdens Anskuelser i hiin Tid, maa bevidne, at disse ikke lode sig paavirke af disse Kritiker i nogen for ANDERSEN ufordeelagtig Retning. Det maa tvertimod siges, at hvis der overhovedet kan være Tale om »Forfølgelse«, da indtraadte denne senere, nemlig i Anledning af »Maurerpigen«; herom vil jeg ved Omtalen af dette Arbeide faae Leilighed til at yttre mig. Ialfald er det forvirrende for Bedømmelsen af ANDERSENS Stilling i den offentlige Mening, naar han fremstilles som Gjenstand for Medynk og saa at sige behandles »en bagatelle« i Udtryk som disse (i det citerede Skrift): »Hvad Lyst eller Ære kunde S. KIERKEGAARD finde i at slaae sig til Ridder paa den stakkels værgeløse ANDERSEN? Hvad kunde det glæde den sindrige Edderkop at fange denne stakkels Flue i sit fiint udspundne Væv?« Hvor fortræffeligt alt dette er anbragt i en Charakteristik af KIERKEGAARD — til en Bedømmelse af ANDERSENS Forfatter-Skjebne egner det sig ikke.

---

[1] Søren Kierkegaard. En kritisk Fremstilling af G. Brandes. 1877 S. 38.

[2] Ved *Slagord* (som ofte forvexles med *Stikord*) forstaaer jeg et i en concis og piqvant Form fremsat Postulat, der netop ved denne Form faaer Udseende af at være en *slaaende* Bemærkning eller endog en almeengyldig Sætning; saasom det Proudhonske: »Eiendom er Tyveri.«

ANDERSEN var, da han havde skrevet sine Romaner, ikke nogen værgeløs Stakkel.

For ANDERSEN stod enhver Kritik af hans Arbeider som en Polemik mod hans Person. Det Polemiske var dog i Reglen kun rettet mod hans Sprogsynder. Saavidt jeg har kunnet mærke er det en almindelig Mening, at han frem for alle andre Forfattere var udseet som Offer; men dette er ikke rigtigt. Man skal, for kun at tage eet Exempel, i de offentlige Domme over hans Arbeider neppe finde haardere Udtryk end dem, som MOLBECH bruger om »den Mishandling af Sproglæren, som HAUCH har gjort sig skyldig i i Hamadryaden«, og om »hvorledes man er istand til at skrive sligt Galimathias«: fremdeles om samme Forfatters aristophaniske Comedie, »der fattes den Vittighed og det Lune, for hvilket den blotte Grovhed er et meget maadeligt Surrogat«; og at »det Hele kun er et Hug til alle Sider med et Kosteskaft, som en Blindebuk fører«. Den aristophaniske Comedie er jo i og for sig kun en Polemik; her kan altsaa ikke forbigaaes, om MOLBECHS Angreb paa Tonen i den er berettiget. Den lader saaledes SHAKESPEARES Aand sige til HEIBERG: »Du blev kun en talentfuld Gadedreng«; den fremstiller HEIBERG som den »der har ledet Hippocrene gjennem Østergade som en Rendesteen«. Den nævner ANDERSEN som Anfører for et Chor af Skoledrenge, der synge om HEIBERG: »Han mig lærte det fri vagabonderende Liv, fra Lectier fri Vaudeviller at skrive«. Dette kunde maaskee forsvares som en Digters Indignation over et saa letfærdigt Product som »Kjærlighed paa Nicolai Taarn«, skjøndt det er besynderligt, at der her kunde tages saamegen Notice af denne kaade Spøg. Men naar han lægger de Ord: »Jeg har bygt en Daarekistebygning paa det flade Land, jeg har vandret humoristisk paa min Fod til Dragørs Strand« i Munden paa en *Pjerrot*, da kan denne Plumphed mod ANDERSEN ikke forsvares med at han anvender en lignende paa sig selv, naar han lader En kalde HAUCH

»denne halte Jambus i vor Literatur med et forkortet Been«; dette er Affectation. — Lad Gjengangerbrevenes Udfald mod HAUCH og ANDERSEN være drøie nok, de vare dog elegante og morsomme; og dette undskylder meget.

Det kunde synes, at jeg her har indviklet mig i en Modsigelse, idet jeg fremdrager saadanne Exempler paa en hensynsløs Behandling ligeoverfor ANDERSEN, medens jeg har villet bevise, at ANDERSENS Fremstilling af hans Digterkvaler i disse Aar er farvet af hans Sindsstemning i 1855 og derfor vildledende. Men naar jeg har villet vise, hvorledes ANDERSEN opfattede Kritiken, eller rettere hvorledes han omtaler denne, da var det nødvendigt, for at faae Sandheden frem, at jeg ogsaa henledte Opmærksomheden paa de to meest fremragende Exempler paa en virkelig haard Medfart, og at see hvorledes han omtaler disse.

Det første er altsaa HAUCHS Angreb nogle Aar tidligere; det andet S. KIERKEGAARDS Angreb paa »Kun en Spillemand«.

Om det første siger han kun: »HAUCH traadte polemisk op mod HEIBERG og sparkede lidt til mig. Ingen havde da, som han sagde, gjort ham opmærksom paa mine lyriske bedre Sager«; »men ved Improvisatoren«, siger ANDERSEN, »vandt jeg ham for hele Livet«.

S. KIERKEGAARDS Udtryk om »Kun en Spillemand« er: »Hvad der i ANDERSENS Roman gaaer tilgrunde, det er ikke et Geni i dets Kamp, men et Flæb, om hvilket det forsikkres, at det er et Geni, og som kun har det tilfælles med et Geni, at det lider en Smule Gjenvordighed, som det endog ligger under for.« Herom siger ANDERSEN: »Da Kritiken kom, kunde jeg ikke være glad ved den. Jeg fik dengang det ud af den, at jeg var ingen Digter men en digterisk Figur, der var løbet ud af min Gruppe. Senere forstod jeg bedre denne Forfatter, der i min Fremskriden er kommet mig imøde med Venlighed

og Skjønsomhed«. — Han er saaledes i 1855 ganske beroliget med Hensyn til de to stærkeste Angribere.

Man vil maaskee undres over, at jeg har opholdt mig saalænge ved dette Afsnit af »Mit Livs Eventyr«; men man vil forstaae, at jeg, som kjendte ham saa nøie, seer paa hans Fremstilling med andre Øine, end den store Pluralitet. Jeg kunde — naar jeg overhovedet vilde, at dette Arbeide skulde tjene som Supplement til hans egen Beskrivelse — ikke fortie dette, uden at forbigaae et af de meest charakteriserende Træk hos ham, et Led i den store Kjede af Lidelser, som hans eget urolige, selvplagende Sind beredte ham.

Dette uroligt higende Sind, der kun vilde Roes, kunde ikke nøies med en velvillig Kritik; og det er derfor let forklarligt, at han irriteredes ved den docerende og moraliserende Tone, der klang igjennem saagodtsom alle hiin Tids Anmeldelser. Til Sammenligning med den nyere Tids Skrivemaade vil jeg anføre Exempler paa hvad der er dømt om Eventyrene dengang og nu.

I 1836 skriver *Dannora:*

»Om endog Anmelderen Intet har imod gode Eventyr for Voxne, kan han dog ikke andet end finde denne Digtart aldeles uhensigtsmæssig, naar det gjelder Læsning for Børn. Ikke som om han oversaae, at netop disse oftest ere meest aabne for ethvert Indtryk af det Vidunderlige; men skal da deres Læsning, om end blot i Fritimerne, være blot til Lyst? Den, der vil give Børn Noget at læse, bør dog vel, idetmindste lønligen, have et høiere Formaal derved end blot at more dem. Men det ligger i Tingens Natur, at man ad denne Vei aldrig vil kunne bibringe dem nyttige Kundskaber om Naturen og Mennesket, men i det høieste kun en eller anden Leveregel; og saa er det endda et Spørgsmaal, om ikke den Nytte, derved maatte

vindes, kun altfor meget opveies ved den Skade, man maaskee stifter ved at fylde Indbildningskraften med phantastiske Synsmaader. —

Af Hr. ANDERSENS Eventyr ville sandsynligviis de tre første »Fyrtoiet, lille Claus og store Claus og Prindsessen paa Ærten« kunne more Børn; men det er saa langt fra at disse deri ville kunne finde nogen Opbyggelse, at Anmelderen end ikke tør indestaae for denne Læsnings Uskadelighed. I det mindste vil vist ingen paastaae, at Barnets Takt for Sømmelighed skærpes, naar det læser om en Prindsesse, der sovende rider paa en Hunds Ryg hen til en Soldat, der kysser hende, hvorefter hun selv, lysvaagen, fortæller denne smukke Tildragelse som — »en underlig Drøm«; eller at dets Sands for Ærbarhed skærpes, naar det læser om en Bondekone, der i sin Mands Fraværelse sidder alene tilbords med Degnen, »og hun skjænkede for ham og han stak paa Fisken (Hvad er det paa Dansk?) for det var noget han holdt af; eller at dets Agtelse for Menneskers Liv skærpes, naar det læser Begivenheder, som at store Claus slog sin Bedstemoder, og lille Claus ham ihjel, fortalte som om det havde været en Stud, der sloges for Panden. Eventyret om Prindsessen paa Ærten forekommer Anmelderen ikke blot udelicat, men endog uforsvarligt, forsaavidt Barnet deraf kan indsuge den falske Forestilling, at saa høi en Dame altid maa være forskrækkelig ømskindet.

Anm: erkjender iøvrigt lille Claus etc. for et meget vittigt og Fyrtøiet for et ikke uvittigt Product; i Prindsessen paa Ærten troer han derimod at savne Saltet.

»Den lille Idas Blomster« er maaskee mindre morsomt end de andre Eventyr, men det er mere uskyldigt og har en smuk poetisk Grundtone. Kun Skade, at dette heller ikke har nogen Moral, som man tilforn kaldte det, eller at denne ialfald ligger saa skjult, at den kunde trænge til at skrives med store Bogstaver som »dette skal være Troja«.

Foredraget er ligesaa fatteligt som i det Hele behageligt. At »rigtig« og »ækel«, som det synes, høre til Forfatterens Yndlingsudtryk, at Kagekonens Sukkergrise o. s. v. nævnes som Climax mod Kjøbenhavn, og at Folk kjøre i Kongens Have, har ikke forarget Anmelderen nær saa meget, som den Vittighed, at Hofdamen tog Vandstøvler paa, har tiltalt ham.«

Han slutter med det Ønske, at den talentrige Digter, der har et høiere Kald, ikke fremdeles vil spilde sin Tid paa at skrive *Eventyr for Børn*.

I samme Aar skriver *Literaturtidenden:*

»At skrive for Børn er vist en vanskelig Sag. Naar man paa den ene Side let kan blive dem for høitravende, saa maa man paa den anden Side ogsaa vogte sig for at stige altfor dybt ned, i det Øiemed at Barnet ret skal kunne forstaae og fatte det Fortalte. Ligger det aldeles indenfor Barnets Horizont, saa bryder dette sig ikke derom; thi det vil og maa see opad og lade sine Tanker gaae forud for Indsigten. Selvanskuelse hører ikke Barnet til. Denne Middelvei maa nu ligesaavel iagttages med Hensyn til Formen som til Materien. ANDERSENS Methode indeholder en Stræben efter at slaae ind paa den mundlige Fortællings livligere og mindre ordnede Foredrag. MOLBECHS Foredrag er derimod i høieste Grad roligt og simpelt, og vi kunne ikke andet end give dette sidste Fortrinet, ikke fordi ANDERSEN i hiin Stræben er uheldig, men fordi vi mene, at den kun høist ufuldkomment kan realiseres.

Det kunde synes, som om en godt og aandrigt fortalt Historie kun behøvede at skrives op Ord til andet, for paa Tryk at have samme Værd som den havde ved det mundlige Foredrag. At det imidlertid ikke vil være Tilfældet, er velbekjendt, thi baade den Fortællendes og Tilhørerens Indivi-

dualitet savnes; og det er ikke nogen tom Convenients, at man ikke maa føie sine Ord paa samme uordnede Maade paa Tryk, som det meget godt kan gaae an at føie dem i det mundlige Foredrag. Dertil kommer, at det er Børn der her skulle være Læsere; og ere de end netop vante til denne Form i hvad de høre fortalt, saa ville de dog ikke være istand til under Læsningen at give de trykte Ord det Liv, uden hvilket et saadant Foredrag maa forfeiles, idet det baade kan give Anledning til at det Fortalte ikke forstaaes som det skulde forstaaes, og tillige, — fordi Barnet under den langsomme Opfattelse, som Læsningen afgiver, faaer Tid til at tænke mere over det Enkelte — paa sine Steder kan forekomme det enfoldigt. Dette Sidste mene vi nu vel intetsteds at kunne blive Tilfældet med ANDERSENS Fortællinger, men det er dog en mulig og meget naturlig Følge af den Methode, han har fulgt, og det er en Følge, der vilde være høist skadelig; thi Børn maa som sagt ikke gives Anledning til i deres Forestillinger at sætte sig paa den høie Hest eller blive kritiske. Hvad der leveres dem bør altid staae over dem, og det er ogsaa saadanne Ting, som de helst ønske at høre.« — Hertil føies nu, at ANDERSEN mulig har villet give en Prøve paa et Foredrag, der maatte kunne interessere den Voxne, men at dette neppe har været hans Hovedhensigt. Fortrinet ved den af MOLBECH udgivne Samling findes at være den, at MOLBECH lærer Børnene at henvende deres Opmærksomhed ogsaa paa de moralske Lærdomme, der i Eventyrets Form maatte findes indklædte. —

Man sammenligne hermed hvad G. BRANDES skriver om samme Æmne:

»Man støder i Eventyrene paa Begyndelser som denne: »Man skulde rigtignok troe, at der var noget paa Færde i Gadekjæret, men der var ikke noget paa Færde. Alle Ænderne, ligesom de allerbedst laae paa Vandet, nogle stod paa Hovedet,

for det kunde de, satte med eet lige i Land; man kunde see i det vaade Leer Sporene af deres Fødder og man kunde høre et langt Stykke borte, at de skreg» — eller som denne: »See saa! nu begynde vi. Naar vi ere ved Enden af Historien veed vi mere, end vi nu vide, for det var en ond Trold! det var en af de allerværste, det var »Dævelen«. — Constructionen, Ordstillingen i de enkelte Sætninger, den hele Ordning strider imod Syntaxens simpleste Regler. »Saaledes skriver man ikke.» Det er sandt; men saaledes taler man. Til voxne Mennesker? Nei, men til Børn, og hvorfor skulde man ikke have Lov til at nedskrive Ordene i den Orden, i hvilken man siger dem til Børn? Man ombytter her den almindelige Norm med en anden; ikke det abstracte Skriftsprogs Regler, men Barnets Fatteevne er det Bestemmende her; der er Methode i denne Uorden, som der er Methode i Barnets Sprogfeil, naar det siger: »du lyvede« istedenfor »du løi«. At erstatte det vedtagne Skriftsprog med det frie Talesprog, at ombytte den Voxnes stivere Udtryksmaade med den, Barnet bruger og forstaaer, det bliver Øiemedet for Digteren i samme Øieblik, han beslutter at fortælle »Eventyr for Børn«. Han har den dristige Prætension at udtrykke sig mundligt, skjøndt paa Prent, han vil ikke skrive, han vil tale, og han vil gjerne skrive som et Skolebarn, naar han derved blot undgaaer at tale som en Bog. Det skrevne Ord er fattigt og forladt, det mundlige har en Hær af Allierede i den Trækning af Munden, der efterligner Sagen, hvorom der tales, i den Haandbevægelse, der maler den, i Tonens Længde eller Korthed, skarpe eller milde, alvorlige eller pudsige Charakter, i det hele Minespil og i den hele Holdning. Jo mere oprindeligt det Væsen er, til hvem der tales, desmere forstaaer det gjennem disse Hjælpemidler. Den, der fortæller et Barn en Historie, fortæller uvilkaarligt med mange Bevægelser og Grimacer; thi Barnet seer Historien ligesaameget, som det hører den, det agter, næsten som Hunden, mere paa den kjærlige eller forbittrede Betoning, end paa, om

Ordene udtale Godhed eller Vrede. Den der skriftligt henvender sig til Barnet, maa altsaa forsøge at smelte det skiftende Tonefald, de pludselige Pauser, de beskrivende Haandbevægelser, den frygtindjagende Mine, det Omslaget bebudende Smil, Spøgen, Kjærtegnene og den Appel, der vækker den indslumrede Opmærksomhed, — at smelte alt dette ind i Foredraget og, da han ikke ligefrem kan synge, male eller dandse Begivenheden for Barnet, mane Sangen, Maleriet og Mimiken ned i sin Prosa, saa at de ligge i den som bundne Kræfter, og reise sig, saasnart som Bogen bliver aabnet. For det Første: ingen Omskrivninger, Alt siges her reent ud af Posen, ja mere end siges, brummes, nynnes og tudes: »Der kom en Soldat marcherende henad Landeveien, Een to, Een to.« — »Og de udskaarne Trompetere blæste: Tratteratra! der er den lille Dreng, Tratteratra!« — »Hør, sagde Sneglefader, hvor det tromme—romme—rommer paa Skræpperne.« Her begyndes som i »Gaaseurten« med et »Nu skal du høre,« der øieblikkeligt tager Opmærksomheden i Beslag. Her spøges paa Barnets Viis: »Saa huggede Soldaten Hovedet af Hexen. Der laa hun.« Man hører Barnelatteren, der følger paa denne korte, ikke meget følsomme, men anskuelige Fortællemaade af Drabet. Her anslaaes saa bløde Toner som denne: »Solen skinnede paa Hørren, og Regnskyerne vandede den; det var ligesaagodt for den, som det er for Smaabørn at blive vaskede og saa faae et Kys af Moder, de blive jo deraf meget deiligere.« At der paa dette Sted skeer en Pause i Fortællingen, i hvilken Barnet faaer det i Texten ommeldte Kys, det er Noget, som enhver Moder vil indrømme, og som forstaaer sig af sig selv; thi Kysset ligger i Bogen. Hensynet til den unge Læser kan kun føres videre endnu, idet Digteren i Kraft af sin smidige Sympathi ganske gjør sig til Eet med Barnet og lever sig saa fuldkomment ind i dets Forestillingskreds, i dets Synsmaade, ja i dets reent legemlige Synspunkt, at han finder en Sætning som denne under sin Pen: »Det største grønne Blad her tillands,

det er da rigtignok et Skræppeblad; holder man det foran paa sin lille Mave, saa er det ligesom et heelt Forklæde, og lægger man det paa sit Hoved, saa er det i Regnveir næsten ligesaa godt som en Paraply, for det er saa forfærdelig stort.« Det er Ord, som et Barn kan forstaae, og ethvert Barn.«

I denne Opfattelse ere de første Eventyr atter komne til deres Ret. Jeg siger ikke, at de her første Gang ere blevne rigtigt opfattede; thi ANDERSENS mange Tilhørere i den Tid have ikke været i Tvivl om, at Fortællemaaden var det Væsenlige. Det samme er i sin Tid bemærket om ANDERSENS første Arbeide »Fodreisen« i den tidligere citerede Anmeldelse (af HEIBERG) af denne Bog.

Men ved Siden heraf maa fremhæves, at der midt imellem Dr. BRANDES's varme Lovtaler forekomme Antydninger, der vise, at han ikke har været blind for Manglerne i A.s hele Production. Til den indledende Bemærkning: at »Talentet har Ret til, hvor ingen gængs Form tilfredsstiller dets Naturs eiendommelige Krav, at danne nye Former« føier han: »at dette ikke forsvarer Jaskværk eller Skaberi«. Begeistringen for Eventyrene forleder ham heller ikke til at prise A.s Begavelse for andre Kunstarter, som »Romanen, Epopeen, Dramaet og den lyriske Poesi«. Men især maa jeg — naar jeg har villet forsvare Kritiken over hans ældre Forfatterskab ligeoverfor en ubillig Bedømmelse — fremhæve hvad der siges om ham som Reisebeskriver og som Selvbiograph; thi i begge Henseender passer, »at han undertiden overdriver istedet for at male« og »at det underordnet Personlige, *det Jegede*, der betegner at den dybere Personlighed mangler Sluttethed, undertiden fremtræder paa en forstyrrende Maade«. Jeg troer derfor, at Dr. BRANDES, hvis han vilde optage A.s ældre Forfattervirksomhed til ny Behandling af dens Enkeltheder, og hvis han aldeles kunde glemme hvad A. siden blev, vilde komme til det Resultat, at de Grundanskuelser, der motiverede Maanedsskriftets Kritik, ikke vare uberettigede; paa den anden

Side er jeg vis paa, at hans Mening vilde blive fremsat i et skaansommere og elegantere Sprog, men tillige at han vilde indrømme, idetmindste med Hensyn til Hovedpunctet — A.s egen Fremstilling i »Mit Livs Eventyr« — at ogsaa her passer hvad han euphemistisk betegner med de Ord, »at A.s lyriske Tilbøielighed undertiden løber af med ham.«

I den nyeste Tid, nemlig i »Nær og Fjern« 1879, har Hr. V. Bloch udgivet et »Bidrag til Belysning af A.s Personlighed;« det har større Interesse for mit Arbeide, for saa vidt som det kan betragtes som en Fortsættelse af dette. Hr. Bl. har kun kjendt A. i dennes sidste Levetid, men han har iagttaget ham nøie; hans Fremstilling vidner, ved Siden af en stor Godhed for A., om en Sandhedskjærlighed, som jeg ikke vil bebreide, at de Charakteersvagheder, der under A.s Sygdom fremtraadte saa skarpt, men som kun vare bekjendte for Enkelte, nu ere aabenbarede for det store Publicum. Jeg er jo selv ikke tilbageholdende i denne Henseende, men Hovedsagen for mig ved at meddele de Breve, han skrev til den nærmeste snevre Kreds — og kun i disse er han sig selv — er jo, at man af disse lærer hans Hjerte at kjende; og skjøndt disse Breve tillige røbe hans Svagheder, haaber jeg dog, at de ville efterlade et overveiende godt, mildnende Indtryk.

Det Afsnit af A.s Liv, som Hr. Bl. belyser, er denne ligesaa berettiget som jeg til at dømme om. — Men jeg, som i et halvt Aarhundrede har fulgt A. paa hele hans Vei som Digter og Menneske, maa advare imod, at en kort Erfarings Resultater, selv udgaaede fra den bedste Iagttager, tages som gyldige til hans Charakteristik i Almindelighed. En Yttring som den: »at han ikke kjendte Hjemvee«, kan ialfald den Collinske Familie ikke indrømme Rigtigheden af, ligesom jeg, i Erin-

dring om den Tid da han skrev »lille VIGGO« og da han daglig omgikkes mine Smaabørn, maa erklære mig imod den Sætning, »at han slet ikke var skikket til at omgaaes Børn,« medens jeg gjerne kan indrømme, at han ikke var Børneven i almindelig Forstand. At Bemærkningen passer paa hans Alderdom, er vel bekjendt. Vigtigere derimod er en tredie Bemærkning, som jeg bestemt maa modsige, og det er den, »at han med Foragt og Stolthed saae ned paa en smaalig og uforstandig Kritik«. Ak nei! det var ANDERSENS Ulykke, at han ikke kunde dette. Læs de mange Anekdoter i »Mit Livs Eventyr« om hvad denne eller hiin har sagt om ham, og siig da, om den dengang hædrede Eventyrdigter, hvis han havde besiddet den rette Stolthed eller Selvfølelse, vilde have skjænket saadanne Jammerligheder en Tanke, end sige have proclameret dem for hele Verden.

Afseet fra disse Indvendinger erkjender jeg, at Hr. Bl.s velskrevne Artikel giver en god Belysning af A.s Personlighed som denne aabenbarede sig i hans sidste Aar. Og da disse ligge udenfor det Tidsrum, som jeg behandler, skulde jeg have ladet denne Artikel uomtalt, hvis den ikke var indledet med følgende Ord om A.s tidligere Forfatterliv: »Han har tilgavns faaet at føle, hvad det vil sige, at blive hundset og sparket og pebet af, han har vaandet sig under sine Landsmænds kritiske Pidsk, saa det sved lige ind i hans Hjerte«. Dette er kun en Omskrivning af det ovenfor citerede Udtryk: »det jagede Dyr«, det fremtræder som en Charakteristik *in nuce* af den længste Deel af A.s Forfatterliv og af hans Samtid, meest af den sidste, som man i vore Dage synes at have særlig Lyst til at fremstille som en Samling af Doctrinaire og Philistre. Og paa denne kaster man hele Ansvaret for »de mange bittre Timer, som A. med sin sensible og irritable Natur har maattet gaae igjennem«. Imod dette maa jeg protestere.

I Junii 1836 indleveredes:

„En urolig Aften“,

Vaudeville i een Act, bearbeidet efter det Tydske.

Censuren:

. . . Til Stykkets Negationer hører da ogsaa, at det ikke har dramatisk eller scenisk Interesse; hvilke Mangler neppe ville kunne dækkes ved at Hr. ANDERSEN efter sin Sædvane har taget endeel brillante eller fameuse Melodier af store Operaer til adskillige af sine overflødige eller ubetydelige Vaudevillesange. Det vil være at ønske, at vi maa blive forskaanede for dette Stykke og lignende af Hr. ANDERSENS oversatte Vaudeviller, ved hvilke det synes at være hans Bestræbelse, at de ei skulle fordunkle hans *Originaler*.

18. Junii 1836.

M.

Ikke antaget.

I samme Maaned indleveredes:

Renzos Bryllup.

Censuren:

. . . Dette er Indholdet af nærværende matte og tomme Text til et Syngestykke, sammenskrevet, som det hedder, efter en Episode i en af MANZONIS Romaner. Hr. ANDERSEN beretter i sit medfulgte Brev, at Hr. ZINCK har været »glad« og »fyldestgjort« ved denne Text og yttret Ønsket »snarest muligt« at blive lyksaliggjort med at componere samme. Sangene kunne maaskee være ret brugbare; men hvorledes en Componist iøvrigt kan faae Grund-Idee og Grund-Charakteer til sit musikalske

Arbeide af en saa fattig og uinteressant Text — gaaer over mit Begreb. Men da det vel tør være noget andet at læse en saadan Text i og for sig selv og læse den som Middel for en Composition, kan jeg ikke afgjøre, hvorvidt Hr. ZINCK vil kunne bruge den og maaskee bringe noget Smukt ud af sin Composition. Iovrigt beklager jeg Dhr. Componister i Danmark, der skulle være reducerede til Texter, som Hr. ANDERSEN leverer.

18. Aug. 1836.

M.

Paategning: Jeg foreslaaer at tilkjendegive Hr. ZINCK, at vi kun saaledes have fundet Texten passabel og overlade ham Ansvaret i Henseende til baade Text og Composition.

Ikke antaget.

(I 1848 fremkom Stykket noget forandret under Titel: »Brylluppet ved Como-Søen«, og blev da opført med Musik af GLÆSER.)

Lykkesholm. 3. Julii 1836.

Kjære Ven.

. . . Det tydske Brev jeg med forrige Post fik tilsendt var fra CHAMISSO og særdeles smigrende og kjært for mig; fortæl Deres Fader og dem Alle der hjemme derom. Improvisatoren har gjort et særdeles Indtryk paa CHAMISSO og dem han har talt med derom. Han sætter den høiere end jeg har turdet haabe. »Das rein unschuldige, keusche, fromme Buch«, som han kalder den, »weil es so ganz im Gegensatz steht zu

den hervorragendsten Erzeugnissen der Zeit; ich rechne dazu »Notre dame de Paris« etc. etc.« I disse finder han kun en dæmonisk skrækkelig Verden, og fremfører nu den nyere tydske Literatur, hvor Fortællingerne ere slæbende og Figurerne uden Kjød og Blod. Som en mørk Grund staae disse to Literaturer for ham, mod hvilke, siger han, mit Arbeide tager sig ud som »ein helles Bild, gar tröstlich; alles ist frisch, lebendig und Liebe werth, Alles gefühlt und gesehen«. Blandt CHAMISSOS Bekjendte i Berlin, som ere »entzückte«, er GOUDY, som nylig er kommet fra Italien og har udgivet en Bog derom. CHAMISSO slutter med, at han er »eitel« ved at være den, som først har ført mig ind i Tydskland, og han har nu til næste »Musenalmanach« oversat mit Digt i Agnete: »Bag Ellekrattet nede, hvor Møllehjulet gaaer«. Han spaaer mig Erkjendelse og Lykke. Jeg vil haabe, at der fra Tydskland vil reise sig en Stemme for mig; da vil de Alle hjemme erkjende mit Talent og sætte mig paa den rette Plads. De alene EDVARD, De og Deres veed, hvor dybt en saadan Roes griber mig, den fylder min Sjæl med barnlig Tak til Gud, af ham har jeg Alt, ingen Stolthed kjender jeg da, en reen hellig Ydmyghed gjennemstrømmer mig. Kjendte dog Enhver, hvorledes man ved Roes og Godhed bedst luttrer en Sjæl. CHAMISSOS Brev har glædet mig saa meget, jeg kunde omfavne hele Verden for det. O EDVARD, havde jeg Dem dog hos mig! Dog i Tankerne seer jeg Dem ind i de trofaste Øine. Lo De saa af mig og kaldte min Følelse Sentimentalitet, ja saa var De. . . . Glem ikke at sige Søstrene, at Improvisatoren er »ein rein unschuldiges, keusches Buch«. Hvo veed, skulde jeg skrifte, om de ikke har megen Deel deri. Forleden besøgte jeg den gamle Gaard Broholm. At Fruen vælger sin Læsning med Smag sees deraf, at O. T. laae paa Bordet. — Nu igjen til Deres Brev, De som vil drille mig, De!!! lille Menneske! Naturligviis lignede De Dem selv, en Formaning maatte jeg dog have. Der var

ikke Tid til at skrive et fornuftigt Raad, men dog nok en Formaning; »det er ikke værd at tænke saalænge paa en Ting, der, hvis nogensinde, først kan realiseres om et Aar«. Seer jeg ikke nok i Deres »hvis nogensinde« en heel Sætning af Deres gamle Hovmestertaler; det var ikke efter Forlangende, nu er jeg ordenlig gal paa Dem idet jeg skriver dette. Da jeg var her øverst paa Siden, kunde jeg have kysset Dem, nu nederst har jeg Lyst til at ruske Dem. — — Men nu er jeg god igjen.

Præstekonen i ** sang forleden for mig »lille Viggo« til den Kallundborgske Melodi: »Nu skal jeg ind og drikke Kaffe« addio!

Deres o. s. v.

E. Skr. ... Dette er et meget interessant Brev. Skulde De ikke med det næste Brev kunne sende et lidet Tordenveir, jeg længes meget efter et saadant.

Lykkesholm 5. Julii 1835.

Kjære Ven!

Var jeg i Kjøbenhavn og De paa Landet, mon De da skrev mig til? Men ANDERSEN vil gjerne skrive Breve, siger De! nei slet ikke, den Lyst er for længe siden borte; jeg troer det fornøier Dem at faae Brev, og derfor skriver jeg, og skriver som De seer et langt Brev. Gid jeg havde Dem hos mig, kun et Døgn, hvormegen Glæde vilde det ikke være mig; men det skulde være her paa det romantiske Lykkesholm, det smukkeste Sted jeg kjender paa Fyen, hvor man spiser ganske fortræffeligt og kan faae Viin og sød Fløde saameget man ønsker. Ja, De vilde vel rigtignok ikke more Dem saa godt en heel Dag i mit Selskab, som De kan det med CONSTANTIN HANSEN etc.; dog da jeg som Egoist seer meer paa min egen

Fornøielse, ønsker jeg Dem hos mig. Det er Kay Lykkes Stamhuus jeg er paa. Den ene Fløi er ganske antik endnu, med dybe Voldgrave, hvælvede Lofter og vævede Tapeter. Jeg har faaet det interessanteste Værelse i et af de store Taarne, en bred gammeldags Topseng med røde Damaskes Gardiner, hele Olympen er vævet i Tapeterne og over Kaminen er Kay Lykkes Vaaben. Desuden spøger det her; hele Gaardens Besætning troer det, men jeg har endnu intet mærket, skjøndt jeg, især den første Nat, var meget aarvaagen. Er der Spøgelser til, haaber jeg at de har faaet den Fornuft i den anden Verden, at de ikke vise sig for Gemytter, der have saa levende en Phantasi, at den kan slaae dem ihjel ved en saadan Leilighed. Gangen til mit Værelse er behængt med adelige stive Portraiter, der see noget skimlede ud. Iforgaars fik jeg den Idee at bløde en Klud og vaske Øinene paa dem allesammen; De skulde have seet hvor de gloede. En af Frøkenerne, som ikke vidste deraf og pludselig saae paa dem, blev ganske forskrækket. — Vi har den deiligste Have med Terrasser, den staaer i Forbindelse med Skoven, og en stor Sø strækker sig lige op under vore Vinduer. Jeg roer daglig omkring og synger Barcarolen af Maria. Den gamle Fru LINDEGAARD, som eier Gaarden, er en elskværdig og særdeles gjæstfri Kone. Jeg vilde kun have blevet et Par Dage, men den smukke Egn, den søde Fløde etc. gjorde et stort Indtryk paa mine Sandser — og nu er jeg her paa 10de Dag. Fortæl Fru DREWSEN, at Damerne her sværme for mig, som hun for BULWER, og saa er det naturligt, at de kjæledægge for mig. Man forguder Improvisatoren, Alt hvad jeg siger finde de fortræffeligt, Alt hvad jeg yttrer Lyst til give de mig. Man spørger mig om hvad Retter jeg vil have, om jeg vil kjøre Toure. De kan troe, OEHLENSCHLÆGER hos sin Prinds flatteres ikke meer end jeg. Det er første Gang jeg ret har følt Behageligheden af at være Digter.

Af andre Fremmede er her en af d. 2. Aprils Helte, den gamle Excellence RIISBRIGH. — Den eneste Skyggeside herude er: slemme Tyre; de har stanget Flere, hvilket skal være høist ubehageligt. — Besøg fra de adelige Nabogodser have vi hvert Øieblik. Jeg kan ret studere Charakterer, og det glemmes heller ikke. Fortæl LOUISE, at de unge Damer flokke sig om Digteren; de kjende allesammen Lara og Flaminia, troe maaskee selv at de er en saadan, og jeg bliver da en Antonio. Det er Skade at De, min kjære Ven, ikke seer mig i disse Dage; jeg er saa uendelig elskværdig, naar jeg ret bliver smigret. De kjender mig slet ikke i denne Situation.

Omtrent Halvdelen af 2den Act af min Vaudeville: »Skilles og mødes« er nu færdig; før Saisonens Begyndelse kan den blive indleveret; den er unægtelig det bedste (og vistnok det eneste gode) dramatiske Arbeide jeg har skrevet. Dog frygter jeg, at den ikke bliver antaget; under MOLBECHS Regjering bliver jeg nok en Camoens, der oversees og maa sulte ihjel; jeg indseer de Fortjenester han har, men gjennemskuer ogsaa hans store Feil og Mangler. I den æsthetiske Verden er han en daarlig Karl, der rigtigt skulde negles. HEIBERG kunde det, HERTZ kunde det. Men den Første er nu i et Slags Forhold til ham ved Theatret, og den Anden er ogsaa en forsigtig Snegl. Det kan ærgre mig: de to, som have kaldt sig Smagens Riddere, de kunne ikke sparke en Tudse bort af Banen! At kæmpe imod HAUCH, som ingen Indflydelse havde paa Publicum, var til Unytte, at røre ved den sølle »Kjøbenhavns-Post«, det var heller ikke stort; at Hellig ANDERSEN fik lidt, kan have været ret gavnligt for ham, som var noget vilter; men det var dog ikke noget Udbytte for Smagen. De skulde hugge anderledes ind, da de dog ere fødte Smagsdrabanter; men de lægge deres egen Interesse i den ene Vægtskaal og hele Verden i den anden.

Har De ikke hørt noget til den tydske Oversættelse af

»Improvisatoren«? Jeg længes efter at høre, hvad Indtryk den gjør paa Tydskerne. Det er min bedste Bog og den blev slettest betalt. Havde jeg været Fransk og havt ligesaa stort Publicum i Frankrig som jeg forholdsviis har i Danmark, da havde jeg ikke været en Betler, kunde have gjort en Reise igjen, inddrukket nye Billeder, beriget min Aand med andre Skatte. Havde vi en virkelig kunstelskende Prinds, der følte for Kunst, virkede for den — da var jeg nu paa Veien til Grækenland. Hvor ganske anderledes kunde jeg nu ikke have Gavn af en Reise, hvor langt billigere reise. Et nyt Arbeide, mere fuldendt, mere hædrende for mig, vilde jeg med Guds Hjelp levere. Tro ikke jeg er uskjønsom, kjære Ven, jeg føler godt hvormeget der er gjort for mig. Men jeg kan ikke lade være at tænke, hvor lidet der behøves til at give mig Leilighed igjen til at skabe et fuldkomnere Værk, og jeg indseer, at det aldrig skeer. Nu kjender jeg for godt Verden, veed hvorledes det gaaer. Det er Vennen jeg taler til, den eneste jeg har, den der er mig Ven saa fuldkommen som han kan være mig efter hans Livsforhold; jeg synes munter, lykkelig; aldrig har jeg maaskee følt en større Smerte end siden jeg kom hjem. Jeg kan ikke gjøre for det. Jeg føler mig fremmed her i Hjemmet, min Tanke lever kun i Italien. O Edvard, havde De indaandet den Luft, seet al den Deilighed, De vilde længes som jeg. Husk jeg har ingen Forældre, ingen Slægt, ingen Brud — faaer aldrig! jeg er saa uendelig ene i Verden. Kun hos Deres Forældre drømmer jeg mig sommetider et Hjem, men hvor snart kan vi ikke der alle skilles ad. De gaaer bort, Louise følger Lind, det bliver engere og engere, Aarene flyve hen, jeg bliver gammel og lever vist længe, meget længe, det er sørgelige Udsigter. Kan jeg da ikke sukke efter Hjemmet, det Sted hvor jeg følte mig hjemme, det varme Syden? Det er den Brud jeg længes efter, hendes Skjønhed fortryller mig, begeistrer min Sjæl. O kunde jeg dog sælge en Rig mine

Livsaar, jeg gav ham Halvdelen for at kunne leve den ene Halvdeel i Italien. Engang kunde jeg barnligt bede Gud om de forunderligste Ting, og jeg havde et Slags lykkeligt Haab om Bønhørelse; nu er jeg blevet saa fornuftig, at jeg ikke kan bede engang om atter at see det deilige Syden; jeg veed jo det skeer ikke. Saae De til Bunden i min Sjæl, De vilde fuldkomment indsee Kilden til min Længsel — og beklage mig. Selv den aabne gjennemsigtige Sø har sine ukjendte dybe Grunde, som ingen Dykker kjender. Dog, De har jo dykket ned i hver lønlig Krog i min Sjæl — sagde De engang; maaskee. O var jeg dog meget rig, da reiste jeg imorgen, idag, De skulde med, De vilde det nok. De skulde see al den forunderlige Herlighed, vi her ikke kjende, hvor Sommeren kun er en Sirocco. O jeg har mange Goder ivente i den anden Verden: Penge og Kjærlighed. Det første er jo Sjælen i denne Verden, det andet Sjælen i hiin. Begge fik jeg aldrig i dette Jordliv. Siig ikke jeg nu er blevet følsom, at det gamle Klynkeri er kommet i mine Breve; jeg var saa smukt fornuftig i Vinter, kold ligesom de andre Mennesker. Men, kjære Ven, det er Sommeren, den varme Luftning, som virker ind paa mig og smelter. Om 14 Dage fryser det igjen; jeg bliver jo i Danmark.

Bring mine kjærligste Hilsener til Deres Forældre og Sødskende, fortæl at »lille Viggo« er en Yndlingssang her paa Gaarden. Engang maaskee skal den store Viggo synge den for sine Smaa[1]. Siig til Deres Jette, at hver Gang jeg tænker paa Danmarks Deilighed for at trøste mig ved Tabet af Italien, siger jeg altid: Bøgeskoven, Jette Thyberg og vore Kløvermarker. Hils altsaa Numer to af det Skjønne i mit Fædreland. . . . .

Deres broderlige

H. C. Andersen.

[1] Andersen oplevede at see to af disse.

Odense 16. Julii 1835.

. . . . Hør nu om mit Ophold paa Lykkesholm; man ønskede at beholde mig, flatterede Digteren og gav Mennesket den bedste Mad, og saa lod ANDERSEN sig overtale til et Ophold paa 17 Dage. Man søgte at skræmme Helten derude: man satte en levende Hane under min Seng, fyldte Oldenborrer i Kræmmerhuse, som hæftedes paa Omhænget, lagde Ærter i Sengen o. s. v., men jeg opdagede Alt og var saa ædelmodig ikke at hævne mig. Rigtignok havde jeg den Beslutning, at lægge mig selv som et Spøgelse i en af de unge Damers Senge (de havde lagt en qvindelig Dukke i min), men jeg betænkte mig, jeg frygtede for at blive for nærgaaende; den gamle Frue, som jeg betroede mig til derom, syntes ogsaa at have Betænkeligheder. Det var Dagen før St. Knuds Marked jeg forlod Lykkesholm og kom til Odense, slugte Deres Brev og — hør nu en fyrgterlig Historie og glem ikke at fortælle Deres Søster og JETTE den. Jeg har et Par tynde Sko fra Paris, de ere uden Kaplæder og holdes blot ved Kantningen. Disse tog jeg paa, og for at være ret nydelig om Pusselankerne, maatte jeg ogsaa iføre mig mine parisiske smukke Silkesokker, der ere saa tynde, at man aldeles ikke aner man har dem paa. Nu gik jeg da paa Gaden; at jeg har løftet Beenklæderne lidt, for at Strømperne kunde sees, er rimeligt; ellers havde man jo ingen Fornøielse deraf. Jeg gaaer, men Kantningen i Skoene gaaer ogsaa; dog gjorde det ikke andet end at Skoene blev lidt rummelige. Om Middagen er jeg hjemme og sidder ved Bordet, da siger man: »er der ikke noget galt ved Skoene«; jeg griber med min lille Haand om Foden og føler bag i en nøgen Hæl, der forlænger sig opad saa langt jeg kan føle. Himlens Hærskarer! Begge de tynde Silkesokker ere gledne ned, men lidt efter lidt, og ind i Skoene; jeg har kun Strømper om Vristen, hele Skaftet sad inde under Foden, og saaledes har jeg gaaet ganske blottet; man maa have seet de hvideste Hæle,

en Homer kunde give Venus. I første Øieblik blev jeg sønderknust, men nu er jeg fattet, i den Overbeviisning at man har antaget mine Hæle for hvide Silkestrømper. Men det er altid en net Historie. *N'est pas?* Nu have vi Marked, Luften er fyldt med Lugt af Bønderne, Jydepotterne have seet deres Digter, og Solen skinner endelig engang varmt. At man gjør meget af »Improvisatorens« Digter her i Odense, maa jeg ikke glemme at melde Dem; men de komiske Forklaringer jeg hører over, hvem der skal være meent ved enkelte Personer i Bogen, bør heller ikke forbigaaes. Den dummeste er da at — og det skal være ganske sikkert, er der sagt — den gamle Excellence er Deres fortræffelige Fader, og Signora Francisca — tænk: Deres Moder. Jeg har da bedt de kjære Sjæle at læse Dedicationen i Bogen nok engang — den passer ikke til den Borghesiske Slægt. Lara skal være: et virkeligt Væsen, jeg har elsket i Neapel. Forleden Aften var jeg i Selskab med en af Honoratiores's Fruer fra Faaborg, en meget pyntet Dame; jeg viste hende et Kobberstik og sagde: »Her skal De see Indkjørselen til Rom, piazza del popolo; der staaer en Obelisk, som er 3000 Aar gammel.» »En Organist?« siger hun. »Nei en Obelisk!« »Ja vist; men hvor kan en Organist blive 3000 Aar?« — Jeg vil døe paa, at det er Sandhed hvad jeg fortæller; et heelt Selskab var Vidne dertil.

De glæder Dem over min praktiske Fornuft! ja seer De, kjære Ven, det har jeg altsammen af Deres Omgang, jeg kan endogsaa være gnaven, heftig, grov, noget der slet ikke lignede mig i min Phantasies Uskylds-Alder. Jeg har faaet en Fleersidighed, De vist vil beundre. Jeg kan sværme for en herlig Kjødsuppe og Dyresteg, som for sorte Øine og Bellinis Melodier; jeg drikker heller Kjærnemelk end Morgenrøde, og Champagnen er den Kilde, som risler deiligst i min Digterlund. Deres Skildring af mig som Digter, naar jeg har spiist godt, er træffende men ikke ny; jeg havde ventet noget mere af Dem, især

da De jo ogsaa giver Dem af med dette Haandværk baade i løs og bunden Stiil. De siger, at De har Lyst at drille mig — hvor vi dog ligne hinanden i vor Ondskab; det er netop samme Lyst, som besjæler mig, som gjør mig Dem saa interessant, saa umistelig. De klager over en indgroet Negl paa den store Taa, jeg over en Ligtorn paa den lille — ogsaa heri mødes vore Følelser. De læser gjerne en god Bog, jeg læser helst mine egne Digte; see det er atter en Overeensstemmelse. De har en Kjæreste, en elskværdig, næsten altfor smuk lille Skabning; men jeg har en, der er ligesaa elskværdig og smukkere: den store Natur. Denne har en heel Verdens Forstand og en Ungdommelighed, som aldrig taber sig, hun synger for mig, hun kysser mig, og det er fra hende jeg faaer Smør, Kjærnemelk og Jordbær, altsammen en staaende Medgift.

Men nu til en anden Historie. Jeg har læst »Literaturtidenden«, hvori Kritiken over »Improvisatoren« staaer. Da man sætter min Bog over »Corinna«, maa jeg være tilfreds, skjøndt jeg ikke sætter »Corinna« farligt høit; hvad ellers den gode Mand siger, er jo meget smigrende; men — han har ikke været i Italien; ellers vare ganske andre Steder blevne bemærkede end de han udpeger. Hvad de italienske Ord-Synder angaaer, ja saa var det ønskeligt at de ikke vare; men ærgre mig — som De beder mig om — det er jeg ikke oplagt til. Næste Gang maa man see bedre efter dette Pilleri, og det er jo nok. Jeg er tilfreds med Kritiken, skjøndt den gode Mand ikke er Bogen voxen; Feilene har han bedre vidst at finde end Skjønhederne. I samme Numer fandt jeg en Kritik over CHRISTIAN WINTHERS Digte; den behagede mig, jeg fandt den meget billig og godt skreven; jeg troer den er af BAGGER.

Nu lev vel.

Broderen.

Kbhvn. Fredag Aften Kl. 11. 28. Aug. 1835.

... Skrive eller ikke skrive — er Spørgsmaalet. I Grunden skulde jeg ikke, men De bad mig derom og jeg vil da, for jeg er »god«; men saa vil jeg ogsaa skrive et Brev ret ud af mit eget Hjerte, ret saadant et Brev, som jeg siden ærgrer mig over, et af de Breve, hvor jeg lader Følelsen være Numer Eet men Forstanden No. 16. Ærgrer det Dem? Nu, saa vil det i Tidens Løb trøste mig, thi at Ens Følelser blive udleete kan sætte Gift i Blodet og Dolk i Haanden. Jeg er en Italiener, mærker De. Jeg længes efter Dem; ja i dette Øieblik længes jeg efter Dem som var De en deilig Calabreserinde med de mørke Øine og det opflammende Blik. Aldrig havde jeg en Broder, men havde jeg en, jeg kunde ikke elske ham som Dem, og dog — De gjengjelder det ikke, det piner mig — eller maaskee er det just det som binder mig fastere til Dem. Min Sjæl er stolt, ingen Fyrstes kan være det meer; Dem har jeg ret klynget mig til, Dem har jeg — — — basta; det er et godt italiensk Ord, der i Nyhavn kan betyde: hold Kjæft! I min nye Roman kommer en Charakteer, som jeg laaner mange Træk fra Dem. De skal see, hvor kjær De er mig, med hvilken Omhu jeg behandler den; men De har Feil, og Personen faaer flere end De. Han faaer Feil, De har; kan De tilgive mig det? Han saarer Helten i Bogen saaledes, som jeg engang — indbildte mig, en Historie der aldrig glemmes, uden *jeg* bliver Adelsmand og *De* i et ringere Livsforhold end jeg; og det hører til Umulighederne. Jeg maa skildre denne Charakteer saaledes; dog vidste jeg at det var Dem ukjært — jeg kunde selv opgive Romanen, om den endog vilde have blevet min høieste Triumph. Vort Venskab er en forunderlig Skabning! Ingen har jeg været vred paa som paa Dem, Ingen har jeg saaledes kunnet prygle[1], Ingen har faaet flere Taarer i mine Øine, men

---

[1] Det lod han nok være. E. C.

Ingen har heller saaledes været elsket af mig som De. Jeg vilde fortvivle, mistede jeg Dem. Vort Venskab egner sig just til at skildres, og dog frygter jeg for at det ikke bør skee. Det synes maaskee unaturligt at vise denne Contrast og dog store Harmoni. Hele min Sjæl kunde jeg udtale for Dem — selv mit Hjertes dybeste Hemmelighed; men vort Venskab er som Mysterierne, det tør ikke analyseres. O Gud give De maatte blive meget fattig og jeg rig, fornem Adelsmand.

Deres

H. C. ANDERSEN.

I April 1836 indleverede ANDERSEN til Theatret:

„En rigtig Soldat,„

dramatisk Situation paa rimede Vers med Sange og Chor i een Act.

Om dette Stykke hedder det i Censuren:

»Det forekom mig, efter at have læst dette dramatiske Versemager-Product, som om Forfatteren nu vel kunde have naaet den yderste Grændse i de Fordringer, hans Smagløshed og Aandløshed som Dramatiker gjør paa Publicums, Theatrets og Theaterbestyrelsens Taalmodighed. De 7 militaire Piger ere her omgjorte til een — eller til en Tante og en Broderdatter, af hvilke den sidste paatager sig at forsvare den velbekjendte forfaldne Fæstning; medens dette gaaer for sig synges 16—20 Couplets, Arier og combinerede Musiknummere, af næsten lige saa mange Operaer; endelig slaaer Tanten »af alle Kræfter paa Trommen«, Broderdatteren ligeledes, imedens hun tillige »blæser paa Trompet« o. s. v. Det Hele er i Smag og Sammensætning, som om det var skrevet af en Skoledreng for Skoledrenge — og er et be-

klageligt Beviis paa, hvormegen Tid Hr. A. maa have tilovers, for at versificere dette dumme Tøi. Hvad han iøvrigt har gjort sig for Tanker om, hvilke Personer af det qvindelige Personale to Roller som disse skulle tildeles, er det vist ikke værd at bryde sit Hoved med at udfinde; men heller maa man trøste sig med Haabet, at den uheldige Skjebne, Forfatterens efter halvtredie Aars Hvile omgjorte »Spanierne i Odense« — efter at han dog meente at have skabt et heelt nyt Arbeide til »sin egen« Tilfredshed — fik hos Publicum: endelig engang maatte curere ham for den Indbildning, at han kan skrive Comedier, Vaudeviller o. desl., fordi han har faaet nogle af vore gode Componister til at benytte hans fra Andre laante eller stjaalne og smagløst nok tilskaarne Operatexter.

17. Maii 1836.

M.

En anden Censor tilføier:

Det lader til, at Hr. ANDERSEN er saa forelsket i sig selv eller idetmindste i sine Sujetter, at han ikke kan nøies med een Gang at høre, at de ikke due noget. Dette Stykke er ikke andet end et om muligt endnu flauere Omkog af »en eneste Soldat«[1], som Censuren (uden dengang at kjende Forfatteren) har forkastet for et Aar siden. Idet jeg ganske istemmer min Collegas Dom om foranstaaende Fuskeri, proponerer jeg tillige, at Hr. A. anmodes om, ikke paany at indsende dette eller et andet af Censuren forkastet Arbeide før »25 Aar derefter«.

28. Maii 1836.

[1] forkastet i Maii 1835. som »en flau Bagatelle«.

Tolderlund d. 19. Julii 1836.

. . . . Imidlertid fik vi mange Gjæster til Lykkesholm, og en af dem, som blev, var Skuespiller FOERSOM. Han er godmodig men saare raa. Tænk, ved Middagsbordet, hvor der var vist 40 Mennesker og Halvdelen Damer, gjorde han med et Lommetørklæde og sine Fingre en Figur, som forestillede En med bare Laar og presenterede den. En Morgen kommer jeg ind paa mit Værelse, og der staaer F. ganske rolig og bruger min Tandbørste. »Geneer Dem ikke,« sagde jeg, »men hvor gider De bruge en Andens Tandbørste?« »O,« svarer han, »det bryder jeg mig s'gu ikke om«. Da han var borte, kastede jeg Børsten ud af Vinduet. Vi reiste da til Marked. Nu skal De høre min Lidelseshistorie. I Hastværket ved Indpakningen kom min Sax ind i Tegnebogen og bag i Lommen. Jeg stiger op paa Vognen, Saxen er gledet ud — og jeg sætter mig en heel Tomme ned i den; jeg blev badet med Eddike og Vand, PAULLI holdt Koppen og FOERSOM klemte Saaret; det var en brillant Scene. Nu kom jeg til Odense, Markedet var slet, Veiret og jeg var slet, saa flyver der mig et Asen af et Skjældyr lige ind i Øiet; ud kunde vi ikke faae det, Ingen kunde see det og jeg led af Smerte. Saa vilde man bilde mig ind det var Gigt, Uh, hvor jeg var lynende gal. Hele Natten piintes jeg, næste Dag gav Doctoren mig noget Øienvand, og da, men først ud paa Eftermiddagen, kom der et Monstrum, en flyvende Dromedar, ud af Øiet. Efter denne Lidelse fik jeg Mavepine og ondt i Brystet, og saa kommer Deres Brev. Nu maa De tænke Dem, at jeg ret var veemodig stemt, havde en Længsel efter Dem og Deres, som jeg længe ikke har følt, og da jeg saa læser, er Deres halve Brev det saakaldte morsomme Vrøvl, som jeg ikke var det mindste oplagt til at modtage. Jeg var nu i det Humeur at jeg tænkte: O det Menneske, han holder dog ikke af mig, som jeg holder af ham. Jeg var arrig over at De sagde: Idag venter jeg EMIL! Ja saa, ham venter han, ham

holder han af, ham viser han ogsaa mere Fortrolighed, ham spadserer han med og spiller Schak med — uh, jeg var arrig paa Dem, paa Verden og paa Dem.

Regnen strømmer ned idag, men jeg er dog roligere. Deres Brev har jeg to Gange læst igjennem; hvorfor kalder De mig Deres »skikkelige Ven«; jeg vil ikke være skikkelig; det er det flaueste, det kjedeligste Ord De kan bruge. Skikkelig kalder man enhver god Torsk. Ja bi! naar jeg reiser igjen skal jeg ikke være skikkelig, vil ikke være det, jeg har varmere Blod maaskee end De og det halve Kjøbenhavn. EDVARD, jeg føler mig saa lynende gal i dette sekle Veir! jeg længes ogsaa efter Dem for at ruske Dem, for at see Deres Krampelatter, for at kunne gaae fornærmet bort og ikke komme i hele to Dage hjem til Dem. Er De nu et Menneske med Følelse, saa skriv mig snart, og med snart forstaaer jeg strax, et langt Brev. Svar mig paa, hvad jeg har spurgt om i et af de tidligere Breve, eller siig lige reent ud, at De ikke vil svare mig paa det, saa veed jeg det. EMIL holder jeg særdeles af, men gjør De meer af ham end af mig, saa faaer jeg noget imod ham. Her har De Digtet, De ønskede, PAULLI har sat det i Musik:

Rosenknop, saa fast og rund, o. s. v.

Deres Ven

H. C. ANDERSEN.

Lykkesholm 30. Julii 1836.

Til Frøken Luise Collin.

. . . Ved Solens Undergang, som der staaer i de jydske Læsefrugter, kom jeg da til Næstved, en By der er syet sammen af alle de Gyder og Stræder, som man har klippet af andre Provindsbyer hvor disse saae galest ud. Her traf jeg sammen

med en gammel Digterinde, som var saa forbittret over at hun skulde flytte, at hun fodrede Myrerne med Sukker, saa at de opfyldte Huset og, som hun sagde, nok skulde æde den ny Familie ud af Leiligheden. Saavidt jeg kan see bestaaer Næstveds hele Handel i at sælge Liigkister. — Fortæl Søsteren, at hele den dannede Deel af Byen synger »lille Viggo« efter Kallundborger-Melodien. Siig hende, at jeg gjerne gav 1 Rdl. for et Nakkedrag af hendes hvide Haand. Imorges hørte jeg Staldkarlen raabe til Hestene: See til Bæstet! det klang som Hjemmets Melodier for mig. Jeg følte hvad Schweizeren føler naar hans Alpesang lyder i fremmed Land. »See til Bæstet« — hvor mange søde Erindringer kan der ikke ligge i disse tre simple Ord! — Dette Brev faaer De paa Deres Fødselsdag; tænk da lidt paa mig, og har De et Ønske for mig, da lad det være: gid ANDERSEN næste Aar maa drikke d. 3die Augusts Skaal mellem Pinier og de Bjerge, der »staae ham som det deiligste Indigo«. Alle derhjemme staae undertiden saa levende for mig; Udtrykket i Øinene erindrer jeg bedst hos alle mine Venner, det sjælelige Udtryk er mig det egenlige Portrait. Kunde jeg endog glemme hvert kjærligt Ord, Sjælen i Blikket vilde dog ikke forsvinde; det er jo ogsaa derpaa, vi i den anden ukjendte Verden skulle kjende hverandre. — Lev vel.

Deres broderligt hengivne

H. C. ANDERSEN.

Svendborg. 4de Aug. 1836.

Min kjære bedste Ven. . . . De er Ægtemand naar mit Brev kommer. Skjøndt jeg ikke kan komme med til Brylluppet, ei engang med en Vise, er jeg dog sjælelig tilstede. Jeg seer Dem begge to, alvorlige og dog saa glade. I mit Hjerte beder jeg den gode

Gud gjøre Dem ret lykkelig. Vandet trænger mig i Øinene idet jeg skriver dette; som Moses staaer jeg paa Bjerget og seer ind i det forjættede Land, der jeg aldrig selv kommer. Gud har givet mig meget i Verden, men maaskee er det, jeg mister, det Bedste og Lykkeligste. Et Hjem har man først naar man har en trofast elskelig Kone, naar man seer sig selv gjenfødt i de kjære Børn. Al den Lykke venter nu Dem. Jeg staaer ene hele mit Liv, Venskab maa være mig Alt, Venskab skal udfylde enhver Plads; derfor ere maaskee mine Yttringer, mine Fordringer altfor store. Men giv mig saameget De kan, De er den jeg elsker høiest. Jeg forudføler hele min Fremtid med alle dens Savn; jeg skal blive ene og maa blive det. Min Forstand, haaber jeg, vil altid vise mig det lige klart. Men mine Følelser ere stærke som Deres; som De elsker Deres JETTE, har ogsaa jeg elsket; men det var kun Selvskuffelse. Dog den Selvskuffede lider vist dybest; jeg glemmer det aldrig, men selv vi to tale aldrig derom. Det er af de Lidelser man ikke kan tale med sin kjæreste Ven om. Jeg er jo ogsaa lægt; kun imellem virker det endnu i de helbredede Dele. Bedst var det maaskee ikke engang at have skrevet disse Ord; men EDVARDS Bryllup gaaer dybt ned i mit Hjerte, vækker alle mine Erindringer der. . . . .

Lykkelige Mennesker begge To. Føl ret, hvormeget I have fremfor Vennen. Dog — jeg flyver mod Syden, Italien er min Brud! Lev vel! Gud velsigne Eder begge.

Broderen.

Svendborg 14. Aug. 1836.

Til Fru Henriette Collin.

Min kjære EDVARDS JETTE. I Tankerne kysser jeg Deres Haand og lykønsker Dem til den betydningsfulde Dag, der har forenet Dem med den kjære trofaste EDVARD. Selv om jeg

ikke holdt af Dem, maatte De dog som hans Kone være mit Hjerte nær; men De er mig for Deres egen Skyld saa uendelig kjær, jeg skatter Deres fortræffelige Sider og troer, at De vil gjøre ham meget lykkelig. Det gik mig med Dem, som det gik mig med LOUISE og EDVARD; i Begyndelsen havde jeg lidt imod Dem — seer De jeg skrifter. De blev EDVARDS Forlovede, og jeg blev meer opmærksom paa Dem; hvor smuk De er, havde jeg altid seet, men nu blev De mig interessant; siden kom jeg til at vurdere Dem, og længe har jeg ret holdt meget af Dem og det aldeles uden Hensyn til EDVARD. Derfor vil jeg nu ogsaa give Dem nogle gode Raad i Brudegave. Lad ham ikke ganske faae Magten, lad ham ikke faae Lov til at blive lidt sær, føi ham ikke i Alt. Der er en god Natur i ham, Hoved har han og Hjerte — ja De har jo givet ham Deres, saa har han da eet godt idetmindste, men han maa sættes i Trit, tages paa den rigtige Maade. —

Snart kommer jeg og seer den lille Huusholdning, den smukke unge Kone, glædes ved Deres Lykke og mister aldrig Venskabet.

Deres trofaste

H. C. ANDERSEN.

»Min Opdragelsesskole er Livet og Verden, jeg har Opfattelses- og Fremstillings-Evne, men jeg maa have mit Værksted, og det er at tumle mig i Verden« — siger A. i et Brev til min Fader af 27de August 1836. Han udvikler heri udførligt, hvorfor det er nødvendigt, at han nu faaer en ny Reiseunderstøttelse. Han tilføier: »EDVARD affærdiger mig uden Svar og viser mig til Dem.«

Det er vel overflødigt at bemærke, at ANDERSEN her gjorde

mig Uret. Hans febrilske Higen efter at komme ud bortraisonnerede alle Hindringer og bragte ham endog til at oversee, hvad der dog laae saa nær for ham, der kjendte mig og min Stilling saa nøie, at jeg som ung Secretair ved »Fonden ad usus publicos«, altsaa som underordnet Embedsmand, kun vilde gjøre mig latterlig ved at optræde som hans Protector, da her var Spørgsmaal om en saa extraordinair Begunstigelse.

Min Fader maa formodenlig have udtalt sig i samme Retning. Faa Dage efter henvendte ANDERSEN sig til H. C. ØRSTED med et Brev, hvori han siger: »den almindelige Vei gjennem Fondet ad usus. publ. nytter det ikke at gaae; en Mand, som Kongen havde Tillid til, en Mand, hvis æsthetiske Anskuelser bleve vurderede, maatte sige Kongen hvad jeg her har sagt. De er den Eneste, som kan gjøre det«.

---

4. Novbr. 1836.

Til den Kgl. Theaterdirection.

Anmodet af Hr. Syngemester ZINCK om at skrive ham en Text til et Syngestykke, udarbeidede ieg Renzos Bryllup, der, efter hans egne Ord at slutte, fyldestgjorde ham. Det var nu i Foraaret, at Texten blev indsendt; omtrent tre Maaneder derefter erholdt Hr. Syngemester ZINCK et Brev, hvori, som en Betingelse for Textens Antagelse, overdrages ham »Ansvaret for den Skjæbne Stykket maatte have paa Scenen saavel med Hensyn til Text som Musik«. Da ingen Dødelig fuldkomment kan paatage sig et saadant Ansvar, og vi heller ikke ret indsaae, hvori et saadant bestod, da Componisten altid staaer for Æren eller Vanæren af sin Musik, og Forfatteren ligeledes for Texten, blev Hr. Syngemesteren ængstelig og jeg tog mit Stykke tilbage.

Jeg har nu sat mig i det eneste Tilfælde, hvori der kan siges: »han har Ansvar for Text og Musik«, jeg har underlagt Syngenumerne bekjendte Melodier. Dialogen og Sujettet selv har undergaaet Forandring. Renzos Bryllup indsendes saaledes omarbeidet, og jeg haaber, at Stykket i sin nye Form, selv alene ved Musikvalget, vil kunne holde sig paa Repertoiret. Mine to sidste indleverede Arbeider ere blevne forkastede; Afslag har jeg erholdt naar jeg vovede at ansøge om Directionens Gunst. Alt dette, gid jeg maa feile, bringer mig til at troe, at jeg ikke besidder denne, og under saadanne Omstændigheder arbeider en Forfatter med Ulyst. Desuagtet forsøger jeg endnu engang at indsende et Arbeide, der vistnok vil vise enhver Kyndig, hvorledes jeg i den senere Tid har lært at beregne den sceniske Effect og Musikens Kraft. Her er ingen stor lyrisk Flugt, Handlingen gaaer Slag i Slag, som jeg troer det i et Stykke af denne Art maa være. Det er ei beregnet paa kun at læses, men at sees opført, en digterisk Udmaling vilde forfeile sin Virkning; Farverne deri være Fremstillingen og Musiken! Denne sidste har Hr. Repetiteur PAULLI paataget sig at arrangere. Hvad Stykket selv angaaer, da fordrer Udstyrelsen ingen nye Udgifter. Overbeviist om at originale Arbeider ikke bedømmes strængere end Oversættelser, vil jeg haabe, at min Virksomhed ikke denne Gang igjen har været forgjæves.

Ærbødigst

H. C. ANDERSEN.

Directionens Svar herpaa:

Til Hr. Cand. philos. Andersen.

3. Decbr. 1836.

I Skrivelse til Directionen af 4. Novbr., hvorved De paany indsender Renzos Bryllup, anfører De blandt andet Sagen

Uvedkommende, at Deres to sidst indleverede Arbeider ere blevne forkastede (hvilket, dersom De ikke mener af Publicum, er urigtigt) og at De »har erholdt Afslag, naar De vovede at ansøge om Directionens Gunst«, hvorfor De troer ikke at besidde denne, og derfor arbeider med Ulyst m. m.

Directionen kan ikke undlade herpaa at svare, at hvis De, som man dog ikke er vidende om, havde ansøgt om Directionens Gunst, da havde De søgt om noget, som De ikke behøvede og som Directionen hverken er beføiet til at bevilge eller afslaae, men alene kan henvise Dem til Publicum, hvis Gunst De maatte erhverve Dem ved saadanne Arbeider, som vinde og bevare dets Bifald. At dette ikke er Tilfældet med Deres sidst indleverede, af Directionen ikke forkastede men antagne dramatiske Arbeider: Spanierne i Odense og Fem og Tyve Aar derefter, uagtet disse indsendtes i en omarbeidet, efter Deres egen Forsikkring meget forbedret Skikkelse, vil De muligen sikkrest overbevises om ved at erfare: at disse to Stykker, efterat være ved den første Forestilling givne for næsten fuldt Huus — der tilstrækkeligen vilde have kunnet udbringe deres Roes, saafremt man havde fundet dem værdige dertil — ved den anden Forestilling ikkun indbragte 162 Rdl. og ved den tredie kun 131 Rdl. 48 Skill. af de enkelte Billetter.

Da De nu i det Foregaaende endvidere meddeler Directionen et Slags historisk Forklaring om Forholdet med Deres forhen indsendte Text til et Syngestykke »Renzos Bryllup«, som Syngemester Zinck havde paataget sig at componere, men denne Forklaring ligeledes fattes adskilligt i historisk Nøiagtighed, vil Directionen indskrænke sig til at bemærke: at den, ved at antage bemeldte Deres Text til Opførelse paa det Kgl. Theater, ei har villet paalægge Syngemester Zinck noget andet Ansvar for den Skjebne, Stykket maatte have paa Scenen, enten med Hensyn til Texten eller til Musiken, end den Betingelse, som mundlig i Directionens Forsamling er bleven ham

tilkjendegivet, nemlig, at den fandt Beskaffenheden af Deres indsendte Operatext: Renzos Bryllup at være saadan, at den vel vilde lade Stykket opføre med Syngemester ZINCKS Composition, og paa Theatrets Bekostning lade Node-Copiatur og Rolleskrivning besørge, men ikke forbinde sig til at betale det reglementerede Honorar for Stykket, førend det viste sig, at dette udholdt 5 Aftenens Forestilling. Denne Betingelse, som nyligen en anden Forfatter og Componist af et indleveret dramatisk Arbeide har indgaaet, agter Directionen oftere i lignende tvivlsomme Tilfælde at betjene sig af, for idetmindste at spare Theatret for en Deel af de Tab, det lider ved Antagelsen af originale dramatiske Arbeider, om hvis Fortræffelighed Publicum ikke er enig med Forfatteren. Skjøndt det nu ingenlunde kan ansees som afgjort, at en Text, hvorom det antages, at den ved Hjelp af en heldig original Composition, mulig kunde holde sig paa Scenen, vil opnaae samme Skjebne ved Hjelp af bekjendte og sammensankede Musiknumere, saa kan man dog, da Hr. ANDERSEN, ifølge Deres Skrivelse af 4de Novbr., er aldeles overbeviist om, at den tildeels omarbeidede Skikkelse, hvori De paany har indsendt Renzos Bryllup, maa tilfredsstille enhver Fordring, Publicum vil kunne gjøre til Dem som Forfatter, baade med Hensyn til »den sceniske Effect og Musikens Kraft« — saameget mindre tvivle om, at De og Hr. PAULLI, der har paataget sig at arrangere Musiken, ville finde noget Slags Betænkelighed ved at indgaae paa en Betingelse, ved hvilken De jo, ifølge Deres egen Mening om Textens Værd, ikke kan ansees at vove det mindste. Directionen gjentager derfor sin tidligere Erklæring, at den er villig til at antage det paany indsendte musikalske Drama, Renzos Bryllup, til Opførelse, saaledes at Honorar for Text og Arrangement ikke udbetales, medmindre dette Drama udholder 5 Forestillinger uden Mishags-Yttringer, og uden at man ved en altfor ringe Indtægt seer sig nodsaget til tidligere at henlægge Stykket«.

10. Novbr. 1836.

(Til E. Collin).

Hvorfor ere vi nu Uvenner, min formaaende Hr. Assessor? Vil De give Overbringeren Svar, NB. dersom De ikke sidder ved Schakspillet.

Deres

H. C. A.

I dette Aar (1836) var Romanen O. T. udkommet.

Om denne yttrer Kritiken i »Maanedsskr. f. L.« sig saaledes: »*O. T.* staaer, især hvad Compositionen angaaer, men ogsaa tildeels i Henseende til Charakteertegningen, betydeligt over »Improvisatoren«. Det er mærkeligt, hvor stor en Rigdom af poetisk frugtbare Forestillinger Forf. har erhvervet sig ved sin hurtige, altid paa samme Formaal rettede Opfattelsesevne, og med hvilken Lethed ikke blot de sammenhørende i hans Fremstilling forme sig til tro og klare Billeder, men ogsaa iblandt allehaande enkelte og løsrevne Erindringer de frembyde sig, som, hvor det kræves, kunne anvendes som understøttende Enkeltheder. Den Lethed, hvormed han bevæger sig i dette sit Forraad, gjør ham det mindre vanskeligt at opfinde end at vælge. Med en høi Grad af anskueligt Liv veed han at sætte en Handling ind i den poetiske Virkelighed. Griber han de Scener, han fremstiller af Folkelivet, eller beskriver han Natursituationer, synes han især at være paa sin Plads; hans øiensynlige Forkjærlighed for dette Genre og det Held han deri har, beviser det. Her forener opmærksom Iagttagelse og Tact for det Poetiske i Gjenstandene sig med en klar og besjælet Fremstilling, og saaledes fremstaae ofte fortrinlige Billeder«.

Denne fordeelagtige Omtale er aldeles ikke berørt i

»Mit Livs Eventyr«. Han fremhæver alene følgende korte Bemærkning i Anmeldelsen:

»Iøvrigt træffer man ogsaa her den forhen dadlede Incorrecthed i Stilen, Sprogfeil og den samme Hængen i visse Yndlingsudtryk«,

og hertil bemærker han (S. 196), at han maatte høre ilde for »de sædvanlige grammatikalske Skjødesløsheder, uagtet« en Professor i Forening med to dygtige Mænd havde læst Bogen Ark for Ark for at rette Bogstaveringen.«

For ret at gjøre det indlysende, hvor alvorligt og dog hensynsfuldt Anmelderen af Improvisatoren og O. T. har udtalt sig om A., og hvor lidet han har fortjent at nævnes som den, der kun har »dvælet ved grammatikalske Skjødesløsheder«, vil jeg tilføie et Uddrag af samme Anmeldelses almindelige Betragtninger over A. som Forfatter:

»Som Digterne ere, saaledes vise de sig i deres Værker. Denne Sætning forstaae vi saaledes, at der til at frembringe et skjønt og harmonisk afsluttet Hele hører en Aand, mellem hvis Evner af Naturen og ved Dannelse en lykkelig Harmoni finder Sted, og at enhver Ufuldkommenhed heri ogsaa uudeblivelig vil afpræge sig i dens Værker. Hos de største Genier, som have efterladt sig et Minde i Poesien og Kunsten, finde vi altid en klar og kraftig Forstandighed, der, om den end ikke førte dem vidt i Begrebernes Sphære, dog satte dem i Stand til at reflectere indenfor Omfanget af de Forestillinger, hvortil deres Kald førte dem. Men heri viser Naturen sit Lune, at ligesom den skaber Forstandsmennesker uden synderlig Phantasi og Følelse, saaledes udstyrer den ofte altfor eensidigt sine Skabninger med de to sidstnævnte Gaver.

Hvad Andersen besidder, besidder han først og fremmest ved sin Phantasi. Men denne, skjøndt let opfattende, levende og tro, er mere rettet paa den ydre end den indre Iagttagelse, og den synes ikke at have Kraft til at sammenholde et Billed

af større Omfang og Mangfoldighed. Derfor opfatter han Gjenstandene partiviis tro og livligt, og gjengiver dem paa samme Maade; og den individuelle Følelse, som derved vækkes, lægger sig for Dagen i en naiv og godmodig Lyrik, som giver det, Phantasien fremstiller, Aand og Varme, ligesom den ofte af denne forskaffer sig en skjøn og værdig Indklædning. Derfor kan Digteren ogsaa med Held fremstille menneskelige Charakterer, saavidt han kan gjøre dette ved at holde sig til de Træk, der som ydre Phænomener kunne falde i Øinene; men det indre Totalliv, der skal udfolde sig i den udførligere og grundigere Charakteerskildring, synes han mindre skikket til at opfatte«.

Fra sit overlegne Standpunkt i 1855 behandler ANDERSEN denne Anmelder med Foragt, idet han finder det »charakteristisk, at denne — medens senere Størstedelen af Maanedsskriftets Anmeldere bleve opgivne — siden ikke har vovet at navngive sig.«

Den 24de Febr. 1837 indsendtes:

„Souffleurens Benefice“,

Vaudeville i een Act, bearbeidet efter »Le beneficiaire«.

Censur: Allerede inden Hr. ROSENKILDE til sin Benefice ved Sommerforestillingen opvartede Publicum med Souffleurens efter hans egen façon, ansaae jeg Theatret for at være bedst tjent med at undvære Hr. ANDERSENS. Min Erfaring om Virkningen af ROSENKILDE's smagløse Product er vel ikke fuldstændig, da jeg ikke udholdt at see meer end omtrent Halvdelen af samme; men dette, i Forening med et løseligt Bekjendtskab til den ANDERSENSKE Souffleur, er fuldkommen tilstrækkeligt til at bestyrke mig i min forrige Mening, at denne forældede Farce nu allermindst kan bydes vort Theater-Publicum.

7 Aug. 1837.

MOLBECH.

Kjøbenhavn 25. Marts 1837.

(Til E. Collin).

Kjære Ven. Eventyret: »Keiserens nye Klæder« ender med følgende Punktum: »Den Dragt maa jeg rigtig have paa« o. s. v.; dette ønskede jeg aldeles udslettet og Følgende sat ind i Stedet, da det giver det Hele et mere satirisk Udseende:

»Men han har jo ikke noget paa«, sagde et lille Barn.

»Herregud hør den Uskyldiges Røst«, sagde Faderen, og den Ene hviskede til den Anden hvad Barnet sagde.

»Men han har jo ikke noget paa« raabte tilsidst hele Folket. Det krøb i Keiseren, thi han syntes de havde Ret, men han tænkte som saa: nu maa jeg holde Processionen ud. Og Kammerherrerne gik og bar paa Slæbet, som der slet ikke var«.

Deres

H. C. A.

Helsingborg 21. Junii 1837.

Til Frøken Louise Collin.

Kun en venlig Hilsen, et Godaften, sender jeg Dem fra Nabolandet, som jeg i Middags betraadte. Fra Reisen vil jeg intet meddele om Naturen, den kommer i min Dagbog, men for Deres Søster samler jeg Mennesker. Jeg havde en Blomst i Knaphullet, en Lærerinde bad mig om et Blad deraf; jeg sagde: værsgo, der har De den hele. Hun bad mig paa Tilbageveien see ind til hende, saa skulde hun anderledes vise sig. Hun ønskede sig en Phantasus som min, der kunde ombølge

hende. »Elskelige Sjæl af et Mandfolk« udbrød hun; jeg fik Vand i Munden. I Grunden længes jeg allerede efter Dem alle derhjemme; paa min store Reise havde jeg ikke denne Følelse; næsten troer jeg, at Deres Hjem ikke dengang var mig saa ganske mit, som det nu er blevet. Mens jeg skriver disse Ord kommer Flikkan for at rede Sengen; hun spørger mig, om jeg ikke er en Engelsk Herre der taler Dansk. Gud veed om jeg virkelig taler saa slet Dansk, eller om det er for mit Gentlemans-Væsen. Hvad Deres Søster siger derom, veed jeg. Men nu god Nat.

Broderen.

- - - -

Odense d. 11. Aug. 1837.

Kjære Ven. Det er noget siden vi skreve hinanden til, jeg begynder da nu; mon der kommer Svar? Dog jeg skal altid huske, De er en ung Forretningsmand, der har Charakteer nok til at følge Pligtens Stemme, selv hvor den er tvertimod Hjertets.

I Sorø fandt jeg særdeles Venlighed. INGEMANNS og HAUCHS hørte min nye Roman[1] og de vare begge i en særdeles Grad grebne af den. HAUCH satte den over alt hvad jeg nogensinde havde præsteret, ja øverst af Alt i den nyere Tid, spaaede mig at denne vilde grunde min Lykke, at jeg i Tydskland fik et grundfæstet Navn og at jeg i Danmark maatte vinde de Mægtigere, saa at min Fremtid blev sikkret. Omtrent talte han som de der ret have Interesse for HERTZ i Anledning af »Svend Dyring«. Jeg har seet en stor ædel Kreds grebet dybt ved Læsningen og er virkelig bleven hyldet. De og Enkelte af

[1]) »Kun en Spillemand«.

Deres smiler nu deraf, gjør det i Guds Navn, jeg veed jo dog nok, at De Alle holde af min Personlighed; ja i Hjemmet er jeg Dem som en Broder; engang bliver De vel ogsaa nødt til at erkjende mit Digterværd, som jeg nok veed staaer, i Deres Familie og i enkelte andre, dybt under HERTZ's og HEIBERGS. Ieg har nu altid store Forhaabninger; jeg veed nok der venter mig mange Plager og smaa Sorger, ogsaa vel Trang; men jeg troer endnu, jeg kommer til Syden og det om ikke mange Aar; jeg bliver ogsaa fundet værdig en Løn, som HERTZ har faaet den, og — ja det er jo store Tanker; men De kan jo nok mærke, hvorledes Folk har sluddret for mig og sat mig Galskab i Hovedet. Jeg bliver vel ogsaa erkjendt af Dem hjemme for en Digter, saa stor som Deres »store Digtere«. — Dog jeg mærker, at ligesom man kan snakke sig vred, kan jeg skrive mig vred, og det vil jeg slet ikke; Ingen holder jeg dog af som af EDVARD, der er saa forskjellig fra mig, der jo endogsaa engang har — — dog det var jo langt fra denne Retning jeg vil styre. Jeg har et stort »Instinkt« til at være hæftig idag. Kritiken i Maanedsskriftet er nu dunstet mig af Blodet, skjøndt den vistnok kan skade mig et Sted, men kun et eneste Sted; dog det er det jeg elsker høiest, nemlig i Deres og mit kjære Hjem. Der er meget deri, der maa, vil De være conseqvent, vinde Deres Bifald; og det er det, som i det Smøreri har ærgret mig. HAUCH vilde have skrevet til Deres Fader i Anledning af det Indtryk, min Roman havde gjort paa ham, eller faaet OEHLENSCHLÆGER til at gjøre det; men jeg takkede derfor, da jeg er stolt nok til at troe, at jeg ikke trænger til at Fremmede skulle vække Deres Interesse for mig; den har jeg. Min Lykke staaer i den største Mæcens Haand, han som laver Konger og afsætter dem, den gode gamle Gud, som maa arrangere alt for mig. Jeg længes efter dem hjemme, især efter Søstrene; Mennesket ANDERSEN kan aldrig, selv i den

anden Verden, ønske sig kjærligere Sjæle, der vurdere og elske ham.

I Lørdags kom jeg her til Odense, hvor jeg kun bliver Ugen ud: hver Dag er jeg udbudet. Igaar havde jeg Visit af ABRAHAMSON, der var meget galant og elskværdig; det var første Gang jeg talte med den Mand. Jeg blev budet til Middag og kommer i dette Øieblik derfra. Det var et godt Bord og 8 Slags Viin; Arrangementet var alene for min Skyld, min Skaal og Romanernes blev drukket; godt er det at jeg kun har skrevet 3 Romaner; havde der været flere, var jeg kommet under Bordet. Nu maa jeg fortælle Dem nogle Morsomheder. Frøken S. som De kjender af Omtale, spugte mig: »Kan De Tydsk?« — Jo, jeg troer noget. »Ja, jeg veed nok De kan Aanden, men jeg mener, kan De Ordene? Tør jeg prøve? Jeg vil spørge Dem om noget, som jeg spurgte Grev * om, og han kunde ikke sige det; hvorledes vil De oversætte: Christian den Syvende?« — En Dag var jeg hos Fru **; hun vilde vise mig Plankeværket ind til den lille Have, hvor jeg havde levet som Barn, men turde ei gaae med; »thi mit ædle Hjertes Juveler, Taarerne, vilde jeg ikke kunne holde tilbage«. — I Forstuen traf jeg en Justitsraadinde, just hende, som er lidt vred og troer, at Fruen i Lemvig, Marens Moder, er et Portrait af hende. Hun sagde: »vær saa god at gaa først ind, jo s'gu skal De først, jeg veed nok hvad der passer sig, Ære dem som Ære bør.« Dette var ramme Alvor. — En af Klosterfrøkenerne sagde til Jfr. * (hvor jeg boer) »Gud hvor De er lykkelig, der har ham hos Dem«. »O vi have ham saa lidt«, svarede hun, »han er altid ude«. »De har ham dog om Natten«, sagde Nonnen.

Imorgen reiser jeg til Lykkesholm for ret at pleies, høre Musik og spise Dyresteg. Hør nu, min gode Ven, skriv næste Postdag et Gallop-Brev, hvis jeg skal faae noget inden jeg reiser. Jeg længes efter de Kjære hjemme, jeg længes efter

at begynde paa Trykningen af Romanen, og jeg vil gjerne endnu et Par Gange i den salte Sø; her maa jeg gaae i Odense Aa, og det er Pjank. N. N. besøger jeg iaften, han har en vakker Datter; dersom hun var meget rig, blev jeg forelsket i hende. Hils THYBERGS og REIMER; var jeg saa smuk som han, saa skulde jeg snart faae en Herregaard og med den — — naturligviis en Hob af Dyder. Dette er et forbandet langt Brev; men naar jeg er hos Dem, selv kun i Tankerne, saa sladdrer jeg som en gammel Dame. Farvel.

Deres meget elskværdige

Ven og Deres Broder

H. C. ANDERSEN.

— — —

I det forløbne Aar 1837 var Romanen: Kun en Spillemand udkommet. Der var neppe noget af ANDERSENS Arbeider, hvor Forskjellen mellem Udlandets, især Tydsklands, Opfattelse og Kritiken her hjemme er traadt skarpere frem. Her mødte det i Almindelighed, om ikke just i Anmeldelserne, en kølig Velvillie, i Tydskland næsten Enthousiasme. Herom vidne ogsaa ANDERSENS Breve; man seer saaledes, at han fra det ene Sted til det andet blev anbefalet som »Forfatteren af Nur ein Geiger«. Om denne Forskjel i Bedømmelsen udtaler den daværende Superintendent i Glauchau, Dr. RUDELBACH sig saaledes (1842):

. . . . »Ved at udarbeide Deres Artikel[1] læste jeg »Nur ein Geiger«, og kan i Sandhed takke Dem for det meer end interessante Bekjendtskab med en begavet poetisk Charakteer,

[1] d. e. Artiklen om Andersen i Brockhaus's Conversations-Lexikon.

som for første Gang traadte mig imøde. De beklager Dem, og vistnok med Føie, over de literære Coterier hjemme, som ei lade Dem vederfares Ret. Det er overhovedet en Ulykke for den danske Literatur, at Alt trænger sig sammen paa et lidet Rum, og at det her gaaer, som ved opfyldt Huus, at den Ene gjerne støder den Anden for at komme frem. I den Henseende kan De nu, hvad min Dom angaaer, være sikker paa, at den er i temmelig gode Hænder. Den sande Historiker kjender ingen saadanne smaalige Hensyn, som ofte bevæge de nærmest Staaende, og er gjerne rede til at lade enhver Individualitet træde frem efter sin eiendommelige Farve og Dygtighed. Og hvad der maatte gjøre Dem mig dobbelt interessant, er at en dygtig religiøs Grundkjerne for Betragtningen træder frem i hvad jeg nys læste af Dem, som dog vel turde være meer end en afbleget Erindring, saa at De ved Slutningen, hvis jeg mindes ret, ikke utydelig taler Religionsfrihedens Sag. Med Hensyn paa hiin ovenfor berørte Sammentrængthed, forekommer mig den danske poetiske Literaturs Overplantelse og Colonisation i den tydske, der nu bestandig siden BAGGESEN er gaaet fremad, som en fornyet Normannafart«.

Ogsaa i Sverrig gjorde »Spelmannen från Svendborg« Lykke. FREDERIKKE BREMER skriver:

»Jag har slutat Spillemanden och sörjer deröfver, ty något som gjort mig större nöje, har jag ej på år läst. Af mit hela hjerta och hela min själ tacker jag Er för denna bok; äfven min Mors tacksägelse får jag fremföra. Vi kunna ej nog för hvarandra prisa originaliteten af Er uppfattning af lifvets föremål, samt den sanning, den trohet, det lif med hvilken allt är återgifvit. Lefve Spillemanden, Hr. ANDERSEN, Hurra for Spillemanden! Inte ett blad, icke en sida önskede man annorlunda. Denne »Spillemand« har Er goda Engel spelat in i Er själ. Den är en herrlig bild ur det verkliga lifvet, som skall upplifva Meniskornas själer hvarthen den kommer bland

alla folk och alla klasser. Ni får icke vara missmodig Hr. ANDERSEN eller missnöjd med Er ställning, Era förhållenden, nei i sanning Ni får icke! Nöjd måste Ni vara, tacksam för gifvaren, som latet naturen så dofta för Er, att dess upplifvande doft andas ur Era böcker, som öpnat för Er barndomens tjusande verld och Meniskors mångsidiga, gåtfulla sinne, ja att man vid Era teckningar måste utropa: så är det! eller att en tår mer talande än ordet fyller läsarens öga, och att man sörjer öfver ANNUNZIATA, öfver CHRISTIAN, såsom vore de våra egna kära vänner; nöjd och tacksam måste Ni vara öfver att konstnären i Er själ, äfven under missgynnande yttre omständigheter, fått så skönt utveckla sig til Era Medmeniskors glädje. Att kunna göra godt åt Meniskohjertan, att äfven efter sin död kunna gå som en lifvande vårvind genom jordiska lifvet — finnes väl en ädlare, en skönare lott?

I Er Spillemand läste jag, med stor njutning en scen som var mig oförgätlig sen en afton på ångbåten, då Ni gaf mig en hastig skizze af den — den mellem Steffen Kareet och matrosen. Hvilken förunderlig och mägtig allchemist är konsten! Ur lifvets mest ohygliga händelser, ur ämnen råa og fula, som i verkligheten blott väcka vår afsky, samlar han vid sin luttrande eld det renaste guld, och vi förtjusas af hvad som eljest hade låtit oss fasa. Måtte många skapelser, fulländade som Spillemanden, utgå af Er hand!«

Den 10de Januar 1838 indgav ANDERSEN følgende Ansøgning til Kongen:

»Eftersom flere af Landets udmærkede Mænd have vakt det Haab og den Tro hos mig, at mit Talent ikke var uværdigt til Beskyttelse, saa vover jeg her allerunderdanigst at tage

min Tilflugt til Deres Majestæt, hvis Høimodighed med Hensyn paa Videnskaber og Kunster er ligesaa bekjendt, som Deres faderlige Sindelag, ikke blot mod Folket men mod den enkelte Mand.

Saavel i Hjemmet som i Udlandet have mine Arbeider vundet Erkjendelse, og det er saaledes blevet mig et dobbelt kjært Ønske at anvende al min Tid paa Udviklingen af mit Talent; men desværre kan jeg, hvis jeg blot skal leve af hvad mine Skrifter indbringe, ikke andet end være i stedsevarende Ængstelse for mit Udkomme, hvilken Ængstelse meer end alt Andet virker slappende paa Kunstneren og berøver ham den Aandsfrihed, der er nødvendig til at frembringe noget Godt og Smukt. Jeg tvinges saaledes undertiden til at skrive i mindre heldige Øieblikke for at vinde Penge, og at afmaale mine Ord ikke efter deres Godhed men i Arketal for at leve, hvilket er en stor Ulykke for den der mener det ærligt med sin Kunst. Ja selv naar han anvender dette Middel, kan dog neppe nogen Digter i Danmark bestaae ved sine Skrifter alene, eftersom der blandt halvtredsindstyve Læsere neppe findes Een der kjøber en Bog.

I Følge heraf vover jeg allerunderdanigst at ansøge Deres Majestæt om en aarlig Understøttelse, som, tilligemed det mine Skrifter indbringe mig, vilde være tilstrækkelig til at skaffe mig et vel ikke rigeligt men dog nødtørftigt Udkomme. Min høieste Bestræbelse skal for Resten være, bestandig at vise mig min ædle Konges Naade værdig, hvilken jeg allerede skylder saa meget — min hele høiere Uddannelse —, og jeg vil bestræbe mig for at anvende mit af Gud givne Talent paa en Maade, hvormed alle veltænkende og kyndige Mænd kunne være tilfredse.

Allerunderdanigst

Andersen.

Ved Kgl. Resolution af 26. Maii 1838 bevilgedes ham et Annuum af 400 Rdl.; men heri afkortedes til Enkekassen $8^1/_3$ pCt. og til Tugthuset 4 pCt. Dette Annuum forøgedes ved Kgl. Resolution af 24. April 1845 med 200 Rdl., og fra 1. April 1860 blev hans Annuum forhøiet til 1000 Rdl.

Omtrent samtidigt hermed gjorde ANDERSEN et andet Forsøg paa at skaffe sig en forøget Indtægt. Han paatænkte nemlig at udgive en Folkecalender, ganske efter det Gubitzske Forbillede. Han udviklede Planen nøiere i et Brev, som H. C. ØRSTED fremlagde for »Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug«; men Selskabet turde, paa Grund af de med dette Arbeide forbundne mange og store Vanskeligheder, ikke indlade sig paa Foretagendet. —

— — —

D. 24. Maii 1838 indleverede ANDERSEN til Sommerskuespillerne.

„En Ødeland“,

Folkecomedie af RAIMUND.

Han indsendte det derefter til Theatret med følgende Skrivelse:

Til den Kgl. Theaterdirection.

29. Junii 1838.

Anmodet af nogle af de Kgl. Skuespillere, hvem det var forundt at give Forestillinger i denne Sommer, bearbeidede jeg RAIMUNDS berømte Stykke: der Verschwender. Vi have

imidlertid ikke kunnet faae det saaledes besat, at det værdigt kunde gives; paa Grund heraf har jeg taget det tilbage, i Haab om at den Kgl. Theaterdirection intet vil have imod dets Opførelse til Vinteren. Rollerne ere udskrevne, Musiken ordnet og Melodramerne tildeels componerede af Secretair HARTMANN. Jeg har betitlet Stykket: Eventyr-Comedie, da det henhører under denne Art af Skuespil, som ved HEIBERG er bragt paa vor Scene, og ikke under Folkecomedien.

Ærbødigst

H. C. ANDERSEN.

Det blev ikke antaget, Censuren var imod det.

Nysø ved Præstø 3. Junii 1838.

(Til Cand. chir. Theodor Collin).

Min kjære Ven! See det er første Gang jeg skriver en Epistel til Dem. Reisen herned var en Qval, den tykkeste Støv i den qvalmeste Hede maatte vi døie, der var ikke et Vindpust. Fra Kjøge fik jeg en meget smuk Dame til Naboerske, kun 16 eller 17 Aar; hun sværmede for Digteren H. C. ANDERSEN, og det havde Mennesket ANDERSEN godt af; jeg var saa veltalende som Heden tillod, men Pigebarnet var lidt ubetydelig, Aanden maatte jeg skyde en hvid Pind efter, det var Formen alene jeg hyldede. Til alt hvad jeg sagde udbrød hun: det er mageløst deiligt. Paa Vognen vare desuden nogle originale Ægtefolk, en gammel sygelig Mand, der saae ud som den personificerede Feber, med sin meget unge Kone. En anden gammel Mand spurgte til hans Befindende, og den Syge sagde: ja, jeg har gaaet meget igjennem, men nu er jeg til Ankers og lykkelig (med en Taare) inderlig lykkelig! og saa kyssede han sin unge Kone paa Tommelfingeren. Ja, sagde den anden, »det var klogt af dig at du giftede dig, nu

paa din gamle Alder kan du have godt af at have en ung Kone, der kan pleie dig.« Og den unge Kone lod Øinene synke, rimeligviis for ikke at see hvor gammel Manden var, og talte derpaa til mig om Landets Goder, Æbler, Pærer og Kirsebær, og altsaa slet ikke om forbudne Frugter.

. . . . Vær nu saa elskværdig at skrive mig til, Deres Søstre have aldrig skrevet og angive den Grund, at jeg viser Andre Brevene; men deri gjør man mig Uret; hvor Brevene ikke bør sees af Andre, eller hvor jeg veed at Vedkommende ikke holder deraf, gjør jeg det ikke. De kan troe jeg er et meget fornuftigt Menneske. — Det er det samme hvad De fortæller mig, kun at jeg seer nogle venlige Runer fra Dem. Hils dem Alle; de blive nok forundrede over at De faaer det første Brev; men det er jo ikke underligt, »unge Mennesker« holde jo altid helst sammen.

Venskabeligst

H. C. ANDERSEN.

I Begyndelsen af 1839 indsendte ANDERSEN (til Sommerforestillingen):

„Jaléo di Xeres“,

eller: den Usynlige paa Sprogø, dramatisk Spøg i een Act med Chor og Sange.

Censuren:

At en Kjøbmand fra Løgstør paa Sprogø lader sig indbilde at blive usynlig ved at drikke nogle Draaber og sige noget Nonsens — at et heelt Selskab af samtlige Reisende paa Sprogø blive enige om at spille Comedie med ham, og at han endelig bilder sig ind ei at kunne blive synlig, fordi han har glemt

Trylleordene m. m. — dette er et meget ægte ANDERSENSK Sujet; og Udførelsen deraf er saa farceagtig, aandløs og triviel, som man af en »dramatisk Spøg« fra den Haand vil forlange det. Jeg veed ikke, hvad et Publicum, der udpeb HERTZ's »Flugt til Sprogø«, vil gjøre ved dens endnu langt ubetydeligere Gjenganger; men jeg veed, at om endog intet skulde hindre Skuespiller PÄTGES fra at give dette Stykke til sin Sommerforestilling, kan jeg ikke give det min Stemme til videre Opførelse.

7. Junii 1839.

M.

Atter indleveret 5. Sept. 1839 under Titel:

„Den Usynlige paa Sprogø,"

og antaget »da den lille PETRINE FREDSTRUP skulde dandse El Jaleo, og ikke Hr PÄTGES«, og da ved Sommerforestillingen »Hr. FOERSOM har givet Hovedrollen med en saadan Originalitet og saa comisk, at Publicum har været i Latter fra Begyndelsen til Enden«.

Den gik 22 Gange. I 1855 optaget paa Casinos Repertoire og opført 28 Gange. P. L. Møller har sagt om dette Stykke, at »det i Eenhed og Formfuldendthed staaer over Alt hvad ANDERSEN har skrevet for Theatret.«

Den 15. Marts 1839 indsendtes:

„Mulatten,"

originalt romantisk Drama i 5 Acter paa Vers.

Censuren:

Handlingen i dette saakaldte romantiske Drama er i kort Begreb følgende . . . .

Enhver vil af denne Skizze kunne indsee, hvor lidet af sand dramatisk Interesse et saa trivielt og ideeløst Stof, hvis Benyttelse tillige er i høi Grad ubehændig og uden Konstfærdighed, maa kunne frembringe. Det ligger nemlig klart for Dagen, at Forfatteren har hentet sit hele Sujet eller idetmindste dets Hovedmotiver fra en eller anden fransk Român af den berygtede nyere Skole, hvor dette Slags Situationer, uden alt Hensyn til Sædelighed, Decents og Moralitet, men kun ved Beregning af en stærk raa og cras Effect, paa hundrede Maader varieres, vistnok ikke sjeldent med langt mere Talent, end her er lagt i den dramatiske Behandling. Denne er nemlig, hvad enten nu Handlingens Hovedtræk ere laante eller opfundne (der hører vistnok til det sidste en meget tarvelig Phantasie), saa lidt beregnet paa Konstens sande Fordringer: naturlig, individuelt fremtrædende Substants eller Væsenhed i Charaktererne (Hr. Andersens Charakterer ere forskruede, ubestemt henflydende, lige affecteret opfattede og fremstillede Skikkelser, som kun med unaturlig Svulst og Bombast, aldrig med ægte Konst ville lade sig repræsentere paa Scenen) — poetisk Liv og dramatisk motiveret Phantasivirkning i Situationens Opfindelse og Handlingens Udvikling. Her ere Charakterer og Handlinger lige lidt naturlige og rigtigt motiverede. Man seer nogle tilfældigt opsnappede og sammenkastede Træk af det Vestindiske Plantage-Liv i en Tid, som rimeligviis ogsaa i de franske Colonier ikke er den nærværende; og det Hele gaaer egenlig ud paa og dreier sig om det ene Forhold i Slavestanden, at en Mulat, der ikke havde erhvervet sig Frihed, efter Fødsel af en Slavinde, kunde betragtes som herrelos, reclameres af Moderens Eier, bortsælges o. s. v. uden Hensyn til hvad Stilling eller Cultur han kunde have opnaaet. Dette Motiv kunde vistnok være dramatisk benyttet, om Forfatteren havde forstaaet at gjøre sin Mulat til en virkelig interessant og ophoiet Skikkelse i sit Drama; men han er, som alle de øvrige, kun en sentimental Phrasemager; og

hvad der, formodentlig som et Laan eller Spøgerie af Romanen, i Hr. ANDERSENS Drama gaaer igjen, at to Damer af Rang blive forelskede i en saadan Mulat, er her blevet til en, vel ikke just meget slibrig eller indecent, men ogsaa hjertelig flau og lidet piqvant Situation. Iøvrigt, uagtet alle de Phraser, hvormed Madam Leonore kaster om sig, er hendes Opførsel mod sin Mand, der ikke gjør hende andet Ondt end hvad hun, naar hun har ægtet en Plantage-Eier, maatte vente sig — at denne nemlig tracterer Negerslaver som Slaver og ikke vil finde sig i, at hun coquetterer med Mulatter — just ikke meget anbefalende til den Glorie, Digteren har villet tildele hende ved Siden af Manden. Det Hele gaaer igrunden ud paa Leflerie, sand Lidenskab findes ikke udtalt i hele Stykket. La Rebellières Personlighed er idetmindste den, som — skjøndt overdreven og unaturlig i sin Brutalitet — er tegnet med lidt mere Consistents end alle de øvrige. At forresten Taktløshed og Smagløshed røber sig omtrent ligesaa meget i dette Stykkes dramatiske Composition, som i Forfatterens 5 Aar tidligere Arbeider for Scenen, kan jeg ikke andet end finde; ja, af to sure Æbler at bide i, troer jeg dog næsten, baade paa Scenen og i Bogen, at ville foretrække »Spanierne i Odense« med sin Fortsættelse, saaledes som de senere noget afpudsede og forandrede udføres, for denne Mulat-Comedie, der upaatvivlelig baade paa enhver dannet Læser og Tilskuer maa gjøre et ganske andet, ulige ringere Indtryk, end muligen de samme ville modtage ved at høre Forfatteren declamere den lyriske Dialog, af hvis Svulst, Bombast og Affectation meget da glider ubemærket forbi, som ved Læsningen og paa Skuepladsen ei vil blive ubemærket. Uagtet nu, ved Siden af saa megen Unatur, saameget Føleri og Bombast i Lyriken, vistnok et og andet Smukt, en og anden Yttring af sand og ædel Følelse heller ikke mangler (som dette jo overhovedet er Tilfældet med Hr. ANDERSENS lyriske Poesie), kan jeg ikke betragte dette hans Arbeide, som originalt Drama,

for at staae paa et saadant Trin af æsthetisk Modenhed og scenisk Brugbarhed, at jeg — uden at være uretfærdig mod mange andre forkastede Stykker — kan stemme for dets Antagelse til Opførelse, med Hensyn til Stykkets egne selvstændige Qvalitet. — Om man vil finde, at det af personlige eller andre Stykkets eget dramatiske og sceniske Værd uvedkommende Grunde skulde egne sig til at bringes til Opførelse — eller om man troer, det ved uvæsenlige Egenskaber, ved en og anden Glimmer og søgt Effect i den lyriske Dialog kan bringe Publicum til at glemme dets dramatiske Tomhed og Trivialitet, og at det saaledes skulde kunne være værd, derpaa at vove de betydelige Bekostninger, dets Arrangement uden Tvivl vil medføre: dette er Bevæggrunde, hvis Anvendelighed og Styrke jeg ikke forstaaer at skjønne og beregne.

26. Marts 1839.

Molbech.

Naar Kritiken ved det foreliggende Stykke med Føie kan dadle, at det ikke har nogen betydelig dramatisk Interesse, at Helten i Stykket ei aldeles passer og i Grunden ikke vækker anden Deeltagelse, end den vi føle for Enhver der lider uden egen Brøde; at der i flere Charakterer og Forhold er noget forskruet — og umotiveret, at vi i Stykkets Slutning savne Beroligelse for en af Hovedpersonernes Skjebne, og at det, skjøndt i en mindre Grad end i Forfatterens tidligere Arbeider, vidner om Mangel paa Smag og Tact, — saa maa den, synes mig, paa den anden Side erkjende, at Stykket har nogle interessante og veltegnede Charakterer, spændende Momenter og ret piqvante Situationer, at vi i de lyriske Partier ofte finde en sand poetisk Verve og beundre en Rigdom af nye og frappante Billeder; at Forfatteren har vidst at omgive sit Stykke med en varm sydlig Duft, og at nogle af de Steder, hvori han støder an mod Smag og Tact, letteligen kunne lade sig forandre. Naar vi derhos

med Hensyn paa Forfatteren bemærke, at dette Arbeide har betydelige Fortrin for hans tidligere og vidner om et Fremskridt, der vel kunde anbefale ham til nogen Opmuntring, og endeligen, med Hensyn til Theatrets Tarv, at der allerede i Publicum har dannet sig en fordeelagtig Mening om dette Stykke, som rimeligviis vil sikkre det nogen Tids vogue, saa troer jeg, at jeg, uanseet dets virkelige Mangler, bør stemme for dets Antagelse.

8. April 1839.

Adler.

antaget?[1]

Holstein.

Mulatten opførtes første Gang d. 3. Febr. 1840 og oplevede 21 Forestillinger. Kritiken var billigere mod dette Stykke end Theatercensuren havde været. I en udførlig Anmeldelse i »Fædrelandet« paavises vel, at det, som en Bearbeidelse af Novellen »Les épaves«, ikke kan kaldes originalt; men dette benyttes ikke som et Angreb paa Forfatteren. Andersen var naturligviis iforveien kommet under Veir med, at Bemærkningen om den franske Novelle vilde komme frem, og var i stor Uro herover. Et Vidnesbyrd herom, samt om den godmodige Imødekommen, han dog hos Nogle fandt, foreligger i følgende Seddel:

»Kjære Ven. Jeg har ventet en Times Tid i Trykkeriet for at kunne bringe dig det første Aftryk, da jeg gjerne vilde, at du skulde læse det her før end paa noget andet Sted. At du ikke vil være fornøiet dermed, begriber jeg vel; men du vil vist maatte erkjende, at det ikke blot er en honnet men i sidste Instans ogsaa en velvillig Modstander, der her er traadt

[1] Dette ? skal vel betyde, at Holstein har været i Tvivl, og vel nærmest paa Grund af Bebreidelsen for, at Stykket var taget af en fransk Roman; thi han sagde til Andersen: »Jeg kan da Vorherredød heller ikke begribe, at De, som selv skriver Romaner, ikke tager Comedien ud af en af Deres egne Romaner; det kan da Ingen forbyde Dem«. —

op mod dig. Da jeg havde læst Recensionen, har jeg confereret den franske Novelle for at overtyde mig om Sandheden. Mere kunde jeg ikke gjøre.« Din

ORLA LEHMANN.

Og heri havde LEHMANN Ret. Angrebet var ene rettet mod Navnet: originalt Drama. Det hedder saaledes:

»Vi erkjende ikke hans Ret til at kalde det originalt, men vi beskylde ham ikke for Plagiat.« Til Sammenligning med OEHLENSCHLÆGERS Bearbeidelse af Aladdin-Eventyret o. fl. siges: »Det Modtagne er hos dem gaaet tilgrunde, for ved en fri Skabelsesproces at leve op som noget Nyt.« Hertil føies:

»Dette er ikke skrevet for at angribe ANDERSEN eller hans Værk, men for at anvise dette sin rette Plads; det er et smukt, underholdende Arbeide, som har fundet og fortjener Bifald. Handlingen og Charaktererne tilhøre ikke ham, men han har vidst at indaande det Hele en yndig Lyrik. Vi troe, at ANDERSEN i den offentlige Menings Gunst har faaet Noget, som tilkom ham, og Noget, som vel rettest maa betragtes som et Forskud. Vi holde saameget af hans Musa, at vi af ganske Hjerte unde ham denne Faveur.«

Og herom siger ANDERSEN:

»I Bladet Fædrelandet søgte en Anonym at forringe mit Dramas Værd ved at lægge en betydende Vægt paa, at Stoffet var laant af en bekjendt Novelle. Det var hadefuldt nedskrevet, men saaledes grupperet, at de Svagere i Aanden maatte sige: han mener det ikke saa slemt.«

P. L. MØLLER siger: »Alt er lagt an paa at gjøre en især lyrisk Effect[1], frembringe lyriske Dialoger og Situationer,

[1] cfr. det smukke Udtryk i »Mit Livs Eventyr«: . . . . et fremmed Stof, som min Lyrik behang med friskt Grønt saaledes, at det næsten ganske syntes fra min Urtegaard.« — I Modsætning hertil skal jeg nævne

ade Personerne tale den høieste Lidenskabs Sprog. Det er kun som lyrisk Drama det kan forsvares ligeoverfor dets unægtelige Svagheder i dramatisk Henseende. Dette Værk er ialfald i vor fattige dramatiske Literatur en Gave, som det var ubilligt ikke at modtage med Velvillie og Taknemmelighed, og det kunne vi vel uden at ansee det for feilfrit.«

Paaskemorgen 1839.

(Til E. Collin).

Renzos Bryllup blev forkastet, en Ødeland, om hvilken HEIBERG selv erklærede, at Oversættelsen var bedre end Originalen, ogsaa forkastet, og nu kommer Mulatten med samme Skjebne. Det er overladt til en Holsteins Dom at omstyrte min hele dramatiske ja maaskee Fremtids Virken. Jeg kan ikke i Blade skrive, Alle sige, at mit Arbeide er noget fortrinligt, og jeg bliver dog søndertraadt af en Tyran — men siges maa det! Er De min Ven, som jeg troer, da opfordrer jeg Dem til blot at fortælle det Faktiske, eller som »en Stemme i Publicum« opfordre mig til at sige hvad jeg veed om Stykkets Skjebne. Det er ingen Flyve-Idee af mig, jeg har kæmpet nok med mig selv før jeg har udtalt den for Dem. Mit Stykke maa spilles, eller jeg har udspilt min Rolle; jeg kan og vil ikke lide denne Uretfærdighed. Mine Venner maa tage sig af mig eller opgive mig.

H. C. ANDERSEN.

---

en realistisk Bemærkning, som en Mand, der havde boet i Vestindien, gjorde ligeoverfor Andersen, nemlig, at et Kjærlighedsforhold, som det beskrevne, var umuligt, da der er en fæl Lugt ved Mulatterne. Dertil svarede Andersen: Saa kan jeg jo et Sted indsætte den Linie:

»Du lugter fælt, men dog jeg elsker dig.«

Sorø 11. Julii 1839.

(Til Fru Henriette Collin).

. . . Sorø forekommer mig som en Flaske; Porten er Flaskehalsens Aabning, der maa man igjennem og saa ned tilbunds — hu hvor her er indesluttet og trist! Søen ligger saa dorsk og søvnig som om den ogsaa kjedede sig ved at være her, Sumpen stinker, alle de nye Anlæg ere byggede paa Hængedynd og Træerne see raadne ud — dog Menneskene ere høist elskværdige. Igaar var jeg til Middag med Bibelselskabet, hvor Bibelens Skaal blev drukket og vi fik god Mad, og De veed jeg er en Mand af Smag. Idag gjorde HAUCH et lille Selskab for mig og jeg havde det godt, som man jo altid har naar man bliver gjort af. INGEMANNS toge kjærligt imod mig; han arbeider paa et stort Digt, som er saa godt som færdigt: »Salomons Ring«. Ideen er brillant; der er noget Stort, noget Michel-Angelosk i Conturerne; svarer Udførelsen af de enkelte Dele til det Hele, da bliver det et Mesterværk; desværre maa jeg frygte, at det Bløde, det Idylliske i INGEMANNS Natur ikke egner sig til at udføre med behørig Djervhed det Storartede i Compositionen. Dog hvorledes end Udførelsen bliver, Ideen er der nu engang, og denne er et Frø, som i en kommende Tid kan omplantes og bringes til Udvikling. — Jeg synes slet ikke i Sommer at more mig ved Landet; at jeg ikke ret kan høre fra dem hjemme, at jeg ikke kan komme i Vandet, og saa maaskee en egen Irritabilitet gjør, at jeg halvt ønsker mig hjem igjen; men nu er jeg jo paa Marschen. Jeg er ellers forkjølet; Fru INGEMANN har derfor lavet mig en egen Mixtur af Honning, Kongen af Danmarks Brystdraaber og Olie; den smager som stødt Væggetøi.

Deres Ven og Digter

H. C. ANDERSEN.

Glorup 26. Julii 1839.

(Til Fru Henriette Collin).

Min søde Vulles elskværdige Moder. Tak EDVARD for hans Omslag om Brevene; han kunde gjerne have skrevet lidt mere, dog jeg er taknemmelig for det Lidet. Hans Omslag har trukket de varmeste Følelser ud af mit Hjerte; jeg sender ham disse til Tak og lover, at der strax skal skyde ligesaa mange frem derinde, saa at Hjertet altid blomstrer med en grøn Bouquet for ham. THEODOR har vel sagt Dem, at den drengeagtige Kritik i Maanedsskriftet har afficeret mig.

Paa min Gang idag i de smukke store Skove tænkte jeg paa Sverrig, mine Venner og min Erkjendelse der. Jeg følte den nordiske Aand, hvorledes de tre Brødrefolk lidt efter lidt voxe sammen, og da faldt det mig ind: men vi tre have jo ingen Nationalsang, jeg vil give dem en; og som sagt, saa skete det. Jeg troer at hvis den faaer en rigtig Melodi, en som »Kong Christian«, da kan den gjerne blive skandinavisk; her er den:

»Vi er eet Folk, vi kaldes Skandinaver o. s. v.

Greven er høist elskværdig; selv viser han mig Alt og fører mig omkring, som om jeg var en Udgave af THORVALDSEN. Lev vel.

Deres Digter.

Nysø 16. Aug. 1839.

(Til Jonas Collin).

Strax da jeg kom her iaftes, blev jeg særdeles vel modtaget. Baronessen var meget elskværdig, og THORVALDSEN opvartede med Kys. Jeg leverede ham Deres Brev og sagde, at dersom han, med Hensyn til dette eller i noget andet Anliggende behøvede en Secretair, var jeg aldeles til hans Tjeneste; men Baronessen afbrød mig strax: at det var hendes Embede

at bestyre hele Correspondancen. Han studerede længe paa Deres Brev men sagde intet til mig derom. Imorges talte Baronessen derimod om dets Indhold og sagde: »De skal ikke tale til THORVALDSEN om hans Museum, han bliver ærgerlig over det Kniberi; hvad er 4000 Rdl. meer eller mindre?« (Jeg tænkte som saa: lad mig om det). Med BINDESBØLLS Tegning er han særdeles tilfreds og vil selv skrive til PUGGAARD herom, da denne har sendt ham Tegningerne. I dette Øieblik talte jeg med Manden, vi vare alene. Jeg lod et Ord falde om han vilde have en Hilsen til Dem, da jeg nu skulde slutte mit Brev, og han bad mig paa det Hjerteligste takke Dem for Deres Skrivelse og sige: »at saasnart Skibet kom, tog han øieblikkelig ind til Byen og da kunde de tales ved.« Han arbeider meget flittigt herude; det lader til, at han idag faaer et heelt Basrelief færdigt, som han begyndte paa imorges; det er et Brudstykke af Frisen til Frue Kirkes Forhal. Gibseren fra Kjøbenhavn fulgte med herud igaar med Dagvognen og har allerede denne Formiddag gydt Gibs over HOLBERGS Buste, ligeledes over flere Stykker af Frisen: »Christus, som velsigner de smaa Børn«, bestemt for et Asyl. — Det Atelier, Fru STAMPE har ladet opføre, er lidt større end Deres Sovekammer og bygget i en Sexkant. THORVALDSENS Statue er i naturlig Størrelse, saaledes som jeg havde ønsket han havde gjort os HOLBERGS. Baronessen har været hans Haandlanger til dette Arbeide. Hun synes ganske at leve for ham og siger, at han, saalænge han lever, hver Sommer skal boe hos hende og arbeide i dette Atelier. Det er grundmuret, tækket med Straa og har et Vindue i Taget. Rundt om de to Indgange er plantet sydlige Væxter, og over den ene Dør staaer med store sorte Bogstaver: Vølunds Værksted. — Hils o. s. v.

Deres sønlige

H. C. ANDERSEN.

Nysø 27. Aug. 1839.

(Til Fru Henriette Collin).

... Idag vilde jeg have seet Deres venlige Ansigt og talt med EDVARD, men her er jeg endnu, overtalt af Baronessen, og jeg bliver til paa Søndag; thi da DREWSENS kommer Lørdag, saa vil jeg helst komme Dagen efter, naar de Andre hjemme have faaet al den Kjærlighed de skulle have. O Gud hvor jeg længes efter de kjære Mennesker!

Igaar var jeg med THORVALDSEN og Baronessen paa »Grevens Vænge«, en simpel lille Forpagtergaard, men saa smagfuldt udstyret, at jeg ikke uden i Noveller har fundet noget Lignende, og jeg har ikke før seet en lille Have eie noget saa Storartet. Vinduerne vare smaa, man saae et lavt Straatag uden for, men derinde hvor vi sad gik de udmaiede Tjenere med store Sølv- og Chrystalskaale, saa jeg maatte tænke paa de landlige Indretninger i Versailles, hvor Ludvigerne legede Privatmænd. Paa Fredag skal vi spise med Prinds CHRISTIAN paa Gisselfeldt. THORVALDSEN er nu »i Leer« færdig med sit tolv Alen lange Basrelief til Frue Kirkes Forhal; det skal siden gjøres dobbelt saa stort i Marmor. Det begynder med Bøddelen, som bærer Naglerne og Hammeren i en Kurv, to Bøddelknægte hale i Korset, som Christus bærer. Nu kommer en Gruppe med den besvimede Moder, Johannes staaer tæt ved, efter dem ride to Jødepræster, Krigsknægte følge og een gammel Præst, som holder sig ved Hestens Manke for ei at falde af; bagved en smuk Gruppe og tilsidst Pilatus paa et ophøiet Sted, hvor han staaer og toer Hænderne. Vi have ogsaa været paa Frøkenklostret Vemmetofte, hvor den ældste Dame er 90 Aar, og den yngste, »Barnet«, som hun kaldes, 60. Jeg har været paa Karise (Karl Rises) Gaard; jeg har lagt mit Hoved til Elverhöi, den veritable Elverhøi i Stevns; den ligger rigtignok ikke saaledes, som HEIBERG har givet, men han har ikke ret kjendt Terrainet. Et lille Bondehuus tæt ved har vor Slægt givet

Navnet: Karens Huus. — Paa Elverhøi voxte to gamle Hvidtjørne; her har De et Blad af den ene[1].

Idag fik jeg Besøg af *, som lod mig læse et Brev fra Dem og EDVARD, men ikke en Hilsen fandtes til mig. Tak skal De have![2]

Jeg var da i Sverrig. Overfarten gik fortræffeligt. Alle vare raske, kun MOLBECH beklagede sig. Solen skinnede, MOLBECH viste Tænder, alt var høist behageligt. I Malmø fandt jeg strax en venlig Modtagelse. Endelig kom en Karre med to Heste — thi jeg skulde kjøre standsmæssigt — og i Aftenstunden blev jeg rystet afsted paa en Vei, der — ja havde jeg havt Mælk i mine Aarer, saa var jeg blevet til Smør. Og saaledes kom jeg til Hyby, hvor jeg blev modtaget med Glæde. Mit Værelse er med malet Gulv, og Spyttebakken er krandset med Immorteller. — Det er Skade, jeg ikke kan blive krøllet, det klæder mig saa godt.

Deres trofaste Ven

H. C. ANDERSEN.

---

18. Novbr. 1839.

Til Louise Collin.

Min eiegode Søster. Gud lønne Dem for Deres Deeltagelse. I dette Øieblik læste jeg Deres Brev. De og INGEBORG ere

[1] En stor Mængde af Andersens Breve til Hjemmet indeholdt saadanne Erindringer om et eller andet mærkeligt Sted, han havde besøgt. Fra sine mange Reiser hjembragte han en stor Deel Blomster, Stene o. desl. De fandtes mellem hans efterladte Papirer men uden Betegnelse af det Sted, hvor de vare tagne.

[2] Andersen satte stor Priis paa saadanne Hilsener. Mine mange Forsømmelser i denne Retning har han ofte ladet mig høre. Selv var han yderst paaseende med ikke at glemme Nogen; i ethvert af hans Breve vrimler det i Slutningen med Hilsener, endogsaa i Efterskrifter, for ikke at forbigaae Nogen.

mig hvad Ingen vil være og blive for mig. EDVARD har jeg alt længe maattet betragte som Fremmed; han er det og bliver det. Deres Fader har jeg altid seet op til som til det Ufeilbare; han har stødt mig saa haardt fra sig[1]. Kunde jeg kun selv indsee min Feil, da vilde jeg forandre den, men jeg kan ikke. Og dog har han vist Ret, naar man dømmer som en stræng Gud tør dømme. Jeg føler min Afmagt, føler hvorlidet jeg gavner i Verden, hvor tom min hele Stræben er — og dog tør man jo ikke døe. Jeg tænkte igaar paa Døden, som en Christen ikke skulde tænke paa den; kun De og deres Søster stode saa trofaste for mig. Den Kjærlighed, De igaar viste mig, lod mig føle, at jeg dog havde Venner endnu — men hvorlænge? Bliv ikke vred paa mig, men jeg tror ikke paa nogen Venner meer, de kan forandre sig, jeg kan forandre mig. Dog, hvad Ondt der møder os, naar vi ikke kan selv indsee, at det udspringer af vore Handlinger, kommer fra Gud i en høiere Hensigt. Tal ikke til Deres Fader om den hele Sag, jeg beklager mig ikke; jeg maa jo, naar jeg feiler, bære Følgerne af mine Feil, skee hvad der maa; to Søstre vil maaskee dog græde over mig naar jeg har Ro. — Vi sees snart og jeg skal være fattet og uden alle Fagter. Gud velsigne Dem og Deres. Broderen.

I 1840 indsendte ANDERSEN:

„En Comedie i det Grønne“,

Vaudeville i een Act, omgjort efter »Skuespilleren mod sin Villie«.

Censuren: Hvorvidt Hr. ANDERSENS Bessermachen er lykkedes ham, kan jeg ikke bedømme, da jeg aldrig, i hvor

[1] Andersens Brev af 1. Novbr. 1840 (Side 320) bedes sammenlignet hermed.

bekjendt og forslidt Stykket er, har seet: Skuespilleren mod sin Villie. At Hr. ANDERSEN kalder denne en Vaudeville, er kun Misbrug og Misforstaaelse af Navnet; og Hr. ANDERSEN forstaaer overhovedet slet ikke at skrive en dansk Vaudeville, saaledes som vi have faaet Anskuelse af denne dramatiske Genre ved Professor HEIBERGS Arbeider. Han troer at kunne gjøre Sagen klar ved i hver Scene een eller flere Gange at lade En eller Anden af Personerne synge et eller flere Vers til allehaande især renommerede Melodier af Operaer, men i Almindelighed er Virkningen heraf reent forfeilet. Imellem det musikalske og poetiske (eller upoetiske) Element er ingen Harmonie; eller Forfatteren frembringer i det Høieste en ironiserende Virkning, idet man hører en yndet Melodie anvendt paa en falsk Maade og for at vække Latter hos Tilskuere, der ikke have bedre musikalsk Smag end Hr. ANDERSEN. Hvad denne omgjorte Comedie angaaer, da er min Mening, at den — skjøndt rigtignok udstyret med enkelte Flauheder — vel kunde passere at spilles som Farce, ifald man trænger til en saadan.

4. Junii 1840.

MOLBECH.

Ikke antaget.

Opført ved en Aftenunderholdning og endvidere een Gang. I Slutningen af 1848 optaget paa Casinos Repertoire og spillet 24 Gange.

Ligeledes udkom i 1840:

Billedbog uden Billeder.

Kritiken herhjemme har ikke havt synderlig Opmærksomhed for den, medens den i en engelsk Anmeldelse kaldes »en Iliade i en Nøddeskal« og i Tydskland er udkommet i flere Udgaver, nylig endog med Billeder.

Glorup 31. Julii 1840.

Til Fru H. Collin.

Her kommer da min anden Brevdue fra Fyen; den første fløi til Fru DREWSEN, denne søger den smukkeste Blomst i Tvergaden, og altsaa: god Morgen min meget nydelige Frue. Jeg er nu her med Fru HEINEN; hun synger for os, det hører jeg paa, CAMILLA seer jeg paa, Grevens Mad smager ganske fortræffeligt, dens og Blomsternes Duft lugter godt, og min Tragoedie føler jeg for; altsaa seer De, at alle mine Sandser ere ret vel beskjæftigede. Igaar havde vi en Masse Præster og Provster til Middag, Geistligheden gjorde det sort for mine Øine; uh hvor de vare ydmyge og smilte, som Skummet af Katholicismen.

3. August.

Disse Dage ere gaaede hen med at reenskrive paa »Maurerpigen«; jeg er nu færdig med at fuldkommengjøre tredie Act. Jeg føler at dette Arbeide er saa heelt og aldeles mit, at det er lykkedes mig, og at det som dramatisk Værk er langt over Mulatten, saa jeg for første Gang i mit Liv er kommet til Bevidsthed om, at jeg er dramatisk Digter, og at jeg vist vil komme til at levere Noget, der skal leve, maa leve, som det har sit Liv i mig. Hvor jeg længes efter at De og min kjære EDVARD skal høre det i sin Heelhed, De kjender jo kun det sønderlemmede Skelet.

Jeg har været paa Holstenshuus ved Faaborg. Det var en underlig Følelse for mig, nu første Gang efter 11 Aar at nærme mig denne By, som De nok veed spiller en Rolle i Digterens Leben und Lieben. Mine Phantasier og Skizzer ere jo alle Blomster fra denne Jordbund. — KELLERMANN gav just Concert samme Aften i Faaborg. Vi kom lige fra Gaden ind i Concertsalen, hvor Luften smagte som Pest, og hvor KELLERMANN og FAABORG i overnaturlig Størrelse stod klinede op til den bageste Væg. Jeg saae hende — og Ægtemanden. Erindringen er i

Grunden noget lig med Ravperlerne; gnider man paa dem, kommer den gamle Duft. Om Natten, da vi fik nye Heste ved Qværndrup Kro, fandt jeg der en fyensk Avis med et Digt til mig. Ihvor ubetydelig denne Ting i sig selv er, det satte mig øieblikkelig saa levende mit hele Liv for Øie, de Kampe, der vare kæmpede, og de Blomster og Frugter, der alt hænge omkring paa Grenene for mig. — Idag skal vi til Ørbæklunde, den Gaard, som De finder beskrevet i O. T. som Kammerjunkerens Gaard.

4. August.

Modtagelsen paa Gaarden var saa overdreven varm, at jeg følte mig ulykkelig; Manden tog mig om Halsen og sagde — ja det skal jeg mundlig fortælle Dem, sligt kan man ikke sige om sig selv uden med en Slags Naivitet, og den kan jeg ikke lægge i Brevet.

Deres inderlig hengivne Ven

Digteren.

Kiel 1. Novbr. 1840.

(Til Jonas Collin).

Min eiegode elskede Fader. Aldrig har jeg følt saa meget for Hjemmet som igaar da jeg forlod det, og ved Hjemmet forstaaer jeg Deres Huus og Alle der. Men det er godt jeg reiser, min Sjæl er syg, selv for sine Kjæreste tør man ikke eller kan man ikke ret udtale hvad der trykker tungest. O hvor De ret i de sidste Dage lod mig føle Deres Kjærlighed. Jeg elsker Dem som en Fader, vær mig det altid, og jeg vil erkjende, at jeg har vundet uendeligt i denne Verden. I Tankerne er jeg hos Dem, sidder Ansigt for Ansigt med den jævne

ærlige Moder, med den velsignede elskede Ingeborg, som driller mig — o nei, hun driller mig ikke mere — den inderlig kiære Louise. O var dog Theodor hos mig! hvor vi skulde banke hinanden! Dog hvad er al det jeg skriver! Halv syg og halv sovende løber Pennen over Papiret. — Vi havde en slem Søtour hertil. Paa Skibet talte jeg med Dolorés Seral; jeg fortalte hende, at Thorvaldsen var blevet saa inspireret af hendes Dands, at han havde gjort et Basrelief: Bachant og Bachantinde. Hun neiede meget yndigt. Vi talte naturligviis Fransk (siig det til Ingeborg og siig, at Dolorés sagde, at jeg talte fortræffeligt; Løgn er det rigtignok). Nei den Sø, det var skrækkeligt.

Med sønligt Hjerte

H. C. Andersen.

I August 1840 var indsendt til Theatret:

Maurerpigen,

Tragedie i 5 Acter.

Censuren.

»Da det fra flere Sider har viist sig, at Hensyn til den æsthetiske Vurdering af denne Forfatters Arbeider ikke ere de afgjørende for sammes Bedømmelse i Henseende til Antagelighed for Scenen og Theatrets Repertoire: troer jeg at kunne dispensere mig fra overhovedet at afgive nogen Stemme over Stykkets Antagelse, som bedst vil kunne afgjøres ved at veie og prøve dets Theater-Effect og beregne Sandsynligheden af at det vil komme til at dele det Theaterkassen satisficerende Bifald, som ifjor blev dets Forgænger »Mulatten« tildeel, og saaledes kunne antages at ville lønne de vistnok ei ubetydelige Bekostninger, som

Decorationer (in specie den, der skulde give os en Forestilling af Granadas Alhambra) og Musik, m. m. ville medføre. Det kommer da an paa om Publicums eller Parterrets Lune vil blive sig selv liig; og om det, som kunde gaae godt een Gang, ogsaa vil det den anden. Jeg vil saaledes iøvrigt indskrænke mig til at yttre, at der vistnok hverken fra Moralens eller Politikens Side (jeg taler naturligviis her ikke om Theater-Politiken) er Noget til Hinder for at dette Stykke opføres.

27. Aug. 1840.

MOLBECH.

Ogsaa jeg finder, at der hverken fra Moralens eller Politikens Side (og hvad den æsthetiske Theatercensur angaaer, da antager jeg nu, ligesom i min forrige Directeurperiode, at den er dispenseret fra at udtale sig om Stykker af Forfattere, der have et Navn i den æsthetiske Literatur) er Noget til Hinder for at Maurerpigen opføres. Da jeg derhos forudsætter, at dette Stykke vil optages med samme Bifald som Mulatten, altsaa blive et Kassestykke, et Synspunkt, som jeg vel kan være bekjendt at have for Øie, saa bliver Resultatet, at Stykket antages til Opførelse.

29. Aug. 1840.

COLLIN.

Dersom man af denne, paa den ene Side gnavne, paa den anden Side hidsige Menings-Udvexling skulde slutte til en uvenlig Stemning mellem disse To, da maa jeg berigtige dette; der fandt altid det bedste Forhold Sted imellem dem, og MOLBECH har uafbrudt og paa mange Maader viist sin store Hengivenhed for min Fader. Men det synes som om det sidst anførte Votum, afseet fra den personlige Mening om Stykket, skyldes idetmindste tildeels en Irritation over alle de Vanskeligheder, som mødte ANDERSEN paa hans dramatiske Forfatterbane, og det vil ikke

kunne nægtes, at MOLBECH havde en væsenlig Andeel i disse (jeg taler ikke om deres større eller mindre Berettigelse). En saa absolut og noget haanlig Afviisning ventedes ikke; thi vel havde HEIBERG, paa hvis Dom min Fader satte saa stor Priis, kort iforveien yttret sig mod Stykket, men dog i en moderat Tone; dette vil sees af følgende Brev fra ham.

. . . »Min Dom kunde jeg onske at suspendere, indtil Hr. Conferentsraaden selv har læst Stykket — jeg staaer nemlig i den Formening, at De endnu ikke har læst det. Kun dette vil jeg ligefrem tilstaae, at jeg af »Mulattens« Forfatter havde ventet mig noget mere Tilfredsstillende; thi vel havde jeg som Kritikus meget at indvende mod Mulatten, men som Censor kunde jeg dog aldrig være i Tvivl om at stemme for dens Antagelse. Her derimod synes Sagen mig mere tvivlsom. I Mulatten er det idetmindste tydeligt, hvad Digteren har tilsigtet; man seer, hvad det er som har begeistret ham, og for hvilket han igjen har villet begeistre sine Tilhorere. Men her kunde jeg fristes til at spørge, hvorfor han har skrevet dette Stykke, hvad det er som har henrevet ham selv i denne Opgave, hvorved han har tænkt at fængsle Publicums Interesse eller vinde dets Deeltagelse. Kortsagt, den poetiske Intention forekommer mig at være uklar, Stykket kaldes en Tragedie, men jeg seer ikke i Sujettet nogen Nødvendighed for et tragisk Udfald; dersom Digteren havde villet, kunde han have endt sit Stykke paa en modsat Maade; men en saadan Ubestemthed er høist skadelig for Virkningen. — Jeg maatte tage meget feil, om ikke Forfatteren, af Iver for at faae sit Arbeide færdigt, har forhastet sig med det. Idetmindste synes det at bære Præg af Hastværk og især mod Slutningen. Dette Hastværks-Præg finder jeg udtrykt deels i en ikke ringe Mængde af Usandsynligheder og umotiverede Begivenheder, deels i en meer end almindelig Skjødesløshed i Stiil og Versification. Begge Dele skal jeg nærmere oplyse, hvis jeg kommer til at give en udfør-

ligere Bedømmelse. Især forekomme Sang-Texterne mig at være — mellem os sagt — hvad man kalder sjuskede, undertiden endog i den bekjendte Oehlenschlægerske nonchalente Maneer (vide Sangen pag 76)[1].

Ifald ovenstaaende Hypothese (nemlig om Forhastelsen) er grundet, vil Forfatteren ved en Revision og omhyggeligere Udarbeidelse af sit Stykke, ikke blot hvad Sproget, men hvad selve Planen angaaer, maaskee kunne give det den Klarhed, over hvis Mangel jeg klager, den Tydelighed i Hovedcharakteren, som jeg nu ikke kan finde, med eet Ord: en egenlig Pointe, uden hvilken intet dramatisk Værk kan bestaae, men som nu, ifald den virkelig er der, ligger saa skjult, at Publicum vist ikke vil finde den.

16. Aug. 1840.

Allerærbødigst
J. L. HEIBERG.

»Maurerpigen« gik første Gang d. 18. Decbr. 1840, senere 2 Gange, men blev derefter henlagt. Kritiken tav, med Undtagelse af, saavidt jeg har kunnet finde, en udførlig og meget skarp Bedømmelse (ifølge ERSLEV af P. L. MØLLER) i Berl. Tidendes Søndagsblad. ANDERSEN kunde have fritaget sig selv for mange Sorger, hvis han havde ladet det blive herved og ikke ladet dette Drama trykke, ialfald ikke med en Fortale som den der ledsagede det. Det var en usalig Idee af ham at skrive denne; thi det var dens klynkende Beskrivelse af, hvad han havde maattet lide, denne Appel til Publicums Medlidenhed, der gav

[1] Det er maaskee netop denne Vise, om hvilken det hedder i et Brev fra mig: »I det sidste Vers af Pablos Vise manglede en Linie. Det kalder jeg Orden i Tingene. Hartmann var i stor Forlegenhed; jeg satte en Linie ind, den er den bedste i hele Visen; der er to Brandere i den. Bliver der klappet af den, skal jeg strax melde det.«

en bekvem Leilighed for en ikke velvillig Anmelder til at indlede sine Betragtninger over ANDERSEN med en saa personlig Haan, som denne ingensinde før havde mødt. Anmeldelsen begynder nemlig saaledes, støttende sig til Citater af Fortalen.

»Det er, som Forfatteren meget rigtig bemærker i Fortalen, »saa temmelig bekjendt, at han har haft en tung Barndom«; det er ikke mindre bekjendt, at han ogsaa i sit senere Liv, hvorover han i samme Fortale leverer en kort Udsigt, snart har seet Solskin, snart mørke Dage. Man har været haard imod ham, man har »spottet og forhaanet ham,« man har misundt ham Reisestipendier, man har forfattet »hadefulde« Recensioner, ja man har skrevet »onde Digte« og forfulgt ham med »store ufrankerede« Stikbreve lige til Paris. Men paa den anden Side mangler hans Liv heller ikke Lyspuncter. Hans Romaner blive oversatte »i Sverrig og Tydskland«; i mangt et tydsk Blad staaer han som en af Danmarks allerførste poetiske Notabiliteter; i forskjellige Skrifter paa fremmede Sprog er hans Levnet udførligt beskrevet; i Skaane er han personlig blevet hædret; han har begyndt at vinde Anerkjendelse i det sydlige Tydskland, ja selv i Constantinopel turde maaskee hans Navn nu blive udbredt. Fremdeles have »tvende Konger« opmuntret hans Talent, »mellem Danmarks ædleste og største Mænd har han fundet oprigtige Venner«; og hvad der især maa være ham en stor Trøst: de som ere ham imod ere kun »nogle Faa, nogle Enkelte«, hvorimod »Publicum« er for ham. Naar han nu saaledes opsummerer den hele Størrelse af Indtægter og Udgifter, hvorover han efter al Rimelighed har ført omhyggelig Bog, og derved finder, at »Konger og de største Mænd og Publicum« ere paa hans Side, saa vil det dog vel vise sig, at han i det Hele endda ikke er saa meget at beklage, og at han maaskee ikke saa lige behøvede at reise til Tyrkiet »for at glemme lidte Krænkelser«. Om det andet Maal, »at samle nye Kræfter til at levere noget Bedre«, ikke kunde haabes naaet bedre paa

en anden Maade, snarere maaskee ved en indre Bevægelse i Tanken end ved en ydre i Rummet, dette Spørgsmaal skal blive berørt i følgende Betragtning over ANDERSENS poetiske Personlighed og dens Forhold til den dramatiske Poesi.

Som bekjendt, beklager ANDERSEN sig stærkt over at være haardt berørt af Kritiken. Vi ville heri ikke nægte ham vor Medlidenhed; men det bliver dog altid en meget mislig Sag, naar en Forfatter derfor uden videre formener at kunne betragte den mod ham udøvede Kritik, den være nu i videnskabelig eller satirisk Form, som et purt Product af hadefuld Misundelse, sort Ondskab, maskeret Skumleri og andre slige græsselige Laster. Kunde end Forfatteren ikke altid være tilfreds med Kritikens Indhold eller Form, saa maatte den dog have bragt ham til at gaae i sig selv og undersøge, om der i al denne kritiske Djævelskab ikke skulde skjule sig nogle enkelte Spor af Humanitet, nogle enkelte Vink, som han kunde have godt af at lægge sig paa Hjertet. Resultatet vilde da have været *in casu*, at det var blevet ham umuligt at frembringe en Fortale som den ovennævnte, der, om vi end ville skrive Et og Andet paa en vis forbigaaende irriteret Stemnings Regning, dog altid bærer det uimodsigeligste Præg af literair Charakteerløshed, Mangel paa intellectuel Holdning og Svaghed i aandelig Udvikling. Det vilde nemlig ved nærmere Eftertanke være blevet ham klart, at Kritikens skarpe Sprog, som han nu udleder af Ondskab, deels fremtraadte som en naturlig Reaction mod extravagante Lovtaler, den meer end moderlig ømme Omsorg for at udbrede ANDERSENS Navn og Oplysninger om hans Person, der andensteds viste sig, deels virkelig havde sin Rod i en oprindelig Agtelse for hans Talent og umiskjendelige Digterkald, forenet med den faste Overbeviisning, at han, for at hans poetiske Mulighed skulde blive til Virkelighed, maatte uddrives af sin Indbildnings Eden. Denne Følelse har altid meer eller mindre bestemt og klart foresvævet Kritiken og givet den sine

eiendommelige ofte kraftige Farver. Imidlertid ere de omtalte Fordringer til ANDERSEN ofte fremstillede fra et mere indskrænket Synspunct, som at han burde stræbe at tilegne sig et renere Sprog, en mere dannet Smag, et større Omfang af Kundskaber o. s. v. Alt dette er imidlertid kun enkelte Momenter, som i deres eenlige Stand ikke betyde saa meget; ja uden en høiere Udvikling af hans hele Bevidsthed vilde endog en større Masse af enkelte Kundskaber i sin atomistiske Optræden snarere skade og yderligere blotte de dybere Mangler. Den Fordring, vi derfor maa gjøre til ANDERSEN gaaer ikke ud paa mindre end en total indre Revolution; han maa fornægte sit nærværende Standpunct, Livets dybere Betydning maa i en ganske anden Klarhed gaae op for ham; en virkelig Verdensbetragtning, en fast Overbeviisning, en reen Kjærlighed til Kunsten maa han tilkæmpe sig; kort, hans hele literaire Charakteer maa vinde en bestemt Holdning og fast Kjærne, ellers bliver der ganske vist Intet af ham som dramatisk Forfatter, om end alle christelige og mahomedanske Blade gjenlyde af hans Roes, om end hans Arbeider blive oversatte paa alle Menneskenes og Englenes Tungemaal.

Det er umiskjendeligt og navnlig ved den omtalte Fortale paa det Uimodsigeligste constateret, at Forfatteren lider af en literair Forfængelighed, der qvæler al høiere Selvfølelse. Denne Dæmon, der aldeles forplumrer ham alle Poesiens renere Kilder, maa først og fremmest bortmanes. I ANDERSENS episk-dramatiske Poesi hersker der nu en evig Solformørkelse; thi mellem Poesiens Lys og den digtende Individualitet trænger sig den personlige virkelige ANDERSEN som en ubuden Gjæst og bryder alle Straalerne. Livets objective Gestalter forsvinde i Taage eller faae en subjectiv prosaisk Afsmag. Denne slette og aandløse Selvbeskuelse maa han overvinde og totalt fornægte; han maa vænne sig til at tage Kritikens Roes og Dadel efter dens virkelige Værd og som Momenter til en alvorlig Selvkritik.

Hvor fordærvelig den absolute Magt er, som den literaire Forfængeligheds Impulser udøve over Digteren, hvor forstyrrende denne evige Kæmpen for sit Navns Udbredelse og Berømmelse maa virke paa hans Poesi, derom have vi det klareste Vidnesbyrd i hans egne Ord; thi det er ikke blot under den digteriske Bearbeidelse, at disse fremmede Hensyn gjøre sig gjældende. Selve Valget af Stof og Form betinges ved disse ydre tilfældige Momenter. Hvad er det nemlig der begeistrer ham og bestemmer ham til poetiske Productioner? Er det en høiere Nødvendighed? Er det Resultatet af en indre Evolution, Frugten, der falder af Træet naar den er moden? Nei! Vi ville høre hans egen naive Tilstaaelse. Han føler sig afficeret, fordi man »frakjender ham Flid og Udholdenhed til at udføre et større versificeret Digt«, og strax skriver han »Mulatten«. Nu bemærker en Anonym i »Fædrelandet«, at Stoffet dog er laant af en bekjendt Novelle, og denne Avisartikel bestemmer ham da til at skrive et Stykke med selvopfundet Sujet. Productet heraf blev Maurerpigen«. —

Saa udførlig som denne Dom over Forfatteren er, saa kort er Dommen over Stykket: »det Poetiske er yderst tyndt fordeelt, Opfindelsen er mager, Charakteertegningen farveløs, Dialogen mat, kort det Hele aandløst og uberørt af Ideen.«

»Maurerpigen« blev, som bemærket, først opført i December 1840, men ANDERSEN var reist i October. Det var allerede dengang ikke skjult for ham, hvilken Skjebne der ventede Stykket. Han vidste, at dets Opførelse blev fremtvunget imod Censorernes Dom, han vidste, at Fru HEIBERG ikke vilde udføre Titelrollen, at Honoraret altsaa vilde blive ringe — alt dette fortæller han i »Mit Livs Eventyr« og tilføier: »I denne Stemning skrev jeg til »Maurerpigen« en Fortale, der altfor

tydeligt viser mit syge Sind; og den blev der naturligviis gjort Nar af«. Denne Stemning yttrér sig dog ikke i hans første Breve fra Reisen. Først under Opholdet i Rom kom den til Udbrud. Til hans Beretning derom i »Mit Livs Eventyr« S. 234—35 maa jeg føie nogle Oplysninger om, hvorledes og i hvilken Grad hans syge Sind aabenbarede sig.

Blandt ANDERSENS løse Optegnelser har jeg fundet en lille Seddel, en Slags kortfattet Dagbog fra dette Tidspunct af hans Ophold i Rom i 1841; blandt andet har han skrevet Følgende:

Februar 6. meget svag, hele Maaneden endnu sygelig, svindel, nerveus.
7. H. P. HOLST indtruffet.
8. flyttet ind til mig.
10. Scene med ham hjemme.
15. Altid Tandpine. Breve hjemme fra, at HEIBERG har behandlet mig ondt i sin nye Bog: »En Sjæl efter Døden«. Fru LÆSSØE skrev: »det er vittigt, men ingen af Deres Venner kan holde af ham for det mod Dem«. Jeg var meget afficeret; Landsmændene gode mod mig.
20. Var Polichinel ved Carnevalet i Corso.

Den Passus i HEIBERGS Digt, som afficerede ANDERSEN saa stærkt, som man af den paafølgende Fremstilling vil see, er vistnok bekjendt for de Fleste, men bør dog for Fuldstændigheds Skyld optages her. Den lyder saaledes:

»Mephistopheles. Alt længe skinner hans Berømmelses Maane
Over hele det store Kongerige Skaane,
Og i Tydskland nyder han alt en Hæder,
Som nedenfor Hundsrück mon begynde
Og ender ovenfor Svinemünde.

I Constantinopel han snart vil trykke
Midt i Serailet et Mesterstykke;
Da staaer han i Literaturens Hegn
Som det orientalske Spørgsmaalstegn,
Og mens Stor-Eunuchen hans Isse kroner,
Og dybt af Inferieurerne knæles,
Læser han »Mulatten« for Sultans Koner,
Og »Maurerpigen« for dem, som skal qvæles.

Sjælen. Jeg seer, man kjender ham her, og hvordan
Man end bedømmer den sjeldne Mand,
Det alt vil glæde ham, kjendt at være«.

Den nærmere Forklaring fik jeg i følgende Brev fra H. P. Holst.

Rom 17. Febr. 1841.

». . . . Uden Tvivl paa Grund af en vis Attractionskraft var Andersen det første bekjendte Ansigt, jeg saae i Rom. Sagtens ere de Efterretninger, han modtager fra Hjemmet, Aarsag i, at vort Samliv her langtfra ikke er saa behageligt, som det under andre Forhold kunde været. Hans tidligere ofte for vidt drevne Godmodighed har i den senere Tid givet Plads for en Lunefuldhed og Bitterhed, der let kan blive trykkende for den, der som jeg bestandig skal være sammen med ham. De rolige og fornuftige Yttringer i Brevene fra Dig, kjære Ven, og Din Familie, som ogsaa jeg har søgt at understøtte af alle Kræfter, finde kun lidet eller intet Indpas hos ham, langt mere derimod et Slags løs Fruentimmersnak, f. Ex. fra den lille Frøken A., der fortæller ham, at hun var henrykt over hans Drama, der blev modtaget med levende Bifald, fra en Fru B., der taler om Chicane og Cabale, fra en Jomfru C., der erklærer, at hun ikke kjender noget til hans Stykke, men at hun med den inderligste Glæde har seet af Kjøbenhavnsposten, at det er blevet optaget med udeelt Bifald o. s. v. Alt dette tjener naturligviis kun til endnu mere at forvirre Hovedet paa den

stakkels ANDERSEN og gjøre ham pirrelig mod den Fremstilling af Stykkets Skjebne, som Din Fader og Du have meddeelt ham den, og som I have været nødte til at meddele ham, da Talen her tillige var om en Pengesag. Af et Brev fra AGERSKOV vidste jeg, at HEIBERGS »Nye Digte« vare udkomne. HEIBERG havde læst dem for mig den sidste Aften, før jeg tog bort, og jeg erindrede, at HEIBERG et enkelt Sted havde berørt ham lidt umildt. Jeg talte imidlertid ikke derom, for ikke at gjøre Ondt værre, og glædede mig over, at det i Brevene fra Eder heller ikke var berørt; igaar kom der imidlertid et Brev fra samme Frøken, hvori hun lamenterer over denne Opførsel fra HEIBERGS Side og forsikkrer, at alle ANDERSENS Venner i Kjøbenhavn ere i høieste Grad indignerede derover. Jeg har sjeldent seet ANDERSEN saa rasende som ved denne Leilighed. I sin første Forbittrelse skrev han et fælt Riimbrev til HEIBERG, fuldt af Gift og Galde, men som jeg dog fik ham overtalt til ikke at afsende. Han overøste HEIBERG med Skjeldsord og blev nærgaaende mod mig, fordi jeg ikke vilde stemme i med. Han havde faaet det Indtryk af Brevet fra Hjemmet, at HEIBERGS »nye Digte« kun vare en Satire paa ham. For at berolige ham fortalte jeg ham da, at der var en ganske anden Tendents i disse forresten udmærket smukke Digte, og at der kun i Forbigaaende paa et enkelt Sted i »En Sjæl efter Døden« var et Par Sidehug til ham. Det var imidlertid saa langt fra at dette beroligede ham, at han nu væltede sig over mig, fordi jeg tog HEIBERG i Forsvar, fordi jeg havde vidst hvad der stod, uden at sige ham det, og fordi jeg kunde finde Digtene, hvori der var Udfald imod ham, udmærket smukke. Jeg lo af hans Barnagtighed, men ærgrede mig dog lidt over den, og Følgen var, at Forholdet mellem os blev temmelig køligt. Du begriber let, kjære EDVARD, at dette Liv ikke kan være synderlig behageligt« o. s. v.

Saadanne Udbrud af ANDERSENS ustyrlige Sind gik her

som altid hurtigt over. Forholdet til HOLST blev snart det gamle, og de reiste sammen til Neapel.

»Det er dobbelt piinligt at spottes, naar man ikke veed, hvad det er hos os, vi er til Spot for«, siger ANDERSEN (»Mit Livs Eventyr« pag. 235), og heri har han maaske Ret. Men naar man maatte erkjende dette, og naar man kjendte ANDERSENS Pirrelighed og hans især paa Reiser bestandig vaagne Mistænksomhed mod den literære Verden herhjemme, er det ufatteligt, at de, som virkelig vare hans Venner — eller rettere Veninder — ikke kunde forstaae, at de i et Tilfælde som dette enten skulde tie stille eller, istedetfor at fortælle ham, at der er sagt Noget imod ham, sige ham hvad der er sagt; allermindst burde de »lave behagelige Historier«, som han selv kalder det i Brevet af 10de Februar. Men netop her skulde de have erindret, med hvilken Vægt en haanende Bemærkning vilde falde paa ham, naar den kom fra HEIBERG. Thi ANDERSEN satte ham overordenlig høit baade som Digter og som Kritiker, men han følte sig navnlig imponeret af hans urokkelige Ligevægt og hans knusende Ro ved Siden af den urbane Tone, der var ham saa eiendommelig, saa at selv hans skarpeste Bemærkninger i deres Samtaler fremtraadte i Form af en fiin, undvigende Skjemt. Og HEIBERG havde virkelig Godhed for ANDERSEN og erkjendte fra den tidligste Tid hans Geni; men hans dramatiske Arbeider kunde han, paa faa Undtagelser nær, ikke finde sig i[1]. De Spydigheder mod HEIBERG, som ANDERSEN ikke var sparsom med, vare ikke Udtrykket for hans virkelige Følelse for ham; HEIBERG og hans Huus vedblev at udøve sin Tiltrækningskraft paa ham.

I en roligere Stemning skrev han kort efter til min Hustru:

---

[1] Allerede i 1833 skrev Heiberg til J. Collin, at »Andersen ved sine dramatiske Arbeider har tabt endeel af den Gunst, hvoraf han iforveien var i Besiddelse som Digter«.

. . . . Jeg kan begynde at tænke mig, at Stykket har forekommet løst, at Øienskuespillet har været for bredt, men ganske forkaste det hele Arbeide kan jeg dog ikke. Tak Deres Svigerfader fordi han strax skrev; uden hans Brev havde det været for haardt af EDVARD at lade mig vente saalænge. Den kjære Faders Deeltagelse gjorde mig ogsaa godt, skjøndt det var mig lige saa vigtigt, at han just ved dette Stykke skulde havt Ære af mig, som det var mig om min Digterære at gjøre. O det, det har piint mig, men det skal ved den evige Guds Hjælp oprettes. De Christianshavnske Ax skal komme til at bøie sig som i Josephs Drøm, og jeg haaber de kritiske magre Køer ikke skulle sluge al aandelig Føde — dog det er nok billedligt talt; og da det seer lidt uvist ud med min østerlandske Reise, tør jeg nok ikke tale i Billeder. — Jeg har været ved Festen i Collegiet »de propaganda fide«. Komisk var en Dialog mellem to Drenge fra Pegu, den lød bogstaveligt: 1) Kakak. 2) Smakaki Kuk. En ung Californier, der for 6 Aar siden kom hertil som Vild, spillede paa et vildt Instrument og sang vildt. To Chinesere sagde virkelig: »tsingsing«. En Æthioper, et virkelig sort Menneske, Kjole, Halsklud, Ansigt alt sort; det eneste Hvide var det, han vendte ud af Øinene. — Med Hensyn til »Maurerpigen« maa jeg tilføie, at det ikke synes som jeg har Lykke med Døttre. Maurerpigen og Agnete traadte begge frem medens jeg var ude, og de staae endnu eensomme i Verden. Sønnerne have meer Lykke: Improvisatoren, Mulatten, Svinedrengen og Spillemanden, ja dem gaaer det godt. Jeg er nu meget angst for de kommende Døttre, og der komme vist Døttre endnu«.

Først efter sin Hjemkomst læste han HEIBERGS »Nye Digte«, og han fandt da, at »det Sagte var i sig selv Intet at tage sig saa nær«. (»Mit Livs Eventyr« pag. 235).

Rom 8. Januar 1841.

(Til Jonas Collin).

. . . . Bed Edvard takke Hartmann og sige ham, at det bedrøver mig, at han igjen har spildt en smuk Músik paa et forkasteligt Arbeide[1]; jeg kan kun love ham, at jeg aldrig skal give ham ny Anledning. De skriver ikke, hvormange Piber der har været, siig mig det kun, dog det fortæller vel Edvard mig. Hvad jeg ved et uheldigt Forsøg taber hos dem derhjemme veed jeg. Heiberg har altsaa været klartseende, jeg er det desværre ikke, uden maaskee i Eet: min Fremtid. . . . . Mig er Rom ingen god By; sidste Gang jeg var her fik jeg netop paa denne Tid Underretning om min Moders Død og et andet Brev, der gjorde mig mismodig den hele Tid her. Nu Sygdom og mit Stykkes Udpibning! Tilgiv mig hvad Sorger jeg har bragt Dem.

Gid jeg havde lidt mere[2] Selvfølelse, den vilde holde mig meget i Veiret, men man maa jo beholde sin Natur. . . . Fra Fyen fik jeg da naturligviis en meget lovende Meddelelse om Maurerpigen, angaaende gunstige Anmeldelser i Avisen; jeg vidste nok, at det ei forholdt sig saa og har derfor i Hast bedt min Correspondent ikke oftere at lave mig behagelige Historier; den gode Jette Wulff skriver ogsaa om et glimrende Bifald første Aften, men siden daarligt Huus, da man ei ynder Tragedier; slige Efterretninger, hvor jeg behandles som Barn, sætte kun Bitterhed i mit Blod; af Dem veed jeg det sandere Resultat, og Edvard har skrevet, at alle Bladene tage haardt fat paa mig[3]. Deres sønlig hengivne

H. C. Andersen.

---

[1] Maurerpigen.

[2] Her staaer skrevet men overstreget: »den Heibergske«.

[3] Man sammenligne hermed min Faders Brev om Maurerpigen (Trykte Samling Nr. 52).

Athen 11. April 1841.

(Fru L. Lind f. Collin).

.... Den østerrigske Minister, den bekjendte Grev PROKRIS (PROKESCH-OSTEN) viser mig megen Opmærksomhed, hver Dag ride vi sammen; han siger jeg har stort Talent til at blive en udmærket Rytter. I Grækenland er det nu en Nødvendighed at ride, thi ellers kommer man ikke langt, da her egenlig slet ingen Veie er. Hvorofte har jeg ikke ønsket, at De og Deres Søster saae mig tilhest med min høie Grækerhue og flagrende Silkedusk. Den første Dag var jeg naturligviis skrækkelig angst, og naar Bæstet kom lidt ud over Fodgang — jo jeg tilstaaer det — brølte jeg ganske høit. Nu brøler jeg ikke meer.

Jeg reiser nu snart til Smyrna, derfra gjennem Dardanellerne (dog det kjender De af Geographien) til Constantinopel o. s. v. Hav mig i Erindring den 4de til den 6te Maii, thi da er jeg paa det sorte Hav, og det har slugt et Par Dampskibe i dette Foraar; dog jeg vil haabe det lader sig nøie med disse Bid og lader Digteren slippe vel over. Skriv mig et Brev til Wien, det kan gjøre mig godt, naar jeg som ung Tyrk vender hjem fra Orienten; nu er jeg allerede en gammel Græker. Døer jeg ude, da er min sidste Tanke hos Dem og Deres.

Med broderligt Sind

H. C. ANDERSEN.

Leipzig 8. Julii 1842.

(Til Hr. Politirets-Assessor A. Drewsen).

Naa Gud velsigne Dem og alle de Kjære i det Collinske Huus for de velsignede Breve jeg fandt fra dem i Dresden. Ingen kan beskrive min Jubel da jeg fik dem, ja De vilde

maaskee have leet af mig, thi jeg kyssede Papiret. Jeg forsikkrer, at jeg den første Aften læste Brevene over sex Gange igjennem, og endnu hver Aften læser jeg dem Ord for Ord igjen. Siig til EDVARD, at han har et meget lovende Talent for Venskabsstilen; jeg skylder ham at sige dette. . . . . Jeg skal iaften med BROCKHAUS hen og see den første og vistnok den eneste Vaudeville paa denne Reise. Jeg har næsten reent glemt denne Digt-Art, men trøster mig med at jeg nok kommer ind i den igjen naar jeg først er hjemme. Muligt har HEIBERG forvandlet hele Kjøbenhavns Veiviser til lutter Vaudeviller, een om hver Mand, og alle skulle gives efter hinanden, saa at de vare hele Saisonen og Dyrehavstiden med.

O vær mig Alle ret gode hjemme, thi Kjærlighed gjør god og bedre, det føler jeg ret i dette Øieblik. O jeg gav gjerne 10 Aar af mit Liv for i dette Øieblik at kunne flyve i Deres Arme. Siig til Deres Kone, at hun skriver Breve, der vilde gjøre hende udødelig, om de bleve trykte; for hendes Lune bøier jeg mig dybt, og saa er hun ovenikjøbet saa velsignet og god. Hils hende og dem Alle.

Deres hengivne

H. C. ANDERSEN.

p. scr.

Fra Fru SERRE har jeg den Bøn til Dem, om De af Deres Kokkepige vil faae Opskriften paa Rødgrød, samt hvorledes man skal tilberede Selleri-Suppe; jeg har nemlig rost den mageløse Selleri-Suppe, der laves i Deres Huus.

Fuglen i Pæretræet

opførtes ved en Sommerforestilling den 4de Juli 1842 og gik 6 Gange.

Gisselfeld 7. Julii 1842.

(Til J. Collin.)

. . . . »Agnete« venter jeg mig endeel af, eftersom jeg har omarbeidet det. Gades nye Musik til det, har man sagt mig, skal være saare fortrinlig. I »Fædrelandet« staaer en Kritik over mig angaaende »Bazaren«, den siger alt det Gode, jeg forlanger, men den siger ogsaa alt det Onde, der vist kan siges; og i enkelte Yttringer, hvor Anmelderen troer klogt at see mig ind i Sjælen, seer han aldeles udenfor.

Deres o. s. v.

H. C. Andersen.

Den i dette Brev omhandlede Kritik var af P. L. Møller. »Det Gode og det Onde« findes henholdsviis i følgende Sætninger:

»Det er en Reise, foretaget af en Digter og skildret i Digterens Sprog, i lyriske Digte og Skizzer, der ofte kunde have fortjent metrisk Form, uagtet Forfatterens Prosa er begeistret og poetisk nok. Mellem disse Digte paa Prosa slynger sig en uendelig broget Række af Landskabs- og Genremalerier, henkastede med ægte malerisk Blik, med en rask Pensel, en ofte yppig og glødende Kolorit.

Det er beklageligt, at Andersen, der besidder saamange Elementer til et skjønt, livligt, ja ofte henrivende Foredrag, endnu behandler det Grammatikalske og Syntaktiske saa skjødesløst«.

Bregentved Julii 1842.

(Til E. Collin.)

. . . . Naa, Heiberg og Hertz faae jo ordenlig »paa Kassen«; jeg holder imidlertid ikke af at spotte den syge Løve, men det kan jeg sige Dem, jeg vidste nok at Nemesis

ogsaa engang kom paa Christianshavn, ja jeg havde det endogsaa i Pennen, da jeg skrev Bazaren; men at hun skulde komme her endnu samme Aar, det havde jeg ikke ventet. Jeg vil ikke nægte Dem, at det morer mig, her i Ro og Mag, i en deilig Natur og under kjærlig Omgivning at see den store Nævefægtning; nu faaer jeg dog Ret i hvad vi have stridt om, og jeg især med Deres fortræffelige Søster INGEBORG, der paastod, at HEIBERG var den eneste Digter, der ikke var forfængelig eller idetmindste ikke lod sig mærke dermed. Jeg ansaae ham dengang og endnu som den allerværste, men det er ingen Sag at synes beskeden, naar alle Andre overdænge En med Hyldest og Erkjendelse ja apotheosere det Allerubetydeligste af En. Jeg har alt i mit Liv gjort endeel Erfaringer med Hensyn til mig selv og Andre, jeg vil herefter vide at vurdere Folks Dom og min egen. Gid jeg lidt tidligere, da man allerhaardest beskyldte mig for Forfængelighed, havde haft lidt mere Tillid til mig selv, gid jeg maa faae mere end jeg nu har. Det synes Dem vist et skrækkeligt Ønske, men synes det Dem virkelig saa, da beviser dette, at De dog ikke har det dybe Indblik i mit »aabne Indre,« som De og Mange troe og sige.

Hvad er nu ogsaa det for en Tanke, at jeg skulde ville see Hamborg, fordi jeg »som har seet saameget af Europa, ikke kan lide,« at De har seet det brændte Hamborg og jeg ikke. Men skriv nu snart, saa er De elskværdigere end jeg troer.

Deres trofaste
H. C. ANDERSEN.

Glorup 6. Aug. 1842.

(Til Fru Louise Lind).

. . . . I Ringsted maatte jeg vente 5 Timer; i min Kjedsommelighed fandt jeg paa at besøge Kirken, og det lønnede

sig. Jeg stod ved VALDEMAR SEIERS Grav; jeg bankede paa ERIK MENVEDS Kiste og fortalte de kongelige Been, at de til Vinter skulde danse paa Theatret. — Det undrer mig, at ingen af HEIBERGS mange Disciple tage hans Parti i denne første puniske Krig. Jeg kan ikke begribe at han er saa hæftig, han som slet ikke har Forfængelighed, slet ikke lader sig mærke med den, men som saa tidt i denne Henseende er sat som et Exempel for mig og Andre. — Lev vel.

Deres broderligsindede
H. C. ANDERSEN.

Glorup 15. Aug. 1842.

(Til Jonas Collin).

Da de Andre have saa meget at gjøre, at de ikke glæde mig med Brev, maa jeg nok henvende mig til den, der har meest at bestille; han er maaskee den, der veed at skaffe sig Tid til at underholde sig lidt med mig, og jeg skriver altsaa til Dem. . . . Jeg kan ikke blive ret enig med mig selv, om jeg dog ikke burde tage til det brændte Hamborg for at see, hvad jeg siden neppe nogensinde faaer at see. Hvad vilde De bestemme Dem til i mit Sted? Vilde De heller sætte de 30 Rdl. i Sparekassen til den næste store Reise til Spanienland?

Hvad Stads gjøres der af UHLAND?

Deres o. s. v.
H. C. ANDERSEN.

Den 2. Sept. 1842, indkom til Theatret:

»Agnete og Havmanden«
dramatisk Digtning i to Afdelinger af H. C. ANDERSEN:
Musiken af Capelmusicus GADE.

Censur:

Da alting nuomstunder, især hos os, skal dramatiseres og

bringes paa Scenen, enten det er et dramatisk Stof eller ikke, da lange episke Digte, Romaner og Noveller maa dele denne Skjebne med Romanzer og Kjæmpeviser, hvorfor da ikke ogsaa engang oversætte Visen om AGNETE paa Holmegaard i dialogisk Form? Naar der kommer god Musik og Decorationer til, pleier jo Saadant at gjøre meer eller mindre Effect. Hr. ANDERSEN, som ikke er meget stærk i den dramatiske Digterevne, er derimod mere Lyriker og har her fundet et episk Stof, som oprindeligen har et lyrisk Element og har givet ham Leilighed til at benytte det, vistnok med mere Held end ved de fleste af hans dramatiske Productioner. Stoffets rene Simplicitet kunde maaskee have fordret en Dialog i Prosa eller ialfald heller rimede Vers i den Hertziske Maneer. De nu til Lykke temmelig af Mode komne riimfrie tragiske Jamber have saa tidt den uheldige Virkning at bringe Tvang, Stivhed eller et over det Naturlige opskruet Udtryk ind i det simple Drama af mere idyllisk end heroisk Charakteer.

16. Sept. 1842.

MOLBECH.

Antaget

COLLIN.

Det opførtes kun to Gange, i April og Maii 1843; »det fandtes saa kjedsommeligt,« siger OVERSKOU, »at den gode Musik ikke kunde afværge Mishag«.

Breitenburg 18. Febr. 1843.

(Til Jonas Collin).

. . . . Jeg har tilbragt her 14 meget behagelige Dage. Om de holsteenske Stridigheder hører jeg ikke meget, Greven, veed De, er høist moderat; dog hvad LORENTZEN angaaer, da

siger han, at Ingen har skadet den danske Sag saameget som denne Mand; han skildrer ham som en Personlighed, der kun vil træde frem, og da det ikke lykkedes som Holstener, vil han forsøge det som Dansk. Naturligviis er det kun Dem jeg siger RANTZAUS Ord, thi han er meget billig i alle sine Yttringer og har megen Kjærlighed for Danmark. Her er ellers en rav Holstener, en snurrig Person, TIMMERMANN, Herredsfoged eller saadan noget fra Haderslev, han siger megen Snak. Forleden bad han mig i dum Taktløshed — vi sad alle ved Bordet, om jeg ikke vilde gjøre et Vers over LORENTZEN; jeg troer jeg svarede ham ganske ordenligt. RANTZAU spurgte Mennesket hvad han meente, om jeg skulde besynge LORENTZENS Fortjeneste af den danske Sag, for Andet kunde jeg som Dansk naturligviis ikke gjøre, og dette kunde vel neppe være ham behageligt . . .

RANTZAU sender mange hjertelige Hilsener til Fru HEIBERG, og jeg tillader mig til denne Bouquet at sende min egen Hilsen, der kan gjøre Tjeneste som Silkebaandet, der holder den sammen. Tusende Hilsener.

Deres o. s. v.
H. C. ANDERSEN.

Paris 28. Marts og 2. April 1843.

Kjære Jonna.[1]

Du kan troe jeg blev glad ved at modtage Dit lille Brev, og dobbelt glad ved at vide, hvor gjerne Du seer nogle Ord fra mig. Du paalægger mig at jeg skal vedblive at sige Du til Dig, og det saalænge jeg har dig kjær; ja men saa bliver det jo paa Livstid. Du har vel af mine Breve seet, at jeg har faaet en Indbydelse til Oldenburg, som der dog neppe bliver noget af; en lignende har jeg til Luzern, hvor en Baronesse **

[1] Jonna Drewsen, (senere Baronesse Stampe).

sværmer lidt for stærkt for mig. Du kan tænke, at i en stor Salon hos Grevinde ** drog hun mig lige hen i den Fløiels Sopha og lod mig tage Plads ved sin Atlaskes Side — hun var nemlig i det sorteste Sort med Juveler — og her holdt hun min Haand og trak BALZAC, Digteren, ved hans Haand, saa han ogsaa kom paa Siden af hende, og saa udbrød hun: Jeg Lykkelige, jeg skammer mig ved at være mellem to af vor Nutids største Mænd. »La baronne« sagde jeg med et straffende Blik og udviklede, Alt paa Fransk, hvor ubetydelig jeg var. Du kan troe jeg kan udfolde mine franske Vinger. Af alle Danske her taler unægtelig LEHMANN bedst Fransk, jeg daarligst, men LEHMANN selv ønsker sig min Smidighed i at voltigere gjennem en Conversation med det jeg kan. Du veed jeg har endogsaa talt med RACHEL, hun som af Alle her bedst taler den franske Tunge; men jeg var ikke forknyt; jeg tænkte som saa: godt Fransk kan hun høre hver Dag og hun kan selv levere det Bedste, men min Fransk er original, og hun maa see, hvilken Uleilighed jeg har for at gruppere Ord der kan aabenbare mine Tanker. Sommetider snakker jeg mig ogsaa fast, men saa siger jeg: voila c'est tout; og saa lader jeg den Anden faae Ordet. I kjender mig saa godt hjemme, men I kjender mig dog ikke ude; de COLLINSKE Sprog-Anskuelser ere ogsaa for strænge og ikke Verdens almindelige. Jeg vilde ønske Du var her, hvor vi skulde trave om. Den hele By bestaaer af Boutiker, Vorherre maa vide hvo der kjøber, thi alle Mennesker synes at sælge.

Din gamle trofaste Ven

H. C. ANDERSEN.

———— -- —————

Glorup 28. Julii 1843.

(Til Fru Louise Lind).

. . . Jeg har allerede tumlet mig endeel i denne Sommer og faaet saa ypperligt tittet ind i flere Familier; jeg læser saaledes til Examen i Menneskekundskab og haaber at bestaae, skjøndt De og Deres Søster ere strænge Dommere. »Ahasverus« er jeg allerede rykket betydeligt frem i. En heel ny Roman chrystalliserer sig i min Tanke. Det vil blive en Roman for Dem og INGEBORG; det bliver Mennesker og kun faa Naturskildringer. Er det saaledes vi vil have det?

Mon LIND fra sin Qvist over de grønne Grene nogensinde sender en Tanke til Poeten? Lev vel. Det Eneste, der gjør mig Opholdet i det skrækkelige Kjøbenhavn udholdeligt, er at leve med det COLLINSKE Huus, hvori De jo er en af Grundstøtterne. Nu Gud velsigne og glæde Dem.

Broderen.

Kjøbenhavn 16. Aug. 1843.

(Til Jonas Collin.)

Her sender jeg den forlangte Reise-Route; hvad iøvrigt »Ledsageren« angaaer, da var det virkelig mit Alvor, at jeg nok havde Lyst til at ledsage Fru PAULSEN [1], derimod ikke at reise som Drengens Lærer og som saadan blive et Aar borte. De sagde, »det gaaer dog ikke ret an«, jeg forstod ikke her Deres Mening; ja naar man i Danmark kun satte mig halvt saa høit som i Tydskland, og jeg havde et Udkomme som det der er skaffet HEIBERG, da gik det ikke an og skete heller aldrig. For Tydskerne er jeg den bekjendteste og meest anseete Poet, de Danske nu har; hvad Plads der egenlig tilkommer

---

[1] Thorvaldsens Datter.

mig, er her ikke Stedet at afhandle; men for Tydskerne vilde det vel see lidt fattigt ud, at jeg travede gjennem deres Land som Lærer hos en lille Dreng; men det vil jeg heller ikke, jeg vil ledsage Moderen og gjøre mig en Glæde af at læse Tydsk og Dansk med Drengen, saa at han kan udtrykke sig nogenlunde i disse Sprog; lærer han halv saa meget som jeg selv kan, da er det vel nok. Det vil slet ikke være mig nogen Fornøielses-Tour, jeg kan Veien udenad og vil paa den være meget bunden; men saa er jeg dog saalænge fra Danmark, hvor sandelig ene og alene Deres Huus ret holder mig fast. Jeg føler en Uvillie mod mit Fædreland, en Uvillie, der næsten er ligesaa stor som den, man viser mig her som Digter. For Dem kan jeg ærligt udtale mig, jeg synes, at Danmark, saaledes som det aabenbarer sig i Kjøbenhavn — og det er dog Hjertet — er et Land, hvor Folket er smaa »Corsar-Børn;« det lever kun for at see Smaaligheder og Feil hos enhver fremtrædende Personlighed.

Jeg vil imidlertid slet ikke anvende nogen Slags Overtalelse men lade Forsynet raade i denne Sag. Siger De: reis med, saa gjør jeg det; synes De endnu ikke, at det »gaaer an« for mig, og ikke, at det vil være meget godt for Fru PAULSEN, saa bliver jeg. Det maa jeg da ogsaa sige, at jeg kun vilde føle mig forpligtet til at være ½ Aar borte, og at jeg naturligviis havde Reisen hen og hjem samt et anstændigt Ophold i Rom aldeles sikkert.

Deres o. s. v.

H. C. ANDERSEN.

Giver ikke det landoekonomiske Selskab noget Slags æsthetisk Arbeide ud for Bonden? Et saadant havde jeg ogsaa Lyst til at beskjæftige mig med. Seer De, jeg vilde gjerne i den Tid jeg ikke kan producere, have et Arbeide, der kunde betale sig; jeg vil have Penge, Penge!

ANDERSENS umaadelige Productivitet som Forfatter, Bearbeider eller Oversætter for Theatret var ledsaget af en ustyrlig Iilfærdighed med at faae disse Stykker opførte. Han kunde eller vilde ikke erkjende, at der kunde være lovlige Hindringer; han trængte paa, og naar det ikke hjalp, ansaae han sig som forurettet. Dette have alle Theatrets vexlende Bestyrelser erfaret, min Fader fremfor Nogen; men jeg var naturligviis den, der oftest blev benyttet til at anbringe hans Fordringer paa passende Steder. Dette maa dog ikke forklares alene af hans Lyst til at see sine Arbeider opførte, men væsenlig af oekonomiske Grunde. I Studenterdagene, inden han fik Stipendium, var han virkelig trængende; han var meget tilbageholdende med at yttre sig derom og havde Sky for at falde Nogen til Byrde i denne Henseende; jeg erindrer ikke, at han nogensinde har talt til mig derom; kun i et enkelt Brev forekom nogle Udbrud af mørke Tanker om hans Udkomme (i 1835). Men ogsaa senere, efter at hans Frygt for Udkomme maatte være fjernet ved det ham tillagte Annuum, virkede den samme Grund, thi hans Fordringer vare, og med Rette, stegne betydeligt især fra den Tid af, da han regnede det at reise med til Nødvendigheds-Artikler. Dette fremgaaer bedst af hans Yttringer i Anledning af en af hans meest underordnede Frembringelser, som kun var en Bearbeidelse, nemlig »En Comedie i det Grønne«. Herom skriver han til mig.

Breitenburg Febr. 1843.

. . . »See endelig til, gjennem Deres Fader, at »en Comedie i det Grønne« kommer paa Benene, og at jeg faaer den betalt saa godt som muligt. Det var Deres Fader selv som raadede mig, ikke at lade Directionen faae den, uden man gav mig noget ordenligt; jeg vilde da have 100 Rdl., men man bød mig kun 40. Der er ingen Rubrik den egenlig kan komme under, thi den er mere end en Omarbeidelse; det er

det gamle Sujet som er beholdt, men hvad der siges er nyt, dernæst er det en Vaudeville, hvorimod »Skuespilleren imod sin Villie« er et Lystspil. Tal lidt med deres Fader derom; thi seer De, jeg vilde gjerne i Paris kjøbe Klæder, og det kan kun skee for hvad jeg kan faae tilsendt for »en Comedie i det Grønne«. — »Agnete« haaber jeg bliver det første Stykke efter »Ørkenens Søn«.

Fremdeles: Paris Marts 1843.

»Siig mig, hvormeget det er en Kjole, Klædet iberegnet, koster hjemme; saavidt jeg husker bliver det billigere at forsyne sig med Klæder i Paris; men til at kjøbe noget veed De jeg ikke har Penge; jeg kan kun kjøbe naar jeg faaer disse og dem maa jeg have for »En Comedie i det Grønne«, rimeligvis 100 Rdl.; kunde jeg faae disse først i April, var jeg meget glad, tal med Deres Fader om Stykkets Opførelse; jeg begriber ikke, hvorfor det hviler, da der kun er to Personer i det og PHISTER var jo saa hidsig blæsende paa at faae den nye Scene lagt ind. — Kommer Agnete frem og, som jeg haaber, gjør Lykke, da bliver jeg en Maaned endnu ude. See, De kan skaffe mig Penge, jeg mener mine egne Penge; det er lidt tungt at flyve hjem i Galop.

Og endelig: Nysø 27. Novbr. 1843.

. . . . Et nyt Eventyr er skrevet, og Stof har jeg faaet fra HARTMANN til en Opera »det Oldenborgske Horn«.

Aviserne iaften sige mig, at »en Comedie i det Grønne« ikke er blevet opført i Søndags. Stykket staaer heller ikke ansat til Opførelse i den følgende Uge, hverken om Søndagen eller om Onsdagen. PHISTER er ikke syg, FOERSOM ikke heller, thi der staaer ansat Skuespil, hvori de begge have Roller. Hvad er der i Vejen? Jeg kan ikke gjætte det. Har PHISTER skabt nye Udflugter? Hvad er der med det Menneske? Har

HELSTED ikke kunnet lave en Melodi, hvortil jeg gav ham de tydeligste Conturer? Han lovede at skrive, intet Ord har jeg faaet. Altsaa her kan Gjerdet ikke være af Lave. Er en tredie Mand væltet ind imellem mig og Stykket? Det kan jeg ikke forstaa. HEIBERG er dog ikke blevet Øverstcommanderende? Ja hvad kan jeg ikke falde paa; det ærgrer mig meer end De troer. Jeg lever saa oekonomisk det er tænkeligt, har mangt et Savn, Ingen drømmer om, thi det skulle de ikke. At det seer ud som jeg havde Alt ret godt, er vist rigtigt af mig, men ganske leve uden Penge kan man heller ikke. Den lille Indtægt for »en Comedie i det Grønne« er noget jeg med en Slags Grund har gjort mig til Vished. OVERSKOU blev særdeles beklaget for det store Tab, han led ved at hans Operatext ei kom paa Scenen; jeg har haft samme Tab uden at man synes det at være nogen Ting for mig. Ja vel, jeg har kun min eensomme Husholdning og spiser jo, som andre fattige Studenter, ude hos gode Mennesker, der hjælpe en Stakkel — jeg kan ikke klage. — Det var et Arbeide for mig, at gjengive »der Verschwender«; den kom ikke frem, fordi HEIBERGS Ideer ikke faldt sammen med RAYMUNDS. »Agnete« er for evigt skrinlagt, uagtet dette Syngestykke, (jeg kalder det saaledes paa Grund af at jeg er betalt for det som for et Syngestykke) vel har gjort samme Lykke, eller Ulykke, som LØVENSKJOLDS, der skal gives igjen. Dog, at begge disse kastes i den store Skarnfjerding, finder jeg mig i; men med »en Comedie i det Grønne« kan jeg ikke begribe Grunden, og da jo Stykket maa være antaget, naar det fra Theatret anmeldes i Avisen til Opførelse, kan jeg ikke ret gaae ind paa dette Pengetab. Skaf mig nogen Underretning derom; med Deres Fader ønsker jeg ikke saa gjerne selv at tale herom. Det har afficeret mig, forstyrret mig i min Virksomhed, just nu jeg arbeider herude paa — hvad vi have talt om, hvad der er mig af Vigtighed gjør Virkning og skaffer mig Penge. Jeg

husker nok, hvorledes Heiberg engang holdt en venskabelig Forelæsning for mig om at være i ret Humeur, naar jeg skrev for Scenen, og at gjøre det med samme Ro og Kjærlighed, som naar jeg skrev Eventyr. Ja saaledes kan han have Grund til at arbeide, hvis Stykker ere antagne før de ere skrevne, og som Acteurerne maa lære i arkeviis; husk kun salig Syvsoverdag. Min Ulykke er, at jeg i Kjøbenhavn hos Partierne er intet, betragtes endnu som den fattige Dreng, der skal puffes og være taknemmelig ovenikjøbet. Gid Gud i Himlen aldrig lade en Skabning fødes, som jeg er blevet det, sat i samme Forhold og Omstændigheder, thi det er at pines tildøde. — Paa Mandag sees vi, saa kommer jeg ind til nye Søer, ny Gift og — Ligegyldighed; men det faaer vel Ende, om ikke andre Steder saa engang paa Bidstrup, saa er man jo ogsaa forsørget. — Lev vel min kjære kjære Edvard; man maa jo i Verden dog have een Ven, og derfor er det jeg saa tidt selv kan betle om Deres Venskab. Hils hvem der bryder sig om en Hilsen.

Deres trofaste

H. C. Andersen.

Og al denne Fortvivlelse er fremkaldt ved »en Comedie i det Grønne.«

Nysø 24. Novbr. 1843.

Til Fru H. Collin.

. . . . . De spørger maaskee hvorledes jeg har det? O jeg er ikke glad, ikke bedrøvet; her er stor Eensomhed, men kjede mig gjør jeg ikke. Jeg har Havet lige udenfor mine Vinduer, jeg har kun et Par hundrede Skridt til Skoven, hvor Efteraarsstormen ret suser — De leer ad mig, kalder mig vel efter det Collinske Udtryk: et Skabedyr, lad gaae. Jeg føler

mig saa fremmed, saa forladt i Kjøbenhavn, meer end selv herude, hvor Skov og Hav forstaaer mig.

Fra Frøken BREMER har jeg faaet et Brev, som meest handler om JENNY LIND; det er saa charakteristisk at jeg vil afskrive det for Dem. »Ja, De maa ikke troe, at De i Kjøbenhavn først have opdaget hendes Værd, hendes Kraft til at fortrylle. Hun er alt fra sin første Optrædelse paa den lyriske Scene det svenske Publikums Yndling, Blomster regne for hendes Fødder, Vers ja selv Friere (om ikke saa tæt som Vers og Blomster); iøvrigt indtager hun ligesaa meget Fruentimmerne som Mændene, og det ved sit bly, sit naturfriske, behagelige Væsen; hun er en mangfoldig rigtbegavet Natur. Gud bevare hende! Jeg har altid været svag for hendes Person og ligesom alle her fortryllet i hendes underfulde Gave som Sangerske og Skuespillerinde. Vil De see JENNY LINDS Øine lyne, og hele hendes Ansigt og Væsen gjennemstraales af Glædens og Indskydelsens Skjønhed, da tal med hende om hendes Kunst, om det Skjønne og Uskyldige i den, om dens velgjørende Virkning paa Menneskets Sjæl. Men vil De see det Dybeste, det Skjønneste, saa tal med hende om Religionens dybeste Lære, om Guds Naade og Villie, om Alles lige Værd og Ret for ham, om hans Aabenbarelse i Christus, om alle Menneskers Bestemmelse — see da Taarer af Glæde og Bevægelse rulle ned over det unge Ansigt med det barnlige Udtryk, og Øiet straale saa fromt saa stort, da — da er hun skjøn!« Hun fortæller mig lidt mere om hende, og jeg veed hun er ikke lykkelig, har prøvet tunge, tunge Dage. »Det stakkels Barn« kalder Frøken BREMER hende.

En Digter lever jo lykkeligt i Illusionernes Verden, siger man. Er det Sandhed, maa jeg jo ret kunne det. Jeg maa være et meget lykkeligt Menneske!!! Hils Alle.

Vennen

H. C. ANDERSEN.

Umiddelbart efter ANDERSENS Hjemkomst indsendtes anonymt:

Kongen drømmer,

Drama i een Act.

HEIBERG skrev derom til J. COLLIN:

. . . . Det er et Arbeide, som ved sin Originalitet og sin Dristighed i Opfindelsen i høi Grad anbefaler sig til at berige vort Repertoire med en virkelig og eiendommelig Production.

25. Decbr. 1843.

Det blev opført 14de Februar 1844 og gik 11 Gange.

HEIBERG har skjænket dette Arbeide en udførlig Omtale, af hvilken følgende Bemærkninger fremhæves.

»Man er enig om, at Stykket har en poetisk Charakteer og efterlader et poetisk Indtryk; man har dadlet, at det ikke er noget egenligt Drama, kun en Situation. Men Interessen hviler paa, hvorvidt Digteren har udhævet Situationens dramatiske Charakteer. Han har her betjent sig af Midler, der ere nye og overraskende. Man siger: en sin Frihed berøvet Mand kan ikke handle. Men Digteren har ladet sin passive Figur drømme Situationer af et tidligere Liv, hvori baade denne selv og de andre deeltagende Personer ere handlende«.

Den interessante videre Udvikling heraf er for vidtløftig til at meddeles her. HEIBERG slutter med at sige, at det er besynderligt, at man kan være i Tvivl om, hvem Forfatteren er. »Jeg skal efter indre Criterier beskrive ham saa nøie, at Enhver maa kunne kjende ham. Det er ingen ung eller begyndende Digter; dertil er der for megen Reservation og Moderation i den lille Handling saavelsom i Dictionen. Hans Digtercharakteer er væsenlig lyrisk; derfor lykkes let henkastede Billeder og fragmentariske Stemninger ham bedst; han staaer i Springets Categori, som nu begynder at spille en Rolle i Philosophien; længe at holde fast ved Continuitetens Traad er ikke hans Sag. Nærværende Arbeide er derfor lykkedes ham saa godt, fordi

det er opfattet lyrisk, det vil sige i momentane Phaser, fordi Handlingens Continuitet her lader sig villigen ophæve i smaa adskilte Tableaux, der hver for sig ere et lille Heelt, medens de tillige beholde et fragmentarisk Præg. Sat sapienti! Jeg vil slutte med det Ønske, at han, følgende sin rette Genius, snart vil bringe vort Repertoire en ligesaa værdifuld Gave.«

Nysø 30. Novbr. 1848.

Kjære JONNA.

Et lille Brev skulde Du have, snart kommer jeg selv, men et Brev er jo altid interessantere. Himlen maa rigtignok vide hvad jeg skal fortælle Dig, thi vi leve saa stille som i en svensk Hverdagshistorie, for ikke at sige VOSS's Louise. Høivande og Lavvande, Vildgjæs og Vildænder, Regn og Blæst, det er Isletten i Livstapetet herude. Baron HENRIK har været syg siden vi kom, ellers var jeg med ham taget paa Jagt — Du leer! ja Du veed ikke alt hvad jeg kan falde paa. Fra Din Bedstefader fik jeg iforgaars et Brev, der var mig saare velkomment, saa venligt og godt; samme Dag indtraf Bladet: »Fædrelandet«, et Blad der ellers aldrig har været mig gunstigt, men denne Gang var det henrykt over mine Eventyr; nu, det var jo ogsaa behageligt. Men at det sætter mindst Priis paa »Den grimme Ælling« forundrede mig, da jeg netop Dagen forud havde fra HAUCH hørt den største Glæde over dette. Han siger, at det er klassisk og gratulerer mig og Literaturen til denne Digtning; »Nattergalen« behager ham mindre, og den staaer med Palmer i »Fædrelandet«. Saaledes er det med Smagen; dog synes disse Eventyr at gjøre stor Lykke. Du kan troe, at »Kundskabstræets Slange« ikke siger sin Mening, naar det næste visne Blad, som man kalder »intelligent«, falder

fra Træet. For Dig kan jeg vel nok udtale mig uden Frygt for at blive jaget med Flamme-Riis ud af Venskabs-Paradiset i Amaliegaden. Paa Mandag-Aften, dersom jeg ikke før den Tid bliver »en Engel med pæne Vinger paa«, indtræffer jeg i Kjøbenhavn, den vaade graa spidsborgerlige By. . . .

Hille den sorte Gjøg nu er her jo et deiligt Brev; gjør din Moder den »Fornøielse« at lade hende læse det.

Din værdige gamle Ven

Digteren.

Bregentved 30. Decbr. 1848.

Min inderlig kjære EDVARD.

Gud glæde Dem ret for det Brev De sendte mig; det kom saa aldeles uventet, at jeg ordenlig havde lidt Hjertebanken ved at aabne det. Tak for hvad De meddelte mig angaaende mig selv, det er morsomt, og dobbelt, da jeg virkelig ikke har beskjæftiget min Tanke dermed, siden det blev givet hen[1]. Vi skulle tale derom naar vi mødes, nu maa jeg tale med Dem om Dem selv, om Deres Brev, der er mig det kjæreste af alle De har skrevet mig til, thi — det er det fortroligste. Det er egenlig første Gang, synes mig, De i Deres Skrivelse har ladet mig ret føle vort Venskab, det jeg aldrig har tvivlet om; De har udtalt Deres Sorg for mig, om kun flygtigt saa dog — jeg har forstaaet Dem. De har altid været min første Ven; hvad der har saaret mig var, at De aldrig ret betroede Dem til mig. O kjære, kjære Ven. De begriber vist ikke, hvor nær Deres Lykke ligger mit Hjerte, hvor stille jeg har følt ved Deres Sorg[2],

---

[1] Sigter til den megen Gjetten paa den anonyme Forfatter af »Kongen drømmer«.

[2] I dette Aar var min ældste Datter død. E. C.

bedt til Gud i min Eensomhed at mildne hvad der ikke kunde være anderledes. Dette sidste Aar, siger De, har modnet Dem meer end 10 tidligere. Jeg har følt det, dog just ved Sorgen er De blevet langt elskeligere, jeg har følt mig langt mere draget til Dem. De siger, at De har tabt Deres frie Blik paa Livet men vundet et friere paa Døden. Kjære Ven, skulde det egenlig være et Tab? Jeg har i denne Verden mistet Alt hvad der i Livet kunde gjøre mig jublende glad, jeg har intet mere jeg ret længes efter; jeg tager glad den Lykke der kommer, men drømmer ikke som før om at finde den; men i Grunden er dette vel dog en Vinding. De var i min Tanke Juleaften, De og Deres Jette; herude var rigt og levende, jeg var dog ikke i Humeur; mine Kjære opfyldte mig saa forunderligt, som om det var den sidste Juul jeg her paa Jorden skulde opleve og være endnu længere fra Dem den Juul som kommer. Der gik saamange Tanker gjennem mit Hoved, et Par af mine Allerkjæreste tænkte jeg paa da jeg sad ene paa mit Kammer, medens de derovre tændte Lysene paa Juletræet — jeg kom til at græde, men min Tanke fæstede jeg paa Gud, saa levende, saa velsignet, som De veed vi kunne have Øieblikke hvori vi kunne det, og jeg følte Trøst og Mod. O slut Dem altid som nu fast til mig, dog det vil De, vi blive Venner gjennem de Verdener Gud fører os. — Gid De læse disse Ord i en Stemning, noget beslægtet med min, dog misforstaae mig kan De ikke. Tryk Deres Jette i Haanden fra mig. — Det er underligt med mig, i en tidligere Tid opfyldte mit eget Jeg og min Virken mig saa ganske, i det sidste Aar beskjæftige mine Kjære mig ganske anderledes. Men det kommer af, at jeg har bittert prøvet, hvor tomme alle mine bedste Drømme vare for mig selv — eller er jeg blevet rimeligere og mindre Egoist? Jeg veed det ikke. — Hils Deres Fader kjærligt; jeg vil først i Verden være ret lyksalig som Digter, naar Deres Fader kan sige: Jeg er stolt af ham! Men mon det

skeer? Kan det skee? Dog, Vorherre raader! ret jevnt er det jo gaaet fremad — mon jeg tager feil? Dette Aar har i Grunden bragt mig mange velsignede Timer, jeg tør ikke haabe saameget af det nye, jeg vil heller ikke bede Gud derom. Lad Søer komme, Fartøiet seiler vel.

Deres trofaste

H. C. ANDERSEN.

I 1844 indsendte ANDERSEN:

„Lykkens Blomst",

original Eventyr-Comedie i to Acter.

Om denne skrev HEIBERG til J. COLLIN [1]:

Den originale Eventyr-Comedie »Lykkens Blomst« er kjendeligt en Efterligning af »Syvsoverdag.« Men saameget det end maa smigre mig, at mine ringe Arbeider tages til Mønster, saa lidet kan det være mig behageligt at see dem give Anledning til de yderligste Absurditeter. Saaledes er det med nærværende Stykke, der i det Hele har noget Gaadefuldt ved sig; thi det bærer Præg af at være skrevet af en Forfatter som ikke er Begynder, men allerede har erhvervet sig en vis Routine, men paa den anden Side synes det utroligt, at en øvet Forfatter kan befinde sig i en saadan Tankens, Phantasiens og Smagens Forvirring, som dette Arbeide kun alt for tydeligt røber.

Ligesom i »Syvsoverdag« fremstilles her en dobbelt Verden: en Virkeligheds- og en Phantasiverden, og en Mellemsphære som forbinder dem, betegnet ved Nissen og Kirsten Piil, ligesom

[1] Uagtet det meste af dette Brev er trykt som Anm. i Samlingen af Breve til Andersen, p. 243, har jeg for Continuitetens Skyld maattet optage det her.

i Syvsoverdag ved Phantasus. I Syvsoverdagen seer man et Par af Personerne rykkes fra Virkeligheden ind i Phantasiens Verden, hvor de slutte sig til en forbigangen Tids historisk bekjendte Personer, men dog uden at opgive deres egen Individualitet; de forblive væsenlig de samme, som de vare iforveien, og gaa ikke, ligesom ved Sjælevandring, over i andre bekjendte Personligheder. Men i nærværende Stykke er det frygtelige Misgreb begaaet, at en Person ikke blot rykkes ind i en anden Verden, men at han her bliver til en anden Person end sig selv. Og for ligesom at parodiere denne Tanke paa den grelleste Maade, er det en Skovfoged som bliver til Digteren EVALD, føler, tænker og taler som EVALD selv, fortæller sit Liv og Levnet i et Udtog af MOLBECHS Anthologie, ja digter endog »Rungsteds Lyksaligheder«. Ved saadanne Opfindelser har man en Følelse, som om det sikkre Fodfæste var blevet bevægeligt, man føler sig ligesom søsyg, eller maaskee snarere som om man befandt sig i en Daarekiste. Jeg vil slet ikke tale om det Uværdige i en saadan Fremstilling af EVALD, der skildrer ham, som om den Sjæl, der boede i ham, var en Skovfogeds fra Dyrehaven, heller ikke om det Tactløse i at indføre nuværende Kammerdirecteur SCHØNHEYDERS Fader paa Scenen, og ovenikjøbet forvandle ham til Kong VALDEMAR den Store, efterat han først er fremtraadt i sit eget Navn og er bleven skildret som en bornert bigot Moralist.

Dette maa være nok om nærværende Misfoster. Det vilde, efter min Mening, være under det Kongelige Theaters Værdighed, om det ikke paa det Bestemteste afviste saadan Galimatias.

28. April 1844.

Deres allerærbødigste
J. L. HEIBERG.

Høivelbaarne
Hr. Conferentsraad COLLIN.

Kiøbenhavn 1. Maii 1844.

(Til Jonas Collin).

De tillader mig, at jeg udtaler mig for Dem i Anledning af den mig meddelte Heibergske Forkastelse af mit Stykke. Ved Indleverelsen yttrede jeg for Dem, at det var mit Ønske, at det indsendtes under det forrige Mærke, eftersom HEIBERG da, om han endogsaa var forvisset om, at jeg var Forfatteren, dog, efter sin seneste Bedømmelse af mit Talent, vilde af Klogskab ikke ganske forkaste hvad der ikke var forkasteligt . . . De sagde da, at om HEIBERG forkastede dette Arbeide, vilde det alligevel meget godt kunne blive opført; det var skeet med flere Stykker. Denne Yttring bestemte mig til at indlevere det uden Navn og Mærke, jeg udtalte det tydeligt, og De vil erindre det.

Nu er Stykket forkastet af HEIBERG, og af Deres Ord iaften var det mig klart, at jeg kunde betragte det som almindeligt forkastet. Det har overrasket mig.

Hvad er det nu HEIBERG skriver! Han sammenstiller det ideligt med sin »Syvsoverdag«, og paa det Theater, hvor den ikke vandt Bifald, maa mit Stykke ikke komme! Men hvilke Grunde fremfører han? De vil ved at gjennemlæse dem see en Tomhed, en Mangel paa sande Grunde, der maa overraske Dem. Han siger, at i Syvsoverdag gaae de Handlende over i historiske Personer uden at Individualiteten forandres; her derimod er det »Misgreb«, at den handlende Person bliver en anden end den han er. Det skal han! Det maa han! Han ønsker sig ind i en anden Personlighed end hans egen er, og troer der at gribe Lykken, men føler da just, hvormeget han har tabt ved Ønskets Opfyldelse. Det er ingen »Tanke- og Phantasi-Forvirring«, som HEIBERG her beskylder mig for, nei hos ham er en Eensidighed, en Lyst til at drage mit Drama aldeles i slavisk Sammenpassen med hans. Det skal det ikke! Det er forunderligt at nedskrive saadant som: at det er taabeligt at lade en Skovfoged føle og

tænke som EVALD. Ja, det kan en Skovfoged, mangen en Mand, der ikke har skrevet og ladet trykke et Ord, kan være i sit Indre en Digter saa stor som EVALD, som HEIBERG selv. Hvad »Uværdigt« er der i at en Skovfogeds Sjæl gaaer over i EVALD. Og just dette fremhæver HEIBERG; og sæt endogsaa at denne Skovfoged var en langt mindre begavet og ædel Natur, end jeg har fremstillet ham, det var dog Sandhed i Digtningen, at han blev den danske EVALD, naar de aandige Kræfter (de der ligge i Lykkens Perle) tillod det og han kunde fatte Ønsket at være ham. Den næste Indvending er om at indføre SCHØNHEIDER; her kan jo Navnet forandres. Hvad Fremstillingen af ham angaaer, da er den historisk og kan findes i OLSENS Bog om EVALD.

Og her ere alle Indvendinger, herved forkastes mit Arbeide, Intet er anført mod dets dramatiske Værd; der er endogsaa indrømmet Routine hos Forfatteren.

HEIBERG veed, jeg er Forfatteren, og derfor vil han forstøde mig og al min Virksomhed fra Scenen; eller ogsaa Kjærlighed til hans eget Drama, der ikke behagede, Frygt for at faae det sammenstillet med et andet bringer ham til at være mod dette Stykke. Hans Følelse har ikke tilladt ham at skrive med faa Ord, at det ikke fandtes skikket til Antagelse, han har maattet ligesom give Grunde for dets Forkastelse, og givet dem saa tomme, at det kan oprøre mig i mit Inderste. Deres Meddelelse til mig er privat, som Faderens til Sønnen; jeg kan ikke svare, ikke skrive, ikke modbevise, Ingen kan det uden De; og kun om De er gjennemtrængt af den Erkjendelse som jeg: her er det ikke Digterarbeidet ganske der leder HEIBERG, det er enten Hensyn til mig eller til ham selv!

Mit Arbeide er ikke forkasteligt. Der er gaaet tunge Søer over mig, jeg har snart ikke Udholdenhed meer. I hvor aaben min Sjæl kan ligge for Dem, den har dog sine sammenklistrede Blade; der er mere nedskrevet til at fortvivle over end De troer.

Jeg stoler snart hverken paa Gud eller paa mig selv; hvorledes Menneskene dømme mig, hvad jeg har at vente, veed jeg for godt. Raad mig hvis De kan; men anseer De virkelig HEIBERGS Dom som motiveret, Stykket, som De sagde, forkastet — saa send mig det, vi tale ikke mere derom. Lad Alt gaae som det vil!

Deres sønlig hengivne

H. C. ANDERSEN.

I Anledning af HEIBERGS Dom havde ANDERSEN Samtaler med denne, om hvilke han beretter i »Mit Livs Eventyr«, pag. 331. Han omarbeidede Stykket noget og indsendte det til Theaterchefen med følgende Brev:

Af Alt hvad jeg har skrevet have mine Eventyr vundet størst Erkjendelse; herved er Lysten bleven vakt hos mig at forsøge, hvorvidt samme Digt-Art vilde lykkes mig i dramatisk Form; medfølgende Arbeide er mit første af denne Slags. Ideen hertil opstod hos mig ved Sagnet om Hyrden, der havde fundet Lykkens Blomst, men ikke vidste det, før Blomsten var tabt, en Historie, der saa ofte gjentager sig i Hverdagslivet.

Jeg har fremstillet en Lykkelig, som Mennesket kan blive det ved

»At være glad i Lidet, elskes trofast
Og see sig selv gjenfødes i sit Barn«.

Jeg har hos denne Lykkelige, som saa tidt hos os selv, ladet en falsk Forestilling, en lille Nisse, udpege en Andens Lod som langt lykkeligere end hans, ladet ham ønske sig i dennes Sted, faae Ønsket opfyldt, og da just føle, hvormeget han tabte ved Byttet. Han træder over i en ny Individualitet, og denne,

i Forening med de for hans Person indtrædende Livsconflicter, gjør ham høist ulykkelig, om endogsaa et udødeligt Navn eller Stand og Rigdom følger med.

Denne Gaaenover i en ny Individualitet er Hjertestedet i Stykket; Professor HEIBERG anseer denne for grundfalsk, for en Umulighed. Vi have mundligt udtalt os for hinanden, men kunne i vore Anskuelser af Sagen ikke mødes i dette Stykkets vigtigste Punkt. Da andre tænkende Mænd billige min Anskuelse og jeg naturligviis holder paa dens Rigtighed, troer jeg ikke at burde henlægge mit Arbeide, men, hvad jeg ovenfor har tilladt mig, med faa Ord at udtale min Idee, der vel er ny og dristig, men neppe i Eventyret en æsthetisk Umulighed, og derved strax ved Læsningens Begyndelse stille de øvrige Herrer Censorer paa mit Udgangspunkt, hvor de da øieblikkelig kunne vide, om de bør forkaste det Hele eller antage det.

16. Maii 1844.

Ærbødigst

H. C. ANDERSEN.

Høivelbaarne

Hr. Kammerherre Theaterchef LEVETZAUW.

Om denne Omarbeidelse skriver HEIBERG til J. COLLIN:

Høistærede Hr. Conferentsraad.

Uagtet Forfatteren af Lykkens Blomst nu har borttaget af dette Stykke hvad der maatte ansees for den værste Anstødssteen, saaledes at Stykket nu ikke længer kan siges at være meningsløst, saa forekommer dette Arbeide mig dog endnu bestandig at være complet forfeilet, baade i Almindelighed i poetisk Henseende og in specie i dramatisk. Hvad angaaer den første Henseende, vil jeg ikke videre urgere den frappante Idee- og Tankeforvirring, som endnu bestandig hersker deri, men jeg

vil blot betragte det fra det dramatiske eller theatralske Synspunkt. Om da endog den første Act til Nød kunde glide over Scenen, skjøndt til ringe Opbyggelse for et blot nogenlunde tænkende og dannet Publicum, der idelig maa føle sig stødt ved den poetiske Ideeforvirring, saa forekommer det mig dog afgjort, at den 2den Act aldrig kan admitteres. Det er jo ikke andet end en Ballet med Tilsætning af daarlige Ord. At lade i et reciterende Skuespil en Person dandse sig ihjel (NB. synligt for Tilskuerne) er dog paa een Gang absurd, hæsligt og latterligt. Og naar nu hertil kommer en Øjne-Udstikken og en Begravelse, og alle disse Ubehageligheder fremstilte som Billeder i en Perspectivkasse, uden al indvortes Udvikling og Motivering, saa synes mig, at man ikke kan være tvivlsom om, hvad Virkning dette vil gjøre, og at det er overflødigt at anstille Experimentet. — Jeg har talt om »daarlige Ord«, og jeg troer ogsaa, at man vil sande dette Udtryk, naar man læser Dialogen i anden Act. Det af Forfatteren anbragte Versemaal vil gjøre en høist ubehagelig Virkning; thi disse Kæmpevise-Rhythmer kunne paa ingen Maade undvære Rimet, ja blive utaalelige uden dette. Det undrer mig meget, at Forfatterens naturlige metriske Øre ikke, selv uden alt Studium, har kunnet sige ham dette og vogtet ham for et saadant Misgreb.

At jeg ikke tidligere i min Samtale med Forfatteren har meddelt ham disse Indvendinger, til hvilke endnu kunde føies mange andre, kommer deraf, at jeg ikke ønskede at sige ham flere Ubehageligheder end nødvendigt. Jeg henholdt mig derfor til den værste og fundamentaleste Anke, og lod de øvrige Indvendinger fare. Thi uagtet jeg ikke forudsaae, at han vilde kunne rette den værste Ankepost, saa var jeg dog dengang, som nu, overbeviist om, at ingensomhelst Forandring kunde gjøre dette Arbeide antageligt. Anderledes kan jeg ikke dømme, og maa nu overlade Afgjørelsen til dem, som enten kunne faae det

samme eller det modsatte Syn paa Sagen. — I Forbigaaende bemærker jeg, at Afskriften er under al Kritik. o. s. v.

Nye Bakkehuus 4. Sept. 1844.

Deres allerærbødigste

J. L. Heiberg.

Høivelbaarne

Hr. Conferentsraad Collin.

Stykket blev imidlertid antaget og opført 16. Febr. 1845 men gik kun 5 Gange. Det blev senere — i 1858 — optaget paa Casinos Repertoire, men gik kun 3 Gange.

Andersens egen Tillid til, at han ved Omarbeidelsen havde overvundet alle Vanskeligheder, fremgaaer af følgende Brev til mig:

Glorup 23. Aug. 1844.

(Til E. Collin.)

. . . Her er »Lykkens Blomst«. Heibergs Indvending mod Ideen og dens Fremtræden er og bliver altid en Indvending, og der maa ingen kunne gjøres, idetmindste ingen der fra noget Standpunct kan forsvares. Paa hele min Solskins-Flugt ude kom stundom Tankerne tilbage til min Lykkeblomst; det vilde ikke ret gaae op for mig, hvorledes jeg skulde bringe Ideen og dens Udførelse til uimodsigelig Klarhed og hæve hver af de tunge Indvendinger Heiberg havde gjort; det var jo just Hjertestedet han forkastede. Endelig, som hver god Tanke, gik det pludseligt op for mig, hvad jeg havde at gjøre; og det er nu gjort, næsten troer jeg, og det selv fra mit eget gamle Standpunct, at Stykket har vundet betydeligt. Hjertestedet er nyt og friskt, hver af Heibergs Indvendinger er hævet, og det Hele blevet tydeligere, ja maaskee mere duftende. Nu bliver jeg rigtignok lynende gal, hvis Heiberg vil rykke den op med Rod, men det er umuligt. Hvad det andet lille Stykke »Drøm

og Virkelighed« angaaer, hvor EVALD sees lidt for meget fra Drukkenboltens Side, da vil det ikke kunne skade mit, især naar, som jeg haaber, mit bliver givet først. De maa da endelig hos Deres Fader bevise, at Retten saa temmelig taler for mig. — Vi sees jo i Begyndelsen af September; gid jeg nu maa blive modtaget med gode Efterretninger om min »Lykkens Blomst«; bliver det Tilfældet, — thi da har jeg jo Penge ivente — da tager jeg fat paa en ny Roman som trykker mig; den bringer ikke Penge men maaskee Ære, om ikke i Danmark, hvor man ikke har læst mine Romaner, men fra Tydskland hvor man kan dem »udvendig«.

Deres gamle

H. C. ANDERSEN.

Breitenburg 6. Juni 1844.

(Til Jonna Drewsen.)

Kjære JONNA! . . . . Af det gamle Breitenburg staaer kun den Fløi, hvori Capellet og Riddersalen er. Jeg boer med Excellentsen i den nyere Bygning; tæt ved mit Sovekammer har hans gamle sindssvage Broder sin Bolig med to udlevede Tjenere. Broderen har som Page været meget smuk; pludselig en Dag ved Hoffet blev den unge livsglade Knøs vanvittig, man siger Kjærlighed har været Skylden; siden den Tid har han ikke været ved Forstanden. Nu er han en gammel graahaaret Mand, jeg seer ham imellem løbe ud til Brønden og stirre derned, hører ham hver Nat staae op og banke paa Dørene; det er ganske sælsomt, mange Tanker gaae mig igjennem Hovedet derved. Hans Livs Billedbog er sønderrevet, jeg gad samle de løse Stykker og vide, hvad de egenlig indeholde.

Igaar var jeg en smuk Tour til Kellinghusen, en ret venlig By tæt ved Støren. Paa Veien derhen kom vi forbi en Skov, hvor Excellentsen fortalte mig, at han for omtrent 50 Aar siden havde været med at fælde den sidste Ulv her i Landet.

Hvad skal jeg ellers fortælle dig af Historier — dog jo, jeg har nu een. Paa en af de nærliggende Gaarde boer en Mand, der tæt ved Veien har et mageløst stort Bøgetræ, hvis Krone udbreder sig i rig Fylde. En ung Dame, der altid naar hun kom her var henrykt ved Skuet, udbrød: »det skulde males, ja det var et Træ at male, hvor det kunde være deiligt.« Paa Damens Fødselsdag vilde Manden, som tidt havde hørt hende sige dette, gjøre hende en Glæde, førte hende hen til Træet og — hvor forbausedes hun: Barken var skrabet af, hele Stammen og de tykkeste Grene vare malede høirøde; saaledes troede han at have opfyldt et kjært Ønske. Moralen er: Træet gik ud. Hvad synes du om den Historie? Løgn er den da! Jeg har selv lavet den her for at gjøre mit Brev interessant. — . . . .

Din hengivne Ven

H. C. ANDERSEN.

Breitenburg 7. Junii 1844.

(Til E. Collin.)

. . . . Hvorledes gaaer det hos ADLER med »Lykkens Blomst«? Det var da underligt om den Digtning, vi to vare saa fornøiede med, skulde reent forkastes. Sidste Dag jeg var i Kjøbenhavn, fik jeg Visit af H. C. ØRSTED; han bragte mig selv et Brev, hvori han havde udtalt sig om »Lykkens Blomst«, da ogsaa han fandt Ideen saa heldig, og dog — dog

forkastes! Naa, vi tage den da op igjen, aande i et inspireret Øieblik paa den, og den skal skyde faste Rødder. . . .

Deres gamle

ANDERSEN.

Om »Lykkens Blomst« skrev J. COLLIN:

22. Junii 1844.

Den behager ikke ADLER; hvorfor? Ja det veed jeg ikke. Imidlertid troer jeg, at naar De foretog nogen Forandring derved, saa at Sammenhængen blev mere klar, saa overvandt man vel den Modstand, som desuden ikke er paa Liv og Død, som De veed. Men der er arriveret en anden høist synderlig og sjelden Begivenhed: der er indsendt et andet originalt Stykke i to Acter: »Drøm og Virkelighed«, hvori EVALD ligeledes træder frem og hans haarde Skjebne skildres. Dette Stykke har endnu ikke været hos nogen af Censorerne. Der er intet Eventyrligt deri, saa fra den Side skal man ikke gaae løs paa Forfatteren. Dersom jeg faaer noget at vide derom (thi stundom gaaer det langsomt) førend De kommer hjem, saa skal jeg skrive til Dem desangaaende.

Altenburg 2. Julii 1844.

Min elskede EDVARD. Menneske, som jeg skriver »De« til! Det er dog i Grunden et affectert Forhold, min Følelse aldeles imod. Men nok derom; De vil jo ogsaa være original. Nu er jeg borte fra Weimar, mit elskede Weimar, den Plet paa Jorden, hvor jeg i Dage har følt mig lykkelig! O kjære EDVARD, jeg har været saa lykkelig, saa tilfreds i GOETHES og SCHILLERS By, ret følt, at jeg dog af Gud maa have

Noget, der fortjente at paaskjønnes hjemme. De veed vel af det Brev, jeg skrev til Deres Fader, hvor hjerteligt jeg blev modtaget i Weimar; alle de første og betydeligste Mænd have der, jeg kan næsten sige levet for mig under Opholdet . . . Ved Hoffet siger man har jeg gjort stor Lykke. Paa Lystslottet i en lille Kreds havde vi en poetisk Aften; hver læste noget. Jeg maatte læse af mine Eventyr, ja fortælle Svinedrengen, Nattergalen og den grimme Ælling, og det paa Tydsk. De kalder det dumdristigt, der dømte man anderledes. Men det er ogsaa ganske anderledes med mine Sprog ude end hjemme. Her gjætte alle paa at jeg er en Nordtydsker, Ingen troer jeg er en Fremmed. De leer? Ja i Danmark leer man jo altid. . . .

Men fortæl nu alt dette til dem af mine Venner, som ville optage det uden at misunde mig. . . Og er det ikke morsomt: Jeg er jo virkelig berømt. De skulde have seet paa Jernbanen — ja den Historie skal jeg fortælle hjemme — jeg blev kjendt af en Dame, og maatte nu i Flugten skrive i et Par Stambøger, give mit Navn etc. En Dame i Braunschweig sagde til mig: jeg ikke »verehrer« men »ich liebe Sie«. Og hun var ganske kjøn, men gift. Jeg vidste ikke hvad jeg skulde svare, jeg kyssede hendes Haand og trykkede saa Mandens Haand, for at han ikke skulde være Stedbarn. Lad mig nu see De kan sige noget Morsomt derom; kan De ikke, saa bed Lind. . . .

Deres o. s. v.

H. C. ANDERSEN

Berlin 26. Julii 1844.

(Til Jonas Collin.)

Min trofaste faderlige Ven. Iaftes kom jeg hertil fra Halle. Jeg vilde ikke have skrevet, hvis der ikke var ind-

truffet en stor Begivenhed. Tænk, der er imorges skudt paa Kongen, da han vilde reise, men Gud har været ham naadig og god, han blev ikke saaret. (Herefter følger en detailleret Beskrivelse af denne bekjendte Begivenhed.) — De kan troe, da jeg imorges hørte om Mordforsøget, blev jeg lidt ængstelig. At Kongen er reist netop i det jeg kommer gjør mig ondt, da jeg ellers var blevet presenteret for ham; Prindserne ere ogsaa borte, og jeg kommer ikke til Hove som i Weimar. Imorgen kjører jeg til Potsdam for at besøge TIECK og HUMBOLDT. Idag har jeg kjørt om og gjort vist 30 Visiter. Den eneste Mand jeg ikke kjendte, ikke heller var anbefalet til og dog besøgte, var GRIMM. Jeg var, efter den Betydning mit Navn har i Tydskland, overtydet om at han kjendte mig. Jeg kom, sagde mit Navn, og tænk — han kjendte mig ikke, kjendte aldeles ikke noget til mig, jeg var ordenlig flau derved, da han spurgte mig om, hvad jeg havde skrevet; tilsidst blev jeg lidt ærgerlig, især da jeg hørte han kunde Dansk. Han tilstod at han aldrig havde hørt mit Navn. Jeg fortalte det naturligviis til de Andre jeg besøgte, og Alle fandt de det saa komisk, saa charakteristisk for GRIMM, der, som de sagde, var 30 Aar tilbage i Alt.

Jeg har virkelig et utrolig bekjendt Navn i Tydskland, og saa kjender den tydske Eventyr-Fortæller ikke den Eneste i Norden der fortæller Eventyr. MOLBECH derimod kjendte han, og han vidste, at den unge MOLBECH havde skrevet et Eventyr. STEFFENS lo ogsaa over GRIMM og Damerne vilde slet ikke troe mig. Naar man nu overvælder mig med Forsikkringer om, at jeg er den bekjendteste Digter i Norden, svarer jeg: det er ikke saa, GRIMM har jo ikke engang hørt mit Navn.

Deres sønlig hengivne

H. C. ANDERSEN.

Wyk paa Föhr. 5. Sept. 1844.

(Til E. Collin.)

. . . Veed De hvad det er for en Dag for mig idag? Den 5. September kom jeg første Gang til Kjøbenhavn, det var 1819; idag er det netop 25 Aar siden; hvilken underlig Styrelse! Jeg er saa sælsom blød om Hjertet derved. For 25 Aar siden kom jeg med min lille Pakke til Kjøbenhavn, en fattig, fremmed Dreng, og idag har jeg drukket min Chokolade hos Dronningen, ved Taffelet siddet ligeoverfor hende og Kongen; RANTZAU drak min og Dagens Skaal. Er det ikke underligt at tænke tilbage derpaa, min kjære Ven. Det var ogsaa paa den 5. September jeg gik ind i Italien og skrev min Improvisator. Lad Deres Fader læse dette mit Brev, han vil forstaae den Følelse, som fylder mig; stille drak jeg idag ved Bordet hans Skaal, min Tanke vil han ogsaa begribe. Det er virkelig som en Drøm for mig Alt herovre; jeg er fra jeg kom hver Dag ved Majestæternes Bord og hver Aften til Thee. Omgivningen er naturligvis nu ogsaa meget venlig og opmærksom imod mig.

(Herefter følger den i »Mit Livs Eventyr« pag. 323 meddelte Fortælling om hans Improvisation og hans Samtale med Kongen pag. 327, der noget udførligere lyder saaledes i Brevet):

Kjære Edvard. Det er Midnat, jeg kommer fra Kongen, Man siger, at jeg ikke har baaret mig klogt ad, ikke benyttet en ypperlig Leilighed til at sørge for mig selv — jeg har fulgt min Natur; hør nu, hvad siger De. Dronningen havde fortalt Kongen, at det idag var en Slags Jubelfest for mig etc. Hans Majestæt kom derfor iaften hen til mig i Stuen, yttrede sin Glæde over min Lykke, over hvad jeg havde overvundet og naaet, fortalte, hvor kjært det var ham af Fremmede at høre min Erkjendelse ogsaa i Tydskland og gratulerede mig derpaa til denne Dag. Under Concerten kom han atter hen til mig

og spurgte mig om min første Optræden i Kjøbenhavn, og jeg gav ham et Par Træk. Da spurgte han mig, hvormeget det var jeg aarlig havde at leve af; jeg sagde 200 Species; »det er ikke meget,« svarede han. »Men jeg behøver ikke meget,« sagde jeg, »desuden give mine Arbeider mig ogsaa Noget.« »Hvormeget omtrent?« »12 Rdl. for Arket.« »Det er ogsaa kun lidet,« sagde han. Jeg taug og fandt det altfor stygt at sige: vil De give mig noget meer. Grev RANTZAU meente, Kongen havde lagt mig Ønsket lige i Munden; jeg kunde ikke, idet jeg er der som Gjæst, med Eet benytte Leiligheden til at faae Noget, nei det var nærigt, stygt. Kongen ventede rigtignok længe hos mig, som om jeg skulde sige ham Noget, og da sagde han: »Er der nogen Tid jeg kan være Dem til Gavn med at fremme Deres literaire Virksomhed da siig mig det.« »I dette Øieblik har jeg Intet at bede om,« svarede jeg, »kun at sige Deres Majestæt, at jeg er taknemlig og glad.« — Var det vel saa galt? Nei, nei, jeg kan ikke handle mod min Følelse. SALLY syntes ogsaa, jeg skulde have seet at faae 400 Rdlr. til. Vilde Kongen have undt mig dem, saa havde han jo nok af sig selv gjort det. Siig mig, har min naturlige Følelse her ledet mig galt, som man siger? Hils Alle.

Deres trofaste

H. C. ANDERSEN.

Paa denne Tid indsendtes:

Liden Kirsten,

originalt romantisk Syngestykke i 1 Act.

HEIBERG skriver herom: »Liden Kirsten er just ikke noget Drama, thi der er egentlig slet ikke nogen Handling deri,

men Situationen er romantisk og har en vis poetisk Duft, som i Forbindelse med Musiken (hvis denne lykkes) kan udøve en ret tiltrækkende Virkning. Men det Hele kan let lide Skibbrud paa Scene-Arrangementets store Vanskeligheder.« 9. Octbr. 1844.

Stykket opførtes første Gang 12. Maii 1846.

At »Musiken lykkedes« er bekjendt nok; den har nu oplevet 74 Forestillinger.

Berlin 5. Januar 1845.

(Til Fru H. Collin.)

Min kjære, kjære Veninde. Et lille Brev maa De dog have, skjøndt jeg ikke har hørt et Ord fra Dem; men De har de Smaa, saa de ikke altid kan lade Pennen gaae. O! jeg er ganske dræbt! Jeg kan ikke holde det længer ud. Jeg er Løve, en Berliner-Løve, en mandlig Jenny Lind, jeg er i Mode! Det havde jeg ikke drømt om, min Ven Beaulieu i Oldenborg sagde det forud, men hvor kunde jeg troe saameget. Men ihvor interessant det er, Kræfterne slaae ikke til; iovermorgen vil jeg paa Jernbanen for at hvile mig ud. Kongen har været saa naadig mod mig, den elskværdige Prindsesse af Preussen er indtaget i Eventyrene. Fyrst Radziwill protegerer mig, og nu vil alle Mennesker have mig hos sig, ikke for at læse, nei for at gjøre mig godt, for at bespise mig, for at have talt med mig. Tre Malere har jeg siddet for og en gammel Malerinde, der sagde mig saa meget smukt om mit Udvortes, at nu kan jeg nok staae mig — jeg maa jo være deilig! sligt har jeg nu aldrig tænkt paa før, det hører jeg først i min Alders Dage. Alvorlig talt, jeg nyder mærkværdig megen Ære. . . . Seer De, det er en Ven, De har! Jeg maa dog ikke være saa aldeles nix, som de Fleste hjemme troe, jeg er i denne Tid dog

en af dem, der lyser lidt ud i fremmede Lande! O hvor mit Bryst er fuldt af Tak til ham som gav mig Alt. Mine Venner skulle faae Ære af mig, som de 1000 hjemme oversee. Selv for Vennerne hjemme er jeg ingen stor Digter; hvormegen Hyldest af Europa hører der til for at faae dette Navn. Naa, jeg begynder nok at forvænnes, at blive eitel! Nei, nei!

Deres trofaste Ven

H. C. ANDERSEN.

Weimar 21. Januar 1845.

(Til E. Collin.)

(I dette Brev meddeles en udførlig Beskrivelse af hans Modtagelse i Weimar, og da især hos Arvestorhertugen; han skriver det i Øieblikkets Henrykkelse; i »Mit Livs Eventyr« har han omtalt dette med megen Moderation. Han tilføier da:)

Det forekommer mig som et halvt Eventyr, at jeg her i Weimar spiller en lille Goethe. Jeg har dog i Grunden en mærkelig Lykke, jeg faaer dog lidt efter lidt al tænkelig Erkjendelse og Ære. . . . Jeg har naturligviis været til Taffel hos Storhertugen, men jeg maatte møde med Kaarde og trekantet Hat; det var mig første Gang et uvant Costume; nu gaaer det godt. Min Vært, Kammerherre BEAULIEU, er et fiintfølende Gemyt og et fortræffeligt Menneske, som i høi Grad holder af mig og har megen Sands for det Komiske. Deres Witz, at jeg kan sige: »ach wei mar,« morede ham kosteligt. Han har oversat »Emilies Hjertebanken« som nu gaaer Tydskland rundt.

Jeg har bestemt at tale med GADE om »Nøkken«; RUNG burde idetmindste skriftligt have gjort mig en Undskyldning — dog, det er sandt, i Danmark betragtes jeg jo som et Nul, man

kan rulle hvor man vil. Hvorledes leve de store Aander der? Hvad sige Theatrets Udødelige? den lille Verden, der er Centrum i Europa. Naa, det var det. Der kom mig et Galæble paa Spidsen af Pennen; nu er det igjen i Blækhuset. Lidt Ærgrelse maa man jo have, ellers bliver det daglige Brod for sødt. — Hvad siger ERNST WEIS til RUNGS »Nykke«.

Deres

H. C. ANDERSEN.

Den 27. Januar indsendtes anonymt:

Den nye Barselstue,

originalt Lystspil i een Act.

om hvilket HEIBERG skrev til COLLIN:

»Ideen til »den nye Barselstue« er meget snurrig og overraskende og tillige meget applicabel paa Tiderne. Men Forfatteren, som har gjort et godt Fund, har ikke forstaaet at benytte det rigtigt. Stykket er, skjøndt ikke uden Lune og Vittighed, dog ogsaa temmelig rigt paa Flauhed og Trivialitet, og flere af dets Situationer ere vel meget umiddelbart hentede fra den raa Virkelighed. Kammerherren og Kammerjunkeren ere omtrent af samme Ferskhed som i »Skinnet bedrager«. I det Hele mangler Forfatteren Holdning og Aplomb i Behandlingen af sit Sujet. Paa Grund heraf troer jeg, at Stykket ikke vil gjøre Lykke; men ikke desmindre mener jeg, at det har større Adkomst til at antages, end Meget som gjør Lykke.

Allerærbødigst

J. L. HEIBERG.

Denne Spaadom gik ikke i Opfyldelse, og HEIBERG, som

havde et saa skarpt Blik for hvad der vilde tage sig ud paa Scenen og gjøre Lykke, har altsaa her seet feil, ligesom ved CHIEWITZS Stykke »Venskab og Kjærlighed«. Om dette skrev han til min Fader: »Det er det vittigste, piqvanteste og originaleste Lystspil, som har været indleveret til Theatret i den Tid, jeg har havt med Censuren at gjøre; det Hele hviler i en fiin Ironi, Satiren er træffende, Dialogen fuld af Lune« — og dette Stykke gik kun 5 Gange.

»Den nye Barselstue« gik indtil 1856: 47 Gange og fik saaledes, foruden en hæderlig Omtale, hvad RAHBEK kaldte »det contante Bifald.«

---

18. Marts 1845.

Efter Hr. RUNGS Ønske og Aftale med mig om en lille Opera-Text, hvori den svenske Folketone i Musiken kunde gjengives, og hvor selve Scenen var i Nabolandet, skrev jeg medfølgende Text, hvori jeg Scene for Scene har taget Componisten med paa Raad, for at vor Operas bedste Kræfter kunde benyttes og Alt afrunde sig for hans musikalske Interesse.

Ærbødigst

H. C. ANDERSEN.

Med denne Skrivelse indsendte ANDERSEN:

Nøkken,

Opera i 1 Act.

HEIBERG yttrer om den i et Brev til COLLIN:

»Nøkken er ikke saameget en Opera, som et Par Opera-Scener. Inden man faaer gjort Bekjendtskab med Personerne er det Hele forbi. ANDERSEN kan ofte have en god Idee,

men har næsten aldrig Stadighed til at udarbeide den, og hans Arbeider faae derfor hyppigt et aphoristisk og fragmentarisk Præg, hvilket er i Strid med den Fordring, som Dramaet gjør til Continuitet og Udvikling. De ere ligesom ufuldkomne Børn, de mangle væsenlige Lemmer, fordi de ere fødte før Tiden. Nærværende Operatext er usandsynlig som et Eventyr og triviel som Virkeligheden. Det var bedre, om den havde taget det Romantiske af Eventyret og det Interessante af Virkeligheden. At Musiken kan gjøre en saadan Abort til en complet Skabning betvivler jeg, men skal villig overlade Dommen herom til Componisten.«

19. Marts 1845.

Rung opgav at skrive Musiken dertil, og Texten blev derfor henlagt men senere omarbeidet og opførtes 12. Febr. 1853 med Musik af Glæser. Den gik 7 Gange.

Glæser skriver efter Modtagelsen af den trykte Text:

»Mein sehr lieber Freund. Schönsten Dank für das mir übersandte liebe Büchlein unserer gemeinschaftlichen jüngsten Musenkindes »Nökken«, das von Manchem zwar etwas angefeindet, und nicht so ganz, wie es sein sollte, aufgenommen ist, im Ganzen aber doch zu unserer Freude aufblüht und allmählig emporwächst. Es ist heute ja schon sein sechster Geburtstag, und ich hoffe, es soll denselben recht oft noch erleben. Auch denke ich, dass es bald das geeignete Alter erreichen wird, um sich auf Reisen ins Ausland begeben zu können. — Der Vorwurf, dass Mancher an der Education unseres Kindleins eine gewisse stille Leblosigkeit aussetzt, kann nicht Sie sondern nur allein mich treffen, da ich die Ursache war, dass ich der Deutlichkeit der Charaktere wegen in Sie drang, die einfache Handlung länger auszudehnen« o. s. v.

Nysø d. 2. Junii 1845.

(Til Jonas Collin.)

Jeg har nu sovet her en Nat, er i Ro paa mit Værelse og den eneste Gjæst paa Nysø. Udenfor er Alt saa velsignet grønt, jeg føler mig ret hyggelig, men min Tanke er, og har siden Afreisen været saa levende i Hjemmet; jeg har i de sidste Dage erkjendt, hvor fast jeg er voxet i Familien, følt hvad der gjør mig stolt i god Betydning, at jeg er Søn i Deres Kreds. At De med de andre Børn kaldte mig hjem hiin Søndag Nat[1], at jeg i en af de alvorligste Timer blev stillet mellem Deres har, om ikke allerede tusende tidligere Beviser tydede derpaa, fyldt mig med Lykke og med Erkjendelse; jeg føler mig underligt bevæget derved, gid jeg kunde udtale det, vise at jeg elsker Dem, elsker Dem med en Søns hele Sjæl. O Gud, lad mig beholde Dem længe, lad os Alle leve lang Tid med Dem; jeg vil blive rystet, fortvivlet, om De gaaer bort før jeg. Min Tanke er saa levende hos alle Deres, jeg frygter at jeg, ved næste Gang at flyve til Udlandet, første Gang vil lide ret af Hjemvee, thi i de sidste Dage, just i dette Aar, hvor saameget Held tilstrømmer mig, har jeg faaet Forvisning om, at jeg har et Hjem. Gid De maa faae ret Ære og Glæde af mig. De kan troe, hver Gang jeg fra fremmed Land hører om, at jeg bliver kjendt og afholdt som Digter, har det meest fyldt mig: Ham vilde det glæde.

. . . Baronesse Stampe har strax idag begyndt at læse Fransk og Engelsk med mig, og jeg har ogsaa taget derimod, da jeg inderlig trænger dertil.

Inderligt Levvel.

Deres sønlig hengivne
H. C. Andersen.

---

[1] Ved min Moders Dødsleie. E. C.

Bregentved 23. Junii 1845.

(Til Fru H. Collin.)

Kjære Fru Collin. Et Brev fra Dem ventede jeg slet ikke, De kan troe, jeg blev glad derved, jeg som slet ikke fik sagt Dem Levvel. Om Lørdagen kom jeg om i Dr. Tvergade, for dog at see Dem og Børnene før Afreisen, men Buret var tomt, Alle vare De floine ud. Hele dette Foraar har jeg været opfyldt af et lykkeligt velsignet Humeur, den hele Vinter var mit Øie ret aabnet for Livets lystige Side; alvorlige Tanker gik gjennem mig, da vi mistede den kjære gamle Moder derhjemme; jeg følte ret, hvor ganske jeg hørte denne Kreds til, og det er maaskee denne Følelse, som meer end nogensinde, selv ude i Verden, iaar har fyldt mig med Længsel, givet mig et Savn, hvorved jeg ikke ret kan som før nyde Øieblikket ude. De veed jeg gjorde en lille Udflugt til en Gaard i Jylland efter Indbydelse fra Enkefrue P., men det var ikke et Sted for min Natur; her var jo meget smukt og Guds Verden er mig Selskab nok, men man lever sig fast med dem man er hos, og jeg maa have Gemyt om mig, jeg kan ikke slutte mig til en Dampmaskine, der, uden at ville Ondt, dog gaaer knusende over alt hvad den vil over. Det var mig som besøgte jeg Dronning Pomare, jeg var i en vild Dronnings Gunst, hvor man altid maa være paa sin Post; jeg følte mig uhyggelig og besøger ikke mere Venskabsøerne før de faae en Konge. Halv aandeligt syg kom jeg til Bregentved; her er stille, velsignet og roligt Vande; jeg kan just mærke her, hvor angrebet jeg er af altid »at staae paa Post«, ved stedse at bruge Tungen som Sværd; men interessant er altid Lidelsen bagefter. Her paa Bregentved er det som levede jeg i enhver Henseende i Hjertet af Danmark; her ere milde venlige Mennesker og en Skovnatur, som jeg intet andet Sted har seet Mage til. Især elsker jeg disse store solbelyste grønne Ege midt i Skoven, disse grønne Udstrækninger, hvor Hjort og Raa springe som svævende afsted, standse og lytte

med kloge Øine; jeg kan i hele Timer gaae i stille Beskuelse, men de Timer, haaber jeg, ere ikke tabte; de virke som Sollyset paa Daguerrotypens Flade, det tro Billede inddrikkes og bliver staaende. Igaar fik jeg et langt hjerteligt Brev fra JENNY LIND; der var dog ikke ret Solskin deri; hun kommer, skriver hun, ganske vist til Kjøbenhavn i September, da er jeg der desværre ikke; jeg længes meget efter at see hende, tale med hende og høre de forunderlige sjælelige Toner, hun saa velsignet eier.

.... Lev lykkelig kjære velsignede — nær havde jeg sagt JETTE, men jeg skriver Fru COLLIN.

Deres inderligt hengivne

H. C. ANDERSEN.

Glorup 26. Julii 1845.

(Til E. Collin).

..... Det er en velsignet Sommer vi have; jeg synes ikke i mange Aar at have oplevet her hjemme saa mange smukke Solskinsdage; jo ældre jeg bliver, troer jeg, desto bedre synes jeg om Alt omkring mig — og naar jeg saa er meest henrykt i det, saa skal jeg maaskee flyve lige ud af Verden. Jeg veed ikke selv, jeg føler uhyre Levelyst, jeg har en Ungdommelighed, som var jeg kun tyve Aar, og dog kommer i den sidste Tid saa ofte den Tanke: du har dog levet længe, oplevet meget, været lykkelig fremfor de Fleste, nu er det vist snart forbi. De smiler vist af mig. Naar man har Kuldegys, siges der jo at Døden gaaer over vor Grav; Tankerne kunne ogsaa i deres bedste Velvære føle et saadant Kuldegys; mine kjende det. Jeg veed ikke selv, men jeg synes at være kommet saa vel paa det Rene med mig selv og Verden, aldrig før har en saadan Ro fyldt mig. Hvor kommer jeg nu til at skrive alt

dette her! Jo, et Brev er som Musik, en fri Phantasi, man veed ikke ret selv man har den, før den klinger fra Papiret. Hils o. s. v.

Deres broderligt hengivne
H. C. ANDERSEN.

Den 20de Aug. 1845 indsendtes til Theatret:

Hr. Rasmussen,
originalt Lystspil i to Acter.
(Anonymt.)

Om dette skrev HEIBERG til COLLIN:

»Det originale Lystspil, »Hr. Rasmussen,« har en munter og livlig Dialog, som røber et umiskjendeligt Slægtskab med Dialogen i »den nye Barselstue«, men som ikke desmindre vilde fortjene endnu større Roes, dersom ikke Forfatteren altfor hyppigt havde indblandet Vendinger og Talemaader, som synes at være laante fra ganske private Kredses Omgangssprog og derfor ikke kunne være forstaaelige for Publicum. Ialfald er Dialogen det bedste ved Stykket, ja vel det Eneste, thi Handling er der næsten Intet af, og Planen maa vistnok betragtes som mislykket, da den uventede Begivenhed, som slutter det Hele, virker disharmonisk og forstyrrer Totalindtrykket, idet den spiller i det Sentimentale, og under alle Omstændigheder bringer en altfor tung Ballast ombord i saa let en Seiler. Hvorvidt Forfatteren — forudsat at han var tilbøielig dertil — vilde formaae at raade Bod paa disse Mangler — skal jeg lade være usagt; men lade de sig ikke hæve, da troer jeg ikke, at Stykket kan egne sig til at bringes paa Scenen.«

Den 11. Sept. 1845. Allerærbødigst
J. L. HEIBERG.

»Den tredie Mysterie« (nemlig efter »Kongen drømmer» og »den nye Barselstue«), som ANDERSEN omtaler i et tidligere Brev, er dette anonyme Stykke, som først kaldtes »Napoleon den Anden«, derefter »Figuranten«, indtil det fik denne Titel. I Henhold til HEIBERGS Dom foretog ANDERSEN nogle Forandringer, hvorefter det blev antaget og opført — een Gang i Marts 1846.

Om dette Stykkes Skjæbne meddeelte jeg ANDERSEN Underretning i mit Brev, som i den trykte Samling findes under Nr. 39. Stykket er ikke optaget blandt hans trykte Skrifter.

Glorup 1. Novbr. 1845.

(Til Jonas Collin.)

. . . . Jeg fik dog ikke ret sagt Dem Levvel, o De kan troe mit Hjerte led derved — og hvorfor reiser jeg? Hvorfor vil jeg afsted, jeg som nu begynder saa godt at voxe fast i den danske Jordbund, jeg som nu synes saa godt om Alt i mit fødte Hjem og ret skatter og begriber mine Venner — ja, hvorfor kan jeg ikke blive i Ro? Det er Trækfugl-Naturen i mig, det er iaar Noget som driver mig afsted, som var det en Styrelse. . . . .

Deres sønlig hengivne
H. C. ANDERSEN.

Glorup 9. Novbr. 1845.

(Til Edvard Collin).

. . . Her paa Gaarden er kun den gamle Greve, der er meget stille, samt to gamle Frøkener. Hver Morgen gjør jeg

en pligtskyldig kort Visit hos den gamle Excellents, og en halv Time efter kommer han til mig for at gjøre Contravisit. Den eneste Afvexling deri er at han kommer en enkelt Gang først, og jeg da sidst. Efter Bordet sidder jeg igjen ene paa mit Værelse, seer saa paa Ilden og paa Maanen, og naar saa Klokken slaaer 8, banker Tjeneren paa Døren, »Theen er serveret«; da kommer jeg ned, og de to Timer til Kl. 10 ere da de længste. Excellentsen og begge Frøkenerne ere velsignede gamle Mennesker, men de have ikke meget at fortælle; jeg taler da i to Timer. »Saa kan han da faae sig udtalt« siger nok INGEBORG. Ja jeg faaer mig meer end udtalt, der kommer Pauser, og i disse, det er underligt at høre, rumler det stadigt i den ene gamle Frøkens Mave; det er min eneste Fornøielse.

fortsat Odense 10. Novbr. 1845.

Nu er jeg i Odense, min gamle By, hvor jeg løb som fattig Dreng med bare Fødder og med Træsko; naar jeg seer ned ad Gaden tænker jeg som Aladdin: dernede gik jeg som en fattig Dreng. Hvor dog Vorherre har været god imod mig, forunderlig god, fremfor imod Tusende; jeg begriber ikke min Lykke, hvorfor skal jeg have faaet saameget. Det er Festdag iaften, Mortensaften, som man i Kjøbenhavn ikke holder hellig — ved hellig forstaaes at spise Gaasesteg; hele Odense lugter af Gaasesteg, jeg har ordenlig faaet Barndoms-Erindringer derved. Poeten siger jo ogsaa, at der til Duft og Melodier knytte sig mange Erindringer, men han tænkte vel ikke paa Gaasesteg.

Vil De levere P. L. MØLLER vedlagte lille Epistel fra mig. Jeg fandt et Brev fra ham, hvori han beder mig i Forening med OEHLENSCHLÆGER skriftligt at understøtte hans Ansøgning om Reisestipendium; jeg vil gjøre det fra Hamborg, her har jeg ikke Ro. Jeg veed nok, at MØLLER dømmes haardt af Mange; jeg kjender ikke hans Brøde, men anseer ham for et stort Talent, der vist, ved at rives ud af den Daarlighed, han

maaskee er i, kan hæves og blive et særdeles dygtigt Menneske. Jeg vil senere sætte Dem mine Tanker mere klart frem, nu maa jeg sige Levvel.

Døer jeg ude, har De Ret over den samlede Udgave af mine Skrifter.

Deres broderlig hengivne
H. C. ANDERSEN.

Oldenburg 16. Decbr. 1845.

(Til Fru Louise Lind.)*

See her er jeg! goddag, goddag Allesammen! Nu pynter De maaskee allerede Juletræet, min Juul bliver i Berlin, men hvor? Jeg frygter næsten, at JENNY LIND ikke er der i de Dage. Fru EISENDECKER, i hvis Huus jeg her boer, betragter Deres Søster INGEBORG som et Ideal af Vid og Lune og især begavet med et genialt Drille-Talent, hun vil saa gjerne overtage hendes Rolle, men det gaaer ikke; hun er ikke grov nok, forstaae mig ret, hun kan ikke vinde dette hu! der klæder Deres Søster. Hun er deri ligesaa original, har jeg sagt Fru E., som jeg er i mine Eventyr. Siig INGEBORG, hvor jeg længes efter at stikke Hovedet ind i Amaliegaden og skjære Ansigter. Men Reiselivet er dog for mig noget Andet end for Andre; det er et underligt men interessant Liv. Hvilken Masse Mennesker kommer jeg dog til at kjende, hvor mange er der dog jeg kan jublende flyve om Halsen — dog Hjemmet er Hjemmet. Gid De og Deres kunde titte ind til mig, naar jeg saaledes sidder og faaer Hyldethee, see de mange Damer, som gjøre Cour — jo det gjør virkelig nogle; jeg kan ikke give Exempler, det klinger saa komisk, men lignende have vel LISZT og PRUME at fortælle fra Kjøbenhavn. Det er ogsaa morsomt

saaledes at komme til Hove i fremmede Lande, føle at det er Digterrangen, som der giver Adgangskort.

Deres inderlig hengivne

H. C. Andersen.

Berlin 27. Decbr. 1845.

(Til Edvard Collin.)

. . . fra Selskab til Selskab! kunde jeg fordærves, det vil sige blive indbildsk, saa blev jeg det her. Men vær ikke bange· jeg tager de gode Dage som varmt Solskin og inddrikker det for de kommende kolde, de komme nok! Fik jeg ikke i dette Øieblik en lille Luftning ved en eneste Yttring i Deres Faders Brev. Jeg maa her udtale mig; dette mit Brev læses altsaa ikke af Fremmede. Deres Fader skriver: Efter Oplæsningen af »Hr. Rasmussen« leverede 3 af de Rollehavende deres Roller tilbage. Hvilke Roller er det? siig mig det; hvilke Personer have forkastet de dem tildeelte Roller? Det er vel Madam Nielsen, Nielsen, Hr. Phister, Fru Heiberg? Gid Deres Fader havde skrevet herom, jeg kunde da have angivet ny Besætning; for disse Personer ved Theatret ere jo Herskere, for hvem Direction og Digter maa bøie sig, disse Enkelte af de 47 Millioner Skuespillere og Skuespillerinder, der hvert Aar ere de første i Verden. Jeg er gal i Hovedet; men det gaaer da over før De faaer dette Brev. Bed Deres Fader besætte Stykket som han og som De troer det bedst. Hvad er det med Rung? Vil De hilse ham fra mig, at det undrer mig meget, han saaledes uden at sige mig et Ord opgiver at componere min Opera-Text, den jeg skrev paa hans Anmodning, den jeg har føiet mig efter ham i alle Henseender. Jeg troer dog, at den Text passer bedre for ham, end den udramatiske »Aagerkarl«, som Gud veed hvilken Begynder har lavet sammen; jeg læste den jo. —

Jo, jeg er endnu gal i Hovedet! Jeg bliver for meget gjort af her, og saa bliver man pirrelig. (Her følger gjentagen Status-Beregning o. s. v.). Siig mig hvad godt De kan om »Hr. Rasmussen« og om »Nøkken«; men er Alt endnu i dramatisk Bølgegang, under de mange Hoveder som have Villie, da siig mig Intet; jeg ærgrer mig og jeg vil ikke. Jeg vil saa gjerne tænke med Glæde paa Hjemmet og overalt kunne sige: jeg elsker dog meest Danmark!

Igaar var jeg da til Taffel hos Kongen af Preussen, hvem jeg aldrig før har seet. Han var særdeles naadig og sagde, at min Roman: Kun en Spillemand havde gjort et levende Indtryk paa ham; Dronningen talte længe med mig. — Jeg blev idag, tilfældigt som det lod, spurgt af en fornem Mand, om jeg ikke havde det danske Ridderkors; jeg sagde nei. Og dersom man skal have et saadant hjemmefra for at pyntes ud, saa kommer jeg hjem glat som en Aal. Jeg burde jo rigtignok have svaret; jo jeg har Kors nok hjemme! Det er da ogsaa det Samme. Mærkeligt er det dog hvor kjendt og læst jeg er. De maa nu have saamange mageløse Poeter hjemme som De vil, jeg er dog den som kjendes meest, og jeg har Gavn deraf. Mine Eventyr troer jeg virkelig vil blive en lille Størrelse for vor Literatur. Denne Juul ere mine Eventyr flagrede over hele Berlin, overalt seer jeg dem lagt frem. Jeg bliver ret glad ved Sligt og ønsker, at jeg kunde flyve mine Kjære hjemme om Halsen og sige: I faae dog Ære af mig! — det er min Forfængelighed. Det gjør mig glad, naar RAUCH falder mig om Halsen og siger: Deres Eventyr ere udødelige. Eller en Mand som HUMBOLDT siger: »Troer De jeg Intet har læst af Dem? Deres Navn gaaer snart over alle Lande.« Jeg er ved at græde, jeg kan ikke begribe det. Tidt tænker jeg: er det en Drøm? O min elskede, elskede EDVARD, kunde jeg trykke Gud til mit Hjerte, jeg gjorde det, saa taknemmelig er jeg ham.

Broderen.

I Anledning af dette Brev og den nu paatænkte Reise til Spanien skrev jeg til ham:

Januar 1846.

. . . Det er jo unægteligt seent paa Reisen, at De hører directe fra mig, men den sidste Maaned har været min Termins Maaned, i hvilken jeg efter mine Venners eenstemmige Dom er meget ubehagelig. I næste Maaned haaber jeg at blive behagelig, hvilket De kan glæde Dem til.

Angaaende Historien om »Hr. Rasmussen«, da seer jeg i denne ikke Andet end de hos en vis Slags Folk sædvanlige Forsøg paa at gjøre Vrøvl og at chicanere, altsaa en af de velbekjendte Skuespiller-Trafiker, der vel findes andetsteds saavelsom her, og som saaledes ikke bør have nogen Indflydelse paa Deres Følelser for Hjemmet. Det frapperer mig meget, at De kjender Historien med »Nøkken«. Rung var hos mig faa Dage efter »Aagerkarlens« Ruin; han vilde »naturligviis« efter en saadan Behandling ikke skrive meer for Theatret, og for at documentere sin Energi i denne Henseende, leverede han mig »Nøkken«. Det vilde jo ikke være til nogen Nytte at tale ham tilrette, jeg vilde hellere lade ham sove paa det, og ialfald vilde jeg ikke strax melde Dem Noget, som kun kunde ærgre Dem, uden at De kunde raade Bod derpaa. Jeg er nemlig nu for gammel til at underholde Dem paa Deres Reiser med Ubehageligheder, som i tidligere Tider med salig »Agnete«; De er desuden for gammel til at tage mod Opdragelse, og endelig er jo denne sidste lykkedes saa fortræffeligt, uden at rose mig selv. . . .

Nu lev vel og vær kjærligt hilset; jeg hører vel endnu engang fra Dem, inden De optræder som »Odenseeren i Spanien«.

Berlin (29. Decbr. 1845)
at aflevere d. 6. Januar 1846.

(Til Jonas Collin.)

. . . Jeg staaer i Tankerne ved Deres Side, idet De læser dette; jeg trykker Deres Haand, min elskede velsignede Fader. O var jeg dog idag ved Bordet med de Andre! Dog jeg er det. De veed jo, at min største Forfængelighed, eller kald det heller Glæde, bestaaer i, at De begriber, at jeg er Dem værd. Jeg tænker paa Dem just ved al den Erkjendelse jeg faaer. Jeg er dog virkelig elsket, erkjendt i Udlandet, jeg er — berømt; ja, De smiler deraf. Men de første Mænd flyve mig imøde, jeg seer mig optaget i alle Familier, Fyrster og de meest begavede Mænd sige mig de største Hofligheder. De skulde see, hvor man i de saakaldte store Kredse flokker sig om mig. O det tænker Ingen af de Mange paa hjemme, som der aldeles oversee mig og vist vilde være lykkelige ved en Draabe af den Hyldest jeg faaer. Mine Skrifter maa dog have større Værd end de Danske indrømme dem. Nu er HEIBERG ogsaa oversat, men Ingen taler derom, og det var dog forunderligt, om de Danske skulde være de eneste Kloge i at dømme i denne Verden. De skal vide det, De min elskede Fader skal forstaae, at De ikke har taget feil af mig da De optog mig som Deres Søn, da De hjalp og beskjærmede mig.

Indlagte Seddel til G. BINDESBØLL. Mellem os: i Berlin er man ikke for Museets Form og Decoration.

(Underskrift glemt.)

Berlin Nytaarsdag 1846.

(Til Jonas Collin.)

Min elskede kjære Fader. De og Deres ere mine første Tanker idag. . . . Men nu til at besvare Deres Commission.

Iaftes tilbragte jeg den meste Tid hos JENNY LIND, og det første var, da vi sad sammen i Sophaen, at hun skulde give mig Besked til Dem. »Du Herre Gud«, sagde hun, »jeg kan intet Vist sige, jeg kan ikke binde mig; men sikkert er det, jeg kommer til Kjøbenhavn, og det skeer vist i September, det er et Sted jeg holder af — ja, ja, jeg maa til Kjøbenhavn.« Hun har flere Planer for, ikke at tale om den Masse Engagements, der ere tilbudte hende; men vist er det, hun kommer til Kjøbenhavn, og da vil hun helst optræde i »Norma«, »Regimentets Datter«, »Robert« og »Søvngængersken«; denne sidste Rolle holder hun af, og hun er mageløs deri. »Søvngængersken« var altsaa den eneste Opera hun kunde ønske oversat paa Dansk og parat; men hun bad mig sige Dem, at det var nødvendigt hun fandt den svenske Text. Hun havde ogsaa Lyst til »Elskovsdrikken«, (DONIZETTIS). Dette, og mange hjertelige Hilsener til Dem og Deres, er Alt hvad jeg kan sige Dem. Af de Operaer vi ellers give kan hun ogsaa SPONTINIS »Vestalinden«, saa og »Don Juan«; men denne sidste sagde hun at hun maatte tale i, da hun ikke kunde Recitativerne og ikke fik Tid til at lære dem naar hun først var i Kjøbenhavn.

Som sagt, min Nytaarsaften fra 6 til halv 9 tilbragte jeg hos JENNY LIND. Jeg var efter Aftale kommet tidlig og jeg blev ført ind i et Værelse, hvor der for mig alene var opstillet et Juletræ fuldt af brogede Lys. JENNY sang for mig, jeg læste for hende. Hun var sød og velsignet. Som vi bedst sidde, Klokken var nok tre Qvarteer til 8, klang en Tone, saa forunderlig stærk som af et heelt Orchester gjennem Stuen. Hvad var det? raabte vi. Jeg gik til Fortepianoet — ingen Stræng var sprunget, ingen vibrerede. »Herfra kom det ikke« sagde JENNY, »men det var her i Stuen«. »Hvilken Tone var det«, spurgte jeg. »Det var C«, sagde hun. Det gik mig overtroisk gjennem Tanken, jeg kunde ikke gjøre derfor. »C« sagde jeg, »COLLIN«? O Gud, er der kun ikke i dette Øieblik

nogen Ulykke skeet derhjemme, jeg faaer den skrækkeligste Angst«. »O ti«, raabte Jenny, »De gjør mig angst« — og vi sad ganske stille. Jeg var forstemt hele Aftenen og tænkte kun paa Deres Hjem. Jeg vil haabe og troe, at det er min Phantasi og min Kjærlighed til dem hjemme som her er løbet af med mig.

Jeg var idag hos Frøken v. HAGEN; de veed hun gjælder for Tydsklands første Skuespillerinde. Hun fortalte mig, at hun fra en Ubekjendt i Kjøbenhavn havde faaet et Brev, hvori hun blev anmodet om at tage sig af et dansk Stykke: «Kong Renés Datter», hvori en Hovedrolle var for hende. Jeg roste Stykket og hun viste mig Brevet. Det var et for mig aldeles fremmed Navn, jeg antager det for pseudonymt. Jeg sagde hende, at man ikke kunde vide, hvorledes en saadan Oversættelse var, men jeg vidste at HERTZ selv oversatte sit Stykke, og at jeg vilde underrette ham om, at hun, efterat jeg havde forklaret hende Charakteren, havde Lyst til at spille Rollen. Vil De sige HERTZ, at naar han har en Oversættelse, og det er hans Interesse at faae Stykket frem i Tydskland, da kan han sende det til Kunstnerinden. Jeg skriver alt dette af Interesse for det danske Drama. — Frøken HAGEN spurgte mig om de danske Skuespillerinder, og da jeg nævnte Madam NIELSEN, brast hun i Latter og sagde: «Gud det var hendes Mand der traadte op i München». «Gik det ham galt»? spurgte jeg. «Ja, han var saa forvirret fordi han skulde tale tydsk; han spilte Ferdinand i «Kabale og Kjærlighed» og jeg var Louise; og da han saa skulde sige: Louise, du bist blass! sagde han i Forvirring: Louise, du bist nass — og hele Huset brast i Latter. . . . Hils nu Alle i Hjemmet.

Deres sønlig hengivne

H. C. ANDERSEN.

Weimar 29. Januar 1846.

(Til Jonas Collin.)

Det er allerede lang Tid siden jeg hørte fra Dem og Deres; det er mit eneste Savn, thi ellers er jeg saa fuldkommen lykkelig. Næsten maa jeg troe, at i disse Dage er min Lykkes Culmination; jeg har i Verden, synes mig, opnaaet Alt. Jeg finder et Hjem overalt og mine Skrifter overvurderes. Den dygtige Boghandler SIMION og den bekjendte BROCKHAUS kæmpe om at faa Ret til at udgive mine samlede Skrifter. S. tilbyder mig 2 Frd'or for Arket af dansk Manuscript af Alt hvad jeg i Fremtiden skriver; men Professor WOLFF i Jena siger, at jeg kan gjøre høiere Fordringer. — — Fik jeg en Ring i Oldenborg, en Orden i Preussen, saa faaer jeg her ved Hoffet et fuldt Hjerte, en Kjærlighed som overveier alt.

Jeg faaer mange Spørgsmaal om Hjemmet, men jeg siger, at jeg er ikke inde i de Forhold og aldeles ikke forstaaer mig paa Politik. Hvad Dansk og Danmark angaaer holder jeg mig altid til hvad jeg kan rose. . . .

Deres sønlig hengivne

H. C. ANDERSEN.

Leipzig 11. Februar 1846.

(Til E. Collin.)

Efter idag at have talt med GADE, iler jeg med at skrive. Igaar kom jeg hertil, alt iaftes sad den gode MENDELSOHN herhjemme og sladdrede ret gemytligt; han spurgte mig om Dem. Idag har jeg søgt og fundet GADE, der med Glæde tog imod Tilbudet, at han skulde componere «Nøkken», og det er for denne Texts Skyld jeg iler med at skrive Dem til, om De,

saaledes som De selv har foreslaaet, vil lade besørge en Afskrift og paa det Allerhurtigste slaae en Convolut om den og sende den til Gade her i Leipzig. Theaterdirectionen — De kan spørge Deres Fader — har vel Intet imod at faae Gade i Stedet for Rung. Denne lille Opera vil da, efter den Navneværdi, Componist og Forfatter har i Tydskland, ogsaa herude kunne komme paa Scenen og maaskee saaledes blive den første danske Opera, der gaaer Syd for Elben. Vil De nu være saa god at besørge dette snarest muligt.

Sidste Lørdag forlod jeg Weimar, hvor jeg opholdt mig en heel Maaned. Det var mig en tung Afsked, tung som om jeg forlod mit egenlige Hjem; saa megen Kjærlighed, saamegen sand Hengivenhed, som jeg der i rigt Maal har faaet, kan jeg kun hos nogle Enkelte i Hjemmet søge Mage til. . . .

Leipzig 14. Februar 1846.

Først idag faaer jeg mit Brev sluttet; jeg er her igjen paa Strømmen, jeg hører til Modeartiklerne der ere søgte, og saa er man neppe sin egen Herre. Tre Boghandlere, Brockhaus, Härtel og Lorck have gjort mig samme Tilbud, nemlig 300 pr. Th. for at revidere en Gesammt-Ausgabe af mine Skrifter, som alt ere oversatte, og dernæst 3 Frederikdorer for Arket af hvad Nyt jeg skriver, men dette maa da trykkes 3 Maaneder tidligere her end i Danmark. De haabe, at Kongen af Preussen, med den Interesse han har for mine Skrifter, skal gjøre et Forbud mod at de eftertrykkes. Endnu har jeg intet skriftligt gjort med Nogen, men jeg vil benytte Øieblikket medens det er der. Mendelsohn er et ganske elskeligt Menneske og holder særdeles af mig; han sværmer i Ordets Forstand for Eventyrene og «Kun en Spillemand»; og da han hørte mig første Gang læse, fløi han med Jubel imod mig og sagde: «Men De læser jo mageløst, Ingen læser Eventyr som De». Og det er paa Tydsk! — Ja, ja min lille Ven, I vide rigtignok ikke

hvad I have i mig! Det er sandt, jeg maa nok her føie Betoningen til, ellers tør man ikke sige Sligt. . . . Hils Deres Søstre og tak dem for de Breve, som de have «tænkt paa» at skrive. Min Tanke er tidt og levende hos Dem og Deres; der er mit Danmark. Skriv mig intet Ubehageligt fra Fædrelandet, jeg vil saa gjerne hænge fast derved, og dog frygter jeg altid derfra at høre hvad der vil kaste Skygge ind i mit solbestraalte Liv herude i mit store Hjem. Jeg er saa lykkelig som jeg kan blive, mit Hjerte fuldt af Tak, jeg har jo i Grunden opnaaet Alt, Deres Fader har Ære af mig.

Deres broderlige Ven

H. C. ANDERSEN.

E. Skr.

Den berømte HAASE, Forfatteren af Kirkehistorien, har skrevet til mig, at mine Eventyr hos de germaniske Nationer ville blive til Folkesagn; godt meent er det idetmindste, og det er meget morsomt at være berømt. Jeg siger som Jeppe: Drømmer jeg, saa Skam faae den der vækker mig.

Dresden 21. Februar 1846.

(Til E. Collin).

. . . Der er endeel jeg maa aftale med Dem, og mit Humeur er heller ikke ret i Stand. Jeg kom her til Dresden iaftes og fandt Brevene fra Hjemmet, og enten det nu laae i disse eller i mig selv, mit Solskin var forbi, jeg har sovet slet i Nat, er ømfindlig — kort, jeg skriver til Dem, det være Dem just et Tegn paa min Kjærlighed og Tiltro. Fra jeg forlod Weimar har jeg egenlig ikke følt Reiselyst, jeg har ordenlig en Slags Hjemvee efter dette Sted. . . . Jeg maa enten lide overordenlig

Uret hjemme i Alt, eller det store Tydskland staaer under Nul i Forhold til det intellectuelle Danmark.

I Berlin havde Boghandler Simion tilbudt mig 100 pr. Th. for at revidere en Gesammt-Ausgabe; men da man, idet jeg skulde reise, kom med en Contract som jeg skulde underskrive, og jeg følte man var ivrig, blev jeg lidt ængstelig og forlangte derfor først at læse og overveie det Skrevne, som jeg da tog med til Weimar. Beaulieu erklærede strax, at jeg, som mine Sager stod i Tydskland, ikke kunde underskrive den. Af de Tilbydende fra Leipzig valgte jeg Lorck som Dansk. Jeg har lovet at levere en Biographi, som han faaer i Maii Maaned, men jeg har betinget mig, at den frankeret sendes til Dem, og det overlades til Dem at udslette deri hvad De vil. Jeg kan ikke saaledes skrive Noget om mig selv og mine Forhold, der lige flyder af Pennen og i Pressen, jeg maa have en prøvet Ven, der kjender alle Forhold, som veier mine Ord; vil De ikke det nok? Jeg skriver da ugenert og stoler paa, at De for Deres egen Samvittigheds Domstol svarer for hvad der bliver trykt. Fra Dem kommer Biografien lige i Pressen. — Lorck giver mig 3 Frd'orer pr. Ark af alle nye Skrifter. Mine Eventyr ere allerede ude i 7 Udgaver, jeg kan altsaa ikke forlange noget Aparte, men jeg har betinget, at de skulle prægtigt illustreres; han venter, at Reitzel senere afkjøber ham Pladerne eller hvad de Blystumper hedde. — Denne min Reise i Udlandet synes at blive den lykkeligste og meest indbringende for mig. Tidt synes det Hele mig et Eventyr, en deilig Drøm; mit Hjerte flyver mod Gud, og for ret at nyde det tænker jeg paa det Collinske Huus, føler at, var De her, fulgte De nu ret min solbestraalte Vei; jeg tænker paa Deres Fader og mener, at han har Glæde af mig, og den Tanke er min høieste Lykke. Og dog: han veed det ikke, opfatter det ikke saa. Jeg er selv for mine Bedste i Hjemmet kun: Andersen, det skikkelige Menneske, der har Talent men troer skrækkelig meget om

sig selv, og Danmark har anderledes Størrelser. Der er en gammel værdig Dame, Baronesse DEEKEN, der iaftes med Taarer i Øinene trykkede begge mine Hænder og sagde: «Havde jeg en Søn som Dem, jeg vilde være stolt og takke min Gud». Ingen hjemme er stolt af mig, jeg synes at være Hjørnestenen som man forkaster. Forstaa mig: jeg kom med Længsel efter Breve fra Danmark hertil iaftes; fra BEAULIEU og Arvestorhertugen laae Breve af Hjertets Fylde, fra Danmark — kjære EDVARD, der var intet fra Dem, De havde sendt Deres til Wien, der kan jeg om 3 Uger finde det. Intet Brev fra Dem, den Eneste der ret af Hjertet gaaer lidt med i min Glæde og min Lykke. Jeg reiser i Tydskland og modtages som en Fyrste, hvorimod hjemme er jeg behandlet som en Tigger. Ude overvælder Hæder og Glæde mig, og ikke en Solstraale kommer hjemme fra, ikke en eneste Efterretning, der viser mig, at der er dog mit Hjem. Det ene Brev fra Deres Fader var livligt og godt, det andet sagde mig kun, hvad flere Gange er berørt, at det i Grunden er et tomt Liv jeg fører, at det «ikke kan være gavnligt for Aanden». Jeg havde en Følelse som jeg vilde flyve En om Halsen og han vendte sig bort. Jeg veed det, Ingen er i Danmark mig mere god end Deres Fader, men just det, kjære Ven: for mig ligger Danmark i Huset Collin. Ak De vide ikke, at jeg gjør mit Fædreland Ære, de vide ikke hvad Betydning jeg har ude, eller sætte aldeles ingen Priis derpaa. Hvor kan jeg herefter udtale mit fulde Hjerte, naar jeg har den Følelse: man kalder min Lykke tom, min Erkjendelse ingen! Og hvad forlanger man da af mig? Ikke mine to stakkels Stykker kunne komme frem, medens en Ånden faaer det ene efter det andet. Jeg har havt Frugter af denne Reise, men ihvor oekonomisk jeg reiser, ihvor meget mine tydske Venner gjøre mig det billigt at reise, behøves der Penge; og at høre fra Hjemmet, at mine Arbeider skaffede mig disse vilde fylde mig med Glæde; men ikke engang den syndige Operette

Liden Kirsten er sluppet frem nu paa 4de Maaned. Jeg begriber det ikke, og Ingen, Ingen siger mig et Ord derom. Jeg er blevet forvænt ude, det er ikke godt. Jeg har i denne Time den Tanke: lykkeligt om Vorherre lukkede mine Øine langt fra Danmark. O jeg er syg, sjælesyg idag. Vær mig god, min elskede Ven, skriv snart, maaskee Deres Brev endnu naaer mig her i Dresden. Jeg vilde have skrevet til Deres Fader idag, men jeg skriver til Dem, thi jeg kunde misforstaaes; den Fylde af Kjærlighed til Deres Fader, som just mit Hjerte har, og som jeg lider under, kan jeg ikke lægge under Ordene. Deres Fader skriver, at han ikke finder at jeg ude kan bære den røde Ørn før Kongen af Danmark har tilladt mig det; denne Yttring har i høi Grad overrasket mig, jeg har ikke havt Tanke om, at jeg var saa afhængig, at jeg ikke i et fremmed Land kunde bære den uden Tilladelse. Skrive til Kongen derom er mig en ganske egen Sag, jeg har den Følelse, som om jeg derved vilde sige: see nu har jeg faaet hvad jeg ønskede du havde givet mig; og det kan jeg ikke. Ogsaa dette forstemmer mig. Skriv mig snart til, og finder De en Dag Deres Fader mild og god, som han kan være det, saa skriver han mig ogsaa et Par Ord til. Skriv godt, at jeg kun kan erindre det Gode hjemmefra idet jeg nedskriver mit Liv for Fremmede. Tre Uger endnu at vente er altfor dræbende. Skjær ikke Traaden over mellem mig og Danmark, og husk paa, at den fattige Dreng, man tog sig af, nu er blevet 40 Aar gammel, og at jeg ikke i min Opførsel har noget endnu at bebreide mig selv.

Deres
H. C. Andersen.

Indlagt Seddel.

Da Papiret er gjennemsigtigt, lægger jeg denne lille Stump inde i Brevet, saa læser man det ikke udenfra. Jeg kan endnu engang lægge Dem paa Hjertet, at har De noget Godt at sige

mig, da giv mig det, thi jeg ønsker just at være Hjerte i den bedste Betydning, idet jeg nu arbeider paa Biographien. Kan De overraske mig med Efterretning om »Hr. Rasmussens« Velbefindende, om Udsigt til gode Finantser, forsikkre mig, at jeg har ligesaa megen Kjærlighed i Danmark, som jeg giver der, da vil De lyse op igjen i mit Sind. Om 10 à 11 Dage kan jeg høre fra Dem — det er en lang Tid, hvorlænge kan man da ikke have sovet i sin Grav.

Med min Svarskrivelse fulgte følgende Seddel fra min Fader:

28. Febr. 1846. »Kjære Semper-idem med Tilnavn H. C. ANDERSEN! At De har misforstaaet hvad jeg skrev om Ridderordenen, er mig ubegribeligt. Det er foreskrevet, at ingen dansk Undersaat maa bære en fremmed Orden uden sin Konges Tilladelse. Om denne Tilladelse skal der indgives en Ansøgning, og dertil er in casu De den nærmeste. Vil De sende mig en saadan, skal jeg besørge den afleveret. Vil De sende den til ADLER, er det ligesaa kraftigt«.

Dette sidste slog dog feil. I et Brev fra min Fader af 14. Julii hedder det; »ADLER har, det formoder jeg, aldeles glemt Sagen; mig er det ikke muligt at faae ham til at svare. Det er forresten en Affaire som lader sig udrette paa et Par Dage; men nu, da han har paataget sig det, kan jeg ikke godt træde op som Deres Commissionair«.

Wien 6. Marts 1846.

(Til Edvard Collin).

. . . . Det er et løierligt endevendt Brev Deres, det slutter midtveis og — hvad behager — med Deres Vittighed at slaae

Førsterne sammen med Oberførsterne (hvorfor skaffer De til sidste ikke et ordenligt dansk Ord); jeg har med Villie skrevet: Førster, thi de ere de første i Landet; jeg udleder Ordet af først og ikke af »Fyrst«. See, kan De stikke den? [1] Tusende Tak for Deres Uleilighed med Ringen; 150 Rdl. er jo meget godt, jeg er særdeles tilfreds, tak! — Men hvad er alt det jeg maa høre fra Theatret! De Mennesker bilde sig ind, de ere Midtpunktet i Verden, al det Vrøvl de Folk kunne gjøre! Hvorledes er nu Stykket blevet besat? Hvad have de kløgtige Sjæle imod det? See det var ganske ønskeligt at vide. De have naturligviis den bestemte Tro at jeg er Forfatteren og nu skal jeg herunter. Saa doubleer Stykket, lad ROSENKILDE faae PHISTERS Rolle, kast ud hvad der skaber sig, besæt Stykket paany, og lad saa Herskabet skumle og vrøvle hvad det vil — kun at de ikke faae deres Villie. Lad Stykket gjøre mindre Lykke, kun at de ikke faae det som de vil. Jeg skal ved Leilighed give dem en aandelig En paa Hovedet — og nu nok om det; jeg kunde blive ærgerlig, og jeg vil ikke indvirkes paa af de Vinde fra Danmark. Selv om det kun gaaer to eller tre Gange, vil jeg dog kunne faae 150 Rdl. ud af det; er det galt regnet? Den »liden Kirsten« maa dog endelig nu være i Stadsen, hun giver vel ogsaa 150 Rdl.; Summa Summarum o. s. v. Jeg skal nok skrive betids naar jeg trænger, see De til at faae Pengene sammen. »Ja det er let sagt«, siger De og faaer Bureau-Ansigt; ja det kan De sætte op, et ægte Zahlkammer-Kasse-Ansigt; men det er meget interessant. Nu til HAUCH, den ærlige Sjæl. Ja det veed Gud, han mener det godt, men at De min fornuftige Ven kan være saa glad over de Bemærkninger, kan jeg egenlig ikke begribe. Ja kom nu

---

[1] I sine senere Breve skriver han imidlertid: »Fyrste«. — Jeg havde nemlig skrevet: »Naar Førsterne slaae sig sammen og kjøbe eet Expl. til hvert Forstbibliothek, saa kan der nok komme noget ud af det«.

ikke med, at jeg vil have mere Roes; nei Kjære, lad os bare holde os til Sagen. Det er jo en meget svag Opfatten af mig, det er løst og let kastet paa Papiret, han er aldeles ikke trængt ind i min Natur men gaaer udenom og seer bare, hvorvidt det er ham muligt at bringe Alt hvad jeg har skrevet ind i den Kasse han har tømret som Maalet. Han burde have dvælet ved det Betydeligste hos mig, min Opfatten af Naturen, han burde have udtalt det Eiendommelige ved mine Eventyr. At De kan finde, at der i det, han har leveret, ligger mere Opreisning for mig end i »alle tydske Laurbærblade«, — det er en Tirade! Nei min Faer, der ligger en Opreisning for mig i den Erkjendelse, jeg lidt efter lidt maa aftvinge dem hjemme, hvor de ikke forstaae at vurdere det Gode og det Nye hos mig; dér ligger en Opreisning for mig i at see, at mine Skrifter gaae, selv i slette Oversættelser, ud over hele Europa. Enhver kjender mig i Tydskland, mine Romaner og Eventyr ere læste og atter læste; jeg er Danmarks bekjendteste Digter. Derfor er denne min Reise et sandt Triumphtog, derfor kappes selv Boghandlere om at faae mine Skrifter, derfor staae alle Huse mig aabne, Førsterne række mig Haanden! Forstaaer De det? See nu kneiser jeg; rak mig ned hjemme, faa Livet af mig, naar jeg engang skal have den Fornøielse at see alle vore Udødelige i Kjøbenhavn. Der skal, jeg troer det paa Gud, engang lyde en anderledes Dom om mig, og saa ville de Alle hjemme paastaae, at de have forstaaet mig og erkjendt mig. See, nu har jeg skrevet mig gal i mit gode Hoved! Jeg maa igjen have fat paa Deres Søsters Brev, for at jeg kan komme mig.

See saa, det er et velsignet Brev, Liv, Lune, Elskelighed. Siig hende, at jeg har leet min gode gamle Latter, saa at jeg blev bange for at Naboerne skulde troe, at jeg var gal. Historien om Prinds Paris er saa beskuelig, at man lever den om igjen. Det glæder mig, at Vandkuren har hjulpet HOLST; man sagde

ellers, da jeg var i Byen, at Originalerne: EMMA og WILLIAM[1] krængede let, jeg haaber at hans ikke ere fladbundede. Hils ham, den Lykkelige. Det veed Gud i Himlen, jeg under ham alt Godt; gjerne skrev jeg og gratulerede, men han er jo Anonym. Eller er det nu declareret?

Skriv nu snart og vær saa elskværdig som De jo kan være. Fei dem af ved Theatret, selv om Hr. Rasmussen gaaer i Vasken (men lidt Guldstøv maa der vaskes af ham).

Deres trofaste

H. C. ANDERSEN.

Rom 2. April 1846.

(Til Jonas Collin.)

Min Tanke er hos Dem og Deres. Gud glæde og velsigne Dem Alle. Idag er jeg 41 Aar! hvor gammel! og dog er jeg indvendig neppe meer end 20. Hvilket Liv fuldt af Lykke og Solskin ligger ikke bag ved mig, og det vil nok saa blive ved, min Tro paa Gud er fast. Tak, Tak De og Alle der i Hjemmet for Deres Kjærlighed mod mig. Jeg feirer min Fødselsdag ved tredie Gang at være i Rom — hvor faa Mennesker opnaae Sligt. O jeg er gjennemtrængt af min Lykke. Jeg føler mig denne Gang saa glad, saa tilfreds i Rom, denne sidste Reise er jo ogsaa — ja det lyder forfængeligt — et Triumphtog. Nu vel, denne sidste Reise fra Hjemmet har været og er et deiligt solbelyst Eventyr . . .

(Herefter følger Beskrivelse af Reisen fra Wien til Rom).

. . . Men nu til en Sag man har lagt mig paa Hjertet. I hele Tydskland hvor jeg kom lød JERICHAUS Navn som den danske

[1] Nemlig de to smaa Dampbaade af dette Navn.

Billedhugger, der vilde blive en anden THORVALDSEN. Et Par tydske Professorer, dygtige Mænd, havde igaar fat paa mig og bad mig, for mit Fædrelands Ære, tale til Hjemmet om JERICHAU. Hos alle Kunstnere og Fremmede er der kun een Mening, at JERICHAU er det betydeligste Geni blandt alle Billedhuggere; men han er fattig og, hvad der er værre, legemligt angrebet og melankolsk. Han maa denne Sommer fra Italien, hvis varme Clima kan dræbe ham; han maa til Danmark og faae nogle Søbade, det er alle Lægers Mening. Hans Arbeider vække her Forbauselse, men de ere for storartede til at kunne kjøbes af Enhver. Et deiligt Basrelief i Marmor har han gjort, et deiligt Barn paa en Gedebuk og en Dreng, der skyder bag paa. — Han har skrevet hjem til Kongen, men Intet hørt. Tag De Dem af Sagen, her er noget Overordenligt, ikke noget Hverdags; det er for Danmarks Skyld, for vor Nationalære, at han maa hjælpes og snart.

Deres o. s. v.
H. C. ANDERSEN.

Rom 2. April 1846.

(Til Fru Louise Lind.)

. . . . Dette Brev er altsaa ganske for Dem. Fortæl mig nu noget om denne Hr. Petersen eller Rasmussen der skal paa Theatret, og som man siger skal være af en Hr. NIELSEN eller HANSEN eller ANDERSEN. Hvad er det for et Stykke? Jeg hørte det nævne, troer jeg, før jeg reiste. Er det endnu ikke spillet, eller er det hensovet? De spørger mig om JENNY. Jeg hører jevnlig fra hende; man vil gjerne beholde hende i Weimar, og saa skulde jeg blive der; det skeer ikke. Jeg har en Søster i JENNY, en trofast Sjæl, mere ikke; forstaaer De mig? Neppe gifter hun sig, dersom jeg har samlet og forstaaet

Alt; jeg veed for en Deel hendes Bestemmelse, men har ikke Ret til at tale derom. Med mig selv er jeg saaledes paa det Rene, at jeg kan resignere; jeg bygger ingen Drømme-Slotte men tager hvad Gud lader skee for mig. Jeg har en Ro i min Sjæl som aldrig før. — Gud veed om jeg som Ægtemand blev lykkeligere, om jeg kunde gjøre nogen Anden lykkelig.

.... Skandinaverne have gjort Selskab for mig. Skal jeg være ærlig, saa syntes jeg bedst om de Svenske. De vare i deres Væsen mod mig som — som jeg er vant til hos Tydskerne.

Deres o. s. v.
H. C. ANDERSEN.

Rom 26. April 1846.

(Til Edvard Collin.)

.... Jeg har i 8 Dage været meget lidende, jeg fik en Byld paa — om Forladelse; jeg kunde neppe gaae eller sidde. Endelig den sidste Aften vor eneste danske Læge ULDALL var her, fik han Hul paa den, men jeg besvimede da ogsaa; nu veed jeg hvorledes det er, naar man i Ørkenen træffer paa en Tiger og den river Bagdelen af En. Jeg blev idag overrasket ved at see i Allgemeine Zeitung; hvor Paaskefesten og de mange Fremmede i Rom omtales, vare kun tre Personer af disse fremhævede og den ene af disse var jeg, jeg, Deres ubetydelige Ven, som De var for fornem til at ville sige Du til — dengang. Ja, naar jeg engang bliver Etatsraad og faaer en Søn, skal denne ogsaa sige Nei til Deres Jonas naar han vil dutte, dersom De da kun er Justitsraad endnu. Det er noget Sludder, men lidt Sludder skal der være i et godt Brev.

.... Fortæl mig endelig Indtrykket af Deres Jernbaneflugt, om De nu vurderer min Skildring deraf i Bazaren. At

reise er at leve, da bliver Livet rigt og levende, man nærer sig ikke som Pelikanen af sit eget Blod, men af den store Naturs. Tænk som altid paa

Deres trofaste
H. C. ANDERSEN.

Neapel 12. Maii 1846
og 19. Maii.

(Til Jonas Collin.)

. . . Jeg følte mig i den sidste Tid i Rom stærkt angreben af Siroccoen, der ikke blæste men væltede sin tunge Hede ud over Byen. — Tak for hvad De har talt for Jerichau, jeg takker i den gode Sags Navn. Jeg har nu den Glæde at fortælle Dem, at han otte Dage efter at jeg skrev fik betydelige Bestillinger, saa han nu kan reise hjem for egne Penge. — Til Spanien vil jeg, det er min Beslutning; det Eneste som kunde afholde mig derfra er Heden, som jeg lider ved fordi den er mig saa ny; sligt aner man jo ikke i Norden. Solen selv i den rene Luft taaler jeg nok, men denne evige Sirocco, dette afrikanske Sand, der synes opløst i Luften og saaledes trænger ind i Porerne, er jo ganske dæmonisk. Luften brænder, Vinen brænder, Vesuv sprutter og under Fødderne er Ild; jeg lever næsten af 4 à 5 Portioner Iis om Dagen.

Eet endnu. Om Tilladelse til at bære den preussiske Orden har jeg skrevet til Adler; fra ham har jeg faaet et venligt Brev om Kongens Naade o. s. v. men ikke et Ord om Tilladelsen. — Vil De derfor skaffe mig sikker Besked, nøiagtig, som De altid giver den.

Deres o. s. v.
H. C. ANDERSEN.

Neapel 19. Junii 1846.

(Til Jonas Collin.)

. . . Jeg er nu atter i Neapel, boer hos Ferrari, men lige mod Solen, og her er 25 à 27 Grader i Skyggen. Her er hele Neapels Støi; tænk, der sidde 17 Skomagere lige under mine Vinduer og arbeide og snakke, Kaffeværten maler Bønner, Smeden hamrer, Vogn ruller paa Vogn, tusinde Mennesker skrige i Halsen paa hinanden, og ved Siden af mig har jeg en Mand, som hele Dagen øver sig i at spille Skala; i Kirken tæt ved mig ringer omtrent hver Time alle Klokkerne — nei det er til at blive gal over. Det Værste er dog denne Hede, jeg maa hver Dag ligge paa Sophaen fra 11 til 4; gaaer jeg tidligt ud, er jeg aldeles ødelagt. Jeg har, som flere Fremmede, faaet en saa nervøs Mathed, som pludselig kommer og er en aldeles begyndende Besvimelse. To Gange har jeg faaet det paa Gaden, den ene Gang maatte jeg have en Stol ud og sidde til jeg kunde faae en Vogn, noget der ikke gjør Opsigt her. En anden Gang gik jeg ind i en Gaard og lagde mig paa en Trappe, indtil Vandet ret var haglet ud af mig; der følger en Angst med, som er gruelig. Jeg reiser nu næste Tirsdag og vil have godt af Søluften. Alle raade mig fra at reise til Spanien, da Varmen der idetmindste er ligesaa stærk; jeg har den største Lyst, og De veed, at naar det gjælder at reise, at see nye Mennesker og en fremmed Natur, har jeg ingen Frygt, uagtet jeg ellers ikke hører til de Modige. Jeg fortsætter i

Marseille 28. Junii 1846.

. . . Nu er jeg her; skrækkelig mat og mager — ja De troer nok ikke, at jeg kan blive magrere end De har seet mig — jo nu skulde De see en Skygge — jeg er økel; men der skal nok komme Kjød paa til De seer mig. — Her er allerede lidt mere Luft, jeg aander igjen, og det er mig for smerteligt at opgive Spanien, Hjertet af min hele Reise. Jeg fik Brev her

fra Arvestorhertugen af Weimar, der trolig har været den første der hvert Sted tilskrev mig; han vidste, hvor angrebet jeg var, og vilde have mig til at aande Bjergluft paa Wartburg. Ak hvor deiligt kunde det ikke være, men jeg maa til Spanien; Vorherre vil det saa.

Altid Deres o. s. v.
H. C. Andersen.

Vernet, Pyrenées orientales 8. Julii 1846.

(Til Edvard Collin.)

. . . . Iaftes skrev jeg i denne Eensomhed i Pyrenæerne:

I Kjære hjemme fylde al min Tanke,
I voxe der saa sælsomt meer og meer,
Mit Bryst det sprænges vil, og dog jeg seer
Jo Eder for mig bag en magisk Skranke,
Saa nær, og dog saa mile — milevidt.
O hvor jeg elsker Eder, elsker Eder!
Mon vel vi samles? Gud derom jeg beder.
Kan Længsel sprænge Hjertet, sprænges mit.

Her er ellers friskt og luftigt i Vernet, jeg kommer her igjen til mig selv. De begriber ikke hvad jeg i Neapel har lidt af Hede; jeg var som en Fisk, man havde kastet op paa Landjorden i Solskin. Jeg har en Skræk for Solen, som De vil forstaae af den korte Replik: jeg gaaer for Solens Skyld ikke til Spanien. Her er som i Danmark paa de smukkeste Sommerdage. — Hils Ernst Weis fra mig; jeg holder forunderlig meget af dette Menneske, og hvorfor? Ja, fordi man maa holde af visse Mennesker; der er en Hank ved dem, som man faaer fat i; og Nogen maa man holde sig til paa denne Søgang. Jeg

har idag begyndt at tale Spansk; det er meget vanskeligt for Spaniere at forstaae; det skulde De høre. Courage har jeg. Lev vel.

Deres o. s. v.
H. C. ANDERSEN.

Avignon 19. Julii 1846.

(Til Edvard Collin.)

Kjære Ven. Fra Petrarcs og Lauras By skal De idetmindste have et halvt Brev; jeg skriver Resten i Lyon. O De begriber ikke, hvormeget jeg har lidt i den sidste Tid, saaledes at reise er en Qval; alene at maatte for Hede opgive Spanien var mig piinligt. Det er en nervøs Svækkelse jeg lider af. Aldrig glemmer jeg Reisen fra Perpignan til Cette. Frankrig er det meest fordømte Land hvad Reise-Bekvemmelighed angaaer; kan man ikke 5 à 6 Dage forud bestille en Plads i en Coupé, saa faaer man Kjærligheden at finde. Jeg kunde i Perpignan kun faae Plads i den bageste Deel, og her kommer hele Krapylet; jeg havde nu ikke tænkt mig det saa galt som det var. Jeg fik en Hjørneplads, og nu kom en jadsket ækel Kjelling, saa kom en Matros, der strax trak sine Støvler af og havde ækle Been, saa en Bondekarl i en snavset Skjorte, Støvet væltede ind paa os, hele Selskabet dampede, jeg sad med Vifte, Vandet haglede ned af mig, og jeg var to Gange nærved at besvime. Næste Formiddag naaede vi Bezières, og her under nogle tynde Træer, der vist havde solgt deres Skygge, stod jeg med Parapluie og ventede over en Time paa Trækbaaden, der gaaer ad Languedoc-Canalen til Cette. Jeg var nærved at segne om, jeg tænkte virkelig, jeg naaer aldrig til Schweitz saaledes

som jeg er. Endelig kom Fartøiet, overlæsset med Mennesker og Fragtgods til det store Marked i Beaucaire, der var Ingen til at bære mit Tøi ombord, jeg maatte selv slæbe det, og da jeg kom ned i den overfyldte Kahyt, sortnede det for mine Øine. Jeg satte mig lige ned paa Gulvet, der var ingen anden Plads, og tænkte: lad skee hvad der vil. I sex Timer gled vi under den brændende Sol hen ad den til at blive gal over eensformige Canal, grønt Græs, grønt Træ, en Sluse — grønt Græs, grønt Træ, en Sluse o. s. v. Da jeg naaede Cette, var jeg den Eneste der vilde blive der, og maatte nu kjøre med alle de Andre først ud til Jernbanen inden Omnibussen kunde sætte mig af. I Hotellet var der kun eet Værelse med Vindue ud til en lukket Gang, hvorfra al Madlugten kom — da blev jeg formelig rasende, jeg skjeldte Hotellet ud, forlangte Luft! Luft! Jeg var ved at græde og kunde dog have pryglet dem allesammen, mine Lemmer rystede.

Fortsat. Genf 26. Julii 1846.

I Eftermiddag kom jeg hertil og føler mig i den kolde Luft her usædvanlig vel, jeg pleier mit Legeme, som det kan trænge til; mine Øine ere ellers endeel angrebne af den nu overstaaede Varme, og jeg har nu i otte Dage samlet en Skjeppe Byggryn (han mener: Bygkorn) paa Øienlaagene. Jeg har lært, at man kan blive kjed af at reise, det vil sige naar Reisen er en Lidelse som denne virkelig har været.

De skulde have seet mig for en Time siden, jeg var saa lynende gal, ikke paa Dem eller Deres, men paa hele Frankrig. — Jeg har igjen fra Perpignan skrevet Adler til om Tilladelse til at bære den røde Ørns Orden, og det er fortvivlende, at jeg ikke kan faae den fattige Tilladelse. Det er jo ingen Orden jeg tager fra de 1000 hjemme man der finder værdig til at bære danske Ordener. Der er noget Oprørende i, at mens jeg sidder og i min Biographi udtaler mig i Begeistring over mit Fædre-

land og Kongen, jeg paa samme Tid ikke kan faae Lov til at vise for Verden det Tegn, Udlandet giver mig paa mit Værd.

Deres o. s. v.
H. C. ANDERSEN.

Den saa længe omhandlede Sag om Tilladelsen til at bære Ordenen kom da endelig istand. Derom følgende Brev fra J. COLLIN:

24. Julii 1846.

Kjære ANDERSEN. Omsider kom det, men ikke fra ADLER, fra hvem jeg hverken kunde faae mundligt eller skriftlig Svar. Jeg skrev da til Kammerherre TILLISCH, og 2 Dage efter kom den Kongl. Tilladelse til at bære Ordenen. Jeg gratulerer, bær den med Helsen.

»Hvad skal jeg skrive til ANDERSEN fra Dig«, spørger jeg THEODOR. Svar: hils ham og siig han er et — jeg lider i denne Tid af Susen for det ene Øre, saa jeg ikke rigtigt kunde høre det sidste Ord.

Deres
COLLIN.

Dette Brev fortsættes saaledes:

Min kjære velsignede ANDERSEN. Tak for Deres morsomme Brev. Kommer De nu ikke snart hjem, vi længes dygtigt efter Dem. De længes dog efter os, det er tydeligt. Hvorfor vil De dog blive derude og lide saadan af Hede; vi har her hjemme en deilig Sommer, ikke for varm, ikke for kold, kort sagt tilpas, ligesom Jfr. GRAHNS Skjorter. Jeg maa dog fortælle Dem noget om vor fælles Veninde Fru A. Vi vare paa Comedie sammen, og nogle Aftener iforveien var

»Hans Heiling« annonceret men gik ikke. Nu spørger hun: Vidste De, at vi forleden Aften ikke fik »Hans Heiling«? Ja, svarede jeg, jeg vidste det om Formiddagen. — Ja, da havde vi saamæn ikke hørt noget om det; A. og jeg kom herhen om Aftenen og stod og ruskede i Døren; men saa var der en Kagekone der sagde: der bliver nok ingen Comedie iaften! — Synes De ikke, at det er morsomt, at Kagekonen maa sige Theaterdirecteuren Besked om Comedier?

Her er meget stilfærdigt til Kaffe; De maa rigtig snart komme hjem, at jeg ikke reent skal glemme at drille Dem; jeg øver mig jo nok paa de Andre, men det er dog ikke rigtig det samme. De skal ellers have Tak for, at De underretter os om, at Genf ligger i Schweitz; sæt at vi ikke havde vidst det. Gud hvor det maa være kjedeligt at være sammen med saamange berømte Mænd, som De har været; siden »den berømte Reisende« Kohl var her, har jeg heldigviis ingen seet. — Det varede da længe inden De fik Lov til at bære den Orden; bare der havde været en Kagekone, der kunde have mindet Adler derom. — Onkel B. har indleveret et Stykke til Theatret — naa du gode Gud! jeg har læst det med den bedste Villie til at finde det godt, men umuligt. Det er saa gyselig ædelt, ophøiet, anstændigt, kort, Alt hvad man nu ikke vil have; man kan godt see, at han er blevet staaende hvor vi vare for 20 Aar siden; der er en Forfatter deri, som er Indbegrebet af alt Ædelt, Skjønt, Gudfrygtigt, Anstændigt, kort: alt hvad Forfattere ikke er — *nulla regula sine exceptione;* skal jeg oversætte det for Dem? Jeg veed ikke, om det skal være en Hemmelighed med hans Stykke, derfor er det bedst, at De ikke fortæller det til Spanierne eller Schweitzerne. — »Gjenboerne« af Hostrup har været givet til Sommerforestillingerne, naturligviis meget forandret, og alle Hentydninger vare udeladte. See nu har jeg vist vrøvlet nok for Dem, og saa vil jeg sige Dem et kjærligt Levvel. Gud give De maa

have det godt og snart komme hjem, og at vi maa samles glade og lykkelige.

Deres kjærlige og trofaste Veninde

INGEBORG.

Der er ingen af de mangfoldige velklingende Udtalelser under Breve til ANDERSEN, hvis Sandhed jeg med større Sikkerhed kan bevidne, end den ovenstaaende; thi hun var ham en uforandret kjærlig Veninde til hans Død. Og ANDERSEN satte overordenlig stor Priis paa hende; bag hendes spillende Lune saae han altid hendes varme Hjerte; og hendes stundom dristige Skjemt over hans Manerer bragte ham næsten altid til at lee høit — havde en Anden sagt det Samme, var han blevet rasende.

De ovenstaaende Linier give vistnok et meget ufuldkomment Billede af hendes Personlighed; men da de ere det Eneste der existerer af hendes og ANDERSENS Brevvexling (min Søster brændte Alt inden sin Død i Foraaret 1877), har jeg optaget dem i denne Fremstilling, da de, idetmindste hos de endnu Levende af Kredsen fra den Tid, ville gjenkalde Erindringen om en af Andersens smukkeste Sider — hans Forhold til hende. Det var jo ogsaa den eneste Maade, paa hvilken jeg — da jeg ikke skriver en Charakteristik af Familien — kunde faae Leilighed til at omtale hende, der, som ANDERSEN siger, »med sit kjække Lune, sit Vid og Humor var af stor Indvirkning paa ham, og hvis ægte søsterlige Sindelag ofte drog hans Tanker til Hjemmet.« — Og af det Collinske Huus var hun navnlig den, som han selv siger, »der med Hensyn til Lune og Livsmunterhed virkede sundt ind paa mig, saa at mit Sjælelig-Sygelige ikke fik Herredømmet.« [1]

---

[1] »Mit Livs Eventyr« Pag. 206.

St. Goar 8. August 1846.

(Til Edvard Collin.)

Kjære Ven. I det Brev jeg i Genf fik fra Deres Fader stod: »Edvard spørger, om De vil lade »den nye Barselstue« trykke. Den Skilling kunde jo og tages med. Med eller uden Navn?« Dette »med eller uden Navn« har løbet mig om i Hovedet, og jeg er kommet til det interessante Resultat, at jeg ikke veed hvad jeg skal gjøre. Vil De og Deres Fader tage følgende Punkter i Overveielse. Troer De, at jeg kan have nogen Ubehagelighed ved at fremtræde som Forfatteren, De veed hvorledes Publicum er, De husker at den gode ** i min Nærværelse erklærede, at havde jeg skrevet Barselstuen, da havde jeg et daarligt Hjerte, var en slet Kammerat etc.; det er nu noget Sludder, men af den have vi meget. Troer De Barselstuen vil gjøre mindre Lykke, naar man veed, at jeg er Forfatteren? Dog, De svarer vel begge: hvorledes kunne vi sige det? Paa den anden Side synes jeg at have tiet længe nok, det kan ikke see ud som en Forfængeligheds-Sag, at jeg nu, da Stykket næsten er udspillet, fortæller at jeg har skrevet det; men hvad der især er af Betydning, jeg finder at det er et ganske interessant Actstykke i min Biographi, og derfor ikke burde udelades. Jeg overlader nu Dem og Deres Fader at bestemme, om jeg er Forfatteren eller ikke. Finder De begge, at jeg nu kan sige det, da vil De her tage indlagte Manuscript (see nedenfor) og hæfte det ind i Biographien paa det Ark der hvor jeg har sat Mærket ** og sende det til Lorck; finder De derimod, at det, naar jeg ikke trænger til at faae den lille Sum, Stykket ved at trykkes kan indbringe, ikke er værd at bryde Hemmeligheden for Biographiens Skyld, saa streger De Mærket ** ud og gjemmer til mig eller brænder dette Indlagte Barselstuen vedkommende. See det er jo tydeligt! Iøvrigt beder jeg Dem ret nøiagtig og eftertænkende at læse denne Deel, min Reise vedkommende, der ligger mig saa nær og derfor har

været mig høist besværlig at skrive. Jeg veed, hvorledes næsten enhver Selvbiograph omtales som Egoist, jeg veed, at om mig grændser dette til Talemaade, og i dette Reiseliv blive Facta næsten som Forfængelighedens største Udtalelse. Mit Forhold til Hertugen af Weimar haaber jeg imidlertid at have behandlet saa beskedent og tilbageholdende, at hans Kongelige og Keiserlige Frænder ikke kunne stødes derover. De vil i dette Punkt see, at min Klogskab er større end min Forfængelighed. Skriv mig lidt om hele Biographien, Deres og Deres Kones Dom, hendes har jeg stor Lyst til at vide; selv troer jeg det er flydende, naturligt og maadeholdent skrevet. Lev nu vel og bestem om jeg holder Barselstue eller ei.

Deres broderlige Ven

H. C. ANDERSEN.

E. Skr.

Naturligviis er det kun Barselstuen og ikke andre anonyme Stykker der nævnes, som jeg har skrevet.

NB. De to sidste Blade af Biographien ere tabte, jeg maa skrive dem paany.

Det ovenfor omtalte «Manuscript» lyder saaledes:

Jeg troer, at for danske dramatiske Forfattere, selv de betydeligste, er det mere til Gavn end til Skade at fremtræde anonymt, da bliver Dommen mindre hildet, Stykket staaer eller falder ved sig selv. Den danske Lystspildigter OVERSKOU, hvem HEIBERG frakjendte alt Talent som Forfatter og raadede til at blive ved Oversættelser, lod sine Lystspil anonymt opføre og vandt selv sin strenge Dommers Erkjendelse. Uden i denne Retning at ville stille mig ved Siden af OVERSKOU, men kun som den der af HEIBERG dømtes ligesaa haardt, fik jeg i dette Aar ogsaa Lyst til unavngiven at indlevere et Stykke, og jeg skrev et lille Lystspil «Den nye Barselstue»; det blev opført

og vandt overordenligt Bifald, blev spillet og atter spillet med samme Modtagelse. Vel blev jeg nævnt mellem dem man gjættede paa, men de Fleste erklærede, at det var mig umuligt at skrive i den Art, og som et slaaende Beviis for at jeg ikke var Forfatteren, sagde man, at da Stykket gjorde saa megen Lykke, vilde det være mig umuligt at tie med Forfatterskabet. Det var mig ganske interessant at være Vidne til de forskjellige Udtalelser om dette lille Arbeide, høre de Væddemaal, der blev gjort, om det var ANDERSEN der havde skrevet det eller ikke. Min vanskeligste Holdning havde jeg den første Forestillingsaften, mit Sind var naturligviis noget i Bevægelse; jeg gik til mit Hjem for at være ene, men en af vore Forfattere, der var opfyldt af det lille Stykke, kom hjem til mig, udtalte med Liv og Varme sin Henrykkelse og meente, at denne Forfatter vilde bryde en ny Bane, at, ihvor skizzeret dette Arbeide var, laae der Kimen til en uendelig dramatisk Dygtighed. Mit Hjerte skjelvede, jeg kunde ikke udholde at høre hans Tale, frygtede at mit Ansigt røbede mig og vidste derfor intet andet Middel end at jeg sagde, at jeg ansaae ham som Forfatter, Han blev overrasket og forsikkrede paa det Helligste, at han ikke havde skrevet det. Da Stykket nu rigtignok snart er spillet til Overmættelse, kan det ikke være nogen Forfængeligheds-Sag længer at fremtræde som Forfatter, det er tillige et charakteristisk Bidrag til min Biographi, og jeg fremtræder derfor her som den der har skrevet denne dramatiske Ubetydelighed, hvis Forfatter de, der aldeles nægtede mig dramatisk Talent, tillægger et ikke ubetydeligt. Jeg tilføier endogsaa, at dette ikke er det eneste af unavngiven Forfatter, der har skaffet mig en stille Glæde og Bevidsthed om, at der dømmes efter engang «antagne Meninger og ikke altid efter Arbeidet selv«.

(Dette Manuscript sees ikke at være blevet benyttet.)

Weimar 20. August 1846.

(Til Jonas Collin.)

. . . I Basel fandt jeg en heel Pakke Breve fra Dem og Deres. Det fra JETTE COLLIN melder mig HENRIETTE HANCKS Død, der rørte mig meget. Hun har fra min Barndom med sand søsterlig Deeltagelse fulgt mig, faa Mennesker have inderligere taget Deel i min Glæde og Sorg end hun. Ogsaa paa de Mange, der døe fra mig, mærker jeg at Alderen kommer. Jeg slutter mig endnu saa let til Menneskene, jeg har mange, og jeg tør troe sande Venner, men jeg kan dog ikke godt taale at miste en eneste; de ældste Venner ere voxede fast i Hjertet, ved hver som døer gaaer den mørke Tanke gjennem mig: hvem er den næste. Ude i Verden, langt fra det egenlige Hjem, troer jeg at just denne Følelse har sit Bittreste. Tak INGEBORG og LOUISE for de kjærlige velsignede Breve, de læses meer end een Gang. Jeg har tidt paa Reisen alle gamle Breve fremme, det er jo den bedste Maade til at komme til at tale med sine Kjære, og da er jeg ikke længer eensom i det fremmede Hotel. — Opholdet i Schweitz var mig meget velgjørende, jeg trænger alene til kold Luft. Ak hvilken Sommer er det dog jeg er reist i; selv Schweitzes evige Snee er begyndt at smelte, Montblanc havde lange sorte Striber. Jomfruen var graalig, kun Silberhorn stod med sin skinnende Snee. — I Mainz kunde jeg neppe naae hen til Hotellet af Mathed; en saadan nervøs Tilstand er mig baade ærgerlig og piinlig. Jeg kom til St. Goar, De skulde seet hvilken Modtagelse. Overalt møder jeg Gemyt og saa megen Godhed. De kan derfor begribe, da jeg naturligviis elsker Danmark og det Danske, hvor dybt jeg lider ved den Spænding, som er her i dette Øieblik. Jeg holder ikke af at skrive noget som berører Politik, den ligger udenfor mig; men det maa jeg sige, hele Tydskland synes meget imod os. Har jeg før ikke seet i Bladene efter det Politiske, jeg sluger det nu, det er som fra den Side mørke

Skygger skulde gaae over alt hvad jeg har kjært. Mig siger Ingen Noget der kan saare mig som Dansk, men jeg hører dog, jeg læser jo — og lider. Alle hædre og glæde mig, Menneskene ere i Grunden overalt fortræffelige, forstode de kun Alle hinanden. Det er som en mørk Tid forestod, hvad skal der dog skee. Men hvad nytte Ord, det bedste kommer jo dog ud af hver Kamp og Sorg. — Idag er jeg kommet til Weimar. Folk jeg ikke kjender, Folk af Borgerklassen hilste mig alle i Gaderne, de veed hvem jeg er, og at deres Arvestorhertug holder af mig. Det rørte mig, det giver mig Weimar noget hjemligt. Gud hvor jeg dog er et lykkeligt Menneske fremfor Tusinde. Og dog er i den sidste Tid mit Sind saa tungt; jeg veed ikke selv, er det den skrækkelige Hede jeg har lidt af, eller er det den Stemning jeg hører, den Bevægelse jeg sporer rundt om mig — just mod mit Fædreland. — Gud lade alt jevne sig godt mellem mit kjære Danmark og Tydskland, som jeg ogsaa elsker.

Deres sønlig hengivne

H. C. ANDERSEN.

E. Skr.:

Kan der være noget iveien for Antagelse af et Stykke, der handler om Ulfeldt og Dina. De veed at jeg længe før OEHLENSCHLÆGER tænkte paa Dina; men den Gang vilde FREDERIK DEN SJETTE ikke, at dette Stof kom paa Scenen, sagde RANTZAU mig: jeg lagde det hen og OEHLENSCHLÆGER skrev sin Dina; men nu spøger min i mig igjen; men jeg vil være anonym.

Ettersburg 25. August 1846.

(Til Edvard Collin.)

. . . Vel kommer mit Brev ikke afsted idag, men jeg maa dog skrive, udtale mig for Dem, langt borte fra trykke Dem til

mit Hjerte, det kan De vel nok taale, det er kun i Virkeligheden De ikke holder af Sligt; De er velsignet og god. De er en Ven. Ja, Kjære, De veed ikke hvor det har rørt mig, gjort mig skamfuld, ja jeg veed ikke selv Ordet derfor, at De afskriver min Biographi; jeg fik Deres Brev iaftes og læste, at De havde paataget Dem dette Arbeide. Min Gud, det er jo gruelig meget, hvad skal jeg gjøre for Dem? Tak, Tak, aldrig glemmer jeg dette Træk af Deres broderlige Sind, det er en Omfavnelse, det er et Kys, det er — en Drikken-Dus; De forstaaer mig nok. Tak!

Det fornøier mig, De er tilfreds med det Fortalte, og Deres Dadel over Stilen er grundet; men jeg har her at sige: dersom det skulde trykkes af paa Dansk, da havde jeg brugt Filen, men nu da det skulde gives paa Tydsk, troede jeg hver Sætning vilde være forstaaelig nok, og at Oversætteren i sit Sprog vilde afrunde det. Tiden var mig saa kort, LORCK ønskede at faae det Hele ud til denne Høstmesse; jeg maatte ile. Reisen selv frembød endeel der maatte sees, og legemlig angrebet var jeg, saa at dette Værk har været mig en Byrde; imidlertid er det dybt tænkt om ikke langsomt skrevet. Jeg har, som De vil finde, veiet selv Udtrykkene. Imidlertid, endogsaa med ret god Hukommelse, er mangt et Træk, maaskee af større Betydning end enkelte meddelte, glemt, da jeg skrev paa den Livsperiode hvor det skulde stilles; senere er det dukket op i min Erindring, men da var det for seent. Selv fra denne sidste Reise er et Par interessante Personligheder oversprunget. En af disse fra Rom ønskede jeg gjerne De vilde paa et passende Sted skyde ind (under Romer-Opholdet), det er den Hannoveranske Minister KÜSTNER, en høist elskværdig Personlighed, hvis Venskab for mig jeg skylder mange behagelige Timer ikke blot i Rom men i Neapel. Hos ham har jeg egenlig første Gang seet Blomstermaleriet hævet ved Ideen. I en af sine Stuer har han anbragt en Blomster-Arabesk, der viser os hele

Aarets Flora. Den begynder med de første Vaarblomster: Krokus, Sommergjække o. s. v., da kommer Sommervæxterne saa Høstens, og tilsidst ender Guirlanden med Decembers røde Bær og bruungule Blade. (Dette kunde indskydes).

Jeg er nu, som De seer, i det Weimarske hos Arvestorhertugen paa hans smukke Slot Ettersburg. Jeg har en prægtig Leilighed med Rococo-Meubler og en Laqvai til Opvartning. Til Maaltiderne er jeg altid sammen med det unge Herskab; om Aftenen kommer Arvestorhertugen til min Stue og da sladdre vi sammen til langt ud paa Natten. At jeg hos Laqvaien hedder gnädiger Herr følger af sig selv. Kort: jeg lever «uden omkring mig» saaledes, som for Mange vilde være nok til at blive forfængelig, men — kjære Ven, jeg veed ikke selv, jeg føler mig saa lidt lykkelig, har saa lidt Nydelse af den Glands, Øieblikket bringer mig; jeg er — det siger jeg Dem — i en lidende Stemning, næsten ulykkelig! Om dette kommer fra den Svækkelse, mit hele Nerve-Legeme har lidt ved den djævelske Hede i Sydfrankrig og Neapel, om det kommer ved den ulykkelige Spænding, der er i dette Øieblik mellem mit Fædreland og dette Land, hvori jeg har saa mange Kjære, veed jeg ikke. Første Gang i mit Liv har det Politiske kastet en tung Skygge ud over mig. Min Udreise fra Danmark og til Rom var saa rig paa Lykke og Glæde, det var som alt Sollys strømmede over mig. Fra jeg forlod Italien har jeg lidt legemligt og sjæleligt; der sænker sig en Alvor i mit Sind, der fordærver mig Øieblikket. Hvad kan De vel sige dertil? Intet. I denne Vinter vilde jeg fuldende første Deel af Ahasverus; jeg længes ogsaa efter den Collinske Familie, og altsaa gaaer det nu hjemad. Det er ogsaa godt, troer jeg, for Venskab med kongelige Personer, ikke Dag ud og Dag ind at leve sammen i Aaringer; det har jeg ogsaa sagt min hertugelige Ven. Jeg faaer vel ikke den Behandling i Kjøbenhavn som i Weimar, men ogsaa der er Noget, som det mig ellers saa kjære

Weimar ikke har eller kan give. Hvad jeg gruer for er de politiske Udtalelser, jeg nu rimeligviis skal høre der. — Tak Deres Fader for Arrangementet med Ordenen. Jeg havde skrevet til ADLER, havde skrevet til Kongen, men hørte ikke et Ord; det har bedrøvet mig. Og da jeg nu i saa meget her har udtalt min Sjæl for Dem, da endnu Eet. De veed, at ØRSTED længe før min Afreise sagde mig, at Kongen havde sagt, han vilde give mig Ridderkorset — jeg har intet faaet. Nu venter jeg intet og seer deri et Tegn paa at Kongen ikke finder det passende at give mig udvortes Tegn paa sin Naade, et Tegn, der for Fremmede viser, at jeg i mit Hjem er hædret, Noget man i Udlandet lægger Mærke til. Ja Flere have ytret deres Forundring over at jeg fra Preussen og ikke fra Danmark er decoreret. Det er ingen Forfængeligheds-Sag, det er mig mere en Hjertesag, og det dobbelt, da vist Faa kan elske ham personlig høiere end jeg.

Dog — jeg skriver mig meer og meer sorgmodig! Paa et deiligt Slot, en elskværdig Fyrstes Ven, i et classisk Digterland kan jeg saaledes pine mig! Det er egenlig uklogt. Ak hvorfor nyder jeg dog aldrig ret Øieblikket! Skriv lidt Solskin ind i mit Sind, send mig et Brev til Leipzig . . . Derfra gaaer jeg over Oldenborg hjem, kommer altsaa neppe før i October og har saaledes været et helt Aar borte. I dette er imidlertid udrettet endeel for mine Skrifters Udbredelse, disse have selv ved deres Lykkestjerne banet sig Vei her og hinsides Verdenshavet. Jeg er, med Ret eller Uret, for Øieblikket den meest bekjendte og meest læste danske Digter, det veed de ikke hjemme eller ville ikke vide det! Naa, det er jo dog ikke det, som gjør min Lykke i Verden, den maa jeg finde hos mine Kjære, som forstaae mig, som jeg forstaaer. Jeg flyver med et fuldt Hjerte mod Hjemmet, lidt fordærvet vel i Udlandet, fordærvet ved Hyldest af Fyrster og Aandens Stormænd; men jeg bliver nok omgængelig, den kjære Ingeborg lægger sin aande-

lige Tøile paa den fnysende Hest, bed hende ikke glemme det. Uden Spøg: jeg skal finde mig mere lykkelig end man maaskee troer, vil kun Gud vaage over mine Kjære og over det Land, som jeg føler det usynlige Baand holder mig til. Og nu levvel. Hils Alle og glem ikke CARL WEIS og HARTMANN, det A—sen! som jeg holder saameget af og som ikke synes at tænke paa mig; ikke eet Ord har jeg faaet. Deres Kone Millioner Goddag.

Deres o. s. v.
H. C. ANDERSEN.

Oldenburg 24. September 1846.

(Til E. Collin.)

I denne Morgenstund kom et deiligt tykt Brev, det var fra Dem, Deres Fader og JONNA. Hvormegen Glæde kan man dog lægge ind i et saadant Papir! Tak og atter Tak I velsignede kjære Mennesker. . . .

At De, som De melder mig, har udeladt de to Sætninger i Biographien, billiger jeg ganske; slige Pletter er det umuligt at undgaae, naar man saa hurtigt og paa en evig vexlende Reise skal nedskrive sine Erindringer og øieblikkelig lade disse gaae Postveien. De kan troe det har været et ikke let Arbeide at samle i Tanken det Hele, at sammentrænge det paa Papiret og det i een eneste Nedskrivning; jeg er ogsaa aldeles vis paa, at dette Arbeide har lige saa meget som Heden virket paa mit hele Nervesystem. Jeg har ikke kunnet taale denne idelige Tænken. At De har foretaget en Forandring hvor jeg nævner Dem, er jeg, eftersom De opgiver mig mit Skrevne, særdeles taknemmelig for. Jeg forstaaer slet ikke, hvorfor den Understregning er kommet: thi han var den første; jeg har

muligvis villet understrege han og ikke var, thi i dette sidste er der jo ligefrem en Grovhed. Bitter mod Kjøbenhavnerne synes jeg ikke at have været, og vil ikke heller synes det. Det lille Lystspil bliver altsaa hvor det er, og altsaa kommer Intet derom i Biographien. Den 19de kom jeg her til Eisendeckers; jeg har igjen min hyggelige Stue, og man pleier mig godt, thi jeg er en Skrælling. Min Landsmand JERNDORFF, som boer i Oldenburg, fortalte mig, at i Vinter, da jeg reiste i Tydskland og blev saa vel modtaget, havde der i en dansk Avis staaet noget om mig, en Slags Misundelse vel, at jeg reiste som Probenreuter om ved de tydske Hoffer. At det saarede mig, og det i dobbelt Henseende, begriber De, det kastede en Skygge over min Glæde ved snart at flyve hjem, hvor jeg maaskee snart hilses med Corsaren eller et andet kjøbenhavnsk Blad. Dog Sligt skulde jeg ikke skrive ned og mindst til Dem, der hører til de Enkelte, der gjør mit Fædreland til et Sted jeg kan længes efter.

Deres o. s. v.

ANDERSEN.

Oldenburg 24. Septbr. 1846.

(Til Jonna Drewsen.)

Det var smukt af Dig at Du skrev. — Havde ikke Huset i Amaliegaden været og de der springe ud derfra, da var jeg blevet i Tydskland i denne Vinter. — Men nu er jeg der snart, bygger og boer vist Aar og Dag hos mine velsignede Bedste der; gid at I nu Alle maa være fornøiede med mig, gid jeg udenfor Eder maa finde en blot nogenlunde taalelig Behandling; men det gaaer vel, thi Vorherre veed jeg nærer aldeles ingen Forhaabninger. Bare man kun vil være Mennesker, jeg

veed jo nu engang: i Europa er jeg en Digter, hjemme et ganske godt Menneske med en Slags Talent, men skrækkelig forfængelig, og kan kun der komme i syvende Geled bagefter de Store. Det er nu engang ikke anderledes, og saa maa man finde sig deri. Lidt Nar bliver der nu gjort af mig naar jeg kommer hjem, for at jeg kan føle, «at jeg hører dem til».

Hils nu alle og siig Tante Louise, at jeg allerede længes efter en Theevands-Aften ved det lille Bord; jeg faaer vel Sennep til Kjødet, Lind spørger om jeg ikke vil have en Snaps, Louise maa ind og see til Anna som græder, det ringer, og Carl Weis kommer — jo, jeg er ganske hjemme.

Din gamle Ven

H. C. Andersen.

Oldenburg 1. Decbr. 1846.

(Til E. Collin.)

De læser jo det andet Brev som her følger med, altsaa i dette kun Forretningssager; jeg begynder med P. L. Møller. Allerede i Odense, paa Udreisen, fik jeg et Brev fra ham, et Ønske, som han allerede tidligere har udtalt, det nemlig, om jeg vilde skrive et Par Ord til hans Anbefaling, hvilket Oehlenschlæger ogsaa havde lovet ham. Han søger ved Fondet en Understøttelse til en Reise i Udlandet; min Anbefaling troer jeg slet ikke man tager Notice af, men jeg har dog skrevet den, da han saa meget ønsker det. Jeg vil imidlertid for ham haabe, at et Par private Ord til Dem kan komme ham mere til Gavn end denne medfølgende Anbefaling, som jeg beder Dem maa blive ham tilsendt. Jeg anseer efter min fulde Overbeviisning Møller for en særdeles begavet Natur, han har en stor aandelig Dygtighed; og skal der tages Hensyn til denne,

da hører han ubetinget til En af dem der mest kan tages Hensyn til i den yngre Literatur. Bliver «Mennesket« ogsaa lagt paa Vægtskaalen, ja da har han jo de Fleste imod sig, men — dømmes han ikke før strængt? Han har i sin Nød skrevet Artikler, han maaskee ikke skulde, han har maattet tumle sig i Omgivelser, der maaskee ikke have virket godt ind paa ham; men ved nu et Aar eller to ganske at rives ud af denne Slags Jammerlighed, vil og maa jo en stor heldbringende Forandring skee. Jeg, hvad min Person angaaer, har kun Grund til at rose Møller. Jeg har altid været venlig imod ham, erkjendt det Begavede hos ham, og denne Venlighed, denne Erkjendelse har han virkelig lønnet med Hengivenhed, med sand Interesse, med Iver for mig. See, det er jo dog en ædel Følelse; lad os see at fremskynde flere, der slumrer vist meget Godt hos ham. Folk, veed De, ere slemme til at pege paa vore Skyggesider, og det have de især gjort ved ham. Jeg troer han er bedre end han omtales, og begavet er han, derom behøve vi ikke at tvivle. Tag Dem lidt af ham, De vil dømme mildt og erkjende hvad der maa erkjendes.

Deres o. s. v.

H. C. Andersen.

Anm. Det er ikke underligt, at Andersen, næsten i Alt saa forskjellig fra denne høitbegavede Mand, følte Sympathi for ham; thi den Tanke maatte uvilkaarlig paatrænge sig ham: var denne Mand, ligesom jeg, i betimelig Tid blevet taget under Armene og støttet af Landets bedste Mænd, hvad havde der saa ikke kunnet blive af ham! Men Møller gik med sin store Begavelse, som man ikke erkjendte eller af ydre Grunde ikke vilde erkjende, med Bitterhed overfor sin Skjæbne og et forspildt Ungdomsliv. Jeg saae ham første Gang — formodenlig i 1836 — da han som fattig Student — ja fattig i en Grad, som jeg ikke her vil beskrive — kom til mig i min Egenskab

som Secretair ved Fonden *ad usus publicos*. Jeg erindrer kun herom, at hans Stilling gjorde et dybt Indtryk paa mig, at jeg strax gik til MØSTING, og at denne varmtfølende Mand ganske imod Fondens Regler tillod, at der udbetaltes ham 100 Rdl. Hans senere Livsførelse var mig fremmed. Senest saae jeg ham i Paris i Foraaret 1863; men han var sky, og jeg holdt mig altsaa ogsaa tilbage fra ham.

Han var ogsaa ANDERSEN meget hengiven, og han sagde sin Mening aabent. Det undgik ikke hans skarpe Blik, paa hvilke Afveie ANDERSEN var ledet ved Phantasi og Følsomhed. Han skriver i 1846 til ANDERSEN:

»Maa jeg give Dem et Raad, saa för en viis Oekonomi med Phantasien og Følelsen; der vil endda blive nok tilbage; lad forstandig og stræng Beregning holde Architekturen godt sammen, og forsmaa ikke ganske at benytte det Værn mod Pedanteriet og Bornertheden, det rige og vittige Lune, hvormed en gunstig Natur har udstyret Dem. Kunde De engang faae Idee til en komisk Roman, der paa en ægte jovial Maade blottede Tidens lærde og ulærde Snerperi, dens Naragtigheder, Malice og Medisance, da troer jeg de vilde vinde en stor og langvarig Seir.«

Forøvrigt maa det ikke lades udenfor Betragtningen, at MOLLERS skarpe Angreb paa HEIBERG ikke vare ANDERSEN uvelkomne. En kort men oplysende Fremstilling af MØLLERS literaire Forhold i denne og den nærmest forudgaaende Tid findes i »Nær og Fjern« Nr. 296 S. 5.

Glorup 27. Maii 1847.

(Til E. Collin).

. . . . Mit Brev er blevet halv Engelsk seer De. Gid jeg fra England selv kunde skrive i et lysere Lune end i dette Øieblik. Denne

Reise har dog imidlertid eet Gode, jeg lærer maaskee eet Sprog mere — saaledes som jeg lærer Sprog. Her paa Glorup har jeg læst omtrent første Deel af *Night and morning* og forstaaet den; det vil sige, et Par Huller blev der, men jeg veed dog meer af Sproget end jeg selv tænkte, og det fornøier mig. Hele LOHMEIERS engelske Brev har jeg aldeles forstaaet.

Her sender jeg Dem nu »Ahasverus«. Jeg beder Dem, naar den er afskrevet, at læse Afskriften, maaskee WEIS paatager sig det samme; og er der noget De to finde at bemærke, eller som er for langt, eller om De vil, et Stykke ufordøiet Verdenshistorie, saa sæt en Streg derved. . . . .

Deres som altid

H. C. ANDERSEN.

London 24. Junii 1847.

(Til Fru H. Collin).

Min kjære, kjære Veninde. De maa være den første jeg skriver til fra London. Dersom jeg var Kong René's Datter, da havde De allerede fra Berlings Tidende, baade Morgendryppet og Aftenkladsket, hørt med hvilken Jubel de kjære Hollændere have modtaget mig, men jeg er nu ikke Berlings-Herzenskind, for at være vittig; jeg maa altsaa selv fortælle. Men det kan jeg nok, ikke sandt? Uden Spøg: jeg er mærkelig berømt, som hverken jeg selv eller Danmark veed det. Om jeg fortjener det, er nu noget Andet, men deiligt er det, lykkeligt. Vorherre er mageløs god imod mig; det er i Grunden underligt, at ogsaa han kan have sine Favoriter — dersom ikke denne Lykke er en ængstelig Forudbetaling. De veed, at der i Haag blev gjort en stor Fest for mig, at Deres Svigerfaders Skaal blev drukket.

Fra Rotterdam kom jeg da til London. Paa Themsen var en saadan Dampskibsrøg, som om hele Floden brændte. Tordenen rullede. »Hører De«, sagde en Englænder til mig, »saaledes hilse vi paa de Digtere vi holde af; nu veed man i London: ANDERSEN kommer.« »Ja Gud veed det, han og ingen Anden er det som hilser«, sagde jeg, og Mennesket omfavnede mig. Nu er jeg da i dette Frihedens og Formens Land. — JENNY LIND er forgudet her, og i dette Øieblik de juble for hende sidder jeg med Brev fra hende; »sin kjære Broder ønsker hun velkommen«. Imorgen sees vi. O vidste De mine Tanker! Ingen veed dem. Nu lev vel.

Deres o. s. v.
H. C. ANDERSEN.

London 27. Junii 1847.

(Til E. Collin).

Kjæreste Ven. De seer det lille Brev, jeg har skrevet til Deres JETTE, De seer ogsaa hvad der staaer paa Bladet, hvor mit Billede er, at jeg er »*one of the most remarkable and interesting man of this day*« — og dog er De for fornem til at ville sige Du til mig — føi! Jeg kunde næsten være forfængelig nok til nok engang at sige: EDVARD, skulle vi sige Du? og De svarer som jeg har ladet min Skygge svare[1]. Ja, De har vel mærket, at Ondskaben gjelder Dem. De vil nu spille Diogenes naar jeg er Alexander! Seer De, jeg er hvad INGEBORG vilde kalde: et beskedent Asen. Men jeg har nu

[1] Andersens Eventyr, 1850, S. 472—78, Skyggen: »men — det er slet ingen Stolthed af mig, men — som Fri og med de Kundskaber jeg har, ikke at tale om min gode Stilling, saa ønskede jeg gjerne at De vilde sige De til mig«.

ogsaa været i den store Verden, hu! Iaftes debuterede jeg, og det i den høieste Kreds, hos Lord PALMERSTON; jeg blev tilsidst ganske svimmel, men ikke af Hovmod, nei det veed De nok; jeg tog det som man skal tage Sligt, men det glædede mig, det afficerede mig, især da jeg havde hort saa skrækkeligt om det engelske Aristokrati.

Deres o. s. v.

H. C. ANDERSEN.

London 6. Julii 1847.

(Til E. Collin).

. . . . Endnu er jeg som i en Malstrøm, og at De faaer disse Linier idag kommer af at jeg er gal i Hovedet, jeg maa have Luft, og saa faaer De Brev. Jeg er vistnok paa min Hæders og Erkjendelses høieste Spidse, nu maa det gaae nedad; meer kan jeg ikke erholde end denne Verdensby har bragt mig. HAMBRO viste mig et Brev fra sin Søn, der er i Skotland, og i Brevet stod: »tag Dig af ANDERSEN, man kjender ham her meer end selv THORVALDSEN«; og factisk er det: jeg er en berømt Mand. Den aristokratiske Verden, saa tilbagestødende mod deres egne Poeter[1], har modtaget mig som hørte jeg til deres Kreds; man strømmer til mig med Ind-

[1] Andersen har ikke understreget disse Ord, men jeg udhæver dem her som et ligeoverfor mig uforsigtigt Udbrud, hvorved han gav mig et nyt Vaaben i Haanden, som jeg kunde bruge i vor jevnlige Strid om hans Anerkjendelse hjemme og ude. Han tilstaaer jo her, at det gik i »Verdensbyen« som det gik hjemme, nemlig: at man hjemme har fuld men rolig Anerkjendelse som Digter, men ude, især under kortvarige Ophold, tillige kan bruges som Pynt i det store Selskabsliv.

bydelser — alt dette er som en Drøm, og i den rene Glæde jeg føler herved, Glæde over at Deres Fader og Danmark har Ære af mig, er jeg lykkelig. Deres Fader tager Deel deri, men Danmark, Kjøbenhavn — jeg er Nul for dem, ikke Tanke af Interesse, ikke Deeltagelse. Mit Ophold i Holland har været hæderligt for de Danske; hvad man der har viist mig, har man ikke viist nogen Dansk før; det har staaet i Aviserne, men danske Aviser, som jeg har seet endnu idag, nævne ikke et Ord derom, vil ikke nævne det; jeg føler mig krænket, jeg seer en Nederdrægtighed deri[1]. Man har spyttet paa mig hjemme og Europa har hædret mig; og nu da jeg hædres vil man ikke engang nævne det, medens man nævner enhver Theaterpjalts Historie i vore Landsbyer. Jeg føler mig febersyg idag efter at have seet, hvorledes jeg evig og altid er Nul for dette Land, som jeg kunde — Gud tilgive mig mine Tanker. Nævnes jeg ikke hjemme nu da jeg staaer høiest, da — imorgen, imorgen — ja Alt gaaer ned igjen. Moralsk Fore-

---

[1] Hvis det, hvad jeg nu ikke kan erindre, forholder sig nøiagtigt saaledes, at den udenlandske Presses Berømmelser over ham ganske ignoreredes her, tyder dette vistnok paa Mangel af Velvillie ligeoverfor ham hos de herværende Ordførere. Jeg var dengang, som altid, meget lidt oplagt til at propagere hans Berømmelse; men da jeg vidste, hvor megen Vægt Andersen lagde paa, at han omtaltes i danske Blade, havde jeg allerede tidligere gjort et Forsøg i denne Retning; men jeg havde ikke videre Fornøielse deraf. Jeg sendte nemlig Grosserer Nathanson en engelsk Anmeldelse (af Andersens dengang udkomne Levnetsbeskrivelse), i hvilken Andersen nævntes sammen med Jenny Lind. N. svarede, at der var kun lidt deri, som kunde benyttes til danske Blade, og skrev til mig: »Man vil jo kun gjøre sig latterlig, og gjøre Andersen kun liden Tjeneste, naar man gjengav alt det svulstige Opramsen af Andersens Personligheder, hvori han sammenlignes med Jenny Lind. Imidlertid skal jeg see at lave en pæn Anmeldelse.«

Forøvrigt er dette Sted af Andersens Brev et af de stærkeste Exempler paa hans ulykkelige Hang til at udarbeide en Ærgrelse til et fortvivlet Raseri.

læsning over dette Brev frabedes! Jeg veed hvad De kan see deri. Lee mig ud! Lee, det er jo nationalt. Men nok om det. At man i Hjemmet var glad ved mig, vilde have gjort mig lykkelig, knyttet mit danske Sind til det danske Land. Men lider jeg endnu Uret der, som jeg troer — der lever en Nemesis. Faa elske Danmark høiere end jeg; men den skrivende, den ordførende Deel spytter paa Ormen, fordi den glindser. Mine mørke Timer komme fra Hjemmet. Gud tilgive! O gid jeg kunde græde ud, jeg lider saa idag; og imidlertid skal jeg med sygt Hjerte til Fest og Glæde hvor man bøier sig for mig.

JENNY LIND har jeg kun spist een Gang hos, der er ikke levnet mig Tid; hun sendte mig Numerplads til Søvngængersken. Jeg blev syg i Theatret. Hertugen af Weimar saae det fra sin Loge og med Deeltagelse; jeg gjorde en lille Pantomime at det var Heden. Jeg er nu bedre, maa være det, men saa nervøs, saa afficeret; jeg ønsker, jeg kunde sove i otte Dage.

Broderen.

London 8. Aug. 1847.

(Til Fru H. Collin).

Min kjære JETTE COLLIN. Hør veed De hvad, det er ikke smukt af Dem, at De ikke skriver mig til. De tænker nok som saa: Naar EDVARD skriver[1] paa Ahasverus, saa skriver han for mig med, men det er en god Snak, jeg har her modtaget saa megen Hæder, at det kunde fordeles paa et Liv. Jeg var idag hos en rig Familie, hvor Alt var Sølv og Silke, Fruen var saa enthousiastisk for mig, at hun »maatte kysse den dyrebare Haand«, saa jeg ordenlig slog fra mig. Idealerne hos

---

[1] d. e. reenskriver og corrigerer. E. C.

hende ere: Jenny Lind og jeg — ja vi to smækkes altid sammen. Det sidste Portrait af mig her er jeg ikke glad ved, det er saa stivt og magert, saa materielt; de engelske Damer forsikkre mig, at jeg er tusende Gange smukkere. Ja, De kan see man bilder mig alting ind. Jeg skal have saadant et drømmende Udseende, det mangler Billedet. »O Gud«, siger Jette Collin, »nu sidder han bestemt og skaber sig og laver et drømmende Ansigt«! Spøg tilside, jeg har det vidunderligt godt, men jeg er slet ikke rask, mit Legeme kan ikke holde det ud, jeg er tidt ved at synke om. Jeg taler nu temmelig rask Engelsk, naturligviis reent galt, men de forstaae mig og rose selv min Udtale.

Skriv nu strax, hører De, lige strax . . . . Hils alle Husets Damer, som vist særdeles tænke paa mig, eftersom de ikke skrive, med Undtagelse af Ingeborg; hun skriver, at jeg nu nok »ikke bliver til at styre«; men vi komme nok ud af det, uagtet jeg fra en dansk Walter Scott her forvandles hjemme til en Digter i tredie Rang efter Hertz den Klassiske og Heiberg den Ufeilbarlige.

Deres

H. C. Andersen.

Ved Juletid 1847 udkom Ahasverus. I »Mit Livs Eventyr« pag. 460 har Andersen meddeelt Oehlenschlægers Dom om samme; dette smukke Brev fortjener vel at kjendes i sin Heelhed; jeg meddeler derfor Begyndelsen, som er udeladt.

»Min gode Andersen. Jeg finder mig foranlediget at skrive Dem til i Anledning af Deres nye Digt Ahasverus. Saavel af Deres Ord og Væsen, da vi talede sammen derom, som af mine Sønners Yttringer, maa jeg antage, at De troer

jeg har krænket Dem dybt og gjort Dem høilig Uret ved at møde Deres venlige Meddelelse med Strenghed, Haardhed og Uretfærdighed.

Et langt Brev har jeg hverken Tid eller Lyst til at skrive i denne Anledning, jeg holder mig altsaa kort og godt til det Væsenligste. Alle som kjende mig vide, hvor stor min Ulyst er til at indlade mig i Kritik over nyere Digtere; jeg har skriftlig sjelden gjort det og holder mig i mine Forelæsninger helst ved de Gamle, netop af den Grund, at jeg ligesaa lidet har Lyst til at saare Nogen, som til at skrive Lovtaler over hvad der ikke er efter mit Sind.» Deres skjønne Talent o. s. v.

Glorup 1848.

(Til E. Collin.)

. . . Preusserne ovre i Riegels Gaard have sendt en Parlamentair herover med en Bouqvet Blomster fra Haven der som Præsent til Frøkenerne Riegels, ledsaget af et tydsk Vers. Hvad siger De om det Galanteri? Jeg lever i Naturen, som jeg seer efter i Sømmene, og nyder god Mad og Drikke, men det er ikke at dovne; jeg giver mig gode Dage, ligesom Manden gav sin So Flesk: det kommer igjen.

Frøken Bremer skriver, at hun har stor Længsel efter at see Danmark, og om jeg ikke vil see at skaffe hende to hyggelige Værelser, men fremfor alt en «hyggelig och treflig värdinna«. Spørg Deres Kone, om hun veed Nogen der tager mod «välkända fruentimmer».

Tak fordi De vurderer mine Manuscripter til at være «uden Værdi» (s. Deres Omslag). Det er nok en lille Ondskab, hvad?

Skriv nu snart, og saa giver De 1 ℔ Nyheder, 1/4 ℔ Følelse og et «kjære Ven», «Deres hengivne» eller saadant

Noget, som De nok har, men som jeg gjerne vil see skrevet. Flere Pund Vittigheder følge nok med, er De i det Humeur; altsaa beder jeg ikke om disse.

Deres

H. C. ANDERSEN.

D. 18. Decbr. 1848 opførtes:

„Kunstens Dannevirke",

Forspil i Anledning af Theatrets Hundredaarsdag. Det blev opført flere Gange. Herom hedder det i et Brev til ANDERSEN:

«Forspillet blev iaftes optaget med udeelt Bifald; «Skjalden» blev efter Bønnen applauderet, ligeledes «Valkyrien» ved sin Bortgang. Hvilket saaledes meddeles min Ven ANDERSEN efter Ønske.

faderligst

COLLIN.

Det var vel omtrent paa denne Tid at ANDERSEN indsendte

»En Nat i Roeskilde,«

Vaudeville-Spøg i een Act, frit bearbeidet.

Heibergs Dom derom var: »I en vel simpel Smag, meest passende ved en Privatforestilling«. Den blev forelobig afgivet til Sommerforestillingerne.

Paa Casino blev den opført 14. September 1849 og gik 40 Gange.

Ligeledes:

»Brylluppet ved Como-Søen,«

Opera i 3 Acter, Musik af GLÆSER,

en Omarbeidelse af »Renzos Bryllup«. Det opførtes første Gang 29. Jan. 1849 og gik 12 Gange.

Efterat ANDERSEN ved »En Comedie i det Grønne« og »En Nat i Roeskilde« havde introduceret sine Arbeider paa Casinos Theater, hvor de havde fundet Bifald, begyndte han med sine

Eventyr-Comedier, som udelukkende vare bestemte for denne Scene. Den første var:

»Meer end Perler og Guld,«

som gik første Gang 3. Oct. 1849 og har oplevet 114 Forestillinger.

Strax efter skrev han for samme Theater:

»Ole Lukøie,«

som opførtes første Gang 1. Marts 1850 og har oplevet 66 Forestillinger.

Glorup 19. Aug. 1849.

Kjære Jonna.

. . . . Du skriver om Folkefesten ved Soldaternes Ankomst til Kjøbenhavn, at Du af et Brev fra SOPHIE HARTMANN saae, at ogsaa jeg var bevæget — ligesom det var noget mærkeligt. Du som troer at kjende mig saa godt — ja jeg er Dig ikke dansk nok, det vil sige efter Din Maalestok. Da jeg var i Paris sammen med LEHMANN, KRIEGER, SCHIERN, LÆSSØE o. Fl., blev der en Dag afhandlet og afgjort, at jeg aldeles ikke var national dansk Digter; det eneste Digt af mig, der vilde leve, var: »Jeg er en Skandinav«, og underligt: næsten hele Europa siger nu, at jeg er saa ægte dansk, saa national, at jeg derved bliver vanskelig at oversætte; jeg troer det ogsaa og veed, der vil komme en Tid da mine Landsmænd ville forstaae det samme og sige det. Frøken BREMER sagde en Dag til mig: »ANDERSEN, De er ganske Typen paa en ægte Dansk«, og det var ikke i Skrift men i Personlighed. De Fremmede see og forstaae hvad mine Nærmeste ikke begribe, det er — sælsomt. Jeg er Dig ikke glødende nok i Danskhed, kjære JONNA; det kommer vel

af, at jeg er saa »retfærdig« mod Alle; men denne Retfærdighed, skulde den ikke være just Blomsten af hvad jeg kalder ægte dansk og skatter hos min Nation, nemlig Ærlighed; det er denne som kommer frem hos mig i at være retfærdig. Iøvrigt om dette er noget godt hos mig, regner jeg det ikke til Fortjeneste; thi om jeg gior noget godt eller smukt, saa er det, fordi jeg ikke kan anderledes, det er min Natur og den er givet; derimod det Gale, det Keitede og Daarlige, ja det lader jeg selv kjøre op uden at forsøge paa at kaste Kudsken af. . . . Tænk lidt paa

din gamle trofaste
H. C. ANDERSEN.

Glorup 3. Julii 1850.

(Til Fru Louise Lind).

. . . . Jeg sidder nu her i stille Skov-Eensomhed og forfalder til Tandpine og lyriske Stemninger. Men da jeg jo er interessantest for Dem i »smaa Digte«, som De engang sagde, saa vil jeg sende Dem en lille Romanze, der kom over mig forleden Aften; her er den:

Hvil sødt.

Hvil sødt!
Som var du lagt i Dødens Skrin,
Du min Erindrings Rose faur og fiin.
Du er ei Verdens meer, du er kun min,
For dig jeg synger, mine Taarer trille,
Natten er smuk, Natten er stille.
Dødt! — Alt er dødt.

Hvil sødt!
Hvert Barn i Ly af Fadervor.
Du Lidende, i Søvnen Sundhed groer,

Og du som elsker, haaber, barnlig troer,
Gid ingen Drøm dig ved din Lykke skille.
Natten er smuk, Natten er stille.
Dødt! — Alt er dødt.

Giver De HARTMANN en Afskrift af den, saa sætter han nok Musik til den; thi her er Tonerne Jomfruen som mangler. [1] Hils Husets Stamme og Deres lille Trekløver.

Deres trofaste Ven
H. C. ANDERSEN.

Glorup 8. Julii 1850.

(Til **Edvard Collin.**)

. . . I den sidste Tid har mit Humeur været slet; jeg troer ikke mere paa en lykkelig Tid for mig; jeg har ikke den Unges sorgfrie Sind og Forhaabninger — jeg havde dem længe. Jeg har intet Maal, jeg med al mit Livs Længsel higer efter, intet der fornuftigviis kan opnaaes. . . .

Anm. Det samme Mismod udtaler sig i et Brev til Frøken M. ØRSTED:

Glorup 12. Julii 1850.

. . . «Den paradisiske Lyksalighed har ingen Historie», siger OEHLENSCHLÆGER, og det lader sig anvende paa ethvert

[1] Vor kjære Fætter Gottlieb Bindesbøll (Thorvaldsens Museums Bygmester) brugte, naar Talen var om Kunsten, forskjellige eiendommelige Udtryk, som i Familien ofte fandt spøgefuld Anvendelse paa andre Gebeter. Til et saadant Udtryk sigter Ovenstaaende. Vi havde nemlig omtalt en i en ny Bygning opført Trappe som elegant; han meente, at den manglede Simplicitet. Dette udtrykte han saaledes: »der er ingen Uskyldighed ved den Trappe, Jomfruen mangler.«

stille hyggeligt Liv. Noget Paradisisk er her virkelig i den smukke Skoveensomhed paa dette Sted, og skal vi, for at blive i Billedet om Paradiis, ogsaa have Slangen — ja saa har jeg den i mig selv; rettere sagt: den lille Snert af Mismod, — maaskee fortjener den et stærkere Navn — har i den sidste Tid plaget mig som i tidligere, de tungeste, Dage. Den Følelse ikke at have ret gjort endnu noget dygtigt, og Forvisning om ikke at kunne det, piner mig tidt skrækkeligt. Mange tale og skrive om min Forfængelighed, min Overvurderen af mine Kræfter. O hvor vi Mennesker lidet kjende hinanden!».

Det har ogsaa bedrøvet mig, at E. Bøgh udgav sin Parodi paa Ole Lukøie. Min Eventyr-Comedie er sandelig ingen Feberdrøm; just denne phantastiske Digtning er veiet paa Forstandens Vægt; jeg vil her, som ved et Regnestykke, kunne sige: saaledes maa det være. Underligt er det ogsaa, at jeg skal være Skiven, at altid jeg skal gjennemhegles og latterliggjøres. Men min Ulykke er: man veed at man tør. Mængden er phantasiløs og hverdags; intet er lettere end at bilde den ind, at selv den sundeste Phantasi er en halv Galskab . . . .

Anm. Da der ogsaa er indrømmet denne Bagatel en Plads i «Mit Livs Eventyr», har Parodiens Forfatter paa min Anmodning givet følgende nærmere Forklaring. Parodien, der oprindelig var tiltænkt Boucheris Dukketheater (hvor den dog aldrig blev opført), var allerede lagt til Side som Manuscript og vilde neppe være blevet udgivet, hvis Andersen ikke selv havde givet Anledning til dens Offentliggjørelse derved, at han efter et af de sædvanlige pyntede Venne-Referater gik omkring og beklagede sig over, at han selv skulde optræde som «Ildtangen» i dette Stykke. Da han havde læst Parodien, saae han, at der i samme ikke fandtes Spor af Forsøg paa at latterliggjøre hans Person. Ligeoverfor Forfatteren udtalte han sin Glæde over at der ikke, «som man pleiede» og «som en vis Person,

der altid morede sig med at bedrøve ham» havde fortalt, var Tale om Karrikeren.

«Forøvrigt», tilføier Hr. E. BØGH, «kom det ikke til nogen Conflict mellem ANDERSEN og mig i det Ydre. Han viste mig altid udmærket Venlighed; og saasnart jeg havde lært ham personlig at kjende og seet, hvor nær han tog sig enhver Kritik, og hvor lidt Haab der var om, at en Paaviisning af Feil kunde blive ham til Nytte, tog jeg det samme Parti som alle Andre: betragtede ham som fredlyst, roste alt hvad der kunde roses i hans Arbeider og tav om det Meget, der ikke kunde taale Kritik».

Kjøbenhavn 1. October 1850.

Kjære Jonna.

Jeg sad idag i daarligt Humeur, som Aarstiden jo vil det; jeg skrev paa min Bog «I Sverrig», og ud af mit tunge Sind kom der paa Papiret: «udenfor Huset legede en nysselig lille Pige, hun havde stukket i Jorden en heel Mængde Træpinde, og dem vandede hun af et Potteskaar, de var jo hendes Have med Rose og Geranium — og dog var og blev det kun tørre Pinde. Vi store voxne Mennesker lave os lige saadan en Have med Kjærlighedens Rose og Venskabets Geranium, vi vande dem med vore Taarer og med vort Hjerteblod — og dog er og bliver det tørre Pinde».

Saa langt havde jeg skrevet, da kom i det samme dit Brev; hvor det var velsignet og godt, Vandet kom mig i Øinene — og efter Regn kommer Solskin — det lyste ind i mig, og naar Du nu engang læser min Bog, skal Du see, hvorledes Du ved dit hjertelige kjære Brev fik de tørre Pinde til at blive blomstrende Aronstave. Vidste Menneskene hvor det lønner sig

at gjøre et Digterhjerte godt, saa — ja saa blev det maaskee forkjælet. — Dit Brev kom, det blev sendt mig op nede fra Stuen, jeg vidste ikke hvorfra det kom; men der var fæstet en frisk Rose uden paa det, og da jeg saa den — *the last rose of the summer,* ja saa vidste jeg at Brevet kom fra Dig. Jeg læste det, og Brevet selv var en Rose, den første fra Dig i Sommer, saa fuld af Duft af Hjertensgodhed, Deeltagelse og trofast Venskab. Det var som jeg saae Dig og Henrik sidde Arm i Arm midt i Rosen og nikke til mig, vinke ad mig, og jeg blev glad. I sad saa husligt godt, og jeg blev igjen veemodig ved at huske paa, hvor ene i Verden jeg sidder — og altid skal sidde . . .

Du skriver ellers, at jeg en Tid var haard og ubillig imod Dig. Jeg har aldrig troet at dette var Tilfældet, og jeg beder Dig see hen til min hele Udvikling, min Stilling i dit gamle Hjem, Maaden jeg der er blevet taget paa, føi alt dette sammen, belys hvad der maa belyses, og Du vil see mig som jeg naturlig maatte være; og var denne Natur ikke ganske som den burde være, da tilgiv — som Du jo ogsaa har det. . . .

I disse Dage har jeg havt flere snurrige Historier *à la* den nye Barselstue. Forleden kom et forskruet Asen af en Poet; han sagde, at der vilde udkomme en Bog af ham, «et Mysterium, og den vil ikke mange forstaae». «Ja, De forstaaer den da selv», spurgte jeg. «Nei», svarede han. «Men Gud bevares, naar De ikke forstaaer den, saa seer det galt ud; men det er vel Deres Spøg, De vil sige noget Originalt». «Troer De ikke», svarede han, «at man i Begeistringens Øieblik kan undfange Ideer, man selv ikke forstaaer? Hver Læser kan da lægge i det Dunkle hvad han selv vil». «Nei», sagde jeg, «det er jo som om De gav en Kop grumset Kaffe og sagde: spaa deri hvad I ville — men det er og bliver dog Grums». Gamle Fru Zinn protegerer samme Forfatter og jeg traf ham der med Hartmanns; han var byronsk ulykkelig og generede meget Fru

HARTMANN, fordi han sad barhalset og havde, som hun sagde, saadant et grueligt stort Adamsæble, hun maatte see paa. Han sagde, at han ikke mere læste nogen Digter men studerede Poesiens Heraldik. Jeg spurgte, hvad det var, og han svarede, at det var: Digternes Skjoldmærker. HARTMANN blev ganske bleg i Ansigtet og sagde stille hen for sig: han er gal . . .

Ja, jeg havde endnu mange Historier, men Papiret er fyldt, og jeg vilde jo blot lade Dig vide, hvor glad dit Rosenbrev gjorde mig. Hils din Mand, hils Skov og Sø, og send mig snart et Brev med Sommersolskin og huuslig Lykke.

Din gamle Ven
H. C. ANDERSEN.

Glorup 3. Junii 1851.

(Til Baronesse Jonna Stampe.)

. . . De stille hyggelige Dage jeg tilbragte hos Eder høre allerede til de gjemte Hjertebilleder; det Hele runder sig til en smuk Idyl. Den foraarsfriske Bøgeskov ved Stranden, den gamle ny oppudsede Gaard, hvor Storken just ved min Ankomst fæster Bo for første Gang, det søde Barn, — jeg havde her, levendegjort, mit Skovhuus i «Lykkens Blomst», hvor Henrik og Johanne sidde i deres Lykke. Lad ingen mørke Timer, som i Digtningen, komme saaledes i Eders Hjem . . . — Paa Dampskibet til Nyborg spurgte Restaurateuren mig naivt, om jeg gjorde en lang Tour; «De reiser nok hvert Aar for at samle Stof», sagde han og tænkte ikke paa, at han just gav mig det i det samme. Paa Glorup fandt jeg et prægtigt Brev fra Digteren HAUCH, der udtaler en ganske anden Dom om «I Sverrig» end min Ven THEODOR har. Blandt andet siger HAUCH: «Denne Bog er i mine Tanker just hvad den skal være; den er fra Begyndelsen

til Enden gjennemtrængt af den Aand, der kun kan møde os i Sverrig, og denne Aand har De opfattet og skuet med friskt levende Blik. Det glæder mig at see, at De saaledes har bevaret hvad jeg anseer som Prøvestenen paa en sand Digternatur, nemlig en usvækket aandelig Ungdom, der er aldeles uafhængig af Tiden; jeg haaber, efter hvad jeg her og andetsteds har seet af Dem, at denne aandelige Ungdom skal følge Dem lige til Oldingsalderen og til det Grændseskjel, hvor Dødens Arm griber os og hvor ogsaa det ydre jordiske Støv bliver bortvasket af Lethefloden». Med Glæde dvæler han ved og omtaler «det smukke Eventyr om den strænge Præst, der prædikede den evige Helvedsstraf, men ikke kunde finde Nogen som han nænte at finde værdig dertil». Her har HAUCH rigtigt opfattet denne lille Historie. — Men nu lev vel!

Din trofast hengivne

H. C. ANDERSEN.

Glorup 9. Junii 1851.

(Til E. Collin.)

. . . De husker at jeg skrev et Brev til Kammerherre BEAULIEU i Weimar om hvorvidt jeg vilde finde det ubehageligt at komme der; igaar fik jeg hans Svar. Øieblikkelig syntes jeg ikke om dette Brev; idag seer jeg det anderledes, kun at han ikke har svaret mig paa hvad jeg meente; thi jeg antog naturligviis, at hverken han eller nogen anden dannet Mand vilde saare min danske Følelse, derom kunde jeg ikke spørge; jeg meente, om Folk i Almindelighed, Massen, Pøbelen var fanatisk, da det endnu ikke var klaret op for dem, hvor galt de saae den danske Sag. Jeg sender Dem hele BEAULIEUS Brev, læs det, siig mig Deres Mening og gjem Brevet til jeg kommer hjem.

Hvad mon der gaaer af «Corsaren»? See dog det sidste Numer. Han vil ikke optage noget af «Ondskaben» mod min sidste «smukke Bog», og synes at det er paa Tiden at man seer «mod de solrige Partier af denne Forfatters Arbeider». Er det mod Verdens eller mod min sidste Tid?

Deres o. s. v.

H. C. ANDERSEN.

Mit Brev i den trykte Samling Nr. 40 er det af ANDERSEN forlangte Svar. Det er kun for at vise, i hvilken Uro dette Brev bragte hans Sind, at jeg meddeler følgende Brev.

Glorup 18. Junii 1851.

Kjære Ven. I denne Aften fik jeg Deres Brev, og nu ved Midnat sidder jeg ved Skrivebordet for at tale med Dem, for at takke Dem, for at trykke Deres Haand. Da jeg fik BEAULIEUS Brev blev jeg ved den første Læsning deraf ilde berørt; senere, i en roligere Stemning, læste jeg det, jeg huskede saamange hjertelige elskværdige Træk hos denne fortræffelige Mand, havde dernæst i Tanken, hvor opblussende han var; jeg vilde see hans Ord i det bedste Lys, og jeg var næsten derved, men dog ikke rigtigt, og jeg ønskede, at jeg maaskee ved Læsningen havde været for pirrelig, og derfor sendte jeg Dem det. Forleden fik jeg et Brev fra Deres Søster Ingeborg; deraf saae jeg, hvorledes De og hun havde følt ved at læse hvad han skrev mig til; jeg havde imidlertid samlet mig og skrevet mit Svar, det jeg følte Trang til at sende ham. De maa nu have faaet det, og jeg beder Dem oversætte det. Det er forskjelligt fra hvad De har givet mig i Deres «Concept», og dog ikke saa forskjelligt; jeg vil ønske, at De i Hjertet maa være tilfreds med mit vistnok bløde Svar, men som vil

gribe ham; thi BEAULIEU har dyb stærk Følelse, De har seet den kan flamme op til Lidenskab. Hvad De har skrevet til min mulige Afbenyttelse vilde jeg kunne sige ham mundligt, slet ikke som en af mine fortroligste Venners naturlige Udtalelse om denne Sag. Jeg maa huske, at er BEAULIEUS Brev Resultatet af en Stemning, da burde jeg ikke have viist det til Nogen. De er virkelig ogsaa den Eneste jeg havde denne Fortrolighed til, (jeg kunde dog ogsaa have viist Deres Søster Ingeborg det, men ellers til Ingen). Imidlertid: Tak for hvad De skrev, Deres ærlige danske Sjæl lyser ud deraf, Deres Venskab for mig føler jeg ogsaa deri. Tak, hjertelig Tak! men siig mig uforbeholdent, om De ikke troer, at min Skrivelse, sprunget naturligt ud af min Sjæl, vil have samme Kraft, og om De ikke ogsaa synes at den er bedst at sende. — Jeg kommer ikke til Weimar. Hvor smerteligt dette er mig, hvor mange Følelser og Tanker der krydse, ja det er til ingen Nytte for Dem eller mig her at sige. At kjøre paa Jernbanen tæt forbi denne By, hvor jeg har nydt saameget Godt, saameget Venskab, men hvor hele min danske Følelse — der nok kan maale sig med Enhvers hjemme — styrer min Villie, vil bringe mig i en saa tung Stemning, at jeg heller ikke tager forbi. Gjerne tog jeg slet ikke til Tydskland, (dog dette siger De ikke til Nogen); jeg forudseer, at jeg vil føle mig smerteligt berørt i dette Land, men jeg har lovet VIGGO denne lille Udflugt.

Deres trofaste

H. C. ANDERSEN.

E. Skr.

Skrives qviteres med 2 t^{r}, vil De saa tilføie et t i Vedlagte til Zahlkassen.

Glorup 22. Junii 1851.

. . . Mit Brev var allerede forseglet, men jeg har atter aabnet det og indlagt dette. Jeg fik nemlig i dette Øieblik

Deres Brev, der gjorde et saa dybt, et saa velsignet godt Indtryk paa mig, at jeg maatte ud af Stuen, hvor de Andre sad, for at de ikke skulde see min Bevægelse; jeg sidder nu paa mit Værelse og skriver i Hast, i Glæde og Tak, dette Par Ord. Min egen kjære velsignede Ven, Tak for Deres kjærlige Sind mod mig, der var i den korte Skrivelse noget saa hjerteligt, saa kjærligt; og hvor forskjellige vi to, efter Deres Sigende, end ere, vi blive dog altid Venner her og i den Verden som venter os. Tak, Tak! Gud velsigne og glæde Dem, som De har glædet mig.

Deres trofaste

H. C. ANDERSEN.

At der i en nær forudgaaende Tid har været en Kurre paa Traaden mellem ANDERSEN og mig, kan jeg ikke erindre, og Brevvexlingen tyder heller ikke hen paa noget Saadant. Imidlertid skriver min Fader til ham — noget som jeg kun meddeler som et yderligere Beviis paa hans Sindelag for ANDERSEN:

26. Junii 1851.

. . . De kan troe, kjæreste ANDERSEN, at jeg har med den inderligste Glæde hørt INGEBORG og EDVARD fortælle mig om den kjærlige Brevvexling, De og han i de sidste Dage have havt sammen. Jeg kan ikke beskrive Dem, hvor henrykt glad jeg blev, først da EDVARD sagde mig: «jeg har faaet saadant et rart Brev fra ANDERSEN», og strax derpaa, da INGEBORG sagde: «ANDERSEN skriver, han har faaet saadant et rart Brev fra EDVARD». Og jeg siger atter og atter: det var deiligt! nu holder jeg med dem begge to»..

Lev vel trofaste Sjæl!

faderligst

COLLIN.

I Løbet af dette Aar skrev ANDERSEN for Casino:

Hyldemoer,

som opførtes første Gang 1. Decbr. 1851 og i det Hele har oplevet 60 Forestillinger.

HEIBERG skriver til ham om dette Stykke:

15. Decbr. 1851.

Kjære Hr. Professor!

Det er utilgiveligt, at jeg ikke allerede for flere Dage siden har takket Dem for Deres venlige Gave, Deres «Hyldemoer». Jeg har læst Deres lille Digtning med megen Fornøielse, idet jeg i den har gjenfundet den samme oplivende Phantasie, hvormed De saa ofte har glædet os i Deres Eventyr. Især Alt, hvad der angaaer Hyldetræet og Hyldemoer, finder jeg særdeles smukt, endog rørende. Visen: «det gamle Træ, o lad det staae» — er et nydeligt Moment, ligesom den følgende: «Mellem Havens Buske», og begge gjøre ypperlig Virkning ved den Maade, hvorpaa de vende tilbage. Dette er ikke blot i sig selv poetisk skjønt, men ogsaa dramatisk. Om derimod de fire Elementer, som komme paa Barbeerstuen, og visse andre Opfindelser ikke altfor meget trodse den dramatiske Oekonomi, endskjøndt de i en Fortælling kunne tage sig meget godt ud, vil jeg ikke afgjøre.

Jeg læste igaar i Kjøbenhavnsposten en Kritik over «Hyldemoer», eller rettere sagt, jeg begyndte at læse den, men slap den paa Halvveien, fordi jeg ikke kunde udholde det meningsløse Omsvøb i Form af Vittigheder, som ikke vare tilstede. Da den er udgaaet fra det Firma E. S., der allerede er anerkjendt som en af de første Vrøvlere i Bladlitteraturen, saa har den vel ikke afficeret Dem; idetmindste burde den ikke gjøre det.

Deres hengivne

I. L. HEIBERG.

Kjøbenhavn Decbr. 1851.

Kjære Ven. Naar De er færdig med Correcturen til «Hyldemoer», vil De da sende mig den, da der er et Par Ord jeg vil stryge ud. — Uagtet at det lider mod d. 6. Januar[1] og De altsaa vist hver Time venter hoie Fremmede, nemlig Deres Musa, vil De dog ikke fortørnes over at jeg beder «Digteren» at være «Oversætter» for mig med Hensyn til Indlagte! De siger rimeligviis: ach Weimar!

Deres hengivne

H. C. ANDERSEN.

Til Hr. Justitsraad E. COLLIN, Forfatter til Cæsar[2] og flere lyriske Digte, Oversætter af udødelige Værker[3].

Glorup, Juli 1853.
(fra Choleratiden.)

(Til Fru H. Collin.)

. . . De begriber, hvilken Uro jeg gaaer i for Dem alle hjemme. Jeg veed ikke, hvad der er sværest: at gaae hvor Epidemien hersker eller være langt fra sine Kjære der.

THEODOR skriver: «Hvad Dig angaaer, saa maa Du aldeles ikke komme herover medens Epidemien varer, da Din voldsomme Phantasi vilde gjøre Dig for modtagelig».

Jeg føler mig denne Gang slet ikke hyggelig paa Glorup. Mit Værelse er ovenpaa, langt fra alle andre; faaer jeg Cholera, da er jeg her aldeles opgivet; Ingen veed det, Ingen bringer

---

[1] Min Faders Fødselsdag, til hvilken ogsaa jeg skrev Viser.
[2] En lille dramatisk Spøg, som udførtes af Familiens Børn.
[3] Nemlig: Andersens Breve til Tydskland.

Hjelp. Gjerne vilde jeg leve endnu en Tid. Igaar gik jeg ret veemodig stemt ene omkring, og i Psalmetoner klang det gjennem min Sjæl:

Som Bladet der fra Træet falder,
Saa er mit Jordliv — ikke meer.
Jeg er beredt, naar Gud mig kalder,
Gud, Du som heelt mit Hjerte seer,
Veed al min Brøst, hvad i mig boer,
Og min Fortrøstning dog saa stor.

Gjør Smerten kort i min Forvandling,
Forund mig Barnets hele Mod,
Du dømme Tanke, dømme Handling
I Naade, kjærlig fadergod.
Ryst bort min Angst, kun Dig jeg see!
I Jesu Navn Din Villie skee!

Deres o. s. v.

H. C. ANDERSEN.

Det synes, at ANDERSEN paa denne Tid har søgt at bringe en Opera-Text paa Scenen, om original eller bearbeidet er mig ubekjendt. Der foreligger nemlig følgende Brev:

«Beilegend sende ich Ihnen das übersandte Opern-Manuscript «Befrielsen», für dessen Mittheilung ich Ihnen bestens danke, wieder zurück. Die Dichtung selbst finde ich, wie ich Ihnen bereits mündlich sagte, recht schön, die Eintheilung der Singstücke aber ist nicht opernmäszig genug. Dies würde sich vielleicht bewerkstelligen lassen; der Stoff der Handlung selbst aber spricht mich nicht an, besonders weil es im Gebiete des Griechischen und Türkischen Bereiches sich bewegt. Jede andere Nationalität Europas ist mir lieber».

Ihr herzlich ergebener

FRANZ GLÆSER.

25. Octbr. 1853.

I October 1853 deeltog ANDERSEN i 25 Aars-Festen for Studenterne fra 1828. I denne Anledning skriver INGEMANN til ham:

«Lad mig lykønske Dem, unge Student paa 25 Aar, baade til Ungdommen i Sind og Hjerte og til det rige Udbytte af disse Studenteraar, hvori De havde Livet og Naturen til Docenter, med Bjergene til Kathedre, Europa til Auditorium og den fuldkomne Frihed til Manuducteur, en Lykke, som De med Føie har kunnet jubilere over. Den Kone, MADVIG udbragte Skaalen for, var naturligviis Moderen til Deres Eventyr og andre aandelige Børn; hendes Skaal drikker jeg og nu de fleste Danske af Hjertens Grund».

(Til E. Collin.)

Kjøbenhavn 7. Febr. 1854.

Endnu iaar har jeg ikke plaget Dem med «at gjengive i det Tydske» og lidt maa man jo plage sine Venner. Altsaa rækker De mig nok en hjelpsom Haand, og snart er ikke for tidligt. Hermed et Blad til Fru SERRE, som ønskes gjort fra Dansk til Tydsk. De skal da fritages for at læse den nye Udgave af «Agnete», som der dog «er skjønne Steder i». Tusende Tak! Har De noget De ønsker oversat paa «Kragemaal» — De veed jo, at jeg kan alle Dyrenes Sprog — saa tal, befal

Venskabeligst

H. C. ANDERSEN.

I 1854 oversatte og bearbeidede ANDERSEN MOSENTHALS Folke-Drama: «der Sonnwendhof» under Titel:

En Landsbyhistorie.

Dette opførtes paa Casinos Theater første Gang d. 17. Januar 1855 og gik 29 Gange.

MOSENTHAL, til hvem ANDERSEN havde sendt sin Bearbeidelse tilligemed en Beretning om dets Modtagelse, skriver:

Wien 24. Febr. 1855.

Mein verehrter lieber Kunstgenosse.

Wer selbst ein Dichter ist, wie Sie, der weiss, wie ausser der Freude des Schaffens uns wenig ungetrübter Genuss auf der Dichtkunst dornenvollen Wegen blüht, wie oft ein einziger Moment herzlicher Anerkennung, freundlichen Verständnisses, uns für eine Reihe von Enttäuschungen und Kränkungen zu entschädigen hat. Solch einen glücklichen Moment haben Sie mir bereitet, und ich habe mit Freudenthränen im Auge Ihren Brief gelesen. Es war nicht nur das erhebende Gefühl, dass das was ich in der Einsamkeit unsrer oesterreichischen Berge empfand und niederschrieb, sein Echo am Sund und in den Schluchten des Kiölen finden soll, dass eine hochherzige durchbildete Brudernation mir Beifall und Theilnahme geweiht hatte — nein es war das wohlthuende Bewusstsein vor Allem, dass ein ächter Dichter, den ich in seinen Werken längst innig verehrt, mein Gedicht an Kindesstatt angenommen, es wie sein eigen Fleisch und Blut gehegt, uberwacht und liebevoll empfohlen. Nehmen Sie, lieber Hr. Professor, meinen innigsten Dank dahin, und lassen Sie mich, nach alter Sitte der Gastlichkeit pflegend bald für eines Ihrer Kinder ein Werk vergeltender Liebe thun. Was immer hier in Wien im Bereich Ihres Interesses liegen sollte, vergessen Sie nicht, dass Sie in mir einen dankbaren Sachwalter besitzen.

Ich habe durch die Güte eines hier verweilenden Buchhändlers, eines jungen Dänen, ein Exemplar Ihrer Bearbeitung des Sonnwendhofes in dänischer Sprache erhalten. Ich habe Manches vergleichend verstanden, vieles hat mich mein Freund GURLITT, Landschaftsmaler, verstehen gelehrt. Die Sprache klingt sympathisch, männlich ernst, und doch sehr weich und rührend. Die eingelegten Lieder sind trefflich gewählt, der Effect in der letzten Scene, das Schwingen des Feuerbrandes, so plastisch, dass wir es bei der hiesigen Darstellung zu adoptiren gedenken.

. . . So lassen Sie sich mein theuerster Collega, im Geist noch einmal treu und dankbar die Hand schütteln von Ihrem herzlich ergebenen

Dr. MOSENTHAL.

C. HAUCH skriver til ANDERSEN om dette Stykke:

. . . «Grundtanken i «en Landsbyhistorie» er deilig, den unge Pige er smukt skildret, Scenen med Præsten er især mesterligt opfunden, dog synes det mig at Udførelsen ikke altid svarer til Tankens Høihed. Deres indlagte Sange ere smukke og let holdte, som sig bør. Jeg takker Dem for den Fornøielse, De dermed har skjænket mig og mange Andre; der er virkelig Følelse i Stykket og ikke blot Sentimentalitet, hvilket Navn et vist Parti hos os kun altfor ofte giver den første.

Deres trofaste Ven

C. HAUCH.

(Til Jonas Collin.)

Frankfurt 31. Aug. 1855.

. . . Hvad der idag driver mig til at skrive er en Stemning, en Bitterhed fra dansk Side, som jeg her vil fortælle

Dem. Alle Breve hjemme fra aande Glæde over min nye Bog[1], Alle sige: den faaer De Tak for, kom hjem, og De skal see hvormange der vil hjerteligt komme Dem imøde! Jeg troer derpaa, jeg veed ogsaa at jeg fortjener det, jeg veed at denne Bog er saaledes skrevet ud af min Sjæl, at dersom den blev angrebet, da var det en fortsat Uret, Ondskab mod mig i mit Fædreland; jeg har glædet mig til at vende hjem, jeg har meer end nogensinde før følt Længsel derefter; jeg havde en Følelse, som om jeg for en altfor haard Moder, der dog var retskaffen og ærlig, havde udtalt mig og hun var bleven mig god, vilde give mig Opreisning — det var mit Drømmeri; jeg sluttede fra min egen Natur til Nationens. Idag kommer jeg fornøiet med Edgar op i »Keisersalen« her i Frankfurt, der træffer jeg et Par Danske; den ene, Hr. J., udtaler sin Tak for min »seneste Bog« og siger at den læses saameget; jeg svarer, at jeg glæder mig over hjemmefra kun at høre godt om dette Arbeide, og at man siger mig almindeligt at den tiltaler Folk; da svarer han: »ja jeg kan da fortælle Dem, at der venter Dem et meget voldsomt Angreb«. »Det er ikke rimeligt«, svarer jeg. »den Bog kan fornuftigviis ikke give Anledning dertil«. »Jo«, siger han, »jeg veed det bestemt, Hr. L. har selv sagt mig, at han var blevet opfordret til at angribe den og at han allerede havde 3 Ark færdige«. — Det oprørte mig i en Grad, først den gamle gjentagne Historie, at Landsmænd i Udlandet altid skulle komme og forbittre mig Opholdet der, deels at man endnu kan staae saaledes mod mig i Danmark, det Land, jeg aldrig har gjort Skam. Mit Hjerte er i dette Øieblik saa fuldt af Gift — dersom det saaledes staaer til, dersom man ikke snarere giver mig Opreisning for hvad jeg har lidt, da vil jeg bede Gud ende mit Liv borte fra et Sted, hvor man har meest forbittret mig min Tilværelse. Skriv mig et Par venlige Ord.

---

[1] »Mit Livs Eventyr«.

At endnu ingen erkjendende Anmeldelse af min Bog er kommet, er jo uvenligt nok, men at den skal i Slamkisten, hvor man ogsaa ønsker mig, er lidt for ondt. Nu, lider jeg Uret, uden at der betydende tages mit Parti, uden at jeg kan erkjende det kun er en Enkelt, da vil en anden Tid dømme mine Landsmænd! Efterretningerne hjemmefra vil bestemme, om jeg snart kommer eller — bliver ganske borte. Jeg veed, hvad De var, er og bliver mig. Ikke om alle Danske kan man sige: der er lidt Hjerte, stor Misundelse.

Deres o. s. v.

H. C. Andersen.

Weimar 8. Sept. 1855.

(Til E. Collin).

Hvor det var kjærligt og veltænkt af Dem at De skrev mig til; jeg trængte til varme inderlige Ord, og dem bragte De mig[1]. Jeg er som et Vand, Alt bevæger mig, Alt afspeiler

---

[1] Jeg havde skrevet til ham:

3. Sept 1855.

. . . . Vi fik da Deres Brev igaar til vor store Beroligelse, efterat vi saalænge havde ventet paa Efterretning fra Dem. Deres øvrige Udtalelser af Deres Følelser i Anledning af en forventet Kritik forurolige mig ikke, da jeg kjender Dem og Deres Stemninger; og dette var et Stemningsbrev. Jeg havde faa Øieblikke iforveien en Samtale med Professor Rasmus Nielsen, som med megen Varme udtalte sig for Bogens Eiendommelighed; det er dog noget andet end Hr. L.! Fra Jette faaer jeg samme Dag følgende Linier fra Wildbad, idet hun beskriver sin Omgang med Fyrstinder og Commandanten paa Wartburg:

»Andersen er naturligviis Hovedgjenstanden for vore Samtaler, og det er ham jeg kan takke for den megen Venlighed, der vises mig; siig ham dette, og at jeg fortryder hvert respectstridigt Ord, jeg har sagt ham. Han er gruelig berømt.«

See det er dog ogsaa noget Andet end Hr. L. Til Overflod vil

sig i mig. Det hører vel til min Digternatur, og tidt har jeg jo Glæde og Velsignelse deraf, men ofte er det ogsaa en Qval. Idag har jeg ogsaa Brev fra det Ørstedske Huus; det meddeler mig Husets Glæde over alt det Gode, som Folk sagde om mig og min Bog. Nu, jeg samler mig igjen.

HARTMANNS Musik til »Ravnen« er endelig kommet til Weimar, LISZT har bladet den igjennem, siger BEAULIEU, der er Intendant; den findes antagelig. Iforgaars var LISZT her og løb Musiken igjennem efter som jeg udpegede Enkeltheder; siden talte vi om »Liden Kirsten« som jeg erklærede for »den ægte danske Blomst«. Nu fik LISZT den fat og blev mere varm. »Den er frisk« udbrød han, »den maa vi have« — og Resultatet blev: Ravnen lagdes hen og Liden Kirsten antoges, Nu manglede en Oversættelse: jeg foreslog BEAULIEU at vi to kunde hjelpes ad at faae den ordret paa Tydsk; en ung Digter kunde da i Vers underlægge det Hele den givne Musik. Igaar og idag have vi begge flittigt arbeidet, og naar vi nu en Times Tid til tage fat, saa er det gjort. . . .

De mange Breve med Fodposten vare ikke af Interesse, undtagen de 3 »fra en Fabrique«. De vare fra en gammel Tjenestepige, der havde læst noget af »Mit Livs Eventyr«, der saaledes havde opfyldt hende, at hun fortalte mig sin Historie; og den var virkelig ganske rørende.

---

jeg bemærke, at Jonas er paa Deres Parti, og at det ikke kan vare længe inden han kan banke Hr. L. Forresten er det jo uvist om det Hele ikke er Snak. Jeg kunde jo gjerne faae fat paa Manden; men oprigtigt talt finder jeg, at De er for god til at lade spørge, og Hr. L. for daarlig til at blive spurgt. Jeg vil raade Dem til at overdestillere Deres Forfængelighed og udvinde saamegen concentreret Selvfølelse, som behøves for at hæve sig over Døgnets Jammerligheder. Men jeg kan ogsaa give Dem et andet Raad, som kan bruges strax og gjentages »indtil Virkning«, nemlig: De skal stille Billedet af Hr. L. ganske tydeligt frem for Deres Øie, sammenligne ham med den hele Skare af Deres Venner, slaae et af Deres sædvanlige Knips op i Luften og raabe høit: Aa Skidt!

Hils min kjære JONAS, der, som jeg haaber, altid bliver paa mit Parti.

Deres o. s. v.

H. C. ANDERSEN.

Maxen (uden Datum.)

(Til Fru H. Collin).

. . . Fru SERRE har ikke mindre end sex Hunde; da jeg ankom med hende, styrtede de alle sex os imøde, og i den store Glæde og Omfavnelse der fandt Sted, fik en af Hundene fat i mig og bed mig. Jeg blev aldeles forfærdet og hele Huset kom i Skræk. Da der imidlertid ikke kom Blod, og kun Tænderne vare indtrykkede i Huden men dybt, og Huden er ganske sund, anseer man det for aldeles uden nogen Fare; men De kan da nok vide, at jeg endnu har nogen Angst og venter paa at blive hundegal. I Leipzig brækkede jeg en af mine Fortænder, der længe har truet med Afreisen, og sammesteds paa Banegaarden fik jeg min Kuffert med itubrækket Laas. See det er mine Lidelser, Behagelighederne ere just ikke saa faa. Saaledes: Paa Veien mellem Hamburg og Lehrte læste en ung Dame høit »af en mageløs Bog: Bilderbuch ohne Bilder«; man var da henrykt, og da saa Forfatteren blev kjendt — ja det maa være deiligt at være en berømt Digter. Jeg kom senere i Selskab med to fornemme Fruer, som, da de hørte jeg var Dansk, spurgte om ANDERSEN levede endnu; jeg svarede ja, og kastede Pilgrimskappen og stod som BOURNONVILLE i Festen i Albano. Kort efter traadte en Veninde ind i Vognen og modtoges med det Udraab: »tænk dig, her er den danske Digter THORVALDSEN med os!«

I Dresden var jeg paa Hønseudstilling. Der kom ogsaa Kongen, som strax kjendte mig og talte med mig. Folk troede

vist jeg var en fremmed Prinds; da jeg gik, tog alle Lakaierne deres Hatte dybt af. — Og saa tør en Hund bide mig, og bagfra!

Her ere mange Forfatterinder, og en af dem, forresten udmærket, er stærk i at overfalde mig med Kys, naar jeg har læst noget; men hun er gammel, fed og varm. Vidste jeg bare, naar Anfaldene komme, saa kunde jeg dreie af; men forleden ved Bordet fik jeg en saadan velmeent pludselig Omarmelse. En anden Digterinde hviskede da til mig: »Bliver De oftere saaledes belønnet, saa misunder jeg Dem ikke«. Nu Spøg tilside; idag er jeg raskere, kun har jeg en levende Flue i mig; jeg slugte den igaar, og er den død, saa gaaer jeg jo om som et levende Gravmonument for en død Flue.

Deres o. s. v.

H. C. Andersen.

I dette Aar, 1855, var A. opfyldt af Tankerne om den Opgave, som han senere søgte at løse i sin Roman: »At være eller ikke være.« Hans Uro og Tvivl i denne Henseende sporer man i flere Breve, men stærkt blandede med Frygt for Tilbagegang paa hans Digterlykkes Bane. I Anledning af et saadant Brev skriver Ingemann til ham:

»Deres poetiske Duepost havde denne Gang dog lidt graalige Farver mellem Blomsterbladene. De har skrantet og havt Nisse-Fortræd i Huset. Musaen staaer lidt skalkagtig og driller Dem med den ufødte Roman under Vingerne. Alderdommen kommer spadserende og fører Dem det første Trin ned ad Hundredaars-Bakken. De strækker Halsen frem og kiger efter den lunefulde Fru Fortuna, om hun ogsaa er paa Skraaningen nedad og fremdeles vil føre Dem gjennem Tykt og Tyndt til Hæder og Herlighed i den ydre Verden. Det er jo uvist, og

det ængster Dem lidt. Men Moskviten kviddrer ved Vinduet om Vaar og Sommer, og Locomotivpiben fra Banegaarden spiller Dem en lille lystig Reisesang. De er glad igjen, tænker paa Vorherre, og see, Alting klares: Den syge Tommelfinger nikker frisk som en lille Chineser, Huusnissen seiler til Norge og slipper for Politiet[1], Musen kysser paa Fingeren og peger paa Deres Træ i Maxen. Romanen bliver til en stor Fugl med Udødeligheds-Vinger (for nogle hundrede Aar for det Første); Alderdommen kaster den graa Paryk og faaer smukke sorte Lokker. Fru Fortuna ruller frem paa sin Kugle, og den lunefulde Uro i hendes Miner er forsvunden. Det er ikke længer Jordkloden, men Himmelkuglen, hun hviler paa. Hun er ikke længere Skjæbne, men Forsyn.

Ja, det er Knuden, Kjære! Tilfældighedernes Hvirvelstrømme maa vi ud af, saa seile vi først paa det store stille Hav, der sætter os i Ligevægt med Universet.

Vi tænkte paa Dem igaar (2. April), den historisk mærkelige Dag, De fik Lov til at flyve ud paa, med den $^1/_{180}$ Deel af Menneskeslægten, der i denne Deel af vort Aarhundrede farer til den store Banegaard, hvor Farten gjennem alle Himle først ret skal begynde. Lykke! saameget De har godt af, og Velsignelse! uden Betingelse, til Flugten gjennem alle Stationer!

Hvad den nye Fugls Skjæbne i Verden angaaer, saa husk paa, at en god Fugl jo intet savner ved kun at synge for Faa, men den der taber derved er kun Hr. Publikum, som ligger og rækker sig og mener, at hvad der flyver ham forbi, »gjør ingen Lykke«. Den Fordom har han faaet saa udbredt, at den selv kan volde Fugle-Mødrene et Slags Bekymring medens de endnu ruge.«

[1] Andersens Glæde over at slippe fri for Pas-Historier.

Hermed slutter jeg Brevsamlingen overensstemmende med min Plan: kun at følge ANDERSENS Livsvei indtil det Punct, hvor han selv standser i Beskrivelsen af den i «Mit Livs Eventyr». Det er kun gjennem mangehaande Tvivl om for Meget og for Lidet, at jeg lader hans Breve fremtræde i et saa stort Antal, men tillige saa stærkt beskaarne. Jeg haaber dog, at dette vil blive betragtet som noget Underordnet; Hovedspørgsmaalet er, om jeg gjennem disse hans egne fortrolige Breve til de Nærmeste har givet et hidtil ukjendt og tydeligt Billede af hans indre Menneske.[1] Alverden veed nok om hans Forfængelighed, kun Faa have kjendt hans Hjerte.

Man vil maaskee sige, at jeg kun har givet en Materialsamling og for lidet af den personlige Dom, som man efter mit Forhold til ANDERSEN havde kunnet vente. Jeg har frygtet for at komme med overflødige Bemærkninger hvor det psychologisk Mærkelige hos ham syntes mig at træde tydeligt nok frem i hans fortrolige Breve. Jeg vil dog ikke modsige, at de, der ikke have kjendt ANDERSEN i hans tidligere Livsperiode, i de af mig meddelte spredte Bemærkninger kun finde en Antydning, ikke en Forklaring af hans Omgivelser og disses Ind-

---

[1] Man kan jo ad forskjellige Veie søge at skildre en Personlighed. Edv. Storm fortæller, at der er sagt om Ph. Em. Bach, at denne «har udgivet nogle smaa Claverstykker, hvori han har udtrykt adskillige af sine Venners Charakteer temmelig tydeligen.»

virkning paa ham; og jeg maa ialfald erkjende, at der til en retfærdig Bedømmelse af hans Væsen og hans Fremtræden i den Kreds, til hvilken han nærmest var knyttet, udfordres en Slags Charakteristik af denne Kreds — en Kreds, som han elskede høit, men som dog beredte ham mange Skuffelser, ja endog Hjertesorg — saa skarpt stode Individualiteterne ligeoverfor hinanden. Den Slags Roes og den Slags Sympathi, som han higede efter, fandt han ikke der; og det er simpel Retfærdighed mod ham at fremhæve, at dette for ham blev, og efter hans Natur maatte blive til en Lidelse. Ansvaret derfor hviler væsenligt paa mig; det vilde være unyttigt, om jeg søgte at skjule dette. Om jeg havde handlet rigtigere ved at spille en Beundrers eller en følsom Vens Rolle, derom tør jeg ikke yttre nogen Mening.

Naar jeg altsaa skal nærmere belyse enkelte Sider af hans Personlighed og af Situationen, vil jeg begynde med det, der tidligst skaffede ham Sorger: hans Mangel paa Kundskab i og Omhu for Sproget. Heri kunde han allermindst i vort Huus vente Eftergivenhed. En sjusket Behandling af Sproget taalte min Fader ikke i sine Omgivelser. ANDERSEN kjendte sin Svaghed i dette Capitel, erkjendte vel ogsaa Berettigelsen af Bebreidelserne; men efterhaanden skjød han Erkjendelsen tilside, forbittredes og trodsede. Fra sin første Forfattertid og i en lang Række af Aar kom han til mig med sine Manuscripter; ligeoverfor mig var han i Regelen eftergivende, men jeg saae godt, at han betragtede en stor Deel af mine Rettelser som Pedanterier eller, for at bruge et Rahbeksk Udtryk, kritiske Lappeskræder-Bemærkninger. Han modtog denne Corrigeren som en sørgelig Nødvendighed, og under den fælles Gjennemlæsning undslap der ham mangt et Suk. Jeg maatte derfor behandle ham med stor Forsigtighed, for ikke at gjøre ham ganske kjed deraf. Fra at rette Bogstaverings-Feilene vovede jeg mig til at hjelpe paa Ordstillingen. Han havde saaledes

f. Ex. en mærkelig Lyst til at begynde Sætningen med det Ord, paa hvilket efter hans Mening Eftertrykket skulde hvile [1]. Og naar han havde fundet et betegnende billedligt Udtryk, kunde han ikke lade være at bruge det oftere [2]. Endnu skal jeg nævne hans Modvillie mod Ordet «som». Han skrev f. Ex.: «de Breve, dem jeg sendte Dem». Naar jeg da bemærkede, at Brugen af saadanne Udtryk og Ordføininger — der, enkeltviis benyttede, kunde være tilladelige — let kunde blive til Maneer, og at ingen god dansk Forfatter skrev saaledes, slog han det hen med de Ord: «Ja, saa er det eiendommeligt for mig». Dette maatte jeg naturligviis indrømme; og min Indflydelse i denne Henseende maatte saameget snarere tabe sig, naar han kunde lade mig høre, at Andre havde sagt om hans Sprogsynder: «de skal være deri; det er charakteristiske Smaating, som nu engang høre ham til». Senere smigrede man ham med at betragte hans Anerkjendelse som udgaaet fra Tydskland, «hvor en ældre Civilisation har hidført en Afsmag for Skoletvangen og en Reaction tilbage mod det Naturlige og Friske, medens vi Danske endnu nære en from Respect for Skolens nedarvede Aag og udlevede Reflections-Viisdom» [3].

Det vilde ikke nytte, om jeg lagde Dølgsmaal paa, hvad ANDERSENS hele tidligere literære Virksomhed giver Vidnes-

[1] Saasom:
En Helgen var Kunstneren dem.
Anonymt skulde Stykket indleveres.
Mismodig kunde han ei vide hvorfor jeg havde været.

[2] Man vil saaledes oftere træffe paa:
Hun blev i eet Blod (d. e. hun blev blussende rød.)
Bjergene stode i det stærkeste Indigo (deres dybe blaa Farve.)
Haven prangede med Flag. Et nyt Aar ruller op. Han skal dø Døden o. s. v.

[3] Dette stemmer godt med en Røst fra Tydskland om hans Fødeland, «wo er eigentlich keine zünftige Poeten-Erziehung genossen hat».

byrd nok om, at han ikke havde tilbørlig Agtelse for sit Modersmaals Behandling og kun i ringe Grad Øre for Sprogets Vellyd, skjøndt det synes utroligt, at de samtidige Skribenters Omhu for Sprogets Reenhed og Klang skulde være gaaet ham ubemærket forbi. Han følte ganske vist Savnet af elementaire Kundskaber, men han kunde ikke bekæmpe sin Ulyst til, efterat Skoletiden var overstaaet, at gaae i Lære igjen.

Hans første Arbeider anmeldtes med Roes, ialfald med Velvillie, kun med korte advarende Vink med Hensyn til Sproget; disse betragtede han, og naturligviis med Rette, som Smaating ved Siden af Erkjendelsen af hans Geni. Men med hans hurtigt voxende Production bleve Kritikens eensstemmige Fordringer mere paatrængende; han kunde ikke ignorere dem, han kunde vel heller ikke opfylde dem, og de stode da for ham som ufortjente Krænkelser; han forbittredes. Men han var uklog nok til, ligeoverfor sin Omgang, at lade som om han foragtede dem. Han troede at kunne skyde Tanken derom tilside ved en eller anden affærdigende pikant Bemærkning. Saadanne findes i mange af hans Breve. Han siger saaledes: «Poesiens Have faaer nok snart Brolægning»; og om Agnete siger han: «Bare hun nu er grammatikalsk nok! Desværre eller desbedre; jeg havde ikke Else Skolemesters men Aphrodite i Tankerne, da jeg hævede min «Agnete» fra Bølgerne.» Men alt dette har ligesaa lidt at betyde, som naar han yttrer, at al dadlende Kritik er en Følge af «Mave-Suurhed».

I mange Aar vare hans Skrifter Hastværksarbeider; han vidste, at de trængte til Gjennemsyn, men han kunde ikke bequemme sig dertil. Og dette tilstaaer han aabent, naar han i et Brev til en anden Forfatter priser denne lykkelig, fordi han kan lade sine Arbeider ligge, og tilføier: «Neppe fødes mine aandelige Børn i mit Hjerte, saa maa de paa Papiret og strax ud i Verden: jeg har ingen Ro paa mig for, det er

sørgeligt». Det er dette Hastværk som HEIBERG og MOLBECH kaldte «Sjuskeri» [1].

Kritiken over hans senere Arbeider gjør vistnok altid opmærksom paa disse Formfeil, men dvæler ikke ved dem. At det er blevet en almindelig Mening (hos dem, der ikke have læst disse Bedømmelser), at al Kritik over ANDERSEN var grundet paa hans grammatikalske Synder, dette skyldes alene hans Opfatning, saaledes som den kommer tilorde i «Mit Livs Eventyr» — dette Product af daglig skiftende Stemninger, som han daglig førte tilbogs — og lod trykke.

Ut in vita sic in libro. ANDERSEN er i denne Bog sig selv, han kunde ikke skrive den anderledes, hans mentale Constitution tvang ham til at skrive som han skrev.

Min Tanke ledes herved hen til en anden bekjendt Personlighed, som i mange Aar hørte til min nære Omgang, nemlig FRITZ JÜRGENSEN. Med al den Forskjel, der var mellem de ydre Retninger, i hvilke dennes og ANDERSENS Grundstemning aabenbarede sig, gjælder dog om begge, hvad P. HANSEN har sagt om JÜRGENSEN, at «det hypokondre Naturel fik stærkere

[1] Molbech skriver til ham i Juni 1832 efter Indsendelsen af Manuscriptet til «Dronningen paa 16 Aar»:

«Oversættelsen er — foruden endeel orthographiske og grammatikalske Feil, stundom vel stærke (f. Ex. Menister) — langt fra at være correct. Naar De iøvrigt anmoder mig om at tage mig lidt af «Dronningen», saa vil Deres Manuscript, som jeg vil besørge gjemt til Vidnesbyrd, kunne udvise, hvad Tid og Umage det har kostet mig at tage mig af at gjøre et Arbeide brugbart, som det havde været bedre De ikke havde paataget Dem. Jeg maa ogsaa i den Anledning bede Dem bemærke, at vi ingenlunde oftere fra Dem eller Nogen modtage Oversættelser, der kræve Rettelse og Omarbeidelse, som ikke høre til Theaterdirectionens Embede, og som jeg alene denne Gang paatog mig, fordi jeg fandt Stykket værd at opføre, og ikke vilde anden Gang foranledige Dem den Ubehagelighed, at Deres Oversættelse skulde tilbagesendes Dem casseret».

Magt, fordi det ikke holdtes i Ligevægt af et Forstandsliv, men gav sig de skiftende Stemninger i Vold».

Jeg vil kalde ANDERSENS Grundstemning Sørgmodighed. Herunder henfører jeg Alt, hvad man forøvrigt har fundet hos ham af Forfængelighed, Utaalmodighed, Mistænksomhed, Pirrelighed o. desl.

Denne Sørgmodighed — hvis Spire han vistnok med Rette søger i sine tidligste Livsforhold, men hvis Udvikling han tildeels giver sine Omgivelser Skyld for, kjendte han godt selv, uden at kunne forklare den anderledes end som en Nervesvaghed. Den var en maaskee enestaaende Modtagelighed for Indtryk, gode og slette, og en absolut Mangel paa Modstandskraft mod de sidste. Muligt har den Sygdom, der gjorde Ende paa hans Liv, allerede tidligt spiret i ham. At hans Nervesystem har lidt en senere uoprettelig Skade ved Opholdet i Sydens Hede i 1846, er en Formodning, som ofte foresvævede ham, og som vel ikke er ganske ugrundet. Vidnesbyrd herom findes i hans Breve fra denne i dobbelt Henseende for hans Sindstilstand afgjørende Periode, der rummer deels hans Berømmelses Culmination i Tydskland, deels hans derpaa følgende og ved Modsætningen forstærkede aandelige og legemlige Lidelser.

Allerede i en ung Alder udtaler han sig uforbeholdent om disse «sygelige Skud« i hans Phantasi. I Brevene fra Skolen hedder det saaledes: «Jeg er en sjælesyg Stakkel» — «husk paa, at jeg har en Skrue løs». I 1833 skriver han: «Altid finder jeg Nogen, der kjæler lidt for mit syge Hjerte, som aldrig bliver tilfreds, men som det uartige Barn altid raaber paa meer». Senere skriver han: «Jeg kom glad tilbage fra Reisen, men er det ikke længere — og hvorfor? Ja, spørg ham, der saaledes har spændt Nervestrængene i mig». Blandt hans løse Optegnelser har jeg fundet en Seddel, paa hvilken han har skrevet (omtrent 1848): «Jeg har tidt hørt sige om Englændere, at de have Spleen; jeg veed kun om denne Sygdom,

at det er en Særhed, men dog en Sørgmodighed, hvori de ofte røve sig Livet; jeg lider af noget ganske som denne[1].

Ved Siden af eller ud af denne Sørgmodighed udviklede sig den Pirrelighed (Irritabilitet, Sensibilitet), som desværre blev hans Livs trofaste Følgesvend lige fra den Tid, da han begyndte daglig at tage Deel i vort huuslige Liv. Saa langt som jeg kan kalde de Tider tilbage i min Erindring, hørte det til Dagens Orden, at han følte sig saaret ved — ja jeg veed ikke hvad. Han gik da pludseligt ud af Stuen, men snart efter kom han ind igjen, efter at have visket Taarerne af sine Øine. Enkelte Gange kunde man vel paavise Muligheden af en Grund, f. Ex. et misforstaaet Ord, en særlig Opmærksomhed mod en tilstedeværende Fremmed, og fremfor Alt Afbrydelsen af en af hans utallige Oplæsninger, naar Pigen løb gjennem Stuen for at lukke op, naar det ringede.

Til ret Forstaaelse af, til hvilken Yderlighed denne Pirrelighed kunde føre ham, er det nødvendigt at fremhæve nogle Træk af ham som Deeltager i vort Huusliv. Jeg nødsages derved til at give et Indblik i Privatlivet i »Hjemmets Hjem«, som han saa ofte taler om, naar han »fløi hjem paa en Pennefjer og et Stykke Papiir.«

---

[1] Heller ikke i Tydskland, hvor han dog aldrig mødte nogen af de Krænkelser, som Hjemmet efter hans Mening tilføiede ham, undgik denne hans Grundstemning Opmærksomheden. I 1845, altsaa netop i hans saakaldte lykkeligste Aar, skriver Ida Hahn-Hahn om ham:

> Solch ein Gewimmel von Elfen und Feen,
> Blumen und Genien im fröhlichen Scherz,
> Aber darüber viel' geistige Wehen,
> Aber darunter ein trauriges Herz.

Man har ogsaa anvendt paa ham Göethes Ord:

> Weil er kein Elend hat,
> Muss er sich Elend machen.

Efter Skoletiden kom han daglig i mine Forældres Huus[1]. Han blev behandlet som Søn af Huset; og fra denne Tid er, hele hans Liv igjennem, udenfor de daglige Smaabegivenheder Intet foregaaet i dette Familieliv, uden at han tog Deel deri. Jeg kan ikke sige, at han var særdeles skikket til at tage virksom Deel i vort Ungdomslivs Munterhed; thi ung eller rettere ungdommelig var han aldrig. Vi have alle ofte følt, at han led under dette Tryk.

Af alle Billeder af ANDERSEN i de forskjellige Aldersperioder staaer næsten intet klarere for mig end Billedet af hans Personlighed fra denne første Tid. Jeg seer ham siddende ved det lange Bord ved en Familiefest; naar Lysene skulde pudses — og dette maatte jo skee hvert Øieblik, da vi i den Tid kun kjendte Tællelys — betragtedes ANDERSEN som selvskreven til denne Forretning paa Grund af sin langstrakte Figur, der gjorde det muligt for ham, uden at forlade sin Plads, med sikker Haand at behandle Lysene i en ofte utrolig Afstand.

I vor Familie spillede Bordsangen en fremtrædende Rolle ved festlige Leiligheder. Fra min Barndom erindrer jeg Viser af RAHBEK og OEHLENSCHLÆGER; senere fik vi Bidrag fra HEIBERG, HERTZ, CHR. WINTHER, H. P. HOLST o. Fl.; men Opfinderen af den egenlige Familievise, med dennes ubundne Skjemt, var Husets Svigersøn C. J. BOYE. I dennes Spor gik, med meer eller mindre Held, ANDERSEN, og senere, da dette

[1] Indtil 1838 var dette Hjem i min Faders gamle Gaard i Norgesgade 159. I Fru Rahbeks Sprog hed det »det Spanske Huus«, fordi det i Frederik d. 3dies Tid beboedes af den spanske Gesandt, Grev Rebolledo, hvis Vaaben sad i Muren »ud til haffnen«.

For dem, der samle paa Bakkehuus-Navne, skal jeg tilføie, at min Fader i dette Sprog hed »Blonde« og vi Børn: »Tusendtakkerne«; formodenlig have vi sagt: Tusend Tak, naar Fru Rahbek bød os Syltetøi; hvilket hun stadigt gjorde.

ikke kunde forslaae, Andre af Familien, ogsaa jeg. Derfor hedder det i en af disse Viser:

Som Fuglens Sang fra Hækken
Her Glæden ofte lød,
Vor Glæde var som Bækken,
Den Bæk, som sagte flød.
Hver af os var en Kilde
Til Lunets muntre Elv;
Naar ingen Anden vilde,
Saa skrev vi Viser selv.

I hvilket Omfang denne Visefabrikation blev drevet, fremgaaer deraf, at der findes opbevarede 72 af ANDERSEN og 124 af mig.

Jeg tvivler om, at der er nogen af ANDERSENS mange Viser, der egne sig til Offentliggjørelse; de fleste vare skrevne til d. 6. Januar, min Faders Fødselsdag, fulde af dyb kjærlig Følelse for ham, men formløse — thi at file og afrunde var jo ikke hans Sag — og uden Munterhed. Naar han vilde slaae ind i den lystige Stiil, som passede til Stemningen hos os og maaskee allermeest hos min Fader, mærkede man altid, at det ikke var Aand af hans Aand. Jeg maa udtrykkelig bemærke, at dette kun gjelder hans Viser. I den mundlige Samtale, hvor Ironien var med og hans Humor kunde gjøre sig gjeldende, kunde han være uforlignelig morsom. Jeg har aldrig kjendt Nogen, der saaledes kunde gribe et enkelt i og for sig ubetydeligt Træk og befrugte det med sit Lune, uden just at lade sig genere af Correctheden. Han havde næsten hver Dag en pudsig Fortælling om Et eller Andet, der var hændet ham; og man kan ikke undre sig over, at Commandeur WULFF engang efter saadan en Fortælling greb sig i Haaret og raabte: »det er Løgn, det er Djævlen gale mig Løgn, saadan Noget passerer jo aldrig os Andre« — en Scene, som ANDERSEN gav meget

morsomt. Han havde desuden et stort Forraad af Historier fra Skoletiden, især fra MEISLINGS Huus; men de taale ikke at gjenfortælles, kun han kunde fortælle dem. Man maa have seet ham fortælle en Situation som den, da han i Tydskland gik ind i et Apothek og forlangte »Amerikanisches Oel«. Ingen forstod ham, men da han gjorde sig forstaaelig ved nogle Fagter, som en erfaren Læser selv vil kunne tænke sig, udbrød Personalet: »Ah, Ricin-Oel«.

Paa denne mærkværdige Evne til at opfatte den komiske Side ved dagligdags Smaabegivenheder, som gik os andre ubemærkede forbi, give hans Eventyr mange Beviser. I disse forstod han i en mærkelig Grad at benytte Smaatræk hos hans Omgivelser, og af saadanne har den Collinske Familie fundet mange fra sin egen Kreds. Jeg vil nævne nogle Exempler. Min Datter havde som Barn viist ham en Springgaas og spurgte ham da, om han troede, at den kunde springe saa høit som en Loppe. Samme Dag kom han igjen og oplæste sit Eventyr: »Springfyrene«. — Han forelæste for min Kone en Prolog, som han havde skrevet til et Carneval i Casino: hun havde en heel Deel Indvendinger mod den. Han gik da hjem for at skrive den om og kom igjen med en Omarbeidelse, i hvilken han havde indført som Talende en Madam SØRENSEN, hvem han havde lagt alle Indvendingerne i Munden. Jeg er den, som han personlig har været meest nærgaaende imod, idet han indfører mig som »Skyggen«, der vil gjøre sig vigtig; men det var jo kun Gjengjeld.

Det er ubegribeligt, men det er desværre sandt, at den ringe Omstændighed, at ogsaa jeg skrev Familieviser, har skaffet ANDERSEN mange bittre Øieblikke og os ligesaa mange ubehagelige Scener. Da hans Pirrelighed netop i dette Forhold første Gang fremtraadte i sin fulde Skarphed, og da jeg har bestemt mig til at gjøre Situationen og hans Forhold til denne saa klar som mulig, kan jeg ikke undgaae at omtale denne Sag

nærmere, uden Hensyn til, at jeg derved, meer end jeg kan ønske, indblander min Person i Fortællingen.

Det maa da først bemærkes, at vi dengang levede i »Ordspillenes« Tid. ANDERSEN kunde aldeles ikke gaae ind paa denne Genre; han drog sædvanlig nogle dybe Suk over dem, og allerede heri laae en Fristelse til flere Forsøg i denne Retning; vi vare jo meget unge. I mine Breve fra den Tid har jeg vist plaget ham meget dermed, som en Modvægt mod hans Sentimentalitet. Men i mine Viser var denne Legen med Ord Hovedingredientsen. Jeg skrev dem kun for at more min egen Familie i de korte Middagstimer, og jeg kjendte mit Publicum. Hvis det derfor er sandt, at »den Vise, som er vel hørt, er og vel qvædet«, da skulle de have denne Roes; og jeg har aldrig tænkt paa at fornærme den danske Literatur ved at indrangere dem i samme. Ligeoverfor min Familie har jeg kun havt Glæde af deres Modtagelse; men ligeoverfor ANDERSEN maa jeg mindes de Ord: »Som den, der aflægger Klæder den Dag det er koldt, saa er den, som synger Sange for et Hjerte, der er ilde tilfreds«.

ANDERSENS Humor og Vittighed kom aldrig til Udtalelse i hans Viser; de Løier, som kun refererede sig til det i Øieblikket Givne, kunde han ikke gaae ind paa; dertil var han for tung, han kunde ikke slaae Gjækken løs; hertil kom, at han savnede Lethed i Behandlingen af Sproget. Den solide Vittighed kan ikke concurrere med den luftige Spøg, som under Gildets Glæder maa opfattes øieblikkeligt uden forklarende Anmærkninger. Den blotte Klang maa tiltale; thi under Reflectionen ere vi allerede i den næste Linie. Jeg erindres herved om En af de mindre Indviede, der engang var tilstede, som ikke lo af det første Vers, før vi vare inde i det andet.

Det er en underlig Ironi af Skjæbnen, at ANDERSEN just i det Huus, hvor han saa godt som havde sit Hjem, skulde støde sammen med en saadan Visefabrikant. Min største For-

nøielse var at see, hvormeget jeg med dette lille Talent glædede min Familie og især min Fader, som endnu i sin høie Alder med saamegen Lethed kunde gaae ind paa det Overgivne; men min Glæde forstyrredes ofte, naar jeg ved hans Side saae ANDERSEN, der ikke kunde skjule sin Ærgrelse, saa at min Svoger LIND med Rette bemærkede: »EDVARD skriver Viserne, og ANDERSEN skærer Ansigter til dem.« Mangen en Fest afbrødes ved at han sneg sig fra Bordet med Taarer i Øinene, og at derpaa mine Søstre gik ud for at berolige ham; hvilket ogsaa altid lykkedes. Jeg kunde ikke beqvemme mig til at overtage denne Rolle, men jeg har engang havt en meget alvorlig Samtale med ham derom. Han erkjendte da, at det Hele skyldtes en sygelig Stemning, som han ikke kunde bekæmpe.

Det maatte da endelig gaae op for os, at, hvor komisk det end lyder, ANDERSEN var jaloux paa den Lykke, som mine Viser gjorde. Jeg forsøgte da at formilde ham ved at skrive enkelte Vers, ja hele Viser til og om ham selv; dette slog godt an. Man kan sige, at jeg paa denne Maade behandlede ham som et Barn. Men naar vi nu alle vidste, at det glædede ham, naar han blev gjort til Gjenstand, hvorfor skulde jeg da ikke gjøre det? Og her kunde jeg uden Fare gjøre Løier med endeel af hans Svagheder og sige Ting, som i en Samtale vilde have forbittret ham. Jeg vil anføre et Exempel. Det er et andet Sted omtalt, at han havde den Egenhed at bruge enkelte forcerede eller usædvanlige Udtryk flere Gange og at jeg forgjæves opponerede mod denne »Maneer«. Da han ofte var blevet stødt over mine Bemærkninger derom, er det saameget mærkeligere, at jeg ustraffet turde anbringe dem i en Vise, fordi jeg lod ham selv fremstaae som den Talende. Saaledes er i en Vise (til Melodi: Han gik til Ludlams Hule) i Anledning af en Forlovelse følgende Vers sammensat næsten udelukkende af Andersenske Udtryk og Vendinger:

Hvor Nilens Vand' er gule,
Hvor Leviathen boer,
Der mødtes tvende Fugle,
Og Ild i Tanken foer.
De vilde lystigt seile
Alt henad Livets Strøm,
Thi Glæden er en deilig,
En deilig, deilig Drøm.

Dette Vrøvl morede ham, uagtet det gik ud paa det Samme, som saa tidt havde ærgret ham.

Som Prøve af Genren i Almindelighed vil jeg endnu anføre Følgende af en Vise i Anledning af hans Afreise til England. Det sidste Vers:

Du Helt fra den 2den April,
Du reiser til Aarsdagens Fjender.

ender med følgende kaade Linier:

Kom hjem, men kom end'lig betids
Med Dampskibet eller med Smakken.
Kom kun med din engelske Miss,
Vi skal miaue og kløe hende i Nakken.

Det var ubetaleligt at see, hvorledes han fordreiede Ansigtet og udstødte Hyl for at skjule Latteren, idet han tillige ærgrede sig over, at han kunde lee af »det rædsomme Sludder«.

Egenlig var min Søster Ingeborg den Eneste, der i daglig Omgang ustraffet turde skjemte med ham; jeg kan ikke sige hvorfor, thi han kjendte jo os Alle lige godt.

Af ANDERSENS Pirrelighed udviklede sig efterhaanden en Mistænksomhed, der dog tildeels fremkaldtes ved Forholdene. Det vil nemlig bemærkes, at i næsten alle Tilfælde Mistanken blev fremkaldt ved hvad denne eller hiin havde fortalt ham om, hvad denne eller hiin havde sagt eller skrevet eller maaskee vilde skrive. De gode Venner vare idelig paafærde med at fortælle ham om noget, der vilde komme ud om ham. Han vidste, at der var »Personer, der morede sig med at gjøre ham bedrøvet.« Han blev næsten altid bagefter overbeviist om, at Referatet var usandt; men selv da kunde det første Indtryk ikke forsvinde. Han følte selv det Sørgelige derved; han siger jo, »at disse venskabelige Indskydelser forgiftede hans Tanker«, og selv efterat han vidste, at de vare usande, vedbleve de at »hænge som Giftdraaber«.

I »Mit Livs Eventyr« S. 108—9 dvæler han ved en udførlig Omtale af hvad der gik forud for Bevilgelsen af Reisestipendiet; han mener vel derved at bevise, at han havde Ret til at være mistænksom. Han siger: »Det var sagt mig, at just i dette Aar — jeg følte ret Betydningen — var der saamange udmærkede unge Mennesker, som søgte, saa det kunde have Vanskelighed« o. s. v. Den, som har sagt ham dette — om min Fader eller jeg, erindrer jeg nu ikke — har sagt den rene Sandhed. Det begrændsede Beløb, som Fonden *ad usus publicos* aarlig anvendte til Reisestipendier, samlede en stor Mængde Concurrenter af alle Videnskabsfag og desuden Digtere, Malere, Billedhuggere, Musikere og Technikere, saavel fra Kongeriget som fra Hertugdømmerne. At Chancen for den Enkelte var slettere, naar han maatte concurrere med mange og velanseete Ansøgere, var jo uimodsigeligt; og ANDERSEN modsagde det heller ikke dengang; han gik endog villigt ind derpaa. Man see f. Ex. hvorledes han omtaler det i et Brev til INGEMANN (Trykte Samling S. 112). Først 22 Aar derefter kommer han med den Fordring, at man den Gang skulde have saa at

sige anticiperet hans Berømmelse. — Da FR. PALUDAN MÜLLER i 1837 søgte om Reisestipendium, maatte han — der dengang havde skrevet »Kjærlighed ved Hoffet«, »Dandserinden«, »Amor og Psyche« samt »Zuleimas Flugt« — finde sig i at staae tilbage for »andre udmærkede unge Mennesker« og nøies med Tilsagn om Stipendium det næste Aar. — Naar ANDERSEN tillige har beklaget sig over, at han maatte skaffe Anbefalinger, da maa jeg tilføie nogle Ord derom, men forøvrigt henvise til, at han i 1845 ikke fandt noget Forunderligt i, at P. L. MØLLER anmodede ham om i Forening med OEHLENSCHLÆGER skriftligt at understøtte hans Ansøgning om Reisestipendium.

Jeg var dengang Secretair ved Fonden *ad usus publicos*, jeg refererede Ansøgningerne og var den Eneste, der kunde bedømme, hvilke Udsigter der vare for den Enkelte; for ANDERSEN vare de tvivlsomme. Naar man skulde tage retfærdigt Hensyn til alle Fag, var det meget tvivlsomt, om der kunde »blive Raad til to Digtere.« Det var et Uheld for ANDERSEN, at HERTZ søgte sammen med ham. Hvad var da naturligere end at jeg, som skulde motivere Indstillingen, benyttede det lovlige Middel, at støtte ham ved Anbefalinger fra saadanne Mænd som de nævnte. Og derfor hedder det i Indstillingen

om HERTZ — næstefter en Henviisning til hans indtil den Tid udgivne og opsigtvækkende Arbeider: »Den roesværdige Maade, hvorpaa HERTZ har forfulgt sin Bane, idet han først fuldendte sine akademiske Studier, senere fik Medaillen for en Afhandling, og først da han efter flere Aars grundige Studium havde dannet sig en videnskabelig Theori af Kunsten, fremtraadte som moden Skribent, borger noksom for« o. s. v.

om ANDERSEN: »Hans Ansøgning er ledsaget af Erklæringer fra . . ., som alle ere enige i, at han har en sand poetisk Natur, der, kæmpende med ydre Forhold, bestandig har meer og meer gjort sig gjeldende, men ligeledes enige i at erkjende

hans Trang til at uddanne sit Talent ved Reiser, som formenes at kunne give hans noget regelløse Phantasie en sikkrere Retning; fremdeles, at han ved forøgede Kundskaber vilde vinde en høiere Smag, en skarpere Sands for det Passende, og at han overhovedet vilde have godt af i den nærværende Periode af sit Liv, der maa ansees som hans høiere Opdragelses, at rives ud af den Nødtørftighed, der kun altfor ofte har tvunget ham til at producere.«

Hvad enten disse Motiveringer nu findes at kunne bestaae for Kritiken eller ikke,[1] er det ialfald vist, at de gjorde deres Virkning, idet Directionen accepterede dem; thi dette var i den Tid tilstrækkeligt. Frederik den Sjette blandede aldrig en personlig Mening ind i denne Slags Sagers Afgjørelse, ligesaalidt som han tog Notice af Udenforstaaendes Forsøg paa Protection. Under Christian den Ottende blev Forholdet det omvendte; en klog Ansøger henvendte sig da bedst til Adler.

Man vil maaskee finde, at jeg her har dvælet for længe ved Bagateller, men man vil forstaae, at jeg tillægger dem nogen Vægt, naar jeg meddeler, hvorledes Andersens Betragtning af dem er blevet benyttet udenlands.

Efter en Omtale af

»le Maanedsskrift, petit journal d'une critique aigre et morose, dont le conseiller Molbech dirigeait les attaques«

fremstilles Andersen som

»désespéré, sur le point de grossir le martyrologe litteraire.« »Je ne saurai si je suis vraiment un poëte que lorsque le tribunal de l'étranger se sera prononcé sur mes oeuvres« s'écria Andersen en se mettant sur les rangs pour obtenir une bourse de voyage; puis il alla — dernière humiliation — solliciter l'appui des principaux ecrivains de

---

[1] De ere ialfald lige saa gode som de moderne: »for at samle nye Indtryk og skaffe sig legemlig Forfriskning.«

Copenhague. Tous repondirent à son appel et accordèrent par leurs certificates tant de titres litteraires a l'enfant du peuple que l'on répudiait, qu'il lui arriva de ne voir dans ces témoignages d'estime si inattendus que la dernière aumone jetée à un malheureux. Mais s'il fuit le sol natal, faute de se sentir l'énergie nécessaire pour faire façe à l'orage, sa pensée ne le ramène pas moins sur les rivages arides et au milieu des sombres forêts de sa patrie!« [1] Forsaavidt man skulde betragte hans hyppigt forekommende Yttringer mod det Heibergske Huus som grundede i en Mistanke om, at han led nogen Forfølgelse derfra, da maa jeg bestemt benægte Rigtigheden heraf.

Jeg forbigaaer de mange i det daglige Liv forekommende Yttringer af den Mistænksomhedens Uro, der bragte ham til, ligesom Hunden Diogenes i »Dombey & Søn«, at gaae hen til Hjørnet for at see efter en supponeret Fjende. Men jeg kan ikke forbigaae en Sætning som den: »Selv velklædte Folk traf jeg paa, der i Forbigaaende med grinende Ansigt gjorde en forhaanende Bemærkning til mig« — en Sætning, som nu, ved den store Udbredelse af denne *conte bleu de ma vie* — som en fransk Bearbeider kalder den — er bragt vidt omkring i Verden som et Beviis paa, hvilken Raahed en begyndende Forfatter er udsat for i Danmark. Jeg er personlig overbeviist om, at det er hans febrilske Mistænksomhed, der har foregjøglet ham denne Haan.

En mildere Yttring af hans urolige Sind var hans Utaalmodighed, og dog har ogsaa denne bidraget meget til at forbittre hans Liv. Han begyndte sin Bane med det Formaal: at blive en berømt Mand, men tillige med den Fordring, at det skulde skee strax. Erfaringen viste ham snart, at dette ikke gik saa let; han søgte Grunden kun hos sine Omgivelser,

---

[1] *Poëtes et romanciers du Danemarc par Ch. Rahl.*

kæmpede mod disse men ikke mod sit eget urolige Sind. Og denne ulykkelige Overbeviisning om, at det skyldtes, ikke ham men Verdens Ondskab, at det gik saa langsomt med hans Fremskridt paa »Ærens Bane«, var saa fast indgroet, at han end ikke i sin modne Alder, og da han havde opnaaet almindelig Anerkjendelse, ganske kunde opgive den. Denne Utaalmodighed var fremfor Alt synlig i hans Forhold til den danske Skueplads.

I det daglige Liv havde vi stadig Beviser paa, hvor lidt han formaaede at bekæmpe den; en kort Opsættelse, en uventet Hindring, selv i de ubetydeligste Anliggender, satte hans Sind i Bevægelse. Dette viste sig især, naar den, han vilde tale med, ikke var hjemme eller ikke strax var til hans Disposition. Jeg har mange Beviser paa dette fra den Tid, da han daglig kom i mit Huus; han blev strax utaalmodig, naar han hørte, at jeg talte med Folk i Embedsanliggender; han gik da vel ind til Familien, men kom snart igjen, ruskede i min Dør og stak Hovedet ind med et forundret: Naa! — Han kunde forøvrigt selv spøge med denne Svaghed. Saaledes, da han engang (1860) ikke traf min Kone hjemme, efterlod han paa hendes Skrivebord følgende Seddel:

»Fru COLLIN. Det gjør mig ondt, at De flyer mig; nu gaaer jeg, iovermorgen reiser jeg, og snart døer jeg.«

Ærbødigst

H. C. ANDERSEN.

Der er neppe nogen af ANDERSENS menneskelige Svagheder, der bemærkedes saa let og af Alle, som den saakaldte Forfængelighed. Jeg har altid havt nogen Mistanke, naar man ved dette Udtryk troede at kunne betegne hans Væsen tilstrækkeligt.

Hvad er Forfængelighed? MOLBECH siger: »den Beskaffenhed hos en Person, at han sætter Priis paa Egenskaber hos sig selv, som ere uden sand indvortes Værd, eller den, at han ved hver Leilighed søger at lægge virkelige eller indbildte Fuld-

kommenheder for Dagen.« Jeg kunde ønske tilføiet: en i den menneskelige Natur nedlagt Disposition, hvis Udvikling det kun lykkes Faa at bekæmpe. ANDERSEN hørte ikke til disse Faa.

Han var ganske vist ikke forfængelig af sit Udvortes. Han har i sin Opvæxt maattet høre mange spottende Bemærkninger om dette; senere, da han med den tiltagende Aandsmodenhed tillige udvikledes i legemlig Henseende og bevægede sig med større Frihed, gjorde han sig ingen Illusioner i den Henseende. Det staaer ikke i min Magt at give et Billede af hans Udvortes i den Tid, og man vil ikke faae videre Udbytte af hans Signalement i en saakaldet: Sanitäts-Fehde ɔ: Sundhedspas fra Orsova, saalydende:

»Ein Schriftsteller, französischer Unterthan, Koppenhagen in Dänemark wohnhaft, ledigen Standes, braune Haare, graue Augen, länglichen Angesichts, deutsch gekleidet.«

Han havde virkelig en ret smuk Haarvæxt; det vidste han godt; og da han satte Priis paa at have denne i pyntelig Orden, lod han sig ofte »krølle«. Han var, uden at være pyntesyg, meget omhyggelig for sin Klædedragt. Men hvad Verden havde stor Fornøielse af at observere og udbrede var, at han ikke kunde gaae forbi et Speil uden at see sig deri. Vi, som have kjendt ham saa nøie, ere enige om at han ikke gjorde dette i Forventning af at finde noget Smukt, men som et Forsøg paa, ved nogle Ansigtsfordreielser at bringe noget Genialt frem. Han har selv med elskværdig Aabenhed tilstaaet, at han bestræbte sig for at see genial ud; det kunde da heller ikke skjules for os, der ved hvert nyt Photographi af ham kunde see, at han havde »sat et genialt Ansigt op.« Derfor give alle tidligere Portraiter ikke noget sandt Billede af hans Ansigts Udtryk. Hvis en Photograph havde kunnet opfatte saadanne Øieblikke, hvor han var henrykt over noget Skjønt, da vilde vi have faaet et Billede af, hvor godt han saae ud, naar det Aandige beherskede hans Miner.

Men hvad der laae aabent for Alle var hans Higen efter Roes. Han søgte saa lidt at skjule den, at han endog proklamerer den med de Ord:

«Kun i at beundres af Alle føler min Sjæl sig lykkelig; den Mindste, som ikke gjør det, kan gjøre mig mismodig».

En aabenhjertigere Tilstaaelse kan man ikke forlange.

Det var denne Higen efter Roes, der skadede ham saa meget, især fordi den daglig gav de smaa Aander Leilighed til at gjøre sig lystige over ham. Han kunde ikke nøies med den Bevidsthed, at han som Eventyr-Digter var agtet og æret fremfor nogen anden Samtidig; han vilde have den lydelige Roes eller see den paa Tryk, og han vilde atter og atter høre Roes for det Samme. Dette var en Deel af hans ubetvingelige Tilbøielighed til altid at beskjæftige sig med sit eget Jeg, men mærkelig derved, at han ikke kunde skjule den og bestandig gav sig Blottelser. — Vilde ikke enhver Forfatter glæde sig ved at see sine Arbeider anerkjendte ogsaa i Udlandet? Men han vilde maaskee glæde sig i Stilhed. Dette var imod ANDERSENS Natur, han fortalte det til Alle og forlangte, at ogsaa disse skulde glæde sig med ham derover. Det er ganske Andersensk, naar han, som der fortælles, en Dag skraaer over Gaden til en Bekjendt og siger: «Naa, nu bliver jeg læst i Spanien, farvel». Var det nu Forfængelighed, der drev ham til denne Yttring? Jeg vilde nærmest betegne den som en barnagtig Glæde. Næsten alle de Anekdoter, som man har om hans Forfængelighed, kunne henføres hertil. Han beholdt bestandig af Barnenaturen det, at han kunde glæde sig over Smaating ligesom han kunde tage sig Smaating nær. Enhver Tagen-Hensyn til ham, en Opmærksomhed, den være nok saa ringe, en Skaal, udbragt for ham ved et privat Middagsbord — alt Saadant glædede ham; glemte man tilfældigt at udbringe hans Skaal paa det Sted, hvor han var vant der-

til, var Humeuret forbi, — Altsammen uforgængelige Rester af Barnenaturen.

Det er saa ofte sagt om ham, at han reiste rundt om i Verden for at udbrede sin Berømmelse. Det skal vanskelig kunne bevises, at dette var hans Maal, og endnu vanskeligere vil det være at forklare, hvorledes han, blot ved at vise sig paa mange Steder, skulde gjøre sig berømt der. Det er med Rette, at BRANDES udbryder: «Ak, kunde Reiser gjøre det!» og at W. BLOCH spøgende opfordrer andre Digtere til at gjøre dette Experiment. Det var ham jo vel bekjendt af de mange Breve, han fik fra Beundrere i Tydskland, at han var berømt; men han vilde selv see denne Berømmelse paa Stedet, og han vilde personlig feteres. Hvor mangen Anden vilde ikke have gjort det Samme, men mere dulgt. Han lagde her som altid sine Følelser aabne frem for Verdens Kritik.

I «Mit Livs Eventyr» træffes desværre Exempler nok paa ubesindigt henkastede Yttringer, som gjorde ham ubodelig Skade. Saaledes fortæller han, at der i Fahlun var udkommet et Eftertryk af hans «Fodreise»; men saa føier han til: «Noget, der kun er skeet med OEHLENSCHLÆGERS betydeligste Arbeider» — og saa blotter han sin Forfængelighed. — Han skrev en Anmeldelse om den elektromagnetiske Telegraph, og her tilføier han: «Jeg var den, der gjorde Kjøbenhavnerne opmærksom paa denne Opfindelse». Dette Sidste hører til den Egenhed hos ham, at han altid vilde betragtes som den, der først havde bragt en Nyhed.

Disse betydningsløse Barnagtigheder, som yttrede sig saa ofte i det daglige Samliv, kunde man jo let oversee. Men man kan ikke undres over, at de, naar de kom tilsyne i hans Livshistorie, irriterede Mange.

Men var da Alt hos ham Forfængelighed? Var det Forfængelighed, at han ønskede, at Hjemmet skulde føle sig hædret ved en Landsmands Berømmelse i Udlandet? Man pleier at

antage, at en Mand, der gjør sig berømt i Udlandet, derved gjør sit Fædreland Ære. Men han maatte gjøre en anden Erfaring. Hans Berømthed var ikke et Foster af hans Indbildning, den var en Virkelighed. Den danske Presse kunde ikke benægte dette, men den kunde anstille sig uvidende; den kunde tie. Han havde jo Ret, naar han sagde (1845): «Det var dog forunderligt, om de Danske skulde være de eneste Kloge i at dømme i denne Verden». Hans Forbittrelse over, saaledes at blive ignoreret, gik især ud over Berlingske Tidende, som greb enhver Leilighed til at drage HERTZ frem, men tav om ANDERSEN.

Man har havt meget travlt med ANDERSENS Barnlighed. Det beroer paa en fuldstændig Misforstaaelse af hans Væsen, og han loe selv over den; men den var meget almindelig. Det gik endog saavidt, at en Fest-Comitee, for hvilken han havde skrevet en Sang, takkede ham for hans «barnlige Imødekommenhed». Det er vel nærmest hans tidligere Følsomhed, der er blevet forvexlet med Barnlighed, og Misforstaaelsen er blevet bestyrket ved hans store Evne til at gaae ind i Barnets Tankegang og til at tale i dets Sprog. Det er mig endog tvivlsomt, om han var en egenlig Barneven. Jeg kan vel erindre, at han, medens mine Børn vare smaa, gav sig meget af med dem og morede sig over deres Bemærkninger (som han da ogsaa efter Omstændighederne benyttede); men den Kjærlighed for Børn i Almindelighed, som findes hos den udprægede Barneven, der ved enhver Leilighed tager et Barn paa Armen og kjæler for det, har jeg ikke fundet hos ham. At han ikke selv gjorde Fordring paa at staae som et Exempel paa en Barneven, maa man slutte deraf, at da han kort før sin Død var henne for at see de udstillede Skizzer til sit Monument, yttrede han sig heftigt og haardt mod dem, paa hvilke der var anbragt Børn.

ANDERSEN var barnlig ligeoverfor Gud, men ligeoverfor denne Verden var han Humorist. De, som saae dybere i ham, have tidligt erkjendt dette; allerede i 1833 sammenlignede

HEIBERG ham med WESSEL, og P. L. MØLLER raadede ham til at benytte sit rige og vittige Lune som Værn mod Pedanteriet og Bornertheden. Hans Humor viste sig ogsaa deri, at han ofte spøgte med sine egne Svagheder. Det var saaledes ikke uden et stærkt Anstrøg af Selvironi, at han under sin sidste Sygdom sagde til mig: «Jeg gad egenlig nok kige ned og see, hvordan det gaaer til ved min Begravelse».

Hans Ironi og hans hurtige Opfattelse af en Situation viste sig især i bidende Svar; deri havde han tidligt faaet Øvelse og deri var han en Mester. At han ved Hjælp deraf ogsaa har redet sig ud af de Forlegenheder, som en anonym Forfatter er udsat for, har han selv fortalt i «Mit Livs Eventyr» S. 334[1]. Af denne Evne udgik hans Improvisation. Det hørte i den Tid til de ikke ualmindelige Adspredelser i de Cirkler, i hvilke ANDERSEN kom, at opgive ham en Række Ord, af hvilke han, stadigt med Hensyn til Rimene, skulde construere et lille Digt — altsaa de saakaldte *bouts rimés*[2]. Han optegnede disse Enderiim og skrev med en næsten ubegribelig Hurtighed et lille Digt, som han oplæste. Undertiden vare disse Digte lange, endog paa 16 Linier. Som Exempel vil jeg meddele et af de korteste (fra Nørager 1829). Opgaven var: Fædrelandskjærlighed, og de opgivne Riim: Storm, Gorm, Mode, Klode. Han skrev da øieblikkeligt:

---

[1] Jeg kan tilføie et Exempel, ogsaa fra «den nye Barselstue». Jeg havde faaet den Mening, at Fru Emma Hartmann var indviet i Hemmeligheden og talte med hende derom. Da hun derpaa sagde ham, at hun vidste det fra mig, svarede han strax: «Naa saa fik han dog Ret, da han paastod, at han kunde bilde Dem det ind».

[2] *Bouts rimés* definerer Fr. Schönau som: «hinanden foresatte Riim-Endelser, hvor det gjælder om at faae Riimene nætte opfyldte og ikke vige fra Materien».

Drag hen i Kampen for dit Land min Gorm,
Følg ikke Tidens Luner og dens Mode.
Vær tro dit Land i Havblik og i Storm,
Da grønnes alt din Krands paa denne Klode.

Som en Curiositet vil jeg anføre, at jeg har fundet en Seddel, som han under sit Ophold i Stockholm har faaet fra en velvillig Landsmand, der skriver: «De vil blive tilsagt til Ulriksdal; vær forberedt paa et Inpromtu».

ANDERSEN var ikke Tænker, endnu mindre Grubler. — I det daglige Samliv indlod han sig aldrig paa abstracte Undersøgelser; dog maa jeg, efter hans egne Udtalelser, undtage hans Samliv med H. C. ØRSTED. Denne udmærkede Mands faderlige Forhold ligeoverfor ANDERSEN er hævet over enhver Roes; saa mange Sider af ANDERSENS Liv ere Vidnesbyrd derom. Han vilde, som saamange Andre, opdrage ham, men paa sin egen kjærlige overbærende Maade, som jo ogsaa var tiltrækkende for ANDERSEN. Men hans Bestræbelser vare neppe praktiske. Jeg kan selv tale noget med herom; jeg skal ikke glemme, at han af Venskab for min Fader spildte mangen Søndag Formiddag paa at læse Mathematik med min Broder og mig inden 2den Examen; jeg siger «spildte», thi hans Methode var ikke den skolerette, og altsaa forvirrende for os. Tog han feil i sine Forudsætninger om vor Modenhed, saa har han vist gjort det Samme med Hensyn til ANDERSEN; idetmindste har man Grund til at troe det, efter dennes mange Meddelelser om sine Samtaler med ØRSTED. Saaledes siger han om «I Sverrig», at de to Afdelinger: Tro og Videnskab samt Poesiens Californien begge vare fremsprungne ved ØRSTEDS «aandfulde

indvirkende Samtaler« og »ved Opfattelsen af «Aanden i Naturen» blev der Stof for os til mangen Samtale». Og naar nu ØRSTED tilfældigt lader en saadan Yttring falde som den: «Man har beskyldt Dem saa tidt for Mangel paa Studium; maaskee bliver De den af Digterne, der vil udrette meest for Videnskaben», kan man da undre sig over, at en saa ubefæstet Aand som ANDERSENS kunde troe sig særligt kaldet til «at hente Stof fra Videnskabens lidet søgte Gruber».

Det er af denne Omgang med ØRSTED jeg forklarer, hvorledes det kunde gaae til, at ANDERSEN, der var, saa at sige fra Fødselen puur og bar Inspirationsdigter og i sin Udvikling Humorist, holdende sig borte fra alle Abstractioner, kunde paa een Gang falde paa at kaste sig over saadanne Æmner som «Ahasverus» og især «At være eller ikke være». Han forvirredes i sine Begreber om hvad han var moden til at behandle; derfor forsøgte han sig i saa mange Retninger.

Paa en anden Maade havde INGEMANN Indflydelse paa ham. Han saae vistnok ANDERSENS Uklarhed og Mangel paa Holdning, han stræbte vel efter at holde ham opreist, da Forfatter-Sorgerne efter «Agnete» overvældede ham, og derved at give ham Mod og Selvfølelse. Medens alle Andre vare enige om at dadle den kritikløse Nedskriven af de Slag i Slag følgende Phantasibilleder, der fremstillede sig for ham, yttrede INGEMANN sig med den største Haan mod denne Dadel og giver ham det Raad: «See kun at sætte Dem paa fri uafhængig Fod med Hensyn til det Ephemeriske i Aandens og Literaturens Verden, og hvad Vorherre vil der skal blive af os, driver han vel nok igjennem».

Var det nu vel betænkt af INGEMANN, at skrive dette til den dengang saa umodne Digter? For denne maatte det jo blive den ham velkomne Lære: Skriv hvad der falder Dig ind, vær uafhængig af Andres Domme; thi det er Vorherre, der har

givet Dig disse Indfald, og hvad han gjør det er velgjort. — Det er Dogmet om den af Fornuften ubesmittede Idee-Undfangelse.

Og saaledes have vi Alle fra den Tid et Ansvar for hvad vi, hver paa sin Viis, have bidraget til at forvirre ANDERSEN.

Mit foranstaaende Arbeide har, inden det var færdigt til Offentliggjørelse, været underkastet en Kritik, som jeg selv har fremkaldt. Det var jo naturligt, at jeg ønskede en Meningsyttring derom fra ANDERSENS nærmeste Omgangskreds. Jeg havde særlig Grund til at vælge en Enkelt til Dommer, nemlig min Søster INGEBORGS Datter JONNA (Lehnsbaronesse STAMPE). Hun var i sin Opvæxt en af de første og stadige Tilhørere ved ANDERSENS mundlige Fortællinger. Dengang saae hun op til ham. Maatte hun senere i Livet, som moden og høitdannet Qvinde, tilstaae for sig selv, at han ikke ganske var den Samme, som hun havde tænkt sig, glemte hun dog aldrig det første Indtryk; hun vedblev til hans Død at være hans trofaste Veninde og hans Forsvar, naar han blev angrebet. Jeg vil endog sige, at hun var partisk for ham; og dertil kunde hun vel finde Anledning ligeoverfor nogle af os Andre. Da hun modtog dette Arbeide, laae hun paa et smertefuldt Sygeleie, farligt syg, men i Besiddelse af sin fulde Aandskraft. Af hendes Brev, der er dicteret af hende og nedskrevet af en af Døttrene, vil jeg meddele Følgende:

Marts 1878.

«Du har rigtignok Ret i, at jeg med Interesse følger Dit Arbeide om ANDERSEN; det ligger mig netop paa Sinde, at Folk skulle lære ham at kjende fra hans menneskeligste Side, hans Hjerteforhold, hans Venskabsforhold til den Collinske Fa-

milie. Jeg synes derfor saa udmærket godt om Begyndelsen, de Meislingske Breve, om Bedstefaders Optræden og ANDERSENS Personlighed, som den viste sig der paa en næsten Dickensk rørende Maade. Ligeledes Brevene til Dig, hvor den fordringsfulde, pirrelige men dog kjærlige Side hos ham træder saa stærkt frem; endelig Brevene til LOUISE. Et saadant Indblik i ANDERSENS Barndoms- og Ungdomsliv kan kun Du give.

Men naar jeg ikke var saa fuldt tilfredsstillet ved Randglosserne til hans Livs Eventyr, saa ligger det i, at jeg ikke synes Du seer med nok Afstand paa den Tids Strømninger, eller idetmindste ikke føler noget af det, som jeg føler med Hensyn til ANDERSEN. Jeg føler nemlig, at han virkelig var en Svane og en Stund betragtedes som en grim Ælling. Han følte Vingerne groe uden at kunne gjøre sig selv Rede for denne Følelses Berettigelse eller at kunne bibringe Andre denne Følelse. For ham var al Tugt og al Tilretteviisning kun Hemmelser; han følte Ubilligheden men ikke Berettigelsen. Derfor vaandede han sig under al Sprogrettelse og under at veies paa samme Vægt som Andre. Jeg troer, at selv om man har tilhørt hiin Tids Standpunkt her i Danmark, selv om man endnu har bibeholdt sin Forkjærlighed for den, saa vil man dog nu ikke være blind for, at den var noget bornert og pedantisk, at Formen spillede en større Rolle end nodvendigt, og at de, som ikke kunde følge den Retning, let kom til at staae udenfor og derved blive gjort Uret. Samfundet kunde dengang ikke være anderledes, da det ikke kunde være forud for sin Tid, saa det skal ikke bebreides det; men det maa tages med i Betragtning, synes jeg, i Bedømmelsen af ANDERSEN. Han hørte efter min Mening til de 4 store Propheter, men fik neppe Rang blandt de 12 smaa, og maatte derfor vaande sig under en Maalestok, han ikke kunde svare til. Dette, synes jeg, var hans første Samtids ubevidste Skyld imod ham. Hans Skyld imod den var, at kræve Anerkjendelse som Svane før han var blevet

det, og det blev han først da han skrev sine Eventyr. Dernæst havde han en anden Skyld, ligesom denne ubevidst, hans Phantasies Upaalidelighed med Hensyn til Folks Forhold til ham. Du kalder det Pirrelighed, men jeg, som har kjendt Mennesker med denne Slags Natur, jeg føler mig forvisset om, at det er en Utilregnelighed i Phantasien, der faaer denne til for Alvor at troe hvad der vitterlig ikke er skeet. De lide ligesaa meget under disse foregøglede som under virkelige Krænkelser, og gaae i deres Grav, sikkre paa at deres Opfattelse har været den sande. Ved denne Feil har ANDERSEN beredt sig selv og Andre store Kvaler, og dog anseer jeg ham for utilregnelig deri.

Der var dernæst en anden Grund, der maatte gjøre ANDERSENS Feil mere aabenbare for Verden end Andres; han var uden Familie. Alle vi, der ere saa lykkelige at have Familie, maa vide, hvad Støtte og Hjælp Familieforstaaelsen er for os. Fører en ublid Vind os bort fra den, vil vi dybt føle dens Savn: den kjender og bærer over med de samme Svagheder og Eiendommeligheder, den netop selv har, lægger stundom end ikke Mærke til dem. Dette gjælder de fødte Familieforhold; i de Forhold, man selv danner, faaer man visselig mangen en Gang ikke den samme Overbærelse. Hvor mangt et ondt Lune, hvor mangen en Særhed, Tværhed, ja endog Utaalmodighed faaer ikke Udløb inden fire Vægge, saa Verden forskaanes for at see dem og lide derunder og den Paagjældende selv hyppigt af Udenforstaaende betragtes som et meget omgængeligt Menneske. Ingen af disse Lettelser havde ANDERSEN, ingen medfødt Slægt forstod og bar over med hans Ungdoms-Særheder, og han havde senere ingen Familie, i hvilken han kunde udgyde det, som han saa desværre maatte udgyde over Venner og Bekjendte. Han kunde naturligviis heller ikke i den Collinske Familie have den Familie-Tryghed som vi andre.

Naar man er syg, nervøs, ikke er istand til personlig at

skrive, men maa gjøre det pr. Dictat (som forekommer mig særdeles vanskeligt) og ikke kan tale til den man vilde tale med, saa skulde man egenlig tie stille. Men saa stor er min Interesse for det Du udgiver, at jeg har dristet mig til at dictere dette. Jeg syntes nemlig, at det kunde gjøre godt mod ANDERSENS Minde, om der blev ydet ham en Forstaaelse, som han maatte savne i sin Samtid, men som Ingen bedre kunde give ham end En, der har staaet ham saa nær som Du — den Indrømmelse nemlig, at ANDERSENS første Samtid var for snever til heelt at kunne forstaae ham, og at hans Pirrelighed ikke alene laae i en sygelig Sjælstilstand, men ogsaa var begrundet i Forholdene. Det var denne Klang af Sympathi, som jeg savnede i det ene lille Afsnit, og som har bragt mig til at udtale min Opfattelse. Bliv nu hverken kjed eller led derover, men straf mig især ikke ved at undlade at sende mig hvad Du ellers skriver. Det sidst Tilsendte tiltalte mig meget; det skildrer paa en træffende Maade ANDERSENS eiendommelige Forhold til Familien, hans underlige Blanding af Saarlighed og Godmodighed, ligesom det ogsaa grupperer Familien charakteristisk omkring ham (Familiepoeten, der maa offre til hans Skinsyge, Søstrene, der trøste) . . .

J.

Min Besvarelse af dette Brev skal altsaa danne Afslutningen af mine Betragtninger om ANDERSEN. Denne Brev-Form vil maaskee misbilliges; men Hovedsagen for mig er at være tydelig, og jeg frygter for, at Tydeligheden vilde lide ved Omdannelse i Afhandlingsform. Og naar jeg lader disse ganske private Breve fremtræde offentligt, uden at foretage nogen For-

andring i den Brevstiil, der nu engang er eiendommelig for mig, kan jeg kun bede om Læserens Overbærelse. Det er dog bedre, at jeg skriver i den Stiil, der falder mig naturlig, end paatager mig en, der er mig fremmed.

---

9. Marts 1878.

Dit Brev har gjort mig stor Glæde, kjære JONNA, uagtet det indeholder væsenlige Indvendinger mod min Fremstilling; men disse kom mig ikke uventede; thi ifølge Din Godhed for ANDERSEN og Din overbærende Betragtning af hans Svagheder maatte Du skrive saaledes. Det var i hans qvindelige Omgang mens han levede, at der blev kjælet saameget for hans »syge Hjerte«; de samme ville nu, at der ogsaa skal kjæles for hans Minde. Men mit Forhold til ham var aldrig det kjælne, og ligesaa lidt kan mit Forhold til hans Minde blive det. Men jeg er pligtig til at frede om det; bliver det angrebet i noget Væsenligt, skal jeg ikke tie. Spørgsmaalet er her om min Fortælle-Maade; vi skulle snart blive enige om, at vi skylde hans Minde den Indrømmelse, som Du lægger saamegen Vægt paa, og jeg tiltræder derfor af ganske Hjerte Din Sætning: at ANDERSENS Pirrelighed ikke alene laae i en sygelig Sjælstilstand, men ogsaa var begrundet i Forholdene. Var det hermed afgjort mellem os, saa var det jo fortræffeligt; men jeg føler godt, at denne tørre Indrømmelse ikke tilfredsstiller Dig. Jeg misforstaaer Dig ingenlunde; Du forlanger ikke en Apotheose — denne er saa rundeligt, ja altfor rundeligt, blevet ham til Deel i hans Levetid; men Du savner en Klang af Sympathi. Og heri har Du maaskee Ret; under Beviisførelsen er Inderligheden gaaet tabt.

Andre ville maaskee dømme endnu strængere om min

Uforbeholdenhed. De ville sige, at man var berettiget til at vente, at der fra min Haand ikke vilde udkomme Andet end hvad der kunde tjene til min afdøde Vens Ære. Dersom jeg vilde forsvare mig med, at han i levende Live saa lidt forstod at skjule sine Svagheder, at disse vare bekjendte for hele hans Omgang, da vilde man vel sige: saa lad det være kjendt i denne Kreds, men bring det ikke ud i Verden. Men den Kreds, der kjendte ham, var stor og ikke altid mildtdømmende; hans ydre Væsen har fundet mange haarde Dommere, som ikke kjendte hans Charakteer og ikke kunde finde anden Forklaring end: Egoisme, Hovmod, Forfængelighed o. s. v. Men naar jeg, som har fulgt hans Livshistorie fra hans tidlige Ungdom til Graven og været saa nøie knyttet til den, ikke troer men veed, at Grunden maa søges i en Disposition — legemlig eller aandelig eller begge Dele — som det ikke var ham muligt at frigjøre sig for; naar jeg netop deri seer en undskyldende Forklaring af det, som har været Andre til Forargelse — skulde jeg da tilbageholde det?

En Kritik af Andersen som Menneske og som Digter har jeg ikke villet skrive; Kritik, veed Du jo nok, har aldrig været min Sag. Min Tip-Tipoldefaer var Veier, Maaler og Vrager i Kolding, men der er Intet af Faget gaaet over i mit Blod. Men vil man kalde det Kritik, at jeg fremstiller Phænomenerne, og søger at forklare deres Grund — da faaer det være. Thi jeg kan ikke fravige den Mening, at der gjøres Andersen den bedste Tjeneste ved at vise Verden, hvor sygt hans Sind var, saa at det staaer tydeligt for Enhver, at alt Frastødende, alt det, som Verden forargedes over, skyldes dette Sind. Han kjendte sin Sygdom, men vidste intet Raad imod den, og han var tidt i Sandhed ulykkelig derover. Jeg har ikke givet nogen Beskrivelse af, men kun en Hentydning til de Paroxysmer, under hvilke han var aldeles utilregnelig; men jeg kan ikke ganske forbigaae dem, da det kun kan være i saa-

danne, at der er undsluppet ham Yttringer, som ere opfangede og priisgivne Verdens Dom. En bebudet Reaction mod ham kan godt bygges derpaa.

Hvad nu det Samfund angaaer, i hvilket ANDERSEN bevægede sig i hiint for hans Udvikling saa vigtige Tidsrum, da har Du faaet det Indtryk, at hiint Samfund var noget pedantisk og for snevert til heelt at kunne forstaae ham, og at Formen spillede en overmægtig Rolle.

Jeg skal ikke her komme tilbage til Striden om Formen, dette misforstaaede eller dog kun halvt forstaaede Begreb — langt mindre til ANDERSENS Betragtning af dette Stridsæmne[1]. Men var det nu kun hans Forsyndelse mod Formen, der vakte Datidens Kritik imod ham? Forsøg at tænke Dig, at hiin Tids ANDERSEN — ikke Eventyrdigteren, men den dramatiske Forfatter — optraadte i vor Tid — hvorledes vilde han da blive behandlet?

At der kunde være meget at sige mod Samfundet i den Tid, vil jeg indrømme; jeg mindes selv meget af Bureaukrati, Servilisme, sneverhjertede Anskuelser om det Tilladelige og Passende. Men ere da alle disse ubehagelige Begreber forsvundne fra vor Tid, og er der ikke opstaaet nye Former af den Egoisme, der er alle Tiders ulægelige Sygdom? Og hvad den æsthetiske Literaturs Omraade angaaer, da vil jeg minde om, at vi havde vor Opdragelse gjennem Mænd som BAGGESEN, OEHLENSCHLÆGER og HEIBERG. Jeg troer derhos, at vi vare mere unge end Nutidens unge Mennesker. Jeg har idetmindste

---

[1] Skjøndt det er stridende mod Skik og Brug at skrive Anmærkninger til Breve, vil jeg dog her meddele Dig af et Brev til Andersen »en Vens« Betragtning. Til følgende Distichon:

»Altid, naar Aandens Mosesstav det vilde,
Fremsprang, trods Formens Klippe, Livets Kilde«

føier han: »Og Du veed ogsaa, hvor tidt vi have
leet sammen af Hertz's Formsludder.«

ikke hørt Noget fra de sidste 30 Aars Ungdom i Retning af Digterens:

Griller, Griller, fly, fly,
Vort Sind behøver godt Veir,
Et muntert Sind gjør Guld af Bly
Og Sølvtøi udaf Potter.

Men dette bliver mellem os; thi jeg vil ikke have Klammeri med Ungdommen. Endelig vil jeg spørge, om det ikke er noget for tidligt at betragte hiin Tids Virksomhed paa det aandelige Gebet som en Deel af »det forsvundne Kjøbenhavn«.

Andersen skriver i 1833: »Døer jeg ude, da husk Edvard paa at trykke mine Erindringer«. Jeg vilde neppe dengang have skrevet saaledes som nu; thi deels have mine Anskuelser om, hvorledes en Afdøds Liv bør beskrives, forandret sig meget, deels har hans Selvbeskrivelse viist mig den Vei, som jeg nu følger. Det er jo nemlig klart, at han selv har villet, at det store Publicum skulde sættes ind i hans Livs Mærkværdigheder, store og smaa, hans Tanker og Følelser fra Vuggen til Graven. Men han var formeget Digter til at hans Fremstilling og Opfatning af Omgivelserne kunde blive absolut rigtig, og for phantastisk til at hans Selvbetragtninger kunde blive paalidelige. Han har ikke altid forstaaet sig selv og hyppigt misforstaaet Andre. Lad være, at vi i Grunden Alle, meer eller mindre, have de samme Svagheder; men han havde sine i en ikke almindelig Grad, og vi aabenbare ikke vore for Verden.

Han har sagt om sin Ungdomstid, da han netop var sluppet fra Skolen: »Alle vilde rette paa mig«; og dette er, naar man ikke tager det bogstaveligt, sandt. Hvor var nu Uretten? Han havde forsaavidt Ret, naar han tænkte: jeg er nu 25 Aar gammel og skal endnu opdrages! De Andre havde Ret, forsaavidt de kun saae paa, hvor lidet hans intellectuelle Modenhed svarede til hans Alder. De kunne have feilet ved

at tage ham just paa denne eller hiin Maade, — jeg kan kun undtage en Eneste, min Fader, af hvis Mund jeg fra denne Tid kun erindrer faderlig Tiltale —; men alle Andre have ærligt og efter bedste Overbeviisning stræbt til hans Bedste.

ANDERSEN var i den videste Betydning en offentlig Charakteer, kjendt personlig af Mange, igjennem sine Skrifter kjendt af Utallige, kjendt og miskjendt. Han var desuden — afseet fra hans Skribentvirksomhed — en saa ualmindelig personlig Fremtoning. Han har i »Mit Livs Eventyr« stillet sig selv, sit Liv, sit Væsen saa detailleret frem, han har charakteriseret sig selv og sine Omgivelser, men Alt efter sin — i Ordets gode Betydning — eensidige Betragtning. Og denne maa prøves, thi hans Liv tilhører Culturhistorien.

Jeg vender mig nu til det af Dig med Rette fremhævede Hovedpunct: hans Sorger og hans *Staaen ene i Verden uden Familie*. Ja her træffe vi ganske sammen; og jeg er enig med Dig i den Betragtning, at netop *dette maatte gjøre hans Feil mere aabenbare for Verden*.

Ja, han havde Venner, Tilbedere, Forgudere — men dog stod han ene i Verden; det vække høist veemodige Tanker. I det stærkt bevægede Liv, som han førte, kunde han glemme — og glemte ogsaa — denne Sorg; men naar Eensomheden da kom, følte han den ogsaa saa meget dybere; da følte han sig forladt af Alle. Fra saadanne Timer skriver sig hans bittreste Udtalelser.

I sin tidlige Barndom mistede han sin Fader, i sin Ungdom havde han endnu en Moder. Om hende vil man have dannet sig en Forestilling ved Læsningen af hendes Breve i den trykte Samling; men disse ere skrevne af Andre. Han var meget tilbageholden med at tale om hende; men jeg veed, at hun og hendes Forhold laae ham tungt paa Hjertet. Han maatte idelig høre hendes Bebreidelser for at han gjorde saa lidt for hende; hun krævede ham endog for de «Penge, som

hun skyldte Contoirist HØST for at skrive de to sidste Breve». ANDERSEN kunde vel ogsaa have Tvivl, om hendes Nød virkelig var saa stor, naar hun lod skrive: «Mange gode Folk bevise saa mange Godheder imod mig; ofte giver de mig Overflødighed af Spise». Og alt dette paa en Tid, da han selv ikke kunde leve uden ved Andres Hjelp. Jeg har et Brev, som hun selv har skrevet; af dette vil jeg, til Forstaaelse af Sønnens Sorger, meddele et Stykke:

> «Jeg takker for di Penge Som du sende Guldbergs Di lo kiøbe Læret til en Særk til mig men i mit Liv har jeg aldrig eiet Saa grov en Særk det var Som det groveste Sægetøi . . . hva du har bedt mig om Skal ieg nog la være men at misondelig Mennesker skildrer mig Saa Slet kan jeg (ikke) giøre ved. Bespisningsanstalten har nu begønd og ieg faaet Ma engang. Det er jo kun tønt men Saa bær det dog navnet af varm Ma».

Og naar jeg tænker paa, at dette Brev er til ham, som senere skrev «Historien om en Moder», da finder jeg det hjerteskærende. — Han sørgede som en god Søn ved hendes Død og følte, at nu stod han ganske ene.

Oekonomiske Sorger havde han i lang Tid meer af end jeg dengang anede; han var yderst ømfindlig i det Capitel. Brevene vise, at han een Gang har laant Penge af min Fader. Da jeg bebreidede ham den forcerede Production, der ikke levnede ham Tid til noget Studium, vidste jeg ikke, at Nøden tildeels tvang ham dertil.

Men da vi nu ere ved hans Sorger, saa vil Du vel ogsaa høre Noget om hans Hjertesorger. Jeg kan kun bekræfte at men ikke fortælle hvad; jeg kan ikke gjøre mig interessant ved nogen Oplysning derom. Han har i hele sit Liv ikke talt eet Ord med mig derom, men han har viist mig sin Sorg saaledes, at jeg kunde tyde dens Grund; ganske kunde han

dog ikke fortie den for mig, som det vil sees af et af hans Breve til mig. Og han kunde heller ikke lade Verden være uvidende derom (det kunne Digterne jo aldrig). En saadan Antydning finder man allerede tidligt (Mit Livs Eventyr S. 90—91) men han er discret (det ere Digterne ikke altid). GULDBERG gav ham engang, som Du vil have seet, en Lection i Anledning af et uskyldigt Skjelmeri i «Phantasier og Skizzer». — Jeg er overbeviist om, at Damerne have vidst meget bedre Besked om ANDERSENS Hjerte-Historier end jeg, paa Grund af deres mageløse Evne til at udfritte og udpønske, medens jeg har den for mig lykkelige Egenskab: ikke at være nysgjerrig. Men jeg har dog blandt hans Papirer fundet Breve og Stemningsudbrud, endog Navne; om disse faae Damerne dog ikke Noget at vide af mig. Men paa saadanne Stemningsudbrud at bygge den Mening, at disse Sorger sloge dyb Rod, kan jeg ikke være med til; jeg har kun seet, at han var let fængelig, og det kan jeg godt lide.

Din Bestemmelse af ANDERSENS Plads i den poetiske Rangforordning, det vil sige den Plads, som den competente offentlige Mening anviste ham ved hans første Optræden, er, om jeg maa sige det, som skrevet af ANDERSEN selv. Jeg henviser simpelthen til hvad jeg har oplyst om hans Indtræden paa Forfatterbanen og om hvorledes han introduceredes af HEIBERG o. Fl. paa en Tid, da han ikke var videre end at han «følte Vingerne groe». Men idet Du forsvarer ham paa Samtidens Bekostning, lægger Du ogsaa en Skyld paa ham selv. Jeg synes, at jeg dømmer ham ligesaa mildt som Du. Lad os i Korthed betragte hiint første Tidsrum.

Hans Barndomsliv er bekjendt nok, ligeledes hans phantastiske Udvandren til Kjøbenhavn, hans Ophold der (den sørge-

ligste Tid af hans Liv) og endelig den bratte Overgang til Skolelivet, hvor han for første Gang blev stillet ligeoverfor en Pligt: den at skulle lære Noget, og blev tvunget til at lægge sin Phantasiverden tilside. Studentertiden var ikke uden Ubehageligheder, men dog en god Tid for ham; den havde jo et Anstrøg af Ungdomsliv. Nu begyndte hans umaadelige Production, som, ved hans Mangel paa Selvkritik, maatte skaffe ham mange literaire Modstandere, billige og ubillige. Men foruden disse havde han Venner, sande Venner af hans egenlige Jeg, men deelte i to Leire ved Bedømmelsen af hans Arbeider; han fløi fra den moderligt sindede Fru LÆSSØE til den kjølige E. COLLIN; var han opvarmet hist, blev han afkjølet her, og saaledes gik det i hans øvrige store Omgangskreds. Denne spredte, forvirrende Behandling var til stor Skade for ANDERSEN. Idet han helst hørte «den rosende klingende Bjelde», indsneg der sig i hans Bevidsthed en Tanke om Partiskhed, om Uret. Den fortjente Lykke, som Improvisatoren gjorde, kunde ikke udviske dette Indtryk; læg vel Mærke til dette Træk; det kjendes igjen i hele hans Liv.

Men den bratteste Overgang i hans Væsen viste sig efter Opholdet i Weimar, hvor han var blevet feteret paa en Maade, der vel kunde forvirre Hovedet paa ham. Efter denne Jagen fra Fest til Fest og omgivet af Smiger, befandt han sig pludselig i det gamle borgerlige ædruelige Hjem; hans Phantasi havde foregjøglet ham en Modtagelse i den tydske Stiil.

Jeg tænker mig en ung Pige, som har været paa det første Bal. Herrerne have stimlet om hende, engageret og inclineret. Efter en Nat fuld af skjønne Drømme vaagner hun i sit Hjem, hvor Alt er Ro; hun kaldes til de vante daglige Sysler og finder sig snart tilrette i dem. Men ANDERSEN vilde vedblive at gjenopleve sin «halv Drøm halv Virkelighed»; han kom hjem til det gamle Huus, der blev ikke inclineret for ham, og det kunde han ikke finde sig tilrette i. Han fordrede Paa-

skjønnelse af, at han ved sin Berømmelse «gjorde Huset berømt»; men Huset satte ikke Priis derpaa. Fader skriver til ham — aabenbart for at forberede ham herpaa — «Jeg kan let sætte mig i Deres Forfatning og Stemning over en saadan Modtagelse i Udlandet. Men De veed jo nok, at en Prophet er miskjendt i sit Fædreland. Vi længes alle efter Dem, skjøndt jeg af gammel Praxis forudseer adskillige Scener, naar Udlandet hæves paa Indlandets Bekostning. Men slige Scener ere ikke videre farlige».

Fra denne Tid er det især at hans Misfornøielse med Hjemmet skriver sig; han kunde efter sin Natur ikke tænke sig, at en Vurdering her hjemme, der ikke stod i Høide med den tydske, var Andet end en ubillig Undervurdering. Han var uforsigtig i sine Yttringer derom, trodsede paa den Ære, han havde gjort sit Fædreland, og irriterede Mange ved bestandigt at tale om Modtagelsen i Tydskland og ved Lovtaler over det Fremmede.

Lad os komme ganske paa det Rene med vort — Familiens — Forhold til ham. Jeg vil da først sætte nogle Notabener ved Dine Bemærkninger om det Vanskelige for en Fremmed ved at «finde sig tilrette i det Collinske Huus». Dette Huus havde et eiendommeligt Præg, det er sandt; og det for Fremmede meest Paafaldende var vel, at det Conventionelle der spillede en saa underordnet Rolle; i et andet Huus stod dette «hvad synes Folk derom» maaskee i forreste Række. Efter dette Præg dannes Tonen i hver Familie; de forskjellige Toner kunne vel bringes til at danne en Harmoni, men Instrumenterne maa først stemmes sammen. Jeg vil dog ikke modsige, at vort Familieliv var noget paaholdende paa sit Eget; i denne vor egen lille Verden holdt vi paa den Tone, der var Udtrykket for Husets Charakteer. Men denne Betragtning vedkommer ikke ANDERSENS Forhold til Familien. Han indtraadte i vor Kreds ganske umoden, næsten som et Barn, ikke istand til at kriti-

sere vort Familieliv; thi han kjendte ikke noget andet, som han kunde sammenligne det med. Og derfor var han i de første Aar glad imellem os, glad ved at see sig behandlet som Søn af Huset, men ikke uden Veemod over ikke at være det; herom mindedes han stadigt ved sin Moders Breve. Men den Forstemthed, som han, efter at være optraadt som Forfatter, næsten daglig var udsat for, havde en ganske anden Grund — der ikke stod i den ringeste Forbindelse med Tonen i Huset, — nemlig den, at han ikke fandt sine Arbeider noksom paaskjønnede hos os; og denne Forstemthed maatte tiltage efterhaanden som han anerkjendtes af Andre.

Naar han i vor Kreds, hvor Hertz og især Heiberg stode saa høit anskrevne, ikke fandt den høirøstede Sympathi for sin Musa, som han fandt i nogle andre Huse — og jeg vil indrømme, at det var Tilfældet — saa havde han visselig Grund til at bedrøves; men jeg seer ikke, at han havde Ret til at beklage sig. Ulykken var, at han næsten daglig havde Anledning til denne Bedrøvelse. Vi sagde ofte om et oplæst Digt »det er smukt« eller noget Lignende, men naar han først havde været hos Hr. A., der var »ganske opfyldt« deraf, og derefter hos Fru B., der var »betaget« deraf, og vi saa ikke bleve »opfyldte og betagne«, — saa var det forbi med Humeuret. Det bør dog erindres, at han i sine rolige Øieblikke, hvor gjerne han end lyttede til Roes, ikke miskjendte sine oprigtige Venner, men endog blev mistænksom mod de smigrende Stemmer. I et saadant, desværre sjeldent Øieblik følte han, at overdreven Roes var ham til Skade, og da sagde han: »Folk have sluddret for mig og sat mig Galskab i Hovedet.« — Jeg indrømmer forresten villigt, at vi — idetmindste jeg — ikke vare overbærende nok med hans Svagheder, og især den, som trættede mig meest, at han selv eller et af hans Arbeider altid skulde være udelukkende Gjenstand for Samtalen. Almindelige Discussioner indlod han sig sjeldent paa: han

yttrede vel en Mening og i en meget bestemt Tone, men holdt sig borte fra at besvare Modsigelser.

Jeg vil nu forsøge at aflede Din Opmærksomhed fra vort Huus og henlede den til et andet, nemlig Commandeur WULFFS, der billigviis bør bære en Deel af Ansvaret for ANDERSENS »Behandling« i hiin Tid; thi det var dette Huus, han, næstefter vort, flittigst besøgte. Commandeur WULFF var, saa forekom det mig, en underlig Blanding af Sømand, Skjønaand og Hofmand, lidt Digter, og Oversætter af Shakespeare. Han var god mod ANDERSEN, men overseende og overlegen. ANDERSEN kunde aldrig slutte sig til ham som til Familiens qvindelige Medlemmer og en Tid til Sønnen CHRISTIAN. Den vigtigste i denne Familie for ANDERSENS tidligste Udvikling var Moderen. Ligefra hans Skoletid havde hun et aarvaagent og moderligt Øie for ham, senere maaskee meer for hans Skrøbeligheder end for hans gode Sider; men hun søgte at indvirke paa ham paa en moraliserende Maade, som han ikke var modtagelig for, og hendes Optræden ligeoverfor ham havde noget Afmaalt, Gouvernantemæssigt, som irriterede ham. Adskillige af de tilsyneladende haarde Yttringer, som ANDERSEN citerer fra hiin Tid, tilhøre hende, men det vilde være uretfærdigt at bedømme hende efter disse. Hun levede i en æsthetiserende Omgivelse og var selv meget ivrig Deeltager. ANDERSEN kunde umuligt hos hende komme i Betragtning ved Siden af den Tids Celebriteter. At han kunde lade sig henrive til at forlange dette, opbragte hende. — Den yngre Datter IDA, senere Conferentsraadinde KOCH, kom dengang ikke saameget i Berøring med ham; hun stræbte ikke efter at have nogen Indflydelse paa ham. Men hun vedblev indtil hans Død at være ham en trofast Veninde, og i hendes Huus var han indtil sin sidste Sygdom en fast ugenlig Gjæst. — Men ligeoverfor den omtalte Opdragelse i dette Huus og i Opposition mod den

havde han en trofast Allieret i den ældste Datter HENRIETTE Af dette Forhold har han («Mit Livs Eventyr» 79—80) givet en træffende men noget kortfattet Skildring.

ANDERSENS tidligere Forfatterlivs Historie frembyder saa mange Exempler paa afvigende Domme, at man, da man jo ikke tør forudsætte, at de ere grundede i Partiskhed — kunde fristes til at undersøge Grunden. Nærmest ligger da Spørgsmaalet om den forskjellige Opfattelse ude (især i Tydskland) og hjemme, om nemlig den aandelige Constitution i Tydskland er saa forskjellig fra den danske, at han paa disse to Steder maatte opfattes saa forskjelligt. Det Sentimentale stod, som bekjendt, tidligere, maaskee endnu i ANDERSENS Tid, høit blandt Tydskerne: her hjemme blev der, af en maaskee overdreven Sands for det Humoristiske, snarere gjort Løier dermed. Man behøver blot at betragte Dommene om: »Kun en Spillemand«. I Tydskland gjorde den overordenlig Lykke, det har jeg personlig erfaret; han blev paa sine Reiser der introduceret som »Forfatteren af Nur ein Geiger«. I England, som vel forøvrigt ikke er Sentimentalitetens Land, omtales «Only a fiddler» som et af de interessanteste Værker, der i en Række af Aar have forladt Pressen. Og hvad sige vi saa her hjemme? SØREN KIERKEGAARD siger — jeg maa gjentage disse mærkelige Ord netop for Dig: — »Hvad der i Romanen gaaer tilgrunde, det er ikke et Geni i dets Kamp, men et Flæb, om hvilket det forsikkres, at det er et Geni, og som kun har det tilfælles med et Geni, at det lider en Smule Gjenvordighed, som det endog ligger under for«. Her udtaler sig en Stemme fra dem, der havde den legemlige ANDERSEN daglig mellem sig og saae ham selv i Meget af hvad han skrev. HAUCH derimod holdt med

Tydskerne, naar han siger, at ANDERSEN, som selv har drukket af det malurtfulde Bæger, giver sin Fremstilling en Sandhed og Alvor, ja en tragisk og smertevækkende Pathos; det er den krænkede Menneskenatur, der her udtaler sin Smerte.«

Jeg raadede engang ANDERSEN til at lade foretage en Folketælling over hans Forsvarere og hans Modstandere (her og i Udlandet) og trække de Sidste fra de Første, og jeg indestod ham for at han kunde være tjent med Resultatet.

Om hans Berømmelse som Eventyr-Forfatter kan der jo ikke reises Tvivl; det er Eventyrene og tildeels hans Romaner, der i Tydskland og England have grundet hans Berømmelse; hvor langt denne forøvrigt strakte sig tør jeg ikke afgjøre, men den naaede ialfald til Amerika. C. C. RAFN skrev til ham i 1850, at der fra New York skrives: »Fra Utallige bestormes jeg med Spørgsmaal, om ikke ANDERSEN tænker at bereise de forenede Stater, saasom de ere overtydede om at hans Reise vilde blive et sandt romersk Triumphtog«.

Jeg troer ikke, at hans lyriske Arbeider have høstet større Roes i Udlandet end herhjemme. Hans dramatiske Arbeider synes at være saagodt som ignorerede i Udlandet: ialfald har Kritiken ladet dem gaae fri. Dette kan nu visselig ikke siges om hans eget Fædreland. Hvor skarpt han i denne Henseende blev bedømt, vil sees af de i denne Samling meddeelte Theatercensurer. Jeg har behandlet disse saa udførligt, for ikke at tilbageholde noget, der kunde styrke ANDERSENS Berettigelse til at betragte sig som forfulgt. Det maa dog erindres, at han ikke har kunnet kjende disse som de foreligge her; han fik kun Resultaterne at vide, og han kunde nu engang ikke tænke sig disse grundede i Andet end ond Villie eller personlig Animositet imod ham, og da meest fra MOLBECHS Side. Naar denne næsten stadigt kom til det Resultat, at Stykket ikke kunde antages, da behøver det ikke at forsvares, at han fulgte sin Overbeviisning om hvad der hørte til den danske Skue-

pladses berettigede Fordringer; men det er sandsynligt, at ikke Faa ville misbillige de haarde Udtryk i Motiveringerne. Det er dog ikke billigt at glemme, at Censurprotokollen var en for Almeenheden lukket Bog, og at MOLBECH saaledes her kun har gjort sig en Privatfornøielse af at give sin Ærgrelse Luft, den aldrig ophørende Ærgrelse over det, som han kaldte Sjuskeriet.

Men lad os et Øieblik komme tilbage til Eventyrene og deres Bedømmelse samt min Fremstilling, der er foranlediget ved, at BRANDES har saa at sige deelt ANDERSENS Forfatterliv i to Dele:

a. det jagede Dyr i den danske Literatur,
b. den lykkelige Eventyrdigter.

Jeg har ikke Noget mod en Tvedeling, men vel imod denne kortfattede Charakteristik af den første Periode. Det er jo forøvrigt let forklarligt, at der findes noget Modstridende i Opfatningen af ANDERSEN og hans Digterskjæbne, naar den Ene — der har kjendt ham fra Barne- til Oldinge-Alderen — beskriver ham som Menneske og søger at vise, at netop dette Menneskelige maatte give hans Forfattervirksomhed dens særegne Præg, medens den Anden, der ikkun har havt et kortvarigt Bekjendtskab til ham, construerer ham for den første Halvdeel af «Mit Livs Eventyr», og for den anden Halvdeel af sin egen geniale Opfatning af Eventyrene. — Jeg henviser til Afhandlingen om disse; thi den er lystelig at læse og tale om. Det er i Grunden Indledningsordene, der have bragt mig til at skrive dette; de lyde saaledes:

«Der skal Mod til at have Talent. Man maa vove at fortrøste sig til sin Indskydelse; man maa stole paa, at det Indfald, der opstaaer i Ens Hjerne, er sundt, at den Form, der falder En naturlig, selv om den er ny, har Ret til at være; man maa have vundet Dristighed til at udsætte sig for at blive kaldt affectert eller vild,

før man kan betroe sig til sit Instinct og følge det hvorhen det fører og byder. ARMAND CARREL sagde: Jeg skriver ikke som man skriver, men som jeg skriver — og dette er Begavelsens almindelige Formel».

Tagne i deres Almindelighed synes disse Ord at udtale en omfattende Syndsforladelse for de fleste Digterfeil — hvorfra dog udtrykkeligt undtages «Jaskværk og Skaberi» — og altsaa en Afviisning af alle Ankerne over ANDERSENS tidligere Production. ANDERSEN skulde altsaa have Ret, naar han til Dadelen over Sproget i hans Ungdomsarbeider svarede: «det er eiendommeligt for mig». Dette er naturligviis ikke BRANDES' Mening; til Overflod bekræftes dette ved en senere Anmærkning om, at Eventyrene en sjelden Gang plettes af stygge Sprogfeil, især af Germanismer. Han indleder kun sine Betragtninger over den hidtil ukjendte Fortællemaade ved at hævde «Talentets Ret til, hvor ingen gængs Form tilfredsstiller dets Naturs eiendommelige Krav, at danne nye Former, naar det finder en Byggeplads, hvor disse kunne udfolde sig let og frit. En saadan Byggeplads fandt ANDERSEN i Eventyret».

Det er ligesaa sandt som det er smukt anvendt paa ANDERSENS »dristige Pretension: at udtrykke sig mundligt skjøndt paa Prent».

Dette henleder mine Tanker paa hine Tider, da Andersen fandt «Byggepladsen». Du er jo netop et af hiin Tids Børn, og Du har vist bevaret en levende Erindring om ham som Fortæller. Derfor endnu nogle Ord for at opfriske denne Erindring.

I flere af de Kredse, hvor han daglig kom, fandtes Smaabørn, som han gav sig af med; han fortalte dem Historier, som han deels selv lavede i Øieblikket, deels hentede fra bekjendte Eventyr; men hvad enten han fortalte sit eget eller gjenfortalte, var Fortællemaaden saa udelukkende hans egen og saa levende, at den henrykte Børnene. Ham selv morede det at give

sit Lune dette frie Spillerum, Talen gik ustandseligt, rigeligt udstyret med de for Børnene bekjendte Talemaader, og med Fagter, som passede dertil. Selv den tørreste Sætning gav han Liv: han sagde ikke: »Børnene kom paa Vognen og saa kjørte de«, men: »saa kom de paa Vognen, farvel Far, farvel Mor, Pidsken smældede smæk, smak, og væk foer de hei vil du gaae.« De, der senere have hørt ham oplæse sine Eventyr, kunne kun danne sig et svagt Begreb om dette Foredrags eiendommelige Livlighed i Børnenes Kreds.

Det er ganske vist i de Tider ikke faldet ham ind, at noget Saadant kunde bruges paa anden Maade end mundligt og til Forlystelse for Børn. Men den Glæde, som de mundlige Fortællinger vakte i hans Kredse, maatte naturligviis lede til det Spørgsmaal, om ikke Flere kunde gjøres deelagtige deri, altsaa gjennem Pressen; men skulde de trykkes, maatte de komme frem i hans Taleform; enhver anden var umulig. Meningen var neppe, at Børn skulde læse dem, men at de Voxne skulde oplæse eller gjenfortælle dem, saavidt muligt i den Andersenske Tone. Forsøget blev altsaa gjort med et beskedent lille Hefte i Sedez, som kostede 24 Sk. Det var saaledes let tilgængeligt og fandt ogsaa god Afsætning. Samlingen voxede til to Bind (1835—42) og oplagdes flere Gange. — Men hvad sagde Kritiken? havde den Øie for, at her var fremkommet noget Usædvanligt? »Maanedsskrift for Literatur« betragtede det vel som en let Spøg, der stod udenfor den danske Literatur. To Anmeldelser har jeg ovenfor omtalt; og skulde Du tage disse til Indtægt for Din Mening om Datidens Bornerthed, saa kan jeg ikke fortænke Dig deri.

Af en let begribelig Frygt for at blive for vidtløftig i min Charakteristik af Andersen, har jeg ikke udtalt mig for

Dig om alle Yttringer af hans »Sjælesyge«. Det er dog til den rette Forstaaelse af hans Væsen og til en Forestilling om, hvormeget han har maattet lide, nødvendigt at omtale hans Ængstelighed og hans skiftende Stemninger.

Ængsteligheden viste sig i hans tidligste Tid ikke som en Sygelighed; den var en ligefrem Følge af hans ustyrlige Phantasi; han saae Farer, hvor ingen Anden vilde have fundet dem. Det vilde jo ikke være urimeligt, om han paa sine mange Reiser i fremmede Lande en enkelt Gang havde befundet sig i en farefuld Situation; men jeg har ikke kunnet see andet, end at hans Phantasi har lavet alle de Farer, som hans mange Meddelelser i Brevene skildre. Det har formelig været en Trang for ham at tænke sig mulige Farer, og da at udmale dem, som om han virkelig havde været udsat for dem. Især gave Jernbaner og Søreiser ham ofte Stof dertil. At han ved et stærkt Bølgeslag mod Skibet troede, at dette var stødt paa en Sandbanke, er ikke saa forunderligt; men charakteristisk er det, at han, overbeviist om Feiltagelsen, endda betroer os sine Fornemmelser i Anledning af »Sandbanken«. Derfor skriver han: Katakomberne under Rom ere noget usikkre, dog har jeg med D. og N. bevandret dem; det gik godt af, MOLBECH har ikke vovet det». Og derfor fortæller han saadanne Ting, som fra Tanger, at han havde været paa et Sted, »hvor der for 2 Aar siden var seet Løver«. At dette tidligt har ligget i hans Disposition sees ogsaa af et Brev fra Maii 1826, ifølge hvilket hans første Reise med nogle Miles Kjørsel gjennem Sjelland, »ikke har været uden Fare, da Veien gik Bakke op og Bakke ned.«

Han var dog egenlig mere ængstelig for sin Helbred, uagtet han, afseet fra hans Nerveusitet, havde en udmærket Constitution. Jeg kan ikke mindes, at han har været egenlig syg før de sidste Par Aar; og selv under denne alvorlige Sygdom var han oven Senge indtil det Sidste. Derimod vrimler der i

hans Breve af Tandpiner; han var vistnok plaget deraf, men alle hans Venner skulde vide det, og Lægerne skulde raadspørges. At disse tyldede Noget i ham, som hverken gjorde fra eller til, beroligede ham. Derfor hedder det i et Brev fra CHR. WULFF: »Du feiler nu aldrig noget, naar blot du faaer Lov til at tage for et Par Rigsdaler Mixtur om Dagen«. Og saaledes blev det bestandigt ved; næsten hver Dag havde han et eller andet »Tilfælde« at fortælle om, stundom kunde han forevise f. Ex. en lille rød Plet paa Haanden, som »THEODOR maatte see paa, for at sige om det var noget Alvorligt.« Sædvanlig fik han da et Svar, som: at det saae ud som Fnat, men at det maaskee kunde blive en Brandbyld — denne Spøg hørte han gjerne. Det var vel egenlig kun blevet ham en Vane at gjøre Ophævelse af saadanne Smaating; men ganske uberørt af Ængstelse har han dog ikke været, naar han f. Ex. omtaler Fru SERRES Hunde i det sidste af de trykte Breve, eller naar han skriver til INGEMANN (1855): »Katten bed mig i Fingrene, saa nu har jeg det at gaae og ængste mig over, skjøndt der ikke blev bidt Hul, kun givet Tryk ind i Huden; men det er nok for mig til at spore Hede, Smerte og Trækning, som nok egenlig ikke er der.»

Jeg kunde ønske, at jeg i ANDERSENS levende Live havde samlet en Fortegnelse over hans »Farer og Tilfælde« og havde oplæst dem for ham. Jeg er sikker paa, at han vilde have leet hjerteligt. Hans Sands for det Komiske kunde i den Grad tage Magten fra hans Selviskhed, at han, naar han saae sig selv sat i en komisk Belysning, morede sig derover (naturligviis kun i vor snevre Kreds). Det viste sig især i hans Samtaler med Din Moder, f. Ex. naar hun greb ham i en lille uskyldig Løgn. Men ogsaa naar han fortalte hende en sandfærdig Begivenhed, i hvilken han ikke nævnedes, men som han dog ved en Idee-Association let kunde bringes i Forbindelse med, naar han fortalte dette i den uskyldigste Tone og hun saa sagde:

»Jeg veed godt, hvorfor De fortæller mig dette, men De narrer ikke en syv Aar gammel Ræveunge« (Talemaade af mig ubekjendt Oprindelse) — saa jublede han over at være grebet. Selv hans Latter havde noget Eiendommeligt; den var ikke en vedblivende eller krampagtig Leen, men ufravigelig et tre Gange gjentaget »Ha,« umiskjendeligt kommende fra et oprømt Indre.

Hvor elskværdig var ANDERSEN ikke i saadanne Øieblikke, og hvor vare vi da ikke Alle glade ved ham!

Jeg kommer tilbage til hans »Ængstelighed«. Denne var alvorlig med Hensyn til hvad han nød af Spise og Drikke, det vil sige: han fik let en Mistanke. Et Exempel paa denne mistænksomme Ængstelighed er følgende. I lang Tid fik han hver Formiddag hos os en Kop Salep; en Dag besørgede imod Sædvane Pigen dette i Kjøkkenet. Men han var ikke at formaae til at røre det; han frygtede for, at Pigen kunde ude i Kjøkkenet have »taget feil af hvidt Sukker og Arsenik«.

Han havde ogsaa den let begribelig Ængstelighed med Hensyn til at blive levende begravet; men hans Sikkerhedsforanstaltning derimod var ganske eiendommelig. Han havde nemlig i lang Tid liggende paa sit Natbord en Seddel, hvorpaa stod skrevet: »Jeg er skindød!«

Ængstelserne under hans senere virkelige Sygdom finder jeg ingen Grund til at beskrive.

Til hans Charakteristik hører derimod ogsaa en Betragtning af hans skiftende Stemninger. Jeg forbigaaer de mange Beviser, der kunne hentes fra Brevene fra Skoletiden, og holder mig kun til hans tidlige Forfatterliv. Jeg maa dog advare imod, at hans Ord altid betragtes som Udtryk for en virkelig Stemning.

Naar han fandt et piqvant Udtryk for Charakteriseringen af en Person eller en Situation — og af saadanne Udtryk havde han et stort Forraad — generede en Overdrivelse ham ikke. I daglige Samtaler i den nærmeste Kreds ødslede han med dem,

men man finder ogsaa mange i hans Breve. Et af de groveste Exempler, som han selv har ladet trykke, er følgende:

»Tungt var det vist for min bedste Ven,
Han samled al Gift og gav mig den:
»Det styrker! Det maa Du drikke«.

Han vidste godt, at dette ikke foruroligede mig; han truede mig oftere med, at han vilde bruge dette eller hiint Udtryk om mig; men det endte gjerne med, at han kun sagde: »det er da ogsaa ærgerligt, at man ikke kan gjøre Dem gal i Hovedet.« Undertiden vare hans haarde Udtryk meente, f. Ex. naar han kalder sine Recensenter »vaade Hunde, der komme ind i hans Stue og lægge sig paa de bedste Steder«. Men naar han til en ung Pige i vor Familie skriver (1843) om sin Glæde over »Den grimme Ællings« Modtagelse og tilføier, »at Kundskabstræets Slange neppe siger sin Mening, naar det næste visne Blad, som man kalder intelligent, falder fra Træet,« og naar han betroer hende dette som en Hemmelighed, »uden Frygt for at blive jaget med Flamme-Riis ud af Venskabs-Paradiset i Amaliegade« — saa er Hensigten kun at sige noget Piqvant om Heiberg og at det tilføiede Hib til Familien skal komme til dennes Kundskab.

Som det meest fremtrædende Exempel vil jeg nævne Agnete-Historien og hvad der fulgte paa denne.

Paa samme Tid som han sidder i Rom og forelæser Agnete for Thorvaldsen og de andre Kunstnere, »som bleve dybt rørte«, og medens »han hører hjemme fra, at de ere smeltede i Taarer«, faaer han, ligeledes hjemmefra, Kritiken, nemlig Molbechs og Heibergs Breve om hans to Vaudeviller, og mit nu rimeligviis berygtede Brev af 18. Decbr. 1833 (Trykt Samling Nr. 35); »og nu«, siger han, »seer han sin Ære tabt, alle sine Forhaabninger som falske Bobler, nu har han tømt Giften, som Vennerne række ham.«

Af hans skiftende og næsten samtidige Stemningsudbrud, ogsaa i Anledning af »Agnete«, vil jeg forære Dig følgende Blomstersamling fra 1834:

8. April til Fru Læssøe: »Man har knækket Svingfjederen paa Fuglen. Gud gav mig det aandelige Adelsdiplom, som man har sønderrevet. Min Sjæls Lykke hang kun ved en Traad, og den har min kjæreste Ven overskaaret.«

16. Maii til Ludvig Müller: »Edvard er min solideste Ven.«

26. Maii til E. Collin: »Deres Hjerte kan maaskee undvære mig, mit kan ikke undvære Dem.«

17. Junii til Jette Wulff: »Jeg er krænket af et Menneske, jeg har betroet hver Tanke. Digteren er død, myrdet i Italien.«

11. Julii til Jonas Collin: »Der ere dog mange gode Mennesker til; og de Poeter, som sige, at Verden er en Jammerdal med Kjeltringer i, skulde have Prygl.«

11. Julii til E. Collin: »Nu sees vi jo snart! mon De seer ældre ud? Kom mig nu ret kjærligt, ret broderligt imøde.«

3. Aug.: var han atter hos os »som et hjemvandret Barn i den kjære Kreds.« Og i

October »var der Digterselskab hos Collins; Hertz, Heiberg og jeg vare de Fremmede, eller, som den gamle Collin sagde, der var kun to Fremmede, thi Andersen er en Søn af Huset; Heiberg var vittig, Hertz døv, (men ungdommelig), og jeg var morsom. Ja De kan ikke troe, hvor jeg har taget mig op. Collin siger: han er bleven en ganske solid Fyr, men de gamle Manerer har han ikke lagt af. Fru Drewsen og Louise forsikkre: Han er bleven ellevild og overgiven, kaad i høieste Grad.«

Den myrdede Digter var saaledes baade hurtigt og grundigt — indtil videre — kommet til sig selv igjen.

Men hans gamle Fordringer til Vennerne vare ikke der-

med opgivne. Krisen var overstaaet i hans Forhold til den ene af hans »Opdragere«, der havde taget sit Parti; men ikke saa med den anden. I et Brev fra denne Tid til JETTE WULFF forekommer et Stykke, hvori han, næst at constatere sin Forsoning med mig, i sin Phantasi seer sig selv hævet over alle »belærende Prædikanter«, han lader Folk »sluddre«, han er »høflig«, og anstiller sig »beskeden«, (skjøndt, siger han, jeg var mere beskeden i gamle Dage, da jeg talte saameget om mig selv) og han føler sig meget tilfreds ved at spille denne Comedie. Men da Phantasien slipper, idet han staaer overfor Virkeligheden: Fru WULFF, forandrer Tonen sig. Thi Fru WULFF havde ikke forandret sin Maneer, hun var endnu den samme »belærende Prædikant«. Og da skriver han i dette Brev: »Jeg er blevet krænket dybt, og det af Deres Moder. Vi sees vel som sædvanligt een Gang om Ugen og tale om alleslags, men — den bittre Braad sidder mig i Hjertet; der er en Skillevæg mellem os«.

Dette var ikke andet end en gjensidig Irritation mellem de to Paagjældende; han irriterede hende ved sine ubesindige Yttringer om hans Ligestilling eller endog Overlegenhed ved Siden af Tidens meest yndede Forfattere. At dette ikke var noget Enestaaende, seer jeg af et Brev fra mig af 13. Julii 1830. Jeg fortæller ham deri om en anseet Mand, der havde beklaget sig over hans Indbildskhed, og fortsætter:

»Fader sagde, at han vidste ikke selv, hvorledes De havde det; men De kom undertiden med Exclamationer, som ret kunde ærgre Folk; f. Ex. at De engang, da han sagde: »De maatte ønske, De kunde skrive en saadan Roman som INGEMANN«, udbrød: »Nei det veed Gud, det vilde jeg ikke ønske«; dette antog han imidlertid for at være, som han udtrykte sig, Fjanteri. Er nu dette Deres virkelige Mening, saa skal jeg ikke indlade mig paa et saa frugtesløst Arbeide, som det, at betage En sin gode Mening om sig selv; men det er høist uklogt, høist skadeligt for Dem med Hensyn til Andres Mening om Dem. De

skylder Dem selv at skjule det; saameget kan og bør jeg sige.« Det maa nu ikke glemmes, hvad ANDERSEN var i 1830, og hvor høit INGEMANNS Romaner dengang vare skattede.

Men det skal heller ikke glemmes, at ANDERSEN har aabent og oprigtigt udtalt sig herom. Naar man har læst Slutningen af hans Brev til mig af 11. Julii 1830, svinder enhver Mistanke om, at han dengang led af en saadan Indbildskhed. De mange Drillerier og især nærgaaende Bemærkninger fra Folk, som han ikke stod i nærmere Forhold til, fremkaldte de trodsige Stemninger, i hvilke han lod sig henrive til at benytte saadanne Overdrivelser som et Vaaben. Men det var alligevel en høist uheldig Maneer, som skadede ham meget i det almindelige Omdømme.

Der er et Punct i mit Forhold til ANDERSEN, som jeg kunde ønske at fortie. Det er ikke rimeligt, at det er undgaaet Din Opmærksomhed, at der paa flere Steder i Brevene er hentydet dertil; naar Du desuagtet ikke har berørt det, maatte jeg antage, at det skete af Delicatesse, og heri maatte jeg finde en Opfordring til, enten at udelade af hans Breve alle de paagjældende Steder, eller at stole paa, at disse vilde forsvinde i den store Masse, eller aabent at udtale mig derom. Det første vilde jeg ikke, fordi jeg aldrig af Hensyn til mig selv har udeladt af ANDERSENS Breve Noget, der kunde belyse hans Væsen og Forhold; det Andet havde den Mislighed, at jeg af en kritisk Læser kunde opfordres til at give en Forklaring. Hvorfor jeg valgte det Tredie, vil Slutningen af dette Brev vise. Altsaa til Sagen.

Strax efter sin første Udreise i 1831 skrev han et Brev til mig, hvori han foreslog, at vi skulde sige Du til hinanden. Dette fremkaldte et Brev fra mig, i hvilket jeg aabent og ærligt

og i den kjærligste Tone skildrede ham den Egenhed hos mig, at jeg havde Antipathi mod Dus-Væsen i Almindelighed, naar det ikke skrev sig fra Drengeaarene; jeg erkjendte, at jeg i denne Henseende var en Særling. Men jeg vil ikke skjule, at netop her var det hans Personlighed ligeoverfor min, der var bestemmende for mig. Jeg var ung og livsglad og vilde have en »Kammerat«; det kunde han med sine ofte tunge Drømmerier ikke være. Han drømte om, i mig at finde en »Roman-Ven«; dertil duede jeg aldeles ikke[1].

Hvorledes optog han nu dette? Paa den smukkeste og for mig glædeligste Maade blev Sagen afgjort ved hans Brev af 11. Junii 1831. Vel dukkede Tanken op igjen i hans Breve af 24. Sept. 1833 og 28. Aug. 1835; i en spøgende Form kommer den igjen i hans Breve af 26. April 1846 og 27. Junii 1847.

Jeg kommer nu til Forklaringen af, hvorfor jeg har opholdt mig ved denne Barnehistorie.

Blandt hans Papirer har jeg fundet et ikke fuldført og

---

[1] Han har selv senere betegnet vort Forhold saaledes: »Denne Contrast og dog store Harmoni, et Mysterium, der ikke tør analyseres.« Han tvivlede aldrig om, at jeg var hans sande Ven, men han fandt mig for tør eller kølig af en Ven at være. Allerede i 1880 siger han: »Moraliseer ikke for mig; der har enkelte Gange i Deres Breve været noget — noget Solidt, noget om Fremtiden.« Om mine Breve siger han senere: »Venskabs-Stilen vil ikke ret gaae«. — Et Vidnesbyrd fra en tidlig Tid om hans, jeg kunde fristes til at sige, nerveuse Kjærlighed foreligger i et Brev fra Nørager i Sommeren 1832, hvori en af de derværende Gjæster skriver til mig: »Skriv endelig et Brev til det underlige Menneske Andersen; det forstyrrer min Fornøielse at see og høre den Sjæleangst, han gaaer i, for at De, Louise, Ingeborg, lille Viggo og Alle sammen skulle glemme, at han endnu lever, at han tildeels kun existerer i Dem, at hans første Tanke om Morgenen, hans sidste om Aftenen er Edvard Collin. Skriv ham til, De gjør Uret baade mod ham og mig og hele Befolkningen, som alle ret af Hjertet holde af ham.« —

aldrig afsendt Brev til min Kone, dateret Stockholm 3. October 1865, hvori han, ligesom i samtidige Breve til mig, skildrer sin Glæde over den mageløs hjertelige Modtagelse, han fandt der. Han fortæller, at han i Upsala blev modtaget med følgende Digt:

Der kommer han, der kommer kungen,
Vår barndoms, våra drömmers kung,
Se diktan, ur hans hjerta sprungen,
Och vid hans sida evig ung.
Hun er hans brud, han har ei annan
Än den af himlen sjelf han fik —

og føier hertil:

»Jeg blev veemodigt grebet ved disse sidste Stropher, fik hele Fornemmelsen af min Eensomhed; thi rigtigt Huus og Hjem trænger jeg til. Min Musa forlade mig det, hun har jo givet mig Hæder og Levebrød; men Hjertet forlanger endnu noget meer. — Idag var hos Beskow en stor Middag for mig. (Her komme Lunerne pludseligt over ham). Da jeg for 16 Aar siden var her, sagde den gamle høit ærede Herre med de mange Ordener: »Andersen, vi maa sige Du til hinanden«. Jeg blev yderlig forlegen men maatte gaae ind derpaa. Jeg havde en Sky derfor; De veed, at jeg i ungdommelig Hengivenhed for Deres Mand foreslog ham det samme; han vilde det ikke, men drak paa samme Tid Dus med den meget hæderlige **; aldrig har jeg glemt det. At jeg endnu skriver det ned, bør smigre ham. Just iaften er jeg kommet til at tænke derpaa ved den Betydning Beskow lagde i sit og mit broderlige Forhold, og hvor langt anderledes er det ikke mellem Deres Mand og mig, uagtet vi ikke sige Du. Han er mig saa kjær endnu, som da jeg i ham saae en Søn af den mægtige Collin, og jeg var den fattige Andersen, de Alle turde sparke

til og spytte paa. — Hvorfor skriver jeg nu dette til Dem, som jeg slet ikke vil sige noget Uvenligt, Dem jeg ærer og skatter; men naar jeg løftes rigtig høit, bæres op mellem Mænd man bemærker, kommer hele Fortiden saa forunderligt frem. Jeg føler, hvor Intet jeg er uden Vorherre, men jeg føler dertil, hvor tidt Menneskene her ikke ville erkjende Guds Naade for mig, og da blusser det op i mig. En ganske udsøgt Kreds havde Beskow samlet idag«. —

Hermed slutter Brev-Fragmentet.

Og dette skriver Andersen som en bedaget Mand efter 30 à 40 Aars Samliv med mig, et Samliv, i hvilket hiin barnagtige Begivenhed ikke havde kastet den mindste Skygge.

Var det ikke Sygdom?

Samtidigt sender han os to gemytlige Breve om sin Modtagelse i Upsala, om Middagen hos Beskow, og i det Hele i en glad men længselsfuld Stemning.

Spørges der nu, hvorfor jeg har rippet op i denne Historie, som vist hos de Fleste vil stille mig i et ufordeelagtigt Lys, da er mit Svar, at den fremfor alt Andet er et Beviis paa den sørgeligste Eiendommelighed hos Andersen, nemlig hans Trang til at tilbagekalde i Erindringen alle Ubehageligheder, der havde truffet ham i Livet; han formelig ledte efter dem og tirrede sig selv dermed. Disse Udbrud vare ikke Charakteertræk men sygelige Stemninger. I det daglige Liv mellem os mærkede vi saa godt som ikke noget dertil, men desto tydeligere vare de, naar han borte fra Hjemmet følte sin Eensomhed, og da næsten altid meest, naar han efter en Dag, fuld af overstrømmende Hædersbeviisninger fandt sig ene i sit Logis; da førte den sygelige Phantasi ham ind i Sammenligninger mellem ude og hjemme; ethvert ubetydeligt Tilfælde fra hans tidligste Tid, en formeentlig Tilsidesættelse, en Mangel paa den Anerkjendelse, han troede sig berettiget til at fordre, en alvorlig Kritik — alt dette stod da med levende Træk for hans Phantasi som

ligesaa mange personlige Krænkelser; og saa maatte han skaffe sig Luft. Disse Aftenstemninger nedskrev han da strax, og de gik da videre til dem i Hjemmet, hos hvem han troede at finde Gehør for sine Klager. Naar i Weimar »de høie Herskaber kom ham saa hjerteligt imøde« kunde han ikke lade være »at tænke paa Maanedsskrift for Literatur og den sølle CL. PETERSEN i Fædrelandets Spalter.« Undertiden skrev han sine Klager paa løse Sedler (som ere fundne efter ham). En enkelt Kritik bragte ham f. Ex. til at nedskrive:

Den vaade sorte Snegl ved Rosen sad
Og ærgred sig — ham Godtfolks Tale stødte —
»De kalde Rosen smuk, fy, jeg maa spytte!
Nu har jeg sat mit Mærke paa dens Blad.«

En Beskrivelse af hans sidste Sygdoms-Aar vil jeg ikke indlade mig paa, men jeg maa nødvendigviis berøre hans mentale Tilstand under denne. Det er jo naturligt, at hans febrilske Paroxysmer vare baade hyppigere og intensivere. Han maatte nu meddele Andre, endog ganske Fremmede, alt det Krænkende, der var mødt ham i Livet, og som han nu opfattede og gjengav med en ved Sygdommen potenseret Bitterhed, som han i Virkeligheden aldrig havde følt. Ja selv med Hensyn til min Fader, det Menneske, som han havde elsket meest i Livet, kunde en øieblikkelig Misforstaaelse, som for 40 Aar siden havde forstemt ham, nu staae for ham som en dødelig Krænkelse, og han udtalte sig da derom i de voldsomste Udtryk ligeoverfor Fremmede. Det vilde være sørgeligt, om de, der have været Vidne dertil, skulde opfatte dette som Andet end som en Deel af hans Sygdom. Jeg kjender selv kun Lidet af hvad han i denne Retning har sagt; af hvad der er fortalt mig vil jeg kun anføre eet Exempel, det nemlig, at han i sin høie Alder kom i Sindsbevægelse ved at mindes og fortælle

Fremmede, at han havde staaet i vor Stue, da H. STEFFENS kom til min Fader, og at denne ikke havde presenteret ham for STEFFENS.

Men naar disse Paroxysmer vare overstaaede, følte han godt sin Tilstand og var ulykkelig derover. Derfor sender han en Dag Bud, om min Kone strax vilde komme til ham; og han modtager hende da med det Udbrud: »O hvad skal jeg dog gjøre, jeg er saa fuld af onde og hadefulde Tanker«.

Det er paatide, at jeg slutter mit Skriveri. Jeg kan ikke andet end være enig med Dig i, at ANDERSENS hele Væsen bedst forklares ved at meddele fremtrædende Træk af hans Liv og hans egne Betragtninger om sig selv. Forsaavidt disse angaae hans Charakteer, skal jeg omtale dem længere hen i dette Brev; jeg vil begynde med nogle uvæsenlige, som dog ogsaa bidrage til en Skildring af ham og ialfald fortjene at opbevares.

Spørger man saaledes, om han havde Talenter, da svarer jeg ja og skal nævne nogle; men først vil jeg omtale et Talent, som han ikke havde, nemlig Sprogtalent. Han har ofte følt Savnet, men han var selv den Første til at spøge dermed, dog maaskee kun ligeoverfor os. Af de mange Anekdoter derom, som circulerede i vor Kreds, vil jeg nævne nogle enkelte. Det synes næsten, at han har søgt Anledning til Samtaler, som vilde have sat enhver Anden i Forlegenhed. Han fortæller selv, at han paa et Dampskib i Dardanellerne traf en Perser; til denne siger han: *Bereschit bara,* hvortil Perseren svarer:

Yes. Dette var dog kun en Spøg; derimod var det ikke Spøg, naar han skulde bevæge sig mellem Tydskere, Franskmænd og Englændere uden at kunne deres Sprog.

Han kom tidligt til Tydskland. Her var der ikke Tale om en Conversation som den med Perseren; her kom han ind i Familielivet, og der hed det: Da hilft kein Maulspitzen, hier muss gepfiffen werden«. At han aldrig har kunnet lære det tydske Sprog saaledes, at han kunde skrive det, har dog gjort ham ondt; og ved hans udbredte Brevvexling med Tydskland var det jo ogsaa generende, at han maatte tye til Andres Hjelp. I Talen lærte han dog efterhaanden at udtrykke sig aldeles ugenert, men saa ugrammatikalsk som muligt. Kun eet Exempel: da han fra en tydsk Ven fik et Brev, der begyndte med: Verehrter Hr. Professor — sagde han: »Han maa jo være blevet vred paa mig, ellers skrev han altid: Theures liebe Freund.«

Det franske Sprog var ham selvfølgelig endnu mere fremmed. Hans udmærkede Hukommelse hjalp ham til at bevare en Mængde Gloser, men han formaaede ikke at sætte dem sammen til en Sætning; han hjalp sig ved at bruge alle Verber i Infinitiv, og de fleste Substantiver vare for ham feminine. Hvor en Glose svigtede ham, hjalp han sig hurtigt med en Omskrivning eller med pantomimiske Fagter.

Med det Engelske gik det neppe bedre; idetmindste har han selv fortalt, at DICKENS sagde til ham: »Tal heller Dansk, det forstaaer jeg bedre«. Man har fortalt mig følgende Anekdote om ham. I London raadede man ham til at optegne Navnet paa den Gade, i hvilken han boede, for, hvis han gik vild, at kunne vise en Constabel dette. Han fulgte Raadet, standsede ved Gadehjørnet og opskrev de Ord: »*Stick no bills*« (Forbud mod at opslaae Plakater). Han gik derpaa vild, men viste sin Opskrift til en Constabel; Følgen var, at han blev ført til en

Politistation og først frigivet, da den danske Consul indfandt sig og forklarede, at han ikke var gal.

Naar jeg nu skal tale om de Talenter, som han havde, vil jeg begynde med det, som vistnok var det tidligst udviklede, nemlig at kunne sye. Formodenlig er det dette, som hos hans Moder vakte de senere feilslagne Forhaabninger om, at han kunde blive Skrædder. Men det Morsomme er, at hans Sympathi for denne Gjerning vedblev at holde sig. Han reiste aldrig uden at være forsynet med Naal og Garn; thi han syede selv Knapper i sine Buxer og stoppede selv sine Strømper. Ordet »stoppe« er forresten ikke ganske correct; han klippede en Strømpe itu og lappede dermed de andre. Og tager jeg nu hans større Manuscripter frem, da finder jeg i mange, at Forandringer, Udslettelser og Tilføielser ere foretagne derved, at han har syet et Blad ovenpaa det andet, rundt om paa alle Kanter, dækkende det Gamle med det Nye.

Det var ogsaa i en ung Alder, at han optraadte som Syngende. Det er bekjendt, at dette Talent søgtes uddannet under Siboni, og at det slog feil. Men han opgav det dog ikke ganske. I Maii 1837 skriver han i Anledning af Studenterforeningens Forestilling paa Vesterbroes Theater til Indtægt for Thorvaldsens Museum: »Jeg har et ubetydeligt Syngeparti, men det er dog en Solo, og altsaa kan jeg ikke blive borte fra Generalprøven.« Forresten havde han stor Kjærlighed for den dramatiske Musik.

Naar jeg til hans Talenter regner det at kunne benytte, da mener jeg, at han havde et forunderligt Greb paa at kunne jage en heel Mængde Aviser igjennem og i disse ikke alene at eftersee, om der stod Noget om ham, men ogsaa at finde Noget, som han kunde benytte. Ingemann skrev til ham: »De er et lykkeligt Menneske; naar De rager i en Rendesteen, finder De strax Perler.« Hvorledes han kunde opfange og benytte Træk og Yttringer fra den nærmeste Omgangskreds, har jeg

tidligere omtalt. At han havde et aabent Øie for Naturen, vil neppe Nogen nægte; men ogsaa her mødte ham den Bebreidelse: han lægger Mærke til Naturen for at anbringe Beskrivelsen i sine Digte. Er nu dette ubilligt, kan det dog ikke nægtes, at Bemærkningen kan finde Anvendelse paa et andet Gebet. Han plukkede af enhver Videnskab nogle iøinefaldende Blomster, og kunde med sin mærkelige Hukommelse ved en given Leilighed skaffe dem en piqvant Anbringelse. Dette har, især i hans modnere Alders Frembringelser, været altfor aabenbart, til at det kan forties.

Han havde Sands for smagfulde Arrangements, og i sin Ungdom blev han meget benyttet dertil. Var han ikke Blomster-Elsker i den Forstand, at han havde Kyndighed i Blomstercultur, saa er det dog vist, at han med Kjærlighed syslede med at gruppere Blomster. Hvad han samlede paa Mark og i Skov, forstod han, efter Kjenderes Dom, at sætte sammen paa den smagfuldeste Maade.

Jeg vil i Korthed berøre hans Talent for Tegning. Paa hans Reiser, især i tidligere Tider, da photographiske Billeder ikke fandtes, og da han ikke havde Raad til at kjøbe andre Afbildninger, kom det ham meget tilgode. Han udførte en betydelig Mængde Pennetegninger, som for ham vare en Skat, idet de, trods deres Ufuldkommenhed, fastholdt Erindringen om Steder og Gjenstande, som han havde faaet kjær. Denne Samling opbevarer jeg.

Mere bekjendt er hans Talent for Udklipning. Der er vist endnu Mange, som med Forundring have seet, med hvilken Lethed han, alene ved Hjelp af en Sax og ved en fortsat Ombøining, kunde af et Stykke Papiir fremkalde Mennesker, Dyr, Landskaber m. m. Hans Specialitet var de to Phantasi-Yderligheder: en Dandserinde, som staaer paa Taaspidsen, og en Tyv hængende i en Galge; disse Figurer findes ogsaa ofte anbragte i hans klippede Arabesker.

Det Talent, som Verden mindst kjender, men som skaffede ham det største reelle Udbytte, var, at han var praktisk. Dette Talent, som udvikledes ved en smaalig nøiagtig Regnskabsførelse paa hans første Reiser, hvor Forholdene tvang ham til den yderligste Sparsommelighed, kom ham tilgode ved hans senere Reiser og overhovedet i hele hans Liv. Før han tiltraadte en Reise, havde han lagt en fast Plan for, hvilke Steder han vilde besøge, og hvorlænge han vilde opholde sig der; Udgifterne vare beregnede i den yderste Detail, og det slog til i en mærkværdig Grad. Hans Budgetter for Opholdet hjemme toge særdeles Hensyn til den vigtige Post, som saa ofte glemmes, Reservefondets Forøgelse. — Men han var ogsaa praktisk paa andre Maader; han forstod at stifte Bekjendtskaber, der kunde være ham, foruden til Fornøielse, ogsaa til Ære og Nytte. Johannes Oehlenschlæger havde ikke behøvet (i 1842) at opmuntre ham til at lade sig introducere hos Moltke, idet han bemærker: «Fader veed nok hvortil en Finantsminister kan bruges.»

Jeg vil nu slutte med at omtale det Væsenlige hos ham, det, der angaaer hans Charakteer, den Charakteer, som saa uforbeholdent udtaler sig i de Breve til Familien, i hvilke han har sat Verden og dens Dom tilside. Jeg har seet ned i Dybden af hans Sjæl, og jeg har ikke ladet mig forvirre af hans Phantasies Udskeielser, fordi jeg har omtalt dem. Jeg veed, at han var god. Dette simple Vidnesbyrd vil ikke misforstaaes af dem, der have kjendt ham rigtigt; men jeg vil gjerne tale udførligere om, hvori denne Godhed aabenbarede sig.

Han havde et aabent Øre for dem, der led og betroede sig til ham; han var utrættelig i at søge efter Hjelp til dem. Han var godmodig; at han har været underkastet for haarde Prøver og ikke har bestaaet i dem alle, beviser Intet derimod.

Hans Godmodighed blev ofte misbrugt; jeg veed hvor utroligt han blev plaget, og ikke alene for Pengebidrag[1].

Han var i høi Grad tjenstagtig. Fru LÆSSØE fremhæver ogsaa dette, naar hun skriver til ham: «Beredvilligheden til at tjene Folk, det er den Deel af Godmodigheden, som De har beholdt».

En smuk Side af hans Charakteer var hans Retfærdigheds-Følelse; jeg har havt mange Beviser paa, hvorledes han bestræbte sig for at fjerne personlige Antipathier og danne sig en retfærdig Dom; ja jeg kan sige, han kæmpede derfor.

Han havde en levende Sands for Kunst og alt det Skjønne; ogsaa her yttrede han sig lidenskabeligt. Naar Andre glædede sig, jublede han.

Han elskede sit Fædreland høit; dette vilde jeg ikke fremhæve, dersom der ikke havde været reist Tvivl derom, ene paa Grund af, at han, hvad vel Ingen kan fortænke ham i, følte sig hendraget til de Mange i Udlandet, der satte Priis paa ham, medens han følte sig tilsidesat hjemme. —

[1] En sendte ham en Sparebøsse, »for at han skulde besørge den fyldt«. Men hans værste Plage vare dog Forfattere i egen Indbildning. Han svarede taalmodigt En, som skriver, at han «vil dyrke Poesien, hvorved han troer at kunne bane sig Vei og komme i Besiddelse af Midler til et andet Foretagende». En Anden melder, at han har forsøgt sig som Forfatter «paa Grund af et medfødt Geni, som han har tilegnet sig». —

Kun eet Exempel endnu. En Dame, der havde sendt ham en Pakke Digte til Gjennemsyn, skriver:

»Jeg beder Dem, læg det nye Testament for Dem og udarbeid en historisk Beskrivelse af hvert Menneske, der er antydet, skriv en Bog som varer i alle Evigheders Evigheder. Dog var det egenlig mit Ønske, at De vilde begynde med Skabelsen, altsaa med det gamle Testamente og ende med det nye, eller rettere altid vedblive, saalænge Gud Fader Almægtigste Dem forunder Liv og Helbred paa Jorden. De maa ikke nægte mig dette Ønske; naar De saa ikke føler Kraft meer, kan De saa ikke indsætte en Anden i Deres Gjerning.

Og med saadanne Folk indlod han sig i Forklaring».

Han var gudfrygtig. Jeg vil ikke forklare dette med de Ord, der ere sagte om en anden samtidig dansk Digter: han var opdraget i en aabenbaret Religions Forudsætninger, som Videnskaben ikke har formaaet at befrie ham fra; men jeg vil sige om ANDERSEN: hans Gudsforhold ophørte aldrig at være levende; og den Tanke »at gjøre Gud bedrøvet« holdt ham oppe mod mange af Livets Fristelser. Han udtalte sig sjeldent herom. I et af hans Breve har jeg fundet følgende Udtalelse om: *Eritis sicut deus.* «Det er en Bog, der viser hvorledes Videnskaben eller rettere Philosophien kan udskeie og i sin Fornægtelse af en personlig Gud og en Bryden med Bibelens Aabenbaring, bringer Ulykke ind i det huuslige og sociale Liv».

Hans rene Vandel, hans sædelige Bevidsthed gjorde sig ogsaa gjældende i hans Skrifter; man vil neppe finde, at han nogetsteds har søgt at gjøre sig interessant ved letfærdige eller tvetydige Bemærkninger.

Han var trofast i sit Venskab; ogsaa i denne Henseende har han været udsat for Misforstaaelse. Hvad vor Kreds angaaer, da har han viist sin Trofasthed til det Sidste. Et af de seneste Indtryk deraf havde jeg, da han, skjøndt dødsyg og dødtræt lod sig kjøre ud til Din Moder for at tage den sidste Afsked med hende. Det var en høist rørende Sammenkomst, som jeg aldrig glemmer.

Og nu haaber jeg, at Du vil forstaae ANDERSEN og min Betragtning af ham bedre; jeg haaber ogsaa, at det vil gaae Dig og hans andre endnu levende Bekjendte, som det gik en af hans yngre men nærmeste Venner, der, efter at have læst mit Arbeide i Manuscript, sagde: »Jeg holder nu meer af ANDERSEN, end jeg gjorde før.«

Din Onkel

EDVARD.

Den store vide Verden betragter ANDERSEN som en Lykke-Peer; hvor langt er dette ikke fra Sandheden. Der gik neppe en Dag, hvor han ikke havde en Plage; var der ingen virkelig, stillede hans Phantasi en ligesaa nedtrykkende i Stedet. Og selv paa de Tider, hvor al jordisk Hæder syntes at strømme over ham, kunde hans urolige Aand ikke finde Hvile i en ublandet Glæde; hans melancholske Temperament fremmanede en mørk Erindring ved Siden af det Lyse, ligesom for at spotte dette. Saaledes kunde han plage sig selv; og det er det Uudgrundelige: han vidste, at han skuffede sig selv, men han kunde ikke undlade det. Men var han ingen Lykke-Peer i Livet, saa var han det endnu mindre i Døden; han gik ikke som hiin herfra i en Seirs-Ruus, hans sidste Dage gave ham Ro og Sind til at trække sig tilbage i sit eget Indre, glemme Verden, og med Fatning og gudhengiven at gaae Døden imøde.

Vi, der kjendte ham, ville med Tak og Vemod bevare Mindet om hans trofaste Sind og varme Hjerte.

Der er talt og skrevet saameget om hvad JONAS COLLIN har gjort for ANDERSEN; denne har selv bidraget meest til at udbrede det. Jeg skal ikke undervurdere dette; men jeg kan ikke gaae ind paa, at min Fader fornemmelig charakteriseres ved denne Brøk af hans velsignelsesrige Virksomhed. Hvorsomhelst han sporede noget Undertrykt, var han rede til at opreise og række en hjælpende Haand; dertil og til at fremme ethvert nyttigt Foretagende benyttede han sin store Indflydelse; eiendommelig for ham var den resolute Indgriben i saadanne Tilfælde. At ikke enhver hurtigt grebet Forholdsregel havde det ønskede Udfald for ham, er vist; men Tilfældene vare for sjeldne og for ubetydelige til at forstyrre hans Virksomhedsplan. Det lykkedes ham med ANDERSEN, her greb han til i det rette Øieblik; kun Faa vilde have havt Mod dertil ligeoverfor et saa besynderligt Væsen. Men han fik ogsaa Løn herfor ved ANDERSENS Fremgang; thi om end denne ikke just gik i den Retning, som han ønskede, gjorde han sig dog snart fortrolig med den Tanke, at ANDERSEN ikke kunde omskabes, men maatte ad sin egen Vei modnes ved Livet. Med hvilken faderlig Følelse han fulgte ham i Aarenes Løb, fremgaaer tydeligt nok af Brevene, der ogsaa vise, i hvilken Grad ANDERSEN var taknemmelig ligeoverfor Velgjøreren, og med hvilken Kjærlighed han hang ved Faderen. Thi det er ikke noget Mundsveir, naar ANDERSEN saa

ofte nævner som sit Maal, at kunne glæde ham, at gjøre ham Ære; ja han vilde gjøre ham «berømt», idet han selv blev berømt. Ak, hvor lidet kjendte han min Fader; naar denne havde det Valgsprog — som staaer i hans Signet — *qvi bene latuit bene vixit,* da udtrykkes deri hans Hjertensmening. Aldrig har Nogen, der har havt Krav paa Berømmelse og Hædersbevisninger, havt mindre Stræben derefter.

At ANDERSENS urolige Higen mishagede ham, forstaaer sig af sig selv; og det har i den første Tid ikke manglet paa haarde Ord; men da disse kun fremkaldte Graad, uden Udsigt til nogen grundig Forandring i ANDERSENS Leveplan — i hvilken der ikke var Tale om noget alvorligt Studium, mildnede han sin Fremgangsmaade; og saaledes vedblev han hele sit øvrige Liv; de Bebreidelser, man hist og her vil kunne træffe paa, have altid idetmindste Formen af en godmodig Skjemten. Jeg derimod maatte høre ilde for mit Forhold ligeoverfor ANDERSEN. At man i dette, som nu ved mine Breve fra hiin Tid er bekjendt for Mange, vil finde endeel Gammelklogskab eller Snuusfornuft eller hvad man nu vil kalde det, er rimeligt; men det vilde vist være gaaet mangen Anden som det gik mig, der, selv holdt til Bogen, ærgrede mig over den daglige Flaneren, som umuliggjorde al Studeren.

Min Faders Eftergivenhed ligeoverfor ANDERSEN viste sig, og til liden Tilfredsstillelse for ham selv, især i Forholdet til Theatret. Han kjendte Censurerne fra den Tid, der laae mellem hans to Theaterperioder; man vil af disse, som jeg ovenfor har meddelt, see, at deres Form vel kunde vække Mistanke om, at der i dem laae noget af — om ikke just Forfølgelse, saa dog en forudfattet Mening, en Kamp imod Personen, idet saagodtsom alle ANDERSENS Arbeider bleve skaarne over een Kam. Lad være, at Domsconclusionen var rigtig, Præmisserne maatte dog ægge til Modstand. Hvor aldeles forskjelligt herfra den Heibergske Censur opfattedes af min Fader, derom vil jeg faae Leilig-

hed til at yttre mig ved Omtalen af den anden Periode af hans Theaterbestyrelse.

Hermed slutter jeg hvad jeg troede at burde sige til Forklaring af ANDERSENS Charakteer og Væsen, og gaaer nu over til «det Collinske Huus».

DET COLLINSKE HUUS.

Man har ofte nok opfordret mig til at skrive min Faders Livshistorie, jeg har ligesaa ofte begyndt derpaa, men er hver Gang veget tilbage for en Opgave, som jeg ikke følte mig voxen. Under Udarbeidelsen af den forrige Afdeling følte jeg dog tidt, hvor nødvendigt det var til den rette Forstaaelse, at give en udførligere Skildring af ham. For Offentligheden var han vel kun bekjendt eller omtalt som en ualmindelig Forretningsmand, og det var vel nærmest Hensigten med de til mig stillede Opfordringer, at skildre ham som saadan og i det Hele gjøre Rede for hans udbredte Virksomhed; men denne kan ikke forklares uden i Sammenhæng med en udførlig Beskrivelse af den Tid, i hvilken, og de Omstændigheder, under hvilke han arbeidede. Skulde jeg saaledes skildre ham som Finantsmand — og dette var jo hans egenlige Kald, — da maatte hiin Tids Finantstilstand beskrives; thi uden Kundskab derom vilde Nutiden, som under et befæstet Pengevæsen kun har et Reservefond og et aarligt Overskud at beskjæftige Tanken med, ikke kunne gjøre sig Forestilling om, hvad det betydede at være Finantsmand i den Tid. Til at skrive den Tids Finantshistorie — hvorom jo ogsaa kan faaes Oplysninger andetsteds — har jeg hverken Evner eller Kræfter. Man maa her nøies med de kortfattede Antydninger, som findes i det Paafølgende.

Men man vilde faae et høist ufuldkomment Billede af min Faders sande Væsen ved kun at holde sig til hans Embeds-

virksomhed. Man maa see ham som det Menneske han var. Til denne Skildring kan og vil jeg ogsaa bidrage; men jeg skal, ved at foreholde mig selv, at jeg her taler til Fremmede, søge at dæmpe den Overbeviisningens og den sønlige Kjærligheds Iver, som let kunde forlede mig til overflødig Tale.

Jeg seer ham naturligviis først og fremmest som Familiefader, og derfor vil en Omtale af Familielivet ikke kunne undgaaes. De Brudstykker, som i den forudgaaende Afdeling ere meddelte herom, ere kun beregnede paa at tydeliggjøre ANDERSENS Forhold til de Omgivelser, der stode ham nærmest. De give dog kun et Indblik i Livligheden i denne Kreds, medens det med Sandhed kunde siges om den, at

Alvor og Gammen
Kunne vel tilsammen.

Efter gjentagne Opfordringer fra Børnene nedskrev min Fader i sin høie Alder nogle Erindringer om sit Liv og sin Samtid, hvilke jeg her vil benytte. Naar det erindres, at han dengang var henved 80 Aar gammel, og at det Nedskrevne kun kan betragtes som et Udkast — det fandtes efter ham paa løse Ark — tør jeg vel stole paa, at jeg ved Offentliggjørelsen af disse Meddelelser ikke udsætter deres Form for Kritik; hvad Indholdet angaaer, da kan det jo ikke misforstaaes, at Fremstillingen af hans private Forhold alene er beregnet paa Børnene. Meddelelserne om hans offentlige Liv og især hans Virksomhed som Finantsmand ere øiensynlig tænkte og skrevne som et Brev til mig, der i dette Fag var hans Elev, i over 20 Aar hans Medarbeider og senere, efter fattig Leilighed, hans Efterfølger. Herfra skriver sig det stundom Anekdotmæssige og den noget

udførlige Opregning af Navne paa hans Samtidige, hvilke jeg deels ofte havde hørt ham omtale, deels selv havde en dunkel Erindring om.

Jeg benytter i det Hele hans egne Ord.

«Min Fødselsdag er den 6te Januar 1776. Mine Forældre, NIELS COLLIN og INGEBORG BOLTEN vare opdragne sammen fra deres 9de og 10de Aar (min Fader var et Aar yngre end min Moder) omtrent fra 1744, da min Farfader kjøbte Familiegaarden[1] i Bred- (eller Norges-) Gade. Min Fader beklagede tidt, at han i sin Ungdom ikke havde lært noget tilstrækkeligt; han havde havt en, som det da kaldtes, Præceptor, der logerede paa «Bogkammeret», ved Navn PRINTZLAU, Bedstefader til den PRINTZLAU, der forvanskede en Deel af det Kongelige Theaters Formue; men af ham havde han egenlig kun lært at skrive og regne og nogle Stykker Tydsk og Fransk. Samme PRINTZLAU, som jeg erindrer i min Barndom at have seet, saae ud som et Medlem af en omreisende Trup og blev omsider Garderobeforvalter ved Theatret. Min Fader blev af sin Fader bestemt til Handelen og til den Ende sat i Viintapperlære hos hans Faders Halvbroder, Viintapper ANDREAS COLLIN, gjorde Svendestykke som Viintapper og «Fassbinder», og dermed var da den Handelslærdom sluttet. Om hans Beskjæftigelse siden er mig Intet bekjendt; formodenlig var han paa Faderens, Classelotteri-Inspecteurens, Contoir til dennes Død. Han blev da Controlleur ved bemeldte Lotteri, og mine Forældre bleve først i 1772, altsaa i en temmelig fremrykket Alder af 36—37 Aar,

---

[1] Denne var saaledes omtrent i hundrede Aar i vor Families Besiddelse.

gifte. Af min Moders Fortælling veed jeg, at hun begyndte at lære mig at læse da jeg var 3 Aar, min Fader at lære mig at skrive da jeg var 4 Aar, og min Faders Contoirbetjent HANSEN tog fat paa Regningen da jeg var 5 Aar. Da jeg var 8 Aar blev der antaget en Student for at lære mig Latin etc. Denne var anbefalet af EDVARD STORM, til hvem min Fader derom havde henvendt sig; det var en Bergenser, H. J. GRØGAARD, af hvem jeg i et Par Aar ikke lærte ret meget. Et Begreb om, hvorledes GRØGAARD opfattede sit Forhold som Lærer for en otteaars Dreng, kan man gjøre sig exempelviis deraf, at han engang i Timen sagde, at det maatte være rart at være Skuespiller, fordi man saa fik Kys af saa mange smukke Piger. Mange Aar derefter saae jeg, at han var bleven Storthingsmand i Norge; jeg maatte smile derved, ikke ahnende, at jeg nogle og tredive Aar derefter skulde see lignende Størrelser træde op i mit Fødeland; om hans Færd paa Thinget veed jeg kun, at han stemte for Jøders Udelukkelse af Norge. Han maa dog i een Retning have været mig kjær; thi jeg erindrer godt, at jeg græd meget ved Skilsmissen fra ham. Det, jeg siden fik Anledning til at takke ham for, var den Lærer, han anbefalede som sin Eftermand, ligeledes en Bergenser, CHRISTOPHER FRIMANN OMSEN; thi under ham begyndte jeg tilgavns at lære Noget. Ham beholdt jeg ogsaa kun et Par Aar, da han reiste til Christiania for at blive Sagfører; han var nemlig cand. juris. Med ham blev jeg bestandig i Brevvexling og besørgede, da jeg var bleven Student, hans juridiske Commissioner i Kjøbenhavn. Han blev Toldprocureur, Høiesteretsadvocat og omsider Høiesteretsassessor i Norge. Han var en meget ædel Mand. — Hvorfra jeg fik den næste Lærer, KARL ANKER BORCH, erindrer jeg ikke. Han havde været Huuslærer i Vestindien, var en Tilhænger af den Campeske og Salzmannske Skole og altsaa ikke nogen Ven af classisk Lærdom. Efter et Par Aars Forløb besluttede han at reise til Sorø, saavidt jeg erindrer, for der

at anlægge en Skole, og foreslog mine Forældre at sende ogsaa mig til Sorø, hvor jeg skulde være i Huset hos Professor KONGSLEW. Det Project blev kort og godt afviist af min Moder, som ikke vilde slippe sin Søn ud i Verden borte fra den moderlige Omhu.

Den fjerde Lærer blev da Philosophen, den elskværdige MICHAEL GOTTLIEB BIRCKNER. Han yndede Mathematik og Physik, og da han logerede i vort Nabolav, var jeg ofte kommen til ham og havde seet hans physiske Experimenter. Han begyndte strax ved Siden af de egenlige Skolefag at undervise i Engelsk, et Sprog, hvis Litteratur han var særdeles hjemme i. Han havde længe, kjed af Informationslivet, søgt Præstekald, og omtrent et Aar efter at han havde begyndt at læse med mig, blev han kaldet til Vesterland-Føhr (han talte og skrev til Fuldkommenhed Tydsk). Jeg skulde altsaa have den femte Lærer, og denne fandt min omhyggelige Moder i en ung Student — der var opdraget hos sin Farbroder, en Spekhøker, der boede skraas over for os i Bredgade — JACOB THOMSEN[1], der siden blev vor hele Familie saa kjær. Nu begyndte «faae den Skam» (som THOMSEN sagde) en anden Slags Underviisning; der maatte læses paa Kraft. Efter et Par Aars Forløb blev jeg, lidet over 16 Aar gammel, i April 1792 af ham dimitteret til Universitetet. THOMSEN og jeg bleve snart Venner, de fortroligste Venner, baade som Ugifte og som gifte Mænd og Fædre. At jeg i October samme Aar absolverede anden Examens philologiske Deel og i Junii 1795 den latinsk-juridiske Examen med bedste Charakteer, bemærkes for Fuldstændighedens Skyld.

Til det Førstanførte om min første Ungdom vil jeg føie Følgende. Af min Moders Fortælling veed jeg om mine Bedsteforældre, at Moderen var en meget stræng og skrap Kone, som f. Ex. ikke generede sig ved at give Skriverdrengene en paa

---

[1] Døde i 1886 som Directeur i Nationalbanken.

Øret med en tør jydsk Flynder, — mindre paafaldende efter de Tiders Skik og Brug — men at Faderen skal have været en inderlig god Mand[1]. Han var først Comptoirbetjent hos en Stempletpapiirsforvalter HELLER, som eiede Gaarden Hellerup paa Strandveien tæt ved Slukefter. Ved det Classelotteri, som indrettedes for at samle en Capital til at faae opbygget Frederiks tydske Kirke paa Christianshavn, blev han ansat som Inspecteur. (Efter denne Oprindelse hed Kirken i de første Aar Lotterikirken). Da dette Lotteri havde viist sig fordeelagtigt, vedblev det som en Finants-Indretning; og forblev han Inspecteur derved indtil sin Død.

Deres Forfædre hørte jeg i min Barndom ofte omtale, men det erindrer jeg nu ikke[2].

---

[1] Det synes i den Tid ikke at have været ualmindeligt, at Konerne havde Suprematiet og udøvede dette med en vis Strænghed. At min Faders Moder «Grammama» vilde regjere over det Hele, ikke alene i sin Leilighed i Stuen, men ogsaa i vor ovenpaa, staaer nu klart for mig; dengang fandt jeg intet Mærkeligt derved. Min Moder havde aldrig nogen øm eller opmærksom Svigermoder i hende, ei heller nogen stor oekonomisk Støtte; hun har fortalt, at Grammama gav hende 2 Rdl. om Ugen til at holde Huus for, og desuden en Skindpose, hvori det Opsparede skulde gjemmes. Men Grammama viste megen Energi og paa sin Viis Godhed ligeoverfor os Børn. Den 80aarige Kone besørgede udelukkende de tre ældste Børns første Underviisning. Ved hendes Methode (Rusken i Haartotten og til Afvexling Hensættelse i et mørkt Hul) opnaaede jeg tidligt den tvivlsomme Ære, at blive fremstillet som en Kuriositet.

Det tilvante Supremati kunde hun ikke glemme selv ligeoverfor min Fader. Til min store Forbauselse var jeg Vidne til, at han, som jeg i den Grad saae op til, fik «Skænd» af hende, fordi han en Aften havde spillet Kort i Borups Selskab.

E. C.

[2] Jeg seer mig dog nu i Stand til at udfylde denne Lacune. Jeg havde vel hørt af min Fader noget, som kunde lede paa Sporet, nemlig at en af hans Forfædre var jordet i eller ved Varde, og at han maa have været en vel anseet Mand, da der, ifølge Kirkebogen, blev «ringet over ham med 8 Klokker ved hans Begravelse». Hr. Dr. O. Nielsen

Mine Forældres Liv var hvad man dengang kaldte »indgetoget«; deres Kaar vare ogsaa i den første og største Tid af deres Ægteskab meget knappe, skjøndt jeg aldrig hørte dem klage. Til »Selskaber« kjendte vi ikke. De Eneste, der kom til os paa de saakaldte Helligaftener, vare min Moders Søster og to Brødre, hvoraf den ene var Portrait- og Landskabsmaler, og den anden Handelsmand i det Mindre. Søsteren MARTHA var en høist agtværdig Pige. Efter Grevinde THOTTS Død forestod hun den gamle og næsten blinde Greves Huus (vor Gjenbo) og maatte læse for ham i danske historiske og religieuse Skrifter; efter hans Død flyttede hun til os paa »Bogkammeret«, som til den Tid hed »Mosters Kammer«, og forblev hos os til sin Død.

Med mine Forældre gik jeg hver Søndag i Kirke, om Vinteren i Helliggeistes[1] og om Sommeren i Frederiksberg Kirke. Min Fader eiede nemlig efter sin Fader en Gaard paa Frederiksberg med et Jordtillæg af 30 à 40 Tdr. Land og med en Klædefabrik; og dette var Anledning til, at vi altid om Sommeren opholdt os paa Frederiksberg fra Lørdag til Mandag (jeg husker godt, hvor behagelige alle Lørdage vare mig, og hvor kjedsommelige alle Mandage). Ved denne Fabrik lærte jeg saaledes fra Barndommen af at kjende alle Operationer ved Klædetilvirkningen, og dette er siden kommet mig tilgode, naar jeg fik med deslige Fabriker at bestille. I Aaret 1799 gik denne Eiendom fra Familien, da min Moder to Aar efter min Faders Død solgte den.

---

har paa min Anmodning fulgt dette Spor og tilveiebragt saa paalidelige Oplysninger, at jeg nu kan meddele Familien — maaskee ogsaa til Afbenyttelse for Genealoger — en Stamtavle. Ogsaa fra Hr. Archivar Grundtvig og fra Geheime-Archivet har jeg modtaget Oplysninger.

Denne Stamtavle meddeles som Bilag.

E. C.

[1] I min Barndom kaldtes den altid Helliggjestes Kirke.

E. C.

Da der efter den overstaaede Embedsexamen var Spørgsmaal om, hvilken Vei jeg skulde gaae — jeg havde Lyst til at gjøre det første Forsøg paa Advocat ROTTBØLLS Contoir — stemte min Moder for, at jeg skulde blive hos min Fader som Betjent paa hans Contoir. Hun tænkte paa at berede mig et godt Udkomme, og hun vidste fra sin Svigerfaders Tid, at Lotteriinspecteur-Posten skaffede et saadant; de faa — 4 eller 5 — Aar, hvori min Fader havde havt Posten, bekræftede den ældre Erfaring; altsaa ønskede hun, at jeg maatte naae den samme Lykke. Jeg kom derfor paa Contoiret. Det var trivielle, mig velbekjendte Forretninger; men de gave mig overflødig Fritid. Denne brugte jeg deels til at gjøre mig endmere bekjendt med de levende Sprog (f. Ex. det Italienske, hvori jeg havde stadig Øvelse i det Cabottske Huus) deels med Journal-Literaturen. Jeg besøgte ogsaa adskillige Forelæsninger, saasom RIISBRIGHS over den kritiske (kantiske) Philosophi, WOLLFS over høiere Mathematik, WADS over Oryktognosi og Geognosi, SCHOUSBOES over Botanik, BUGGES over Physik[1]. I det juridisk-prak-

[1] Fra denne Tid foreligge mange Vidnesbyrd, der godtgjøre, at han allerede i denne unge Alder havde Trang til aldrig at have en ledig Time; hans Videbegjærlighed drev ham til Studier, der stode i en kun meget løs Forbindelse med Virksomheds-Planen for hele hans øvrige Liv. Efter endt Embeds-Examen sees saaledes, at han under Th. Bugge studerede de optiske Videnskaber, den sphæriske og theoretiske Astronomi samt mathematisk Geographi; hos Riisbrigh aflagde han en »philosophisk Prøve, ved hvilken nogle Examinatorer tilkjendte ham Udmærkelses-Tegn«; Abr. Kall nævner ham som den flittigste Tilhører ved de philologiske Forelæsninger. Erik Wiborg anbefaler ham til »Paaskjønnelse af hans sjeldne Flid ved Studiet af den theoretiske Botanik og Forstbotaniken«. Wad roser ham, »som ved sine Talenter og Indsigter har distingueret sig blandt de Studerende» for hans grundige Kundskaber i Oryktognosi og Geognosi. L. Nørregaard siger, at »den Flid, Collin har anvendt paa andre Videnskaber foruden Lovkyndigheden, er almindelig bekjendt og har forskaffet ham

tiske Selskab var jeg et meget deeltagende Medlem og stiftede der endnu nøiere Bekjendtskab med den mig uforglemmelige ulykkelige PETER ROSENSTAND GOISKE; han var et af de ypperligste Mennesker jeg har kjendt, med sjelden Begavelse og Sandhedskjærlighed; hans Sindsforvirring var Følgen af krænket Æresfølelse. — Der blev paa den Tid (1796 eller 1797) udsat en Præmie paa 25 Rdl. (af K. H. SEIDELIN, »Dagens« da bekjendte Redacteur) om Angivelsers Moralitet; dette Spørgsmaal besvarede jeg og tilkjendtes Prisen, som jeg overlod til Censorerne (RAHBEK og COLLETT) at udsætte for en anden Opgave; Afhandlingen er trykt i »Minerva«. Af »Klubben af 1775« (Drejers Klub), der i mange Aar var Samleplads for Hovedstadens Digtere, Forfattere, Embedsmænd, civile og militaire, blev jeg Medlem, og kom derved i nærmere Berørelse med adskillige interessante Personligheder, saasom Justitsraad WADUM (en Hædersmand af første Klasse [ikke i Rangforordningen], udmærket Mathematiker, velbevandret i Videnskabens Rige, djerv i sin Tale og Færd, agtet, men ikke elsket af REVENTLOW. Han tog sig strax fortrinligt af mig, da jeg var blevet Volontair), SCHMIDT-PHISELDECK, RAHBEK, SANDER, Kapitain HOYER i Sø-Etaten, TODE — skjøndt Klubben allerede dengang i 1795 havde tabt meget af sin Glands, og jeg desuden ikke flittigt besøgte den.

1797 d. 23. Decbr. døde min Fader 61 Aar gammel, efter faa Ugers Sygdom af Apoplexi. Han var en hjertensgod Mand af et jevnt muntert Humeur, saae Tingene ikke fra den sorte Side, venlig men langtfra at være ydmyg; høist sjelden kunde han blive hidsig, men saa var det ogsaa meer end tilstrækkeligt; mig var han altid en kjærlig Fader. Hans Død

en almindelig Reputation her ved Universitetet«. Hurtigkarl siger, at han »med udmærket Flid og Application har dyrket de gode Sjæle-Evner, han af Naturen er udrustet med« o. s. v.

E. C.

bragte mig ud af Lotteribanen; men da jeg fra den var personlig kjendt af flere af Rentekammerets Medlemmer, saa holdt jeg mig til dem, især v. ESSEN (siden Finantsdeputeret og min Collega) og blev Volontair i det saakaldte Kammercancelli (Kammerets Secretariat); men jeg kom tillige til at arbeide i Landvæsenscontoirerne, som havde to unge Contoirchefer, ROTHE og RAFN, hvilke vare meget yndede af Greve REVENTLOW. Tonen var temmelig munter i disse Contoirer og blev ikke nedstemt af mig. Arbeidet var ikke meget; jeg kunde altsaa fortsætte mine literaire Sysler, skrev Recensioner i »Lærde Efterretninger«, der redigeredes af NYERUP, i »Efterretninger om udenlandsk Literatur«, hvilke jeg siden var Medudgiver af, da de kaldtes »Nye Efterretninger om udenlandsk Literatur«, leverede Bidrag til det i Christiania udkommende Tidsskrift »Hermoder«. Med Justitsraad WADUM (hans Pleiesøn er Canselliraad DEICHMANN) kom jeg i nærmere Berøring; af dette Bekjendtskab tog jeg Anledning til at tage Landmaaler-Examen i Aaret 1800, hvilket behagede ham meget.

I Aaret 1801 i Febr. blev jeg omsider Copiist i EM. RAFNS (fyenske og jydske Landvæsens) Contoir. Men denne trivielle Stilling varede kun kort; thi i August s. A. blev jeg Fuldmægtig i Kammercancelliet, og 8 Dage derefter, uden at have søgt derom, ansat som Fuldmægtig i Finantscollegiets Secretariat. Anledningen dertil var, at Kammerraad BIRCH, hvem det hele Expeditionsvæsen ved Collegiet paalaae, skulde befries for de egenlige Contoirchefs-Forretninger, hvortil bleve beskikkede som Fuldmægtige: Copiist KELLERMANN (siden Amtsforvalter i Neumünster) og jeg, formodenlig paa Anbefaling af bemeldte KELLERMANN, som jeg ofte saae hos hans Familie BUNTZENS, der boede i mine Forældres Gaard.

Jeg maa her nærmere omtale BIRCH. Han var en meget dannet Mand, havde en udbredt Læsning og forstod de vigtigste fremmede Sprog; han havde tillige et behageligt Udvortes, var

en dygtig Forretningsmand og — hans ene store Feiltrin uagtet — en retskaffen Mand, som derfor ogsaa nød almindelig Agtelse. Slotsbranden i 1794 var Anledningen til hans sildigere ulykkelige Skjebne. Han var forlovet med Frøken Rottbøll, Høiesteretsadvokatens Søster, som var Lectrice hos Enkedronning Juliane Marie og altsaa boede paa Slottet. De Forlovede havde anskaffet deres hele Bohave og hensat det paa det formeentlig sikkreste Sted, Christiansborg Slot, hvor det gik op i Luerne. Da faldt Birch — som en Nat havde drømt nogle Tal, hvorpaa han tog en Seddel i Tallotteriet og vandt nogle hundrede Rigsdaler — paa den ulyksalige Idee, at prøve paa at faae sit Tab erstattet ved at spille i Tallotteriet. Dette første Skridt bragte ham nogle og tyve Aar derefter fra Embede, Frihed, gode Navn og Rygte og paaførte ham i Aarenes Løb mange Qvaler. Denne Sag er en psychologisk Mærkelighed. Han kunde ikke indsee sin Brøde, fordi hans Hensigt aldrig var, at gjøre sig nogen Fordeel ved de Midler, han fravendte Statskassen, eller at skaffe sig selv eller sine nogen jordisk Nydelse, (han førte det tarveligste Liv) — men at dække de til Lottospillet anvendte Summer, som, saaledes raisonnerede han, gik igjennem Lottoet tilbage til Staten; til den Ende studerede han de bedste Værker over Probabilitets-Beregninger. Jeg har læst et Brev, som han i den Anledning tilskrev Møsting, for hvem, som for os Alle, der kjendte og elskede Birch, Sagen var en Gaade. Han berørte deri paa en beskeden Maade de Tjenester, han i sit vigtige Embede og i sin omfattende Embedsførelse havde søgt at vise Staten. Han omtalte de Lidelser, han havde følt ved hver Naadesbeviisning der blev ham tildeel, og ved den Tillid, som Kongen, Ministrene og alle hans Colleger viste ham. I den Henseende fortalte Møsting, at han selv, kort førend Sagen opdagedes, havde tænkt paa at foreslaae Birch som sin Eftermand. — At han i saa mange Aar kunde i den Grad drive Lottospillet, uden at han nogensinde blev

mistænkt derfor, er lige saa forunderligt som, at Maaden, hvorpaa han skaffede sig Midler dertil, saa seent opdagedes. Der beroede hos Finantscollegiet en stor Deel til et stort Laan hørende Obligationer, som efterhaanden kunde afhændes. Disse vare hans Bevaring anbetroede, og paa dem som Pant gjorde han, deels hos Private, deels hos offentlige Laaneanstalter successive Laan til et Beløb af flere Hundrede Tusinde Rdl. for at sætte i Lotteriet. Saasnart en af disse Obligationer blev presenteret i Statsgjeldscontoiret, maatte BIRCHS Forhold opdages. Forunderligviis skete dette først i 1820, da Contoirchefen (FOG) anmeldte i Collegiet, at en saadan unoteret Obligation var presenteret i Contoiret. BIRCH vedgik strax sit Forhold. En Commission blev nedsat, bestaaende af A. S. ØRSTED og SCHMIDT-PHISELDECK; det sørgelige Hverv at være Secretair i Commissionen fik JOHNSEN[1].

Fra August 1801 eller fra min Ansættelse i Finantssecretariatet begyndte min Interesse for Forretningslivet at vaagne. Det var paalagt alle Collegier, at de ikke maatte gjøre Forestilling til Kongen om nogen Udgift, uden i Forveien at have corresponderet med Finantscollegiet; følgelig kom dette

[1] Den store Udførlighed, med hvilken denne Sag omtales i en saa kort Levnetsbeskrivelse som denne, vidner om, hvilket Indtryk den havde gjort paa min Fader. Birch blev dømt i 1821; han hensad til sin Død i 1829 i Castellet. Jeg mindes godt min Faders Sorg i denne Tid; den opfriskedes bestandigt ved Besøg af Birchs trofaste Hustru, som vel aldrig opgav Haabet om Benaadning; men ligeoverfor de mange og vægtige Indflydelser i denne Retning var Fr. d. 6te ubønhørlig; han maalte Brøden efter den store Tillid, som Birch havde nydt. Og han havde jo Ret.

E. O.

til Kundskab om alle Foranstaltninger, hvortil der behøvedes Penge. Correspondancen med Collegierne var altsaa af stor Udstrækning, ligesom ogsaa Forestillingerne til Kongen vare mange og ikke smaa — skjøndt ikke lange og brede som Rentekammerets. Jeg var høist lykkelig ved disse Forretninger og ved i Contoiret at have to Medarbeidere som JOHNSEN og VOGT (senere Statsraad i Norge) og ved at komme i nærmere Forbindelse med Mænd som BIRCH, WENDT og Greve SCHIMMELMANN. Uagtet jeg maatte være tilstede i Contoiret baade Formiddag og Eftermiddag og tage Arbeide hjem, havde jeg dog ikke lagt literaire Beskjæftigelser tilside, og jeg blev derfor i samme Aar (1801) valgt til Medlem af «Selskabet for Sandhed», som da reorganiserede sig og bestod af 12 eller 13 Medlemmer: COLLETT, RAHBEK, J. W. HORNEMANN, K. H. SEIDELIN, PAVELS, H. G. CLAUSEN, LYDER SAGEN, A. S. ØRSTED, H. V. LUNDBY o. Fl. Til 5te Binds andet Hefte leverede jeg et Bidrag.

Med Finantsministeren Greve SCHIMMELMANN, Manden med det lyse Hoved og det ædle Hjerte, utrættelig i Statens Tjeneste, kom jeg snart i nær Berøring, som vedvarede til hans Udtrædelse af Collegiet i 1813. Momenterne til alle Finantsplaner, hvoraf Statens Stilling i den Periode fordrede mange, forfattedes af ham, ofte i deres hele Udførlighed. Disse Arbeider skrev han paa Tydsk, ofte under Afbrydelse af Embedsmænd, som daglig skulde tale med ham; ofte om Natten, naar han ikke kunde sove, fortsatte han sit Arbeide. Disse Udkast, Forslag, Planer skulde — om ikke i Collegiet, hvor der dengang ofte taltes Tydsk — dog for Kongen forelægges paa Dansk og redigeres. Dertil havde han hidtil brugt BIRCH; da denne blev ældre, Medlem af Collegiet, og ikke altid kunde være ved Haanden, faldt Grevens Valg paa mig, som desuden boede i hans Nabolav, og jeg kom derved daglig til ham (ofte hentedes jeg 2 til 3 Gange daglig) og modtog hans Bestemmelser. Ved den Lei-

lighed lærte jeg at kjende DANKWART[1], som han havde faaet til Privatsecretair efter HERMAN WEDEL-JARLSBERG og SCHMIDT (der senere døde som Directeur for Bankcontoiret i Altona). — Jeg var inderlig glad ved disse Arbeider, og SCHIMMELMANN var heller ikke utilfreds med mig.

Den 1ste Julii 1803 blev jeg udnævnt til, ved Siden af min Post som Fuldmægtig, tillige at være Secretair ved Fonden *ad usus publicos*[2]. Atter nye Forretninger og atter behagelige Forretninger. Jeg kom derved i Forbindelse med alle Landets Kunstnere, Digtere, Technikere og Forfattere i alle Fag. Det var først under SCHIMMELMANN, siden under MØSTING, jeg arbeidede i denne Post, altsaa under Mænd, der vare besjælede af Kjærlighed og Agtelse for Kunst og Videnskab.

Den Forbedring i mine Kaar, som denne Ansættelse medførte (400 Rdl.), og Visheden om at faae fri Huusleilighed i min Fødegaard, bestemte mig til i samme Aar at udføre min Beslutning at ægte BIRCKNERS elskværdige Enke, som jeg i de sidste Aar

[1] Dankwart vedblev til sin Død at være vor Families trofaste Ven, ligesom han var en varm Tilhænger af Schimmelmann. I et af Brevene til min Fader taler han saaledes om denne: Wandsbeck 18. Julii 1817 . . . «Han vedligeholder endnu altid sin gamle Deeltagelse i alt hvad som angaaer Stat og Konge. Jeg troer virkelig ikke at det er muligt, at Nogen kan være mere Patriot og elske Fædrelandet høiere end han. Ogsaa her i Holsteen har han havt Leilighed nok til at lægge denne Tænkemaade for Dagen. Hovedlemmerne af hans Familie høre til Oppositionen og udtrykke deres Synsmaade ikke altid med Skaansel. Men hans blide og godlidende Tone, den Ærlighed, hvormed han yttrer sin Mening, have bidraget meget til at jevne. Det er ellers langt fra at Adelens Sag ansees som Folkets. Et Yndlingsord, som jeg har hørt, er: Sie wollen Rechte, aber kein Recht».

[2] Denne Post blev han i indtil 1831, da jeg overtog den. Bemærkningen om denne Stillings Behageligheder kan jeg underskrive.
E. C.

havde lært nøie at kjende, og som i vort paafølgende næsten 42aarige Samliv bidrog saameget til at skaffe mig et lykkeligt Hjem.

BIRCKNER var død i 1798 efter nogle Maaneders Sygdom, som han gjennemgik deels paa Frederiks Hospital deels i Korsør, hvortil han i 1792 var forflyttet og hvor han forblev indtil sin Død, som indtraf førend han kunde tiltræde Kaldet i Vemmeløv, han just havde erholdt. I Korsør havde han meget smaa Kaar; men hans lykkelige huuslige Stilling og hans daglige Omgang med hans Ven og Collega, den livsglade GUTFELD[1], fordrev de mørke oekonomiske Skyer. Da Enkens og hendes to Smaabørns[2] Stilling var beklagelig, paatog COLLETT og jeg os at indsamle Bidrag til deres Forsørgelse. Hun tog med Børnene til Lidø til Svogeren JENS BINDESBØLL[3], en høist begavet Mand af sjelden Energi; der blev hun i al Stilhed min Forlovede. Efter et Par Aars Ophold der flyttede hun til Kjøbenhavn, og i Novbr. 1802 bleve vi viede i Lidø Kirke.

---

[1] Gutfeld, som senere og indtil sin Død i 1823 var vort Huses stadige Omgangsven. var en eiendommelig Fremtoning, fuld af Lune og Munterhed. Naar jeg siger, at han ikke gjorde noget «præsteligt» Indtryk, da skal dette ikke være til hans Forkleinelse; i vor daværende Alder kunde vi Børn kun opfatte ham som Humorist. For mig staaer det tydeligst, at han til hver af os havde et *epitheton ornans*, som jeg ikke vil nævne. Han var nemlig noget grov i sin Mund — ikke usædvanligt i den Tid.

E. C.

[2] Begge disse «Smaapiger», mine Halvsøstre, levede endnu, da jeg skrev dette (1880), i en Alder af resp. 85 og 83 Aar, som Oldemødre og Enker efter Brødrene: C. J. Boye, Præst ved Garnisons Menighed, og M. A. Boye, Rector ved Latinskolen i Christianssand, senere Toldkasserer i Laurvig. I dette Aar (1881) døde begge.

E. C.

[3] Præst i Lidø, ogsaa kaldet Ledøie, Fader til Biskop S. Bindesbøll og Architekten G. Bindesbøll.

1804 blev min ældste Datter INGEBORG født.

1806 blev min ældste Søn GOTTLIEB født.

Aldeles uventet blev jeg i Januar 1807 udnævnt til Medlem af Courantbankens Realisations-Commission eller til «Bankcommissair». Denne Forfremmelse var, som en ved Finantserne ansat underordnet Embedsmand (SYLOW)[1] sagde til mig, «for at spytte i Hænderne», eller en Overgang til noget Bedre. De egenlige Bankcommissair-Forretninger vare yderst faa og ubetydelige; efter nogle Maaneders Forløb ansøgte jeg derfor om og fik Kongelig Tilladelse til at deeltage i Finantscollegii-Forretninger (Juni 1807), «isærdeleshed», saa lød Resolutionen, «forsaavidt Archivet angaaer» — en pudseerlig Talemaade, der Intet havde at betyde.

I 1808 blev det mundligen overdraget mig at besørge Alt hvad der hørte til Forfærdigelsen af Skatkammerbeviser (cfr. Fdn. 8. April 1808). Banken havde nemlig et Trykkeri, hvor dette sikkert kunde udføres. Den her udfærdigede Sum var 31,700,000 Rdl. (i Altona samtidigen $3^1/_2$ Million)[2].

1808 blev min anden Søn EDVARD født[3].

Omtrent fra denne Tid skriver sig mit Bekjendtskab til Strandmøllen og dens Eier JOH. CHR. DREWSEN. Denne Papiirfabrik havde i lang Tid havt Leverancen af det meste Papiir til offentlige Indretninger (f. Ex. Stempletpapiir) og udelukkende Leverance af Papiir til Banken, en Forretning, der betalte sig

---

[1] Denne Sylow havde, skjøndt ikke offentligt fremtrædende, spillet en Rolle ved i «Feiden med de jydske Jorddrotter» at gaae Colbjørnsen tilhaande med Underretninger.

[2] Kgl. Resol. 12. Novbr. 1811 tilkjendegiver Bankcommissair Collin «Kongens allerhøieste Tilfredshed med hans ved det ham overdragne Arbeide viste velvillige Bestræbelser og frivillige Frasigelse af billig Godtgjørelse».

E. C.

[3] Det er mig.

E. C.

godt, fordi Prisen — paa Grund af det ansvarsfulde Tilsyn, der formeentligen paahvilede Fabriken — var meget høi, vistnok den fiirdobbelte af Papirets virkelige Værdi. Da nu den ulykkelige Seddelfabrication i disse Aar gik raskt; saa steg derved Papiirfabrikens Indtægter. Om nu dette muligen attacherede Eieren noget til mig, saa var det, der attacherede mig til ham, hans Indsigt og Interesse for Landvæsen og i det Hele hans lyse Hoved og Energi. Han var mig paa min Post i Landhuusholdningsselskabet en sikker Støtte, og han vedblev i mange Aar at være min paalideligste Medarbeider i Alt hvad der vedrørte Landvæsenet og hvorom jeg søgte hans Raad. Han var dengang en ivrig Royalist, FREDERIK DEN SJETTE hengiven med Liv og Sjæl, uden i fjerneste Maade at beile til Hofgunst eller at søge Omgang med de saakaldte «Store» [1].

---

[1] I nogle Optegnelser, som Kammerraad Drewsen har efterladt sig, omtaler han den oekonomiske Forlegenhed, i hvilken han ved Overtagelsen af Strandmøllen var bragt. Derom siger han: «Da hændtes det, at jeg blev bekjendt med daværende Bankdirecteur Collin. I min Nød henvendte jeg mig til ham, fortalte ham min Forlegenhed og bad ham skaffe mig 4000 Rdl. Ved hans Indflydelse erholdt jeg dem, blev saaledes for en stor Deel revet ud af min Forlegenhed, og har siden den Tid næret sande Følelser af Venskab for ham».

Drewsen havde i Opposition mod en udkommet Lærebog i Landoekonomi, skrevet en Piece: «Nogle Erfaringer angaaende Vexeldrift m. m.» Herom skriver han: «Da jeg havde lidt Bekjendtskab til nuværende Conferentsraad Collin, sagde jeg ham, at jeg var i Tvivl om det var passende at sende denne Piece til Landhuusholdningsselskabet, da den var stilet mod en af Selskabet, men Collin svarede: «kom kun med den», og kort derefter erfarede jeg, at Selskabet havde tilkjendt mig sin store Medaille i Sølv derfor. Naturligviis var dette meget opmuntrende for en ung Mand, som jeg var. Paa Collins Opfordring indtraadte jeg i Selskabet. Efter henved 18 Aars Forløb nedlagde jeg de mig i samme betroede Poster, træt af Arbeide, og fordi jeg droges ind i en andeh Virksomhed, rigtignok meget mod Collins Villie. Længere hen skrev jeg, ansporet af Collin, «Landoekonomiske Betragtninger».

E. C.

Fdn. 23. Junii 1809 om en overordenlig Inddragelse af Courantsedler, om consignable Bankfonds m. m. gav mig paa den Tid adskillige extraordinaire Forretninger, ved at modtage Indtegninger til Deeltagelse i de da aabnede Laan, og ligeledes at modtage alt det forarbeidede Guld og Sølv, som til disse Øiemed indsendtes baade fra Hovedstaden og fra Provindserne.

Foruden den «Advarsel», jeg havde indført i «Borgervennen» mod private Enkekasser, Livrenteselskaber o. desl., holdt ABR. KALL offentlige Forelæsninger derimod. Da alt dette ikke hjalp, indgav jeg i Aaret 1810 en umiddelbar Forestilling til Kongen om disse mange Forsørgelseskassers Skadelighed, da de, stiftede af uvidende og egennyttige Personer, ved de bebudede store Fordele narrede Deeltagerne. Kongen forlangte Finantscollegiets — i hvilket Ingen anede, at Forslaget var fra mig — Betænkning, og derved foranledigedes Fdn. af 15. Maii 1810 (hvortil jeg skrev Udkastet) samt Nedsættelsen af en bestandig Comitee til at controllere disse Indretninger. Til Medlemmer af Comiteen valgtes Prof. BUGGE, Navigationsdirecteur P. J. WLEUGEL, jeg og Bogholder SØNDERGAARD. Da Comiteen havde sluttet de fleste Forhandlinger med de bestaaende Selskaber, og den havde aabnet Øinene paa Publicum, udtraadte jeg med Kgl. Tilladelse deraf i 1816, efterfulgt af Etatsraad MEYER.

Det danske Pengevæsens forstyrrede Forfatning paa den Tid satte baade dem, der havde Formue og dem, der ingen havde, i Bevægelse. Kjøb og Salg af Eiendomme hørte til daglige Forretninger, Lykkeriddere og Commissionairer erhvervede sig i faa Aar betydelig nominel Formue, som de ligesaa ubesindigt tilsatte, som de tankeløst havde erhvervet dem. Med Landeiendomme foregik disse Omsætninger i større Stiil, med Huse og Gaarde i Kjøbenhavn i en noget mindre. En Følge deraf var, at Huusleien steg; de, som føleligst lede derved, vare smaa Haandværkere, Frimestre, trængende Enker og Pensionister. Admiral WINTERFELDT havde for adskillige Aar siden begyndt

at raade Bod paa Manglen af billige Boliger ved at lade opføre »Trøstens Bolig i Nyboder«; men Ingen fulgte hans Exempel. Den Overflod, som Pengeconjuncturerne havde bragt ind i enkelte Familier, styrtede de ovenomtalte Klasser dybere i Elendighed. Deres Antal i Kjøbenhavn var ogsaa forøget derved, at mange Daglønnere, som boede i Forstæderne og Frederiksberg, fordreves derfra, da Alt forvandledes til Sommerboliger for de Bemidlede.

Den tiltagende Elendighed bestemte mig til at foreslaae Kongen, at der for Statskassens Regning maatte til en Prøve opføres en Bygning, indrettet for deslige Familier mod en billig Leie og uden at de behøvede at frygte for Opsigelse. Forslaget bifaldtes, og det overdroges Overbygningsdirecteur HANSEN i Forening med mig at udføre det. Vi kjøbte den Frue Kirke tilhørende Grund paa Hjørnet af Skindergade og lille Fiolstræde, hvorpaa den latinske Skole stod før Ildebranden; denne Grund blev forøget med Pladsen af en lille Gade, som dengang løb i Flugt med Skoubogade men fandtes unødvendig. HANSENS Plan svarede ikke ganske til mit Ønske, KOCH var Conducteur ved denne Bygning[1].

[1] Det hele Foretagende kostede c. 117,620 Rdl. Denne Bygning, som i Almindelighed feilagtigt er kaldt Trøstens Bolig, medens dens officielle Navn var: »den Kongelige Bygning i Skindergade«, er den nuværende »Soldins Stiftelse«.

Som en Fortsættelse af den her trufne Foranstaltning kan det betragtes, at der i 1812 nedsattes en Commission (Hansen og Collin samt Conferentsraaderne Hauser og Knudsen) til at overveie, hvorvidt de Byggende i Kjøbenhavn kunde understøttes af Finantskassen med Laan eller Materialier. Saavidt vides førte dette til Opførelsen af 7 Bygninger med lutter Leiligheder for smaa Familier. En af disse er den store Bygning paa Hjørnet af Graabrødre-Torv- og -Stræde samt Klosterstræde (ved Smedemester Faber). En anden blev bygget i Sølvgade af Muurmester Klein. De samlede Udlaan til 7 Grundeiere beløb sig til, efter Omskrivning, 33,611 Rdl., hvorved skaffedes Bolig for 75 mindre formuende Familier.

E. C.

I Aaret 1812 blev jeg udnævnt til Secretair ved den saakaldte store Finantscommission (der oprettedes 1787 og ophævedes 1816) samt Assessor i Finantscollegiet, i Forbindelse med min Post som Bankcommissair[1].

Aaret 1812 blev et høist mærkeligt Aar. I Midten af det fik Finantscollegiet det ligesaa vanskelige som vigtige Hverv, at gjøre Forslag om, hvorledes Statens ved flere Aars overordenlige Anstrængelser svækkede Pengevæsen kunde sættes paa en fast Fod. Hovedmomenterne til en saadan Plan, hvilke formodenlig vare udkastede af Schimmelmann og Kongens Kabinetssecretair Jessen i Forening, meddeelte Schimmelmann os, til vor store Overraskelse, ude paa hans Landsted Sølyst, hvor Collegiet ofte indbødes. Fra den Tid af var Collegiet daglig samlet, ofte baade Formiddag og Eftermiddag i Grevens Palais i Kjøbenhavn. Da denne Sag fordrede den strængeste Taushed, maatte — foruden Kongen og hans Cabinetssecretair, Ingen udenfor Collegiet erfare noget om Forhandlingerne; til Slutning consuleredes paa mit Forslag i Anledning af de egenlige juridiske Spørgsmaal Kammeradvokat Schønheyder og Høiesteretsassessor A. S. Ørsted. Som yngst Medlem af Collegiet tilfaldt det mig at concipere næsten alle Forestillinger og Beretninger til Kongen og tillige for det meste at reenskrive dem. Da omsider Skriveriet blev mig næsten uoverkommeligt, blev Johnsen, dengang Fuldmægtig, betroet at assistere mig. Den

[1] I et forefundet Brev i denne Anledning fra Conferentsraad Wendt — »en ædel Mand af prøvet Dygtighed og Retskaffenhed, oprindelig tydsk Læge og en varm Ven af Grev Reventlow« — udtaler han sin Glæde over denne Ansættelse, »hvor der aabnes for Deres Indsigter og Embedsiver en større Virkekreds, end den, i hvilken De har arbeidet hidindtil. Jo mørkere Udsigterne ere for Fædrelandet, jo vigtigere maa det være for enhver, der elsker det, at see i de vigtigste Pladser Mænd, som forene udbredt Kundskab med usvigelig Retskaffenhed og Fasthed.«

E. C.

Deel af Forordningen, som angaaer de almindelige Bestemmelser og begge Kongeriger, har jeg redigeret: den Deel, som angik Hertugdømmerne, redigeredes af min Collega, Kammerjunker BÜLOW[1]; Fundationen for Rigsbanken blev redigeret af Etatsraad KIRSTEIN[2].

Faa Love og Regjeringsforanstaltninger have mødt saa mange skjæve Domme, som disse af 5. Jan. 1813. Hvad der var uudeblivelige Følger af et i Bund og Grund forstyrret Pengevæsen, tilskreves Forordningen og Rigsbanken, der betegnede Ulykken og hindrede dens Omsiggriben for Fremtiden. Om bedre og lempeligere Midler kunde have været brugte, derom taug dog Kritiken. I mange Aar efter erindrede jeg mig med Behagelighed de 6 à 7 Maaneder, i hvilke dette Arbeide stod paa, formedelst dets Vigtighed, den uigjennemtrængelige Taushed, hvormed det udførtes, og de Mænd, med hvilke jeg arbeidede. — Da Forordningen, efterat den var publiceret, gav Anledning til adskillige Spørgsmaal, og disse henvendtes til Cancelliet, (gjennem hvilket den var emaneret), der ikke kjendte noget til Penge- og Finantsvæsen, nedsattes en interimistisk Comitee (i hvilken jeg befandt mig) »for at overveie de Forespørgseler, som fra Collegierne, Øvrighederne, Forligelses-Commissioner etc. maatte indkomme«.

Den Bom, som Rigsbankfundationen og Fdn. 5. Jan. 1813 slog for Pengevæsenets vedblivende Fordærvelse, havde den samme Virkning som en stærk Dæmning, der pludselig anfaldes af en rasende Strøm, som derved udbreder Ødelæggelse til begge Sider. Formuerne forstyrredes i et Øieblik. Den f. Ex., som i Decbr. 1812 havde eiet 60,000 Rdl. Courant (i Sedler, thi andet Numeraire brugtes ikke) og udlaant dem mod sikkert

---

[1] Senere Amtmand i Cismar, Fader til den for kort Tid siden afdøde Statsminister Bülow i Berlin.

[2] Den i 1862 afdøde Conferentsraad Kirsteins Fader.

Pant, opdagede i Januar den 6te eller 7de, at han kun eiede 10,000 Rdl., og endda ikke saameget, i rede Sølv. Skræk, Mismod og Bekymring maatte naturligviis udbrede sig hos Creditorerne og de mange uskyldigt Lidende, og Forbittrelse hos Speculanter, hvis ikke ærefulde Haandtering gik i Staa. Skive for Angrebene var naturligviis Grev SCHIMMELMANN; han manglede Energi til at bide fra sig. Der arbeidedes altsaa i de høiere Cirkler, og især fra Hertugdømmerne, paa at faae ham bort; og da dette Parti skulde have et Tilhold, helst en Mand, som stod udenfor Sagen og af et gammelt Navn, saa blev Manden den gamle Greve MOLTKE til Bregentved, som med Glæde bød Haanden til at skille den ham forhadte Greve SCHIMMELMANN ved den Portefeuille, som han fik i 1784, da han (SCHIMMELMANN) og REVENTLOW styrtede det Guldbergske Ministerium, hvoraf MOLTKE i nogle Dage havde været Medlem.

Dette skete imidlertid ikke pludseligt. Pengevæsenet var legalt ordnet, Finantsvæsenet ikke. Til Overdirecteur for Rigsbanken var først udseet JOACHIM BERNSTORFF; han vilde ikke paatage sig det. MØSTING meldte sig hos SCHIMMELMANN, og vist ogsaa hos Kongen, hos hvem han stod høit i Yndest; han fik Posten. Der skulde være 3 Directeurer. Finantscollegiet gjorde Forslag. PHILIP ROSENSTAND GOISKE og SCHMIDT-PHISELDECK kjendte de Alle som indsigtsfulde Mænd; og paa mit Forslag blev SCHÖNHEYDER[1]), som Ingen af dem kjendte, men som jeg kjendte desto nøiere, tredie Directeur. — I denne Post fik MØSTING Øinene aabne for Penge- og Finantsvæsen, og SCHMIDT-PHISELDECKS og SCHÖNHEYDERS Discussioner og Debatter og Doceren gave ham upaatvivlelig mange Vink, som den kloge Statsmand vidste at benytte. Finantserne trængte til Penge. En Reservefond i Sedler, som var Finantserne for-

[1] Siden Stiftamtmand i Viborg og derefter Directeur i Rentekammeret.

beholdt ved Rigsbankens Stiftelse, blev snart udtømt. Der blev nedsat en stor Finantscommission af Medlemmer fra alle Collegier (jeg var Secretair) og af de militaire Charger: den snu * og den letsindige og sorgløse **, der i Møderne sad og gjorde Narrestreger. Hvad der forhandledes i Commissionen refererede MØSTING upaatvivlelig strax for Kongen og forøgede derved sin ikke ubetydelige Indflydelse. MØSTING vidste at give Anslag paa adskillige temporaire Hjelpekilder. Commissionen opløstes saa at sige uden noget Resultat, undtagen at MØSTING blev Finantsminister under Grev MOLTKES Præsidium. MØSTING havde fra sit 15aarige Amtmandskab i Haderslev et meget agtet Navn i Hertugdømmerne, Ridderskabet havde optaget ham til Medlem. Med BROCKDORFF og RANTZAU-BREITENBURG—Koryphæerne derovre — stod han i nøie Forbindelse. Han havde i de sidste Aar før 1813 beklædt betydelige Poster. Han var venlig i Omgang, arbeidsom (han skrev egenlig for meget selv), men kunde ogsaa lade Sager ligge, naar de ikke behagede ham; var forresten ikke utilbøielig til at gribe ind i andre Autoriteters Forretninger. — Da Grev REVENTLOV ikke kunde ynde det Moltkeske Regimente og sørgede dybt over Landets Tilstand, trak denne høist begavede Mand sig tilbage, og MØSTING blev følgelig tillige Præsident i Rentekammeret.

REVENTLOV var en forunderlig Sammensætning, Aristokrat [1], Adelsmand ret af den gamle Skole, en sand Bondeven, venlig og kjærlig mod simple Arbeidsfolk, meget religieus, havde læst meget og reist meget, paastaaende og stivsindet, overordenlig arbeidsom, stundom utaalelig hidsig og bydende. Det viste han (medens jeg var Fuldmægtig i Secretariatet) i et Møde i Fi-

[1] I et af vore Møder 1812 (ang. Fdn. 5. Jan.) yttrede Kirstein, at det kunde være nyttigt, om Jessen, Kongens Kabinetssecretair og dengang høire Haand, kunde være tilstede i vore Samlinger; dertil sagde Reventlov: »*pour moi il n'est que l'encrier de l'état*«.

nantscollegiet, hvor han angreb Conferentsraad TETENS — der i noget hvasse Udtryk havde skriftligt erklæret sig over en af SCHIMMELMANNS Finantsplaner — saaledes at TETENS blev syg og ei oftere kunde komme i Collegiet. En lignende Scene fortaltes der at være nogle Aar tidligere forefaldet i Rentekammeret mellem ham og Conferentsraad ERIKSEN, som derfra gik til Langebro og søgte sin Død.

I 1813 blev jeg Justitsraad og R. af D. Samme Aar blev min anden Datter LOUISE født.

Med fortrinligt Hensyn til de Rystelser, som Enkekassens Formue maatte have lidt ved Pengevæsenets Forandring, og med Hensyn til den almindelige Forsørgelseskasse, hvis Tilstand ikke var prøvet siden TETENS døde, og om hvilken Finantscollegiet ikke vidste andet, end at den hvert Aar reqvirerede hvad den behøvede til Livrenter, indgik jeg i 1813 med et Forslag til Kongen om en Undersøgelse; det bifaldtes, og denne overdroges WLEUGEL og MEYER. Det viste sig med Hensyn til Enkekassen, at Undersøgelsen ikke havde været overflødig. Mine Bestræbelser hos MØSTING for at faae Forsørgelseskassen — som en høist gavnlig Anstalt, der var gaaet i Staa — reorganiseret, lykkedes mig ikke; til at rokke ved noget Gammelt og med Kraft opføre noget Nyt, var MØSTING, helst naar det berørte Personer ubehageligt, ikke tilbøielig. Det skete omsider under Grev W. MOLTKE, efter 29 Aars Forløb, uden min Medvirkning.

I 1813 indgav jeg en Forestilling angaaende et Mishag, Kongen skulde have yttret over en Passus i en af Collegiets Forestillinger. Forklaringen gik ud paa, at Collegiet ingen »officiel« Kundskab havde om Sagen. Det var vist om denne Sag at Kongen ved en Audients sagde til mig, ligesom jeg kom ind ad Døren: »Ja min gode COLLIN, jeg seer nok, at De har villet dryppe mig i mit eget Fedt«.

I 1815 blev min tredie Søn THEODOR født.

I samme Aar udnævnt til Etatsraad. I «Minerva» (Juli-

Hefte) lod jeg indrykke et Stykke »Om Forretningsgangen i Staten«. Det bærer Udtryk af den Iver, det Liv og den Kjærlighed, jeg havde til mit Kald og min Stilling. Ikke umærkeligst er det, at den Fordeling af Forretningerne (istedetfor den daværende gammeldags høist maadelige collegiale), som i vor Tid optoges ved Ministerial-Indretninger, i hiint Stykke er paapeget.

I 1816, ved Finantscollegiets Ophævelse og dets Forretningers Fordeling mellem en Finantsdeputation og en Statsgjeldsdirection, blev jeg Finantsdeputeret. Paa at forberede denne Skilsmisse havde gamle Grev Moltke arbeidet. Forarbeiderne overdroges Alberg og mig; at lave Forestillinger deraf betroedes Kongslew, af den gamle Rentekammer-Skole (og at reenskrive dem: Buch); det skulde drives meget hemmeligt. Holten, der havde været Mægler og i denne Egenskab, ved at forhandle Bregentveds Producter, havde gjort nøie Bekjendtskab med Moltke, traadte nu paa een Gang op som Kgl. Embedsmand, nemlig som Medlem af Statsgjeldsdirectionen. Hans Hovedfag som Mægler var Vexelmægleriet. Han havde havt dette, i sig selv høist ubetydelige, men meget lønnende Arbeide for det Kgl. Bank- og Vexel-Contoir, en Indretning, som Schimmelmann brugte meget, for at skaffe Ressourcer. At den gamle Moltke havde fra Holten — som jo sagtens kunde see, at disse Operationer maatte i Tidens Længde blive ødelæggende for Staten — faaet det meste af hvad han vidste om Statens Finantser, er høist sandsynligt. Paa Arbeidet fulgte Lønnen; og Bankcontoirets Forretninger bleve nu henlagte under »Bureauet for udenlandske Betalinger«, for hvilket Holten blev Chef. At Grev Moltkes Indsigter i Finantsvæsenet ikke vare overvættes dybe, gjorde Birch opmærksom paa, ved at fremhæve det aldeles Forkeerte i, at Moltke, da der blev Spørgsmaal om Afbetalinger paa Statens Gjeld, begyndte med at afbetale den Deel af Gjelden, som lød paa rede Valuta. Seddel-

gjelden, hvis rede Værd da var relativ ubetydelig, men med det forbedrede Pengevæsen Aar for Aar tiltog, blev henstaaende til flere Millioners Tab. De skikkelige Mænd, som efter gamle MOLTKES Afgang have skrevet om hans Bestyrelse og havde deres Efterretninger fra ham selv, fremstillede hans Færd anderledes.

Foruden BIRCH og mig, der bleve Medlemmer af den nye Finantsdeputation, indsattes deri foran os de Deputerede fra Rentekammeret. Det var morsomt at see, hvorledes de i Begyndelsen toge sig af Sagerne, det vil sige af Underskrifterne paa Anviisninger. Formodenlig havde MOLTKE instrueret dem om at »passe paa«; de gjorde Spørgsmaal og Bemærkninger, som ofte morede BIRCH og mig. Det tabte sig med Tiden; MØSTING blev selv kjed af denne Kammerdeeltagelse i Finantsforretningerne, saa at der tilsidst ingen Møder holdtes i Deputationen, eller høist sjeldent. MOLTKES Overbestyrelse blev i Længden ogsaa MØSTING besværlig, og i Bredden kjedede det nok ogsaa Kongen. En Dag, da SCHIMMELMANN, som havde faaet den udenlandske Portefeuille, skulde have Audients, spurgte han den jourhavende Adjutant RØMELING: »Wer ist beym König?« »Der alte Graf MOLTKE«, lød Svaret. »Ja, so wird es lange dauern«, sagde SCHIMMELMANN. »Nein Excellenz, es ist auf eine Viertelstunde reducirt«.

De tre Kammercollegier, som samtidigt existerede: Rentekammeret, General-Toldkammeret og Oekonomi- og Commerce-Collegiet havde hver sin særegne Charakteer. I Rentekammeret holdt man stivt paa det Gamle, Traditionelle. »Vi skal først have Tresoren (Sager fra 1760 og følgende Aar) frem«, sagde (senere Amtmand) THORSTENSON ironisk. Rigtig Kommatering, Prik over *i* og Tøddel over *u* paasaaes nøie ved Underskrifter i Collegiet. Det varede længe inden man tog den raske Beslutning at udelade *Pro Memoria* som Overskrift over Brevene, i hvilke den egenlige Resolution, eller Svaret paa det Omspurgte,

kun udgjorde tre eller fire Linier, medens idetmindste een Side forud var fyldt med Repetition af Sagens, for den, der skulde have Svaret, meget vel bekjendte Historie. At »I Anledning af« var Udgangspunktet for Concipisternes Arbeide, er overflødigt at bemærke. Og Forestillingerne vare en fuldstændig Extract af alle Acterne fra Begyndelsen til Enden, om ogsaa Forestillingen var den ottende eller niende om en og samme Sag eller Gjenstand; »thi vore Forestillinger maa være saaledes«, sagde den gamle Kammersecretair GUNDELACH, »at en Mand, som man tager op fra Gaden, maa kunne forstaae dem«. Det samme Pedanteri fandt Sted i Revisionsvæsenet. Den eneste Betryggelse mod Kassemangler, jevnligt Kasse-Eftersyn, tænkte man ikke paa. Forresten vare de Mænd, der holdt paa det Gamle, oplyste, retskafne og elskværdige Mænd, saasom WORMSKJOLD, FRITSCH, VORNDRAN, KONGSLEW; men Vanen og Opdragelsen (i Kammeret) beherskede dem — og nedarvedes. Hos den tydske Afdeling var Pedanteriet mindre.

I General-Toldkammeret var Tonen heel forskjellig derfra; der var mere Liv og Frihed. MALLING, PHILIP ROSENSTAND og TØNDER LUND (og for de hertugelige Sager FRELSEN) havde vel ogsaa deres Egenheder; men de havde saa mange Berøringspuncter med Andre udenfor Collegiet, at de gamle Kanter maatte stødes af. Dette Collegium nød ogsaa en temmelig udeelt Agtelse.

Dette Sidste var derimod ikke Tilfældet med Oekonomi- og Commerce-Collegiet — et underligt Døgnproduct. Det hængte ikke sammen, Medlemmerne passede ikke for hverandre og heller ikke til Forretningerne. Indfald og Projecter, Bortødslen af Penge til letsindige Foretagender, Industri- og Fabrik-Anlæg, der som oftest ophørte, naar de dertil bevilgede Summer vare fortærede — hørte der til Dagens Orden. Ordenen i Contoirerne og dets Archiv svarede til det Øvrige. — Ved en Commissorialbefaling af Febr. 1816 blev jeg Medlem af en

Commission, der skulde undersøge, hvorledes forskjellige Manufactur-Indretninger meest passende kunde ophæves og adskillige for Kongelig Regning drevne Fabriker og Anlæg være at realisere. Jeg afgav i denne Sag et skriftligt Votum, hvori de paagjeldende Indretninger ikke skaanedes. Jeg androg paa Ophævelsen af Manufacturhandelen, af det Danske Dug-Manufactur, af det Kgl. Brændeviinsbrænderi, af Fabrikdirectionen, af Controlcommissionen, af Land-, Fabrik- og Spindeskole-Directionen; og i et senere Votum drog jeg endnu stærkere tilfelts mod Oekonomi- og Commerce-Collegiets mange uoverlagte og pengespildende Foranstaltninger. De paaankede Institutter bleve næsten allesammen ophævede. Den Opsats imod mit Forslag, som indkom under Justitsraad NORMANNS Navn, gjorde ingen Virkning; den var forøvrigt skrevet af PRAM, som for Landsmandskabets Skyld, og for at holde lidt paa Collegiets Ære, havde paataget sig det.

I Aaret 1817 fik jeg et mærkeligt Brev fra (senere) Bankkasserer CRUSE angaaende et Bedrageri, som havde fundet Sted i 1811 ved Classelotteri-Trækningen. CRUSE havde været Discipel i Opfostringshuset og som saadan været brugt som Trækningsdreng ved Lotteriet; han blev siden, endnu som Discipel, anbefalet mig af Forstander BORCH (en ædel Mand) til at benyttes med 2 eller 3 andre af disse Drenge til at tælle de mange til Banken tilbagekommende 12 Skilling-Sedler, hvormed Circulationen var overlæsset. Ved denne Forretning lærte jeg at kjende ham, fik Godhed for ham og ansatte ham, efterat han var udgaaet af Stiftelsen, som Skriverdreng i Banken, hvor jeg var Directeur; han skikkede sig vel og blev snart forfremmet. Af Taknemmelighed og Hengivenhed, og af Frygt for at et saadant Bedrageri kunde blive gjentaget, meldte han det for mig, da en Anmeldelse, som han i 1811 havde afgivet til Forstander BORCH, og denne til Lotteri-Inspecteur BIE, intet havde nyttet. Paa denne Tid var en complet Aventurier, en vis GLEISS, der havde været Officier, Fuldmægtig ved Inspectionen.

Han førte et stort Huus, og da han for kort Tid siden havde været en Prakker, formodedes han at have vundet i Lotteriet. Selv havde jeg intet med Lotteriet at gjøre, men fortalte strax MØSTING om CRUSES Brev og min grundede Mistanke. Han vilde først ikke fæste Lid dertil; »der sad jo fire af Kammerets Medlemmer for at see paa, at Lotteritrækningen gik ordenligt«; han henviste mig til Kammerets Medlemmer v. ESSEN, WORMSKJOLD, VORNDRAN. Jeg lod dem kalde ud af Collegiet, men min Forestilling var forgjæves; de troede, at de passede paa. De anede ikke, at GLEISS ligefor deres Øine begik Bedrageriet, indtil kort Tid efter en Mand blandt Tilskuerne — til Forfærdelse for KONGSLEW, som dengang var en af Kammer-Observateurerne — raabte: »han lægger en Seddel i Maskinen«. Undersøgelse blev anstillet, Sag anlagt, og Bedrageren dømt til nogle Aars Forbedringshuus; siden opholdt han sig i Hamborg. Ved dette Bedrag havde Finantskassen et Tab af 236,000 Rdl. Sedler.

Siden 1812 havde jeg været Medlem af Commissionen for Kjøbenhavns Forsyning med Brændsel; den blev hævet i 1814. BIRCH og jeg beordredes til at besørge Realisationen af de store Brændebeholdninger, som vare kjøbte hos Private og henstod i deres Skove. Jeg fik derved et meget betydeligt Arbeide, maatte reise omkring og paa Stederne gjøre mig bekjendt med Forholdene. BIRCH havde aldeles ingen Interesse derfor og overlod mig det Hele, saa at jeg i mit eget Navn førte den hele vidtstrakte Correspondance med Opsynsmænd, Øvrigheder og Skoveiere. Det indtraf paa den Tid, at Kongen skulde gjøre sin Reise til Wien. Dertil behøvedes Vexler etc., og de sædvanlige Banquierhuse kappedes om at gjøre Tilbud. SCHØNHEYDER, som ønskede at skaffe Banken disse Omsætninger, kunde ikke sætte dette igjennem i Banken, uden at denne skaffedes Sikkerhed. Da foreslog jeg, at der skulde gives Banken Sikkerhed i Brændebeholdningen, c. 40,000 Favne;

saaledes betalte vi af de indkommende Salgsbeløb 270,000 Rdl. Med Hensyn til Anvendelsen af det tiloversblivende Salgsbeløb c. 200,000 Rdl. talte jeg Landhuusholdningsselskabets Sag, for at disse Summer kunde komme Landboerne tilgode, der havde lidt under Krigen. Men Kongen fandt det rigtigst at fordele Summen, og deraf tilfaldt bemeldte Selskab 40,000 Rdl., Videnskabernes Selskab 20,000 Rdl., Fødsels- og Pleiestiftelsen 30,000 Rdl., Kunstakademiet 20,000 Rdl.; Resten faldt til Fonden *ad usus publicos*. Jeg husker, at blandt de Ting, vi, foruden Brændet, skulde realisere, var en Ridehest, der havde været benyttet af en af Opsynsmændene. Da jeg med Fornøielse havde paataget mig denne Forretning, uden at ville gjøre Paastand paa noget Honorar, fandt jeg det ikke ubeskedent at ønske at beholde denne Hest. Jeg spurgte Kongen derom; han svarede: »meget gjerne; men det er ret, at De spørger derom«.

Schønheyder, som, efterat Rigsbanken var ophævet, og han — der ikke stod i Gunst hos det Moltkeske Parti — følgelig havde ophørt at være Bankdirecteur, var indtraadt som Assessor i Høiesteret, havde dog ikke tabt sin Interesse for Bank- og Finantsvæsenet. Saaledes indgav han i 1819 et Forslag til Møsting om at ophjelpe Pengevæsenet, nemlig at 10 Millioner Rigsdaler skulde inddrages ved Obligationer, som bare 5 til 6 pCt. Rente i rede Sølv og for det meste vare uopsigelige; at af den inddragne Sum skulde 5 Millioner tilintetgjøres, og de øvrige 5 anvendes til Coursens Vedligeholdelse. Obligationerne skulde udstedes af Nationalbanken. men den hele Foranstaltning forresten iværksættes af Finantserne og for disses Regning. Det paalagdes Birch, Collin, Alberg og Holten at afgive Betænkning (som jeg skrev). Den gik ud paa, at Planen vist fortjente at anbefales, men at det fandtes betænkeligt, at Finantserne nu blandede sig i Seddel-Realisation, som var Nationalbankens Sag, og at »om denne Indretning end ikke med noget udmærket Held havde viist sin Virksomhed, saa maatte man

ikke glemme, at Indretningen er kun lidet over eet Aar gammel, og det vel kan holdes Bestyrelsen tilgode, at den gjør sig nøie bekjendt med Pengevæsenets Forfatning, forinden den beslutter sig til at bruge overordenlige Midler.«

I samme Aar 1819 blev jeg befalet at indtræde i en Commission angaaende Opmuddring af Kjøbenhavns Handelshavn (med LEHMANN og GROVE).

I 1820 blev jeg Medbestyrer af Selskabet for Efterslægten.

I samme Aar beordredes jeg til at tiltræde den i 1816 nedsatte Commission (O. MALLING, Overpræsident MOLTKE, cancellideputeret MONRAD, VORNDRAN, Cancelliassessor FISCHER og Professor SAXTORPH) for at undersøge Fødsels- og Pleiestiftelsens finantsielle Forfatning. Jeg har kun den Erindring tilbage om denne Commission, at MONRAD og FISCHER sagde hinanden Ubehageligheder, idet MONRAD foreslog, at der skulde lægges en Skat paa Pebersvende (FISCHER var ugift) og FISCHER deraf tog Anledning til at foreslaae en lignende Skat paa Ægtefolk, som ingen Børn havde (MONRADS Tilfælde).

I samme Aar blev jeg af Etatsraad BECH (i Gen. Toldkammeret) anmodet om at deeltage i Oprettelsen af en Sparekasse for Kjøbenhavn og Omegn. I Forening med Flere udstedte vi en Indbydelse, hvorved et Institut grundlagdes, der uden Brask og Bram har stiftet meget Godt. Efter i en Snees Aar at have været Medlem af Bestyrelsen, udtraadte jeg deraf. BECH tilkommer Æren som Stifter.

I Aaret 1820 maatte, ifølge Tractaten, Fonden *ad usus publicos* afgive til Norge: 38,361 Rdl. i Obligationer og 10,960 Rdl. 69 ß i Sedler[1]!

[1] Da dette er det eneste Udraabstegn, der findes i Haandskriftet, vil jeg bemærke, at Aaret 1814 er aldeles forbigaaet i samme. Skjøndt jeg dengang kun var en 6 Aars Dreng, fik jeg et Indtryk af min Faders Sorg over Adskillelsen fra Norge. Jeg betragter derfor Udraabstegnet som et Suk under Nedskrivningen. E. C.

Fra dansk Side skete Opgjørelsen ved MALLING, ALBERG og PLOYEN.

(Her følger COLLINS Indtrædelse i Theaterbestyrelsen, hvorom senere).

I 1821 organiseredes en Commission til at tage et af Etatsraad STENFELDT indgivet Forslag om Helsingørs Havns Udvidelse under Overveielse. For denne Sag, som interesserede mig særdeles, og hvis Vigtighed Erfaringen noksom har godtgjort, arbeidede jeg maaskee meer udenfor end i Commissionen. Den havde vigtige Modstandere i den Kjøbenhavnske Handelsstand. Hr. HOLTEN sagde engang i Fortrolighed til mig: »De skulde ikke tage Dem af denne Sag.« — Den gik meer end et Aar istaa. Jeg søgte stedse at holde den i MØSTINGS Erindring, STENFELDT ikke mindre. Comm. Capitain HENNE havde Arbeidet under General QUAADES Overbestyrelse, og QUAADE indlagde sig, saavel herved som ved Havneanlægget ved Frederikshavn, stor Ære.

Etatsraad BECH henvendte sig (i 1821 eller 1822) til mig med Anmodning om at staae ham bi med at faae indrettet en Søbadeanstalt, som Hovedstaden saa høiligt trængte til, og som hans Svigerfader, den berømte Callisen, havde paalagt ham at sørge for. Vi bleve enige om at tilkalde P. MANDRUP TUXEN (vor trofaste og paalidelige Medarbeider), P. MALLING og FENGER. Capitalen, 50,000 Rdl., blev snart samlet. Dette Foretagende gav os, især i de første Aar, ikke saa lidet at bestille, men det blev drevet med Lyst og Kjærlighed. Da det i Aarenes Løb var kommet i fast Gang (ved Rysensteens Bastion), fratraadte den Ene efter den Anden, TUXEN ved Døden.

Til disse Aar, 1821—22 hører min Deeltagelse i den i 1821 nedsatte Commission angaaende den danske Geistligheds Kaars Forbedring, (ØRSTED, LASSEN, COLLIN, KONGSLEW, JOHNSEN). I faa Commissioner har jeg taget mere indgribende Deel. Fra Finantsdeputationen var jeg noksom bekjendt med Præsternes

(o. de fleste Landsbypræsters) bedrøvelige Stilling; men Oprindelsen og Aarsagerne vare mig ikke nøie bekjendte. Den Første, jeg i dette Øiemed henvendte mig til, var Præsten SCHACK i Sengeløse. Jeg kjendte ham deels fra Landhuusholdningsselskabet, hvoraf han var et virksomt Medlem, deels fra min Svoger, Præsten BINDESBØLL i Nabosognet, og vidste, at han forstod sig særdeles vel paa Geistlighedens verdslige Anliggender. Han leverede mig et Materiale, som jeg benyttede — til Skræk for Etatsraad LASSEN, der, som Deputeret for de geistlige Sager i Danske Cancelli, var tilforordnet. Af den Hovmodighed og Fornemhed, som ligeoverfor de andre Collegier har behersket Cancelliet, saalænge jeg har kjendt det, havde han en betydelig Deel. Denne formeentlige Superioritet over de andre Collegier skrev sig især derfra, at gjennem Cancelliet, som Kongernes Skriverstue, udfærdigedes alle Ordrer til de andre Collegier og Bestallinger til disses Medlemmer; men en Tilvæxt fik denne Myndighed under CHRISTIAN COLBJØRNSEN, for hvis Veltalenhed, Advocat-Talent og Satire Alt maatte bukke sig; og det var man dengang altfor villig til. Som en flittig og dygtig Contoirarbeider havde LASSEN vundet COLBJØRNSENS Velvillie; og den tog LASSEN ogsaa i fuld Maade til Indtægt. Forresten var han uden humanistisk Dannelse, og det var Skjæbnens Ironi, at han var Geistlighedens Værge i Cancelliet. Han debuterede altsaa i de første Møder med at sige, at vi kun behøvede at samles nogle faa Gange, saa kunde Sagen være afgjort, — at det kunde omtrent være ligegyldigt, hvad Commissionen foreslog og foredrog; thi Sagen skulde dog gjennemgaaes i Cancelliet og derfra forestilles. Mit første Votum — hvortil jeg, foruden SCHACKS Meddelelser, havde benyttet mange Oplysninger, jeg havde indhentet fra Embedsmænd i Provindserne — gjorde ham altsaa forbittret; han fandt baade sig selv og Cancelliet angrebet, og besvarede det vidtløftigt med mange Udfald imod mig. Naturligviis lod jeg det ikke ubesvaret; og

denne Strid forfærdede især den fredelige KONGSLEW, som var opdraget i Rentekammeret, hvor Enhver rettede sig efter sine nærmeste Foresatte op ad i alle Grader — med yderst faa Undtagelser. ØRSTED var det mæglende Princip; thi for ham havde vi Alle Agtelse og Hengivenhed. Detaillen af Sagen kan sees af Acterne. Cancelliets uartige haanlige Tone mod Præsterne — som havde megen Frygt, men ingen Agtelse for LASSEN, maa jeg have berørt, mundlig eller skriftlig; thi derfor angrebes jeg af ham. Men i den Henseende vil jeg anføre som Hjemmel for min Paastand og Henpegning paa CHR. COLBJØRNSEN Følgende af et Brev til mig fra MYNSTER[1]: »Særdeles Tak for Meddelelsen og især for Udarbeidelsen af Hosfølgende (mit første Votum). Det indeholder mange Ideer, hvis Udførelse vilde være af uberegnelig Gavn for Geistligheden. Dertil regner jeg ogsaa, dersom det var muligt at formaae Cancelliet til at vælge en anden Tone om og imod Præsterne, end det siden COLBJØRNSENS Tid har været Skik. Jeg veed af egen Erfaring, hvor bitter en Følelse det vækker, naar man stedse finder en fjendlig Tone i alle Meddelelser fra det Collegium, hvorunder man sorterer, og som dog vel ikke blot skulde være Standens Behersker, men ogsaa dens Forsvar og Værge.« — Nogen Tid efter at Commissionen havde indgivet sin Forestilling, og Resolution var faldet, forespurgte jeg i Cancelliet, om Forestillingen maatte trykkes (i mit Tidsskrift: For Historie og Statistik); jeg fik intet Svar. Paa mit Spørgsmaal senere til ØRSTED svarede han: »Du faaer intet Svar.« Derved forblev det.

[1] Det var ikke alene i Sager af denne Beskaffenhed at Collin henvendte sig til Mynster; han havde ogsaa stor Tillid til hans Dom i æsthetiske Sager og tyede ofte til ham om Raad i disse. At min Fader ærede ham høit som Geistlig, er vist; «Mynsters Betragtninger» vare hans stadige Læsning i de sidste Leveaar. — I Husets Selskabsliv var Mynster munter, fuld af Lune, stundom — forekom det mig — noget skarp i sin Dom. E. C.

Med Commissionens Indstillinger var forresten Kongen aldeles ikke tilfreds, hvilket han temmelig bestemt sagde mig kort efter; han vilde havt, at man skulde søge at hjelpe de Præster, som trængte, og ikke træffe almindelige Foranstaltninger for hele Standen. Det var ogsaa min Mening, som jeg havde nævnt i Commissionen; men den blev strax slaaet af Marken af LASSEN, der »ikke vilde paatage sig at udpege de Trængende.«

I 1824 stiftede jeg — i Forening med Magister KRARUP (fra hvem Ideen udgik), Magister JACOB BREDSDORFF (som gav Stiftelsen Navn), HVIDT, REINHARDT og F. C. PETERSEN — Athenæum, og i Forening med H. C. ØRSTED, DANCKEL o. Fl. Selskabet for Naturlærens Udbredelse; ved begge var jeg i flere Aar i Bestyrelsen.

I samme Aar fik jeg Ordre til at indtræde i den Commission, som skulde undersøge det offentlige Kasse- og Regnskabsvæsens Forfatning og gjøre Forslag til nye Lovbestemmelser. Jeg erindrer mig ikke nogen Commission, hvori jeg deeltog med mindre Lyst. Cautions-Indretningen, som i denne Sag spiller en betydelig Rolle, har jeg altid anseet for en fordærvelig og, naar en rigtig Control føres, unødvendig Foranstaltning; min Mening derom deelte Conferentsraad C. LUND, ellers Faa; det er blevet en Vanetro.

Samme Aar lod Kongen mig ved sin Cabinetssecretair tilstille en af Cancelliet afgivet Betænkning over et Andragende om Skolelærer-Seminariernes Forlæggelse til Kjøbstæderne, med Tilføiende, at de skriftlige Bemærkninger, som jeg i den Anledning agtede at gjøre, skulde umiddelbart tilstilles Hs. Majestæt. Det anonyme Andragende gik ud paa at forelægge Joenstrup Seminarium til Roeskilde; derimod havde Cancelliet erklæret sig. Jeg søgte tvertimod at vise Forslagets Hensigtsmæssighed, baade for Seminaristerne og i oekonomisk Henseende. Seminariet forblev paa JOENSTRUP.

I samme Aar indtraf det, at Directionen for Fonden *ad usus publicos,* efter Grev REVENTLOVS Forslag, gjorde Forestilling om at sende to Seminarister til FELLENBERG (Hofwyl), for at de kunde skaffe sig fuldstændig Kundskab om Methoden; den ene af dem var SCHMIDT fra Tønder, den anden MØLLER fra Joenstrup. Jeg fik det specielle Hverv at correspondere med FELLENBERG og de Udsendte under Fraværelsen; og efter deres Hjemkomst og fælles toaarige Ophold paa Cathrinelyst under Sorø-Akademi, har jeg siden 1830 staaet i stadig Forbindelse med og Indvirkning paa SCHMIDT, der heldigt etableredes paa Bøgild ved Viborg.

I 1826 blev jeg Kgl. Medlem af Directionen for Kbhvns. Brandforsikkring. Samme Aar Dannebrogsmand.

I Aaret 1828 fik et Collegie-Medlem det Indfald, at vi som saadanne burde have Uniform; han fik MØSTING til at spørge Kongen derom, og denne havde intet imod, at det blev »en tilladt ikke befalet Uniform, som forresten passende kunde anlægges til de forestaaende Formælingshøitideligheder.« Der blev nedsat en Commission (COLLIN, ALBERG, SCHMIDT-PHISELDECK, KONGSLEW, MEYER, FOG, LUND og JOHNSEN), og i August faldt den lyksaliggjørende Resolution. Samme Forslagsstiller befandtes ved sin Død at skylde den Kgl. Kasse 36,304 Rdl. 35 ß.

I samme Aar indkom fra Handelshuset MEYER & TRIER et Tilbud om at modtage fra begge Finantskasser alt det Sølv, som indkom her og i Hertugdømmerne, og derfor at levere Banco mod 1 pCt. Rabat ɔ: betale Sølvet, uden Hensyn til Coursen, med 99 pCt. Banco, og her at levere rede Sølv, hvis samme ønskedes heller end Vexler, mod Godtgjørelse af Børscours med Tillæg af 1/2 pCt. Finantsministeren opfordrede COLLIN, ALBERG og HOLTEN til at afgive Betænkning derom. Deslige Omsætninger vare i de sidste Aar udførte ved HAMBRO & Søn, M. J. JENISCH og C. H. DONNER. Der blev derfor

forfattet Fortegnelser over disse Affairer for de sidste 4 Aar og hvad de havde kostet; og Resultatet var, at de til visse Tider havde været dyrere, til andre billigere end Tilbudet, og at det altsaa blev en Hazard-Contract at binde sig til en vis Provision »uden med et Handelshuus, hvis Credit er fuldkomment befæstet.« (M. og Tr. maa altsaa dengang have begyndt at staae paa svage Fødder). I Slutningsbetænkningen (conciperet af C.) hedder det: «Indrømmet endog, at det var passende for en offentlig Autoritet at stifte en Contract, ved hvilken der var meer end Sandsynlighed for, at den ene Contrahent maatte tabe, saa finde vi, at det i dette Tilfælde aldeles ikke var klogt, fordi man hvert Øieblik maatte vente, at Contrahenten — naar han ikke har foresat sig at bringe et Offer paa Fædrelandets Alter, vil søge at trække sig ud af Forpligtelsen, hvortil der altid vilde tilbyde sig meer eller mindre antagelige Paaskud, blandt andre det, at de Myntsorter, som modtoges fra Kasserne, vare slettere end der var gjort Regning paa; en Klage, der kunde vække en maaskee aldeles ugrundet Mistanke mod de Kongelige Kassebetjente. Naar da Contracten om føie Tid maatte hæves, vilde det almindelige Omdømme sikkert meget dadle den Autoritet, der havde indladt sig i et Engagement, som Enhver kunde forudsee maatte være af kort Varighed.»

Sagen om Havneanlægget ved Frederikshavn kom til endelig Forhandling i 1829. Ligesom nogle Aar før Stenfeldt havde søgt og fundet min Medvirkning til at faae Helsingørs Havn i Stand, saaledes tyede i 1828 Amtmand Graah til mig for at faae en tilbørlig Havn indrettet ved Frederikshavn. Den ubetydelige Baade- eller Pramhavn som i 1802 blev indrettet og endnu fandtes i Begyndelsen af 1829, havde allerede viist sin gode Virkning ogsaa i militair Henseende (for Kanonbaadene); i 1809 blev det paalagt Henne at udarbeide en Plan til et større Havneanlæg; i 1812 blev Planen approberet, men i 1814 fandt Finantserne, at Sagen for det Første maatte udsættes; i

1827 tog GRAAH fat paa Sagen, i Januar 1829 afgav General-Toldkammeret sin ikke synderlig varme Betænkning. Da kom den til MØSTINGS Erklæring; i denne, som jeg conciperede, hedder det: »Først naar et Anlæg af det Slags er kommet i Stand og lykkelig fuldført, erkjender man dets Nytte; det nyeste Exempel derpaa er Havnen ved Helsingør, hvis Vigtighed og Gavnlighed i over et halvt Sæculum var forfægtet og bestridt, indtil den gode Sag endelig seirede.« Det antoges derhos, at det som et Statsanliggende burde udføres for den Kongl. Kasses Regning, og Havnen saaledes blive Statseiendom; endelig at Arbeidet overdroges den fortjenstfulde og indsigtsfulde QUAADE i Forening med Capitainlieutenant LETH. Arbeidet udførtes og har baaret gode Frugter.

Samme Aar blev jeg Conferentsraad. Da MØSTING i 1831 paa sine gjentagne Ansøgninger var blevet entlediget fra sine Poster som Finantsminister og Rentekammerpræsident, og Grev VILH. MOLTKE, der var Deputeret i Rentekammeret, havde faaet den første, og Stiftamtmand SCHØNHEYDER den anden, talte MØSTING til mig om, hvem han skulde foreslaae til den vacante Kammerdeputeret-Post. Da mange af de under Kammeret henhørende Sager havde særdeles Interesse for mig, tilbød jeg mig, uden nogen Godtgjørelse eller Gagetillæg at overtage den i Forening med min Post som Finantsdeputeret, hvormed Gagen for hiin Post vilde spares. Dette gik MØSTING strax ind paa; men Dagen efter fik han Betænkeligheder med Hensyn til KONGSLEW og MEYER, som vare Deputerede i Rentekammeret og i saa Henseende mine Formænd, hvorimod jeg var 8 à 10 Aar ældre Collegiedeputeret og deres Formand i Finantsdeputationen. Denne Betænkelighed hævede jeg strax ved at erklære, at jeg aldeles intet havde imod at tage Sæde og Underskrift efter dem i Kammeret, en Erklæring, som forundrede dem begge, da Saadant ikke var forekommet i deres Praxis. Jeg blev da ud-

nævnt til 3die Deputeret; i Ordren hed det, at jeg »skulde have særdeles Tilsyn med Skattevæsenet, forsaavidt samme har Indflydelse paa Finantserne«. Mere vigtige end denne indholdsløse Floskel vare mig de Ord, som FREDERIK VI sagde til mig, da jeg takkede ham for Udnævnelsen: »COLLIN, vaag mig over Bønderne«. Den salig Konge havde just ikke stor Tro til, at det havde ligget min Formand særdeles paa Hjertet.

I Bestyrelsen for Søbade-Anstalten foreslog OLE BANG at stifte en Anstalt for Tillavningen af kunstige Mineral-Sundhedsbrønd-Vande. TUXEN og jeg gik strax ind derpaa. Kongen indrømmede os Byggegrund i Rosenborg-Have. Indretningen har som bekjendt havt god Fremgang, hvilket især skyldes den utrættelige NØRGAARD, der har ledet det Hele, nærmest under FORCHHAMMER og BANG.

I 1832 fik jeg Ordre til at tage Sæde i Høiesteret paa Aabningsdagen — en Ceremoni-Beskikkelse.

Samme Aar stiftede jeg, i Forening med Major FLINDT, Capitain RIEGELS, Greve LERCHE, Amtsforvalter BINDESBØLL, G. MICHELSEN o. Fl. »Selskabet til Hesteavlens Fremme i de danske Provindser«; Kongen bevilgede 1000 Rdl. dertil.

I 1832 blev nedsat en Commission til at undersøge det Frederiksborgske Stutteries Forfatning og gjøre Forslag til en bedre Oekonomi; af den blev jeg Medlem tilligemed den gamle ROEPSTORFF, Amtmand TRESCHOW og Skovrider SARAUW. Da jeg kort derefter kom til Kongen, sagde han: «Der skal være mange Musereder; lad mig see, De kommer efter dem». Amtsforvalter, Justitsraad KYNDE, en retskaffen Mand, var ogsaa beordret til at deeltage i Commissionen, men han undslog sig; og dette havde forøget Kongens Mistanke. Det første Skridt Commissionen gjorde var, at lade sig udlevere fra Rentekammeret flere Aars Regnskaber og dernæst at forlange statistiske Oplysninger fra Stutteridirectionen (HAUCH og MØSTING). At Kongen havde sat ROEPSTORFF (Overstutmesteren), der stod

paa en meget spændt Fod med HAUCH, til første Medlem i Commissionen, gav strax Anledning til at see paa denne med skjæve Øine. Til Secretair i Commissionen valgtes min Svigersøn, Politiretsassessor DREWSEN (siden Medlem) og til Consulent i alle praktiske Anliggender Proprietair MADSEN; hvilke begge vare Commissionen til uberegnelig Nytte. — I mange Aar havde jeg hørt, at det gik, som man siger, galt til paa Stutteriet, men hvori det egenlig bestod, vidste jeg ikke. Oplysninger tilveiebragtes blandt andet ved at lade afhøre nogle Karle, der tidligere havde tjent paa Stutteriet; ved disse, sammenholdte med Regnskaberne, og ved Stutmesterens egen Tilstaaelse blev det godtgjort, at han havde fremlagt falske Regninger og givet disse falske Paategninger; om dette med mere blev nedlagt all. Forestilling. Nu brød Uveiret frem, ikke for Stutmester NIELSENS Skyld, men for Stutteridirectionens, som NIELSEN stedse havde ført bag Lyset, hvortil han havde sjeldne Evner; den følte sig angrebet, og den fandt ingen Trøst hos Kongen. HAUCHS Skridt kjendte jeg ikke; men MØSTING, som ved Siden af sine mange elskværdige Egenskaber havde en mageløs Ømfindlighed, blev rasende, og især paa mig. Jeg vidste, at Stutterisagerne ikke vare ham kjære, men tillige, at han ikke kunde gjøre noget kraftigt Skridt til at afhjelpe Feilene. (Det viste han et Par Aar iforveien, da han fik hævet en nylig nedsat Commission, hvori Amtmand TRESCHOU var optraadt imod NIELSEN, hvilket MØSTING misbilligede, »fordi en Familie derved vilde gjøres ulykkelig«). Jeg talte derfor siden Commissionens Nedsættelse, uagtet jeg næsten daglig saae ham, aldrig til ham om Commissionen, og han heller ikke til mig; men jeg horte fra alle Sider om hans Uvillie. Han gav endelig sin Vrede Luft i en Forestilling til Kongen over Commissionens Fremfærd. Jeg talte kort derefter med Kongen og yttrede, hvor tungt det var mig at være saaledes miskjendt af MØSTING, med hvem jeg altid havde staaet i et saa godt Forhold; Kongen

loe og sagde: »det finder sig nok« — og det fandt sig naturligviis ogsaa; thi MøSTING kunde ikke længe bære Uvillie endsige Had til Nogen[1]. Stutteriсommissionen gik imidlertid sin

---

[1] Den alvorlige Sorg, som min Fader følte over dette Forhold, havde jeg, som daglig arbeidede med ham, Leilighed nok til at blive indviet i. Han havde havt Forudfølelsen af, at det af ham foretagne Skridt vilde af Møsting optages som en Krænkelse; og under denne Følelse led han, ved Siden af Bevidstheden om, at han ifølge Embedspligt maatte handle som han gjorde. Af en Brevvexling herom vil jeg meddele et Brudstykke, der synes mig at give et Billede af Møstings Personlighed. Efterat min Fader i nogen Tid ikke havde besøgt Møsting, for at undgaae mundlige Scener, kom der et Brev fra denne, hvori han, i en Kamp mellem modstridende Følelser, siger:

»I et Tidsrum af snart 19 Aar have vi arbeidet med hinanden og, hvad mere er, vi have i alle Forhold levet som Venner; og jeg er mig bevidst, at mit Venskab for Dem var ærligt, og jeg har udtalt det ved enhver Leilighed. (Han berører derpaa paa en misbilligende Maade min Faders Optræden i Commissionen og slutter:) »Dog nok herom. Jeg beder Dem være forvisset om, at jeg ingen Vrede bærer til Dem, nei jeg vil ingen Had tage med mig i Graven; men en Adskillelse med Hensyn til vor tidligere venskabelige Forbindelse er nødvendig. Dette vil De vist selv finde, og derfor ei heller misbillige, at jeg aabenhjertigt har erklæret det. Jeg tilføier den Erklæring, at jeg aldrig skal glemme det venskabelige Forhold, hvori vi have staaet til hinanden; og mine Ønsker for Deres og Deres Børns fremtidige Held paa Livets Bane skal altid blive de samme«.

Det traf sig just, at min Fader paa samme Tid vilde udføre det Forsæt, at faae mig, der var Auscultant i Finantsdeputationen, til Secretair ved Fonden *ad usus publicos* i hans Sted. Spændingen med Møsting holdt Andragendet tilbage; dette erfarede denne, og han skrev da strax: «Mine private Forhold til og min Mening om Mennesker have vistnok i forekommende Tilfælde kunnet have en Indflydelse paa min Anskuelse for (hvilket er menneskeligt og tilgiveligt) men vist aldrig imod nogen Mand, naar jeg skulde handle som Embedsmand. Allermindst kunde dette skee, naar der var Spørgsmaal om en fordums Ven». Faa Dage efter meldte han min Ansættelse og snart efter: at min Fader skulde være velkommen.

Det forekommer mig, at der har dannet sig en Mening — paa hvilket Grundlag er mig ubekjendt — om Møsting som noget mindre

Vei ufortrødent fremad og foranledigede gjennemgribende og omfattende Reformer. Lidt derom findes i Budget 1842.

Ved de større, især Skattesagers Behandling i Finantscollegiet havde jeg ofte erfaret, hvormeget man savnede en paalidelig Samling af statistiske Data om Eiendommenes Mængde og Størrelse, Hartkornets Fordeling, Folkemængden i det Hele og i det Enkelte, Skibsfarten m. m.; thi naar man, hvilket jo ikke sjeldent var Tilfældet, skulde have deslige Efterretninger, maatte de smaaligen og med Tidsspilde samles omkring i Contoirerne og ved Correspondance med Embedsmændene. Der havde været nedsat en Commission desangaaende, om hvilken jeg kun erindrer, at PRAM og jeg vare Medlemmer deraf. Under Rentekammeret havde der været et Tabelcontoir, men det var under al Kritik, skjøndt den første Chef MANDIX var en dygtig Mand, men uden Kraft; han fik til Fuldmægtig og Copiist to af Kammerets dovneste Betjente, WEIDEMANN, som siden blev Sorenskriver og G. T. BANG, der puslede med Dramaturgi og ubetydelige literaire Sager. Da MANDIX blev Amtmand, satte Collegiet Kammersecretair GUNDELACH til Chef, for at blive af med ham, da han, forresten en Mand med mange

---

betydeligt som Embedsmand og som Statsmand. Jeg kan i Korthed sige, at dette ikke var min Faders Mening; og han maatte dog fremfor Nogen kunne bedømme ham. Hvad begge havde fælles var deres store Hengivenhed for Frederik den 6te; denne forenede dem til at arbeide i samme Retning. Uagtet jeg fra 1832 til Møstings Død i 1843 arbeidede under ham, tør jeg ikke fælde nogen Dom om hans Dygtighed; han var jo dengang en Olding. Jeg kom daglig til ham, «for at referere», hed det; men Samtalen angik i Regelen alt Andet. Jeg behandledes som Søn af Huset og havde altid uhindret Adgang, selv naar han skulde «bytte» (d. e. skifte Linned). Min Dom om ham skal kun gaae ud paa, at han var en kjærlig Sjæl, gudfrygtig, godgjørende, ridderlig af Tænkemaade og i Væsen, trofast Ven; han følte sin høie Stillings Betydning, men uden Spor af Hovmod.

E. C.

Kundskaber og et forslagent Hoved, aldeles forsømte Secretariatet (som var en Perle i de Deputeredes Øine). At Tabelcontoiret altsaa ikke reiste sig ved ham, er begribeligt. Det blev omsider, efter GUNDELACHS Død, paa en pudsig Maade ophævet. MØSTING havde forlangt nogle Efterretninger derfra; de vare reent gale, hvorpaa MØSTING i Heftighed androg paa, at Contoiret skulde nedlægges. — Jeg gjorde da i 1833 Forslag til en saadan statistisk Indretning under Rentekammeret. KONGSLEW saae derpaa uden at sige fra eller til; han, i Grunden en elskværdig og dygtig Mand, havde baade Hoved og Indsigter nok til at indsee Gavnligheden deraf; men han var allerede godt paa Veie til at opslides af Kammer-Trivialiteter og var vant til at rette sig efter de høiere Foresattes Forskrifter og Ideer. SCHØNHEYDER modtog det med en paafaldende Kulde; «han kunde ikke rigtig indsee, hvad det skulde til». Jeg vendte mig da til C. LUND, som naturligviis fattede det og interesserede sig derfor og begyndte at arbeide derpaa; men han kunde, som i Almindelighed, ikke faae det godt nok. Efter 6 til 7 Maaneder tabte jeg Taalmodigheden og gik til Kongen med Forslaget og Ønsket om, at det strax maatte sættes i Værk; Kongen bifaldt det, og overlod til mig at vælge Medlemmer af en Commission til dets Behandling. Jeg foreslog ØRSTED (som jeg vidste forstod det, som Alting, og ikke lod Noget ligge) mig selv, JOHNSEN, der kjendte Rentekammersager saa godt som Nogen i Kammeret, (med hvilket jeg ikke vilde have at bestille), BECH og endelig Finantsbogholder Justitsraad OLSEN, hvis Lethed i at arbeide og Udholdenhed fra den lyse Morgen var mig ligesaa bekjendt som hans Hengivenhed for mig. Saaledes blev Grunden lagt til en Foranstaltning, der uden noget egenligt Contoir har udgivet den Mængde statistiske Tabelarbeider i de forskjelligste Retninger, som, indtil noget Fuldkomnere under en ny Organisation kommer for Dagens Lys, er benyttet af Mænd i og udenfor Statsstyrelsen.

At Forst-Institutet i Kiel kun daarligt havde opfyldt sin Bestemmelse og derfor var ophævet, var bekjendt; man var oversvømmet med Forstcandidater, for det meste Sønner af holsteenske Forstbetjente, og de høiere Forstembeder bleve kun givne til unge Adelsmænd, som let slap til at blive Candidater og strax derpaa fik Titel af Forst- og Jagtjunker, hvorved deres Adkomst til de høiere Forstembeder strax var begrundet. Respect for Forst-Studium og forstvidenskabelig Dannelse fandtes ikke hos de høiere Statsmænd, som i Almindelighed troede, at da Træerne voxede af sig selv, saa behøvede man ikke at tænke over eller studere Skov-Dyrkning, Fredning, Hugst o. s. v. Forst- og Jagtjunker slog man sammen. En Skytte og en Skovrider var een og samme Person; og da Skytten behandledes som Tjener, maatte Skovrideren ogsaa staae ved Døren; saaledes hos de Private, og meget forskjelligt herfra forholdt det sig ikke med de Kongelige Skov- og Jagtbetjente. Denne Uskik havde jeg stor Lyst til at faae afskaffet. Middelet maatte være at skaffe Forstmændene videnskabelig Dannelse og derved tiltvinge dem Agtelse. Jeg raadførte mig især med SARAUW, Skovrider paa Frederiksborg. Jeg indgav da directe til Kongen Forslag om en Forstexaminations- Commissions Oprettelse i Kjøbenhavn og om en Organisation af Examen, der borgede for, at Vedkommende ikke gik igjennem førend efter et idetmindste 4aarigt Studium. Kongen bifaldt mit Forslag og udnævnte mig til Formand i Commissionen. Heller ikke dette var efter SCHØNHEYDERS Kogebog; med en egen Betoning sagde han, da han i Rentekammeret modtog den Kgl. Resolution — hvori forresten ikke med et Ord var omtalt, fra hvem Forslaget var kommet — »Hr. Conferentsraaden er blevet Formand i Commissionen«. Siden sagde han privat: »Ja det er naturligt, at Forslaget er fra Dem; men havde det ikke været smukkere, om De havde fremlagt Forslaget gjennem Kammeret«. At Forslaget var mit, gjorde jeg ingen Hemmelighed af; hvad jeg

forresten svarede eller om jeg svarede noget, erindrer jeg nu ikke; men vist er det, at den Vei, jeg valgte, var for Sagens Skyld den bedste. Var Sagen gaaet den sædvanlige Gang, først gjennem Rentekammeret og derfra til Statsraadet, saa havde den, om ikke før, faaet sit Naadestød paa sidstnævnte Sted, hvor baade STEMANN, MØSTING og MOLTKE vilde have været den imod; men nu havde Kongen engang gjennem sit Kabinet befalet den; og saa blev det derved. — I Commissionen selv mødte den adskillig Modstand, især fra Overførster PAULSEN, som ikke kunde lide de »lærde« Skovridere, og især var fortvivlet, naar en Forstcandidat vilde være Skovfoged, fordi en saadan ikke vilde kunne finde sig i dennes smaa Kaar — egenlig fordi det var utaaleligt, at en Skovfoged kunde have en Mening. Ligemeget — det tilsigtede Maal opnaaedes. Istedetfor at Kiel expederede aarlig 14 à 15 Candidater, have kun 4 à 5 aarlig bestaaet den nye Examen, som, da den indbefattede fuldstændig Landmaaler-Examen, har skaffet dem alle i Levevei, om end udenfor den Kongelige Tjeneste og tildeels udenfor Forstfaget, f. Ex. ved Veivæsenet (ØRSTED), ved Digevæsenet i Jylland (ANDRESEN) o. s. fr., nogle udenlands, f. Ex. OSTWALD, BRØNNEKE, GULDBERG i Sverrig, VARGAS i Rusland.

I 1833 beordrede Kongen, paa Forslag af Universitetsdirectionen, Nedsættelsen af en Commission angaaende Indretning af en cameralistisk Examen. Begge ØRSTEDER, SCHLEGEL, jeg, HORNEMANN, JOHNSEN og GARLIEB vare Medlemmer deraf. Synderlig Interesse derfor lagde Ingen for Dagen, undtagen H. C. ØRSTED; han skrev et Udkast til en Betænkning, som jeg havde endeel at sige imod, hvorpaa Broderen tog sig af ham. Det blev saaledes ved indbyrdes Kjevlerier. Endnu i 1837 havde Sagen ikke nærmet sig Afgjørelsen betydeligt[1].

---

[1] Paa dette Sted i Haandskriftet foreslaaer min Fader, at jeg, som var Secretair i Commissionen, skal udtale mig derom; men jeg har

Det endelige Resultat, som efter 13 à 14 Aars Forløb kom frem gjennem Cultusministeriet, var maadeligt nok.

Som Medlem af Kunstforeningens Bestyrelse søgte jeg at arbeide derhen, at Foreningen ikke skulde indskrænke sig til at kjøbe og bortlodde Kunstsager, men paa andre Maader fremme Kunsten og Kunstsandsen (gjøre det, som Kunstacademiet burde gjøre, men til datum ikke havde gjort), ligesom Landhuusholdningsselskabet sørgede for at fremme Agerdyrkning i dens videste Forstand (hvilket Rentekammeret burde have gjort, men ikke gjorde). Et Ugeblad kom istand, men det varede ikke længe; som theoretisk Opgave fremsattes: »Om de Fordringer, der bør stilles til en Bygmester i Danmark« m. m. En Afhandling herom indeholdt meget Godt, men fandtes dog af Censorerne (Hetsch, Høyen, Quaade, Ørsted og jeg) ikke tilfredsstillende, fordi Forfatteren generede sig ved at blotte Academiets Svagheder. Den blev trykt anonymt; den var af Ursin. — En Præmie af 400 Rdl. udsattes efter mit Forslag for den bedste Løsning af Opgaven: »hvorledes Levningerne af det i 1755 paabegyndte og i 1770 aldeles forladte Kunstværk: Frederikskirken kunde benyttes«. Prisen blev vundet af Hetsch.

I 1834 blev jeg Medlem af Directionen for Stutterivæsenet og Veterinairskolen. Paa denne sidste, hvis mange skrøbelige Sider vare noksom bekjendte, henvendte jeg især min Opmærksomhed. Klager, som vare indløbne til den forrige Direction, vare blevne upaaagtede eller forkeert behandlede; f. Ex. en Anke over at Eleverne brugtes til Tjener- og Gaardskarle-Arbeide for Forstanderen. Abildgaards Eftermand, den ældre Viborg (Erik), som ved

---

intet Interessant at meddele. Det var for mig en høist ubehagelig Forretning; A. S. Ørsted optraadte, paa Broderens Vegne, med en usædvanlig Bitterhed ligeoverfor min Faders Opposition mod hiins Planer.

E. C.

sin fleersidige Virksomhed og Travlhed havde vundet Grev REVENTLAU, drev Nepotismen i en høi Grad; hans ene Brodersøn blev Lector ved Skolen, den anden fik Apotheket at forestaae, en Søstersøn blev Lector, en anden Frænde fik ogsaa Ansættelse. Da VIBORG var gift med Stutmester NIELSENS Søster og havde været Secretair i Stutteri-Directionen, saa hjalp disse Anstalter, som aldrig burde forenes under een Direction, hinanden til Familiens, ikke Sagernes, Bedste. At hæve Dyrlægestanden i det Almindeliges Agtelse, deels ved at skaffe Dyrlægerne Dannelse udenfor det grovt Praktiske, og ved at værne om deres Rettigheder ved at standse Qvaksalverier, var mit Ønske. I sidste Henseende kunde ingen Understøttelse ventes fra Danske Cancelli, der tog den »frie Praxis« i Forsvar; og hvad det første angik behøver kun at anføres, at Examen udførtes af Een, Forstanderen, som examinerede, censurerede og tilkjendte Charakteer; til Elevernes præliminaire Dannelse toges intet Hensyn. Der blev altsaa anordnet en Præliminair-Examen, som i Begyndelsen udførtes paa Skolen selv; en ny Lector, (Dr. BENDZ) ansattes i Anatomi og Chirurgi; alle Lærere holdt Examen, hver i sit Fag, to Censorer vare tilstede. Da CARL VIBORG, som ved min Indtrædelse i Bestyrelsen var Forstander, døde, bortfaldt Forstander-Posten; de faste Lærere udførte Forretningen skifteviis. Ved Stutteridirectionens Ophævelse blev Veterinairskolens Overbestyrelse betroet mig. I det Væsenlige blev, mutatis mutandis, Veterinair-Examen organiseret ligesom den nye Forstexamen og fordrede ligesom denne et fiiraarigt Studium.

I samme Aar traadte jeg efter Prof. DYSSELLS Forslag sammen med et stort Antal Delegerede fra Selskabet for Naturlærens Udbredelse, Landhuusholdningsselskabet og Akademiet for de skjønne Kunster. Disse udstedte den første Indbydelse til en Udstilling af fortrinlige Kunst-, Fabrik-, Manufactur-, og Haandværks-Producter. Den holdtes paa Charlottenborg. En lignende foranstaltedes i 1836. I den i 1837 udgivne (af

EHLERS forfattede) udførlige Udsigt derover erklæres, at Comiteen vil udvide sin Virksomhed til at danne et Samfund i Lighed med de saakaldte Gewerbe-Vereine. Men da den modtog en Anmeldelse fra adskillige Fabrikanter, Haandværkere m. m. om Dannelsen af et »Selskab til at befordre Industriens Udvikling her«, trak Comiteen sig tilbage.[1]

Det var uden Tvivl i samme Aar, at Nytten, ja vel Nødvendigheden af et forstbotanisk Anlæg for de Forststuderende kom paa Tale. Istedetfor det paatænkte Sted: den brune Dyrehave[2] foreslog jeg Charlottenlund Skov, hvoraf der da blev indtaget 8 Tdr. Land i et Hjørne. Den er i de følgende Aar behandlet med megen Omhu af Gartneren ved den botaniske Have og Professorerne LIEBMANN og HANSEN.

I 1835 blev jeg Medlem af en Commission angaaende hvorvidt der gavnligen kunde tilstaaes en meer eller mindre udstrakt Frihandel paa Grønland — en Commission, i hvilken jeg arbeidede med megen Lyst; og jeg bidrog særlig til, at der gjordes Forsøg med at fremme Grønlændernes Dannelse ved at

---

[1] Naar Indbydelsen til Udstillingen ovenfor betegnes som den første, maa det ikke forstaaes bogstaveligt, som om der ikke tidligere havde været nogen lignende Udstilling. En saadan har, muligviis blandt flere, fundet Sted i 1815 efter Foranstaltning af Selskabet for indenlandsk Kunstflid. En udførlig Beretning herom findes i et lille Skrift med Titel: »Skrivelse til Kammerherre Amtmand Schumacher fra Kammerraad Aabye«. Kbh. 1815. Jeg omtaler dette kun for at henlede Opmærksomheden paa, hvad jeg ikke har seet oplyst noget andet Sted, at der udstilledes et Metronom eller en Tempo-Angiver ved Pendul, opfundet af Uhrmager Sparrevogn, altsaa tidligere end Mälzels. De kunde dog neppe kaldes Opfindelser, men kun Forbedringer af tidligere.

Som et Curiosum skal jeg tilføie, at jeg af en haandskreven Vise (»Musik er i Sandhed ret snurrig en Ting«) af H. O. C. Zinck (1814) seer, hvorledes man har hjulpet sig uden Metronom; han har nemlig betegnet Tempoet med: »To Ottendele paa et Pulseslag.«

E. C.

[2] Hvor nu den Zoologiske Have er.

sende unge Grønlændere herned for at anbringes hos flinke Skolelærere paa Landet, og dernæst 2 à 3 Aars Tid at sætte dem til et Haandværk eller anbringe dem paa et Seminarium. Forsøget anstilledes i Tidsrummet fra 1837 til 1846 med 12 grønlandske Drenge og svarede til Hensigten; men det blev ikke fortsat, fordi jeg efter den Tid ingen Indflydelse havde paa de grønlandske Sagers Bestyrelse. Kort Efterretning om denne Foranstaltning findes i SCHOUWS Tidsskrift og i Missionsbladet for 1850.

I April 1836 fik HOLTEN, jeg, MEYER og JOHNSEN hver et særskilt Brev fra Finantsminister Greve MOLTKE om, ifølge Kongl. Befaling at træde sammen med ham for at gjøre Forslag til saadanne Foranstaltninger i finantsiel Henseende, som maatte være nødvendige for at tilveiebringe og vedligeholde en stadig Overeensstemmelse mellem Indtægt og Udgift i Statshuusholdningen og en successive Formindskelse af Statsgjælden. — Dette var Begyndelsen til Budget-Arbeidet.

Samme Aar Commandeur af Db.

I 1837 deeltog jeg, fornemmelig med min Svigersøn DREWSEN i Stiftelsen af »Foreningen til forsømte Børns Frelse«, som har stiftet megen Nytte.

I Slutningen af 1836 og Begyndelsen af 1837 var FREDERIK d. 6te meget syg. Hans Kabinetssecretair FEDDERSEN tilskrev mig under 13 Jan. . . . »Alle til Kongen under hans Sygdom indkomne Breve og Sager ere nu aabnede, deres Indhold i al Korthed meddeelt Hans Majestæt og Sagerne distribuerede blandt Vedkommende. Bevidstheden om, at saaledes Intet hviler uaabnet hos ham, antager jeg at være af gavnlig Indflydelse paa Kongens Humeur. Jeg for min Deel har det glædeligste Haab til at vor dyrebare Konge snart vil vorde os, fuldkommen helbredet, gjengivet.«

Theaterkasserer PRINTZLAUS i 1835 stedfundne Undvigelse, efterat han havde forvansket en stor Deel af Theatrets Enke-

kasses Formue (som dog ved Høiesteretsdom for den største Deel gjenvandtes), gav i 1837 Anledning til mange Kjevlerier i Bladene, som sædvanligt af Folk, der ikke kjendte til Sagens Sammenhæng.[1]

I 1838 blev HOLTEN, jeg, JOHNSEN og TRESCHOW beordrede til at sammentræde med de af Bankbestyrelsen valgte Medlemmer for at gjøre Forslag til en Ordning af det hele Mellemværende mellem Finantserne og Nationalbanken.

I 1839 udarbeidede jeg, efter Overlæg med Professor FALLESEN, Major OLSEN og to Landinspecteurer en fuldstændig Plan til en Landmaaler-Examen, theoretisk og praktisk. Jeg holdt den imidlertid tilbage af Skaansomhed mod en gammel Ven, Etatsraad ESMARCH, som den Gang stod i Spidsen for dette Fag, var legemlig svag og ømfindlig og maaskee vilde have taget sin Død derover. Efter hans Død, og da jeg var udtraadt af Rentekammeret, indsendte jeg den — og der blev den liggende; den skal senere (1850) være optaget som Grundlag for en ny Landmaaler-Examen.

Det var, medens jeg endnu var i Rentekammeret, kommet paa Tale der, at man burde skaffe sig, ved videnskabelige Undersøgelser, nøiere Kundskab om Island, især deleshed om der ikke blandt dets mineralske Producter skulde findes nogle, der kunde, om end ikke bringe nogen betydelig Indtægt, dog spare Finantserne en Deel af de store Tilskud, som Islands Forbindelse med

---

[1] Printzlau var et af de mange Offre for den usalige Oekonomi: at lønne Embedsmænd, navnlig Kassebetjente, slet. I et fra Fængselet skrevet Brev, hvori han beder min Fader om Tilgivelse, giver han Beviis for, hvorledes der af en Familieforsørgers Nød kan avles den Begrebsforvirring, at han »altsaa« var tvunget til at laane af Kassen, som han aldrig havde havt til Hensigt at besvige, og »at Staten ikke havde tabt noget ved at han havde søgt en Udvei gjennem dens eget Lotteri.«

E. C.

Danmark koster dette. (Saaledes havde Lieutenant OLSEN, som havde været paa Opmaalinger der, i sin Tid nedsendt adskillige Jordarter, der vare anvendelige som Farvemateriale og fandtes i betydelig Mængde). Det blev da besluttet, at Naturhistorikeren STEENSTRUP og Polytechnikeren SCHYTHE skulde reise derhen. Da jeg kort efter udtraadte af Rentekammeret, kunde jeg ei følge eller fremme Foretagendet. SCHYTHE tilskrev mig et Brev, hvori han yttrer Formodning om et nær forestaaende Udbrud af Hekla og motiverer sin Formodning; 8 Aar derefter udgav han sin Beskrivelse af Vulkanen; denne Monographi er vist et fortjenstfuldt Arbeide, men den gavnede ham ligesaalidt som hans andre Bestræbelser og Arbeider, f. Ex. hans Beskrivelse af Skanderborg Amt, til hans Befordring.[1]

I 1840 Storkors af Dannebrog. I samme Aar blev det mig overdraget — da LEVETZAU og ADLER skulde følge Kongen paa hans Reiser — at overtage deres Functioner ved Theatret. Fremdeles Medlem af Commissionen angaaende den Grønlandske Handels Frigivelse; hvorhos jeg beordredes til tillige at tage den Færøske Handels Frigivelse under Overveielse.

I Foraaret 1840 indgav Godsinspecteur BINDESBØLL, efter foregaaende Correspondance med mig, sit Forslag til Rentekammeret om Domainen Silkeborgs hensigtsmæssigere Afbenyttelse til Fabrik-Anlæg, til Kjøbstad-Anlæg, Gudenaaens Seilbargjørelse, alt til det omgrændsende Oplands Fremkomst. Det sindige langsomme Rentekammer yndede ikke nye og store Ideer. Den sædvanlige Vei, at indhente »Amtets Betænkning« indsloges da ogsaa her; thi saa havde man dog ikke ladet Sagen ligge. Amtmanden, Grev AHLEFELDT, en lærd Jurist og meget retskaffen Mand, men uden Livlighed og praktisk Blik, erklærede

---

[1] Han reiste siden til Amerika, hvor han blev Gouverneur i Puntas Arenas ved Magellansstrædet.

E. O.

sig derimod; de fleste Underøvrigheder lige saa. Tiden gik, for ikke at sige spildtes. Imidlertid udtraadte jeg af Rentekammeret og kunde da ikke videre virke paa Sagen. Siden traadte Papiirfabrikanterne DREWSEN op som Lysthavende. En stor Papiirfabrik anlagdes og et Kjøbstadanlæg kom i Stand. Den, som havde med Miskjendelse givet det første Stød, glemtes.

I October ophævedes Commissionen i Anledning af det Frederiksborgske Stutteri. Hvad den havde udrettet glemtes vel ogsaa.

I Sept. samme Aar havde jeg indgivet Forslag umiddelbart til Kongen om, hvorledes man kunde gjøre en Ende paa de idelige Klager og Petitioner fra Hertugdømmerne angaaende Beregningen efter Rigsbankpenge paa en Maade, hvorved Regjeringen ikke erklærede sig for noget Parti. Benævnelsen Rigsbankpenge skulde aldeles afskaffes; den var forhadt og ucorrect, da der ingen Rigsbank var; derimod skulde gjenindføres den gamle endnu brugelige Benævnelse: Species. Grev CARL MOLTKE bifaldt mit Forslag, CHR. d. 8. kunde desværre ikke lide det; han troede, at det vilde give Anledning til, at Embedsgagerne vilde søges forhøiede, fordi de kom til at lyde paa den halve Sum mod det dagjeldende Tal: Forslaget blev ikke videre prøvet, men henlagt. Derom er nu ikke meer at sige. [1]

I Aaret 1841 blev jeg paa THORVALDSENS Forslag optaget som Æresmedlem af Academiet for de skjønne Kunster.

---

[1] Jeg skal heller ikke — skjøndt Møntvæsenet dengang var min Specialitet i Finantsbestyrelsen — dvæle ved denne Sags Historie. Udfaldet blev som bekjendt Navneforandringen: »Rigsmønt«. Jeg maa kun fralægge Finantsbestyrelsen enhver Andeel i den — efter Sigende af Chr. d. 8. selv opfundne — naive Foranstaltning: at lade udpræge $^1/_5$ Skillinger, for at udjevne Forskjellen mellem Courant- og Rigsmønt-Skillingerne: et Foretagende, som kun gjorde os latterlige. Disse nette smaa Kobbermønter fik rivende Afsætning som de billigste Jettons.

E. C.

Ved to Rescripter af Decbr. 1843 paalagdes det mig at overtage Overbestyrelsen af Veterinairskolen og at udarbeide en detailleret Plan til denne Læreanstalts Omregulering. Denne Plan indgav jeg i Marts 1845, vistnok med Bistand af Professor BENDZ, der altid havde været mig en tro Medhjelp ved Veterinairvæsenet.

1847 blev jeg Geh: Conferentsraad. 1848 entlediget fra min Stilling i Finantsdeputationen. Ved min samtidige Aftræden fra Veterinairskolens Directorat indgav jeg til Statsraadet Forestilling om denne Skoles og Veterinairstudiets Henlæggelse under Underviisnings-Ministeriet og om Oprettelsen af et Veterinair-Sundheds-Collegium.

Paa den Tid, da der skulde vælges Rigsdagsmænd, kom Oberst TSCHERNING til mig og anmodede mig om at modtage Valg til Landstinget. Han sagde, at han var befuldmægtiget til denne Anmodning fra Randers og Aarhuus Amter. Jeg takkede for Opmærksomheden, men svarte, at jeg ikke kunde paatage mig det. [1]

Den 18. Febr 1851, 50 Aar efter at jeg indtraadte i Statstjenesten, blev ved et Brev, som min Ven gjennem flere Aldre Etatsraad HVIDT selv havde skrevet, og som var underskrevet af 26 andre mig ved Familie- eller Venskabsbaand kjære Personer — tilsendt THORVALDSENS Museum mit Portrait, malet af CONSTANTIN HANSEN, for at anbringes i det saakaldte THORVALDSENS Værelse i Museet».

---

[1] »Han var sund nok til at indsee, at en ny Tid kræver nye Mænd« siger Fr. Barfod om ham. (Illustr: Tidende 1. Sept. 1861.)

Her vil jeg foreløbig standse. Det Øvrige af Haandskriftet omtaler chronologisk nogle meer eller mindre ubetydelige Foretagender, i hvilke han har haft væsenlig Deel. Det Publicum, som nu kan have nogen Interesse for dette Forretningslivs Historie, er vistnok saare ringe; jeg skylder derfor Majoriteten at henlægge Beretningen herom — thi ganske vil jeg ikke forbigaae den — til et Bilag. Her fortsætter jeg altsaa kun med de Sager, i hvilke han, udenfor Embedet, udfoldede sin Hovedvirksomhed, og til hvilke hans varmeste Interesser knyttede sig. Her møder da i første Række:

Landhuusholdnings-Selskabet.

I dette indtraadte han i Aaret 1805. Han siger om Selskabet, »at det dengang endnu havde endeel af sin tidligere Glands og Glorie, da nogle af de betydeligste Embedsmænd stode i Spidsen for det, og det var det eneste Selskab, der befattede sig med »Vindskibelighed«; men endnu holdt det stivt paa Præmiesystemet og befattede sig for meget med Pillerier« I 1809 blev han Selskabets Præsident; i Løbet af henved 50 Aar gjenvalgtes han stadigt. Om denne lange og ihærdige Virksomhed udtaler han sig aldeles ikke; men Selskabets Skrifter bære Vidne om den. Dog undrer det mig, at han ikke har berørt sine Kampe for Svingplovens Indførelse. [1]

[1] Et Vidnesbyrd om, hvad denne Sag havde at betyde, foreligger i et Brev (50 Aarsdagen efter Præsidentvalget) fra En af dem, paa hvis Dom i Landbosager han satte meest Priis,: »De er en af de Første, som erkjendte, at Agerbruget er Danmarks Hovednæringsvei, og De har erkjendt det paa Deres Maade, saa at Erkjendelsen fulgtes af alle de Handlinger, det var muligt efter Forholdene at udvikle deraf. De har bevirket, at Plougen er kommet tilÆre, for ikke at sige, at De har indført den; thi det gamle Redskab fortjente knap Navnet,«

Hertil knytter sig Erindringen om hans stadige Besøg hos »Smeden i Emdrup«, hvem Forfærdigelsen af de første Svingplove var betroet.

E. C.

Derimod udtaler han sig udførligt om en Enkelthed: Skoven paa Amager, rimeligviis fordi han vidste, hvormegen Kjærlighed Familien havde for dette Anlæg. Herom hedder det:

»Ved de flere Toure, som jeg i Forening med Slotsgartner PETERSEN paa Landhuusholdnings-Selskabets Vegne foretog rundt i Amtet for at opmuntre Bønderne til at anlægge Haver, kom vi ogsaa ofte paa Amager; hvad der især tildrog sig min Opmærksomhed var den c. 1500 Tdr. Land store Fælled paa Øens Sydside, der laae næsten ubenyttet — et kraftigt Vidnesbyrd om Hollænderbyens Indolents. Da faldt det mig ind, at det kunde være et nyttigt Foretagende, at faae nogle hundrede Tønder Land udlagte til Skovopelskning. At faae Amagerne til at indsee og tilstaae, at det var til deres og Øens Nytte, derpaa var ikke at tænke; de maatte besnakkes. Dertil benyttede jeg et Par Mænd, som af forskjellige Grunde havde Indflydelse paa dem — Inspecteuren over Amager-Land, Amtsforvalter BJERG, og Hyrekudsk NØRAGER, som havde kjøbt nogle hundrede Tønder Land af ULLERUP Overdrev; han var vant til med faa og fyndige Ord (med videre) at holde Orden blandt Kudske, hvorfor ogsaa Politidirecteur HAAGEN satte Priis paa ham. Han var mig meget hengiven og forstod at tale med Amagerne, saa at der endelig blev holdt et Landvæsens-Commissions-Møde d. 18de Maii 1818, hvorved Grundeierne i Store Magleby overlod Landhuusholdnings-Selskabet for 20 Aar 300 Tdr. Land af deres Fælled til Skovbeplantning. Afhegningen begyndte samme Sommer, og de første Træer plantedes i 1819. Dette Anlæg, som siden paa mit Forslag blev kaldt Kongelunden, har skaffet mig mange behagelige Timer og megen Motion.[1]

---

[1] Det hedder i en Vise (af Boye):

Til Øen, som ligger ved Bugten,
Han rider saamangen en Stund;
Man Landet kan kjende paa Lugten,
Der planter han Hække og Lund.

Til Kongelundens Historie indeholder HALDS Tidsskrift og Selskabets Aarsberetninger mange Bidrag.

I Aaret 1836 foreslog jeg Landhuusholdnings-Selskabet, at det nu, da Cultiveringen i Kongelunden var heldigen fremmet og havde beviist Foretagendets Hensigtsmæssighed, skulde, fordi Bekostningerne vilde blive Selskabet for betydelige, komme overeens med Rentekammeret om, at Anlægget gik ind under Forstvæsenet.

I 1855 udmeldte jeg mig af Landhuusholdnings-Selskabet, i hvilket jeg i 46 Aar havde været Præsident.«

Selskabets Præsidium modtog Udmeldelsen med Erkjendelse af »i hvor høi Grad Jordbrugets Forbedring og Landbostandens tidsvarende Oplysning skyldtes ham«, med den Forvisning, »at en skjønsom Samtid og Eftertid vilde med Erkjendtlighed bevare Mindet om hans høihjertede Fædrelandssind«. Og Samtiden paaskjønnede det. Paa 50 Aars Dagen efter hans Indtrædelse som Præsident mødte Selskabets Præsidenter hos ham og meddelte, at der i Dagens Anledning var præget en Medaille med hans Billede, og at samtidigt, og i samme Anledning, 135 nye Medlemmer vare indtraadte. Han kunde som sædvanligt ikke finde Ord til mundligt at udtale sine Følelser; hvad han svarede skriftligt vil jeg meddele, da det vidner om, at han endnu i sin høie Alder havde Tanken og Pennen i sin Magt. Han skrev da »til dem, der i hans Livs Aften havde givet ham Beviser paa Samtidiges kjærlige Sindelag«.

I mange Aar derefter, inden Skoven gik ind under Forstvæsenet, valfartede Familien ofte til dette for min Fader saa kjære Sted. »Hvad der saaes i Kjærlighed, det voxer i Herlighed« siges med Sandhed om den i »En Søndag paa Amager«. Man har sagt mig, at der senere skal være reist et Mindesmærke for En, som satte Fasaner i Skoven.

E. C.

». . De mange Følelser, der i et saadant Øieblik maatte overvælde mig, kunde vistnok undskylde, at jeg i mit 84de Aar savnede Kraft til paa Stedet at udtrykke den Taknemmelighed, som jeg følte mig gjennemtrængt af. Men hvad der nægtedes mig i Øieblikket at sige, vilde jeg derfor gjerne indhente med disse Linier. — I en rolig Sindsstemning frembringer jeg da herved min dybtfølte Tak, først og fremmest til alt det Godes Giver, som vi Alle ere Alt skyldige, dernæst til de mange Ædle af de forskjellige Samfundsklasser, der kraftigen og redeligen i næsten et halvt Aarhundrede have staaet mig bi i mine velmeente Bestræbelser for, ogsaa udenfor mit egenlige Embedskald, at værne om og fremme den danske Landhuusholdnings Interesser. Selskabets Virksomhed har ikke været uden Paaskjønnelse, selv fra vor fjerneste Landsdeel Island; min Deeltagelse deri har skaffet mig mange glade Timer; og det var derfor ikke med noget let Sind, men med modent Overlæg, at jeg for 4 Aar siden besluttede mig til at drage mig ud af en saa behagelig Virkekreds; men jeg har ikke angret det. Alderen har siden den Tid mærkeligen meldt sig«. . . .

2den April 1859.

COLLIN.

Og Aaret efter, da han havde modtaget Medaillen, gjentog han sin Tak, idet han skrev:

»Det er ingen flygtig Følelse — den hører ikke hjemme i Aarene mellem de 80 og 90 — det er heller ikke nogen Overvurdering af den Virksomhed, som har fremkaldt Hæderstegnet eller af dette selv, men det er en rolig Følelse og Forestilling om det redelige, kjærlige og trofaste Sindelag, som ædle Mænd have villet lægge for Dagen mod en gammel Arbeider ved hans Banes Ende. Det har Krav paa hjertelig Tak.«

6. Maii 1860.

En udførlig Beskrivelse af hans Virksomhed i Landhuusholdningsselskabet vilde ikke være paa sin Plads her. I Tidsskrift for Landoekonomi findes en Nekrologi af daværende Præst i Rachlev, POULSEN, som omtaler denne Virksomhed blandt hans Fortjenester i Almindelighed; disse have ogsaa fundet en varm Lovtale i Fr. BARFODS Artikel i Illustreret Tidende for 1. Sept. 1861. En fuldstændigere Oversigt er givet i MØLLER-HOLST's »Landbrugs-Ordbog« i Artiklen »Landhuusholdningsselskabet« af I. B. H. A. Til sin Bemærkning om, at Pladsen ikke tillader at nævne Selskabets Præsidenter, føier denne af det danske Landbovæsen høit fortjente Forfatter:

»Men een Undtagelse herfra maa dog gjøres med Hensyn til daværende Bankcommissair senere Geheimeconferentsraad COLLINS Valg den 29de Marts 1809, et Valg, der gjennem denne Hædersmands 46aarige Virksomhed som Præsident fik langt mere Betydning for Selskabet, end nogen anden enkelt Mands har havt eller rimeligviis nogensinde i Fremtiden vil faae.«

Forholdet til Thorvaldsen og hans Museum.

»I Aaret 1833 begyndte min Forbindelse med THORVALDSEN og min Virksomhed for at bevare hans Kunstskatte for Danmark. LUDV. BØDTCHER tilskrev mig fra Rom 14. Sept. 1833 og androg om min Medvirkning til, at THORVALDSENS Testamente, hvorved han skjænker sin Fødeby Kjøbenhavn sine Kunstskatte (for at forebygge, at de skulde falde i hans Svigersøns Oberst PAULSENS Hænder), maatte udfærdiges i behørig Form, og han (BØDTCHER) antog, at naar jeg, som uopfordret af ham eller Nogen, henvendte mig derom til THORVALDSEN, vilde denne gaae ind paa Sagen. Med Glæde modtog jeg denne Opfordring, og efterat jeg angaaende Formerne havde raadspurgt A. S.

ØRSTED, skrev jeg til BØDTCHER et ostensibelt Brev, som han forelæste for THORVALDSEN.«

Blandt de trykte Meddelelser om denne Sag findes, saavidt jeg veed, ikke dette Brev, der, som BØDTCHER udtrykker sig, »takket være den fortræffelige Aand deri, gjorde sin gode og fulde Virkning.« Og dog fortjener det at bevares som et vigtigt Led i Kjæden af de Forholdsregler, der maatte tages med al Forsigtighed ligeoverfor THORVALDSEN, der ikke maatte vide, at BØDTCHER havde skrevet derom. Dette til Forklaring af Brevets Form.

Med en indlagt Seddel saalydende:

»Tak, inderlig Tak for Deres Brev og for Deres Tillid; jeg har ikke vidst at benytte det paa bedre Maade end ved at tilskrive Dem et ostensibelt Brev. Om det er lykkedes, kan jeg ikke bedømme. Jeg ønsker snart at høre fra Dem i denne Sag og i Alt hvad angaaer vore Landsmænd,«
fulgte Brevet:

»22. October 1833. Der har i lang Tid ligget mig en Sag paa Hjertet, uden at jeg har kunnet blive enig med mig selv om, til hvem jeg derom skulde henvende mig — baade med Hensyn til mig selv, fordi den er mig i min Stilling uvedkommende, og med Hensyn til Sagen, som, skjøndt den interesserer Mange, dog fordrer en vis Varsomhed, som sjeldent findes. Sagen angaaer vor THORVALDSEN, vort Fædreland og vort hele Kunstvæsen. Da De og THORVALDSEN ere Venner og De kjender Forholdene i Rom, saa vælger jeg Dem, skjøndt vi ere hinanden ubekjendte, til min Fortrolige, overladende til Deres Indsigt og Discretion at benytte min Meddelelse efter Behag.

At THORVALDSEN vilde skjænke den største Deel af sine Kunstskatte til sit Fødeland, har i den senere Tid været almindeligen omtalt og antaget, uden at Nogen har kunnet sige noget derom med Vished; thi Visheden i saadanne Sager grunder

sig ei paa, at man veed det er Mandens Villie, men at man, naar Forsynet engang kalder ham, kan bevise, at det har været hans Villie. Jeg har ikke noget directe med Kunsten eller Academiet at gjøre, og har derfor intet Kald til officielt at indlade mig i denne Sag; men jeg har saa megen Kjærlighed for Kunsten og mit Fædreland, at det dybt vilde smerte mig, om en Feil i Formaliteten, som jeg muligen kunde have forebygget, skulde berøve os de Skatte, som Kunstneren har tiltænkt sine Landsmænd.

Disse Betragtninger, som i lang Tid ved forskjellige Leiligheder ere fornyede hos mig, fremstode med fordoblet Kraft ved Synet af de Kunstsager, den Kongl. Corvet bragte med sig. Glæden paa den ene Side over, at Thorvaldsens Fødestad skulde komme i Besiddelse af hans daadfulde og hæderkronede Kunstnerlivs Productioner, forenet med den oplivende Formodning, at det var en Gave fra Kunstneren til det Offentlige — og paa den anden Side Ængstelighed for, at den Utilbøielighed, de største Kunstnere have for at iagttage de trivielle, men i Livet nødvendige Former, skulde kunne gjøre os deres Erhvervelse stridig — frembragte den Urolighed hos mig, som omsider bragte mig til at gribe Pennen. Havde jeg mundligen kunnet henvende mig til vor ædle Thorvaldsen, saa vilde jeg ærligt og ligefrem have gjort det, og han vilde vist ikke have miskjendt min gode Villie; men at skrive til ham derom var altfor delicat en Sag, som jeg ikke kunde behandle rigtigt.

Nu har jeg lettet mit Hjerte. Gjør De nu i Guds Navn hvad De anseer for rigtigt, og jeg ønsker til Lykke.

Endnu Eet. Til min egen Beroligelse raadspurgte jeg en af mine ældste og bedste Venner, vor udmærkede Conf. Ørsted. Hvad han sagde mig om Sagen, bad jeg ham at optegne; og deraf sender jeg Dem en Afskrift (besørget af Deres gode Ven, Justitsraad Olsen, som lever vel og beder Dem hilset). Maa-

skee der dog er Noget deri, som fortjente Opmærksomhed og Anvendelse.

Undskyldning for, at jeg bebyrder Dem med denne Epistel, behøver jeg vist ikke at gjøre. Hils THORVALDSEN tusende Gange; og fortæller De ham Noget af det, jeg har meddeelt Dem, saa gjør det paa en Maade, at jeg ikke skal frygte for at faae et mindre varmt Haandtryk, naar vi, gid snart, atter skulle sees i vor fælles Fødeby.

COLLIN.

E. Skr.: Dersom H. C. ANDERSEN, ung Digter, er kommen til Rom, saa tag Dem af ham; det er et inderligt godt og elskværdigt Menneske, men han trænger til, at gode Mennesker sørge for ham. Hils alle Landsmænd, især PETZHOLDT, hvis Søster paa Torsdag skal have Bryllup med min Søn.«

Det hedder derefter i Haandskriftet:

»Omtrent samtidigt modtog jeg en Kongelig Befaling om at afgive Oplysning og Beretning om et Andragende fra Oberst PAULSEN i Rom om den Capital af 40,000 Rdl., som THORVALDSEN havde skjænket sin Datter, Oberst PAULSENS Kone, og som THORVALDSEN skulde have overdraget til mig at gjøre frugtbringende. Paa samme Tid skrev THORVALDSEN til mig fra Rom og anmodede mig om at sørge for Opfyldelsen af denne hans Bestemmelse. Jeg afgav Beretningen til Kongen, underrettede THORVALDSEN om hvad jeg havde foranstaltet og fik Aaret derpaa hans Tak for at have klaret en Sag, der var blevet ham piinagtig formedelst de evige Paamindelser fra hans Svigersøns Side. — I Febr. 1834 indgav jeg Beretningen til Kongen om hvad der var forefaldet mellem THORVALDSEN og

mig angaaende hans testamentariske Disposition, hvori Hovedpunctet var: et Museums Oprettelse og Sikkerhed for, at hans Samlinger ikke skulde blive adsplittede; hvorfor jeg bad Kongen om, at en saadan Forsikkring maatte meddeles ham. Jeg erindrer godt den Velvillie, hvormed Kongen hørte paa mit Ønske, og den Tilbøielighed han viste til at faae et saadant Museum opført, »hvorover«, tilføiede han i muntert Lune, »der skal staae: Museum Thorvaldsenianum«. Ved Rescript af 11. Febr. 1834 blev det derpaa paalagt mig i Kongens Navn at meddele THORVALDSEN Forsikkring om, at de Kunstskatte, han maatte bestemme sig til at skjænke sit Fædreland, skulde blive betragtede som en uafhændelig og udelelig Eiendom, der skal vorde indrømmet et Gjenstanden værdigt Opbevarelsessted«; hvilket jeg strax meddeelte THORVALDSEN. Kunstacademiet fik samtidigt Ordre til at lade de for ham paa Charlottenborg bestemte Leiligheder rømme og istandsætte.

Jeg var i 1836 bleven mundligt opfordret, først af Grosserer PUGGAARD, siden af Professor SCHOUW, til at sætte mig i Spidsen for et nationalt Foretagende, nemlig Opførelsen af et Museum for THORVALDSENS Arbeider. Af Mistillid til mine egne Kræfter undslog jeg mig i Begyndelsen; men efter nærmere Overlæg med Flere tog jeg fat paa Sagen, og det første Skridt var Udstedelsen af en (af HOYEN forfattet) Subscriptionsplan af 10. Jan. 1837. Dette Foretagende gav mig meget[1] Arbeide, men en Virksomhed, som var mig behagelig baade for THORVALDSENS og Sagens Skyld, og i Betragtning af det Bifald og den Deeltagelse, som Foranstaltningen mødte. Den skaffede mig to Aar derefter Krænkelser, som dog ikke meget afficerede mig, og som havde liden eller ingen Indflydelse paa Sagen.«

[1] Jeg kan indestaae for, at naar dette Ord er understreget, saa har Arbeidet været næsten overvældende; hvilket jeg ogsaa nøie erindrer.

E. C.

I Februar 1837 indgav min Fader en Forestilling til Kongen om Vigtigheden af, at der snarest muligt blev truffet Foranstaltninger til at erholde Resten af THORVALDSENS Kunstværker hidbragte fra Rom. Det hedder heri blandt andet: »at THORVALDSEN i forrige Aar har med megen Iver befattet sig med adskillige Planer til et Museum for hans Arbeider, har den danske Architekt BINDESBØLL, som efter Overlæg med ham har udkastet dem, i forrige Maaned indberettet. At hans Hu alvorligen stunder til at komme tilbage, men at de vante, kjære Omgivninger fængsle ham og gjøre ham vaklende i sit Forsæts Udførelse, er vist. Foruden at hans Tilbagekomst er væsenligt forbunden med hans Kunstsagers Ankomst, er det ogsaa af største Vigtighed at faae disse Skatte hertil i hans levende Live, da man ikke kan vide, hvilke Hindringer der efter hans Død kunde lægges iveien for deres Udførsel fra Rom«. Til Henstillingen om et Krigsskibs Afsendelse knyttes den Bemærkning: »Et allernaadigst Vink til ham, at hans personlige Ledsagelse vilde modtages med allerh. Bifald, kunde vist ikke forfeile den tilsigtede Virkning«. To Dage derefter modtog min Fader et Kgl. Rescript, hvorved det overdroges ham at correspondere med THORVALDSEN om, »naar og fra hvilken Havn han vilde hjemsende Resten«, samt at tilkjendegive ham, »at saafremt han tillige selv maatte ønske at følge med bemeldte Sager til Danmark, fornøden Befaling skal vorde given til at indrette Alt til hans Modtagelse ombord i Corvetten«.

Fra den nærmest efterfølgende Tid foreligger følgende Brev til ham fra THORVALDSEN:

»Jeg takker Dem kjære Ven for Deres Brev saavel for det første som ogsaa for det sidste med Manifesten fra Kunstnerforeningen, og oversender Dem herved den belovede Copie af mit Testament, som er forfattet af en herværende Advocat efter Landets Love, og, forsynet med syv Vidners Underskrift, er nedlagt hos en Notar; — Dersom der skulde være For-

andringer fornødent i Fædrenelandet, kann vi mundligen nøiere aftale samme. — Idet jeg nu pakker de Sager, som jeg agter at sende hjem, beder jeg Dem om, at hvores Consul i Livorno faaer i Tide den behørige Ordre til at modtage samme og tillige til at betale de løbende Udgifter. Endvidere ønskede jeg, at der maatte gives mig en direkt Tilladelse at tage et Par Personer herfra med mig paa Skibet. De vilde forpligte mig Dem endmere, kjære Ven, ved snarrest muligt at underrette mig derom.

Jeg hilser Dem paa det venskabeligste og glæder mig til snart personlig at kunne takke Dem dyrebare Ven.

Rom 10. April 1838.

ALBERT THORVALDSEN.

Jeg veed, at man har antaget, at min Fader var Opfinder af den Tanke: at anbringe Museet paa det Sted, hvor det nu staaer. Hvad enten nu Stedet er godt eller slet valgt, erklærer jeg denne Antagelse for urigtig. Ligeoverfor denne vil jeg stille hans simple Meddelelse om hvad der dengang foregik:

»I de sidste Dage af 1838 havde FREDERIK VI ladet mig kalde; det var ikke saa sjeldent. I Forgemakket traf jeg KOCH; han sagde, han kunde sige, hvad Kongen vilde tale med mig om, en Plads til THORVALDSENS Museum (som han havde gjort Kongen opmærksom paa). Kort efter sagde Grev MOLTKE, at han havde foreslaaet Stedet. Jeg kom da ind til Kongen, som kort og godt sagde, at han vilde skjænke den vesten for Slotskirken liggende Bygning til Indretning af Museet, og han paalagde mig at tale med THORVALDSEN derom. Dette gjorde jeg strax, og han, KOCH og jeg gik derhen for at besee Leiligheden. THORVALDSEN fandt sig meget tilfredsstillet og er-

klærede, at han næste Dag, Nytaarsdag, vilde gaae til Kongen og takke for Gaven. Nu trak Uveiret op fra det Hoyenske Parti, uden at jeg anede det Mindste. I Mødet strax efter Nytaar, da jeg vilde underrette Forsamlingen[1] om det Passerede, anstillede Professor Schouw et Forhør, som han lod protocollere, om, naar og hvorledes alt dette var skeet, og hvorfor jeg ikke havde confereret med dem først. Da jeg altid havde staaet i venskabeligt Forhold til Schouw, saa bedrøvede hans Angreb mig meer end det ærgrede mig. Man samledes paa Stedet; da var det ulykkelige Partivæsen i fuld Bevægelse, Thorvaldsens Mening brød man sig ikke om. Der blev nu stridt og skrevet fra begge Sider. Endelig udstedte Comiteen (med Undtagelse af Hoyen, som var udtraadt, og Tuxen, der var død) en Bekjendtgjørelse om Sagens Stilling og den Kongelige Gaves Modtagelse; dengang var altsaa Rolighed tilveiebragt. Siden begyndte nye Spektakler, da Muurmester Sibbern optraadte som Opponent mod Bindesbøll; Kunstacademiet tog ogsaa Deel i Striden i en maadelig — af Sibberns Svoger Friis skrevet — Betænkning. Ved den endelige Behandling i Communalbestyrelsen var det egenlig Troels Lund, der bevirkede det Udfald, som Sagen fik. Han har fra den Tid af siden (til dette Øieblik, Aug. 1858) med Kjærlighed taget sig af Museets Anliggender og været Mellemmand mellem Museets Bestyrelse og Stadens Magistrat.

Imidlertid var Thorvaldsen i den Grad blevet fortrædelig over disse Kjevlerier (blandt andre en Bekjendtgjørelse fra Borgerrepræsentanterne), at han var tilsinds at forlade Kjøbenhavn, ja vel endog forandre sin Disposition over den Deel af hans Kunstværker, som endnu var i Rom; desangaaende tilsendte han

[1] ɔ: den paa Generalforsamlingen i Juni 1837 valgte Comitee: Collin, Clausen, Thiele, Hoyen, Freund, Schouw, Hetsch, Bissen, Tuxen, Scavenius, Gamst, Puggaard, Prangen, Thomsen, Koch.

E. C.

(10. Aug. 1840) Testaments-Executorerne (COLLIN, THIELE CLAUSEN, SCHOUW) en Erklæring.

Min Erindring om min Faders Forhold til Museums-Sagen i hiin Tid har hos mig efterladt et noget skarpere Indtryk, end det man faaer af ovenstaaende Referat. Striden udartede fra SCHOUWS Side til saadanne Personligheder, som kun kunde krænke, ikke bedrøve. Ligeoverfor CLAUSEN fremkaldte den en Brevvexling, der visselig var heftig, men i hvilken der dog argumenteredes. Imidlertid har jeg efter min Faders Død fundet det rigtigt at forebygge Offentliggjørelsen af disse Breve, der kun kunne forvirre Dommen om Forholdet mellem dem i det Væsenlige [1].

Det synes forøvrigt, at det var Communalbestyrelsen, der beredte Sagen de største Vanskeligheder. H. N. CLAUSEN skriver 5. Oct. 1839 om

... »den sidste Efterretning fra Nysø, der har bragt THORVALDSENS Beslutning at reise til Rom, efterat han har modtaget en Skrivelse fra MALLING angaaende en ny Plan til

---

[1] Med en Bemærkning herom sendte jeg Clausen alle hans Breve og fik følgende Svar:

»De har, høistærede Hr. Etatsraad, ganske truffet den Side, hvorfra ogsaa jeg betragter de smaa Sammenstød, der let forefalde i Mændenes Liv. Hvad jeg har havt liggende fra Forhandlingerne i 1839 har jeg for flere Aar siden kastet i Ilden. Jeg vilde ikke, at nogen Skygge skulde træde mellem mine lyse Erindringer om den bortgangne Hædersmand. Den samme Vei er nu de Papirer gaaet, som De med godhedsfuld Opmærksomhed sendte mig«.

5. Decbr. 1874.

D. ærb.

H. N. Clausen.

Museet. Dersom det er oekonomiske Grunde, der have bevæget Communalbestyrelsen til at indlede nye Forhandlinger om en Tegning til Museet, da burde vel Comiteen tilbyde at udstede en ny Opfordring til Medborgere, for at kunne udføre den allerede udarbeidede Plan, med hvilken THORVALDSEN har erklæret sig tilfreds«.

Det Kongelige Theater.

Herom siges i Haandskriftet:

»I 1821 i Februar blev jeg beordret at indtræde i Directionen for det Kgl. Theater, uden Gage og med speciel Forpligtelse at vaage over Theatrets Oekonomi og Pengeudgifternes muligste Indskrænkning. Jeg fik her begge Hænder fulde; thi Theatret var — som STAGE et Par Aars Tid efter uforsigtigt skrev til Chefen HOLSTEIN — »sunket i en Pøl, som COLLIN skulde have Vanskelighed ved at trække det op af.« HOLSTEIN var i høieste Grad svag, RAHBEK og G. H. OLSEN intet mindre end Forretningsmænd; CLAUSEN og RYGE havde taget Tømmerne; hiin dominerede over Repertoiret, denne over det Øvrige. Hvorledes PRINTZLAU (Fader til de to Theatersecretairer) haandterede med Regnskabsvæsenet, var Directionen ubekjendt; RAHBEK ansaae ham for en »dygtig« Embedsmand, som Directionen roste i dens Forestillinger til Kongen, maaskee endog for »en brav Karl«. Fri Entrée havde mange Uvedkommende; paa det saakaldte Tømmermandsgalleri, som gaaer rundt om Scenen oven over Koulisserne, var hver Aften en Mængde Tilskuere, mod en Kjendelse til Maskinmester eller Maskinfolk; «smukke» Familier havde endog Loger der. Alt Sligt blev snart forpurret, skjøndt HOLSTEIN frygtede for, at det kunde afstedkomme Ubehageligheder fra Maskinfolkets (Holmens Folks) Side; men man

lod dem een Gang om Ugen i de første Aar faae en Galleriloge for deres Koner, og de vare særdeles tilfredse. Garderoben var i Uorden, der fattedes et Inventar; alt dette bragte Etatsraad Finantsbogholder OLSEN i Orden af Hengivenhed for mig; thi RYGE vilde ikke tage Deel deri. Ved Theaterbygningen foregik betydelige Forandringer og Forbedringer, som skyldtes KOCHS Talent og Virksomhed. Opgangen til Scenen fra Gaarden var bælmørk, den bageste Deel af Scenen var belemret med en Trappe til Loftet og med Aflukker. Alt dette omdannedes; Opgangen henlagdes paa den anden Side af Porten, Loftstrappen flyttedes udenfor Scenen ind i Maskinhuset; Foyeren, der var en lav, snavset Stue med Træbænke, blev en høi, luftig og lys Sal; Opgangen til den Kongelige Loge gik lige ud til Gaden under aaben Himmel; den overbyggedes ved Forbindelsesbygningen mellem Theatret og Gjethuset; flere Udgange til Gaden anbragtes m. m. Theatrets Penge-Status forbedredes. Over Personalet havde jeg ingen Grund til at klage, tvertimod mødte jeg temmelig almindelig Velvillie; kun mellem RYGE og mig var Spænding. Som Oekonomi-Inspecteur satte han sig op imod mine Befalinger; men da han paa mit Forlangende blev suspenderet som saadan, og jeg fik Forretningen til at gaae ligesaa godt som før, faldt han uopfordret til Føie — hvormed Spændingen for stedse bortfaldt.

I 1829 blev jeg paa min Ansøgning (oftere gjentaget) entlediget som Theaterdirecteur. Da jeg forud mundlig havde foredraget det for Kongen, spurgte jeg, om jeg skulde indgive en skriftlig Ansøgning, hvortil han svarede: »Ja det er vist det rigtigste, ellers kunde man sige, at De var afsat, og det har De ikke fortjent«.

I 1842 blev jeg af Theaterchefen LEVETZAU efter Kongelig Befaling adspurgt, om jeg ved MOLBECHS forestaaende Udtrædelse af Theaterdirectionen vilde træde ind i samme.

I Foraaret 1849, ved Udløbet af Theatersaisonen, da det

var bekjendt, at den daværende Theater Direction skulde ophæves, underrettedes jeg pludselig om, at en Skuespiller gik og kjørte omkring til Personalet for at faae Underskrifter paa et Papiir, der indeholdt en Adresse eller et Tillidsvotum til Theaterchefen Levetzau, altsaa en Demonstration imod mig. Jeg erkyndigede mig ikke om Papirets Indhold og saae det aldrig. Levetzau derimod tog det for gode Varer og beraabte sig derpaa hos Ministeriet, da han søgte om at beholde sin Post. Som bekjendt blev Heiberg Directeur, saa at Skudsmaalet var uden Virkning Samtidigt fik jeg et Brev eller en Taknemmeligheds-Erklæring fra en anden Deel af Scenens Kunstnere og Kunstnerinder »som netop i det Øieblik, da det Forbigangne lader til at glemmes saa let, føle Trang til at forsikkre, at de aldrig kunde eller vilde glemme den humane Dommer og den hjelpende Ven, de altid fandt i mig.«

Dersom min Faders Virksomhed skulde maales efter den Tid han anvendte paa den, da vilde hans Deeltagen i Theaterbestyrelsen faae en fremragende Plads. Fra hans første Theaterperiode 1821—29 staaer tydeligt for min Erindring, hvilken overordenlig Tidsanvendelse denne Virksomhed udfordrede, især i de første Aar, da det gjaldt om at bringe Orden i Forvirringen. Han var omtrent hver Dag i Skuespilhuset; dertil kom Besøgene af Scenens Kunstnere og Kunstnerinder samt Officianter, der daglig i stort Antal saaes i hans Forværelse. Nogle havde Klager, Andre havde «gode Raad« til den nye Directeur, Alle havde de Begjæringer.

Det er ikke min Agt at skrive hans »Theateradministratoriade«; de, der ønske at indvies i Theatrets Historie, og altsaa ogsaa i hans Forhold til denne, kunne faae Underretning

i Overflod af OVERSKOUS Værk. Jeg vil indskrænke mig til nogle korte Bemærkninger.

Hvis Hensigten med hans Indtræden i Directionen har været, at han kun skulde have med Oekonomien at gjøre, da har enten Mandatet været uklart, eller ogsaa har han ikke holdt sig samme efterrettelig. Han var ikke Æsthetiker, endnu mindre speciel Dramaturg ex professo; men hans sunde Dømmekraft maatte snart overbevise ham om, at den collegiale Censureren (RAHBEK, OLSEN med HOLSTEIN som sidste Instans) var, — ved Siden af de bestandigt tilbagevendende dramaturgiske Betænkeligheder, Frygt for Anstød mod Moral og især Politik, Stiilrettelser o. s. v., og Disputen herom i Møderne — ødelæggende, og idetmindste tidspildende; og Tiden var meget for ham. Han maatte efter sin Natur opponere herimod. Han vilde ikke — for at bruge et Baggesensk Udtryk — »være Bagfjerding af Skueplads-Omnipotentsen.« Han forholdt sig her som i de talrige Commissioner, han havde været tvunget ind i: han søgte at fremskynde et Resultat af de endeløse Discussioner. At han med dette Formaal for Øie undertiden svarede sine Colleger ved at afskære Forhandlingerne paa et Tidspunct, hvor disse havde Lyst til at snakke meer, og at han her tiltog sig en Myndighed, hvis formelle Berettigelse var tvivlsom, vil jeg gjerne troe.

Denne i Theaterbestyrelsen ukjendte summariske Forretningsførelse overraskede RAHBEK; uagtet sit gamle Venskab maatte han protestere. Hans Forsøg paa at anvise COLLIN det Oekonomiske som dennes egenlige Omraade afvistes af denne. R. beraabte sig paa sit mangeaarige dramaturgiske Studium, COLLIN foreholdt ham hans Mangel paa praktisk Sands. Da kom Vaudeville-Perioden; under denne var Striden mellem dem i fuld Gang — paa Papiret; thi det sande Venskab mellem dem ophørte aldrig. Et Begreb herom faaer man kun af Brevvexlingen mellem dem i denne Tid.

Denne Brevvexling har jeg; den er neppe fuldstændig men

dog for udførlig til at meddeles som den foreligger; jeg har derfor gjort et Uddrag, der efter min Mening er tilstrækkeligt til at illustrere det — vel meest for RAHBEK, men ogsaa for min Fader charakteristiske Forhold; dette Uddrag meddeles som et Tillæg, til hvilket jeg knytter nogle Bemærkninger.

I Almindelighed tør jeg paastaae, at min Fader vedblev i sin lange Bestyrelsestid at omfatte Theatret med varm Interesse.

Og dog var det langt fra at Alt gik eller kunde gaae efter hans Ønske. En væsenlig Grund var Theatrets Afhængighed af Hoffet; fra dette gjorde mange Indflydelser sig gjeldende, som nok kunde ærgre Bestyrelsen, saasom ved Uddeling af Fribilletter. Men Theatret var heller ikke fritaget for Indblanding i kunstneriske Anliggender, som formodenlig HOLSTEINS Stilling ved Hoffet var Skyld i. Herom har jeg i sin Tid hørt meget, navnlig om HAUCH; en Indblanding fra Kongens Side mindes jeg ikke at have hørt om, med Undtagelse af hvad der gik forud for Antagelsen af »Elverhøi«. HOLSTEIN skriver nemlig til COLLIN: »Dr. HEIBERGS Skizze har det Kongelige Huses fuldkomne Bifald; kun gjordes en Bemærkning, at Dr. HEIBERG har yttret, at Musiken burde for en Deel skrives i Moll. Dette lod ikke til at være Kongens Mening, da den derved blev for alvorlig og trist.«

Var min Fader i sin Bestræbelse for at lede de indkommende dramatiske Arbeider gjennem Censurens Skærsild maaskee temmelig liberal mod Begyndere [1], saa glemte han dog aldrig, at Theatret var en Kunstanstalt; den Sætning, (som stod paa Datidens Comediebilletter): *nil dictu visuque foedum hæc limina*

---

[1] At han ogsaa var liberal eller overbærende ligeoverfor Ungdommen og dens Færd, har jeg fundet et Exempel paa i et Brev fra 1820, hvori han udtaler sig i de haardeste Udtryk om Professor Jens Møller, fordi denne «først forbød Regentsianerne at være lystige efter Kl. 12 om Aftenen; og da de derpaa gave ham et velmeent Pereat, vilde han have dem relegerte.»

tangat, holdt han høit i Ære. Man søgte, som bekjendt, i sin Tid at gjøre ham denne Roes stridig, fordi han optraadte som Vaudevillens Beskytter; men jeg troer dog, at Modstanderne i Almindelighed betragtedes som temmelig enestaaende Rigorister. Til disse hørte RAHBEK.

Den anden Periode af hans Theaterbestyrelse var som bemærket: 1842—49. Dette Tidsrum er i den minutieuseste Udførlighed behandlet af OVERSKOU, især med Hensyn til Forholdet til LEVETZAU. Jeg erindrer dette Forhold som noget afmaalt høfligt, men uden Spor af noget Fjendtligt eller Intriguerende. De Barnagtigheder, der gik forud for Afslutningen af deres Samvirken, ere ikke Omtale værd. Hovedsagen var, at min Fader, som aldrig var CHRISTIAN d. 8des eller hans Regimes Mand, slap ud af disse Omgivelser; og det gik ganske naturligt til. Ved Theatrets Henlæggelse under Cultusministeriet maatte Directionen ophæves. Skjøndt der nu ikke kunde være Tvivl om, at min Fader i sit 73de Aar ikke vilde overtage en Chefs eller Enebestyrers Post, henvendte Ministeren, MADVIG, sig dog først til ham; de bleve snart enige om, at HEIBERG var Manden; og først efter denne Samtale og efterat MADVIG havde affundet sig med LEVETZAUS Pretensioner ved at tilbyde ham et fingeret Embede som Overbestyrer af Kunstsamlingerne — henvendte Ministeren sig til HEIBERG. Dette bemærkes kun til Oplysning for dem, der gjerne have villet udlægge det Skete som et Product af HEIBERGS Bestræbelser.

Jeg ledes herved til en Betragtning af min Faders Forhold til HEIBERG og hans Huus; men jeg skal ikke af min personlige Beundring for HEIBERG lade mig forlede til at gaae videre end til en kortfattet Fremstilling.

Det første egenlige Bekjendtskab med HEIBERG skriver sig, umiddelbart efter dennes Entledigelse som Lector i Kiel i 1825, fra Vaudevillens Fremtræden i samme Aar. HEIBERG lærte

der min Fader at kjende som en fordomsfri Mand, der desuden forstod at sætte Noget igjennem [1].

En yderligere Tilnærmelse skete i 1828 ved Forhandlingerne om Elverhøi, i 1829 ved HEIBERGS Ansættelse som Theaterdigter og Oversætter og endelig ved hans Deeltagelse i Censuren. Jeg har en stor Samling af HEIBERGS Breve fra denne Periode; men de kunne ikke interessere Offentligheden, da de gjennemgaaende angaae Stykker, som paa Grund af Censuren ikke bleve antagne; af de andre ere de mærkeligste de, der angaae »Maurerpigen« og »Lykkens Blomst«, og disse har jeg meddeelt i Afsnittet om ANDERSEN. Disse og overhovedet alle de Heibergske Censurers urbane Tone, selv hvor han troede at maatte bekæmpe min Faders Ønske, forhindrede Fremkaldelsen af nogen Misstemning, ialfald af nogen vedvarende. Herom har HEIBERG selv udtalt sig saa klart i sit Afskedsbrev af 25. Julii 1849. Dette Brev maa jeg, skjøndt det tidligere er trykt [2], her optage i sin Heelhed, fordi det bedre og smukkere end nogetsomhelst andet, skildrer min Fader.

---

[1] Herom minde følgende Linier af det lille Digt, som Heiberg har skrevet foran i min Faders »maroqvin«-indbundne Exemplar af «Kong Salomon og Jørgen Hattemager»:

I Maroqvin en Vaudeville!
. . . «Som Faddren er, saa bliver Fadderstadsen.
Den Mand, som tog den Smaa ved Haand
Og førte den i Ledebaand
Igjennem Smags-Orkaners Rasen,
Forfulgt af mangen bister Aand
Uskadet ind paa de misundte Bræder,
Som trøsted den hvergang den havde grædt,
Og bar den paa sin Arm, naar den var træt —
Til ham den lykkelige Skræder
(Er ogsaa Barnet kun en Vaudeville)
Dog sende bør, anstændig klædt,
Til Tegn paa sin Erkjendtlighed — den Lille.

[2] Breve fra og til J. L. Heiberg Nr. 46.

»Ved den igaar Aftes sildig modtagne Efterretning om den hidtilværende Theaterdirections Afgang var det mig — selv uden Hensyn paa den stedfundne Udnævnelse — klart, at jeg hverken kunde eller burde skilles fra en saa kjær og høiagtet Foresat, som D. E., uden at bevidne min dybtfølte Erkjendtlighed for alt det Gode, jeg i to forskjellige Aarrækker har modtaget af og ved Dem. Jeg behøver ikke at lægge Skjul paa, at jeg i flere, Theatret vedkommende Punkter ikke altid har kunnet dele D. E.'s Anskuelse, thi jeg har under alle Omstændigheder æret og agtet Deres Overbeviisning, selv hvor den afveg fra min egen. Om Theorier kunne Meningerne være forskjellige, men om D. E.'s ægte Humanitet og Liberalitet er der sandelig kun een Mening ved Theatret, og vistnok har Ingen i høiere Grad end min Kone og jeg havt Leilighed til at erkjende, hvor vel begrundet denne Mening er.

Just i dette Øieblik, der er et Vendepunkt i min egen Skjæbne, fremstaae saa mange Erindringer for mig, ligesom Syner fra en forbigangen Tid. Jeg erindrer, hvor ofte D. E. har med Taalmodighed og Deeltagelse hørt paa mine private Ønsker og Begjæringer, og ved Deres Indflydelse fremkaldt Foranstaltninger til at fremme snart mit eget, snart min Kones, snart hendes og mit fælles Vel. Men ikke nok dermed; det er mig indlysende, at min hele Tilværelse baade i Litteraturen og i Livet er væsenlig knyttet til D. E.'s Indvirkning, og at den uden denne vilde være bleven en heel anden. Thi det var paa Deres Opmuntring, at jeg i min Digtervirksomhed sluttede mig til Theatret, og saaledes for længere Tid kom i en Retning, som jeg selv og Andre maatte erkjende for at være ligesom en Naturbestemthed for mig. Og fra disse første, af D. E. fremkaldte Bestræbelser — med hvilke jeg, selv naar jeg betraadte andre Baner, dog stedse følte

mig i Forbindelse — udgik endog mit Ægteskab. Det er saaledes et heelt Liv, paa hvis mange Grændsestene jeg læser D. E.'s Navn, ligesom man paa Milepælen læser Kongens.

Alt dette staaer i nærværende Øieblik saa klart for mig, at jeg ikke har kunnet nægte mig selv den simple og ufuldkomne Yttring deraf, nu, da jeg i en vis Betydning skilles fra D. E. — Men en virkelig Adskillelse vil dog aldrig kunne finde Sted; der er altfor mange Baand, som knytte mig til Dem. Tillad mig at stole paa Fastheden af disse, paa Bevarelsen af Deres Venskab, som jeg aldrig skal gjøre mig uværdig til, og forund mig fremdeles den Lykke at maatte have Dem til Raadgiver, naar jeg — hvad der i min nye Stilling let vil hændes — kan behøve Deres rigere Erfaring og Indsigt«.

Dette er ikke Smiger, men et taknemmeligt og varmt Hjertes uforbeholdne Udtalelse netop i det Øieblik, da deres Samvirken maatte ophøre. Men Samlivet ophørte ikke. For min Faders Vedkommende kan jeg bevidne, at den fortsatte Omgang med det Heibergske Huus hørte til hans fremrykkede Alders sande Glæder; en stor Andeel heri havde hans faderlige Følelser for Fru Heiberg. At han havde taget sig af hende fra hendes tidlige Ungdom og støttet hende under vanskelige Forhold, er det Eneste jeg veed til Oplysning herom. — Og hendes Hengivenhed, som uforandret var den samme i den lange Aarrække, svækkedes ikke ved Heibergs Død; et Vidnesbyrd herom vil findes i det Brev, som jeg (selvfølgelig efter indhentet Tilladelse) herved meddeler.

Bonderup 12. Sept. 1860.

Min kjære faderlige Ven! Uagtet jeg ikke besvarer de mange Breve, som gode kjærlige Mennesker i denne tunge Tid have skrevet til mig, kan jeg dog umuligt tie til Deres, der rørte mig saa inderligt, saa dybt.

Ja min kjære Barndomsven, De kjendte ham og mig saa nøie, at jeg veed De deler og føler min Sorg, mit Savn. Ak! Savn! Dette er det rette Ord — Savn, saa inderligt, saa uerstatteligt. Hvor ofte har jeg tænkt: hvis Gud berøver os vor gamle dyrebare Ven, da veed jeg vist, at HEIBERG griber i Strængene og synger smukkere, inderligere end nogensinde, om vor fromme trofaste Beskytter, ham, der holdt min kjære Afdøde, som mig, over Daaben ved vor Indvielse i Kunstens Rige. Tro mig, De vidste det ikke, og veed det maaskee ikke endnu, med hvor megen Kjærlighed og Beundring han hang ved Dem. Kort før vi drog til Bonderup talte vi en Aften længe og inderligt om Dem. Jeg var bedrøvet over, at jeg ikke fik Tid at sige Dem Farvel, forinden jeg reiste herud; og i den Anledning var det, at vi talte om alt hvad De i Aarenes Række havde været for os. Gid De havde staaet usynlig i Stuen og hørt ham. Gid De havde seet hans Mund vibrere af Følelse, seet Taarerne glindse i hans gode kloge Øine, hørt hans Selvbebreidelse over, at han ikke oftere havde fulgt sit Hjertes Trang og, ligesom jeg, besøgt Dem i de stille Eftermiddagstimer, Besøg, som for mig ere uforglemmelige. Men maaskee han paa et andet bedre Sted kan oprette, hvad han her forsømte. Ifald det er Guds Villie, at De i hine Egne skal gjensee ham førend jeg, da hils ham, og siig ham, at jeg gaaer og længes, længes saa inderlig efter atter at see ham, høre ham, trykke ham til mit Hjerte og takke ham for alt hvad han var for mig hernede. Ak min faderlige Ven, jeg taler saa uforbeholdent til Dem og lader min Smerte frit udtale sig; til hvem skulde jeg vove det tryggere end til Dem. De vil med Deres kjærlige Hjerte forstaae min Klage. Hvor eensom og forladt staaer jeg ikke nu tilbage i vort Huus. Hvem skal lukke mine Øine med Kjærlighed, som jeg lukkede

hans? Hvis Haand skal hvile i min i de sidste tunge Timer, som min hvilede i hans? Ja min dyrebare Ven, fattig, ak hvor fattig er jeg dog ikke. Mange have maaskee i deres Eenfoldighed ikke fattet, hvad han var mig, fordi de ikke kjendte ham, ikke mig. Men De vidste det, De kjendte mig for nøie, kjendte min Sanddruhed, min Oprigtighed, vidste, at hvad jeg saa ofte havde udtalt for Dem, ikke var et Mundsveir, men at jeg virkelig hang ved ham med det Bedste, det Ædleste i mit Hjerte.

Tak for hvad De var for ham, for mig. Tak for Deres Medfølelse i min Sorg. Tak fordi De stedse har tænkt godt om Deres

inderlig hengivne

Johanne Luise Heiberg.

Naar jeg hermed slutter den paa min Faders egen Beretning støttede Fremstilling af hans Virksomhed i reent ydre Forstand, føler jeg godt, at det Væsenlige mangler, nemlig alt det, der skulde bestemme hans Menneskeværd. Thi i Grunden er kun Lidet vundet for hans Eftermæle ved en Beskrivelse af hans umaadelige Arbeidsomhed. Der har jo været og er Mange, som have slidt Livet op under deres Arbeide ved Skrivebordet og nægtet sig selv enhver Fornøielse. Men Forskjellen er — og dette bør fremhæves — at han ikke sled sit Liv op i Arbeide; tvertimod, han befandt sig i dette, populairt udtrykt, som en Fisk i Vandet. Og han nægtede sig aldrig Fornøielsen af Omgang med Slægt og Venner; han afslog aldrig en Indbydelse »fordi han ikke havde Tid«; han havde altid Tid. Han kom aldrig for seent »paa Grund af Forretninger«; i hans Hjem afvistes Ingen »fordi han spiste til Middag«. Det Sæd-

vanlige var, at Maaltidet maatte afbrydes »fordi han var kaldt fra Bordet«. Kom han tidligt til et Selskab, gik han ogsaa tidligt derfra. Arbeidet led ikke ved hans Fraværelse; han vidste, at kunde det ikke blive færdigt til Kl. 11 om Aftenen, saa havde han Tiden for sig til Kl. 2 om Natten. Og om Morgenen var han altid først paa Færde.

En Familiefader i vore Tider har kun lidet Begreb om den Tids Mangel paa huuslig Comfort. Af alt det, der nu betragtes som uundværligt for det daglige Livs Bekvemmelighed, kjendtes dengang saare Lidet. Min Fader maatte paa den Tid (c. 1810—20) regnes som hørende til den høiere Embedsstand; og dog indskrænkede Tyendepersonalet hos os — en Familie med 7 Børn, hvoraf de 5 ganske smaa — sig til een gammel Pige; vi maatte hjælpe os selv saa godt vi kunde, børste vort Fodtøi o. desl. Min Moder var meget svag og maatte holde Sengen til op paa Formiddagen; Fader ordnede Alt. Han maatte saaledes om Morgenen lave og skænke vor Morgendrik, der kaldtes Theevand. Om den Tarvelighed i Levemaade, som i alle Henseender fandt Sted, var en nødvendig Følge af hans oekonomiske Stilling, tør jeg ikke have nogen Mening om. Tiden var jo tildeels hvad man kaldte Krigens Tid (»da en Alen fiint Klæde kostede 400 Rd. D. C.«); hans Vilkaar vare vel som Datidens Embedsmænds i Almindelighed. Ialfald var han en klog Huusholder; Næringssorg har han neppe kjendt, men Tarveligheden gik til den yderste Grændse. Hans Fordringsløshed i saa Henseende var den samme hele Livet igjennem.

Fra den tidlige Morgenstund ringede det paa Døren; den Første var, det vidste vi alle forud, Bogholder Olsen; han kom og rapporterede hvad der var skeet, og fik Besked om hvad der skulde skee, alt i Korthed. Derefter samledes alle Andre »i den gule Stue« og bleve — da der jo ikke var faa celebre Personer blandt dem — observerede af os Børn gjennem et Kighul i Døren. Jeg har saaledes erfaret, hvilken Mængde

der kunde expederes paa een Formiddag; til Expeditionens Fremme var det hans Regel, aldrig at byde Nogen en Stol. »Audientsen« førtes staaende; han forstod at føre Talen i Korthed, ligesom hans skriftlige Arbeider vare kortfattede [1].

Og derved fik han Tid til saa meget udenfor sine Embedspligter. Hvad han har været for de Enkelte, som søgte hans Raad og Bistand — og deres Tal var *legio* — sees af de foreliggende utallige Taknemmeligheds-Yttringer, der ere Vidnesbyrd om hans Redebonhed og hans Evne til at hjælpe. Han var Enkernes og de Faderløses Værge, han søgtes af Høie og Lave, dog især af Videnskabsmænd og den saa fattigt aflagte Embedsstand [2]. Det er ikke nogen Overdrivelse, naar BRØNDSTED skriver til sin »hulde Ven«:

»Du er vor Jarl, som har saa mange Ting i Hovedet, og som maa passe paa os allesammen«.

Hans lykkeligste Embedstid ophørte ved FREDERIK d. 6tes Død; for det paafølgende Regime kunde han ikke nære de samme Følelser; dog kølnede dette ikke hans Iver eller indskrænkede hans Virksomhed. Forfatnings-Forandringen efter CHRISTIAN d. 8des Død gik han villigt ind paa; han var altid en Fremskridtsmand [3]. Dengang betragtedes vistnok de fleste

---

[1] Dette maa have været almindelig bekjendt. Derom vidner blandt andet et Brev, som jeg mange Aar efter fik fra Orla Lehmann (hvem jeg havde viist en ringe Tjeneste), medens han var Amtmand i Veile. Det lyder saaledes:

»Tak.

Din Orla Lehmann.

E. Skr. Dette Brev maa behage din Faders Søn.«

[2] Jeg skal ikke forsvare det Understøttelses-System, som dengang raadede; men det var paatvunget af Nødvendigheden. Det havde forresten sine gode Sider, naar det var i gode Hænder.

[3] I en Sang (af H. P. Holst), som 4 af Theatrets Sangere under

af Embedsmændene fra Enevoldstiden som Reactionaire; Intet er vissere, end at han ikke hørte til disse; men de Doctrinaire tiltalte ham endnu mindre. Han var ikke fri for at ironisere, men i al Godmodighed, over denne eller hiin nye Foranstaltning eller over en eller anden af de nye Statsmænd. Meest forbausedes han dog ved den nye Kategori: »Bondevenner«. Han forbandt et ganske andet Begreb med denne Benævnelse; han

---

Rungs Anførsel sang paa hans 80 Aars Fødselsdag i hans Hjem, hedder det:

En anden Tid der fulgte;
Henover Landet gik
En ganske anden Luftning
Med anden Sæd og Skik.
At støbes om som Andre,
Den Kunst forstod Du ei —
Saadan som Du var tømret
Du rolig gik Din Vei.

Men Had Du kasted ikke
Paa denne Tid, der kom,
Nei, kjærligt Du den fulgte,
Og kjærlig var Din Dom.
Thi Fædrelandets Bedste
— Det er Din største Roes —
Var gjennem alle Storme
Din Styrmand og Din Lods.

Med Ærefrygt skal derfor
Den yngre Slægt see hen
Til Dig, som til et Mynster,
Og lære smukt igjen
Af Dig, at dømme skaansomt
En Tid, der ei er til,
Men ved hvis ædle Rester
Vi længe glædes vil.

havde i en halvhundredaarig Virksomhed viist, hvad han forstod ved at være Bondens Ven. Den *daværende* Bondestand paaskjønnede det.

En samlet Betragtning af hele hans Liv, Væsen og Virken er givet af Biskop S. Bindesbøll[1]. Han siger om ham:

«Han havde et indre Kald til at *handle*, et Kald, en Trang til at komme ud af den blot iagttagende, betragtende Stilling, i hvilken Mennesker ofte føle sig holdte tilbage, i hvis svævende Ubestemthed de synes, de allerede besidde den rette Frihed; han havde Mod til at bryde Veien for hvad der efter stræng Prøvelse for ham havde godtgjort sin Berettigelse til at træde ind og tage Plads i Livet. Han havde ikke blot den Arbeidsdygtighed, der udkrævedes til det paatagne Embedes forsvarlige Røgt; han kunde dele sin Virksomhed mellem de mangfoldige og forskjellige Retninger, hvori man troede at burde lede den hen, for at benytte sig af den som drivende Kraft, og dog i alle Retninger gjøre Fyldest. Han kunde ikke blot selv arbeide og virke uden at trættes, han kunde skabe Virksomhed, vække til Virksomhed, forplante den udefter videre og videre til Kredse, som laae ham fjernt; han kunde lede Kræfterne, naar de vare vakte og begyndte frit at bevæge sig, han kunde regjere Mennesker og menneskelige Idrætter og Bestræbelser uden at tage sin Tilflugt til Embedsmyndigheden. Ledet af sin Menneskekundskab feilede han ikke let i Valget af dem,

[1] Hans Moder var min Moders Søster. Fra min tidligste Barndom kom han i vort Huus og var i nogle Aar min Lærer. Han vedblev til sin Død at være Husets trofaste Ven.

til hvem han betroede sig, og drevet ene af uegennyttig Kjærlighed til hvad der var hans Livs Kald, turde han i det beleilige Øieblik tillade sig at tale Alvorsord, saa de Glemsomme og Seendrægtige vaagnede og kom ihu hvad der var deres Skyldighed. Han stod sin Konge nær; og naar han stedtes for hans Aasyn, da turde den prøvede Tjener tillade sig at tale et Oprigtighedens, Frimodighedens Sprog, som kun den ret kan tilegne sig, som aldrig misbrugte Velynderes Tillid. Som der ikke kom Smiger over hans Læber, hvor han talede til dem, der vare i Høihed, saaledes behagede han ei heller sig selv i at lade dem, som henvendte sig til ham, føle hans overordnede Stilling. Han var tilgængelig for Alle, havde Øre for de Klagendes Røst og trættedes ikke ved deres gjentagne Bønner; han henholdt Ingen med halve Løfter og ubestemte Talemaader. Han maatte afvise Mange, men ingen Bedende gik bort fra ham, uden at han jo medtog den Trøst og Overbeviisning, at han havde staaet for en Mand, i hvis Bryst der slog et menneskeligt Hjerte.

Han var sin Konges, sit Fædrelands tro Mand og redebonne Tjener og Hjælper. Men han vilde ikke have kunnet være det, hvis han ikke havde fulgt sin Tid; han kunde følge den. Han fulgte den, ikke slavisk underkastende sig den, endnu mindre mistroisk iagttagende, men som den, der forstaaer at prøve og selv vil vælge«.

Forinden jeg slutter mine Meddelelser om det Collinske Huus, vil jeg kortelig omtale min Moder. Hun var ikke fremtrædende i nogen Retning, som kunde bemærkes af Fremmede; hun var kun Hustru og Moder. Efter sin Tids qvindelige Opdragelse savnede hun de fleste Betingelser for at kunne være

virksom Deeltager i det Liv, der omgav min Fader. Og dog vilde jeg saa gjerne sætte et Minde ogsaa for denne beskedne Qvinde og ømme Moder. Jeg vil da fremdrage et Vidnesbyrd for hende fra en længst forsvunden Tid.

Hun var Datter af Sognepræst HORNEMANN i Marstal og Søster til Botanikeren I. W. HORNEMANN; i en ung Alder blev hun gift med den ovenfor omtalte Præst M. G. BIRCKNER. Der er nu vistnok kun Faa, der kjende denne Mands Betydning for den Tid, da han levede og virkede som Trykkefrihedens modige Forkæmper, samtidigt med, men af en anden Aand end M. C. BRUUN og P. A. HEIBERG; det er nu glemt, at han blev et Offer for sin Sandhedskjærlighed; Samtiden erindrede det ved at sætte paa hans Mindesteen: »Sandheden tro døde MICHAEL GOTTLIEB BIRCKNER«. — Fire Dage før sin Død skrev han fra Frederiks Hospital et Brev til hende, fuldt af den inderligste Kjærlighed og Erkjendelse af hendes Værd; jeg vil kun meddele de sidste Linier:

> »Hav da Tak, Du mit Livs og mine Dages blide Skytsengel, hav Tak for al Din Kjærlighed, for Din Fromhed, hvormed Du bar over med mine Overilelser og Luner, for den inderlige Deeltagelse i mine Glæder, for enhver Taare, som Du med fravendt Øie ofte græd over mine Lidelser. Tre lykkelige Aar have vi levet tilsammen; og hver Dag har jeg velsignet den første, som bandt os med et helligt Baand«.

Paa hendes Dødsdag skrev DANKWART til min Fader: »Hun var og blev saa reen, saa uskyldig og saa from som et Barn. De og hendes Børn vare hendes Alt. Men I have ogsaa gjengjeldt hendes trofaste Kjærlighed. Hvor inderligt hun erkjendte det, veed jeg af hendes egen Mund«.

Dette være hendes Charakteristik.

— ———

Om min Fader i det huuslige Liv siger BINDESBØLL de ligesaa sande som hjertelige Ord:

»Det var ikke forgjæves han og hans Hustru, da de forenedes, gik til Herrens Huus; de have taget Vielsen med tilbage til deres eget. Deres Hjem blev en indviet Kreds; hvad der forstyrrer Husenes, Familiernes Fred, var udelukket derfra, blev fremmed derfor. Og eftersom dette mindre Riges Grændse saaledes var vel bevogtet, og Rigets Grundlov var Kjærlighedens fuldkomne Lov, saa var Frihedens Lov herskende i Kredsen, Frihed for alle Aandens og Hjertets gode Kræfter, saa Huset kunde forsyne sig selv med hvad der giver Livet i Hjemmet sit bedste Indhold og sin meest tiltrækkende Kraft. Det var en viet men ingen afsluttet Kreds: Gjæstfriheden holdt Husets Døre aabne«.

»Og Midtpunctet for denne Families Lykke», skriver J. L. HEIBERG til min Fader, «er De selv. Hvorledes skulde det ogsaa være muligt, at leve daglig i Deres Nærhed og ikke føle sig velgjørende paavirket af den milde, venlige, forsonlige, ægte humane Aand, som udbreder sig fra Dem til Alt, hvad der kommer i Berøring med Dem. Ofte have vi talt om det sjeldne Phænomen, at en Mand i den ældre Alder saaledes forener Ungdommens elskværdige Egenskaber med den modne Alders Ro og Besindighed; at en Mand, der har været virksom Deeltager i og ofte Ophavsmand til næsten Alt, hvad her i Landet er udført af blivende betydningsfuld Virkning, kan, under Tidernes saa forandrede Vilkaar, og efterat have trukket sig tilbage fra den største Deel af den udbredte Virksomhed, bevare sin Sjæl for Mismod og Bitterhed og give sit otium et saadant Præg af Skjønhed. Det er Charakteren, hvorpaa det her, som i alt Væsenligt, kommer an«.

Min Fader var en høist lykkelig Mand. Han havde et muntert Sind, stundom endog lystigt. Han kunde, som Enhver, blive forstemt, men han lod os aldrig mærke nogen vedvarende

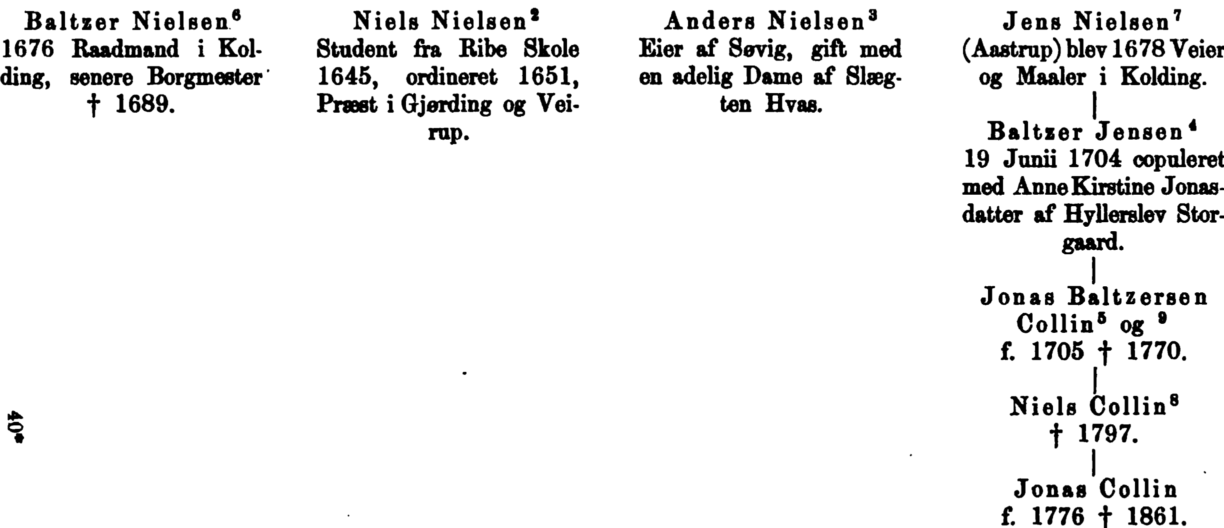
Forstemthed; og der var Intet han mindre var tilbøielig til end det: at fange Griller. Han havde en normal legemlig Constitution, et aabent Sind for alt Skjønt og Godt. Sin største Lykke fandt han i et livligt og kjærligt Hjem. De gifte Børn boede alle i hans Nærhed, og han saae dem daglig. De meest udmærkede af den Tids Mænd vare hans Venner, selv var han hædret af Konge og Medborgere, elsket af Enhver, der arbeidede under ham.

En kjærligere Fader end han var kan ikke tænkes, men han var ikke en svag Fader; han forstod at holde os i Ørene — og det hørte der noget til — men ikke ved Straf; et Blik fra ham var nok. Kun det Ene havde vi Frygt for: at gjøre ham bedrøvet. Han kjendte os tilbunds, han gjorde sig ingenlunde Illusioner, af den sædvanlige faderlige Art, om fremragende Evner hos Børnene, han tog os som vi vare. Han sparede ikke paa vor Underviisning, men selv indlod han sig aldrig paa Discussioner med os om abstracte og allermindst om religieuse Æmner. Om hans eget religieuse Standpunct kan jeg saaledes ikke have nogen Mening; men i de sidste Aar af hans Liv var Læsning af religieuse Skrifter hans stadige Aften-Beskjæftigelse. Han heldede vel nærmest til hvad der med et spøgende Udtryk for et alvorligt Begreb er kaldt: Christendom for smaa Huusholdninger, hvorved jeg forstaaer: Eenfold i Tanken og Ydmyghed i Hjertet, uden Grublen over Dogmer.

En Overgang som hans fra uafladelig Beskjæftigelse til Uvirksomhed gaaer ikke ustraffet hen. Vel var han legemlig rask, men det syntes, at han havde tabt Tilliden til sine Evner. Han levede da saa godt som ene for sine Børn og Børnebørn. Først seent svækkedes hans Aandsevner, dog egenlig kun Hukommelsen; da længtes han efter Døden. Omgivet af alle sine Nærmeste døde han d. 28. August 1861; — og da lukkedes det Collinske Huus.

BILAG.

Niels Baltzersen[1]
Præst i Aastrup og Starup
c. 1623—59.
Baltzer Nielsen[6]
1676 Raadmand i Kolding, senere Borgmester
† 1689.
Niels Nielsen[2]
Student fra Ribe Skole 1645, ordineret 1651, Præst i Gjørding og Veirup.
Anders Nielsen[3]
Eier af Søvig, gift med en adelig Dame af Slægten Hvas.
Jens Nielsen[7]
(Aastrup) blev 1678 Veier og Maaler i Kolding.
Baltzer Jensen[4]
19 Junii 1704 copuleret med Anne Kirstine Jonasdatter af Hyllerslev Storgaard.
Jonas Baltzersen Collin[5] og [9]
f. 1705 † 1770.
Niels Collin[8]
† 1797.
Jonas Collin
f. 1776 † 1861.

[1] cfr. O. Nielsen: Beskrivelse af Gørding Herred, 1872 S. 37. »Han er formodenlig død i den store Pest under Svenskekrigen 1659. I en af de 3 Krige, han oplevede, formodenlig 1643—45 skal hans Sønner i den Grad have ophidset nogle fiendlige Soldater, at disse vilde have opbrændt Præstegaarden, hvis ikke Synet af den graa hærdede Præst havde holdt dem tilbage.«

[2] Sammesteds S. 23.

[3] O. Nielsen: Beskr. af Vester-Horne Herred 1866, S. 80, 121—22, 136—38 samt Meddelelser om Familien Hvas II, 35—42.

[4] Om denne Gaard cfr. samme Skrift af O Nielsen S. 92. »I en Proces fra den Tid kaldes han Sieur B. J., og er altsaa regnet udenfor Bondestanden. Ved Copulationen i Janderup Kirke er han indført i Kirkebogen som B. Jensen af Colding, og dette Navn har han da optaget som Slægtnavn.

[5] Janderup Kirkebog: »Dom. Rogate 1705 blev læst over Baltzer Jensens Barn, som tilforn var inddøbt nafnlig Jonas.« (Efter sin Morfader Jonas Nielsen).

[6] Beskr. af Gørding Herred, »I 1676: før sidste Feide Raadmand i Fredericia og i 15 Aar Raadmand i Kolding«.

[7] »Han findes hyppigt anført som Fadder til Borgerbørn og synes at have hørt til de mere anseete Borgere, da een eller flere af Fadderne ved hans Børns Daab gjerne hørte til Embedsklassen; og det sees af en paa Raadstuen værende Kirkeregnskabs-Protocol, at der er ringet med 3 Klokker ved hans Begravelse, medens der ved de mere uformuende Borgeres Jordefærd kun ringedes med 2,«

[8] Gift med Maren Nielsdatter Schade, maaskee af den Calundanske Slægt. Worms Lexicon I, 202—3.

[9] Denne Mand sees at have beskjæftiget sig med Allehaande. I »Extraordinaire Relationer« af 1730 fremtræder han, logerende udi Malmø Herberge ved Gl. Strand som Sælger af Jernkakkelovne; af samme Blad af 1745 sees, at »i Sr. Jonas Collins iboende Gaard i Norges- eller saakaldede Dronningens Bredgade første Port paa høire Haand, faaes Smør i Fustager og Oxekjød i Tønder.« I »Kjøbenhavns Postrytter« af 1735 meldes, at »Varerne ved Auctionen paa Søqvæsthuusgaarden kunne tages i Øiesyn ved Sr. Jonas Collins Anviisning.« I 1752 fik han og Overkrigscommissair Alex Ross Privilegium til at oprette en Tobakspibefabrik. Paa Frederiksberg havde han en Klædefabrik (daværende Nr. 4). I 1741 fik han et St. Papiirs Udsalg, blev tillige Inspecteur for Tydske Kirkes Lotteri, senere ved Lotteriet for det da oprettede Opfostringshuus; i 1753 findes: »Bevilling for Jonas Collin, som haver forestaaet og som Inspecteur under Hænde havt nogle Lotterier her i Staden, at maatte kaldes Kongelig Lotteri-Inspecteur; dog skal dette ikke give ham nogensomhelst Rettighed overfor vedkommende Direction.« Endelig i 1758 opnaaede han at faae Bestalling som Cancelliraad. Min Meddeler bemærker hertil: »Hans Ansøgning derom er fuld af honnet Ambition. Han siger sig der i 16—17 Aar at have aflagt behørigt Regnskab for tvende Stempelforvaltere, Justitsraad Heller og Etatsraad Mahling og samtidig været Inspecteur for 6 store Lotterier: 4 for Opfostringshuset paa Christianshavn og 2 for den nye Tydske Kirke, samt efter Evne at have ydet sin patriotiske Skjærv.«

FORTSATTE MEDDELELSER AF COLLINS HAANDSKRIFT.

I 1826 blev det befundet nødvendigt at kjøbe en stor Gaard til det naturhistoriske Museum. To Bygninger toges i Betragtning: den grevelig Lercheske Gaard i Stormgaden og den saakaldte Bügelske Gaard[1] ved Kallebodstrand, tilhørende afd. Grosserer JENS LUNDS Bo. Jeg fik Kongelig Befaling til at afhandle det Fornødne med Vedkommende, og Resultatet blev, at LERCHE's Gaard blev kjøbt — og senere, i Forening med REINHARDT og KOCH, at faae Gaarden indrettet efter Bestemmelsen.

I Slutningen af Aaret 1827 henvendte Etatsraad CHR. ROTHE sig til mig med Opfordring til at foranledige, ved en Priisudsættelse, Udarbeidelsen af et Mindeskrift (Charakteristik og Biographi) af afdøde Statsminister Grev CHRISTIAN REVENTLOU. Indbydelsen blev udfærdiget, og de tegnede Bidrag beløb sig til 1071 Rdl. Vi bleve derefter enige om at overgive Udførelsen til det Kgl. Videnskabernes Selskab. Der gik Sagen i Langdrag; thi i 1832 var den ikke avanceret videre, end at Selskabets Secretair H. C. ØRSTED foreslog os at gjøre Opgaven mere interessant ved at udvide den til den Deel af Fædrelands-

---

[1] Nedrevet i 1851.

historien, som stod i væsenlig Forbindelse med den Afdødes Virkekreds. At Professor BERGSØE behandlede Æmnet i denne Retning og vandt Prisen, er bekjendt. Mindre bekjendt er det, at MØSTING, da ROTHE havde meddeelt ham Ideen, optog ham det meget ilde (han undervurderede REVENTLOU), »fordi Æren for store Statsforanstaltninger tilkom Kongen og ikke nogen enkelt Minister.«

I Julii 1829 indgav jeg i Forening med Stiftamtmand SCHØNHEYDER et Forslag om, at det den Kongl. Kasse tilhørende Gods Ulstrup maatte anvendes til et omfattende stort, især praktisk Landvæsens-Institut, fornemmelig til Bedste for Jyllands Agerbrug, Qvægavl, Forstbedrift o. s. v. Ulstrups fortrinlige Egenskaber bleve nøiagtigt fremhævede. MØSTING skrev en anbefalende Forestilling derom; men Kongen resolverede, at han, erkjendende S.'s og C.'s Nidkjærhed og gode Hensigt samt Gavnligheden af et agronomisk Instituts Oprettelse, af finantsielle Grunde ikke kunde indlade sig derpaa. Om den sande Grund til Afslaget blev jeg aldrig underrettet; jeg tvivler paa, at MØSTING har mundlig understøttet det med Varme.

I samme Aar blev jeg Medlem af Bestyrelsen af ØBJERGGAARD og Linnedfabriken paa Kjøng, og Formand i Bestyrelsen for Kunstforeningen.

I Novbr. 1831 udstedte jeg, i Forbindelse med MYNSTER, HOLTEN, HVIDT og FABRICIUS, en Indbydelse til Oprettelsen af et Monument for RAHBEK. Skjødet paa Grunden er af 1833; Monumentet opreistes samme Aar. I 1837 corresponderedes med Consistorium om, hvem der skulde have Omsorgen for Vedligeholdelsen.

I Januar 1835 blev jeg Medlem af en Commission til at prøve et Forslag af BECH om en forandret Regulering af Tarifen for de forskjellige Consumtions-Afgifter.

I 1836 udsatte Selskabet for Efterslægten i Anledning af sin Jubelfest en Sum af 300 Rdl. for en kort Fædrelandshistorie.

Censorerne: MYNSTER, A. S. ØRSTED, WERLAUFF, OEHLENSCHLÄGER og jeg, bestemte, for at Concurrenterne ikke skulde spilde deres Tid, at de til Prøve kun skulde behandle en enkelt Deel i KNUD DEN STORES og FREDERIK III's Historie; den Forfatter, hvis Forsøg heri vare de heldigste, vilde det blive overdraget at skrive hele Bogen. — ALLEN vandt Prisen.

I Samfundet for den danske Literaturs Fremme indgav jeg Forslag om at concentrere dets Virksomhed paa et enkelt større Arbeide: en Haandbog over den danske Literatur. Forslagets Skjæbne erindrer jeg ikke, uden forsaavidt det ikke blev udført[1].

I Mai 1838 henvendte Grev LERCHE og siden Hofraad HAMBRO sig til mig med Andragende om, at der maatte føies Foranstaltning til, at den store Mængde af Sild, som atter iaar viste sig paa den Sjellandske Kyst, kunde komme baade Landet og Fiskerne tilgode. Kongen bifaldt, at der strax søgtes Oplysninger, og Assessor E. COLLIN og Lector SCHARLING udsendtes for at bereise Kysten. De fik strax Sagen sat i Gang hos Private; af Salterier, hidtil ukjendte her paa Kysten, anlagdes 4; fra Liimfjorden hentedes erfarne Folk. Derpaa overgaves Sagen til Rentekammeret.

Med Kalkværkerne i Daugbjerg og Mønsted i Viborg Amt havde jeg i dette Aar Adskilligt at varetage.

Samme Aar Medlem af en Commission (med LEHMANN, KINCH og TUXEN) i Anledning af Opmuddringsvæsenet i Kbhavn.

1840: Medlem af en Commission angaaende Fabrikation af Seildug for Marinen.

Samme Aar udtraadte jeg af den Kjøbenhavnske Sparekasses Bestyrelse, af hvilken jeg i 20 Aar havde været Medlem.

D. 31te Decbr. 1840 blev jeg beskikket til 1ste Deputeret for Finantserne, hvorimod jeg skulde fratræde mit hidtil havte

---

[1] Som bekjendt paatog senere den danske historiske Forening sig at udgive et saadant Arbeide ved N. M. Petersen (1853). E. C.

Sæde i Rentekammeret. Det var det første ufuldstændige Skridt til at reformere det gamle mandstærke Rentekammer. Det skiltes nu atter aldeles fra Finantsdepartementet; kun CARL MOLTKE beholdt sin Plads i det sidste.

Fra sin Reise i Holsteen i Sommeren 1842 paalagde CHR. VIII mig at indlede Underhandlinger med Eieren af Bernstorff Slot og Gods, KALKO, om denne Eiendoms Erhvervelse. Kongen havde nemlig hørt i 1839, at KALKO vilde sælge Palaiet til Nedbrydelse. ADLER havde dengang underhandlet, og Resultatet var, at KALKO forpligtede sig til, mod en Godtgjørelse af 6000 Rd., at conservere Hovedbygningen i 20 Aar. I Forening med Domainevæsenets Chef UNSGAARD fuldbyrdede jeg Kjøbet af den samlede Eiendom for 100,000 Rd. (det aarlige Overskud af samme beregnedes til 3540 Rd.). At Palaiet er en Luxusartikel, derpaa undlode vi ikke at gjøre opmærksom; men »Kongen sætter (skrev ADLER til mig) en stor historisk Priis paa Hovedbygningen, og vil vist holde den i Hævd con amore.«

Der boede paa den Tid paa Fredensborg en Mand ved Navn SOELBERG, forhen Borgercapitain i Kjøbenhavn, nu Tiendecommissair. Han havde i mange Aar beskjæftiget sig med Optegnelser angaaende Tallotteriet og udarbeidet mange Beregninger, efter hvilke han var vis paa at kunne sprænge det; men denne Operation vilde han forbeholde Staten imod at denne paaskjønnede hans Offer. Kongen befalede mig at forhandle Sagen mundlig med SOELBERG og derefter afgive Beretning. Ved min redebonne Ven JOHNSENS Bistand foretoges Undersøgelser og afgaves Betænkninger, naturligvis fraraadende. Men den fixe Idee vedblev at plage SOELBERG; han henvendte sig atter til Kongen og fik atter Afslag; to Aar efter søgte han om at maatte holde offentlige Forelæsninger over det af ham udfundne »stadigen gevinstgivende Tallotto-Modspilsystem«; denne Sag passerede Cancelli og Rentekammer og kom atter til mig, som erklærede, at

en saadan Offentliggjørelse vilde ligesaa lidt skade Lottoet, som gavne ham.

I Foraaret 1841 fik jeg mundlig Befaling af Kongen til at foreslaae, paa hvilken Maade en Linnedvæver ESCHELSMARK ved Eckernførde kunde fremhjælpes i sin Haandtering. Kongen bifaldt mit Forslag, at der maatte skjænkes ham en Jacquard-Maskine, som jeg derefter anskaffede og sendte ham.«

Saadanne Smaating, som disse og flere optager jeg kun for at illustrere Situationen, som ogsaa under CHRISTIAN VIII var den, at enhver Sag, hvor der skulde »tages fat« og skaffes en Afgjørelse, blev henviist til ham. Jeg troer nok at kunne paastaae, at man misbrugte hans Tid med at paalægge ham saadanne Bagatelforretninger som de sidstnævnte. Foruden disse kan jeg nævne:

det paalagdes ham at gjennemlæse G. L. BADENS Chr. d. 7des Regjeringshistorie, forinden den udgaves i Trykken.

at forsyne Marmorkirkepladsen med en Plantning (som i denne Tid forsvinder);

Anlæggelsen af en Gangsti langs Landeveien paa Amager;

Anskaffelsen af et Orgel for Reykiavik og en Choralbog,

med mere.

Og for at fuldstændiggjøre Listen, forsaavidt den ikke findes i det Foranstaaende, tilføies her: Han var:

Medbestyrer i Skandinavisk Literatur-Selskab, Stiftelsen for Efterslægt af den ophævede civile og adskillige Stænders Enkekasse, Almindeligt Brandassurance-Compagni, Selskabet for Efterslægten, Samfundet for den danske Literaturs Fremme, Kjøbenhavns Brandforsikkring, Theatrets Enkekasse;

Medlem af Commissioner i Anledning af de militaire Uldmanufacturer og Usserød, Korntørringsvæsenet, Regulering af Borgmester-Embedet i Helsingør, de Fattiges Beskjæftigelse ved Fabrikanlæg, en Fællesbestyrelse af samtlige Straffeanstalter, de lærde Skolers oekonomiske Forfatning, Brændeviinsbrænderier paa Landet, Møllevæsenet paa Landet, Bro- og Havneanlæg ved Spodsbjerg, det militaire Hallevæsen, det Korsørske Færgelaug, den nye Studenterforeningsbygning;

Æresmedlem eller correspondcrende Medlem af: det Slesvig-Holsteenske patriotiske Selskab, det Islandske literaire Selskab, Frederiksborg Amts Landboforening, Agerbrugs-Academiet i Stockholm, Landwirthschaftliche Gesellschaft i Moskwa, Institut d'Afrique;

Forfatter af (foruden de hos Erslew nævnte Arbeider) i Borgervennen: Betragtninger i Anledning af Klagerne over Tjenestefolk; i Samleren: Gjestebudet paa Pergamentenborg — Ideer til nøiere Reflexion angaaende Bastholms Forslag; i physisk og politisk Magazin: Vise fra October 1793, et Brev undertegnet L. L., mit Votum, polemisk Kløgt m. Fl.; i Dansk Tilskuer: en Promemoria om et Folkeugeblad; i Suada: Spørgsmaal, undertegnet Humanus Alter. —

Det er mig ikke bekjendt, at han gav sig af med at skrive Vers. Jeg har dog mellem hans Papirer fundet et med hans Haand skrevet Vers om Slotsgartner Petersen paa Frederiksberg. Denne brave Mand, hvis Dygtighed min Fader senere lærte at paaskjønne, havde den Svaghed, hvergang han hørte Noget vedkommende hans Fag, som ikke var rigtigt, at indrykke en »Berigtigelse« i Avisen. Saaledes lod han — vel mellem 1814 og 1820 — indrykke i Adresseavisen: »at det Rygte, som var udspredt, at Frederiksberg Slotshave skulde lukkes for Publicum, er aldeles ugrundet.« Verset lyder saaledes:

Om Alt, hvad Konger tænke paa,
Og det, hvorpaa de aldrig tænke,
For hvilken Port man Laas vil slaae,
Og hvilken man vil lade aaben staae,
Hvad Frihed man vil tage eller skienke —
Hvem ondskabsfulde Rygter spreder,
Og hvem der Ildesindet hedder —
Om dette og om andet meer,
Som daglig eller aldrig skeer,
Hvad Hvermand og hvad Ingen veed,
Derom veed Gartner PETERSEN Besked.

BREVVEXLING MELLEM RAHBEK OG COLLIN.

Til Meddelelsen af denne Brevvexling maa jeg knytte den Bemærkning, at RAHBEKS Breve tildeels lide af den store Feil, at de ere uden Datum, og at det saaledes ikke altid har været mig muligt, efter Indholdet at bestemme deres Plads i chronologisk Orden; ligesaa lidt kan jeg afgjøre, om dette eller hiint Brev fra den Ene er Svar paa et meddeelt Brev fra den Anden. Men dette er for saa vidt ligegyldigt, da jeg ikke har villet give Bidrag til Theatrets Historie, men kun til de to Paagjeldendes Charakteristik [1].

RAHBEK og COLLIN vare gamle Bekjendte [2] før de kom i

[1] De under Titel »Af Jonas Collins Papirer« af Edgar Collin i 1871 udgivne Breve ere derimod at betragte som »Bidrag til det Kgl. Theaters og dets Kunstneres Historie«. At der ogsaa i den Brevvexling, som jeg her meddeler, findes Brudstykker af en Theaterhistorie, har jeg ikke kunnet undgaae, uden i al for høi Grad at lemlæste Stilen.

[2] Dette sees af følgende lille Brev fra Collin til Rahbek:

30. April 1800. »Til Medlemmer i »Selskabet for Sandhed« har jeg at foreslaae Anders S. Ørsted og Adjunct Bornemann. Da de begge i vor Literatur ere bekjendte som arbeidsdygtige Mænd, kan der vel ingen Hindring være iveien for deres Antagelse.«

collegialt Forhold til hinanden. En nærmere Forbindelse synes dog først at være indtraadt, da RAHBEK trængte til COLLINS Hjelp. Brevene fra denne Tid (1810—16) give Oplysning om RAHBEKS ulykkelige oekonomiske Forhold og hans Lidelser under disse; han tyede til den allerede dengang indflydelsesrige Ven, som hjalp ham, men tillige benyttede Leiligheden til at moralisere for ham; thi Tilstanden havde neppe saa meget sin Grund i RAHBEKS knappe Indtægter som i en ved for vidt dreven Gjæstfrihed forvirret Huusholdning. Denne Periode giver visselig ikke noget Bidrag til »Bakkehuus-Idyllen«; men den hengik ubemærket af Fru RAHBEKS mange besøgende Venner, da hun dengang, i det mindste i længere Tid, var uvidende om Mandens sande Stilling.

Gjensidige Besøg mellem de to Familier fandt allerede tidligt Sted, idetmindste fra 1809, men en stadig Omgang begyndte med Aarene 1816 og 1817; i disse to Aar havde vi nemlig Sommerleilighed paa Bakkehuset, der dengang var stærkt befolket (Familierne MALLING, PLOYEN m. fl.). Jeg maa antage, at alle oekonomiske Sorger dengang havde forladt Bakkehuset; thi jeg har fra disse mine glade Barndomsaar kun lyse Erindringer om den joviale RAHBEK og hans altid livlige, venlige Hustru.

RAHBEKS Brevstiil er bekjendt nok. Det er høist rimeligt, at der for min Fader, der udtrykte sig kort og tydeligt, har været noget Irriterende i, at RAHBEK, naar han skulde sige sin Mening, selv i de ubetydeligste Sager, hvor et Nei eller et Ja havde været tilstrækkeligt, først ad Omveie kom til Resultatet[1].

---

[1] Et kort — og forkortet Exempel paa en saadan Censur er følgende: »Med jo mere Fornøielse jeg erindrer mig i Originalen at have

Collins Breve.

1805. 4. Sept. ... Paa den trykte Blanket, du fik fra Skatkammer-Administrationen, skriver du blot: »Min hele faste Indtægt er 400 Rd.; min Kone K. M. R. har jeg forsikkret af den alm. Enkekasse en Pension af 200 Rd.« K. L. R. Send mig derpaa den udfyldte Blanket, saa er den Historie forbi. Til Enkekasse-Directionen skriver du blot fire fem Linier, at du ønsker at afgjøre din Gjæld dertil ved at lade 300 Rd. af de dig af den »videnskabelige Fond« tillagte 400 Rd. aarlig fra 1ste Jan. 1806 indeholde, og at du venter dens Samtykke for derom at tilskrive Skatkammer-Administrationen. Men lad det nu skee snart.

1810. 26. Jan.: »Dersom du uden noget Bryderi kan skaffe mig to Parterrebilletter til Søndag og til Mandag, saa skal du have Tak. Dersom du med Hensyn til den bekjendte Rang skulde finde det underligt, at jeg ikke vil i Parkettet, maa jeg gjøre dig opmærksom paa den høie Cours.«

1814. 25. Novbr. Kjære Rahbek. Mit egenlige Ærende til dig forleden Aften fik jeg ikke udført, og jeg forklarer mig derfor skriftligen om den Sag, du skrev til mig om.

Om det er mig muligt at bidrage noget til at hjelpe dig ud af din Forlegenhed, som, efter dit Brev at slutte, er temmelig alvorlig, er endnu uvist; imidlertid er jeg ikke aldeles uden Haab, og begynder derfor Negociationerne.

Den første Betingelse er, at jeg maa have en Status over

læst »Sammensværgelsen paa Landet« og jo mere speiltro jeg deri gjenfandt det infame hemmelige Politi under det deplorable System fremstilt i al sin væmmelige Latterlighed, desmindre kan jeg o. s. v. o. s. v. stemme for dette Stykkes Antagelse.«

dine Passiver; hvormeget der ialt hæfter paa Bakkehuset, kunde du tillige med et Par Ord nævne.

Den anden og væsenligere Betingelse er, at du uforbeholden og med Tilsidesættelse af al falsk Undseelse maa underrette din Kone om din Forfatning. Det nytter jo slet ikke, gode RAHBEK, at du kan klare for dig d. 31te December, naar du d. 1ste Januar begynder at arbeide løs paa at komme i samme Forfatning. Tager du mig ilde op hvad jeg her siger dig, saa gjør du mig saare Uret; jeg blander mig jo ikke uopfordret i dine Sager. Men det Onde maa angribes fra Roden, det er at sige, der maa ikke gives meer ud end man faaer ind; uden denne Regels Overholdelse bliver du evig i Confusion med dit Finantsvæsen. Derfor er det Uret, at du skjuler det for din eiegode Kone. Denne Kuur er absolut nødvendig; den vil skaffe Jer megen Tilfredshed og mange glade Dage, og den vil knytte Jer end fastere til Eders sande Venner, der meer eller mindre ahne eller kjende de Uheld, der true, og som du nu selv frygter for. Men denne *compte rendu* til din Kone maa være nøiagtig; hvorhen illusoriske Beregninger føre, har jeg havt mange sørgelige Exempler paa. At efter min Formening Bakkehusets Salg altsaa ikke bringer dig et Skridt længere tilbage fra den Afgrund, som du selv seer imøde, men kun forhindrer din hurtigere Nærmelse dertil, vil du deraf erfare.

Hvad jeg fremdeles paa det Bestemteste maa fraraade dig er, at du vil søge din Afsked som Theaterdirecteur. At du, som er en gammel durchdreven Skribent og Recensent, kan tage dig nær hvad den Svineplanet Justitsraad BAGGESEN skriver, begriber jeg ikke. Du kan jo i alt Fald prøve paa at tage dig dit Embede lidt mindre ivrigt — du har store Exempler for dig —, det er en sikker Vei til at faae færre Uvenner; det er, kan du troe mig, ikke Studeerkammer-Viisdom jeg her docerer. Hvad Afskeden angaaer, saa var det meget uvist, om du fik den. Det er ikke Smigreri, som om jeg troede, man

vilde tale om din Uundværlighed o. desl., nei, men fordi jeg haaber, at Entledigelser med Pension ville herefter vorde sjeldnere end hidtil. Dernæst var det den største Triumph for dine Baggesenske Uvenner, om du søgte at entlediges; og om man just ikke skal skade sine Fjender, saa skal man dog heller ikke glæde dem paa sin egen Bekostning.

Da jeg nu har sagt det Væsenligste af hvad der for Øieblikket desangaaende ligger mig paa Hjertet, saa vil jeg oppebie hvad du herpaa beslutter. Din Taushed vil jeg ansee som Misbilligelse af mine Forslag, og disse Linier være da som uskrevne.

(Formodenlig samme Aar.)

Forinden du kan faae Pengene fra Finantskassen, maa du have udstedt Obligation, som tillige maa være tinglæst; forinden Obligationen kan udstedes maa du have en Concept dertil fra Finantskassedirectionen, og forinden du kan faae denne Concept, maa bemeldte Direction have Skjødet paa din Gaard, Assurancepolice og Udskrift af Pantebogen. Denne sidste var jeg nu henne at bestille hos vor fælles Ven Assessor Horn. Deraf, scil. af hans Protocoller, seer jeg, at Hallander har 5000 Rd., Langberg 2200 Rd., Hallander atter 3229 Rd. 60 Sk. og Kierulfs Arvinger mod Prioritet i Bibliothek 728 Rd. 73 Sk. Da du har tilbudt Pant i din rørlige Eiendom, saa vilde du vel have disse sidste betalte, saa at Finantskassen faaer tredie Prioritet i din Gaard næstefter 8000 og 2200 Rd., og første Prioritet i dine rørlige Eiendomme. Da Conditionerne for Afdraget endnu ikke kunne vorde bestemte, saa forpligter du dig i Obligationen til at underkaste dig de Afdragsterminer, Hs. Majestæt maatte finde for godt at bestemme. Send mig nu disse Documenter og Efterretninger imorgen Aften eller Mandag Morgen tidlig. Pengene kunne ikke vorde udbetalte førend paa Fredag otte Dage. Behøver Hallander Pengene før? For Obligationen til den Sl. Holst. Brandkasse skal jeg ogsaa drage Omsorg.«

1814. 30. Decbr. Kjære RAHBEK! Du faaer hermed 1500 Rd., hvorfor du ville sende mig en Qvittering saalydende: »Af ... ved Justitsraad COLLIN etc«. Om Conditionerne kan jeg endnu intet bestemt sige dig; de blive vist ikke trykkende; jeg formoder det bliver en Slags Gratification. Dette bestemmes efter Kongens Hjemkomst. At du lader MØSTING høre fra dig i den Anledning mundlig eller skriftlig, følger af sig selv. — naar du betaler din mig ubekjendte Snyder, saa kunde du tjene mig i at spytte ham i Øinene ovenikjøbet.

Efter den megen Velvillie, MØSTING har for dig, bør du ikke gjøre ham imod; og det vilde sikkert være Tilfældet, hvis du søgte din Afsked, være sig med eller uden Pension.

1815. Det var en rørende Tale, du holdt til mig fra den Blondes Vindue; du forstaaer at tage Folk paa den ømme Side. Imidlertid spørges: kunne vi ikke gaae paa Accord? Naar du faaer et Stykke af samme Forfatter, af samme Længde og vel ikke slettere, er du saa ligesaa tilfreds? Man lastede desuden den gamle Minerva for de mange Taler, den »laborerede af«; det var vel ikke engang noget godt *omen* at begynde den nye med en Tale.

(Dette maa sigte til, at RAHBEK har villet have COLLINS Tale over CHR. COLBJØRNSEN til Dansk Minerva, som begyndte i dette Aar.)

1816. 13. Septbr. ... Paa Søndag kommer jeg maaskee i dit Nabolag. CHRISTIANE[1] bad mig igaar, at jeg, da jeg slet ikke har været hos dem hele Sommeren, vilde komme derud til Middag. Studser du over, at jeg besøger din Uven[2], (forudsat han er det, det veed jeg ikke)? Paa vort venskabelige

[1] Fru Oehlenschlæger.
[2] I Anledning af Freias Alter.

Forhold kan det ingen Indflydelse have. At den Splid, der er kommen mellem Jer, forresten smerter mig, tilstaaer jeg; den glæder kun den literaire Pøbel, Jens Baggehund og Consorter.

1819. Om jeg kan svare dig Noget paa den dig mest interesserende Punct, vil beroe paa, om jeg idag seer Finantsministeren. Forresten kan jeg ikke tilbageholde det Ønske, at du ikke vilde begynde noget nyt Maanedsskrift; der kommer ikke Noget ud deraf, de gamle Tider ere forbi; med det bevidste Thomsenske »Asen« synes mig du heller ikke skulde befatte dig. Læg alt det Bladskriveri tilside for evig; skriv enkelte vakkre Stykker (som enten særskilt kunne udkomme eller let ville finde Plads i en eller anden Samling); de læses af Mange og betale sig bedre.

De følgende Breve høre til Theater-Perioden.

1821. Til RAHBEK i Hamborg.[1]

SIBONI har givet mig i Commission at skaffe Partituret til den musikalske Barbeer i Sevilla. Da du som bekjendt interesserer Dig meget for Musik[2], saa er vor tjenstlige Begjæring, om Du ved dine Connexioner i Hamborg *aut alibi* kunde faae Fingre i bemeldte Musik. — Til et Monument,

---

[1] Til Supplering af hvad der maatte være bekjendt om Rahbeks (og hans Hustrues) hyppige Reiser til Hamborg vil jeg her anføre en Yttring af Dankwart i et Brev af 29. Juni 1819 til Collin:

»Rahbek har været nogle Dage i Hamborg, hvor han har ageret som Missus til Frimurerlogen. Paa Fredag skal han declamere eller tale i en stor Forsamling, der høitideligholder Klopstocks Minde. Hans interessante Kone er ligesaa usynlig her som i Hovedstaden.«

[2] Dette er naturligviis Ironi. E. C.

som Md. RIND vil sætte over sin Mands Grav, ønskede hun, at du vilde levere en kort Indskrift; Tegningen, Thalia med Attributer, er af DAJON. — Jeg har idag faaet 3 franske Billetter fra vor Collega OLSEN[1], den ene om et Rescript, hvori Hs. Majestæt paalægger os at være sparsomme, hvilket *lui »a très surpris et très affligé«; moi pas du tout.* Hils din Kone paa Dansk.

1824. 30. Oct. Der er en Sag, som længe har ligget mig paa Hjertet at tilskrive dig om, men jeg har hidtil ikke kunnet blive enig med mig selv, om jeg skulde frimodig sige min Mening eller det var klogest at tie. Jeg vælger nu det Første og vilde virkelig være dig meget forbunden, hvis du vilde gaae ligesaa ligefrem tilværks mod mig, naar et venskabeligt advarende Vink kunde gavne. Til Sagen: i mit eget og flere af dine sande Venners Navn vilde jeg bede Dig, ikke at skrive Theaterkritiker, saalænge du er Theaterdirecteur. Tro ikke, at jeg vil hovmesterere dig; men vær tillige forsikkret om, at jeg har Iagttagelses-Evne nok til at see, at du ikke sjeldent skader dem, som du meest vilde gavne, og din Dadel ansees oftest som personlig Uvillie; og naar du som Skribent træder op og underkjender Stykker, som Directionen har antaget til Opførelse, saa har denne grundet Anledning til Anke; at jeg ikke anker, haaber jeg du kjender mig nok til. Inderligt skulde det smerte mig, om du, om hvis Vennesind jeg ingen Tvivl har, skulde tage mig disse Yttringer ilde op. Et Par Ord, som berolige mig i den Anledning, venter jeg derfor ved min Hjemkomst.

---

[1] Ifølge en et andet Sted forekommende Bemærkning havde denne Mand den Uvane, at tractere det franske Sprog hvorsomhelst han kunde anbringe det. I Selskabet for indenlandsk Kunstflid, hvor Hellfried var Formand og Olsen Viceformand, talte de Fransk til hinanden.
E. C.

1824. 18. Decbr. Øieblikkelige Misforstaaelser have ingen videre Indflydelse paa mit Sindelag, og det skulde derfor virkelig gjøre mig ondt, om du, kjære RAHBEK, troede, at den Lykønskning, jeg herved sender dig, og som det er mig umuligt personligt at frembære, var mindre velmeent, fordi vi igaar kom til at trættes og, hvilket var det Dumme ved Sagen, med Hæftighed, om en Sag, som, under fire Øine afhandlet, ikke kunde have bragt nogen af os ud af sin Fatning. *Factum infectum facere neqveo.* — Altsaa ærligt Haandslag paa din Fødselsdag. Ere vi end uenige i mange Ting; i Eet ville vi dog være enige: at mene hinanden det vel og ærligt.

1825. ... Ved denne Leilighed kan jeg ikke lade et Par af dine Yttringer gaae ubemærket forbi. Den ene var om LUDVIG HEIBERG; du kaldte ham en Æsel, fordi han havde kaldt BLICHERS »Johanne Gray« et slet Stykke — paa den Grund finder du mange Æsler blandt de meest dannede Stænder. Du siger, »Kong Salomon« er et slet Stykke, derfor er du ligefuldt en skikkelig Mand; da jeg i Mandags Aftes kom i Athenæum, mødte adskillige af dine og mine Colleger mig med det Ønske: lad os faae flere Stykker af den Slags! Ere de derfor Æsler? Den anden Yttring var om Md. ROSING; du fortalte den Anekdote om hende, at hun syg havde forladt sin Seng, for at Jfr. ASTRUP ikke skulde doublere en af hendes Roller; formodenlig fandt du det at være et smukt Træk, jeg finder det geraader hende til Skam, da Trods, Egenkjærlighed, Misundelse og Forfængelighed i mine Øine ere slette Motiver. Hun stod ikke op for Tjenestens Skyld, ikke for Kunstens, men for at undgaae en Ærgrelse, for at en Kunstfælle ei skulde faae Leilighed til at vise sig. Derfor hades Doublering af Kunstnerne! At der gives nogle faa Roller, som ere i visse Personers heldige Besiddelse og ikke bør doubleres, det indrømmer jeg; men det gjælder om faa Roller og end færre Kunstnere. Jeg gad nok

vide, hvad Kunsten lider ved, at Vandby spilles een Aften af RYGE, en anden af NIELSEN? [Her nævnes flere lignende Exempler]. Du sagde forleden, at Doublering var ligesaa skadelig for Kassen, som for Kunsten; troer du, du dermed rører mig, saa tager du feil. Imidlertid gad jeg for Curiositetens Skyld seet den Paastand beviist. Det er ikke oekonomiske Grunde, der bestemme mig, det er Lyst til Orden i Forretninger, som, *scilicet* Orden, du af din 50aarige Theaterbane ikke har kunnet faae det Begreb om, som jeg af min 25aarige Forretningsbane. Det er hverken godt for Kunst eller Kasse, naar den administrerende Deel af Directionen skal tiltigge sig et Stykke opført; derved vendes op og ned paa Orden i Theatervæsenet. *Dixi.* Eengang skulde jeg have dig dette sagt, og det er nu skeet. Forresten blive vi som før, hinandens Grunde uagtet, hver ved sin Mening. Det har denne Dispute tilfælles med de fleste andre.

1825. 1ste Novbr. ROSENKILDE har skrevet et Femacts Lystspil, ingen politisk Kandestøber, men en dramaturgisk Skræder; det er ham meget om at gjøre, at dette Arbeide maatte tækkes dig. Han har fundet sig meget opmuntret ved, at du i den senere Tid har tiltalt ham venligere, men har dog bestandigen Frygt for din strænge Dom om hans Producter. Jeg har ei seet eller hørt Stykket; jeg tilbød mig at forberede dig paa dets Komme, og dette Løfte opfyldes herved.

— Skal der saaledes gaaes i Rette med Repertoiret, saa have I Herrer Censorer svære Synder, der have ladet alle N. T. BRUUNS Skriverier upaaanket passere. Jeg kan derfor ikke underskrive et Brev, hvori han kaldes en af Theatret fortjent Mand. Om de saakaldte »Lærekludе« er jeg af en anden Mening end du; og du har ikke altid havt den. At holde unge Mennesker, som røbe Talent — og røbe de det ikke, saa

Gud forlade dem, der ikke strax afviste dem — fra at komme til at virke, er, i ethvert Fag, at ødelægge det; hvor jeg finder Nogen, glæder jeg mig ved at sætte ham i Virksomhed. Man skal ikke rette sig efter Publicums Luner (hvortil hører, ikke at slænge et Stykke bort, fordi Nogle finde for godt at pibe); men man skal heller ikke ville, at Publicum skal rette sig efter vore. Jeg og 100 Andre more os over FRYDENDAHLS Spil, over Stykker som »Munterheds Triumph«; hvorfor maa vi ikke det? Skal Theatret lukkes for os? Andre more sig kun ved Operaer, Andre kun ved HOLBERGS Comedier o. s. fr. — skal Theatret lukkes for dem? See, kjære RAHBEK, alt dette er sagt, uden i fjerneste Maade at ville sige dig noget Ubehageligt; heller ikke maa du troe, at jeg er bleven gal og vil belære dig. Jeg er overhovedet ikke for at belære Nogen; du har din Mening og jeg min; i mange Dele er jeg enig med dig, i mange ikke.

1825. 1ste Juledag. Ved at læse igaar den udmærkede Roes, TIECK tillægger H. v. KLEISTS »Prinds af Homburg«, kunde jeg ikke andet end tage KRUSES Oversættelse fat, for dog at lære at kjende Stykket. Nu har jeg læst det, og det gjør mig meget ondt at see dit c.[1]. Du maa undskylde, at jeg ligefrem siger dig, det er ubegribeligt, da jeg deri ei finder Noget af det, du ellers finder anstødeligt mod god Smag. Med en Kunstdommer som TIECK paa min Side vilde jeg ikke tage i Betænkning, paany at sætte dets Antagelse under Qvæstion; men jeg overlader gjerne Intimationen til dig, om du vil det. Derom et Par Ord inden næste Møde.

1826. 14. Mai. Fra ROSENKILDE er »Mester Naal« [ɔ: den dramatiske Skræder] nu paany indsendt til endelig Censur

---

[1] Censor-Mærke for casseret. E. C.

efter dit Forlangende. Da du meddeler mig privatim dine Bemærkninger angaaende Theatervæsenet, saa kan du ikke fortryde paa, at jeg ogsaa yttrer mig derom for dig, skulde jeg end ligesaa lidt kunne overbevise dig, som du mig.

Saaledes kan jeg ikke andet end finde det at være et Censordespoti at ville have, at Forfatteren skal indrette Stykket saaledes, at det ikke ligner HOLBERGS politiske Kandestøber, at han ei maa omtale 27 Polakker etc. — det fornærmer dog intet Menneske. Af Allusioner paa Personer, mig bekjendt, har jeg ikke fundet en eneste; Religion, Regjering og Sæder ere uantastede. Smagen? — ja den er høist forskjellig; deres Smag, som kunne lide derved, er det vel ikke stort bevendt med. Derimod vinder Sædeligheden Intet ved Bordelscener som den i Ringen Nr. 1., ligesaa lidt som ved Don Juan, Figaros Bryllup og flere, der høre til Dagens Orden, medens Literaturens Krybskytter i Bladene søge efter Stykker, som indeholde uskyldig Spøg.

1826. 1. Jan. »Saa vist som det er, at dit Brev om det i Fredags Forefaldne i Directionen og dine Yttringer om mine Anskuelser af Theatret — hvilke dog maaskee i Grunden ikke ere saa divergerende fra dine som du troer — i Førstningen bedrøvede mig, saa vist er det, at, ved atter at læse det, det glædede mig, at du saa ligefrem vedgaaer vor tilsyneladende Strid. Du miskjender mig, kjære RAHBEK i din Dom over, eller Formodning om min Anskuelse af Skuepladsen; og du er deri ikke ene. Kunde jeg udføre Alt hvad jeg ønskede, saa vilde du vist ikke være ganske tilfreds, thi jeg kan ligesaa lidt, som i sin Tid PRAM, tiltræde dine Meninger ubetinget — men erfare, at du havde feilet. Nok derom. Glædeligt Nytaar! Dertil regner jeg for en Mand paa 65 Aar: Ro og Fred.

Gode RAHBEK, indlad dig ei meer i Pennekrig, det er en Vens Raad.

1826. Febr. . . . »Du opkaster det Spørgsmaal, om Chefen ikke kunde befale dig at komme til Prøverne? Ja, maaskee dig som Capitain, der ikke tør sætte sig mod en Oberst. Men saalænge han ikke befaler Instructeurerne at komme til Prøverne, tænker jeg de civile Directeurer slippe. I det anmeldte Prøvemøde finder jeg mig saameget mindre foranlediget at tage Deel, som jeg jo beskyldes for at »spille Solo« i Theaterdirectionen. Som om jeg var Autor til alt det Gale, der skeer! Du seer heraf, min kjære RAHBEK, at den »oekonomiske Directeur«, som du adskillige Gange officialiter, men urigtigen, har kaldt mig — formodenlig for at vise, at jeg skulde holde mig til Pengekassen og holde min Næse fra det Æsthetiske — ikke er stemt til at holde nogen Lovtale over Theaterbestyrelsen, som af al den collegiale Bestyrelse, jeg kjender, virkelig er den maadeligste.

FRYDENDAHL maatte da krybe til Korset og tilbagekalde Alt; jeg gad nu vide, hvad Løgn derom vil blive digtet ved Theatret.

1826. 25. Decbr. I Henseende til den delicate Sag, Doubleringen, da maa jeg tilstaae, at jeg efter din generelle Erklæring: at være aldeles derimod, ikke havde formodet, at du vilde indlade dig i de specielle Tilfælde; naar jeg nu engang veed det, overraskes jeg ikke meer; jeg gjør mit Forslag, du opponerer, Pluraliteten afgjør — og saa er der Ende derpaa. Vil HOLSTEIN fremdeles udsætte sig for alle de Ubehageligheder, Ikke-Doubleringen af gængse Stykker medfører, *à la bonheur!* Var jeg administrerende Directeur, jeg spurgte ikke mine Colleger, som kun hver 8de Dag tage sig af Theaterbestyrelsen, om jeg skulde være udsat for at prostitueres. Imidlertid, da jeg nu har begyndt, vil jeg ikke strax slippe den, og skal jeg derfor i næste Møde see ind til Regisseuren, som har været en Directionsbefaling overhørig, den: at sætte Scene-

prøve paa de til Doublering bestemte Roller. At Doubleringens Udførelse vil fra Directionens Side møde liden Understøttelse, indseer jeg; thi naar findt vel en Sag, hvortil der behøves Aarvaagenhed og Kraft, Understøttelse der? At det ei kan more mig, at ansees deelagtig i en saadan Bestyrelse er naturligt. At jeg — det falder mig nu ind — svarede dig saa kort angaaende den Regn, som kom i Hofparkettet, kom deraf, at det er en Administrations-Sag, altsaa mig uvedkommende; derfor befattede jeg mig heller slet ikke med ZINCKS Buxer, som forleden, til Publicums store Fornøielse, revnede paa et pudserligt Sted, men overlod denne intricate Sags Afgjørelse med Fornøielse til Etatsraad OLSEN. — Her har du nogle Fragmenter af mine Meninger; jeg beder dig ikke at tage ilde op, at jeg har talt uden Omsvøb; det er saa min Maade, jeg mener ei noget ondt dermed.

1827. 13. Jan. . . Naar der, som du siger, ingen nyere Kongelig Befaling gives om Theaterdirecteurernes Functioner end den af 23. October 1801, saa er den Normen saavel for dig som for mig, og det enten du fragaaer dens Forbindtlighed eller vedkjender den; og ifølge den er det altsaa min Pligt at deeltage i Censuren indtil jeg fritages derfor. KIERULFS Distinction: Theaterdirecteur eller Meddirecteur ved Theatret, er Pølsesnak. ØRSTED er da ikke Deputeret i Cancelliet, men Meddeputeret, DREWSEN ikke Præsident i Landhuusholdnings-Selskabet, men Medpræsident. O hvor de Lærde ofte kunne være dumme!

1827. Octob. 1. I det sidste Protocol-Forslag har du tilføiet et Par Ord om Preciosa; førend jeg forandrer det, vil jeg meddele dig det saaledes som jeg troer det kunde hedde:

»COLLIN meldte, at Md. ANDERSEN havde bedt sig fritaget for at spille Preciosas Rolle, og at Theater

chefen og Etatsraad OLSEN med ham havde været enige i, at den kunde tildeles Jfr. JOH. PÄTGES.«

Dette er historisk rigtigt; men hvad du i den Anledning vil have tilføiet, det, kjære RAHBEK, maa jeg bede dig selv bestemme. Rollen har hun faaet, naturligviis ikke til Arv og Eie; skiller hun sig saa slet derved, som du troer, og som sagtens ikke Faa ved Theatret — efter den kjærlige Tone, der altid har fundet Sted i dette Misundelsens Tempel — ønske, saa er det ikke det første eller største eller sidste Misgreb, som der er skeet.

1827. 3. Oct. Du svarede mig ikke paa det, jeg spurgte om; jeg lader altsaa Protocol-Udkastet gaae med min Rettelse, som indeholder Sandhed.

Din Seddel opfordrer mig til at tilskrive dig disse Linier. Om Sagens Realitet kan jeg ei indlade mig med dig; dertil er din Hovedgrund, dit 50aarige Studium, altfor fornem, og al Fornemhed, selv den literaire, er mig en Pest. Jeg forandrer ikke min Paastand, at den, som Rollen er tildeelt, bør forsøge sig deri; og ligerviis som jeg er for gammel til at lade mig bilde ind, at det er Iver for Kunsten, som gjør dig saa heftig, saaledes haaber jeg, at du er for gammel til at foranledige slige Donqvichottiader, som den, der fandt Sted fordum om Sigbrits Rolle. Du anker paa Formen; deri har du complet Uret. Det er ingensteds bestemt, at Roller skulle uddeles kun i Directionsmøder; og det, som 3 eller 4 Directeurer blive enige om at expedere, bliver altid en Directionsbeslutning. Den Forestilling, som sendtes dig, kunde du have sendt tilbage uden Underskrift, naar du ikke bifaldt den. Personen hørte forresten til »Sangen«, som du tidt har erklæret ei at ville befatte dig med.«

1827. Oct. 15. . . Md. EISEN har ikke bedt om Rollen

og har ikke talt til mig derom; men at hun ønskede den, det vidste jeg længe forud. Md. Andersen tænkte paa at afgive den; og da nu dette Ønske stemmede med din Yttring om hendes Spil i »mistænksomme Ægtefolk«, saa fremsatte jeg det, først for dig. Vil du nu, at jeg i næste Møde skal sige, at du erklærer dig mod hende og for en Anden, saa skal jeg gjøre det. — Forresten kan jeg ikke begribe, hvorledes det paa den ene Side stemmer med dine Frihedsprinciper, at du vil, det skal være Directionen alene forbeholdt at have en Mening om, hvem der kan spille en Rolle, saa at Ingen derom maa yttre et Ønske — og heller ikke paa den anden Side stemmer med dine Begreber om Kunstnerværd og Kunstnerfølelse, at disse Kunstnere skulle være blotte Maskiner, spille Alt, hvad der bydes dem, og ikke være berettigede til at yttre et Ønske om at træde frem i en Rolle, som de have særdeles Kjærlighed for. Der er rigtignok Nogle, som ikke behøve at bede eller ønske, fordi de forekommes i Eet og Alt; men jeg pleier altid at tage mig af de Tilsidesatte — ikke blot ved Theatret.

Det var da en net Suson! En næsviis Opvartningspige fra et Gjæstgiversted bærer sig saaledes ad; af den fiffige vittige Suson saae jeg intet.

1827. Novbr. 15. Efterat Proft og det øvrige Recensent-Compagni havde faaet »Recensenten og Dyret« behysset, besluttede Directionen, at Forfatteren skulde gjøre adskillige Forandringer, hvortil ham fra Directionen gaves nogen Anviisning. Han har benyttet denne og selv forandret Adskilligt og dernæst indsendt Stykket. Da du skal have yttret, at du haabede Stykket ei atter opførtes førend det var kommet til din Censur, saa sender jeg det herved. I andet Fald vilde jeg have fraraadet det, for ei at besvære dig med et Arbeide, du hader.

1828. 20. August. Kjære RAHBEK. I det sidste Protocol-Udkast siger du: »Jfr. WINSLØWS Begjæring at doublere Julies Rolle i »Romeo og Julie«, der understøttedes af RAHBEK paa Grund af den Prøve, hun deri for Directionen havde gjort — blev udsat.« — Jeg har ikke ladet dette tilføre Protocollen, fordi jeg ikke kan underskrive det uimodsagt; og jeg vilde ikke begynde en Protocol-Strid uden at avertere dig.

Jeg troer nemlig ikke, at nogen af os Andre har hørt, at du understøttede Jfr. WINSLØWS Begjæring; du erklærede det for uforsvarligt, at et Barn[1] spillede Julies Rolle, at for dig kunde den ene spille den ligesaa godt som den anden, og historisk tilføiede du — i Anledning af den af os Andre yttrede Forundring over eller Betænkeligheder ved, at hun efter de ikke heldige Forsøg ifjor vilde begynde med en saadan Rolle i denne Saison — at Jfr. WINSLØW havde prøvet i den Rolle; men, du maa forlade mig; i alle disse Yttringer fandt jeg ingen Understøttelse af hendes Begjæring.

Vil du altsaa have det tilført i Protocollen, saa skal jeg i næste Møde bringe Sagen paa Bane, for at modtage din bestemte Erklæring for, at ogsaa hun skal doublere Rollen qvæstionis. Enhver, som vil hendes Vel og veed, hvorledes det skuespilbesøgende Publicum dømmer om hende, maa fraraade hende det; derfor har jeg raadet hende derfra, endskjøndt jeg heelt vel veed, at jeg derfor bagvaskes.

1828. Da jeg veed, at du ikke gjerne vil gjøre Theaterchefen Noget imod, saa bør jeg lade dig vide, at det ikke er ham kjært, at du er fraværende ved alle HOLST's Prøver. Jeg henstiller altsaa til dig, om du vil see ham paa Mandag i »Hugo v. Rheinberg.«

(Hertil slutter sig RAHBEKS Brev af 29. Novbr. 1828).

[1] Jfr. Pätges.

1829. Det gaaer med Striden om Vaudevillerne, som med Striden om den indbyrdes Underviisning; Partierne holde sig til Extremerne, det ene fordømmer, det andet løfter til Skyerne. Jeg hører til intet Parti. Mod Oversvømmelser af Vaudeviller skal jeg, saalænge jeg skal have med det Væsen at gjøre, arbeide ligesaa kraftigt som du; men at denne Digtart ikke udelukkes fra den danske Skueplads, vil jeg ogsaa sørge for, indtil jeg maa tie.

Rahbeks Breve.

1813. Kjære COLLIN. Dette er ikke den Seddel, du ikke fik i Gaar, men en, som det du sagde mig i Gaar om din Reise, paadrager dig. Jeg er nemlig atter *vis à vis du rien*. Haandværksfolk, Reparationer og Satan og hans gode Oldemoder æder mig op. Det er rigtignok muligt, at jeg faaer nogle Penge fra BRÜNNICH, som nu har sagt mig, han vil lade alle 4 Dele af Lexiconnet trykke paa een Gang; jeg troer, jeg i saa Tilfælde burde betinge mig Resten af den første Fjerdedeel af Honoraret. BRÜNNICH har sagt, at derpaa vilde han bringe mig mundligt Svar. Naar er det, og hvad bliver det? Naar du imidlertid er i Vordingborg, er jeg lige nær og har ingen Financeminister. THIELE har nu vel 12 Ark Manuscript, men ingen Penge; »Minerva« er ikke i Gang, og »Tilskueren« betales ikke synderlig. Jeg maa altsaa bede dig, helst idag skaffe mig Noget paa mit Qvartal, hvoraf jeg kun har faaet 120 à 130 Rdl. Kan du sende mig det idag med BOYE, vaagner jeg idetmindste imorgen uden Brødsorg, hvilket er mere end jeg idag har kunnet sige.

Det krænker mig dybere, end maaskee Nogen kan forestille sig, at jeg med alt det, der er skeet for mig, ikke er bjerget;

men jeg kan ikke gjøre mere end arbeide; det gjør jeg ufortrøden, og det Værste er, at man ved at arbeide *invita Minerva* saa saare let udsætter sig for at miste alt Arbeide.«

(COLLIN sendte med BOYE 49 Rdl. 6 Sk.)

1814. Novbr. »Er det nu galt igjen?« vil du formodenlig sige, naar du seer Brev fra mig, og desværre har du kun for god Grund dertil. At det i mange Henseender er skidt med mig, veed ingen Anden end du, uden hvem jeg for lang Tid siden var gaaet tilgrunde; men at det, uagtet Alt hvad der er skeet for mig, bestandig bliver værre og værre og maa blive værre, da jeg Intet forstaaer eller kan forstaae — er en Sandhed, som jeg bestandig har trykket mig ved at sige mig selv, og endmere sige dig, som med Føie kan svare med hiin franske Lovgiver: *je désespère d'un état, qu'il faut toujours sauver.* Tabet af de 800 Rdl., jeg havde ved »Dagen«, min Gaards Reparation i Sommer, min Udygtighed under mit evindelige skrækkelige Mismod til at fortjene Noget udenom, den Omstændighed, at BRÜNNICH kun to Gange har ladet mig faae 50 Rdl. i Forskud paa det bevidste Lexicon — dette, den daglige Pengeknibe, de skidt Midler jeg ofte maa bruge (at sige oekonomisk, ikke moralsk skidt), Forestillingen om at det saaledes ikke blot maa blive ved, men blive værre, holde mig daglig for Øie, at det Eneste, der for mig er at gjøre, er, naar Kongen kommer hjem, at søge om at gaae af fra min Post, som de Baggesenske Lumpenheder[1] p. p. have gjort mig saa modbydelig, og turde fortære min Gage som Pension paa et lettere Levested i hans Stater, da jeg ved at sælge Bakkehuset blev solvent. Paa den anden Side begriber du let, deels at jeg nødig gad være et Fødenød, medens jeg endnu ikke reent er en Døge-

[1] »Søndagen« af Baggesen 1814.

nicht, og min Kone uendelig nødig vilde forlade Bakkehuset og sin hele Vennekreds, deels at ogsaa jeg ikke uden med blødende Hjerte kan rive mig derfra; at jeg vel, naar jeg først naaede den Tid, at mit Lexicon kom ud — forudsat at jeg ikke for at anticipere Pengene maatte sælge det for en Slik — for 100 Ark maatte kunne faae Noget til at bøde paa de forfaldne Sager; at min Gaard desuden, naar min Gjeld var funderet, rigelig kunde baade bære og forrente den, og at jeg altsaa ved at sælge den slagtede den Høne, der hidtil har i meer end een Henseende gjort mig Guldæg; at det overalt vel endnu een Gang i Verden kunde blive bedre for mig — lutter skjønne Betragtninger, men heller ikke mere. Derimod kan jeg ikke nægte mig, at dersom jeg for tre Aar siden, da den Idee først kom op hos mig, havde solgt Bakkehuset og kjøbt mig et Sted paa Møen, havde jeg efter al Rimelighed været en holden Mand nu; det vilde være sørgeligt, om jeg udsatte dette Skridt til det var uundgængeligt, og just af den Grund ikke hjalp mig; og nu paa den anden Side, naar denne Høne engang var slagtet, hvad havde man da at tye til, naar Noget indtraf igjen.

Det ydmyger mig, at jeg, med alt det jeg erkjender paa senere Aar at være skeet for mig, ikke er bjerget; men paa den anden Side tør jeg og sige, at de Indtægtstab, jeg i »Tilskueren«, »Minerva« og nu senest »Dagen« har lidt, og altid i de føleligste Øieblikke, vel fortjene at kaldes Vanheld; at min tredie Aften af »Forføreren«[1] var et sandt flebile beneficium for

[1] Forføreren, Borgerligt Sørgespil i 5 Acter af Rahbek, spillet 3 Gange 1—16 April; cfr. Baggesens i »lille Søndag Aften«: imaginerede Epilog:

Hvis efter Autors Titel: Directeur,
Og Stykket selv, som loved lidt Forførelse,
Forventningen, I Koner og I Møer,

mig, som bogstavelig kostede mig meget meer, end den indbragte; at det er hverken Ladhed eller Uduelighed, der er Skyld i, jeg ikke kan fortjene mit Brød, og at, saa slet Huusholder jeg end kan være, Overdaad neppe er hvad jeg kan beskyldes for. Det er tunge Betragtninger, kjære COLLIN, især da jeg særligen tilstaaer, at jeg ingen Forestilling har om, at du kan gjøre videre end beklage mig og sige: Gjør hvad du ei kan lade! thi at jeg ikke er baggesensk nok til at drømme om nogen anden Kongelig Bistand, end i al Fald min Afsked med Pension, haaber jeg du veed. Imidlertid piner og plager og presser disse Forestillinger mig saa uafladelig, at jeg ikke kan andet end skaffe dem Luft, idetmindste ved at udgyde dem paa Papiret for dig. Jeg har hele Ugen gaaet og grublet derpaa, men udsat det til Løverdag Aften, paa det, om du skulde see ind til mig imorgen, du da ikke endnu skulde have faaet dette Brev, som det vil være mig ligesaa ubehageligt at tale med dig om, som det har været mig at skrive.

P. S. Kun dette maa jeg sige dig endnu, at min Kone Intet veed om min Stilling og mit Forehavende, at jeg vel har slaaet paa at sælge Bakkehuset og flytte til Møen, men at hun udleder det af min øvrige Hypochondri, der daglig holder mig med Selskab, og at du altsaa, om du taler med hende, ikke indlader dig herpaa, idetmindste ikke inden vi ere enige om Nødvendigheden deraf.

1814 d. 29. Novbr. »Det er ikke af Ligegyldighed for dit tro oprigtige Venskab, at jeg først nu besvarer din mig saa kjære Skrivelse; men Sagen er deels, at Løverdag og Søndag

---

Har fundet lidt vel liden Fyldestgjørelse,
Vi har vor Hensigt naaet. O, klapper med et Smil!
Det er den første Dag i Maaneden April.

E. C.

altid passeres paa Landeveiene og ikke tillade mig Samling til nogen Ting, deels at min Financeknibe, saa slem den end kan være, kun er en Episode i mit Livs Tragicomedie, hvis Hovedhandling især sysselsætter mig. Bestandig tiltagende ond Lune har ikke ringe Deel i min Ørkesløshed og i mit slette Arbeide, og dette er igjen Hovedkilden til min Pengetrang; da nu, for at tale med den gamle OEHLENSCHLÆGER, Virkningen maa hæves, hvis man vil blive Aarsagen qvit, da Alt hvad man gjør for mig evig Intet vil hjælpe, naar jeg Intet kan arbeide og Intet fortjene, følger det af sig selv, at jeg, naar min Saulske Hypochondri er over mig, som den disse Dage har været, ikke har Lyst til at tænke paa Palliativer og Lenitiver, der omtrent forekomme mig som at skjære et Menneskes Liigtorne den Dag han skal hænges. Idag staaer det noget bedre med mig, og jeg vil altsaa see, det fornuftigste muligt, at forklare mig.

Nr. 1 eller Optegnelsen af mine Passiva gjemmer jeg tilsidst og gaaer over til Nr. 2: at jeg skal underrette min ædle Kone om min Stilling.

Kjære COLLIN, det var ikke den, men den derved tildeels foranledigede Beslutning, at sælge Bakkehuset og flytte, jeg ikke dengang havde sagt hende; min Stilling har jeg allerede fra Novbr. i Fjor, da Grev AHLEFELDT flyttede ind, bestandig vedkjendt mig for hende, i Anledning af det feilslagne Forsøg at faae 4 Elever i Huset, der blev til een, som i Grunden koster mig meer end han bringer; derpaa ved det uventede Tab af »Dagen«. I tre Maaneder har jeg kun tjent 33 Rbd. og maa nu oversætte den Kotzebueske Roman[1] for 2 Rbd. Arket. Alt siden vi mistede vor Gardeinqvartering, har jeg uafladelig anmodet hende at spare hvad muligt er, som egenlig syntes at kunne indskrænke sig til tre Ting, min Kaffe om Eftermiddagen

[1] Leontine.

— thi om Morgenen kan jeg ikke undvære den — varm Mad om Aftenen og den Flaske Viin, der nu og da drikkes naar der er Nogen; men intet af disse Forslag har hidtil fundet Gehør, da jeg, naar Humeuret ikke er altfor fortvivlet, arbeider om Eftermiddagen, da jeg ingen Middagsmad og ingen Frokost spiser, og Aftensmaaltidet altsaa er mit eneste, og da jeg ikke selv kan nægte, at det enkelte Glas Viin, jeg nu og da nyder, som oftest skaffer mig en Nattesøvn, hvis Savn gjør mig dobbelt uduelig om Morgenen. Og saa veed jeg, at nogle Glas Viin og nogle Stykker Mad vilde spares, hvis det lod sig gjøre, ikke at besøges uden af sine virkelige Venner; thi du har slaaet mangfoldig af paa dine Besøg; den blonde Søsters[1] Øine blive efterhaanden rare ɔ: sjældne at see; og stort flere er der ikke, hvis Besøg interesserer mig, det maatte da være den lige saa sjældne MYNSTERS. Men paa den anden Side er disse Besøg den eneste Maade, hvorpaa jeg, der aldeles ingen Byomgang har, nogenlunde hænger sammen med Verden og Literaturen, hvor jeg ikke kan, efter min Stilling, blive aldeles fremmed; ogsaa synes min Kone, at jeg efter en gjennemslæbt Dag kan fortiene en Times Samtale ved Aftensbordet, der er mit eneste Parlour.

Læg nu til, kiæreste COLLIN, hvor mange virkelige Besparelser, endog om du vil personlige Kniberier, jeg søger at opveie denne Udgift med, at jeg aldrig nyder nogen pengekostende Fornøielse, at jeg har trukket mig ud af alle Selskaber og Samqvem, at min Stads er en luvslidt Uniform fra Beleiringsaaret, min øvrige Garderobe har passeret Madam GEMSØES Hænder tildeels flere Gange, at en gammel Straahat tjener Vinter og Sommer, at jeg gaaer med lappede og flikkede Støvler, at jeg kun tre Maaneder af Aaret lægger i min Kakkelovn og

[1] Jfr. Olsen (senere Md. Andersen) E. C.

kun fyrer med Qvas og Tørv o. m. m. Sandelig, kjære COLLIN, var jeg saa huusholderisk som jeg er nøisom og knap mod mig selv, det stod bedre med mig; ogsaa ere vore ugenlige Udgifter — de store Udlæg til Vinterprovisioner o. s. v. fraregnede — omtrent 40 Rbd. hver Uge, altsaa ikke fuldt i gode Penge 10 Rbd., som jeg fra Arilds Tid af erindrer at være en god Huusmoders ugenlige Ration.

Altsaa, kjære COLLIN, nu til min egenlige Status.

Mine Indtægter, veed du, skulde være 1350 Rbd. S. V., men de 250 Rbd. jeg fra Universitetet har, ere anticiperede for to Qvartaler, og af de 1000 Rbd., jeg som Theaterdirecteur og i Vartpenge har, kjænder du selv de bestemte Afdrag. For Langelænderen har jeg, fraregnet hvad hans Informationer koste mig, 600 Rbd. Navneværdi. Bakkehusets Indtægter kan jeg, da jeg har anticiperet to Aar Nathansonsk Leie, saasom vi stode den Tid i den Formodning at blive sammen, anslaae at gaae lige op med dets Udgifter, saa at jeg kun beholder fri Huus tilbage. Ved Theatret kan jeg dette Aar Intet vente at tjene, da jeg intet Arbeide vil have betalt, inden at det bekomne Forskud er afgjort, hvorved jeg dog maa erindre, at jeg har en ikke ubetydelig Contraregning, som jeg ikke opgjør før ved Theatrets Ende, da Alt omtrent vil gaae O. P. op. Fremdeles har jeg mine Samlinger til mit Lexicon indtil Artiklen scenisk; *pro arrha*[1] har jeg herpaa faaet 100 Rbd. N. V. Bliver det bedre med Humeur og Hoved, kan dette Arbeide ikke noksom beskjæftige. Lykkes da de Forelæsninger, jeg med NYERUP begynder efter Nytaar, bliver vel og der en *liber vendibilis;* men Sagen er kun, at jeg selv kommer mig; thi naar vi mangle os selv, mangle vi Alt.

Herimod ere mine Passiva: 700 Rbd. N. V. Jødegjeld hos

[1] Som Haandpenge.

E. C.

to skikkelige Jøder, der ikke have snydt mig; derimod 350 og 279 hos en Kiæltring, som paa den gemeneste Maade har misbrugt min falske Undseelse til at afstøie mig ublu Fornyelser, for at ikke FRITS og andre slige Naboer skulde høre vore Mellemhandlinger. Det er egenlig den største oekonomiske Synd, jeg har at bebreide mig, da jeg i halvandet Aar har ladet mig saaledes snyde af ham. Dette er især min trykkende Gjeld. Fremdeles skylder jeg Kammerraad BAY 250 Rbd., som han har været saa honnet at have Taalmodighed med.

Paa min Bygmesters Regning har jeg afdraget 300 Rbd. N. V.; omtrent ligesaameget er vel tilbage.

At jeg d. 18de Novbr. 1812 af den blonde Søster modtog 1000 Rbd. D. K., — som ellers Fanden[1] havde taget — og at jeg aldrig har kunnet faae hende til at modtage Noget deraf, saa tit jeg endog har tilbudet hende det, har jeg sagt dig. Men at det nu bør og maa afgjøres, er ligefrem, skjøndt jeg ikke veed, hvad det efter Billighed nu er.

Plukgjeld, Regningsgjeld, Boggjeld o. s. v. maa jeg anslaae til 600 Rbd. N. V.

Hertil kommer hvad jeg har oppebaaret af dette Qvartal, og at jeg i disse Dage atter trænger forskrækkelig, at jeg altsaa i næste Qvartal Intet faaer, og at altsaa din Yttring om at reddes 31. Decbr. for at være lige nær d. 1ste Januar fuldkommen passede.

I Bakkehuset staaer foruden Bankens Prioritet 4180 Rbd. S. V. fra Oberformynderiet, 2300 Rbd. anden Prioritet hos Kongen, 1000 Rbd. tredie Prioritet hos Fonden *ad usus publicos.* Det er, som jeg ikke begriber, kun taxeret til 15000 Rdl., da det før Krigen var assureret til 12500 Rdl. og siden den Tid ikke forværret. Mit Indbo er assureret for 3600 Rdl.

---

[1] Fdn. 5. Jan. 1813.

E. C.

Hvad du siger om Vanskeligheden af at faae Afsked som Theaterdirecteur, er fra Collinsk Synspunct, som Du veed og at være min, *in genere* aldeles sandt; men *in specie* vilde jeg dog finde det besynderligt, om man efter 9 Aars Tjeneste vilde nægte den eneste Directeur der — HAUCH undtagen — har bestilt noget, hvad man har tilstaaet ikke blot THAARUP og BAGGESEN, men endog SAMES fik. Imidlertid, Spørgsmaalet er blot: kan jeg blive her? thi da maa og vil jeg vedblive at være Theaterdirecteur; en anden Sag var, om jeg ingensteds i Kjøbenhavns Omegn skulde kunne finde Fred uden i Peblingesøen.

Jeg haaber, kjære COLLIN, du af dette Brevs Længde, Udførlighed og Fuldstændighed vil see, at jeg ikke har været utaknemmelig nok til at tie, fordi jeg i mindste Maade misbilligede hvad du havde skrevet, om jeg endog i Eet og Andet tænker anderledes. Tvertimod erkjender jeg i det Alt, enten du saa er i Stand til at udrette Noget for mig eller ikke, min sande og inderlige Ven, som jeg stedse skal paaskjønne, skjøndt jeg vel neppe nogensinde faaer Leilighed til at vise Gjengjeld. Nøies da med min broderlige Tak.

1814. 31. Decbr. Hvor overrasket og hvor taknemmelig jeg er for det mig igaar ved A. BOYE Tilsendte og for dit medfølgende Brev, kan jeg ikke sige dig; saaledes ventede jeg det paa ingen Maade. Det er mit inderlige Ønske og skal være min Bestræbelse, at — om ikke fortjene, dog aftjene hvad jeg ved denne Leilighed skylder dig, MØSTING og FREDERIK VI, hvis Navn jeg, som du veed, af inderste Hjerte føier til Eders.

At jeg ikke under nogen anden Betingelse nogensinde vilde taget min Afsked som Theaterdirecteur, uden at det var blevet mig umuligt at komme Kjøbenhavn nærmere end i det Høieste til Stadsgraven eller Peblingesøen, for hvilke Retirader min Kone virkelig begyndte at frygte, jeg havde en Slags Forkjærlighed, bør jeg dog sige dig, at jeg altsaa aldrig vilde have søgt

Afsked for at være ørkesløs og nyde Pension, som jeg overalt ikke elsker, men blot for at kunne tage Afsked fra Kjøbenhavn, og at f. Ex. en af mine Yndlingsdrømme var, at Herlufsholms Rectorat skulde blive ledigt; men at jeg nu, da jeg kan med Ære og Glæde blive i Kjøbenhavn, ogsaa tro og virksom bliver paa min Post, er hvad jeg vilde foragte mig selv hvis jeg behøvede at forsikkre dig.

At jeg er færdig med mine Collectanea til min Ordbog, at jeg har contraheret med A. Seidelin om to Bind samlede Digte, at Ugebladet »Tilskueren« begynder paa Løverdag og mine Forelæsninger med Nyerup paa Tirsdag otte Dage, at ogsaa andet literarisk Pillearbeide er under Ventilation, er dig, mener jeg, det bedste Beviis, hvorledes jeg arbeider og paaskjønner hvad der skeer for mig, og hvorledes jeg, reist ved Vennehaand, ærlig stræber at holde mig oppe.

Siig mig endelig, hvor Møsting boer og hvad Tid man kan finde ham.

E. Skr. Hvis Qvitteringen eller Beviset, hvad du vil kalde den, ikke er rigtig, kommer det af, at jeg ikke rigtig forstod dit d: og N. N.

1815. 29. Novbr. Uagtet jeg er overbeviist om, kjæreste Collin, at de to Ord, jeg paa Vesterbro sagde dig, var nok, og mere end der behøvedes, til at du gjør hvad du kan og saasnart du kan, hvis du kan . . . maa jeg dog skriftlig lidt udførligere plage dig, saa suurt det endog falder mig.

Jeg maa da sige dig, at jeg d. 20de October talte med din ædle og eiegode Chef og klagede ham min Nød, og at han, uagtet han vedgik, det satte ham i Forlegenhed, lovede mig, jeg skulde blive hjulpen. Fra den Tid af og indtil nu har jeg holdt tre Jøder med Snak, da jeg ikke mere kan kjøbe deres Taalmodighed for den uhyre Priis, det har kostet mig. Denne forgaaer dem og nu, og den ene af dem, som dog er

den skikkeligste, var idag insolent nok til at søge mig i Theaterdirectionen; en anden har overdraget sin Fordring til en christen Jøde, en Reg. qv. T., som i Søndags sendte mig en hidtil kun af Navn bekjendt Kjæltring, en Justitsraad K. paa Halsen, der imidlertid var meget høflig dengang. Hertil kommer endnu, at jeg er mindet om dette Aars Skatter, og at jeg alt for nogen Tid siden havde den Fornøielse at betale forrige Aars Paa-Æskning af Birkedommer B., der, som du veed,

»har Taxt paa sin Medlidenhed«.

Alt dette siger jeg naturligviis blot dig; og troer jeg gjerne, at herved Intet er at gjøre; men skal der Noget gjøres, maa det skee snart; det ellers aldrig skeer. Kom det blot an paa at sulte eller slide, skulde jeg ikke atter bebyrde dit Venskab, den eiegode Møstings Bevaagenhed eller Naade; men uden Hjelp og snar Hjelp er jeg uden Redning forloren; og tillad mig at prale lidt. Det kommer mig for, som den, der under slige Omstændigheder, med daglig Brødsorg, aldrig forresten en glad Time, ingen tænkelig Opmuntring i Verden, dog kan skrive »Tilskueren«, vedligeholde »Minerva«, udarbeide et maaskee classisk Værk over Holberg og oversætte »Wallenstein«, og derhos gjør Hundrede Slags Trællearbeide for en Nødskilling, kunde dog maaskee have Adkomst til at hjelpes af en Nød, som ikke Ladhed eller Luxus — end sige Liderlighed — men Tidernes Trængsel og Tab paa Tab fra 1. Jan. 1809 indtil i Fjor Sommer, har styrtet ham i. *Haud facile emergunt, qvorum conatibus obstat res angusta domi.*

Du spurgte mig, om 1000 Rbd. S. V. redder mig; bogstavelig talt: nei, saameget mindre, som jeg ikke veed, hvad det udgjør i N. V.; imidlertid vilde det hjelpe mig, saa jeg ikke gik tilgrunde. D. 19de October kunde 1200 Rbd. S. V. have reddet mig; nu skulde egenlig 2500 Rbd. N. V. dertil; men det forstaaer sig, jeg er ikke ublu nok til at forlange det Umulige, og indseer, at naar jeg saaledes bliver hjulpen, er

det min Pligt at redde mig selv. Min Jødegjeld er c. 2000 Rbd. Hovedsagen er, at jeg kommer paa christen Jord, for ikke at komme i den før Tiden.

Forlad mig, kjære COLLIN, at jeg skriver dette til dig, men du er det sidste Menneske, der er blevet mig tilbage, som jeg kan sige Noget til; hvad end Udfaldet bliver, skal jeg aldrig glemme hvad alt er skeet.

1815. 1. Decbr. Hermed kjære COLLIN mit Skjøde næst min inderligste Taksigelse, som du ikke bedre kan modtage og jeg paaskjønne end ved at sige dig, at jeg idag, da jeg gav Alting tabt, ikke saae Andet for mig end det Dilemma, enten at sælge Bakkehuset, som vilde være at give min Kone Hjertestødet, og som i disse Dage har knebet mig med gloende Tænger, hvergang jeg saae og hørte hende sysle med smaa Blomsterarrangements for næste Aar — eller lade Eder Andre ɔ: dig sælge det efter mig, for ikke at see paa, hvor det smertede hende. Reddet over og uden min Formodning, skal jeg anvende mine øvrige Dage til at du — og hvo ellers har Deel deri — skal have Glæde deraf.

Atter over Forventning hjulpen vover jeg at troe paa Redning og skal velsigne dig alle de Dage jeg lever. —

I Sommeren 1816 og 1817 boede, som tidligere bemærket, vor Familie paa Bakkehuset. Fra denne Tid findes ingen Brevvexling, med Undtagelse af et enkelt under COLLINS Fraværelse i Jylland. Stemningen er nu en ganske anden; det synes, at RAHBEK endelig er blevet ganske fri for oekonomiske Sorger; for min Erindring fra hiin Tid staaer Bakkehuset i vedvarende Solskin. Det omtalte Brev fra RAHBEK lyder saaledes:

1816. 12. Julii. Kjære COLLIN. I den Forvisning, at Du i Jydepotters Land, som jeg i denne Sommer af mit inderste Hjerte hader og bander, alt iblandt tænker tilbage paa Bakkehuset, og ogsaa paa mig, tager jeg Pennen. Nyt erfarer jeg herude endnu mindre end nogensinde, da du ikke er her; og det Gamle er ved det Gamle. Dog talte jeg igaar med PRAM, der — efter sin Beretning — havde været hos Kongen i Anledning af sin Ansøgning og — som det lod — i det Sted skjældt ham Huden fuld for sin Afsættelse, hvorover han er forskrækkelig vred[1]; om nu just det er den beqvemmeste Maade at faae hvad man søger, skal jeg ikke sige. BAGGESEN har i et nyt Hefte af »Danfana« sat en dansk Oversættelse af det meget omtalte Digt til »Ida«, tilligemed en idetmindste overflødig Note angaaende min Kones endmere omtalte Afskrift. OEHLENSCHLÆGER har til den ny Udgave af »Freias Alter« sat en meget fornem Fortale, som imidlertid ikke fandtes i Theaterdirectionens Exemplar, hvori det vel fornemmelig skal synes at gaae ud over BAGGESEN, men hvori dog min Ringhed ogsaa faaer sin Part. En latterlig Strid er begyndt her mellem BLOK TØXEN, der i Statens Gjeldsfængsel har skrevet en Fabel om en Ko og en Fod, og en Procurator KOFOD, der har »sat ham« og nu lægger Sag an imod ham.

Jeg er bleven afbrudt ved at ærgre mig over OEHLENSCHLÆGERS moderne Børn, der vare uvorne i min Hauge, hvor jeg, næst Sviin, Intet nødigere seer end uopdragne Unger, ved at spise til Middag, ved at være ufortrøden ɔ: pille Jordbær, og ved at expedere Correcturen paa »Tilskueren«, og tager nu atter Pennen, skjøndt intet Scribile siden den Tid har tildraget sig. Jeg seer gjerne ind til Dine (som sandelig ere nogle velsignede Mennesker og, som alle Bakkehuusmennesker i Aar

[1] Ved Oekonomi- og Commerce-Collegiets Ophævelse fik Pram Afsked. E. C.

hjertensglade herude) een Gang om Dagen; særdeles blev norske Boye og jeg meget fidele, og jeg synes, han arter sig godt; skjøndt det kan nok være, at han stikker Fingrene i Gulvet og lugter hvor han er[1]. Jeg længes nu efter at Boye den danske skal bringe dem Brev fra dig. Det ligger mig paa Hjertet at vide, om du træffer den blonde Søster; som det lader, er det temmelig Skik og Brug i Aalborg at gjøre meget af hende[2].

Jeg fik nu den Nyhed, at du har skrevet fra Haderslev — hvor jeg skal bede dig vogte dig, at du ikke kommer til at drikke Dus med Bøddelen fra Slesvig, som hændtes min gode Ven Gert Westphaler. Denne Aargang af »Tilskueren« har jeg tilegnet Malling, ligesom Møsting den i Fjor, og kunde jeg endog, ligesom Johan v. Ehrenpreis, et Par Aar endnu blive ved mine M-er, da idetmindste Frits Moltke neppe tog det ilde op, om jeg tilegnede ham en Bog, hvad Godske har forbudt mig. Jeg gad nu vide, hvad Louise Augusta siger til Tilegnelsen af Holberg. Apropos: i Fjor fandt, jeg veed ikke hvem, at første Bind af Holbergbogen var en Discretion værd af Fonden *ad usus publicos;* den skulde vel ikke falde paa samme Griller i Aar? — Jeg har i en snever Vending rykket en Artikel af det Brünnichske Lexicon ind i »Minerva« og derved næsten bestemt mig til, ikke at lade mig imponere af den moderne skolastiske Ritual, men skrive det, som mig naturligst er, omtrent som Voltaires Dict. philos. eller som Marmontels *Elémens de litterature,* mere en Læsebog,

---

[1] Meningen af denne besynderlige Sætning kan ikke være anden end den, at han opførte sig saa behageligt, fordi han netop paa den Tid gjorde Cour til min Søster Marie; han fik hende da ogsaa.
E. C.

[2] Jfr. Olsen gav i denne Sommer Gjæsteroller i Jylland.
E. C.

der kan læses til Nød for Morskab, end en Lærebog, som Ingen læser. Jeg har overalt faaet Lyst til at bestille Noget igjen, og jeg vil sige dig i Fortrolighed, at dersom du og Møsting havde ladt mig sulte ihjel, hvilket I saa magelig havde kunnet, som at kløe Jer i Eders Hoved, saa havde jeg neppe faaet den Lyst. Gjør jeg altsaa Noget som duer, kan I takke Jer selv for det. —

Hils nu hvem du af mine gamle Venner finder, men først og sidst Valborg, det er udlagt den blonde Søster, om du paa din Reise mødes med hende. Jeg har skjældt hende Huden fuld, for det du var reist, og jeg kunde let falde paa at gjøre det samme ved dig, for hendes Reise.

Nu kom dit Brev, og din Kone meddeelte mig deraf *qvantum satis*, hvoriblandt, at du ligesom d. bl. S. i Hjemvee faae hvad Eders Gjerninger fortjene.

Din uforanderlige Rahbek.

Der er nu et langt Spring i Brevvexlingen; den begynder atter med Theaterperioden, hvor Forholdet mellem Rahbek og min Fader var og maatte være et ganske andet, i Henhold til hvad jeg i Indledningen har bemærket herom.

1821. Kammerherren har sendt mig et Ombudsbrev fra dig, hvori du foreslog, at Secretair Printzlau skulde, ligesom de øvrige Embedsmænd, være ude af Directionsmøderne, indtil han blev beordret. Jeg er aldeles enig med dig og troer i ældre Dage at have fortalt dig, at jeg meer end een Gang over det høie Sprog, Dhr. Embedsmænd tillod dem i Directionen, har reist mig og sagt: da jeg seer, Mødet er hævet, gaaer jeg. Kun ønskede jeg, man vendte det om og sagde: samtlige Embedsmænd, Secretairen iberegnet, ere tilstede ved Directionens

Forhandlinger og komme ikke ind uden at være kaldte eller meldte. At, som du sidst ymtede om, vore Vægge blive tættere, naar PRINTZLAU ikke er tilstede, kan være; men tætte blive de ikke derfor. At det f. Ex. ikke er af ham man har erfaret, at Rødhætten ved dig er bragt i Forslag, vil du være overtydet om, naar jeg siger dig, at jeg nu har Beviis i Hænderne for hvad jeg altid har været overbeviist om, at den os vedkommende Artikel er af Dr. J. K. H. Vel siger den mellem dig og mig Intet, vel veed vi begge, at det ikke er for at see mig paa Fingrene at du bringer Noget i Forslag, som ikke er min Mening, og at jeg ikke finder mig forpligtet til at opgive min Mening derfor; det er denne Maade at tænke og handle paa, som jeg anseer som det fasteste Baand i vort mangeaarige gjensidige Venskab; imidlertid er det dog uden Tvivl dig som mig imod, at see det paa den Maade bragt for Publicum, og at man saaledes udpeger mig som den, din Indtrædelse især maa fortrædige og forbløffe. BEEKEN, som sendte mig Bladet med Anmodning om at bidrage dertil, og som jeg gav til Svar, at jeg ikke meget kunde fristes dertil, da det første Blad indeholdt et mærkeligt Sted, som er udslettet, da det efter Sigende skal angaae OEHLENSCHLÆGER og ikke mig. Imidlertid behøver jeg ikke at sige dig, at jeg ikke er saa ømskindet, at det skulde svide meget til mig, at man har sagt, jeg var for god Dramaturg til at kunne være Directeur og Censor; kun at Publicum gjennem Statsvennen skal underrettes om vore Directionsforhandlinger og disse fremstilles der, ligesom hos RELEGATUS PROFT[1] i et falsk Lys, fortryder mig. Dog ogsaa dette tør mulig blive bedre i Fremtiden.

---

[1] I Anledning af at Proft i et satirisk Digt nævnedes som et af de tre »Sandheds-Lys« i Staden, sagde Rahbek: »det er Skade, at der er en Tyv i Lyset.«

E. C.

Men skulde, naar Secretairen kommer ud af Directionen, ikke en egen Directionsprotocol indrettes, hvor vore Beslutninger m. m. skulde staae? Saalænge een Beslutning blev taget og udfærdiget ved Bordet, og aldeles det modsatte besluttet og bragt i Udførelse udenfor Dørene, var vistnok en saadan Protocol en Uting; saalænge man for et Syns Skyld delibererede om 5 og 10 Daler og antog Udlændinge som SIBONI med store Lønninger og Emolumenter uden Deliberation; saalænge man fra Directionen tilskrev Hyrden af Tolosas Forfatter, at Stykket iaar ikke kommer til at gaae, og umiddelbar derpaa sender Md. A. privat Bud, at hun maa afgive sin Rolle, paa det det kan komme til at gaae, kunde en saadan Protocol ikke være andet end et sort Bræt til at opslaae Directionssottiser paa.

INGEMANN bragte mig iovergaars sin Magnetismus.

Og nu til Slutning nok engang hjertelig velkommen. Skulde du endog bringe sex røde Hætter i Forslag, endog i sex Gange sex Punkter af min dramatiske Troesbekjendelse afvige fra mig og seire over mig; skulde du endog aldrig træde frem uden med Jfr. BRENØE i den ene Lomme og Hr. NIELSEN i den anden, ligemeget! Du taler efter din Synsmaade og jeg efter min, og ingen af os vil Andet end det gavnlige og gode. Altsaa hjerteligen velkommen.

Jeg har troet, at det sømmede os begge, ikke paa nogen Maade at have Udseende af at stikke Hovederne sammen eller lægge Raad op med hinanden; derfor har jeg forsætlig holdt mig til Side i denne Tid. Mulig var det rigtigst, at du i Morgen ved Mødets Begyndelse mundlig gjentog dit Forslag, maaskee i den af mig foreslagne Form, da jeg rigtignok føler, at f. Ex. PRINTZLAU ligesaalidt som nogen Anden bør være tilstede ved den Næse, som Sieur FUNCH skal modtage. —

1821. 28 Sept. Da det igaar Aftes offentlig er sagt paa Theatret, at PROFT skulde have fri Adgang flere Steder i

Skuespilhuset, ønskes, at det maatte blive undersøgt, hvorvidt dette for Directionen saa graverende Rygte ved mulig Misforstand eller Collusion af nogen underordnet Betjent skulde have nogen Grund.

K. C. R.

(Paategnet): Jeg foreslaaer, at Overcontrolleuren faaer en skriftlig Befaling, at vaage over at saadan Mislighed ikke finder Sted. Hr. Khr. HOLSTEIN har opdaget, at ZINCKS Kone endnu gaaer i Pladslogen; dette maa forebygges.

1822. Kjære COLLIN. Hoslagte Betænkning over de tvende medfølgende Dahlénske Balletprogrammer lagde jeg ikke i Portefeuillen, da jeg, fra det Øieblik min Betænkning var skrevet, havde besluttet at sende den til dig, at du kunde gjøre med den efter Tykke, en Beslutning, som jeg, efterat have læst Enden af Svaret i Aftenbladet paa KRUSES Brandskrig — som Ingen kan have skrevet uden du — endmere bestyrkedes i.

Man fortæller om vor afdøde Ven PRAM, at han paa Reisen til Vestindien bestandig skændtes med Capitainen om at denne styrede gal Cours. Det Exempel vilde jeg saameget nødigere efterfølge, som jeg er overtydet om, at, om der end havde været Noget i hvad PRAM paastod, det vilde være gaaet endnu galere, hvis Capitainen i sin Styring vilde taget Hensyn paa hans Indvendinger. At, efter mine Begreber, den Cours, vor Skueplads nu styrer, ikke er den, jeg vilde vælge, er saare naturligt. Meget, du finder nyttigt, er ikke efter mit Bestik; at jeg, efter min Maade at tænke paa, Intet lægger i Veien derfor, er hvad jeg skylder — ikke dig eller vore fleersidige personlige Forhold — men Tingen, der er os betroet; saalænge vi trække til een Side, komme vi idetmindste frem i een Retning; trække vi hver til sin, komme vi ingen Vei og splitte vel den stakkels Machine ad, der er imellem os.

Dette er den Overbeviisning, jeg handler efter. Men

synder jeg derimod, naar jeg, som her ved denne Leilighed, vedgaaer, at jeg ikke er enig *med* Alt hvad jeg er enig *i*? at jeg ønskede, Skuepladsen gav den indre Sands mere og de ydre Sandser mindre? at jeg vedgaaer min Tvivl, om vi virkelig ikke betale vore saakaldte gode Aftener for dyrt, og det baade umiddelbar ved det de koste, og middelbar ved det *lucrum cessans*, der finder Sted de øvrige Aftener, hvor vi ikke sætte saadan Madding paa Krogen. Jeg veed, disse mine Indvendinger gjøre for Øieblikket hverken fra eller til; det vil gaae som det gaaer alligevel, og maaskee jeg ikke engang torde eller borde ønske, at de sattes i Værk; men er det derfor heller ikke min Pligt at bringe dem i Overveielse?

Sandelig! jeg tør vel paastaae, at jeg endog for Mænd, dem jeg ikke ærer som dig, ikke var nogen incommod eller chicanerende Collega; men, om jeg end ikke attraaer eller stræber at sætte mine Ideer igjennem, skal jeg derfor fornægte dem? kan jeg forsvare det for mig selv, for ham, der med Tillid betroede mig den Plads, jeg beklæder, forsvare det for de Grundsætninger, jeg saa længe og saa stadig har offentlig hyldet?

See! disse Betragtninger forelægger jeg dig, idet jeg tilsender dig den medfølgende Betænkning; finder du det mindste deri, som du misbilliger, hvilket naturligviis er noget Andet, end at du dissenterer derfra — gjør da det Hele uden Betænkning til Intet. Jeg har slet ingen Drift at opkaste mig til en unyttig og fortrædelig Opposition, og især ingen Lyst til — endog alle personlige Hensyn tilsidesatte — at fortrædige dig et alt i sig selv noksom fortrædigende Arbeide, som du af uegennyttig Gavnelyst har bebyrdet dig med, medens du hverken fattedes møisomt eller uangenemt Arbeide i Forveien.

Du har saameget at tage vare, at jeg ikke vil umage dig, enten med noget skriftligt eller mundligt Svar; gjør blot ved hosfølgende Betænkning som du vil; det er alt det Svar jeg behøver og forlanger.

Tillige hoslægger jeg dig det sidste Numer af »Statsvennen«, hvori ligefrem siges, en vis LASSEN (formodenlig Eieren af Huset i Kannikestræde) at have leiet sit Huus ud til Privatforestillinger, hvorved foregaae Uordener, og at det saaledes ved en vis forhenværende Skuespillerindes Forestilling har været Tilfældet Fastelavns Mandag. Jeg ønsker ikke, at der officielt maatte røres derved; men skulde det dog ikke være godt, at vor gode Ven Politimesteren gjordes opmærksom derpaa og gav vedkommende Vært en alvorlig Advarsel. Forøvrigt finder jeg den Maade, hvorpaa dette er denonceret, saa lumpen, at jeg blot for den Sags Skyld ikke ønsker, vi officialiter skulde røre derved, ligesom jeg ogsaa nødig vilde bringe den arme Tøs eller Kjærling, som havde havt Forestillingen, i Uleilighed. Paa den anden Side kunde det imidlertid dog ogsaa være, at dersom vi slet ikke gjorde Noget derved, Forgemaksøretuderne torde gjøre megen Vrøvl efter Sædvane af ingen Ting.

Undskyld nu dette Brev og læs det med den Overtydning, at det ikke var skrevet, hvis der var den Mand i Danmark, hvis Dom om mine Handlinger jeg satte større Priis paa end paa din.

1825. 21. Decbr. (Til Theaterdirectionen). Da jeg af Dagsavisen seer, at Vaudevillen »Kong Salomon og Jørgen Hattemager« skal gives i Morgen, og jeg tillige af Gaarsdagens Morgenblad faaer Bekræftelse paa, at Dr. RYGE[1] næst forrige Forestilling har tilladt sig aldeles egenraadig, mod Reglementet og det i Foyeren gjorte Opslag, at extemporere et eget selvgjort Vers, holder jeg det for min Pligt at anmode mine Herrer i Byen værende Meddirecteurer itide at sætte en Grændse for denne overhaandtagende væmmelige og strafværdige Uskik, som især i nysnævnte Stykke er dobbelt betænkelig, forbeholdende mig i

---

[1] Cfr. Overskou IV, S. 787. E. C.

Mødet paa Fredag at forelægge til Directionens Afgjørelse, hvorvidt det ikke torde være den høie Tid, enten ved corporlig Straf eller i det mindste ved følelige Mulcter at gjøre Ende paa denne utilgivelige Kaadhed.

1827. 25. Juli. Da du har været saa god at antage mig til din Kjøbenhavnspost, bereder jeg mig betids til at efterkomme min Pligt.

[Herefter et Referat af hvad der er foregaaet ved Theatret under COLLINS Fraværelse i Fredericia; deri først om et Brev fra Overhofmarskal HAUCH, hvori han beklager sig over, at Directionen alene, og ikke i Forening med ham som Capelchef, har indgivet en Forestilling til Kongen om Noget, der ogsaa berørte Orchestret.]

BIERRINGS Vaudeville[1] blev ikke givet i Torsdags, formedelst indtruffen Forhindring, som bestod i, at der var solgt saa lidt, at Kassereren raadede Entrepreneurerne i Knibe til ikke at lade spille.

Du vil formodenlig af en i disse Dage udkommende Anmeldelse see, at jeg har ladet mig engagere ɔ: hverve mod bekomne Haandpenge til at besørge Udgaven af en Samling af vore Forfædres Morskabslæsning (hvad vi i vore tidligere Dage kaldte Ammestuelecture), som skal blive 5 à 600 Ark. Du vil finde det et dristigt Foretagende af en Mand saa nær de 70; men jeg regner som Uglspil, der paatog sig at lære Æslet at læse: inden det kommer til Ende, døer enten Værket, Forlæggeren eller jeg, og da er dog altid det Brød tjent og spiist.

At adskillige Ting vise sig anderledes for dig end for mig, er en naturlig Følge af, at vi sidde hver paa sin Side af Tingene; naar vi imidlertid vide med hinanden, at hver af os har den redeligste Hensigt at see rigtigt, og siger *bona fide*

[1] »Attestats og Forlovelse«. E. C.

hvad han seer og som han seer det, vil vi vel næsten bestandigen være ueens, stundom, alt efter den Vigtighed Anliggenderne have for os, blive uenige; men videre skal og maa og bør det ikke komme.

1827. 4. Aug. Vaudevilleselskabet havde i Mandags ret godt Huus, men dog vilde de Tydske vide, at det endda ikke havde svaret Regning. Igaar Aftes saae jeg Donaunixen, som i mine Øine var Nix, *nihilum negativum*; ret godt Huus, men en tvær Stemning. Ogsaa har Kjøbenhavnsposten taget ganske hvast til Orde mod alt det Tydskeri paa Dansk og Danskeri paa Tydsk; og ikke nægter jeg, at denne Uvane, uden Skrupel at gjøre for Penge hvad man har Skam af, forekommer mig i et Kunstsamfund den sande og egenlige slemme Syge. Imorgen spiller Vaudevillen ikke, fordi Borgerskabet passerer Revue for Kongen; paa Fredag nixer Tydskeren igjen.

Vor Medcensor vilde have, at der i Loge-Auctionscataloget skulde med hver Loges Nr. trykkes, hvor mange Personer i den kunde rummes, hvorved imidlertid Chefen fandt Betænkeligheder, og jeg især den, at du var fraværende, uden hvem i slige Ting Intet bør skee, da der, som det i Harleqvin Patriot hedder, »tit Hager er i Ting, som Ingen drømmer om.«

Igaar var der efter Skik og Brug Direction. Der var indkommet et Brev fra Georg Zinck, hvori han beklager sig over at forbigaaes ved Besættelsen af Krossings Plads. Derefter satte vi Repertoiret; Chefen, som skulde staae Fadder, gik under dette. Nu kom Ludvig Zinck, og skjøndt vi sagde ham, at Mødet var endt, førte han megen overflødig Tale om sin Broders Tilsidesættelse o. s. v., hvorpaa jeg gav ham den Besked, at det var en *res transacta,* at Frølich var indstillet, og at G. Zinck skulde have sagt til itide eller siden tiet stille; og da L. Zinck klagede over, at Sagen var gaaet saa hemmeligt af, kunde jeg ikke undlade at sige, det undrede mig, da ellers

ikke blot hvad der var skeet, men hvad der vilde skee i Directionen, pleiede at være bekjendt over hele Theatret og halve Byen, inden vi vidste det selv.

1827. 9. Aug. Kjære COLLIN! Uagtet jeg begriber, det egenlig er Uret at hjemsøge dig med lange Breve under din Færsel, falder det mig dog ind, at der er Øieblikke, da du til en Afvexling kan læse min Kjøbenhavnspost som en anden Avis. Tak da først for dit Embedsbrev af 30. Julii; Fortsættelsen sees, som det i Recensioner hedder, med Forventning imøde. Det er mig særdeles kjært, at du har taget fat paa den Sag, saa meget meer, som der har gaaet saa megen Sludder om den, og iser JENS MØLLER engang i Athenæum holdt mig et langt Foredrag derover, som jeg dog gjorde Ende paa ved at henvise ham til dig. At det af dig foreslagne Huusraad er det simpleste og bør prøves, deri er jeg fuldkommen enig; at der vil findes Uraad mod dit Raad, tvivler jeg sagtens ikke paa.

Dit Udkast til en Instrux for Regisseuren seer jeg med saamegen mere Fornøielse imøde, som den nys afgangne [CLAUSEN] saaledes havde identificeret sig med Embedet, at hans Observancer og Usancer vare blevne som en anden Lov, der for en ikke ringe Deel satte den skrevne ud af Kraft. At en saadan Instrux skulde, som du yttrer, blive overflødig[1], indseer jeg ikke; vistnok kan, med en i sig selv saa retsindig, saa velvillig og i Posten endnu ikke stivnet Regisseur som LIEBE, Meget

[1] Dette stemmer ganske med min Faders Betragtning af Instruxer for Embedsmænd i Statens Tjeneste. Af dem, mente han, kunde man fordre Andet og Meer end Overholdelse af et Antal registrerede Forpligtelser, nemlig Conduite og Forstaaelse af Embedets Ansvar. Af samme Mening var hans udmærkede Collega Grev Carl Moltke. Denne sagde engang til mig: »En Instrux er et Document, som en daarlig Embedsmand kan skjule sig bagved.« At Instruxer passe sig for Vægtere, Portnere og desl. vilde ingen af dem have nægtet.

E. C.

blot ved mundlige Aftaler og Forskrifter bringes i bedre Gang; men *litera scripta manet;* og skulde Sagen bie til du kunde gjøre den i Mag, vilde det let blive et *ajournement indéfini.*

POHLMANN endte da iovergaars Aftes sin kjøbenhavnske Løbebane med fuldt Huus og levende Bifald. Hun sagde til Afsked nogle af hende selv opsatte Taksigelses- og Afskeds-Ord med Taarer; om disse vare sceniske eller virkelige, derom ere Meningerne deelte. Iaften slutter Vaudevilleselskabet med en Epilog til det danske Publikum.

Her afbrød ABRAHAMSON [Directionsbudet] mig med et Brev fra HOLSTEIN til Censorerne med HEIBERGS [den ovenomtalte] Epilog, som han havde nogen Betænkelighed ved, da han frygtede, det andet Selskab torde finde den stødende. GHO havde imidlertid erklæret den uden Skyld, og jeg, skjøndt ikke enig med hvad der sagdes til Vaudevilleslagsets Anbefaling, fandt ikke et Ord deri, som borde støde eller som jeg kunde ønske usagt eller forandret, hvilket jeg med sand Fornøielse paategnede, saa jeg haaber Chefens Betænkeligheder ere hævede.

Nu til HAUCHS »Tiberius«. *C'est du Tacite tout craché;* en med Shakespearsk Haand skildret *History of Rom* under denne Oldtidens LUDVIG XI, hvori han, GERMANICUS, SEJAN og Flere gaae og tale og handle for os, som vi fra TACITUS og JUVENAL kjende dem, ret som fremmanede med en Hexestav. Om den imidlertid, som jeg ogsaa sagde ham, vil, især for vort Publicum, have den sceniske Værdi, som den har dramatisk og poetisk, drister jeg mig ikke at afgjøre. HAUCH er meget utilfreds over at »Flyveposten« har meddeelt hvad der er skrevet hertil som TIECKS Dom, at det var det Bedste, der siden GOETHE var fremkommet i Tydskland. Naar dette er at forstaae: siden GOETHE holdt op, er jeg villig at underskrive denne Dom; thi hverken KÖRNER, KLEIST, MÜLLNER, RAUPACH, GRILLPARZER, WERNER eller HOUWALD have efter min Overbeviisning leveret Noget, der i tragisk Charakteerskildring kan sættes ved Siden

deraf. Jeg vilde sige det Samme om Sproget, hvis han ikke læste saa maadelig, at det tabte særdeles under hans Fremsigelse. Det er et Arbeide, der gjør vor Litteratur sand Ære.

Med min Fordanskning af »Don Carlos«, saaledes som den spilles i Tydskland, er jeg færdig.

Da BIERFREUND og hans Bog[1] inden din Afreise havde gjort Opsigt, bør din Kjøbenhavnspost melde dig, at hans Ting have taget en uventet Vending. Den Dag han skulde klare for sit Ihændehavte eller suspenderes, indløb 1100 Rbd., som det hedder ved Sammenskud, Andre sige fra WAAGE PETERSEN med Betingelse, at der ikke maatte skrides til Suspension. Hans Gaard blev fordeelagtigt solgt, ligeledes hans Bohave, som derpaa blev sendt ham tilbage; paa disse tre Ting har jeg Bekræftelse af hans Svoger EISEN. Han er forsaavidt i Behold, hvilket særdeles glæder mig, der især fra hans brave Forhold i den fatale Søtoftiade har gammel Godhed for ham.

En Pudseerlighed var nær hændet i sidste Møde. To Stykker, »Lora« og »Qvaternen«, vare indkomne. Jeg lagde dem i Portefeuillen med Anmodning, at de maatte sendes mig fra Contoiret. Her var kun Fuldmægtig PRINTZLAU, der *brevi manu* antog Stykkerne for forkastede, skrev de fornødne Breve i den Anledning, satte et Avertissement i Aviserne til Forfatterne og reiste til Frederiksborg. Lykkeligviis mærkede jeg Uraad, da Brevene kom til mig. Jeg holdt dem tilbage og læste da Stykkerne. Det fandtes, at PRINTZLAU havde været Prophet, da begge Stykker forkastedes, saa at Brevene idag ere komne til Nytte.

Selskabet fik ikke »Sonnambulen« igaaraftes, men gav i det Sted et declamatorisk Ruskomsnusk. Jeg er nu nysgjerrig, om der vil komme Nogen til det andet Selskabs bedrøvelige Forestilling iaften; mig bliver det ikke. De vilde, for dog en-

[1] »Min Vandel, min Skjebne o. s. v.« 1827. E. C.

gang at hævde Navnet: Skuespillerselskabet, til Beslutning have gjort noget Stort og spilt »Røverne«. Men saa, i Følge deres egne Laugsartikler, der ikke tillod dem at spille for eller med Andre, slog nu deres egen Tværhed dem paa Halsen; og den yngre WINSLØW, som de indbød til at spille Frantz Moor hos dem, fandt sig, uagtet sin gruelige Lyst til Rollen, forpligtet at maale dem med deres egen Skjeppe og sige Nej, hvorover der mellem ham og FRYDENDAHL skal have været en Scene. Vistnok kan de nu være glade derved, da WINSLØW, hvis Barn er dødt, dog ikke kunde have spilt iaften, saa det vilde være *effusus labor et rupta tyranni foedera.*

Ved min Hjemkomst fra Byen, og altsaa fra Directionen, finder jeg dit mig saa kjærkomne Svar af 3. Aug., hvoraf jeg med sand Fornøielse seer, at saavel min Beretning om alt Forefaldent, som ogsaa hvad der i den Henseende er skeet, *qvorum pars magna fui*, er dig tilmaade. De to uforskammede Skrydere[1] K. og C., som ere hjemkomne, have iøvrigt til deres hele øvrige ublu Adfærd lagt det, at de endnu, foruden de 100 Sp., dem af Laanekassen er forstrakt, have optaget 50 Sp. hos den Kjøbmand, der udbetalte dem de andre, og derfor udstedt en Vexel, som idag fra HAMBRO er præsenteret paa Contoiret, men der naturligviis afviist. Hvad nu videre vil skee, især da SIBONI er kommen hjem, veed jeg ikke; men at Theaterdirectionen ikke skal gjøre Noget for dem, idetmindste ikke uden min skriftlige og protocollerede Protest, forsikkrer jeg. Ogsaa er det mig kjært, at jeg har handlet efter dine Grundsætninger ved at modsætte mig det Stageske Laan. Villien og Meningen er god hos mig, men i slige Ting har jeg ingen ret Tro til mig selv. At jeg iøvrigt, naar jeg veed, hvad det Rette er, ikke kjender Persons Anseelse, troer jeg om mig.

Apropos! idag indkom en Skrivelse fra det tydske Can-

---

[1] Utydeligt; maaskee staaer der: Snydere. E. C.

celli, hvori vi krævedes for en Sum, det havde foreskudt L. HEIBERG, og som vi lovede skulde blive indeholdt af hans Part af »Ninas« fem første Forestillinger. Denne Sag er henlagt til din Hjemkomst, da du bedst vil ordne den med vedbørligt Hensyn til begge Sider. Jeg elsker ikke HEIBERGS Vaudeviller, især de tre mellemste, men de have bragt Theaterkassen mange Penge ind, og jeg vil altid finde det billigt, hvad der retteligen kan skee, for at han ikke gaaer tilgrunde.

En Ansøgning fra PETOLETTI om at give sine Kunststykker i Vinter i Byen istedenfor paa Broen, er sendt os med Afslag.

LIEBE er hidtil det modsatte af CLAUSEN; han finder Alting gjørligt og let. Muserne give ham Kraft til at fremture. Md. CATALANI er i Doberan og ventes efter Sigende hertil; Md. SPINDLER er endnu i Virvar med sin Forestilling, hun faaer Kurven overalt med sine Roller; nu har hun bedt om Tilladelse til at lade FREDSTRUP spille Amtmanden i »Udstyret«.

At Cancelliet gjør stort ved Mulotsagen, tvivler jeg paa, saameget meer som Tingen med det approberede Reglement af 73 synes mig temmelig afgjort. Kom imidlertid, som jeg altid har ønsket, Mulcteringen i vedbørlig Gang, mener jeg man kom let ud af det med dem, der, som du siger, vilde gjøre Knuder og hindre Stykkernes Gang, idet man blot mulcterte dem, naar de ikke efter given vedbørlig Tid vare færdige; og naar da Mulcten uafvendelig blev aftrukket af Gagen, lærte de nok at lære Roller, ligesom jeg er af den Formening, at naar En for et vist Stykke lagde Vanskeligheder i Veien, skulde dette Stykke ikke komme af Repertoiret, før han havde spilt det.

Jeg vilde dernæst spørge dig, om du ikke syntes »den æsthetiske Skrædder« skulde være det næste nye Skuespil, der bragtes frem, da vi dertil ikke behøve NIELSEN. Mit Sindelag mod Stykket kjender du; men det er antaget og skal altsaa spilles. Og saa gjerne jeg vilde være riig Mand nok til at

frakjøbe Theatret denne Farce, saa lidet vilde jeg paa min Embedsvei lægge det det ringeste Anstød i Veien.

Og nu, kjære COLLIN, Ende paa dette lange Qvasi-Embedsbrev. AUGUST BAGGESEN var hos os i Onsdags Aftes og — pudseerligt nok — faldt som en Bombe ind imellem lutter Antiimmanuelister, HAUCH, A. BOYE, C. HEGER (der blev meget forskrækket) og OEHLENSCHLÆGER. Den blonde Søster er i god Stand; jeg spiser der hver Fredag, for ikke reent at komme ud af det Forhold. Min Kone skranter hele denne Sommer og er ofte aldeles mismodig derved, skjøndt Lægen forsikkrer, at det aldeles Intet har at sige. Paa dine jydske Vandringer vil du formodenlig — foruden min Svoger STUDSGAARD, hos hvem du vil finde Jfr. BEYER, hvis Kjæreste siges at være blevet sindssvag over hendes Ikke-Ansættelse — finde en af mine ældste og kjæreste Venner, Amtmand FAYE.

Hjertelig og inderlig Tak for dit Brev, der har fornøiet mig umaadelig mere end nogen Skrivelse fra nogen anden Haand, da det giver mig en glædelig Udsigt over vor forestaaende fornyede Embedssamvandring. CANNING og PEEL! i adskillige dem begge vigtige Punkter i bestemt Opposition, men med indbyrdes fast Overbeviisning om hinandens Retsind, gode Hensigter, indbyrdes Høiagtelse og Venskab.

1827. 15. Aug. .... Mærkelige eller glædelige Ting har jeg just ikke at fortælle dig. Logeauctionen er faldet maadelig ud, 1600 Rbd. mindre end forrige Aars. For de tvende Landstrygere [K. og C.] og deres Gjæld er fra Theatrets Side Intet skeet. Det hedder — men *fides sit penes autorem* — at SIBONI er i Ugunst om ikke i Unaade. Igaar Aftes havde Md. SPINDLER sin Aften, paa hvilken ikke uden Føie lod sig anvende vor Forgænger JENS JUSTESENS endda ikke saa meget vittige Indfald om Beneficer, at den første Halvdeel var for den Beneficehavende, den anden for Publicum; thi en elen-

digere Forestilling end den af »Corsikanerne« veed jeg ikke paa vort Theater at have oplevet, da Md. SPINDLER som ædel og rørende Datter, hendes Steddatter som munter Dame af Verden, DUE som rørende og HASS som lidenskabelig Olding, virkelig var under al menneskelig Forstand, saa at JULIE RONGSTED som Clara virkelig skinnede imellem dem som en Stjerne af første Størrelse. Der rørte sig ikke en Haand, uagtet Md. SPINDLER som Dronningen ikke lagde daarlig løs, og uagtet hendes Steddatter — af en grøn Ælling at være — syntes en ganske kjøn Pige. Hvad jeg saae opfyldte bogstavelig hvad en Ikke-Medspillende sagde, da jeg spurgte hvad der skulde komme ud af det Skrabsammen-Compagni: Scenens Prostitution; men han erindrede sig vel ikke, hvormeget deslige den i denne Sommer af et Compagni, hvortil han selv hørte, var undergaaet, hvor de talte Tungemaal, dem de ikke havde lært.

Apropos. POHLMANN, for hvem der i Mandags paa Klampenborg var et Afskedsgilde af Medrhederne i Entreprisen, afgik igaar til Riga, men maatte formedelst Modvind vende om. I Flyveposten [ɔ: »Flyvende Post«] for iovergaars staaer et meget hvast og virkelig ubilligt Stykke mod hende, øiensynlig af HEIBERG, der imidlertid fragaaer det, til Gjensvar paa en Panegyrik i »Dagen«. Det skulde undre mig, om det blev *sans replique,* da der er nok at tage om; saameget meer som Forf. paa sin Viis har givet PATRIK, PEALE og SYDOW af Enden af Stokken og derved givet saa meget meer Prise [Blottelse?], som Declamationen ved hans sidste Ruskomsnusk var saa miserabel især af hans høilovede PÄTJES.

Nok et *Apropos.* Prof. Buxe-Kruse skal være her i Byen. At han skulde lade Tiden uanvendt med Hensyn paa Theatret, omtvivler jeg meget. Imidlertid — lad gaae, sagde gamle BJERRING, og det siger jeg med.

Her er i disse Dage udkommet en Piece om Opløbene i Altona, der ligefrem erklærer Drengen for myrdet, og Politi-

mesteren og Betjenten for hans Banemænd; det har undret mig, den har passeret Censur. Maatte den blot ikke give Anledning til, at den nærværende Mundkurv bliver end trangere. Efter det nuværende System om Embedsmænds Soutenering kan jeg ikke begribe, at Sligt kan gaae hen.

En større og vigtigere Nyhed er Cannings Død, som Ralph igaar Aftes paa Comedien fortalte mig at være authentisk. Bekræfter den sig, tør den let i nærværende Øieblik være den meest kritiske Begivenhed, Europa i dette Aarhundrede har oplevet, mere kritisk endnu end hans store Forgænger Foxes Død i et ligeledes høist ubetimeligt Øieblik. Det er naturligt, at jeg ikke kan erindre mig dette, uden — *omen avertat Jupiter* — at komme ihu, at Foxes Død med Grund kan ansees for det Væld, hvoraf mellem utallige andre Fordærvelser og Forsmædelser for Menneskeheden ogsaa Kjøbenhavns Ødelæggelse og Dannerrigets Ruin umiddelbar udsprang. At Tory-Partiet i England, den hellige Alliance og kort sagt Alt hvad ondt og fordærveligt er, nu vil komme ovenpaa, og Metternich despotisere Verden een Gang endnu, lader sig neppe omtvivle.

I »Kjøbenhavnsposten« fortælles, at jeg efter to Aars Dispensation er igjen indtraadt i Directionen. Denne chronologiske Urigtighed er mig imidlertid ganske velkommen, da man deraf kan see, at jeg, uagtet min nedarvede Forbindelse med dette Blad fra »Aftenbladet« af, ikke leverer dets sceniske Artikler. Det jeg har imod at slige Efterretninger findes i Bladene er, at de ikke kunne komme ud uden ved Sludder. Ligeledes er der meddeelt en lang Liste paa Stykker, vi i denne Vinter ville give. Dersom saadant et Menneske havde mindste Begreb om Theaterbestyrelse, maatte han vide, hvor betinget denne vor Villie er; en Barselseng, en Sygdom, sand eller foregivet, hundrede uforudseelige Omstændigheder spille Bold med vor bedste, meest bestemte Villie; imidlertid ligger en saadan Fortegnelse

der tilrede for en J. P. Miller ved Aarets Slutning at lade os staa aabenbar Skrifte efter. Ingen kan hjerteligere end jeg ønske Publicitet for Alt hvad der skeer; men at *futurabilia*, som gamle Wøldike kalder dem, *seu quæ facta forent, certa conditione posita, quæ tamen non impletur,* henhøre derunder, kan jeg ikke faae i mit firkantede Hoved.

En ung Præst ved Navn Timm maa i denne Tid høre ilde formedelst en rørende Liigtale, han har holdt over en Dandsebodvært. Man vil vide, at Major Christensen (Politivennen) og Major Weilbach (Seilmageren) skal ud for Haanden i Anledning af en Querelle paa Fælleden ved Revuen. Paa Mandag holder Athenæum sin Generalforsamling, der vil blive en polsk Rigsdag, da Professor Ursin der vil komme med sine Puncter i tyve Klagemaal over, at et Opslag, han paa egen Haand havde gjort, om en Viceformand i Hvidts Upasselighed, var blevet nedtaget m. m. Kjedeligt er det, at Formalitetsvrøvlerier skal være den Tak, Hvidt skal have for sin Virksomhed, hvorved Selskabet langt over vor Forventning er blevet en Ziir for Kjøbenhavn og Gjenstand for Udlændinges Beundring og Berømmelse.

16de August. Jeg faaer i dette Øieblik min daglige Seddel fra Boye; deraf seer jeg, at Scenerne af »Udstyret« have været heldigere; men den ulyksalige Uskik:

»At give Fuskere og Børn et Værk til Priis«

hører mellem de Ting, der fremfor Alt gjøre mig Theatret modbydeligt. Iøvrigt finder Boye ligesom jeg hendes (Jfr. Langes) Organ ret godt. Han melder ogsaa, at Justitsraad Johnsen er blevet forlovet, men siger ikke med hvem.

Cannings Død stod igaar i »Dagen« og er altsaa factisk; hvilke Følgerne ville blive, vil især komme an paa, om det bliver *the outs* eller *the ins*, der vinde Slaget.

17de August. Jeg vil nu see at komme til Ende med det lange Brev. Formodentlig veed du alt, at for Øieblikket det Canningske Ministerium bliver ved Roret; derfor troer jeg ikke den hellige Grav vel forvaret; det Samme var Tilfældet ved Foxes Død, indtil *all the talents of the nation* flux maatte give Plads for Castlereaghs Mordbrandsministerium. Dog *dominus providebit;* heller ikke er det altid sagt, at det Onde der skeer nødvendig skal gaae ud over os. Altsaa til vore egne Anliggender.

Her paa Bakkehuset leve vi som vi pleie; min Kones Hoste, Rheumatisme og øvrige Ildebefindende har imidlertid denne Sommer faaet mere Magt over hende end nogensinde. Lægerne blive imidlertid ved at forsikkre, at det er mere ubehageligt end farligt. Jeg er, som jeg pleier, i god Stand, naar jeg har dygtig at bestille om Dagen, og at snakke med om om Aftenen efter Arbeidet, hvilket sidste imidlertid meer og meer mindskes, da een forlader mig efter den anden, somme for at gaae til Himmels, andre til Norge, en anden tager sig en Hustru og kan derfor ikke komme o. s. v., som en Mand paa mine Aar maa vente sig. Saalænge jeg imidlertid kan blive ved at arbeide og kan faae Arbeide, bør jeg ikke klage.

Mange Hilsener fra min Kone og mig til din Henriette; hun er nu snart af vore ældste Venskaber fra de bedre Dage. Jeg har i Sommer — da der har været temmelig øde paa Bakkehuset, siden Andersens ikke kommer og alle Døttrene til Colbjørnsens vare hver sine Veie o. s. v. — tit tænkt paa den gode Tid, da de tretten Frøkener om Aftenen holdt Raad i min Gaard rundt om Mallings Skildpadde ved Posten. Hils ogsaa Adolph (Drewsen) og siig, jeg længes efter at see ham som Papa, hvilket efter mine Tanker vil klæde ham heel synderlig.

Jeg gjemmer nu det øvrige Rum til jeg kommer ind, og

vil blot her i god Mag underskrive mig med meer end 30 Aars Høiagtelse og Venskab.

Din gamle RAHBEK.

E. Skr. Jeg ønsker INGEBURGIA megen Lykke til de to Fødselsdage, baade den passive og den active.

Athenæum *ejusdem*. Abonnementet er 3300 Rbd. ringere end forrige Aar. Fra HAUCH er endnu ikke kommet Svar om FRÖLICH, da han, for en Formalitets Skyld, siger han, har sendt vort Brev til SCHALL, der naturligviis heller ingen Hast har. HOLSTEIN sagde idag, han havde sagt det til Kongen, der heller ikke havde begrebet, hvortil SCHALLS Betænkning behøvedes.

10. April 1828. Kjære COLLIN. LIEBE holdt mig an, da jeg gik i Gaar Aftes, for at sige mig fra dig, at du ønskede at bringe »Julius Cæsar« paa Theatret i denne Saison i Steden for »Tiber«, »Julie og Romeo« og andre, som forskjellige Omstændigheder hindre. At jeg af ganske Hjerte billiger dette, og ønsker Lykke dertil, omtvivler du neppe, men jeg troer bedre at vise dig min Assens ved at meddele dig mine ringe Tanker om Rollebesætningen, dog aldeles til dit eget Brug.

Efter LIEBES Yttring syntes det, som RYGE var paatænkt til Brutus og NIELSEN til Antonius og STAGE til Cæsar. Da Cæsar var i Ord for at være Bruti Fader, kunde herved vel være nogen Betænkelighed, ogsaa vilde vel NIELSEN med den ene lange Tale neppe finde sig skadesløs for Brutus. Jeg vilde foreslaae at vende det om og gjøre NIELSEN til Brutus; man kunde da, om du saa synes, tage RYGE til Antonius og lade STAGE blive Cæsar eller vende det om; var vor udmærkede W. jun., som han nu hedder ved Theatret, ikke saadan en Skrædder af Figur — vilde han være en god Antonius, men til de sidste Acter vilde han neppe forslaae, saa jeg troer, det bliver dog nok bedst at tage RYGE. Af Stykkets øvrige Roller vil jeg blot nævne, at efter det, der siges om Cassii Udvortes,

Sign. HASS vel kommer til at være det, og vil jeg med det samme foreslaae LIEBE til Octavius ligesom jeg troer, at FOERSOM vilde være en god Casca. Jeg vil ikke indlade mig paa de andre mindre Roller men blot ønske Søster ANDERSEN til Portia.

Si qvid novisti rectius.

Det er ikke mit Forslag til i Morgen, men blot en *Communication confidentielle* til dig selv fra

din RAHBEK.

1828. Jeg har efter Forlangende gjennemlæst Indlagte og maa begynde med at nedlægge *exceptiouem incompetentiæ in limine.*

Skrev vi 179*, havde vi en GALEOTTI til at componere, en STUART, BJØRN, BOURNONVILLE til at udføre, vort daværende Publicum til at see Balletten, vilde jeg uden Betænkning stemme for Iværksættelsen. Men da min huuslige og personlige Stilling ikke i lang Tid har tilladt mig at oppebie nogen Ballet, da jeg endog, som bekjendt, sjelden faaer sidste Act af mine kiæreste Stykker at see, kan jeg hverken have Mening om Hr. FUNCKS Talent til heroisk Balletcomposition, da jeg ikke engang veed, om han nogensinde har aflagt Prøve derpaa, eller hvorvidt vi eie Sujetter til den ædlere Dands og Pantomime; og efter det Hæng til det Groteske, Frivole og Lascive, som den nærværende Skuespilsmag synes at røbe, har jeg ikke Føie at antage, at der i Fiælleboderne skulde have dannet sig en renere Balletsmag.

I allerunderdanigst Henhold til H. M.s Befaling, at Balletvæsenet skal ophjelpes, maa jeg imidlertid bestemt erklære, at Ovenanførte paa ingen Maade maa ansees som min officielle Modstemmen, men at jeg aldeles samtykker, hvad kyndigere og competentere Colleger beslutte.

1828. 29. Novbr. Kjære COLLIN. Tak for din Seddel! det vil udentvivl være dig kjært at erfare, hvad jeg ogsaa troede, i Directionen sidst at have yttret, at jeg ikke blot fornøiede mig til at see HOLST i »Hugo v. Rheinberg«, men ogsaa havde foresat mig det og ordnet Alting derefter. Jeg holder personlig af ham fra hans Drengeaar af, da han er kommet i min Hauge, og jeg har i henved 30 Aar kjendt Faderen, holdt bestandig af ham for hans Godmodighed, og i Krigsaarene faaet varm Interesse for ham, da Kugler og Bomber er det Eneste, han ikke er bange for; at jeg ikke vilde see HOLST i »Preciosa«, var, for ikke at blive fristet eller tærpet til Overilelser, som den gamle Adam, der endnu er i mig, ingenlunde veed sig sikker for. Jeg har ogsaa gjennem LIEBE ladet HOLST sige i Forveien, at jeg skulde see ham i »Hugo«, da jeg i »Preciosa« havde Forfald, hvoriblandt anden Gang rigtignok var, at jeg ikke vidste at det blev spilt, skjøndt jeg naturligviis alligevel ikke var kommet.[1]

1828. ». . . Over det, der angaaer Copiist ROSTED, er jeg særdeles glad, da jeg troer han vil kunne gjøre os strax god Tjeneste i mange af de Roller, LIEBE efterhaanden bliver for gammel til, og paa denne Maade tjene sig op til at holde vore Virtuoser ved bedre Helbred og Humeur end paa senere Tid Tilfældet synes at være. Aar for Aar mere bestyrket i min Mening om Upaalideligheden af de saakaldte Debuts —

---

[1] Og hvorfor? Kort og godt: fordi Rahbek ikke vilde see ham i Preciosa, fordi han overhovedet ikke vilde see »Preciosa«, fordi hans Favorit Md. Andersen — efter hans Mening — var blevet fortrængt fra denne Rolle; medens den simple Sandhed var, at Md. Andersen havde afgivet Rollen, og at Directionen bestemte, at den 16aarige Jomfru Pätges skulde forsøge sig i samme. (cfr. Collins Skrivelse 1. Oct. 1827).

E. C.

som efter mine Tanker ikke tjene til Andet, end at faae gode Stykker og vigtige Roller forqvaklede og unge — saakaldte — Talenter forskruede — finder jeg den foreslaaede tre Aars Prøve meget paalideligere og gavnligere, ligesom den ogsaa vil give en ung Mand af Aspirantens Forkundskaber Leilighed til at gjøre Mængden fortrolig med hans Udvortes, medens han, uden at trænges frem i Roller, der var over hans Evne, lidt efter lidt vilde befæste sin Credit hos det skjønsomme Publicum ved sin flittige og ordenlige Behandling af Roller, som Virtuoserne gjøre Væsen af og Stymperne fordærve og Stykket med dem.

Hvad Eleven PHISTER angaaer, da er, saavidt jeg veed, det, hvorpaa han egenlig kan grunde sine Forhaabninger, Prøver aflagte i et Fag [det musikalske], der ligger udenfor min Competence. [1]

1828. Særdeles Tak for dit kjære Brev af 19de, som var mig uendelig velkomment. Du behøver sandelig ikke at sige mig, at dine Lykønskninger ere ingen tom Lyd, da du i saa rum en Tid har givet mig Prøver paa, at du har mere end Ønsker for min Lykke. At jeg saae de tvende omskrevne Dage imøde i dette Aar med saadanne Øine, at jeg i et af mine ikke faa Mismods Øieblikke sagde til min Kone, jeg vilde gjerne tage 2 Gange 27, naar de kunde gaae mig forbi, tilstaaer jeg oprigtig, da de ogsaa for mig medføre saa mangt et »ehedem war es anders«, der er drøit at faae ned.

---

[1] Vistnok optraadte Phister i 1827—28 især som Sanger; men det er lidet troligt, at Rahbek skulde have været uvidende om, at han allerede i 1825—26 havde spilt »den pantsatte Bondedreng« og i »Hververne.« I Rahbeks Yttring ligger derfor et Piqvanteri, der neppe er uden Forbindelse med, at Phister tillige optraadte i de af Rahbek saa forhadte Vaudeviller »Kong Salomon« og »Aprilsnarrene«.
E. C.

Forunderlig nok have netop disse første Dage af det nye Aar[1] ligesom kastet nogle Lysglimt i min Sjæl. Saaledes — gid jeg maa sige det i en god Tid, overraskede imorges min Kone, af hvem jeg i lang Tid ikke har hørt Andet end Mistrøst og Klager, og ikke seet Andet end daglig voxende Afkræftning og Vaande, mig med den Yttring, at hendes Hoste, muligt ifølge et Middel, som hun med vant Mistillid brugte, var blevet mildere, hvori hun selv fandt et godt Tegn, som ellers ikke pleier at være hendes Tilfælde; og skal jeg ogsaa bede dig ikke at nævne det til Nogen, da alle omløbende Sagn om hendes Bedring fortrædige hende ubeskrivelig. Faa Minuter derpaa fik jeg et saare kjært Brev fra P. A. HEIBERG i Paris, som lader sin Fordanskning af »Churchill« trykke med en Tilegnelse til mig, en Ære, som jeg ikke behøver at sige dig, for mig har en Priis, som det vilde være saare vanskelig at overbyde. Giver dette mig ikke nogen Tiltro til mig selv, Virkekraft og Virkelyst igjen — saa: God rolig Nat da, min salig Mand. — Jeg maa dog i Forbigaaende fortælle dig, at Hr. Postintendant [Navnet ulæseligt] har været nysgjerrig efter at vide, hvad der kunde staae i Athenæumsrepræsentanternes voluminøse Brev[2] til HEIBERG, og at det har paa Posten været aabnet. Jeg tvivler paa, han deraf vil have lært meget.

Dog det er Tid at jeg erindrer mig HORATSES: *si longo sermone morer tua tempora;* altsaa af Hjertet Tak for dit Brev og for dit vedvarende Venskab.

1828. Kjære COLLIN. Jeg vil begynde med at ønske i mit og min Kones Navn dig og din HENRIETTE hjertelig til

---

[1] d. e. efter hans Fødselsdag d. 18de.

[2] Dette indeholdt kun en Taksigelse for en Samling Bøger, som Heiberg havde skjænket Athenæum.

E. C.

Lykke til det tilbagelagte Fjerdedeels-Aarhundrede; har det end mellem sine Glæder bragt mangen Sorg, som enhver saadan lang Forbindelse aldrig er uden, saa have I derimod den sjeldne Glæde i Børnene at have *pignora cara,* som her kan oversættes efter Bogstaven, kjære Panter for Held og Glæde i de Dage, da *orba senectus* gjør en gold og kold Livets Vinter dobbelt uglad. Vi tør vel med Føie kalde os Eders ældste Venner, og vi drak paa vort gamle Bakkehuus Dagens og Eders Skaal af ærligt Hjerte.

Da jeg begriber, du kan ville vide, hvad i Torsdagsmødet foregik, sender jeg dig herved de tvende sidste Møders *totum nil.* At vi, da vi fattedes vor oekonomiske Consulent, skaffede os ROSENKILDE af Halsen ved et Laan af 25 Rd., tilstaaer jeg, at jeg havde en Hoveddeel i; jo mindre han i mange Henseender er min Mand, jo nødigere vil jeg i Sager af den Natur mistænkes for at lægge ham Noget i Veien.

En anden Sag, som jeg anbefaler dig, er denne. Jeg traf igaar Prof. HAUCH hos OEHLENSCHLÆGER; du veed, han er her indtil Nytaar. Det kom paa Tale om hans Fripلads som Forfatter. Da han nu har to Stykker, hvoraf det ene er under Indstudering, tilkommer ham 3 Aar, og det vilde være, som det parisiske *Académie de Musique* handlede med I. I. ROUSSEAU, at tilstaae ham den medens han var i Sorø, vil vel dette ingen Vanskeligheder have. Men hvad der ikke er saa *expediti juris* er — da han formodenlig ikke kunde ønske Plads hvor hans Onkel sender os al Verdens smaa Hofdomestiker — om han ikke for hans korte Ophold kunde faae Adgang i Parkettet. *Tu videas.*

1828. 26. Junii. Hermed Protocolconcepten, i hvis Anskuelses og Fremstillingsmaade jeg ikke er saa ganske hjemme, jeg deels og ved de forskjellige Interlocutorier hist og her tabte Traaden. Saaledes veed jeg vel, at Md. KIRCHHEINER bad om

Noget, men hverken hvad det var eller hvad hun fik; saaledes veed jeg ikke, om det, EENHOLM, HASS, LIEBE *et qvis fuit qvartus* og Md. WEXSHALL skulde have af Haanden, hører i Protocollen eller ei. Jeg nægter forøvrigt ikke, at denne Form af Haanden — som Alt hvad der indesluttes under Navnet Naade, — i Princip er mig imod, skjøndt jeg vel indseer, at, efter den Fart vi mere og mere gives til at blive et complet Hoftheater, det tør være et nødvendigt Onde, der i saa Fald bedre og billigere gaaer igiennem Directionens Hænder end Generalinders og Oberstinders et Cp. Dog *corrigere est nefas,* altsaa nok herom.

En anden Omstændighed, som jeg maa berøre, er OEHLENSHLÆGERS Casus. At jeg i Grunden under Enhver, der render til Kongen med Sligt, at han render en Stave i sig, behøver jeg neppe at sige; imidlertid, om jeg endog, som jeg gjør, foretrækker HEIBERGS Udkast[1] og er vis paa, jeg endnu mere vil foretrække Udarbeidelsen, da han til Sligt er *le bon faiseur,* er det dog vist, at den mod »Sigrid« gjorte Indvending har saare lidet at betyde, og at — dersom OEHLENSCHLÆGER har Uret i at tage fortrydeligt op, man, efter hans Synsmaade, lader ham concurrere med yngre Digtere, — er han ikke at fortænke, naar det, og især under nærværende Conjuncturer, harmer ham at tilsidesættes for sin Avindsmand. Ved Sagen selv er nu vel Intet at gjøre, og, som sagt: hvad jeg skrev det skrev jeg, og hvad jeg mener det mener jeg; men skulde ikke Directionen saavel som øvrige høie Vedkommende skylde en saa udmærket og fortjent Digter at komme idetmindste en Draabe Honning i denne Malurtskaal, ved at indbyde ham at gjøre Stykket færdigt, at det kunde componeres og gives til Kongens Geburtsdag? da er Sigrid med Sløret ikke den Kongelige

[1] »Elverhøi«, til Festforestillingen i Anledning af Formælingen.
E. C.

Brud, der er ingen Allusion at søge eller finde. Det er mellem dig og mig, jeg fremsætter denne Idee; at synes at skyde efter, naar Vognen hælder, er lige langt fra os begge, men jeg synes man for OEHLENSCHLÆGER kan anvende BEAUMARCHAIS bekjendte

En faveur de la raison
Faites grâce au badinage.

Dette var til min Collega, nu til dig selv om en Sag, som ligger mig særdeles paa Hjerte. Du veed, min gamle blinde halte Moder er død; en Søster af mig har hengivet sit hele Liv fra sin Ungdom for at pleie hende. Min Moder har indsat hende til Arving, men der er Intet at arve; den betydelige Formue var ved min Faders Død forsvunden. Min Moder har levet anstændig af sin Pension og af hvad hun havde af Enkekassen, tilsammen 800 Rdl. Allerede for rum Tid siden, da min Broder JACOB forseglede Kongens Breve [1], blev der gjort Forsøg paa at udvirke min Søster en Deel af min Moders Pension; men der blev svaret, at der aldrig blev givet saadanne foreløbige Løfter. — Jeg skal nu som min Søsters Curator søge for hende, og stoler ikke blot paa dine *bona consilia* men paa dine *bona officia* i denne Sag. Naar vi sees igjen beder jeg dig sige mig disse tre Ting: hvad kan hun søge, hvorledes kan hun søge det, og hvor kan hun søge det. Jeg gjør ikke mindste middelbare eller umiddelbare Skridt, før jeg har talt med dig.

1828. Jeg skynder mig at sende dig vor Gaarsforhandling. SIBONI havde vel efter Sædvane adskillig ørkesløs Tale om Ud-

---

[1] Han var Cancellist i Cabinetssecretariatet, senere Borgmester i Fredericia.

E. C.

videlse af Syngeskolens Locale m. m., som Alt ikke kom i synderlig Betragtning. Han erindrede og adskilligt om Hr. PÄTGES, som havde eller tog sig Frihed fra at besøge hans Skole; fremdeles om en J. C. LANGE *lupus in fabula,* men hvis Tilværelse vi alle tre eenstemmig ignorerede. GHO, troer jeg, *bona fide,* vi to andre, fordi vi kiendte ham.

Folk har meget travlt med Kjøbenhavnspostens Fortælling om de tre Breve angaaende Formælingsstykket. Jeg svarede GÜNTELBERG idag, som i Studenterforeningen syntes at ville expectorere sig i den Anledning: at man havde skrevet til de tre, da de havde udladt dem med at tænke paa noget Sligt; troede imidlertid Nogen sig til at kunne gjøre noget Bedre, kunde han frit give det ind. Det er kjedeligt med de Sladderposer; saaledes har Flyveposten fortalt Publicum, at »Destillateuren« er antaget, hvilket jeg vel ikke har det mindste imod, men dog burde vide, inden Flyveposten.

Naar nu blot ikke HEIBERG, ved ligeledes at paatage sig »Colporteuren« [1], tager sig mere paa, end han i den Tid kan overkomme. Han er iøvrigt den, som jeg til et Arbeide af den Natur tiltroer meest Duelighed, naar han blot kan træffe paa en lykkelig Idee.

1828. Sept. Ved at kaste et Øie i Geburtsdagsstykket, finder jeg, at Slutningscouplettet er, som det kunde være til 6te Novbr., ikke til 28de October, og at det kunde bringe Publicum paa Vildspor i Henseende til dets Afskedshurrah. Det er muligt, at det er skeet efter Overlæg, maaskee efter Ordre, men det er og muligt, at Fordanskeren [HEIBERG] uden

[1] ɔ: »Skovhuggerens Søn«, bestemt til Opførelse paa Prindsesse Carolines Fødselsdag.

E. C.

at gjøre sig videre Tanker har blot fulgt Originalen, og at det kunde paa hiin Aften lyde ilde i Vedkommendes Øren.

Saa lidet jeg iøvrigt blander mig i Hofanliggender, der ustridig ikke er den Deel af Theaterbestyrelsen, man let faldt paa at give i mine Hænder, har jeg dog troet at burde gjøre dig,

deos qvoniam propius contingis [1],

opmærksom herpaa, uden at nævne noget derom til Nogen Anden. Skal og bør der gjøres nogen Forandring, er det endnu Tid at gjøre det uden Opsigt og Snak; ere mine Skrupler uden Føie, nu vel, saa er det ikke de første ørkesløse Ord, du har tæret af min Pen.

I Slutningen af 1828 nedlagdes Forestilling om J. L. Heibergs Ansættelse som Kgl. Theaterdigter og Oversætter. I denne Anledning skriver Rahbek følgende — ikke mindst ved sin Stiil og minutieuse Interpunction — eiendommelige Brev.

1828. 27 Decbr. Kjære Collin. Det er i ingen Maade i Sagen selv jeg er uenig i det vigtigste Punct, tværtimod det er mig særdeles kjært baade for os og for ham, at vi, især nu, da vi, mener jeg, ere ham særdeles forbundne for den hæderfulde Maade hvorpaa han ved en saa høitidelig Leilighed har hjulpet os til at vise os, kunne paa en saadan Maade vise ham vor Skjønsomhed. Det var kun et Udtryk om hans æsthetiske Indsigter, som den Lessing-Eberhardske Professor *Aesthetices* ikke godt kan under sin Haand tillægge

---

[1] Horatius Epist. II 1. 4., frit oversat: »fordi du staaer høie Vedkommende nærmere.«

E. C.

Hegelianeren, og som i den her paagjeldende Sag hverken gjør fra eller til. Hans Sprogkyndighed, hans Greb paa at arbeide for Skuepladsen, hans Gave til at versificere, hans Musikkyndighed, kortsagt, Alt, hvad der hører til det Embede, hvortil han foreslaaes, besidder han i en høi Grad *sine rivali;* at han troer paa en æsthetisk Trinitet, som jeg ingen Mening kan finde i, kommer ikke herved; men jeg kan blot ikke ønske at underskrive, at det er den rette Tro, skjøndt jeg ikke desmindre havde underskrevet Forestillingen uden videre, naar den saaledes var kommen til mig.

1828. Jeg sender dig hermed det mig tilsendte Bind af *Proverbes dramatiques.* Jeg har læst dem med Fornøielse, troer og, at nogle faa af dem, hvoriblandt maaskee *le désoeuvrement des Comédiens,* til Tid og Sted, f. Ex. paa Hoftheatret i denne Skoles Hvedebrødsdage, eller maaskee til sin Tid Borups Selskab, vilde have behaget; nu derimod, da Smaastykker er hvad Publicum gjør mindst af og — kan man maaskee føie til — de franske Lystspil er hvad vore Skuespillere, een af hvert Kjøn maaskee undtaget, have aller slettest Greb paa og — uden al Undtagelse — mindst Lyst til — ere de neppe, som de ere, for os. Derimod troer jeg, de kunne være et sandt Skatkammer for Heiberg til Vaudeviller, med hans dobbelte Talent, at localisere og s. v. v. lyricere. — At det ikke er det Skuespilslags, jeg ønsker særdeles Fremme, behøver jeg ikke at sige; naar vi imidlertid har det, og maa have det, ønsker jeg det naturligviis godt, og ikke *vitiis delectabile.* Det er mig derfor kjært, at vi her have et Magasin, hvor han, der heri er *le bon faiseur,* naar han har noget Godt at gjøre af, kan hente Materialier; men har imidlertid Intet imod, at han med Colporteuren og Elverhøien har Hænderne saa fulde, at han for Øieblikket ikke kan komme til den Slags Arbeid.

Til KRUSE skal jeg skrive, at jeg overlader ham *licentiam taillandi, coupandi atque occidendi impune per totum librum* [1].

Det er hverken for at bede dig samle Subscribenter, end ikke for at friste dig at tage selv en Haand i Arbeidet som i ældre Dage, men blot fordi jeg synes, du ikke bør være uvidende om, hvad jeg foretager mig, jeg fremdeles hoslægger Anmeldelsen af »Tritogenia.« Med Bidrag dertil har det begyndt over min Forventning. Selv var jeg neppe falden derpaa, men da Anmodningen kom til mig, vilde jeg *rebus sic stantibus* ikke afvise den.

Og hvorledes da Tingene staae? Min Kones Helbred bedres ikke, ja der er vel Tider, hvor jeg finder, det forværres; det vil jeg imidlertid ikke troe, saalænge jeg ikke nødes til det; det, jeg maa troe, gjør mig i meer end een Henseende fuldtop af det.

1828. Jeg har i dette Øieblik sluttet Censuren over »Freias Alter«, som jeg troer at burde sende vor Medcensor, at hans Nei kan staae ham aabent. Den sidste Strophe ønskede jeg udeladt.

ROSENKILDE har idag i en misfornøiet Seddel forlangt »Eugenie« tilbage, som jeg skal have forkastet. Det har jeg sandelig ikke, skjøndt jeg til dig og til LIEBE har yttret, at det var mig ubehageligt, at man tilføiede vor bedste Linguist og en agtet Skribent [2] den Krænkelse at forskyde hans Arbeide, fordi det havde de Mangler, Tiden har medført, og at det var mig personlig i mine 56-aarige Forhold til BRUUN ukjært, da jeg var vis paa, han vilde lade mig være Syndebukken. Hertil kom baade, at næsten hele hans Oversættelse ved ROSES, ROSINGS,

---

[1] Rs. Erindringer. E. C.

[2] Th. Ch. Bruun, »Eugenies« tidligere Oversætter. E. C.

Md. ROSINGS, og Md. GIELSTRUPS Foredrag staaer dybt indpræget i min Sjæl, og at ROSENKILDES ikke forekom mig at have den prosaiske Concinnitet, som udmærker LESSINGS, DIDEROTS og SAMSØES prosaiske Dialog, og som ene kan erstatte Mangelen af Versification. Oversættelsen forekom mig ypperlig, hvis det havde været en Molierisk eller Regnardsk Comedie, men ikke til BEAUMARCHAIS's Drama. Jeg har imidlertid kun læst et Par Scener, og blev da kaldt derfra ved de temmelig hyppige nye Stykker og Gjengangere, jeg i denne Tid har haft til Censur, ikke at tale om, at Geburtsdags-Hoveri spilder mig Tid, og at din Upasselighed hindrede mig i at faae dig i Tale om, hvad man skulde gjøre ved den Sag, da jeg høist nødig vilde, at ROSENKILDE skulde have arbeidet for Intet, og det af mangehaande Grunde, og jeg paa den anden Side dog har Betænkelighed, hvorvidt man kan betale en ny Oversættelse, naar man har en brugelig ældre, fornemmelig hvis Autor til denne upaatvivlelig ved given Anledning vilde træde i Skranken for at bevise, at hans var den bedste. Har imidlertid ROSENKILDE efter Opfordring eller Opmuntring udarbeidet sin Oversættelse, er det en anden Sag. Jeg sendte ham imidlertid paa hans Forlangende Stykket med en Seddel, at det ikke var forkastet af mig, da jeg ikke havde læst uden lidt deraf, men at jeg vel havde yttret, at jeg nødig vilde i Filteri med BRUUN. Mere herom, naar vi sees i Morgen.

1828 . . . Tillige maa jeg takke dig og alle øvrige Vedkommende for den smukke og værdige Maade, hvorpaa »Kjøbmanden fra Venedig« i Fredags bragtes paa Skuepladsen, og som efter min Overbeviisning, med yderst faa, høist undskyldelige Undtagelser, gjorde vort Theater sand Ære; Nogle overgik endog min sandelig ikke ringe Forestilling om dem; og den udvortes Udstyring var saadan, at den endog frapperede mig, der iøvrigt

kun altfor vel af min Aristoteles har lært, ikke at lægge Mærke dertil.

Kunde ERIK DEN SYVENDE, Kong SIGURD eller nogen af de Paradeheste, NIELSEN ønsker at lade sig see paa, træde idag 8 Dage i Steden for »Høg over Høg;« jeg er den Dag formelig indbudet i gamle DREIERS Klub, hvortil jeg skal gjøre en Vise; der vilde jeg gjerne komme, men Stykket vil jeg endnu mindre forsømme; en god Forestilling er mig en Aandsnydelse paa Uger; og den vil man i min Alder nødig gaae Glip af; dog — jeg vil ikke paadrage mig Mistanke, ved daarlige Argumenter blot saa lumsk at tale for min syge Moster. *Vale et me ama.*

Brevvexlingen om Theatersager afbrødes i kort Tid ved Fru RAHBEKS Død den 21de Januar 1829. RAHBEK skriver:

1829. 22. Jan.: Kjære COLLIN. Naar jeg har sagt dig, at iaftes Kl. 8¼ min Kone, maaskee mig ene uventet, henslumrede i mine Arme, har jeg fast ikke behov at tilføie, hvad og hvormeget jeg behøver og haaber fra dig. Det Første bliver vel, jeg maa have Bevilling at sidde i uskiftet Bo. Hermed veed jeg naturligviis ingen Besked. Jeg stoler paa dig i dette som i Alt. Hils din Kone; jeg veed hendes gamle Veninders Død vil gaae hende nær.

Til STEFFEN HEGER skriver han den 26. Januar: Imorgen Kl. 9 venter jeg dig. Du veed vi skal gaae til Graven; paa det at CARL ikke skal forkjøle sig, har jeg gjort den Aftale med Præsten, at han ingen Tale holder over hende.

At RAHBEK umiddelbart herefter deeltog i Forretningerne, fremgaaer af Følgende:

1829. 30. Jan. Kjære COLLIN. Hermed *Le vieux mari*, som jeg har læst med megen Interesse, og som vil være en sand Acqvisition for vor Skueplads, fordansket af Dr. HEIBERGS lette, kunsterfarne og — naar han ikke forsætlig offrer til Pøbelen — fine og gratiøse Haand.

Det var mig særdeles velkomment, ikke igaar at finde vor fjerde Collega i Directionen, da — saa usigelig kjært det mig igaar otte Dage tilsendte Vennebrev var mig fra din Haand, og saa hjertelig jeg kunde takke HOLSTEIN for hans Deeltagelse — det vilde være mig drøit at sige Noget til En, der med samme meningsløse Politesse havde underskrevet et Brev, hvorved jeg dømtes at bære Stene af By. *Verba vocesque, præterea nihil.*

COLLIN havde ladet udarbeide en Fortegnelse over de før hans Tid opførte Stykker, som han anmodede RAHBEK om at revidere. Hvorledes RAHBEK forstod denne Opfordring, vil sees af følgende Brev:

Es ist ein Hoftheater 1797.

Underligt dog, at det Navn, tre Bogstaver gi'er vort Theater,
Eï kan . . . med tre slige Bestyreres Tid.«

Denne Xenie, formodenlig af C. C., fandt jeg nylig i politisk og physisk Magazin, og har troet, da den tør være gaaet dig af Minde som mig, det vilde more dig at gjenfinde den her, og at den vel tildeels torde kaste Lys paa adskilligt af det Følgende, for ikke at sige Nærværende.

Da jeg 98 giftede mig og kom til Institutet,[1] forsagede jeg, som du vil mindes, aldeles Skuepladsen, som jeg allerede det sidste Par Aar mere og mere havde draget mig ud fra. Jeg har altsaa aldrig enten seet »Kunstdommeren«[2]. »Hvad vil Folk sige«,[3] eller »Frieren og Kjæresten.«[4] »Rosenkjæderne«[5] er mig som en Drøm, kun seer jeg af HAUCHS Bog, at den

Blev opslagen
Og blev undtagen
Og kom igjen tredie Maanedsdagen,

ligesom den nysafdøde I. K. BARTHOLIN i norske Selskab, da den to Gange var inde og blev — for sin Immoralitets Skyld, sagde KIERULF mig — forkastet, men kom nu tredie Gang ind omvendt, og faldt igjennem.

At det forresten ikke var KIERULF, der var den moralske, veed jeg vist, da han blandt Andet var en stor Forfægter af »den Logerende«[6], der i sin Tid var et Tvistens Æble mellem den stricte og den laxe Observants. Jeg saae det aldrig.

Derimod saae jeg »Hospitalet«[7] og sagde min gode Ven HAUCH, at det var ilde at have skrevet det Stykke, men værre at have taget det an; hvorfor jeg ogsaa Stridens tredie Aften blev holdt under civil Arrest til ROSINGS, hvor de voxne Døttre, medens jeg læste med LOUISE WIEHE, lukte min Hat og Stok inde, at jeg ikke skulde komme hen og stemme med Oppositionen.

»Gyrithe»[8] var det omineuse Stykke, der af Hellfried blev nævnt som et Forvarsel for Efteraaret 1807.

---

[1] Christianis Institut
[2] Af Falsen.
[3] Af Falsen.
[4] Af Falsen.
[5] Af Olufsen.
[6] Af L. Kruse..
[7] Af Sander.
[8] Af L. Kruse.

E. C.

»Hakon Jarl« havde jeg den Ære at indgive til Directionen, og var ikke uden Deel i, at den særdeles antioehlenschlægerske Kjerulf gav efter. »Freyas Alter« derimod, som Rosing, der var dets særdeles Patron, havde læst for Hauch, hvis Frue var incognita tilstede, og som ved denne Oplæsning havde vundet stor Gunst, men tvende Gange afvistes af Kjerulf, fandt jeg mig ikke beføiet at tage mig af.

»Arlechinos Bryllup«[1] troer jeg ikke at have seet, men mindes, der var Tvist, om Arlekin maatte være i Arlekinsdragt, hvilket jeg troer ikke kunde anordnes. »Palnatoke« havde jeg den Fornøielse at give ind. »Lystspillet« af Bang var det Første jeg som Directeur havde til Censur, og gjorde Udslaget til dets Fordeel; Rosing var den Tid en usynlig Meddirecteur og Medcensor.

Axel og Valborg vilde Kjerulf nødig til at give Stemme, da han ikke kunde døie, at Folk døde af en Vise; men hans Lys, der saa snart skulde slukkes, brændte alt kjendelig i Piben.

»Tyve Aars-Festen«[2] fandt Hauch for skarpt, jeg veed ikke, hvorfor; det var egenlig skrevet til Borups Selskabs 30 Aars Fest.

»Hittebarnet«[3] gjorde saadan en Lykke, at, da det norske Universitets Indvielsesfest, hvor Theaterpersonalet sang og Hoffet var tilstede, indtraf i de samme Dage, Damerne flokkedes om Busch, at spørge, hvorledes hun befandt sig efter sin fatigante Rolle.

»Kanarifuglen« slæbte de — som Foersom udtrykte sig, da han gik op i sit Kammer efter Forestillingen — igjennem; Pibernes Tid var ikke kommet endnu.

---

[1] Af L. Kruse.
[2] Af Rahbek.
[3] Af N. T. Bruun.

Hermed dandsede udentvivl »Husarerne paa Frieri«[1] og »Uglspil« af BANG for. En godt Ven af vort Collegium, sagde mig noget naivt efter »Forføreren«[2] at det Samme havde været mig tiltænkt, som det overalt flere Gange har svævet over mit Höved fra de grønne Trøier, uden at naae mig. »Vennen paa Reisen«[3] og »Bedsteforældrene«[4] sov sødelig hen, og udentvivl begge i Fred; men »Betlerpigen«[5] ramte — tildeels ved FOERSOMS utidige Forespørgsel: om de maatte blive ved — en virkelig uværdig Behandling, hvorved vore kjære academiske Medborgere ikke erindrede TERENZES: *Spectandæ an exigendæ sint vobis prius*[6]. Formændene vare to senere Præster, hvoraf den ene er selv Theaterdigter, ikke af de heldigste, den anden, min særdeles gode Ven, norsk Professor.

»Maskens«[7] Skjæbne mindes jeg ikke, men nu kom »Laura«, som stod ved Siden af »Emilie Galotti« og gav B. BANG stor Anseelse. Midlertid bragte »Trylleharpen« Partiuvæsenet til det Høieste, idet Theaterpersoner forlode Scenen for at tage Deel deri. Vi komme nu nærmere til din Tid, og vil jeg da blot anmærke, at HOLTENS udpebne »Kjærlighedsgaader« 1821 fattes paa Fortegnelsen. Hvorfor »Robinson i England«, antaget 1815, først kom paa Scenen 1823, erindrer og fatter jeg ikke. »Soldaten« eller »Hjemkomsten«, et Thaarupsk Leilighedsstykke af N. T. blev bortskudt, fordi det passede for vel til Leiligheden. *Felix qvi poterit rerum cognoscere causas!*

Tantum

din R.

---

[1] Af N. T. Bruun.
[2] Af Rahbek.
[3] Af F. H. Guldberg.
[4] Af B. Bang.
[5] Af N. T. Bruun.
[6] Om man først skal see et Stykke eller strax udhysse det.
[7] Af B. Bang.

Foranstaaende indsendtes med følgende Brev:

2. Febr. 1829. Kjære COLLIN. Jeg sender dig herved den attraaede Fortegnelse, saa godt jeg har været istand til at levere den for mine tyve Embedsaar. Aldeles uefterrrettelig er den imidlertid ikke, da deels adskillige Stykker, stundom endog under forandrede Navne, have rendt med Dørrene, adskillige ikke have været i mine Hænder, uden det Øieblik jeg protocollerede dem, men ere strax henkomne i et vist Chaos, hvorfra ikke altid er Forløsning; o. s. fr. Jeg anmærker blot, at Forskjellen paa Antallet af Stykkerne tit kommer af aldeles uvæsenlige og tilfældige Aarsager, saasom at en Forfatter er løbet over. Saaledes leverede N. T. BRUUN i eet Møde sex oversatte engelske Femaktsstykker; til en anden Tid løb han over med Operaer, og atter paa Bidstrup med Stykker, som udentvivl forgik i hans Værge; saaledes til andre Tider THORTSEN, FABER, ROSENKILDE og Andre, der, efter det gamle Mundheld i Styrvolt, skyndte dem ud at tigge medens Været var godt. Nogen Forvirring har og den halvofficielle Uskik, at levere Stykker til Gjennemlæsning i Vennevold, foranlediget; da imidlertid alt Sligt egenlig finder Sted med de uantagne Stykker, er det af liden Betydenhed o. s. v.

1829. 16. Febr... Iøvrigt forekommer Striden om Vaudevillen mig en Strid i Luften. Vaudevillen i og for sig er, fra dramatisk eller poetisk Side betragtet, et ubestemt Navn, der kan betegne noget Godt eller noget Slet; og min Forkjærlighed for »Vennernes Fest« og »Kjærlighedsdrømme« viser noksom, at det ikke var over Slagset som Slags jeg bryder Staven, men over det Gemene og Personlige i »Recensenten og Dyret«, det Frivole i »Aprilsnarrene« o. s. v., hvilket jeg naturligviis ligefuldt vilde gjøre, om de havde været uden Sang. Det jeg iøvrigt har mod det hele Genus er, at det vænner vore Skuespilbesøgere til ikke at kunne see uden Narrefjas; og

var det da bedre Skuepladsen lukkedes jo før jo heller, om endog for stedse. . . . (I Anledning af Planen om, at NIELSEN skulde være Instructeur, og med Hentydning til Instructionen i Preciosa, hedder det i samme Brev): Og denne forroste Nidkjærhed i at instruere unge Piger, kan jeg ikke holde for, at den, der declamerer alle Roller eens, er skikket til at lære en ung Pige, naar han lærer hende at sige hendes Roller saaledes som han siger sine; ligesom og det synes curieust, at et Collegium af Videnskabsmænd foreslaaer en Declamationsinstructeur, hvis »Tiber« o. fl. ere i Alles Munde. Min Overbeviisning er, at jeg intet Skadeligere vidste for Skuepladsen, end at en Cabaleur, Chicaneur og Krakeeler fik en Post, der gav ham uophørlig Leilighed at cabalere, chicanere og krakeele, om han ogsaa forresten duede til den, som han ikke gjør.

At jeg vil blive overstemt og faae — som Sproget for 30 Aar siden lød — et nyt Beviis paa min absolute Nullitet, veed jeg; men det skal ikke et Øieblik forandre eller forvanske det Sindelag, jeg i 30 Aar og derover har fundet fuld Føie til at nære mod dig.

1829. April. Hermed faaer du et Bundt Adskilligt; dette kunde nu vel være nok for den Gang, hvis jeg ikke var i Fristelse for endnu at opvarte dig med mere Allehaande for at dræbe den dræbende Tid, da jeg i Aften ikke er i Lune til at oversætte Prækener og ikke duer til Andet.

Tak for igaar. Det var, saa lidet vi udrettede, det fornuftigste Directionsmøde, jeg i lang Tid har bivaanet. I Henseende til OEHLENSCHLÆGERS ansøgte Anticipation for hans Stykke[1], har jeg, da jeg efter et Brev fra CHRISTIANE har Grund at formode, du ikke traf ham hos H. C. Ø., tænkt paa at det vistnok ikke gaaer an at foretrække ham for J. C. L.[2],

[1] Carl d. Store.

[2] J. C. Lange.

hvem Chefen vil have givet sit Ord, og hvis Ret G. H. O.[1] ustridigen vilde vidtløftigen paatale, saameget meer som det jo hedder, han har maattet vige »Tiber«. Nu tilstaaer jeg vel, at jeg i[illegible] denne Stykkernes Anciennitet at være nogen retlig A[illegible]t til Fortræde, da her Skuepladsens Tarv nødvendig maa komme først i Betragtning; et givet Tilsagn maa imidlertid om muligt holdes. Men troer du, vi faae det holdt? Er der ikke flere deslige Knuder? Og kunde det ikke let lede til, at vi ingen af Stykkerne fik? Det gjør mig iøvrigt ondt for den Tid og for den Umage, der spildes paa »Essex«, hvis Forfatter alt ved sine Udfald paa »Tiber« har vakt Ugunst, og ved at komme »Carl Magnus« i Veien vil forøge den, skjøndt jeg paa den anden Side vel troer, at sidstnævnte Stykke, det deri umiskjendelig viste poetiske Talent uagtet, for Scenen neppe bliver af stor Effect.

Er der Noget i hvad der fortælles, at Aug. Bournonville kommer hertil og vil træde op her? Er det med Directionens Minde og efter dens Ønske, eller er det atter her »unbekannter Oben«, efter hvis Pibe vi skulle dand[illegible]? Mig synes, vi staae efterhaanden Fare for at hedde Direction *pr. antiphrasin: quasi lucus a non lucendo.*

Og nu: *valeat res ludicra.* Jeg fik iaftes fra Ophelia (Drewsen) et meget kjært Brev, hvori hun underrettede mig om, at hendes gamle værdige Bedstemoer paa Fredensborg er saa særdeles glad over hendes Beslutning at tage til mig, og giver os begge sin bedste Velsignelse dertil; hvilket er mig saameget glædeligere, som hun og jeg — siden den Brennøeske Dresseringshistorie, der efter Sædvane gik bag min Ryg, saa at man endog i Directionen benægtede hendes Existents — har været, vel ikke i noget spændt, mindre brudt Forhold, men dog fra hinanden.

---

[1] Godske Hans Olsen.

Die früher sich verloren hatten,
Begegnen sich in Abendschatten
Und gehen Hand in Hand zu Ruh.

1829. April. Jeg maa herved bebyrde dig med »Hertuginden af Montmorency«, hvorom E. R. O. og jeg ere aldeles uenige, da jeg hverken troer det kan eller bør antages, ligesom jeg er overbeviist om, at den i høi Grad vilde støde, og medrette dem, hvem Ingen af os ønsker at mishage. Jeg har med vedbørlig Varsomhed paapeget dette i min Censur.

Om vor Opløsning eller Afløsning har jeg i min Ødebo, hvor jeg faaer al min Kundskab fra BOYE, Intet hørt, uden at jeg for 3 til 4 Uger siden lod mig fortælle, at ZEPELIN ikke var uden Haab om at blive vor Eftermand, medmindre Theatret skulde lægges under den indbyrdes Underviisning. Des trøstigere følger jeg dit Raad, hjemme rolig at oppebie Tilsigelse til næste Møde, og kommer, hvis jeg paa den bestemte Dag kan; men — *si qvid potius,* og jeg for Exempel den Dag kunde vente OPHELIA — undskylder jeg mig.

Endnu maa jeg tilføie, at det har været mig en Borgernydelse i denne Tid at erfare saameget om Havneindretningen i Helsingør. Fem og tredive Aar og derover er denne Sag fra RECKES og WADUMS Mund mig gjort vigtig som et af Fædrelandets sande *pia desideria;* og det har glædet mig at see, at dette ikke alene er afhjulpet, men at det har paa saa uforkastelig Maade for al Misdom hjemlet sin Vigtighed og Veldædighed. At 2den Aprils HENNE her var en vigtig Mand, vidste jeg, og det var mig kjært; at du ogsaa i det her virkede Gode har havt en Broderdeel, erfoer jeg først tilfældig af BOYE. *Macte virtute!*

1829. April. At du — efter hvad jeg adskillige Gange i Directionen har hørt dig yttre om NIELSENS Vrangvillie —

kan finde Føie til din Indsigelse, indrømmer jeg; men tro og mig, at jeg ikke havde givet ham mit Vidnesbyrd, naar ikke hans Forestillinger af »Correggio« nylig, tildeels »Edvard af Skotland« og mere havde givet mig Føie dertil; overalt tilstaaer jeg, at den Maade, hvorpaa jeg i din Indstilling var reduceret *in nihilum,* som det blot var Chefen og dig, Sagen var afhandlet imellem, fortrød mig. Om jeg end tier, hvor jeg troer Andre med større Adkomst skifte Ordet mellem sig, kjender jeg dog Theatret længe nok og nøie nok til at kunne have en Mening, om jeg endog nogle Maaneder, af forskjellige Aarsager mindre har besøgt det; ogsaa har jeg trolig fulgt de offentlige Udtalelser derom; og have disse end ingen æsthetisk Værd, have de dog en annalistisk som Comedieplacater.

»Heel uværdig jeg ei tærer Kongens Kost«, og torde det vel hænde sig, at jeg meente mig at have skjellig Grund til, hvad jeg maatte synes at have forsømt. Dette ikke paa nogen Maade i eller til Trætte; Gud give, det hele Tvistens Æble snart var ad Helvede! men hvad jeg skrev, det skrev jeg, sagde Pilatus, og det meente jeg.

1829. 1. Maii. Hermed de tvende Protocolconcepter. Jeg maa bede om Undskyldning, at den ældste af dem først indløber nu. Men

Non quavis hora fit Mercurius[1],

og den forestaaende lille Reise fik mig til at troe, jeg havde saa meget at bestille.

---

[1] Rahbek tager sig undertiden den Frihed at omdanne Citater af Klassikerne. Saavidt vides hedder det: *non ex qvovis ligno fit Mercurius* ɔ: ikke af ethvert Stykke Træ faaes en Mercurius. Meningen af Rahbeks Citat maa vel være: »Man kan ikke paa hver Tid af Dagen have et Bud ved Haanden«.

E. C.

Jeg vilde gjerne takke dig for Forestillingen om Ida Wulf; saaledes er det kjønt at dissentere. Langtfra, om ikke ude af alle Theaterforbindelser, er jeg, naar jeg kommer i Directionen fremmed for Alt, følger blot min egen Instinct og er hverken Petri eller Pauli. At jeg ønskede den definitive Afsked udsat er, fordi jeg som Directeur — *puisque directeur y a,* Ingen veed, jeg nødigere seer Theatret tabe. Iøvrigt lider jeg hende saa godt, at naar jeg havde en Søn, hun vilde have, vilde jeg glæde mig over det; og var min Søns Blod ikke Adelsblod paa fædrene Side, vilde det sikkert være ædlere paa mødrene; overalt turde Byrds og Stands Fordom være det sidste jeg rakte Haand eller bøiede Knæ for.

Imorgen reise vi til Fredensborg, siger mit Herskab, og saa videre[2]. Skulde der imidlertid blive et Møde, hvor min Nærværelse ansees fornøden, da hav den Godhed at underrette mig derom, da, det forstaaer sig, Tjenesten gaaer for Alt«.

1829. 22. Maii. Kjed og træt og misfornøiet vilde jeg netop oppebie Afgangs-Forestillingen, for at udbede mig første Plads paa den; dette Ønske blev forsinket, først ved Frygt for at støde Kongen, der i dette Øieblik havde givet mig et Tillæg, da jeg høit haabede en Gratification — som ærlig talt havde været mig velkomnere — siden ved dit Brev, som bebudede os vor Afgang, der naturligviis vilde været mig behageligere, end at maatte søge Afsked; endelig ved Olsens Død just i dette Øieblik. Jeg troer at burde blive indtil den ledige Plads er besat. Saalænge jeg skal blive, vil jeg efter min Ævne og Synsmaade gjøre min Pligt; men Ingen kan fortænke

---

[2] Reisen blev dog udsat til 2den Junii, Madam Rosings Fødselsdag, paa hvilken hun, under Familiens store Jubel, dandsede en Menuet med Rahbek.

E. C.

mig i, at jeg vogter mig saa meget som muligt for at indvikles i det Linklæde, som jeg saa inderlig ønsker at slippe og flye. Jeg haaber Intet for Theatret, og Intet af det; hvad skal jeg da? *Desperavi.*

Tak din Kone med Følge hjerteligt fra PHILLA og mig for i Gaar, og især for det os givne Løfte at gjøre Formiddagsvandringen derud og tilbringe Middagen og oppebie Svalingen hos os. Vel vilde jeg ønske hine gamle Dage igjen, da disse gloende Embedslænker vare knuste og kun vort 35-Aars Venskabs Høiagtelses og Erkjendtligheds Baand forenede mig med dig.

1829. 24. Maii. »Da at det nu, saa nødig jeg vil dertil, er bleven min Lod, at skulle opsætte Dualismens Forestilling om Afgangen, og jeg, ligesom HERMANN V. BREMEN, reent har glemt Formerne eller Formaliteterne i denne Anledning, maa jeg tye til dig med Bøn, at du vilde, maaskee ved at meddele mig et Udkast eller en Afskrift af din Indstilling, give mig en Ledetraad i saa Henseende, især da jeg, som en *Senator pedarius*[1] i denne Sag, slet ikke er vis paa, jeg har Andet end Dissensen ret inde«.

Breve fra Fru Rahbek.

Af disse vil jeg meddele nogle enkelte, der belyse hendes Forhold til min Fader og hans Huus.

16. Maii 1809. Kjære COLLIN. Jeg kan ikke undlade med den allerførste Leilighed der frembyder sig, at bevidne

[1] En Bisidder, uden Stemmeret. E. C.

Dem min Taknemmelighed for Deres private Understøttelse, og De maa ikke undre Dem over, om jeg herefter driver min Lyst til at idealisere Dem endnu langt videre end hidtil. De maa vide, at jeg er en omvendt ADAM[1]; thi ligesom et Ideal hos ham, efter hans Fader PAALES Udsagn, gaaer »ad Helvede til«, saa gaaer det hos mig ad Himmerige til, hvor jeg alt længe har befordret Dem, endskjøndt De endnu lever og med Guds Hjelp længe maa leve paa Jorden.

Jeg har stor Lyst til at De og HENRIETTE engang skulde være tilstede ved et af de smaa Declamatorier, jeg ved Jfr. OLSENS Bistand — for at tale Groschisk[2] — foranstalter og som gjør megen Lykke. Jeg paastaaer — og naar De har hørt det, vil De vist give mig Ret deri — at det ikke er muligt at læse OEHLENSCHLÆGERS Vers bedre end hun. Apropos om OEHLENSCHLÆGER, saa vil De nu af Deres Ven HANS CHRISTIAN erfare, at han er i Rom og ikke i Weimar, som BRØNDSTED har skrevet. Min Søster bragte mig før en stor Pakke Bøger til hende o. Fl., som have beskjæftiget mig saalænge, at jeg nær havde maattet udsætte min Pligt ufortøvet at takke Dem, fordi De nu ikke allene understøtter Manden men ogsaa Konen; men den skikkelige Fodpost undte mig dog det Par Minuter, jeg har brugt til denne rørende Epistel.

Jeg undseer mig ved den lyriske og caligraphiske Uorden (thi med den logiske har jeg Intet at skaffe) i disse faa Ord, og vilde gjerne undskylde det med Hastværk, som jeg virkelig har havt; men jeg veed nok at det er uanstændigt at skrive i Hastværk til sine Beskyttere.

Mai 1810. Almindelig Bededag.

God Eftermiddag. Endskjøndt jeg er ganske fortvivlet

---

[1] Oehlenschlæger.

[2] Grosch, Architekt, senere Bygmester i Christiania.

E. C.

over at see RAHBEK — uden Nødvendighed — slæbe saa store Dragter Bøger op paa Loftet, at han absolut maa forslæbe sig, kan jeg dog ikke undlade med et Par Ord at besvare Deres grønne og alvidende Skrivelse.

. . . Hvad nu den anden og vigtigere Post angaaer, saa ønskede jeg, De havde kunnet give mig lidt omstændeligere Underretning, ikke fordi jeg selv er nysgjerrig, men fordi jeg har lovet OEHLENSCHLÆGERS Fader — som idag var hos mig og unter uns gesagt var lidt stødt over, at hans Søn ikke havde sagt ham, hvad Dag han vilde have Bryllup — at give ham de Underretninger, jeg paa 3die og 4de Haand faaer desangaaende. Marschall HAUCH sagde den gamle OEHLENSCHLÆGER det igaar Aftes Kl. 7, da han var ude paa Slottet, og jeg kan godt begribe, at det maa have været OEHLENSCHLÆGER ubehageligt at faae det at vide paa den Maade, saameget mere som han dog er Sønnens skriftlige Forlover. Jeg formodede rigtignok at det skeede igaar[1] men vidste intet Bestemt derom, da min Søster i Mandags, hun var ude at tage Afsked med mig, blot sagde at hun tog paa Landet i denne Uge; og jeg spørger aldrig om, hvad man ikke af sig selv siger mig ved slige Leiligheder. Det er altsaa kun for den gamle OEHLENSCHLÆGERS Skyld jeg ønsker privat Underretning om, hvor Schimmelmannsk eller ikke Schimmelmannsk bemeldte Bryllup har været, Præstens Navn etc. Forresten ignorerer jeg ganske denne Begivenhed, indtil en af de høie Vedkommende selv har underrettet mig derom.

Gid jeg havde Dem her nu, at De kunde bringe RAHBEK til Rimelighed.

Den 19. Mai 1810 svarer COLLIN:

I Torsdags Aftes Kl. 7 kjørte de herfra til Gjentofte,

---

[1] Oehlenschlæger blev viet i Gjentofte 17. Maii 1810.

hvor HØEGH viede dem, og derfra til Christiansholm, uden mindste Suite. Dersom Nogen vilde gjøre Parti med, havde jeg Lyst at traske derud i Eftermiddag. De har formodentlig ikke Lyst?

21. Maii (formodentlig 1818). »Kjære Blonde! Hvorledes skulde jeg kunne modstaae en saa nydelig blond Indbydelse. Jeg kommer altsaa om Gud vil ganske vist paa Søndag til den bestemte Tid; men dersom De eller HENRIETTE mener at have lokket mig med Onkel JOB,[1] saa finder jeg mig beføiet til at berigtige denne Mening, ved ærligen at forsikkre Dem, at jeg vilde have modtaget Indbydelsen uden Onkelens Selskab, ja saagar den interessante BINDESBØLL,[2] hvis Bekjendtskab det dog er mig meget kjært at skulle gjøre. Med andre Ord (for at bruge Deres Ord), jeg er rigtignok et lidt s æ r t Menneske, men har dog Gemyt nok til at kunne røres over et kjærligt Sindelag imod mig, naar det yttres af Mennesker, hvis Venskab jeg sætter særdeles Priis paa, og kan under saadanne Omstændigheder meget let opoffre min Særhed eller — om dette Ord skulde være for haardt — min Beqvemmelighed.

Hvad RAHBEK angaaer, da har han ikke stor Tilbøielighed til at gaae en halv Miils Vei efter sin Middagsmad for at nyde den i blond Selskab. Derimod melder han sig som Gjæst hos Dem til Løverdag Middag.

Jeg haaber, at De foranstalter en Æreport opført udenfor det spanske Huus,[3] (den maa dog ikke være saa anseelig, at den kan sees fra OEHLENSCHLÆGERS Vinduer,[4] da jeg i Gaar

[1] J. P. Mynster.
[2] Jens Bindesbøll, Præst i Lidø.
[3] Collins Gaard, Bredgade 159.
[4] Oehlenschlæger boede i Bredgade, nuværende Nr. 33.

E. C.

Eftermiddags afslog hans og CHRISTIANES Indbydelse til Søndag Middag) der kan forherlige mit andet Indtog i bemeldte Huus.

9. Marts (uden Aar). Kjære COLLIN. Ifald det var overeensstemmende med min Tænkemaade, at misbruge mine Venners Godhed, saa vilde dog De være den Allersidste med hvem jeg vilde vove sligt, af den simple Grund, at jeg ikke lettelig veed noget Menneske, for hvem jeg har større Agtelse eller, om jeg tør sige saa, Ærefrygt, der snart vilde tilbageskrække mig fra ethvert saadant Forsøg. Imidlertid, da jeg dog ærer Dem meer end jeg frygter Dem, og da mit Hjertes Hengivenhed for Dem, skjøndt denne ikke er større end De fortjener det, dog er større end baade Æren og Frygten, saa tør jeg vel lade mit Hjerte anmode Dem om en lille Godhed, De med ligesaa god Samvittighed kan bevilge, som jeg udbede mig.

Denne Godhed bestaaer nemlig deri, at De vilde tillade Overbringeren heraf, Major og Planter CHR. KRAUSE, at han turde i ganske faa Minuter gjøre Dem bekjendt med hans Stilling, og De da vilde give ham et godt Raad, ifald der er noget at give. Jeg har ikke uden Umenneskelighed kunnet afslaae hans Begjæring, at aabne ham Adgang til Dem, og jeg kan med Sandhed bevidne, at jeg aldrig har hørt Noget, der berettigede til at sætte ham i Klasse med Størstedelen af de vest indiske Plantere, der i mine Øine er en saare foragtelig Menneskerace. . . .«

